

15.

Rath 15.

Inches
1 2 3 4 5 6 7 8
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

AZ EGY OMAGA TOL VALO FELSÉGES ISTENRŐL, ES AZ Ő IGAZ FIA-

rol, à Nazareti Iesusrol, az igaz Messiasrol, A ßent irásbol vőt Vallastéttel: Mellyben à Papánac és à Papazóknac minden okoskodassoc és hamis magya razattoc meg feitetnec.

DAVID Feyentztől, à meg feßitettet Iesus Christusnac ßogaliatol irattatot.

Borinth. 1.

Mű pedig à Christust predicallyuc, A ki à Sidoknac botrankozás, A Gőrőgeknec pedig bolondság, Az hiuatalos Sidoknac és Gőrőgeknec kedig à Christust, Istennec hatalmat és bőlczeséget. (?)

COLOSVAROT.
M. D. LXXI. eßtendőben.

AZ EGY OMAGA TOL VALO FELSÉGES ISTENRŐL, ES AZ Ő IGAZ FIA-

rol, à Nazareti Iesusrol, az igaz Messiasrol, A ßent irásbol vőt Vallastéttel: Mellyben à Papánac és à Papazóknac minden okoskodassoc és hamis magya razattoc meg feitetnec.

DAVID Feyentztől, à meg feßitettet Iesus Christusnac ßogaliatol irattatot.

Borinth. 1.

Mű pedig à Christust predicallyuc, A ki à Sidoknac botrankozás, A Gőrőgeknec pedig bolondság, Az hiuatalos Sidoknac és Gőrőgeknec kedig à Christust, Istennec hatalmat és bőlczeséget. (?)

COLOSVAROT.
M. D. LXXI. eßtendőben.

E CICKELEKRŐL TALALS tanoſagot è Kőnyuetskębe.

I. Az Attya Iſtenről, Es az ő igaz Fiarol, à Nazareti Ieſuſrol, az igaz Meſsiaſrol, igaz vallas tétele.

II. Az ellenkező fęlnec Iſtennec igeiéből valo meg hamiſsitaſſat.

III. Az ô és wy Teſtamentomnac kűlembſégéről valo tanoſagot.

IIII. A Papa Antichriſtuſnac, és minden ő piléſſes ſeregénec, és Kalandos tarſainac téuéllygéſſeknec eredetiről valo tanoſagot.

V. A ßent irásbol vőt bizonſagokra valo feleletet, mellyeket az Antichriſtus Papa az ő Kalandos tarſaiual erőßackal vont és vonßon az ő Haromſag, allatos ßőméllyes Iſtennénec, Es az ő duplás Fiunac oltalmazaſſara.

VI Az Attya Iſtennec, és az ő igaz Fianac, à Nazareti Ieſusnac, az igaz Meſsiaſnac, Iſtenſégekről.

RÁTH GYÖRGY KÖNYVTÁRA
M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ NAGYSAGOS VR NAC HAGYMASSI CHRISTOFnac, à kezepsö Solnoc Varmegyenec Hiſpanynac, és Orſag Tanaczanac &c: Iſtennec Kegyelmeſséget és békeſséget, az Wr Ieſus Chriſtusban, az ö egyſzer ſzülettet Fiaban.

MÉLTO EMLEKEZETTRE Nagyſagos Wram, à mit ſ. Lukats, à ſzent Iſtuan Martyr hiſtoriaban ir, Acto. 6: és elönkben tamaſt, ez igékben: Allatomban férfiakat rendelénec, kic aſt mondanác, Hogy hallottác volna, hogy karomlo beſzédeket ſzolt volna Iſten ellen, és Moſes ellen: Ezokaért fel tamaſtac à köſſeget, és az véneket à nép közet, az Iras magyarazockal egyetembe, Es egybefutuán, meg raggadác Iſtuant, Es à Conciliomba vonac, Es hamis tanukat allattánac rea, kic aſt mondánac: Hallottuc, Hogy ez az ember meg nem ſzünic ſzollani karomlo beſzédeket è ſzent helly ellen, és à töruény ellen.

Ez igékben az Iſténec Lelke mint egy tükörbé

MÁSODLAT A M. N. MUZEUMI SZÉCH. ORSZ. KÖNYVTÁRÁBÓL

meg akarta mutatni, à Chriſtuſnac és a
ganac ellenſégi minęmű terméſzetűec legye
nűuel vadollyac főképpen az igaſſagnac ta
oit, és miben legyen hellyheſztetuén minden
czeſſegec.

Elſő, Hogy nem nyiluán, hanem titkon iar
nac, Sőmtelen és hamis vadlaſſokat kőltnec
gaſſagnac ſidalmara és gyalozattyara. Az v
laſnac és karhoſztataſnac cickeli főképpen ime-
zec: Karomkodig, vgy mondnac Moſes, és à tör-
ténény ellen: Ez az ember meg nẽ ſűn nic ſellani
è ſent helly ellen, és à töruény ellen.

Az Iſtennec egyhazaban eleytől fogua tamaſ
tatot vélekedéſſeknec békét hagyuán Te N. gon
dolkodiéc à moſtanirol. Nem de moſtan is az i-
gaſſagnac ellenſégi, à kőnyuekben, mellyeket el
lenűnc nyomtattanac, végnélkűl ſidalmaznac-
ké? Mert vgyan meg raktac karomlaſſockal, és
ſidalmockal, Neuűnket elfeleytuén, hazugoknac,
Ciganyoknac, Eretnekeknec neueznec, mint ha
az Iſténec igéie, à ſent Attyác, à kőzenſéges ſent
egyház és minden igaſſag ellen tamadtunc vol-
na: De euel az ő ſidalmazáſſockal és karomko-
daſſockal meg mutattyac, kinec legyenec fiai, tu
dni illic, annac, ki eleitől fogua hazugſagban és

őldekléſ-

ôldeckléſſekben gyönyörkedet. Iohan. 8.

De à mű lelki eſmeretűnknec bizonſag tétele ezektől műnket megment, És könnyen el ſenuedhettyűc ezeket mind: Mert tudiuc Chriſtus Wrunknac tanubizonſaga ſerént, Miért gyűlölnec: Mert nem eſmeric az Atyat, ſem ötet Chriſtus Wrunkat. Iohan. 16. Ebben pedig bizonyos vagyoc, Hogy az igaſſagnac vtában vagyoc, És az igaſſagnac regulaiat köuetuén à ſ. iráſnac follyaſſaual tamaſztom minden magyarazatomat: azoknal is nyiluán vagyon, kiknec az Wr Iſten latáſra valo ſömet adot, hogy à ſ. iraſnac fondamentomaual, és hitűnknec agaiual tanyitaſſomban nem ellenközé, miképpé à Papa kalandos tarſai, Caroli Peter, és Melius Peter és Czeglédi György.

Ha valoban à régi hiſtoriakat meg olvaſſuc, ſa badon meg tapaſztalhattyuc, hogy à Haromſagos Iſten, véronttaſſal, ôldeckléſſel, és hazugſaggal hozattattot be az Iſténec Gyülekezetibé, mi képpé, Iſténnec ſegitſégébol meg akaró mutatni.

Maſodſor: Mert mikor Conſtantinus à Papai hithöz tert volna, viſſa fordula és meg valtozéc à dolog à Czaſar közet, és à Papa közet: Mert Cöſtantinus Papaua lön: Silueſter Papa pedig tellyeſſéggel Czaſſára lön: És menten oſztan à ſ. varos

Ieruſalem, az Iſtennec ſent Gyülekezete à poganoktol meg vndokittatéc: Iſten felől hamis okoſſagnac és ockoskodáſnac follyáſſa ſerént valo vélekedéſſec tamadánac, mellyekből, mint egy kut főből, à baluányoc, à faragot képec, à feſtéckekel irot táblác és oltároc, és egyęb hamis Iſteni tiſteletec emeltettének fel.

Láſd meg à Nicenumbeli Conciliomnac végezéſit Ackor à békeſſégnec Angyali ſiralōra inditta...nac, Iſa 30. és az igaz tanyitoc ki kergettetténec: A Czillagoc az ęgbe megfeketōlénec: Az aſſonnyallat, az ō magzattyaual egyetembe, à Puſtában vzetettéc: Apocalip. 12. Külemb külemb fęle partolás és viſſa vonnás tamada: Mellyeket à kereſztyén ember fohazkodás nęlkül nem oluashat. Mert ackoron rackattanac à ſántalan ſoc oltároc, Es ackoron hágot à Miſſe az ō nagy méltoſſagaba, mellyel à Papa meg bolonditotta mind è ſéles világot. Mert Conſtantinus paranczolatot irt ki mind è ſéles vilagra, mellyel aſt paranczolta, Hogy minden à Romai Papanac hitet, mint ſentet és igazt kōueſſe: Es ackoron paranczolta az wy kereſztyéneknec à Vaſárnapot és egyęb innepeket à Romai Papánac ſōrzéſſe ſerént illeni: Es ke-

mény

mény paranczolattal meg tiltotta, hogy ſenki à Romai Papanac Haromſagos Iſtene felől ne merien diſputálni vagy vetęlkődni: Hanem minden hellyén hadia, Feie ioßága veßtés allat, és őrőc hittlenſég allat. Annac vtánna minden ember halgattot: A paranczolattoc és fenyitékec még moſtan is iruán vadnac à Czaßári Decretomba.

De valamint lőttenec à régi vetęlkedéſſec, Es minemű itéletben legyenec moſt à tanyitoc kőzet, Arrol én moſt irni nem akaroc: Hanem czac erre kérem à kereßtyéneket, Hogy ebben emélkedienec, Hogy ha mind Eretnekſég és ha mis tudomány, mellyet à Conciliomokban kar hoßtanac, és átkoßtanac. Ha ez igaz leßen: Tehát az ellenkező fęlnec is az ő tudománya kéß Eretnekſég és átoc leßen. Az egy Apaſtoli Concilio mot ki veßem, de à többiben nem láttoc ſemmi iot: Mert mindenekben czac karhoßtattáſſoc és átkozaſſoc vadnac: A mit egyic őrzet: A maſic rea tamadot, és más Conciliomot gyűtuén, Eretnekſégnec hirdette, és meg átkoßta, És egy tudomány ſem maradot hellyen, hanem czac à nagy ßűleié, à Papaié: Mert aßt nagy kegyettlenſéggel oltalmaßtác meg à Czaßároc. Ha valaki

ellene

ellene ſolt és tamadot : Ottan aſt mint Eretneket el karhoſtattac, és meg átkoſtac.

Tettetes ez vilagnac elötte, És nagy ſokackat el rettent az igaſſagnac köuetéſsétöl, éz vilagnac közéſéges ſentétiazaſſa és karhoſtattaſſa, és à ſi dalmas halál, mellyel ſoktac meg ölni az iambor kereſtyén tanyitokat, kic az Wr Iſtennec igaſſagat meg eſmertec, és egyût nem akarnac ez vilaggal czeleködni ez vilagiakat à hamiſsagban és baluanyozasban : De ha az ellenkezö fél euel ez vilagi itélettel az ö vgyeket akaria tamaſtani, és aual münket karhoſtatni: Bizonyara ſoha, sé à mü Chriſtuſſunkat, ſem à Prophetakat, ſem az Apaſtolokat nem köuethettyüc, Aſt ſem mondhattyuc, hogy az ö tudományoc igaz volt volna Mert ezeket ez vilag ſidalmas halalokra itélte, Tudomanyokat karhoſtatta, Hamiſſagnac és Eretnekſégnec monta lönni, azon ſin allat és azon okokbol, miképpen à Papas piſpekec, Papoc, ſbaratoc ennec elötte is, és è moſtani vdöben is karhoſtattyac és átkozzác az igaſſagot.

Ezeket eſsébe vévén N. könyen meg itélheti, hogy nem wy dolog, hanem régi meſterſege az ördegnec az igaſſagnac karhoſtattáſſaban, à mi nemü dalt futtat moſtan is à Papa Kalandos Meſteriuel, Caroli Peterrel, és Melius Peterrel, ſidal-

ßidalmazuán mũnket, Hogy az egéß világon la kozo kereßtyeneknec hitit haborgattyuc, Pokol bol dőgletes tudomanyt hoßtunc ki, Alkoranom nac, Seruetusnac, és à tőb Eretnekeknec tudomá nyát sorgattyuc és kőuettyűc &c.

Ezec és soc effęle hamis vadlássoc ellen volna mit felelnem, és az igassaggal meg hamissitanom: De miért hogy az igaz boßßu állo Istenre hattam magamat, Es arta az igassagra, mellyet nem Alcoranombol, sem Seruetusbol, h em az élő I stennec igeiéből tanoltam, tanyitottam, és tanyi toc. Hißem pedig, Hogy az az Isten, kinec ßőmei az igassagra néznec, az álnackokat meg bűnteti, és boßßut ál raytoc: Nyiluán tudom, hogy à kegyelmes Isten az ő igassagát ezec ellen, é s mindenec ellen meg oltalmazza, és mikor őnęki kedues és kelemetes leßen elő vißi, és à czalárd nyeluec ellen parttyát fogia: Mert őué, ő adta előnkbe, Es vdő immár, hogy az ő hiw valaßtotit egybe gyűtse: Mert az ielec meg mutattyác, hogy immar à vég nem meßße vagyon.

Az Isten hiueinec olly ßockassoc ninczen, hogy patuarkodianac, és ßidalmockal oltalmaznac vgyeket: Mert tudiac nem ßűkségnec lőnni, hogy a feleletben à ßidalom vißontac valo ßidalommal fel

tettic meg: hanem haßnosb az igaſſagot meg mutatni egyůgyůképpen, Es az ellenkező fęlnec, és az ő bizonſaginac erőttlen voltat ki feiezni, és meg mutatni: mellyre főképpen v̊gyekeßtem è moſtani feleletemben is.

Tudom kedig, az ellenkező fęlnec az ő itéléte ket, kiknec pozdoria és polyua minden irás, melly az ő vélekedéſſec ellen vagyon, Hannyác vettic de ákſágokat, bőlczeſégeket és tudomanyokat, és azoknac nagy voltát: De meg kellene gondolnioc, mit iőuendőlt az Iſten Iſaiaſ.33. réßében ő felőlec, monduán: Hol vagyon à Deác? Hol vagyon à tőr uennec magyarazoia? Hol vagyon az egyůgyůeknec Doctora? Ezekbol ßent Pal, 1. Cor.1: Nem de az Iſten, vgy mond, ez vilagnac bőlczeſeget bolondſága tőtteé? Ezokaért az iamboroc, v̊dőnec előtte ne důczekedienec: Mert noha moſt az egyůgyů igaſſag réß ßerént meg vettetic, Győ zedelmes leßen még az Iſten az őueiben, és elő viſi az ő igaſſagat: Mert az ő v̊deie el érkezet, hogy az ő valaßtot hiueit egybe gyůtſe, Es hogy à nagy Babilon le dőllyen, és el veßen: Apoc.18.

Gyakorta gondoltam én magamba, hogy bé két hagyac az iamboroknac az ő fel fuualkodáſſokban, és iráſſokra ſemmit ne felellyec, Miért hogy iraſsimban gyakorta feleltem: Oc pedig ſé-

mi deréc iráſt ki nem hoczattanac, mellyekbe à mű iráſsinknac az ő réſeire valoban feleltnec volna: Es ſemmi olly dolgot nem forgatnac, melly az előt az vaſsárt nem volt volna: Mind azon által bizonyos okokból meg győzettetuén, mellyeket Nagyſag. elő ſamláloc, meg feleltem.

Leg előſſer, Mindén Iſten félő és hiw kereſtyén nęl nyiluán vagyon ez; Hogy vallaſſom és iráſſom vgy mint Eretnekſég és hamiſság karhoſtattic à kęt Peternec moſtan nyomtattot könyuekben. Ezokaért, ſükſég képpen kéuántatic, ha akaroc az igaz lelki paſtoroc közzé ſamláltatni, Hogy hitemnec vallaſſat à ſent irásból, à honnét vöttem és tartom, meg oltalmazzam ezec ellen, kic ellene tamadnac, és ellene mondnac: Mert ez az Iſtennec fegyuere, és egyęb ninczen nállunc: Epheſ. 6: Hogy ecképpen nem czac vallaſſunknac igaſſaga ki teſséc, Hanem vgyan az ellenkezőknec is az ő hamiſſagoc meg eſmerteſſec Miképpen oltalmazzó pedig Iſténec igeiéből vallaſſomat, Es az ellenkező fęlnec iráſsit miképpe feytem meg, Es az ő okoskodaſſoknac erőttlen voltát mi képpen mutatom meg, az iambor és hiw oluaſſoknac itéletekre, Es az Iſtennec el végezet tanaczara és akarattyara hagyom, Ki è kiczin fűſtel-

1. Tim. 3. Tit. 1.

2. Corin. 10.

gő ſic

ſicrátskából (Mint az ellenkező fęl czuffollaſſal neuezi az én vallaſſomat) Nagy tűzet tud gerieſ teni, Mellyet mind őc, ſmind az ő Romai nagy ſűleiec, à Babelnec feiedelme, mind az egéſſ pileſ-ſes ſeregéuel meg nem tudnac ſoha oltani. Mert az Igaſſag igen erős, és hatalmas payſa vagyon.

Maſodſor, Vgyan meg is neueſtettem, Es kű lemb kűlemb calumniackal és ſidalmockal terhel-tettem, az iamboroknac iraſsiban: Mellyeckre ha meg nem feleltem volna, Azonnal, à kic auagy iraſſomat nem oluaſtác, auagy tanyitaſſomat nem hallottác, aſſt itélhetnéc, Mint ha méltán ki-áltanánac effęle ſőrnyű dolgokat reám. De hogy ellenkezőimnec, kic à Papa nagy ſűleiec után Ba belbe cellekęznec, az ő vndoc patuarkodaſſoc, é kőltet ſidalmoc nyiluán legyen, Ezért kellet è mos don deréc képpen felelnem.

Harmadſor, Ha nem feleltem volna, tehát kik ben immár az igaſſagnac ſickrai meg gyulattanac. és fel geriedtenec, az én veſteg halgattáſſom mal meg bántatnánac, és meg haborittatnánac: Hogy ſemmit ne ſollyac à botránkozáſrol, melly ebből kőuetkőznéc. Ezec erokaért è nyauallyac ért, hogy azoknac eleit, à menyébe lehetne venném, inditattam erre, Hogy az ő iráſſokat, és el-

len-

len vetteſſeket feyteném, Es feleletemet ki nyomtattatnám.

Negyedſer: Az ellenkező ſęlnec feleletiben ſůkſég volt és kéuántattot az iráſt meg magyaraznunc, És az Iſtennec igeiéből vőt bizonſagokat egy más eleybe hellyheßtetnem: Melly probalasból és roſtalásbol az igaſſagnac meg vilagoſitáſſa kőuetkőzic: Melly ſorgalmattoſſag és Iſteni bölczeſég nem czac az egyhazi ſolgakban kéuántattic, Hanem minden hiw kereſtyénbe: Hogy ecképpen à mi iob, aſt kőuetheſſéc, Es à Lelkeket meg probalhaſſac az Apaſtoloknac intéſſec ſerẽt. Pſal. 119. 2. Teſſ 5. 1 Iohan. 4. Matth. 7.

Sőt inkáb, hogy à ſent iráſt viſgaluán, à hamis Prophetaktol őnenmagokat meg oltalmaſſhaſſác, Es ebből ki tetzic, Melly igen haßnos dolog legyen à ſent iráſnac őßue kűßertűléſſe, Es abban valo munkálkodás: Hogy meg győzetteſſéc à kereßtyén ember az igaſſagtol, Es abban nyugodiéc meg az ő lelki eſmerete, Es à hamiſſat meg vetuén, igaz fondamẽtőra épiczen, Melly ellé az ellenkező fęl magyarazatot teßen: Miképpen è kőnyuetskęnec rendibé vilagoſſon meg mutattá.

Ez elő ſamlált okokbol, hiſſem hogy N. meg eſmerheti, Hogy ſem boßßu alláſra valo indulatbol, ſem tűſtelség kéuánásbol, Sem egyęb vala-

külső dolgokra valo tekéntetből vitettettem erre Hogy az ellenkezőknec meg felelnéc: Hanem Hogy az egy Attya Istennec tiszteſsége, és az ő igaz Fiáé, à Nazareti Iesussé, kit ő elboczatot, A Papa Antichristus ellen, és az ő Kalandos tarsai ellen meg maradion: Es az Istennec valaſtot fiai naponként à meg esmert igasſagban épulhesſenec: A feketét à feiértől, A hamiſt az igazt ol meg valaſtuán, az ő mennyei ſent Attyokat igazan segitſegre hyhaſsác, és dúczoithesſéc: Melly igaz tiſtelet az Isten az ő Fiaitol kéuán, És vgyan paranczoll.

Nem alitom ſükſégnec lönni, Hogy eſt az én iráſſomat, mellyet az Istennec könyuéből, á Bibliá bol öſſue ſedegettem, à Papánac Haromſagos Allatos és ſömellyes Istennec rutſagánac ki mutatta saért, Es ebből ſármazot egyeb bolondſaginac meg esmeréſſe ért N. igen aiánlyam, Holot mindeneknel nyiluán vagyon, Hogy N. à Romai nagy Paraznánac, (mint ſent Ianos neuezi, Apocalip. 17.) minden vndokſagit gyüllöli, és annac tudomanyát minden réſzeiben hamiſnac lönni, az Isten Lelkénec vezérléſſéből eſzében vötte. Sem kéuanom, sem aiánlom eſt az iráſt olly forman, Hogy az ellenkező fęlnec iráſsinac el oluaſaſſatol cuel el akarnam vonni Nagyſagodat, Hanem v-

gyan kéuánom, és azon kérem N. Hogy azokat is oluaſſa el, és probállya meg, Mellyic fęl az ő magyarazatiyaban kőueti inkáb á ſent iráſnac egyenes follyaſſat és linyaiat: Hogy mind teſ ben Lélekben N. meg épűlheſſen, és á meg feßűlt Chriſtuſnac tanyituánya leheſſen, Az Attya Iſtent minden hiueiuel egyetembe dűczoitheſſe, és az ő ſent akarattya ſerént gyűmőlczet teremtheſſen: Amen. Gyula Feieruarot, á Nazareti Ie Ieſuſnac, az igaz Iſten Fianac ſűlettéſſe vtán 1571. eßtendőben, Martiuſnac 25. napiàn, Melly napon is á ſent Lélektől á ſűz Marianac mehében fogantattot.

Te Nagyſagodnac ſegény ſolgaia: A meg feßűlt Ieſus Chriſtusban:

DAVID Ferentz

Ad isten minden iott az iamboroknak.

Ha mindenkor iol wolna dolgod el hinned mo[illegible]

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MELIVS PETERNEC, ES CAROLI PETERNEC KAROMLO IRASOC ellen rőuid felelet, Az Istennec tißta igeiéből vétetet és rendeltettet.

ELSŐRESZE.

À mű hitűnknec fondamentoma, mellyben az őrőc élet hellyheßtetőt, A Prophetáknac es Apástoloknac iras sabol vétetettőt.

HÓGY EGY LEGYEN az Isten, az Atya, mennynec földnec teremtőie, és mindeneknec, kic mennyben és földén vadnac, nem valami kettős auagy harmas ßőméllyében, az Istennec igéie nyiluán bizonyittya, Genes. 1. Esa. 44. Iob. 9. Malach. 2. Ezeket kedig Christus őmaga is az ő attyárol magyarazza, Marc. 13: semmi harmas Istennec, hanem az ő attyanac tulaydonyituan à teremtést: Ennec az ő atyanac is, nem maganac tulaydonyituan Adamnac és Euanac az ő teremtesét, Mar. 10: Ezenképpen az Apastolok is. Acto. 4.

Ezen Istennec tulaydonyitatic az wyonnan

valo teremtés is, Mikor mondia, Hogy mindeneket teremtet, meg witot, és egybe ßedegetet, kic mennyben és földen vadnac: Hoza téuén az wy Teſtamentomban, Hogy ezec Chriſtus altal lőttenec: Es hogy az Atya à Fiu altal czelekőtte: Iohan.1.2.Cor.5.Epheſ.1.2.Coloſſ.1.

Ez egy és ömagatol valo Iſten, mindeneknec teremtőie kedig, Abrahamnac, Iſaaknac, Iacobnac, és Iſraelnec, és az Atyáknac Iſtennénec mondattatic: Es ez az, à ki fiat meg igérte Abrahamnac, Iſaaknac, Iacobnac: Es vgyan abban meg igéruén minden poganoknac, auagy nemzeteknec aldaſát: Geneſ.12.22. Chriſtus Wrunc kedig eßt az Iſraelnec Wrát Iſtenét, nem ömagat, ſem amà Haromſagoſt, auagy egyet harmoſt, mondia lőnni: Hanem az ő Atyat. Matt. 11. Iohan. 8. 17. Az Apaſtoloc kedig Acto. 3. 1. Cor. 8. Epheſ. 4.

Ezen egy és ömagatol valo Iſten hoßta ki Egyptus földéből à Sido népet, auagy Iſrael fiait: Es ő adta nękic az igéretnec földét, és egyebeket mindeneket az ő teſtamentomban czelekedet: Mellyeket ſomma ßerént ßent Pal is az Atya Iſtennec tulaidonyit, Nem amà Haromſagoſnac, Auagy egyes harmoſnac: Actor.13.

E kedig, az egy és ömagatol valo Iſten, Atya és Iſtene à mű Wrunc Ieſus Chriſtuſnac: Es valoban vgy neueßtetic az wy Teſtamentomban, minec vtánna meg adta műnękűnc az ő ßent Fiat, à mű Wrunc Ieſus Chriſtuſt: De eccképpen nem neuezi à ßent irás ő teſtamentomba; Mert

ba: Mert ackoron még nem ſűletet vala mű nękűnc à Chriſtus, hanem czac igérue vala nękűnc az Iſtentől. Ezokaért ô teſtamentomban ez egy és ömagatol valo Iſten nem neueßteſic à mű wrunc Ieſus Chriſtuſnac atyanac: Mert ackoron ingyen ſem ſűleret vala, hanem czac meg igértetet, és kűlemb kűlemb modokban és abrazatokban meg abraztatot vala à ſent Attyaknac. Ennec okaért is abrazatban és iőuendő képpen ſol az irás az Iſten képében, monduán: En attya leßec önekie, Es ő ennękem fiam leßen, 2. Samuel. 7. Heb. 1.

Azonképpen az igéretnec be tellyeſsítéſſe vtan, minec vtánna immar meg adta volna az ő ſent Fiat műnękűnc, Vgy kezde à ſent irás ötet, az Iſraelnec Iſtenét, neuezni Chriſtus Warunknac Attyanac és Iſtenénec. Mert ömaga à mű Wrunc Ieſus Chriſtus annac mondia és neuezi, Matthæi 27. Iohannis 20. Apocalip. 2. Sent Pal Apaſtol pedig nem czac Chriſtus Attyanac és Iſtenénec neuezi az Iſraelnec Iſtenét, Mint Epheſi, 1. 3. Hanem à Chriſtus Feiénec is: 1. Corinth. 3. 11.

Ezec ezokaért az egy és ömagatol valo Iſtennec fő neuei: Es ezeket è neueket tulaydonyittya nęki à ſent irás, à ieles dolgokrol és czelekedetekről, mellyeket czelekedet, és végh̄z vitt. Azonképpen mindeneknec teremteiénec mondatic, Miért hogy ő mindeneket teremtet. Mondatic pedig teremtőiénec àteremtés vtán, Nemannac előtte. Mon-

Mondatic annac vtanna Abrahamnac Iſaaknac és Iacobnac Iſtene, A meg ielenéſnec vtánna: Nem az elŏt, minec elŏtte Abraham nem lŏtt volna még ez vilagra, és az Iſten még nem ielen tŏtte volna magát ŏnęki.

Eſmet, Mondatic Iſraelnec Iſtene, Ki ki hoſſta az Iſrael fiait Egyptusbol, Latodé, honnét vŏtte à neuet, tudni illic, à nagyſagos czelekedetrŏl, hogy czodáckal ki hoſſta az ŏ népét à fokſagbol, auagy Egyptuſnac rabſagábol. Es à paranczolatokat ki aduán à Sinai hegyen, vgy monda: En vagyoc à felſéges Wr, auagy Iehoua, Ki tęgedet ki hoſztalac Egyptusbol &c. Latodé, Mint veſzi az egy Iſten eſzt è neuet à czodalatos czelekedettrŏl: Holot az elŏt ſoholt igy nem neueſzte magát.

Exod. 20. Deut. 5.

Es minec vtánna az egy Iſten vŏt volna neuezetet maganac kűlemb kűlemb fęle czelekŏdetekrŏl, végezetre oſztan vgy neueze magát, Nem állatoſnac és ſzŏmęllyeſnec, Sem egyeſnec, ſem harmoſnac &c. hanem à Nazaretbeli Ieſuſnac, à mű Wrunc Chriſtuſnac attyanac. Mert menyekbŏl alla ſzolla, monduan: Ez (Tudni illic, A Nazaretbeli Ieſus, à ſzűz Marianac à fia, kit Ianos moſtan meg kereſztelt, áluán à Iordan vizbe) az én ſzerelmes fiam: Kiben minden keduem vagyon: Eſzt halgaſſatoc. Ezokaért minden ŏ igęt retit be tellyeſsituén, és az ŏ irgalmaſſagának leg nagyob téteményét mű hozzánc meg mutatuán, az ŏ áldot ſzent Fianac műnękűnc valo meg aiándékozaſſaban, eſzt è neuet vŏtte maganac

Matth. 3. 17. Mar. 9. Luc. 3. 9. 2. Pet. 1.

nac, hogy è mű Wrunc Chriſtus Attyanac neueſ
teti magat, honnét mű Attyanknac is neueſte-
tic. Es ez immar az ő vtolſo neuezeti, mellyet ſo
ha nẽ kűlőmbeſzteti, el ſem valtoſztattya: Heb. 1.

Miképpen azért az Iſten az ő teſtamentom-
ban őmaganac neuet nem vőtt à Chriſtuſrol,
hogy mondotta volna magát Chriſtus attyánac
lőnni: Hanem czac iőuendőben, és iőuendőkép-
pen: Azonképpen à Chriſtus, az Iſten Fia acko
ron valóban nem volt: (Mert még nem ſzületet va
la) Az Iſten ſem aianlotta valahol ackoron mű
nękűnc őtet ielen képpen, ſem paranczolt ſohult
műnękűnc, hogy őtet, az ő fiat, ſzereſſűc, Auagy
hogy ő benne hidiűnc, őtet halgaſſuc, tiſztel-
liűc &c: Hanem az vtán az wy teſtamentom-
ban, midőn immár ſűz Mariatol à Nazaretbeli Gal. 4.
Ieſus ſűletet volna, Es abban minden Iſteni igé- 2. Cor. 1.
retec meg tekéllettec volna, Ackoron meg ielente
magát az egy őmagatol valo felſéges Iſten czo-
dálatos képpen, A ſűletés mellet az Angyaloc al
tal: Annac vtánna à kereſztelés melet vgy kiált Luc. 2.
mennyekből, monduán: Ez az én ſzerelmes fiam
&c, Es vgy kéuánya, hogy eſt az ő fiat, à Naza
reti Ieſuſt meg halgaſſuc, őnęki hidiűnc, Otét
tiſztellyűc &c, Matth. 3. 17. Iohan. 1. 3. 5, 6, &c.

Es ez az oka, Miért az Iſten à paranczola- Exod. 20.
toknac ki adaſſaban czac őmagarol emlekőzic: Deut. 5.
Es à Chriſtuſrol, auagy az ő Fiarol czac egy igé
uel ſem emlekőzic. Es hogy à ſzeretetről adia ki Deut. 6.
à paranczolatot, egy igéuel ſem paranczollya,
hogy à Chriſtuſt, vagy ő Fiat ſzereſſűc: Hanem

parańczollya, hogy tellyes ßűuűnkből ßereſſűc czac őnnen magát. De az wy Teſtamentomban annac vtánna, holott immar meg adatot à Chriſtus, Nem czac az egy Iſten ßamláltatic elő,
1.Cor.8. Hanem az egy Wr Ieſus Chriſtus is, Kit az
Eph.4. egy őmagatol valo felſeges Iſten Wrra és Chri-
Acto.3. ſtuſſa tőtt, Mint ßent Peter mondia: Es aßt
Matt.3. paranczollyác műnękűnc, Hogy őtet halgaſ-
Ioh.5. ſuc, tißtellyűc, ßereſſűc: Es őrőc átokba ve-
1 Iohan.3. tetnec mind azzoc, kic őtet nem ßeretic: 1.Co-
Psal.2. rinth. 16.

Sőt ez az Iſten, à mű Wrunc Ieſus Chriſtuſnac attya, ſoc ßáz eßtendőuel à teremtéſnec vtánna, Es az Iſrael népénec Egyptusbol ki
Deut 32. hozáſſa vtàn ecképpen ßol őmaga felől: Laſ-
Oſe.13. ſatoc meg (vgy monda) moſtan, hogy én vagyoc, mondom én vagyoc egyedűl, Es én velem ninczenec egyęb Iſtenec. Bizony dolog, hogy az Iſten itt igaz valláſt tőtt őmaga felől: Es ſemmiképpen meg nem tagatta volna ackoron az ő Fiát, hogy ha ackororon valoba volt volna, Es őrőcké valo Iſten ő vęle lőtt volna: Hanem arrol is bizonſagot tőt volna: De nem tőtt: Mellyből nyiluan vagyon. Hogy ackoron nem volt, hanem czac igéretben.

Sőt az Iſten Fia, à Nazareti Ieſus őmaga aßt vallya, hogy más az ő attya, ki ő felőle tanu bizonſagot teßen: Iohan 5.

Iſa.43. Igy ßol az Iſten Iſaiaſnal, monduán: En egyedűl vagyoc, Ki az ęgeket teremtőttem, ſenki ſegétſége nęlkűl. Ezokaért, Az egy attya

átya Isten mondia eſzt: En én egyedűl vagyoc: Christus Wrunc pedig viſſzontac mondia: En egyedűl nem vagyoc: Hanem, az én Atyám velem vagyon. Ha ackoron az ô Teſtamentomba Christus az Attya Iſtennel volt volna, Tehát nem ecképpen kellet volna Christus Wrunknac ſzollani: Hanem eſzt kellet volna mondani: Miképpen hogy őrőcktől fogua ſzűletettem az én attyámnac allattyabol, Es őrőktől foguán ő vęlle voltam, Ecképpen moſtan is velem vagyon. Az Attya Iſtennec ſem kelet volna igy ſzollani, Mint ſzol Iſaiaſnal: Hanem eſzt kellet volna mondani: En egyedűl nem vagyoc: Hanem à Chriſtus, az én őrőktől fogua valo fiam, ki őrőcké valo Iſten és egy állatu én velem, Az egyűt vagyon velem: De aſzt nem mondia. Semmiképpen ezokaért az ellenkedő fęlnec az ő vallaſſa meg nem álhat, Mellyben az egyedűl és őmagatol valo Iſtent, nem czac à mű Wrunc Ieſus Chriſtuſnac Attyara, Hanem à haromſagos ſzőméllyű, és egy állatu Iſtenre magyarazzac. Ioan. 8.16.

Mű pedig ſomma képpen ſzent Pál Apaſtollal az Iſten felől eſzt vallyuc: Hogy az egy Attya Iſten kőuűl tőb Iſten ninczen. Mert no ha hiuatattnac mind mennyben, mind földen ſoc Iſtenec: De műnękűnc igaz kereſztyeneknec czac egy Iſtenűnc vagyon, A mindenhato Attya, Kitől mindenec vadnac. 1. Cor. 8. Epheſior. 4.

Bizonyos és álhatatos fondamentom ez, A Prophetaknac és Apaſtoloknac iraſſabol, és

egyen-

és egyenlő vallástételekből vétettet, Mellyet soha senki meg nem hamissithat, Fel sem bonthat. Nem talállyuc pedig à ßent irásban soholt, hogy az Isten rétes volna, harmas auagy negységes, Auagy kedig hogy allatos auagy ßőmél lyes volna: Hanem, hogy egy, és egyedűl valo: Ki miképpen hogy egy, Azonképpen egyedűl az ő
Psal. 104. bőlczesége által teremtet mindeneket, Es őmaga rendelte à tőb Isteneket, Angyalokat, feiedelmeket 2c: Es valami vagyõ, mind mẽnyekbẽ, s mind földen, mindenec ő tőlle vadnac. Es ezokaért ne
Deut. 10. ueßtőtic à ßent irásban, Istenneknec Istenénec,
Psal. 50. Es minden Istenneknec felette valonac: Sőt ne-
Matt. 27. ueßtetic à Christusnac is Istennénec, és feiénec:
Ioh. 20. Mert ő az, ki őtet tőtte wrra és Christussa: Es
Eph. 1 valami à Christus, Es valamie vagyon, ez egy
1. Cor. 11. Attya Istentől vagyon, Es ő adta ő nekie: Iohan.
Acto. 2. 3. 5. 7. 17. Vgyan ez egy Atya Isten rendelte Mo sest, és arra valaßtotta, hogy Pharaonac Istene lőnne: Mint az irás ßol: Exod, 7.

Ez az egy őmagatol valo Isten, őmagátol io,
Matth 19. bőlcz, mindenhato, és őrőktől foguan valo, Kez
Mar. 10. det nęlkűl és vég nęlkűl valo: Egyedűl halhatat-
Luc. 18. lan: Kit az emberec kőzűl senki nem latot.

1. Timot. 6. Ezokaért, holot ez Isten ecképpen czac egy,
Ioh 1. 5. Nem lehet kettős, sem harmas, sem állatu, sem ßő mellyű: Mert ő tißta, merő, és czac egy lélec,
Ioh. 4. Es semmi bęlés auagy rétség ninczen ő benne: Mint à Papa Antichristus az Isten felől gondol kodic, tanyit, Es az ő darabanti felőle vallást téß nec. Lehet igen palastozzác beßédeke, és erős

sen

nec. Lehet igen palastozzác beßedeket, és erőssen tagadiác, műuel hogy őc is czac egy Istent valnac, és nem harmat: De igen vac, ki à rostán által nem lát: Mert kin vagyon à háta, Es ki tetzenec az oldalánac czonttyai.

Ez egy Isten, Mindeneknęl felségesb: Es ennec okaért ő hozza mindenestől fogua hasonlo ninczen, Nem volt soha, Sem leßen.

Ezec ezokaért ez egy és őmagatol valo Istennec neuezeti, és à többi, mellyec ezekhőz hasonlóc: Es ezec è neuezetec ez egy Isten kőuűl senkinec, sem mennyben, sem földen, nem tulaydonyithatnac, Hanem czac az egy Atya Istennec. Es valaki è neuezeteket másnac tulaydonyittya, Az, az Atya Istennec méltosagát meg ronttya, Es az ő nagy haragiánac tűzét feiére maganac vakaria.

Az Iesus Christusrol pedig à mű vallassunc ez, mellyet vettűnc à Prophetáknac és Apasto loknac irassabol, Es kinec bizonyos fondamento ma vagyon, Melly fondamentomon vagyon épitue az Istennec ßent Gyűlekőzette, és őrőcké vduőzűl: *A Christusrol valo vallás.*

Előßer, hogy à Christust az egy Isten rendelte és válaßtotta, még ez világnac fondalássa előt: A teremtésnec vtánna pedig meg igérté aßt és aßßonyiállatnac maguánac neueßte, Melly meg rontando vala à Kégyonac feiét, Es meg áldando minden népeket. *Eph. 1. 1. Pet. 1. Gen. 3. Gen. 22.*

Mikoron kedig még valokban nem kűldőtte és nem adta volna őtet, Kűlemb kűlemb kép

peñ az ô tőruénbe meg abráßtatatta őtet: A kő-ßicklában, Exod, 16. 17. A Mannaban auagy mē-nyei kenyérben, Exo. 16. Num, 11. Sap. 16. Psal. 77. A kégyonac fel emeléſſeben, Num. 21. Iohan. 3, 12. Iſaaknac ßőmellyében, Geneſ. 22. Gal. 3. 4. Heb. 11. Ionas Prophetanac is ßőméllyében, Io-nę 2. Matth. 12. Aßt is meg ielenté, hogy Abrahā-nac és Dauidnac maguabol leiendő volna ez vi-lágra, Geneſ. 21. 22. 2. Regum 7. Pſal. 132. Ieremię 23. 33. A nemzetſéget is, mellyből kel vala ßűletetni, ki feießteté, Tudni illic, Iudanac nemzetſegét, Geneſ, 49. Azoknac felőtte à vá-roſt is meg ielenté, à hol ßűletendő vala, Tudni illic Bethlehemet, Mich. 5. Matth. 2. Tißtiről is teßen vala emlekőzetet: Mert Propheta-nac neuezi, ki mint Moſes, az Iſrael fiai kőz-zűl tamadando volna, Deut. 18.

Neuét is meg monda à Prophetác által, Mű-uel hogy Immanuel, és v̂duezitő leiendő volna, Es Iſten ßolgaiánac, Iſa. 9. 42. 53. Ki az ő aka-rattyát be tellyeſsitendő volna, Es ki férfiu leien-dő volna, rakua faydalmockal, nyomorult, és mindeneknęl vtalatosb, Iſa. 42. 53.

Az wy Teſtamentomnac v̂deiében annac v-tánna, mikoron az v̂dő immar el tőlt volna, El kűlde az egy Iſten az ő igéreti ßerént az ő Fiát, Ki aßßonyiállatol ßűletéc, A tőruény allà vet-tetéc &c, Gal. 4.

Miért hogy ezokaért ô teſtamentomban Chri-ſtus nem vala állattya ßerént, hanem czac igéretben, abrazatokban, és iőuendőre néző ren-

deléſek-

delèſsekben, Ezért volt ő nęki kezdeti az vtolſo vdőben, Mikoron fogantattéc ſent Lélektől, Es ſźületét ſźz Mariatol: Es annac az ő ſźületéſsénec és ez világra valo léténec vtánna ſzámláltatnac az ő eſtendői, 1571.

De nem azonképpen ſzámlalhatunc az egy Iſtennec vtánna. Mert őnęki nínczen kezdeti, Hanem őrőktől fogua volt, mint ſent Pal mondía à Soltar kőnywből, Heb. 1. Te kezdetben formáltad à földet, Es te kezeidnec alkotmanyi az ęgec: Ezec mind el mulandoc, De te őrők tól foguán vagy és léſz, Mert à te eſtendeid meg nem ſzámlaltathatnac: Mert ez egy attya wr Iſten nem ollyan mint az ember &c.

Innét vagyon immár, hogy az Euangeliſtác ez fogantatot és ſźületet Chriſtus, az Iſten fia felől, eſt irtác, (nem egyęb fia felől: Mert ezen kőuűl más és több nínczen) hogy neuekedet, mind vdőben, mind bőlczeſégben, Nem czac az emberec előt, hanem az Iſten előt is: Annac felette őtt, ideſtoua iárt, meg faradot, Félte és rettekte à halált: Kőnyőrget az Iſtennec, az ő ſent Atyanac, Nem egy állatos haromlagos Iſtennec: Kőnyőrgéſsében meg halgatattot: Meg holt, fel tamadot, Es fel ment mennyekbe az ő attyanac iobiara. Luc. 2. Heb. 5. Iohan. 17.

Ez á Chriſtus, Miképpen hogy őnnen maga bízonyos vdőben fogantatot ſent Lélektől, és ſźületet ſźz Mariatol: Azonképpen kezdet tanyitani, és czelekedni az wy Teſtamentomban.

Az ő taníytaſſának kezdeti vagyon meg íruán, Matth. 4, Mar. 1. Luc. 4, Acto. 1. Heb. 1. 2, Az ő czodatételi, Iohan. 2. &c. Senki az Euangeliſtác és Apaſtoloc kőzzűl arrol nem teßen ſoholt valáſt, Hogy Chriſtus volt volna ő teſtamentomban, Es hogy ott valamit czelekedet volna, auagy czodákat tőtt volna, Miképpen à Papa Antichriſtus aßt kőltötte felőle, és moſtan az ő darabanti kiáltnac. Miképpen pedig hogy az Euangeliſtác és Apaſtoloc ſemmi emlekezetet nem teßnec arról ſoholt az ő iraſſokban: Azonképpen egy Propheta is ſem ßol felőle, és ſoholt nem emlitic: Nem hogy tanyitaſſát, auagy czodatételit elő ßamlalnác.

Szent Ianos Euangeliſta pedig meg czallatot volna, Egyebeket is meg akart volna czalni, mind ő, s mind à tőb Apaſtoloc, kic à Chriſtus felől, mindeneket bőwſegeſſen és igazan meg irtanac, Mind fogantataſsát, ßületéſsét, tanyitaſſanac à kezdetit, czodatételit &c, ha ezeket meg iruán, amazokat, mellyeket ő teſtamentomban czelekedet el halgattác és el titkoltác volna. Bízony nem titkoltác volna az Iſtennec valaßtitól, Ha Chriſtus ő teſtamentomban volt volna, és ott ſolt, tanyitot, és czodakat tőtt volna.

Ha ßent Ianos az ő Euangeliomaban aßt akarta volna meg irni, Hogy őrőktől fogua volt volna à Chriſtus, Es hogy az, az őrőcké valo Chriſtus, annac vtánna, az vdőnec betellyeſsitéſ ſében fel vőtte volna à teſtet: Bezeg az iraſnac az ő modia és rendi aßt kéuánta volna, Hogy

mikép-

miképpen meg irtta rendel mit czelekedet itt ez világon tanyitássaual, és czodatételiuel: Sinte azonképpen meg irta volna azt is, Miképpen volt öröktül foguán, Es mit és miképpen czelekedet ô testamentomban, minec elötte fel vötte à testet. Ezekről pedig egy szoual sem emleközic szent Ianos: Mellyből nyiluan vagyon, hogy Christus ô testamentomban nem volt, hanem czac az igéretben, melly iövendöre nézet: Es hogy ô testamentomban nem tanyitot senkit, czodakat sem tött, Mint az Antichristusnac darabantiyai tanyitnac.

Eszt az ô testamentom is meg bizonyittya, hogy ackor à Christus ingyen sem volt, Nem hogy ackoron tanyitot auagy czodakat tött volna. Mert az egy Isten ackoron adta vala ki az igéretet felöle, hogy iövendö volna, Es hogy el iövén, meg törne à kégyonac à feiét: Es hogy ö benne megáldotnanac minden è széles világon valo népec: Miképpen az Apastoloc meg magyarastác az Istennec eszt ez igéretet, Acto. 3. 13. Mert ezec nem ô testamentomban, hanem az wy testamentomban tellyesitenec be, és meg tekéllettettenec, Miképpen Esaias is ezeket meg prophetalta, Isa. 35. Matth. 11. Holot emleközet leszen az ö czodatételiről. Gene. 3. Gene. 22.

Touabba, Christusnac neueztetic à kenésről. ô testamentomban nem kenetet meg: Hanem wy testamentomba, holott az egy Isten, az ö mindenhato Attya, ötet Wrra és Christussa tötte, mint szent Peter mondia, Acto. 2. Es ömaga

à Chriſtus erről bizonſagot teſen, Hogy à mit Iſaias irt à Meſsiaſnac meg kenéſről, Iſaie, 61, Hogy az nem ô teſtamentomban, Hanem az wy teſtanentomban be tellyeſſedet: Mert Lucę 4. Chriſtus Iſaiaſnac könyuéből meg oluaſuan azzokat az igéket à meg kenéſről, és az Euangeliomnac predicalaſſarol, Eſt mondía: E mai napon be tellyeſſettenec ezec è Beſsédec. Latodé, hogy eſt mondía: E mai napon: Nem ô teſtamentomban. Es maſut mondía Chriſtus Wrunc: En felőlem irt Moſes. Latodé, hogy Moſes nem irt valamelly ő röktől fogua valo fiarol, ki ackoron ô Teſtamentomba volt volna, és ackoron ſolt volna az Attyackal, és tanyitot volna, Auagy czodaté-teleket tőtt volna: Hanem irt à Nazareti Ieſus felől, Ki Iſtennec czac egyſer ſületet ſent Fia: Mert aſt mondía: EN felőlem irt Moſes.

Iohan,5. Ioan. 7.

Soholt nem olnaſſuc ô teſtamentomban, hogy az Iſten mēnyekből bizonſagot tőtt volna valaki felől, és eſt mōdotta volna: Es az én örök től fogua valo fiam, kit az én allatombol ſületē, ki allattya ſerént én velem, és à ſent Lélec Iſtennel egy, Sőmélye ſerént pedig más &c. De wy teſtamentomban oluaſſuc, Matth. 3. 17. Mar. 9. Luc. 9. 2. Pet. 1. Hogy az egy Iſtē, à magas menny ből allà kialtot, és à Nazareti Ieſus felől bizonſagot tőtt, monduán: Ez az én ſerelmes fiam, kibe meg engeſteltettem: Eſt halgaſſatoc. Ebből kőuetkőzic, hogy à Nazareti Ieſus az Iſtennec fia, Nem más, Mert egyebről à mindenha-

to atya

to Attya nem teßen valláſt à magas mennyből. Az Apaſtoloc is erről valláſt teßnec mond= uán: Mű lattuc ennec az ő dőczőſegét, Mint ollyanét, ki egyßer ßűletet az Atyától, Auagy. Kí az Attyanac egyettlen egy ßűlete. Eßt mon= dia ßent Ianos, hogy kezdetben volt, mikoron az egy Iſten ő altala kezdette az wy egeket és föl= det teremtení, az wyonnan valo ßületéſnec álta la. Eßt mondotta ßent Ianos, hogy láttác az Apa ſtoloc, Ennec ßouát halgattác, Eßt mondia, hogy kezeckel tapaſtoltác, Eßt mondia az életnec Ige ienec, Es vallya Iſtennec lőnni: Amarrol, mellyet az Antichriſtus Papa, és ennec darabanttyai for gatnac, ſoholt ſemmi emlekőzet ninczen: Senki à Prophetác és Apaſtoloc kőzzűl bizoniagot nē teßen vala melly állatos és főmęllyes őrőktől foguán valo Fiarol. 1. Iohan. 1. 1. Iohan. 2. 2. Cor. 5.

Ennec, á Nazareti Ieſuſnac, az igaz Iſten fi= anac adta az egy Iſten, à bőlczeſęgnec és erőſſęg= nec auagy mindenhatoſagnac lelkét, Kiről à pro= phetác iőuendőltenec: Es ez à lélec, az Iſtenség= nec tellyes volta, melly lakic à Chriſtusban valo= ban, Coloſſ. 2. Es ő benne vadnac az Iſtēnec min dē aiandéki valoſagos kép pē, Nē árniékbā, mint az ő tőruénybe. Ennec okaért, ebbē kit az Atya Iſtē ollyan tekűletes képpē műnękűnc aianlot, és minden volta képpen fel épitet, győnyőrkediűnc, és meg elégediűnc vęle. Bőlczebbel és hatalmasb bal ennęl nem ßűkelkődűnc, Holot ez műnę= kűnc elég erős és hatalmas vduelſégűnkre. Eſa. 11. 6. Iohan. 1. Luc. 4.

Ez ember Chriſtuſnac, olly hatalmas képpē, és

ollyan

ollyan bőwséggel fel épitetnec, adot az egy Atya Iſten minden embereken valo birodalmat: Sőt tellyes birodalmot mindeneken, mind mennyen, s mind főlden: Es olly neuet, melly minden neuec felet vagyon, hogy őnęki tęrdet hayczanac, mind à mennybeliec, mind à főlden valoc, s mind azoc, kic à főld allat vadnac: Es az ő tißtét ez vilagon el végezuén, az Atya Iſten őtet fel magaßtalta minden ęgeknec felőtte, Es tißteſſęggel és dęczőſęggel meg aiandékoßta és meg coronáßta: Mellyeket ßent Peter Apaſtol rőuid beßédeckel meg magyaráz, mikoron eképpen ßól: Eßt az Ieſuſt, kit tę fel feßitettec, az Iſten Chriſtuſſa és Wrra tőtte, Az az Királlya és Pappà ßentelte. Bizonnyal ha ezen kőuűl más Chriſtus lőtvolna, valami őrőckę valo Iſten, az Attyanac allattyabol ßűlettet, Az Attyaual mindenkép pen egyenlő, Mint az Antichriſtus darabanti valnac és tanyitnac, Nem ßűkſęg volt volna à Nazareti Ieſuſt Chrituſſa és Iſtennę tőnni, Auagy meg kenni, Hogy Király és fő Pap lőnne. Mert ę kettő ellenkőzic: Terméßet ßerént valo Iſtennec lőnni őrőktől foguán: Es vdő ßerént meg kenetni, Es Kinalynac s fő Papnac lőnni.

Iohan.17. Matth.28. Eph.1. Phil.2.

Eph.4. Heb.2.

Acto.2.

Itt immár ę hellyen io meg emlekőzznűnc er ről, Honnét legyen ez világnac az ő nagy vakſá ga, és bolondſaga, hogy euel à Chriſtuſſal, kit az Atya Iſten meg kent, és Wrra tőtt, meg ßentelte, és mindeneckel meg aiándékoßta, (Mi okaért is Iſtennec mondatic) meg nem elégedic, hanemeßt meg vtáluan és meg vetuén, à Papa Antichri-

tichriſtuſſal, más Chriſtuſt gondol és formál ő maganac, Ki á rétes Iſtenſégben, auagy haromſágban á maſodic ſzémély legyen, Természet ſzerént valo Iſten, az Attyanac allattyabol őrökkétől foguán ſzületet, Az Attyaual mindenekben egyenlő Iſten, Ki nem fogantatot, ſem ſzületet: Ki Chriſtuſſa és Wrra nem tétettet az Attya Iſtentől: Ki nem ſzenuedet ként, meg ſem feſzitetet, ſem meg nem holt, halotaibol fel ſem tamadot, Mennyekben ſem ment.

Ecképpen ezokaért á vac és bolond világ el vonſza és el predallya az Iſtennec igaz Fiatol, az ember Ieſus Chriſtuſtol aſzt á tiſztéſeget, mellyet adot őnekie az ő mennyei ſzent Atya, Es á ſzent iráſnac bizonſagit, mellyec ennec az Iſten Fiának, az ember Ieſus Chriſtuſnac, eſzt è nagy tiſztéſégét és méltoſagat tulaydonyitnac, el veſzi tőle, Es á máſic kőltet fiunac, amaz őrőcke valonac adia: Kit ſem á Prophetac, ſem az Apaſtoloc ſoha nem eſmertenec, ſem predicallottanac ſoha valamit felőle &c. Nagy vacſág ezokaért ez: Melly vakſagbol ez világ mindenkoron az igaz Iſten Fiat meg vtálta, az ember Ieſus Chriſtuſt, és ſzámki vetette mint egy Eretneket: Mint á vén Simeon Propheta eſzt ő felőle, ſzent Lélec altal meg iővendőle, mikoron még Wtunc Ieſus Chriſtus igen kiczin gyermekcze vala, Luc. 2. Miképpen hogy az egy igaz felséges Iſtent is meg vtálta, az Antichriſtus Papatol talált állatos és főmélyes Iſten ér: Kiért amaz igaz Iſraelnec Iſtenét á mű Wrunc Ieſus Chriſtuſnac ſzent Attyát meg vetette.

16.

Hogy vallaſſunkat azért rövid ſommába be foglallyam, Az Iſten Fiatol, à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſtol vetettet fondamentomon állunc, Es azon akarunc álhatatoſſon meg maradni, az
Iohan.17. ö ſegétſegéuel, holott ecképpen ſol és tanyit: Attyám: Ez az örök élet, Hogy meg eſmerienec tégedet egyedül egy bizony Iſtennec lönni: Es à Ieſuſt, kit te el boczattal, Chriſtuſnac. Es
1. Cor. 8. azon, mellyet ſzent Pal mond: Egy az Iſten, a=
1. Tim. 2. maz Atya: Es egy à Közbeiáro, Iſten közzet, és az emberec közzet, Az EMBER Ieſus Chriſtus, Ki önnenmagát valczagul adta mindenec ért.

1. Iohan. 5. Eſzt pedig ſzent Ianos mondia Iſtentöl ſzületnec lönni, A ki eſzt hiſzi, hogy az Ieſus, legyen à CHRISTVS, vagy Meſsias: Nem az, ki aſzt hiſzi, Hogy à legyen à Chriſtus, ki á IESVS elöt, öröktöl fogua az Attyanac allattyabol ſzületet volt volna.

Ez à mi vallaſſunc ezokaért igaz és erös fondamentomon vagyon fondalua, Annyira, hogy ſem örög, ſem à pokolnac portai, ſem az örögnec minden lidircei aſzt el nem döthetic.

A Papáſſoc és papázoc ſoc képpē, és külēb külēb iraſſockal akariác az ö költet rétes Iſteneket tamaſztani: De ha iol meg lattyuc és meg probalyuc az ö iraſſokat: Tehat vgy talallyuc, hogy czac heiába valo vakargatas: Mert ſemmi igaz bizonſagoc ninczen à ſzent irasbol. Ha valami ſzent iraſt hoznac elö, Aſzt erövel ki tekeric az igaz vtbol, és az ö termèſet ſzerént valo

igaz

igaz értelmébŏl, Es az ŏ elmeiekñec hitſagos velekŏdéſſekre és ockoskodaſſokra tekeric, vdegen értelemre, Nem kűlemben mint az előt mű uelnec vala à Papai Meſſęuel, és á gyermekczęk nec kent fent kereßtſegéuel, Mellyeket noha igen meg akarác oltalmazni, mint Chriſtuſnac ßŏrzéſſet: Azért az áldot Iſten ki mutatta à hiw valaſtatoknac az oldala czonttyait, hogy nem ŏ ßŏrzéſsi, hanem az Antichriſtus ŏrdegnec lęleményi volnanac.

Ez eleg legyen az elſŏ Réßéről: Immár az Iſtennec io akarattyabol ßollunc à maſodic rèßéről.

MASODIC RESZE.

A Papáſſoknac és Papizoknac tévelygéſeknec és magyarazattyoknac fondamentoma és eredeti innét vagyon, hogy, auagy érteni nem akariác, auagy vgyan nem értic, miképpen az ô teſtamentom az wy teſtamentomrol meg valaſztatic. Mert ha az Iſtennec igaſſagat meg akariuc érteni, Szükſeg meg valaſztanunc à Betűt à lelki értelemtől, Az Arnyékot à teſtől, A ſötétſéget az vilagoſſagtol, Melly à két Teſtamentomnac külembſégében mutattatic meg.

Az wy Teſtamentomban miképpen vilagosb és tekélletesb Meſter à Chriſtus aianlattatot és adattatot münkúnc az Attya Iſtentől: Azon képpen vilagosb és tekélletesb tudomány adatatic az wy teſtamentomban münkúnc à Chriſtuſtol: Es nem szükség az wy teſtamentomat haſonlitanunc és elegyitenünc az ô Teſtamentomhoz: Hanem, az ô teſtamentomnac tudomanya, az wy teſtamentombol vilagoſitatic meg. Mert à Chriſtuſrol mondattatot bizonſagoc az ô teſtamentomban ackor valoban meg nem lőttenec, Hanem czac árnyékban és abrazatokban ſoltanac à Chriſtus felől.

Ha ezokaért à ſent iraſnac igaz magyarazaſsánac vtát nyitni akariuc, Szükség eſzt è külſőſéget münkúnc meg magyaráznunc: Hogy à tévelygéſnec eredetit meg eſmeruén, az Iſtennec igaſſagat követheſſük.

Leg

Leg előßer, Nagy kűlembség vagyon az Istennec czelekedeti kőzet, Mellyec az ô és wy testamentomban meg irattattanac, Mellyeket ha az irásnac igaz follyassa ßerént à kereßtyén ember meg vállaßt: Az ô és wy Testamentombol vőt bizonsagokat meg magyaráßhattya,

Istennec első czelekedeti à Teremtés, mellyet meg irt Moses, Genes. 1. Ez à teremtés kedig kűlembez az wy testamentombeli teremtéstől, melly à Christus által lőt.

Minden állatoknac teremtésse, mind mennynec, mind földnec, à benne és rayta valockal egyetembe lőt egyedűl őmagatol az Attya Istentől: Mert ő teremtőtte mind azokat, még ackoron, hogy ingyen sem vala à Christus: Mert az ô testamentomban soholt nem bizonyitatic az ő valosagos létele auagy volta, Sem Moses pedig, sem à Prophetac bizonsagot nem teßnec arrol, hogy ackoron Christus volt volna, auagy hogy valamit teremtet volna: Hanem arrol teßnec minnyaian vallast és bizonsagot, hogy az egy Atya Isten egyedűl, minden segitség nęlkűl, és valakinec tanaczkozassa nęlkűl mindeneket teremtet. Ezokaért is vgy vallyuc hitűnknec ágainac à kezdetiben: Hißec egy Istenbe, mindenhato Attyaba, mennynec és földnec teremteiébe. Isa. 44. Iob. 9.

Eßt az első teremtést, melly lőtt ô tőruénybe, Mint lőttlegyen, Moses megiria, Tudni illic: Ki legyen à teremtő, Mit teremtet, Es mit teremtet legyen mindennap, méglen az à teremtés el végeßtettet. De noha Moses mind eze Gene. 1.

 ket

ket nagy ſorgalmatoſsággal meg iria, Azért egy ſoual ſem teßen emlekezetet abban à teremtésben à Chriſtuſrol: Kiről Moſes ſemmiképpen el nem feletkezet volna: Holot az egyęb állatokrol mind emlekőzetet teßen, Mint naprol, hóldrol, fakrol, fűuekről, madarakrol &c.

Omaga is az Wr Chriſtus az elsső teremtéſt, mennynec, földnec, és minden allatoknac, az Adammal és Euaual egyetembe, nem ömaganac hanem az ő mennyei ßent atyanac tulaydonyittya, Kit ő Attyanac és Istenénec, mindeneknec teremtéinec, Es mennynec földnec Wranac neuez, Miképpen Moſeſis, à Prophetackal és Apaſtolockal egyetembe.

Matth. 19 Mar. 10 Matth. 11.

Az wy teſtamentomban az wy teremtéſt, mellyet maſodic teremtéſnec hinac, az Apaſtoloc az wr Chriſtuſra magyarázzác, mellyben az Isten à Chriſtus altal meg wyitotta ez vilagot, és meg bekéltőtte az ębereket ömagahoz, és az őrec életre meg wyitotta az wyőnā ßűleteſnec altala.

2. Cor. 5. Gal. 6. Eph. 2.

Azért mondia az Istennec igeie: Ha valaki à Chriſtusban vagyō: ez wy teremtet állat; A régi ec el multanac: Es mindenec meg wyultanac. A Chriſtusbā sēmit nem haßnal à kőrnyűlmetęlkődés, auagy à kőrnyűlmetęlettlenség, Hanē, czac az wyōnan valo teremtés. A ſido à Pogánnal egy wy emberré teremtetter, à Chriſtus által: A fal ki tőretettet, melly őket egymaſtol el valaßtya vala: Ez à fall, à tőruény: Békeſség ßereßtettet, és mind ketten meg bękéltőttec az Istennel à kereßt fa által: Melly igékben magyarázza ßent Pal az wy teremtéſnec az ő modiát.

Azon

Azonképpen, Eph, 1. azon wy teremtésről ecképpen ßol: Mindenec à Chriſtusban egy fére hozattattanac, à kic mennyben és földen vadnac.

Esmet, Coloss. 1. noha más igéckel, de vgyan azon értelemmel ßol ßent Pal, Es mindeneknec teremtését, kic mennyen és földen vadnac, (de nem mennynec és földnec) és engeßtelését à Chriſtus vérének tulaydonyit. Es vgyan ottan neuezi ßent Pal à Chriſtuſt minden teremtet álatoknac elsö ßületetnec fellyeb valonac, és mindeneknec elötte valonac, Az wyonnan valo teremtésről ezeket értuén: Miképpen à Chriſtus is az Istennec teremtet álattyanac kezdetinec neueßtetic, Apocal. 3.

Ezenképpen az Apaſtoli gyüleközet az Isten teremtet állattyának elsö fengeie: Iac. 1.

Miképpen azért az elsö teremtésben Adam mondatattic elsö attyának, Ki àltal minden egyéb ẽberec è testi és elsö élettre ßületettenec: A zonképpẽ à masodic wy Adam által, az iöuendö re auagy az örök élettre, és nẽ az vdö ßerént valo életnec gyönyörüſegére, ßületettenec. Es miképpẽ amaz elsö Adam földi: Azonképpen czac földiec ßármaznac ö tőle: De miképpen az wy Adam à Chriſtus mennyei: Azonképpen azoc is mennyeiec, kic ö tőle ßarmaznac. 1. Cor. 15.

Miképpen azért az elsö ember, az Adam, kinec teremtését meg irta Moſes, vdö ßerént elöb valo à másodic Adamnal, Es ennec lelki teremtéséuel. Mert az elsö Adam negy ézer eßtendöuel ßületet elöb à maſiknal: Azonképpẽ mű

elöttünc

elöttünc 1571. eßtendöuel ßületet à masodic teremtés is vtánna valo az elsőnec: De méltosággal mind az wy teremtő, az wy Adam à Christus, mind az wy teremtés, sockal elöb valo az első Adamnal. Mert miképpen v̊dőuel amaz ennęl nagyob: Azonképpen imez méltosággal és tißteséggel amaßt sockal fellyűl haladia. Mert ha à Christus v̊dőuel, és nem méltosaggal nagyob volna imennęl: semmiképpen Adam első embernec igazán nem mondathatnéc, Christus sem neueßtethetnéc masodic Adamnac.

Ennec okaért, miképpen hogy à Christus az wy és masodic Adam: Azonképpen ő általa vagyon à masodic ßőuetség es frigy, mellyet à Prophetac wynac neueznec, és az Apastoloc wy teremtésnec, és őrőcké valo életnec hinac.

Ier. 31.

Erről az wy teremtésről ir ßent Ianos, az ő Euangeliomanac első réßében: Nem amaz első teremtésről, mellyet Moses meg irt. Sent Ianos egy igéuel sem émlekőizc az első Adamrol az ő irassaban, mint Moses meg emlekőzic rólla, az első teremtésnec meg irásában. Sem arrol à kezdetiről nem emlekőzic ßent Ianos, mellyről Moses irt, Genes. 1. Az ô testamentomrol sem emlekőzic: Mert ezec mind kűlembeznec egymástol, Miképpen à Testamentomac, Azonképpen az Adamoc, az ő czelekedetec, Teremtéssec, és à kezdetec.

Ezokaért, Miképpen Moses kezdetben az ô teremtés vtán, az ô és régi Adamot meg iria, Miképpen teremtőttet, mind ő, mind az ő felesége,

az Eua

az Eua, ő belőle: Az után annac czelekedetit és esetit: Az ő magzattyokat, kic tőlec szűletettenec, Azoknac életit, és életeknec végét &c. Azonképpen az wy testamentom, az wy Adamot iria meg, Annac kezdetit, fogantattássat, szűletésset: Mikoron kezdet tanyitani, és czodákat tőnni. Azonképpen az wy Adamnac iegyesét, à szent gyűlekőzetet iria meg, Annac kezdetit, neuekedését: Mert à valastatoknac hiw és szent gyűlekezete, Christusnac iegyesse, Es az ő tetemiből valo tetem, Es az ő husabol valo hus, Ephes. 5.

Mert à Christus, à masodic Adam, az iővendő vilagnac, auagy az őrőc életnec attya, Esaiæ. 9. Mert ő általa vagyon az őrőc élet. Miképpen az első Adamtol minnyáian első szűletessűnc szerint szűlettettűnc, és ő minnyaiunknac attya, ez halando és első élettre: Azonképpen à Christus által, á masodic Adam által, szűletetűnc amaz halhatattlan és őrec élettre, Melly masodic és wy életnec neuestetic: 1. Pet. 1. Rom. 6.

Somma: Miképpen Moses az ô és első vilagot iria meg, Es az ô és régi Adamot, Es annac test szerént valo feleséget és magzatit: Azon képpen az wy testamentomban, az wy embert és Adamot, à Christust iria meg szent Lélec, Az ő lelki iegyesséuel, és lelki magzatiual: Kic nem testből, hanem lélekből szűlettetenec: Melly masodic Adam à Christus: Ki miért hogy predicator volt és tanyitot, azért Logosnac, auagy Igénec neuestetet. Miért kedig hogy Isten dűczősseg Iohan. 1. 3.

Ioh.20. toſággal, erőuel és hatalommal fel épitőttet, I-
Rom.9. ſtennec neueſztettet : Es miért hogy meg vilago-
Ioh,1.9. 12. ſitot, meg eleuenitet, Vilagoſſagnac és életnec.

Ez è Chriſtus altal teremtőttet ez wy vilag: Mert ez teſzi vala Iſtennec fiaiua : Nem teſt-
Iohan.1. ből, mint az elſő Adam : Hanem hitnec általa, mind azzokat, kic az ő neuébe hittenec.

Iohan.1. Eſzt à Chriſtuſt predicalotta Kereſztelő Ianos, Es nem valami őröktől fogua valot : Holot Kereſztelő Ianos is nem őröktől fogua valo.

Végezettre ſzent Ianos, mint à tőb Euan-
Phil.2. geliſtác, az ő halálat iria meg, Mellyben őn nenmagát meg v̊reſsitőtte, teſté léuén, Es az Iſteni abrazatot le vetuén, az embereknec ha-
Heb.2. ſonlattoſságokban találtatott meg, Kűſſeb lőt az Angyaloknal à halálnac ſzenuedéſse ért :
2.Cor.8. Nem à meg teſteſſűléſſe ért. Segényé lőtt valoban : Mellyec mind egy ęrtelemben mondatatnac.

Annac vtánna meg iria ſzent Ianos, Miképpen halála vtán lakéc à Chriſtus à tanyituányoc kőzet : Halála előt pedig mint lakot é főlden á tőb emberec kőzet, Holot láttác az ő dűczőſegét : Nem vgy mint meg v̊reſitőtnec, Hanem vgy, mint Iſtennec egyſzer ſzűlettet Fianac.

Ecképpen ezokaért irta meg ſzent Ianos ſomma ſzerént, az ő Euangeliomanac elſő réſzében, à Chriſtuſt, az ő czelekedetiuel egyetembe : Mellyec az vtan ſzent Ianoſtol, és à tőb Euangeliſtáktol egyenlő képpen iratattanac meg, és egy igéuel ſem emlekőzic ſzent Ianos ott à hel-

lyen

lyen az ô teſtamentomnac czelekedeti auagy teremtéſſe felől.

Ezokaért, Valaki ezeket, az Iſten czelekedetinec kűlembſegét mind ô s mind wy Teſtamentomban nem ęrti, és meg nem valaßttya, Mellyeket az Iſten Chriſtus elől, Es mellyeket à Chriſtus altal az wy Teſtamentomban czelekedet, Effęle ember, Sem à Teſtamentomok nac kűlembſéget nem ęrti, Sem à régi és ô terem téſnec, ſem az wynac ſemmi modiát nem tudia: Es à régi ô Adamot az wytol meg nem tudia valaßtani: A teſti fiait ſem, à lelki fiaitol: Sem à kęt frigynec, wynac és ênac miuoltat nem ęrti: Es miképpen hogy à kęt Teſtamentomot egybe zuria zauaria: Azonképpen à kęt teremtéſt, Es azoknac kezdetit, Es az egy Iſtent à Chriſtuſſal, az ő Fiaual, kiket egy Iſtene teſi: Es à Chriſtuſt egy allatuua, egyenlőue, és őrőcké valoua az egy Iſtennel az ő Attyaual magyarázza lőnni: Ki immar nem egy, Hanem kettő. Es ecképpen meg nem álhat, Hogy az egy Iſten egyedűl ômagatol mindeneket teremtet volna, miképpen az irás ßol és vallya, Hanem maſod auagy harmad magaual, Miképpen az Antichriſtus vallya, Ki wy Iſtent kęltet, kit az ő attyái nem eſmertenec, ſemmit ſem tudtanac felęle: Miképpen eßt Daniel Propheta megiőuendőlte az Antichriſtus felől, Daniel. 11.

Somma ßerént: Miképpen az ô teſtamen-

tomban egyedül az Isten mindeneket teremtet, és mindeneket ackor czelekedet à Chriſtus nélkül: Azonképpen mindeneket az wy teſtamentomban czinalt, és wyonnan teremtet, az wy Adam által, ki az ember Ieſus Chriſtus, az ő áldot ſent fia.

2.Cor.5.
2.Cor.15.
2.Tim 2.
Ioan.1.3.

Ezekből immar, attyamfia kereßtyen, meg ertheted, Melly igen erőtlen és gyarlo legyen az ellenkező félnec, à Papaſſoknac és Papazoknac, az ő tudománya, mellyel tamaßtani akaria, hogy à Chriſtus azon teremtő legyen, ki az Attya, Miért hogy nyilhol az irasban mondatattic, hogy mindenec ő általa vadnac teremtetuén. Itild meg temagad, kereßtyén ember. Oc külembſeget teßnec à fiu és az Attya közet, es két ßömély nec mondiác őket lőnni. Viſſontac emet egybe tollyác őket, és minden valaßtás nélkül egy Isten nec mondiác őket lőnni. Neha imez teremtő ónékic, Neha amaz is: Mind azon által nem két teremtőnec mondiác őket, hanem egynec. Honnét vagyon ez à hamiſſag, Es ez à zur zauar? Bizony nem egyéb vnnen, hanem hogy meg nem valaßtyác az wy és ő teſtamentomat: De ßállyunc à többire, Es mutaſſuc meg az ő tévelygéſſeknec és hamis magyarazattyoknac eredetit.

Exod.20.
Exod 14.
Gene.3.

Maſodßor: Tekinczűc meg az Istennec egyéb czelekedetit is, mellyeket czelekedet ő teſtamentomban az attyáckal, Tudni illic, Mikoron nekic adta à tőruenyt: Mikor Egyptus földéből kihoßta őket à rabſagbol: Es mikor az ő Fi

at meg

at meg ígérte az attyáknac: Ezeket mind amaz egy attya Iſten czelekőtte: Mert ő az egy Iſten Es ő kőuűle ninczen más, Minec vtánna az ő dőknec regzet és tellyes volta el iőt volna, az igaz Iſten meg tekélé az ő igéretit, Es az ő fia, kit az attyáknac ígért vala, aßſonyiállattol ſűle tettéc ez vilagra, bizon ember, az Ieſus Nazarenus, Ki felől az attya Iſten bizonſagot tőn az égből, monduán: Ez az én ſerelmes fiam. Es ki felől ſol ſent Pal, monduán: Egy az Iſten, és egy à Kőzbeiaro is Iſten kőzet, és az emberec kőzet, az EMBER, Ieſus Chriſtus. Latodé, kereßtyén ember, melly igen nyiluán ſol ßent Pal, Nem elegyíti az Iſten fiat, az ember Ieſus Chriſtuſt, az Iſtennel: Hanem à két pártot, mellyec ellenſégeſſec egymaſſal, két felé allattya: Az egy Iſtent egy felől: Az emberi nemzetet más felől: Azoc kőzikben állattya immár á Kőzbeiarot, az Ieſus Chriſtuſt. De hogy à papázowraim ődegen magyarazatot ne tehetſenec à Kőzbeiaro felől, Eleieket veſſi ßent Pal, és eßt mondia: Az EMBER Ieſus Chriſtus: Nem ſol valami rétes auagy ßőmállyes Iſten felől: Ha nem eßt mondia, Hogy egy. Ha egy? Tehat czac egy, Nem hármas, vagy négyes. Sem ßol rétes állatos ßőmállyes Fia felől: Hanem, az EMBER Ieſus Chriſtus felől, Ki ßűz Mariatol ſűlettet ez vilagra. Mert az előt ſemmi fia nem volt: Nem is mutat az Iſtennec ígéie műnękűnc más Chriſtuſt ez ember Chriſtus kőuűl: Kit iőuendőre meg ígéruén az Iſten, abrazatok-

Isa. 44. Iohan. 17. Gal. 4. Matt. 3. 1. Tim. 2.

ban, áldozatokban, első ſűlettekben ô Teſtamentomban ielentett, az wy Teſtamentomban annac vtánna meg adott.

Sűkſég ezokaért meg értenűnc mind azzokat, mellyeket czelekedet az Iſten az ô Teſtamentomban az Attyáckal. Azokat pedig mind az Angyaloc és az ő Sentei áltál czelekőtte: Miképpen ezeket az ô Teſtamentombeli iraſſoc, mellyec ackoron meg iratattanac, nyiluán meg bizonittyác: De nem czac azoc az iráſſoc, hanem az wy Teſtamentombeli iraſſoc is: Mint Heb. 1. és 2. nyiluán vagyon.

Erről pedig ſoholt ſemmi irás ninczen, hogy az Iſten, az ő Fia auagy à Chriſtus által, ô Teſtamentomba valamit czelekedet volna. Sőt à Chriſtus őmaga valahol emlekőzic az ô Te-
Mar 10. 13. ſtamentombeli czelekedetekről: mindenko-
Acto 13. ron azzokat az ő mennyei ſzent Attyanac tulaydonyittya, és nem őmagánac. Az wy Teſtamentombeli czelekedetekről pedig ſzoluán az irás, Azokat mind az Iſtennec tulaydonyttya, Hogy az Iſten azzokat czelekőtte à mű vduességűnkre, az ő Fia, az Ieſus Chriſtus által. Mert wy Teſtamentomban, és nem ò Teſtamentomban, kezdet à Chriſtus tanyitani, és czodákat tőnni. Nem ackor pedig mikoron még gyermekcze volna, Hanem mikoron férfiu volna, Es á harmintz eſztendőt el hallatta volna: Ackoron az Iſten ő általa, Vgy mint az wy Teſtamentomnac Kőzbeiaroianac általa, ô Teſtamentomnac az vegébe, és az

vtolſo

vtolſo v̊dőbe, véghőz viué az Iſten mind azokat, mellyeket à Prophetac által igért vala műnękűnc, az wy Teſtamentombelieknec, Es meg tekélé à mű meg ßabaditaſſunkat az ő áldot ßent Fianac, az Wr Ieſus Chriſtuſnac általa.

Az wy Teſtamentomnac kezdetiben és nem ô Teſtamentomban ßolt ezokaért és tanyitot à Chriſtus, Es ackoron tőtte à czodákat is: nem ô Teſtamentomban. Az Euangeliſtác is vgy irtác meg, nem czac à Chriſtuſnac kezdetit, auágy az ő fogantattaſsát: Hanem beßédit is és tanyitaſſat, és minden czelekedetit: De az ő ô Teſtamentombeli czelekedetiről nem teßnec ſoholt ſemmi emlekezetet. Sent Mathê megiria az ő tanyitaſſanac kezdetit, Matthæi 4. Sent Ianos elſő czodatételét, Johannis 2. A maſodikat Ioh. 4. &c.

Ezokaért ezec nem volnánac kezdeti, ſem tanyitaſsánac, ſem czodatételinec à Chriſtuſnac, Hogy ha ő az elſő vilagot teremtőtte volna, Es ô Teſtamentomban az Attyac előt ő tőtte volna à czodatételeket.

Hamiſſan kenic à Papazoc ßent Ianos Euangeliſtara, Hogy az ő Euangeliomanac elſő réßében az elſő vilagnac teremtéſséről ßolt volna, Mikoron eßt mondia à Chriſtus felől, Hogy mindenec, mellyec teremtue vadnac, ő őltala teremtue legyenec. Mert ßent Ianos az elſő vilagnac teremtéſséről ſemmi emlekezetet nem teßen, ſem az ô Teſtamentombeli

beli czelekedetekről. Mert 20. réßében eßt mondia: Soc egyęb czodákat is tőtt Ieſus az ő tanyituani előt: Latodé kereßtyén, mit mond ßent Ianos? Aßt mondia, hogy ſoc egyęb czelekedetec vadnac, mellyec nem vadnac meg iruán az ő kőnyuébe, De nem aßt mondia, hogy azokat Chriſtus czelekőtte ő tőruénybe, Hanem czelekőtte az ő tanyituani előt. Es ezeket è czelekedeteket mondia, hogy azért irta meg, Hogy az Ieſuſt hidiűc Chriſtuſnac, az igaz Meſsiaſnac lőnni: Es annac à hitnec altala nyeriűc az őrec életet és bodogſagot. Nyiluán ßol ßent Ianos, Es Ieſuſra mutat, hogy ő legyen az Iſten Fia, és à Meſsias: Nem valami Logoſra, auagy ßolo igére, auagy őrőckévalo állatos és ßőmélyes fiara mutat, ki az Ieſus előt vólna, ki felől à Papázoc álmadoznac,

Ha valaha az Wr Iſtennec fia, az Ieſus Chriſtus előt ollyan Logos, auagy őrőktől fogua valo ßőmélyes fia lőt volna: Ennec czelekedetiről nyiluan ßent Ianos el nem feletkezet volna: De egy igéuel ſem teßen ſoholt emlekezetet felőlec: Hanem euel meg elégeßic, hogy az Ieſuſra mutat, kit Logoſnac bizonyos okokért neuezi, Mi
Matth. 3. 17 ért hogy őtet tőtte az Iſten minękűnc predicatorra, monduán: Eßt halgaſſatoc: Hogy minnyaian az ő vallás tétele altal hiuec lőnnénc, Es az őrőc életet nyerhetnőc. Nem ellenkőzic ßent Ianos ő magaual, hogy az ő Euangeliomanac elſő réßében más Logos felől, és más czelekedetec felől ßolt volna, Es à huſadic réßében eſmet

más

más czelekedetec felől: Hanem egy fęle czelekedetec felől irés ßol mindenűt, mellyeket Chriſtus Wrunc czelekedet az ő tanyituani előt, és az ő tanyituaninac latáſſara, mint az ő elſő leuelenec elſő réßében is erről vallaſt teßen. Ezokaért az az Ige auagy Logos, kiről ßent Ianos ßol, Nem valami ßőméllyes őrőktől fogua valo ſia, Hanem az Ieſus Nazarenus: Es à teremtés, kiről ßol, nem az elſő teremtés, hanęm az wy teremtés, és az wy vilagnac kéßitéſſe.

Ezokaért erre az Ieſuſra kel néznűnc, mikoron az irás az Iſten fia felől ßol, Es ennec altala igaz hitben kel az őrőc életet nyernűnc, Miért hogy ßent Ianos erre mutat. Mert nem aßt mondia ßent Ianos: Eßt hidiétec, Ha vduőzűlni akartoc, Hogy à Logos, Iſtennec őrőktől fogua valo ſia, ki az vtan ßűletteť, Ieſuſnac neueßtetet, Es annac vtanna Chriſtuſſa lőtt, auagy meg kenetett: Hanem eßt mondia ßent Ianos: Ezért iratattanac meg ezec, hogy eßt el hidiétec, hogy az Ieſus legyen à Chriſtus, az Iſtennec Fia, és hogy az hitnec altala az ő neuében őrőc életet vallyatoc. Egyűgyű és vilagos à ßent Ianoſnac iraſſa.

Chriſtus Wrunc pedig ßent Ianoſnac 15, réßében paranczollya az ő tanyituanyinac, hogy tanubizonſagot tegyenec ő felőle, Miért hogy kezdettől fogua ő vęle voltanac. Miről tegyenec kedig bizonſagot? Tudni illic, az ő tudomanyárol, és czodatételiről. Bizonnyaba az Apaſtoloc ſemmit nem vallottanac arrol, hogy Chriſtus

Wrunc ô teſtamentomban valamit tanyítot volna, Auagy hogy ackorō czodákat tőtt volna: Paranczolatot ſē adot Chriſtus wrunc ōnękic, hogy azoc felől valamit hirdetnénec auagy irnanac.

Sent Pal, ki Iſtennec valaßtot és dragalatos eßközevolt, à kűlembſéget az ô es wy Teſtamentom kőzet, az Iſtennec czelekedetiben meg mutattya, ecképpen iruán, Hogy régenten az Iſten az ô teſtamentomban ßolot az Attyáknac à Prophetac által: Az vtolſő vdőben pedig ßolot mūnękūnc az ő Fia által &c.

Heb. 1.

Sent Ianos Euangeliſta pedig az ő euangelio manac 1. reßébē meg valaßtya az ô teſtamētomot az wytol, mikor eßt mondia: A tőruény Moſes által adatot: A kegyelem és à bizonyoſſag, à Chriſtus által. Bizonnyal meg nem valaßthatta volna ßent Ianos à Chriſtuſt Moſeſtől, Es az ő Euangeliomat, à tőruénytől, Hogy ha Chriſtus által az ô Teſtamentomban à czodatételec, tanyitaſſoc &c lőttenec volna.

Ha valaki vgyan valoban ezeket meg akaria érteni, Oluaſſa meg Acto. 13. miképpen minden czelekedetec, à mellyec lőttenec az ô Teſtamentomban, czac egyedűl az egy Abrahamnac, Iſaaknac és Iacob Iſtennénec tulaydonyitatnac, mind azzoc kőzzűl pedig egy ſem à Chriſtuſnac. Annac felőtte, hogy ez az Iſten minden igéreteket be tellyeſsitett, Dauidnac maguabol ki hozuán az vdőzitőt, az Ieſus Chriſtuſt.

Acto. 13.
Matth. 1.

Az ô Teſtamentomnac iraſsi pedig nyiluan meg mondiác, Mit czelekedet ez az egy Iſten,

Mit

Mit ſzolot legyen, Es kiáltal, Tudni illic, Abrahamnac, Moſesnec, Dauidnac, A Prophetac és az Angyaloc által: Hogy kedig à Chriſtuſnac auagy à Chriſtus altal ſzolot volna ô Teſtamentomban, Arrol à ſzent iras ſemmi bizonſagot, teſzen: Hanem emlekôzet vagyon à Chriſtuſrol az igéretekben: De nem valami ôrôktôl fogua valo fômélyes és állatos Fia felôl vagyon emlekezet: Hanem az aſſzonyiallatnac maguarol, az iôuendô ember Chriſtuſrol: Hogy az el hozando volna mind ez vilagon valo Poganoknac aldáſſat. Mikoron pedig è czelekedetec és bizonſagoc behozatatnac az wy Teſtamentomban, Nem tulaydonyitatnac azoc ſoholt à Chriſtuſnac, mint ha ô mondotta volna ôket ô Teſtamentomban, auagy hogy ô czelekêt te volna azokat, Nem: Hanem aſt mondia à ſzent irás, hogy a mî Wrunc Ieſus Chriſtus felôl mondottac azokat á Prophetac, Es hogy azokat meg iruán, ô felôle bizonſagot tôttenec.

Valaki ezokaért eſt az Iſten igeiénec igaz follyaſsát és értelmét eſzebe nem veſzi: Az ôſzue zuria zauaria az ô Teſtamentomat az wyal, Es mindeniket vgyan el oltrya: Az Angyalokbol Chriſtuſt czinal: Miképpen hogy à harom ſzômélybôl egy állatot és Iſtent czinálnac: Es az egy Iſtenbôl és allatbol harom ſzômélyt, és harom Iſtent. Annac vtánna à ſzent irás és ônnen vallaſſoc ellen á Chriſtuſt az ô Teſtamentomban is Kôzbeiarónac vallyac lônni Iſteni termeſzetiben, Melly Iſteni ter-

terméßetet egyenlő képpen tulayidonyittyác mind à horom ßőmélynec. Ez kedig hogy hogy lehet? Mert ha à Christus Istensége ßerént Kőzbeiaro, Es az Istenség czac egy: Ki előt tehat Kőzbeiaro? Kiczoda az az Isten? Ha kedig Istensége ßerént Kőzbeiaro, Es az az Istenség kőz mind á harom ßőmélynec: Tehat kőuetkőzic be lőle, Hogy az Attya is Kőzbeiaro, A ßent Lélec is. Hol tehat à negyedic Isten, ki előt Kőzbebeiáróc? A te lelkednec v̊duőssege ért kérlec tégedet attyamfia kereßtyén, gondolkodial felőle, Miczoda zur zauar legyen ezeknec à Papázoknac az ő vallássoc.

Az vtán eßt is vallyac, Hogy à Christus ßolt és czelekedet az ô Testamentomban: Maga az Euangelistác bizonsagot teßnec ő ellenec, Es nyiluan aßt vallyac, hogy az wy Testamentomban kezdet ßolni, és czodakat tőnni, Es hogy à Christusnac valoban lőtt kézdeti az ő fogantattassában. Ez à mű Christusunc, mikor igértettet, mikoron adatattot, Mit czelekedet à mű v̊duőssègűnkre, mindeneket rend ßerent à ßent Euangelistác meg irtanac, Es erről minden képpen meg erősitőttűnc. Amarrol, à Papazoknac őrőktől foguan valo ßőméllyes és állatos Christusrol, mellyet őc gondoltanac semminémű bizonság ninczen. Ezért czac ezekből is eßedbe veheted, attyamfia kereßtyén, melly igen el tauoßtattanac á ßent irásrol á Papázóc, Kic az őrőktől fogua valo Fiat és Christust forgattyác: Ez ezekből meg ęrtheted, ha inkab hinned kel

à ßent

à ſent Euangeliſtáknac iraſsinac, Hogy nem mint à Papazoknac hazugſaginac, mellyeket vöttenec az Antichriſtuſtol, ki azzokat gondol ta, és nagy hamiſsággal talalta.

Harmadßor: Az Iſtennec frigyét és ßöuetſé get auagy köttéſſet az ô és wy teſtamentomban ha meg gondollyuc, és annac külembſéget meg tanollyuc, Az iraſnac magyarazattyaban nagy ßép és tißta értelemre mehetünc. Ezokaért amà régi, teſti, és vdö ßerént valo frigyet és ßöuetſé get, mellyet az Iſten ßörze à teſt ßerént valo Iſ raellel, és kic teſt ßerént Abrahamtol ßármaza nac, Es meg paranczola, hogy minden valoga tas nélkül azoc környül metéltöttnénec, meg kel gondolnunc, hogy annac igaz értelmét veheſ ſüc. Ez kedig az oka, Miért è teſti dolgockal öket à ßöuetſégre vontta és hitta. Tudni illic az igèretnec földüel, melly mézzel és teyel follyo nac hiuatatic, à nagy böwſégért. Annac vtánna à teſti áldomaſſockal, Hoßßu élettel, Külſö békeſ ſéggel, Magzatoknac ßaporodaſſáual. Nem hal laß itt ſemmit az örök élet felöl, hanem czac a brazatoknac és példaknac iedzeſſekben

Vgyan ezen teſti aldomaſſokhoz valo amà ſoc feleſégeknec el vétele: Es à teſti és külſö Iſte ni tißteletec, vigaſſaggal, énekléſſeckel, io lackaſ ſockal, és egyéb teſti gyönyörüſégeckel. Eſmet à paranczolatoc à tißtattalan allatoknac nem ille léſſe felöl, Azeledelec, ruhazatoc, és à lelkes allatoknac tißta és tißtattalan volta felöl, Es min den egyéb tißteletec felöl. Eſmet, A fertelmeſſék

nec meg tiſztitaſsára ſzörzet vizec, es egyéb áldozatoc felől &c.

Az wy Teſtamentom pedig igen külembez az ótol. Mert műuel hogy à Fiakra néz, mellyec lélekből wyonnan ſzületettenec, nem teſtből, mellyben amaz árnyékozo dolgoc mind el múltanac, Es azoknac az ő teſtec auagy valoſagoc, à Chriſtus, kit példaſztanac, meg adatatott: Es az igaz vilagoſságnac à Chriſtuſnac, hellyt adot à ſörtétség anagy homallyoſság: Es à teſti dolgoc à lelkieknec. A külſő áldozatoc abráſztác à Chriſtuſnac meg tekélettet áldozattyat.

Amaban az ő Teſtamentomban vala à kör nyűl metélkedés, és környül melélkődnec vala nem czac az őregec, Hanem à gyermekczék is: De ebben è Teſtamentomban nem moſſogattatnac ſemmínemű gyermekczéc. Innét vagyon, hogy immar à lelki frígyre és ſzöuetſségre nem valami külső és teſti ioknac aldáſſaual vonattatnac az emberec, Hanem mennyei és örőcké valo kénczeckel, az Attya Iſtentől, à Chriſtus által, meg aiandékoſztatunc. Ez az oka,
Iohan.3. Col.3. Matth.6. Gal.5.6. Miért akaria, hogy à magaſſagbol wyonnan ſzületteſſénc, Es à mennyeieket kereſsűc, és nem à földieket: Es hogy lélec ſzerént iáriunc, nem teſt ſzerént: Lélekben az Iſtent imádiunc,
Iohan.4. Nem teſtieckel, auagy teſti dolgockal, auagy teſtben, Mint az ő törvényben czelekődnec vala à Sidoc Ieruſalemben,

Phil.3. Innét vagyon ezokaért, hogy à mű lakaſſunc immar mennyekben mondattatic lénni.

wy Teſtamentomban ninczen ſohult tilalom, hogy à hólt allatokat ne illeſſic, á fertelmes helyeket, ruhakat, és à tiſztattalan embereket: Hanem hitben, à ſent Lélec által akaria, hogy à mű lelki iſmeretünket meg tiſzticzuc: Actorum 15.

A tőruény allat mindennapi teſti tiſztuláſſoc valanac: Az wy Teſtamentomba kedig lelki tiſztulaſſoc valanac, Mellyec à lelki eſmeretnec ſolgalnac. Ezokáért ſent Pal Apaſtolnac itéleti ſerént bolondoc azoc, Kic meg eſmeruén az Euangeliomot, attol viſſza tęrnec, és à tőruény alla aduan magokat, Sidoua leſnec: Es à mit Lélekben keſztenec volt el, Azont teſtben akartiác el végezni. Gal. 3.

A Sidoknac irt leuelében kedig aſt mondia azon ſent Pal, Hogy à tőruényec az ő áldozati nem tiſztithattac meg lelkieſmeretiben az áldozót: Hanem hogy vdő ſerént rendeltettenec külemb külemb ételekben, italokban, moſogatáſſokban, és teſt ſerént valo rendeléſſekben. Ez az oka, hogy az ő tőruénnec az ő áldozati, à koſſoknac az ő vérec, melly à Paptol el hintőttet à fertelmeſſec teſteknec tiſztogattaſsára, meg ſentelí vala azokat: Mennyéuel inkáb à Chriſtus, Ki az őrőcké valo lelec által magat meg aldoſta, Meg tiſztittya (Vgy mond ſent Pal) à tű lelki eſmeretetteket à halálos czelekődetektől, Hogy ſolgallyatoc az élő Iſtennec. Heb. 9.

Ez elő ſamlalt bizonſagokbol nyiluã vagyõ

hogy

Hogy az ö töruénben testi dolgoc adatattanac az Israel nepénec: De az wy testamentomban adatatnac à lelkiec, az Wr Iesus Christus altal. Mert à Sator, melly ô testamentomba vala, testi és kül sövala, minden tißteletiuel egyetembe: A Christus által pedig nem testiec, hanem lelkiec adatatnac. Ezokaért, miképpen à Christus à mü Kirallyunc, à masodic Adam, mennyekböl lelki, Nem földi auagy testi: Azonképpen az ö teste menny böl vagyon, Ioh.6. Az ö tudomanya is mennyböl az Istentöl, Ioh.8. Az ö mossogatassa mennyböl, és mennyei iegyeckel meg erösitettet, Matth.3. Azonképpen ezokaért ßükség is, hogy az ö tagiai mennyeiec legyenec, Es mennyekböl wyonnan ßületessenec à magassagból, Lélekböl, az öröcké valo élettre és bodogsagra, Sükség, mondom, hogy az ö lackassoc mennyekben legyen, ahol à Christus vagyon: Es miért hogy az Isten öket mennyekben vltötte à Christussal, Ez ért kel önękic lelki dolgokban foglalatossoknac lönni.

Ioh.3. Phil.3.

De eßt à testi emberec, münęmü Nicodemus vala, nem ęrtic. Ez az oka, miért az Antichristus, az ö hozza tartozoiual à Papássockal, és Papázóckal egyetemben, eßt az EMBER Christust meg vetuén, mást, és ennęl méltosago bat gondolt, Kit masodic ßömélynec, és azon Isstennec, ki az Attya, neuezet. Ez ember Iesus Christust, ki lélekböl, és mennyei hatalombol fogantattot, Az Antichristus az ö Papazoiual meg foßtya è tißteségtöl, Es karomlo képpen

1.Cor,2. Iohan.3.

nyiluau

nyiluan meric mondani, Hogy ő nem Iſten Fia, igazan mondua: Es hogy ő nem vduőzitő, hanem az igaz Iſten Fianac, az őrőcké valo Logoſnac, és vduőzitőnec czac tokia és tegze. Eckép pen karomlyác és ſidalmazzac á mű Wrunc leſus Chriſtuſt: De nem czac őnęki, hanem minden tagiait is ſidalmazzác, és gonoſt mondnac őnękic. Ebben is meg mutatic à kűlembſég. Mert miképpen az ô teſtamentomban az Iſten az ő népét vigaſztalta vdő ſerént valo hoſſu életel és áldomaſſockal: Azonképpen az engedettle neket vdő ſerént valo rettenetes halállal, átkockal, és mindeneckel, mellyec à teſti életnec ſolgalranac, Feleſégekben, magzattyokban, barmokban, és főldi veteményekben, és gabonaiokban meg bűntőtte: De az őrőcké valo karhozattrol ott egy ſoual ſem emlekőzic: Miképpen az őrőc élet felől is, Hanem czac à menıben kűlſő teſti dolgokban azoc meg abraſztatuan valanac: Miképpen hogy az őrőc életnec Wrra és Hadnagya is az ô Teſtamentomban czac iedzéſſeec kel és példáckal meg példáſztattot és meg mutatattot, De ackoron valoban meg nem adatot vala. Viſſontac, Az wy Teſtamentomban, Miképpen hogy à Chriſtus az őueit vigaſztallya az őrőc élettel, és annac iutalmaual, à ſent Euangeliomban: Azonképpen az ő ellenſégit ſoha nem fennyegeti teſti halállal, Hanem őrőcké valoual. A rettenetes vtolſo ítéletet ſőmec eleybe tamaſztuan. Leuit. 26. Deut. 28 Mat. 5. 6 11. Ioh. 6. 16. 17 Matt. 25. Mar. 16.

Sőt inkab hogy ellembe valo vetéſt à Tőruén

nec az Euangeliommal meg latasd, Eßt kel eßünkbe vennünc, Hogy miképpen az Isten régen ten az ötet félöknec, és tißtelöknec igérte és meg adta Canaanac földet: Azonképpē testi feiedel meket valaßtot, ahoz testi fegyuert is adot ö nękiec, Es paranczolta nękic, hogy à testi ellenségeket meg ölnéc, Hazokat, ßöleieket és minden ioßagokat és marhaiokat el foglalnac és el vennec &c: De az wy Testamentomban semmi bizonyos földröl, és ez vilagi orßágrol igéretet nem tött, Sem kedig nem paranczolta, Hogy testi fegyuerrel valakinec orßagat auagy
Matth. 5. marhaiat el vegyéc: Söt inkab eßt paranczolta, Hogy mikoron az ö hiueinec marhaiokat el veßic, és boßßuual illetic öket, hogy aßt békéuel elßenuediéc, Es boßßut érötte ne állyanac. Mert egyęb ként is az igasságnac vallassaért elég nyo morusag és nyauallya köuetközic ö reaioc.

Christus Wrunc is nem akarta visselni ez vi-
Joh. 6. lagi feiedelemséget és Kiralysagot: Nem is a-
Luc. 12. karta el oßtani az örökséget az attyafiac közet.
Matth. 5. Es nem akarta, hogy ioßagoc és marhac ért egy-
1. Cor. 6. mással pörellyenec, Hanem hogy ötet köuessé c, Es à lelki dolgokra gondot vissellyenec.

Ezokaért, A töruénnec és euangeliomnac tu domanyi vgyan valoban ellenköznec egymassal, Annyira kedig, hogy vgyā valobā kel azokat egy mastol valaßtani. Mert à töruénbe ßabad el venni marhaiat, örökségét, söt életit is az ellenségnec: De az Euangeliomban nem. Ha ezokaért valogatás nęlkül minden testamentō meg álhat:

Tehat

Tehat meg engetetic, hogy ellenſégünket meg öl-
lyük, marhaiokat is el vegyük: Viſſzontac, hogy el
lenſegünket ſzereſſük, marhaiokat el ne vegyük, és
ſemmiképpen nem engetetic münekünc, hogy el-
lenſégünket meg öllyük. Ezec pedig ellenkőz-
nec egymaſſal, mint à tiz és à viz. Kiczoda gaz
olhat ezokaért belőle?

Valaki azért è nyiluan valo külembſeget nē
lattya è két teſtamentom közet, Az à Töruént
az Euangeliommal öſſue zuria zauaria: A Chri-
ſtuſt Moſeſſel el törli, Az arnyékot és à betűt, à
teſtel, és à Léleckel egybe zauaria, Es nem eſme
ri, hogy azoknac az árnyékoknac be tellyeſitője
legyen à Chriſtus: A Kereſztyénekből Sidókat
czinal: Es à teſtiekhöz kapuan, à lelkieket meg
vtállya. Ez az oka, Hogy az őrőc életet ömagok
ban nem érzic: Sőt ingyen ſem hiſſic, Es à ſz. iras
bā arrol à minémű mondáſſoc vadnac, azokat iga
zan nē értic: Tudni illic, Az wyōnā valo ſzületeſ
ről, teremtéſről, A Chriſtusban valo be plantalaſ
ſunkrol, Ő vçle valo el temetéſſünkről, és meg ha
laſsárol, Chriſtus huſsánakételéről, Miczoda le-
gyen, Mennyekből lönni: Mennyeinec és nem te
ſtinec: Mi legyen, Ez vilagbol és földből auagy
pokolbol lönni. Ezokaért ez az oka, Miért köue
ti ez vilagiakat, és czac azokat vzi, és czac azok-
rol, vgy mint fő dolgokrol vetelködic. Egy réſz
ént pedig Moſesnec töruēnyét köueti, Egy réſz-
ént kedig à Chriſtuſét: Es ecképpē mutattya meg
hogy ſem à Chriſtuſt, ſem à Moſeſt nem eſmeri.

E két Teſtamentomnac öſſue zuráſſabol és

zauaraſſabol lőtt, hogy ſient Mathénac az őtödic réßét, mellyben CHRISTVS Warunc à tőruényt nyiluan meg magyaráßta, és te kelletesb tudomant hirdettet az őueinec à tőruénnel, Iob réßént à Papás és Papázo magyarazoc az igaz ęrtelmétől meg foßtottác, és à magyarazásba hamis ęrtelemre forgattác. Mert à Papa à fegyuert, mellyet az Iſten à kűlső ez vilagi Feiedelmeknec kezébe bizot, maganac koporitotta, Es kűlső fegyuer aital akaria hogy meg bűntetteſſenec mind azzoc, kic az ő tudománya ellen tamattanac. Ennec pedig hogy valami ſint adhaſſon, mint ha igazán czelekődnéc, à tőruént vonſa elő, és Moſeſſel bizonyit. Nem gondol pedig aual, Hogy Moſeſnec, és à Chriſtuſnac tanyitaſſa olly igen ellenkezic egymaſſal, mint à ſőtűtſég az vilagoſſaggal.

Igen ſűkſég ezokaért, hogy eßt è kűlembſéget meg ęrczűc à kęt Teſtamentom kőzet: hogy meg ne czalattaſſunc, Es az arnyekot és à ſőtűt ſéget az vilagoſſag gyanant ne kőueſſűc: A mű egyettlen egy meſterűnket à Chriſtuſt, Moſeſre valo tekintőtbe meg ne veſſűc: A teſtel à Lelket meg ne olczuc, Es Kereßtyénec gyanant Sidóc ne legyűnc, Es az ędő ſerént valok ért, és à teſtiec ért, à lelkieket és őrőcké valokat meg ne veſsűc.

NE gyedßer: Miképpen az ő Teſtamentomban áz egéß Iſteni tißtelet hellyheßteruén volt kűlső pepeczeléſſekben, és rendeléſſekben, Es az Iſteni tißteletec kőteleßtőttec hellyhőz, Satorhoz,

torhoz, Templomhoz, A kőttésnec auagy frígynec ladaiahoz, oltarhoz, az Leui nemzetségből valo papokhoz, bizonyos innepekhőz, naponként valo áldozatokhoz, Estue és réggeli gyerttya gyutasſoc és tiſztittasſokhoz, kűlemb kűlemb fęle áldozatokhoz, Temienezéſſekhőz, kűlemb kűlemb fęle vęreknec ki ontasſokhoz, Enekléſſekhőz, Trombitalásſokhoz, mellyec nęlkűl à gyűlekőzet nem lehet vala. Kőtteleſztetuén voltanac annac felőtte étkeknec valogatasſihoz, Aron Papnac, és à tőb papoknac és Leuitaknac kűlen kűlen fęle őltezetekhőz, Sákban valo őltezéſſekhőz, Hamuban és porban valo feckűuéſſekhőz, A Sidóc és à tőb népec kőzet valo meg valáſztáshoz &c.

Ezec immar mind à Chriſtusba elmultanac: Es az Iſteni tiſztelet nem kűlső teſti dolgokban vagyon immar hellyheſztőtuén, Hanem lélekben és igasſagban. Hellyhőz valo kőtelezés immar à Kereſztyénec kőzet ninczen, Semmi helly ſem ſzenttelettlen, ſem fertelmes, valahol à kereſztyénec, az Iſtennec igeiénec halgattasſára egybe gyűlnec. Moſtan immar à Chriſtus az ő gyűlekezetinec Királlya: Az ő Lelkénec általa biria az ő hiueit: Es nem kénſzeriti őket mint Moſes. Az eledeleknec valogatáſſa őrdegi tudomannac, Es az ųdőknec valogatáſſa, és innepnec meg tartaſſa és illéſſe, az Euangeliomnac meg rontasſánac neueſztetic. Ninczen immar kűlembség à Sido és Gőrög kőzet, Minec vtánna à kőfal ki rőtatott, à melly őket meg valaſztya, Es mind egyęc

1. Tim. 4. Col. 2. Gal. 5.

az Wrban. E pedig egyic réſze az wyonnan valo teremtéſnec, Tudni illic, A poganoknac à Sidockal egybe békéltöttéſſe. Soholtaz wy Teſtamentomban à Chriſtus az öueinec nem paranczollya, hogy ſákba öltezzenec, Es hamuual auagy porral feieket be hinczéc: Sőt aſt paranczollya inkáb, hogy ortzaiokat megmoſſác, Es minden külső képmutattáſt el tauoſztaſſanac, Mind imádkozaſſokban s mind alamiſnalkodaſſokban. Matt. 6.

Amà külső dolgokat, Tudni illic, à Templomot, Satort, Leuita Papſagot, öltezeteket, kenéſſeket, áldozatokat, mellyeket az Iſten ackor à népnec paranczolt vala vdő ſzerént, mèglen az áldot mag meg adatatnéc, Mellyben mindenec be tellyeſsettenec, Es az abrazolo árnyékoknac vége lőtt: Mellyec, mèglen gyakorlasban voltanac, à tauoly valo Chriſtuſnac bizonſagtételi voltanac. Mert az ő el iőuetele vtan, à Canaannac földéuel egyetembe mind ezec el töreltettenec. Az Antichriſtus pedig az igaz CHRISTVST meg tagaduan, mind amaz arnyékoſztato pepeczeléſſeket meg tartuan, à teſtieket à lelkieckel, és à ſötétſéget az vilagoſsággal öſſue elegyituén, à külső templomot meg tartuan, Az igaz és belső iedzetettőt templomot, à Chriſtuſt, Kiben à hiueknec, mint az ő Feiekben, ſzükſég laknioc, meg vetötte, Es nem gondolt aual, Hogy ſent PETER aſt mondia, Hogy à hiuec Iſtēnec lelki tmeplomi legyenec.

Ez Anti-

Ez Antichriſtus orſzagaban az emberec el ſe leytöttéc à Miſse ért, és az egyéb talalmanyoc ért, à Chriſtuſt, és ennec egyſzer meg tekéletet áldozattyat, mellyel meg tekéletettenec mínden valaſztot hiuec az ő lelkeknec meg tiſztulaſſaban. Es miért hogy amà teſti külſő tiſztelétekben foglalatoſſoc voltanac, Semmi gondioc nem volt az igaz lelki tiſztelétekre. Ecképpen ſzünt meg tellyeſséggel az Antichriſtus Papa orſzagaban az igaz lelki tiſztelet: Hogy Chriſtus Wrunc prophetaluán felől, méltan vndokſagos puſztitonac neuezi à Papa Antichriſtuſnac orſzagat: Matt, 24. Heb. 10.

Miképpen ezokaért hogy minec vtánna az Ördeg, à Papa Antichriſtus által be hoſzta az Iſtennec gyülekezetiben à rétes Iſtent, à Haromſagoſt, az állatoſt és ſzömellyeſt, Es amà bélet auagy duplas Chriſtuſt: Ottan ki reckeſztötte amaz egy igaz és bizonyos Iſtent, à mű Wrunc Chriſtus Ieſuſnac ſzent Attyat: Ki reckeſztötte az igaz Chriſtuſt is, az igaz és bizonyos Iſtennec fiat, ki fogantattot ſzent Lélektől, és ſzülettet ſzűz Mariatol &c: Ki reckeſztötte az igaz Wr Vaczoraiat is, Es az àtkozot Miſsét hellyheſztötte hellyébe, Mellyben meg akarta az ő pileſſes rabiai által aldozni à Chriſtus teſtét és vérét, az eleueneknec és holtaknac bűnec ért, és az ő lelkeket purgatoriumbol ki ſzabaditani: De fűzetéſſec ért, és draga pénzec ért. Kireckeſztötte az igaz Kereſztſéget is, mellyel meg kereſztelic vala à meg térteket, kic

igaz

kic igaz hitből, és annac nyiluan valo vallassabol kiuannyác vala à Kereßtséget: Es à gyermekczęknec bies baios kereßtséget ßörze és paranczola hellyébe. Sinte azonképpen ki reckeßte az igaz lelki Isteni tißteleteket aual, Hogy az ő árnyękiait, mellyeket Mosesből vött, és az ő egyęb lélemęnyit az Isteni gyüleközetbe be vitte, és kemęny paranczolással be hellyhößtötte,

Latodé immar, attyamfia kereßtyén, Mint veßtegötte és otsmanlotta az ördeg az Antichristus Papa az Istennec gyüleközetit, hogy lassan be haytotta az ő hamis tudomanyat, és à Mosesből vött arnyękozo külső és testi tißteleteket, és az egyęb emberi vndoksagos lélemenyeket, Mind addig, méglen mind be lepte és be buritotta az Istennec igeiét, az igaz kereßtyéni tudomanyt, Es az igaz Isteni esmeretet az emberec közzül ki vötte, à ßent iegyeckel egyetembe. Es ecképpen épitötte az ördeg az Antichristus Papa altal à sötétségnec orßagat, mellyel az igaz Isten bűntötni akarta ez halaadattlan vilagot, Miért hogy meg vtalta vala az ő dragalatos aiandékit, Kereßtelő Ianost, az Isten Fiat, á mi Wrunc Iesus Christust, à mennyei vilagossagaual az Euangeliommal egyetembe, Mikeppen Christus Wrunc eßt meg prophetalta vala, Pal Apastollal, és à több Apastolockal egyetembe.

Matth. 24. Iohan. 7. 8. 2. Tess 2.

Itt ved eßedbe, attyamfia kereßtyén, hogy ßinte miképpen álnakul czelekődet az ördeg az ő Antichristus Papa által, Hogy lassan lassan behaytotta az ő vndoksagos baluanyozásokat és

baba-

babanaſagokat az Iſtennec gyůlekőzetibe, és azzockal aſſt tellyeſséggel be kente és meg ſőtů-tétette: Szinte azonképpen czelekődic viſſzontac az Iſten, nagy bőlczen, Es az ő valaſztot hiueit laſſan laſſan az ő igeiéuel tanyittya és meg vila-goſittya, és naprol napra, laſſan laſſan ki viſzi ő-ket, az Papa Antichriſtuſnac ſůtőt orſzagabol, és meg menti őket az ő vndokſagos tudomanyi-től, és baluanyozaſsitől, méglen az ůduőſséges fénes nap tellyeſséggel fel tamad őnękic: Mint Dauid Propheta mondia: Wram, A te vilagod nal lattyuc meg az vilagoſſagot. Eſmet: Az Iſ-tennec Szentei napprol napra előb mennec az io-ſagokban &c.

Valaki ezokaért, è kęt teſtamentomnac ků-lembſéget nem ęrti: A Sidoknac, és az Antichri ſtuſnac hamiſſagokat oltalmazza: Es ſzůkſég, hogy ez eledeleknec valogataſſahoz, hellyekhőz, ůdőkhőz, ruhazatokhoz, ſzőméllyekhőz foglala tos legyen: Es miért hogy meg veti à Chriſtuſt, és à mennyei vilagoſſagot, az Euangeliomot, mellyet az Iſten ő altala adot můnękůnc, Szůk-ſég kőteles legyen à ſoc Sido cerimoniakhoz, és egyęb emberi léleményekhőz, Kintornalaſſok-hoz, gyerttyákhoz, orgonákhoz, proſecio iaraſ-ſokhoz, és minden egyęb babanoſſagokhoz és baluanyozaſſokhoz, mellyeket ſzantalanokat lat-hatni à Papa Antichriſtus piléſſes orſzagaban, és az Euangeliom allat valo Papazoc kőzet.

Ötedſzer: Amà ſzent ielec, auagy peczętec, mellyeket Sacramentomoknac neuezzůc, az ô

 és vy

és wy teſtamentomban felette igen kűlembezñec. Mert à kőrnyűlmetęlkedés kűlembez à kereſztelé ſtől: Miképpen à Huſuéti barany is, az Wr Va czoraiától. Nem czac kűlemb paranczolatoc adatattanac az ô teſtamentomban: Hanem vgyan à tellyes czelekedetben is kűlembſeg mutatatic meg, az vdőkben, és kűlső iegyekben. A kőrnyűl metęlésbē kőrnyűl metęltőtnec vala Abrahā, min den maguaual, à teſt ſerént valo fiackal, és mindē ő háza nepéuel, az aſſonyiallatoktol megválua: De minden hit felől valo kęrdeſkedéſſec nęlkűl: Az wy teſtamentomban kedig à lelki fiac meg ke reßtelkődnec: Es nē czac az Abrahamnac maguai à Sidóc, Hanem minden nemzetec kőzzűl azoc, kic meg tęrtenec, és ſent léleknec álrala hitben wyonnan ſűlettec, kic az ő hiteckről vallást teßnec, és kéuanyac à kereßtſéget, à mű Wrunc Ie ſus Chriſtuſnac neuében: Nem pedig à kis annya ſopo gyermekczęc: Mint à Papa Antichriſtus à mű Wrunc Ieſus Chriſtus ſőrzéſsénec ellene pa ranczolt.

A kőrnyűlmetęlkedésben à tőruénnec enge delme alla vetettenec: A kereßttelésben, auagy Chriſtuſnac feredeiében kedig, meg ſabadítat nac à tőruénytől, Es à Chriſtuſtol ſőrzet ſabad ſágban vitetnec be.

A mot régenten vért ontottanac ki à kőrnyűl metelésben, Siralom és faydalom nemzetetic va la azokban, kic metęltetnec vala kőrnyűl: Az wy teſtamentomban kedig, kic meg kereßtelkődnec, mind à czaládos népec, mind azoknac czaládiai

őremben

remben vadnac, mint affelíekről ir ßent Lukacz. Act. 2. 16.

A mint ô teſtamentomban à mindennapi vér nec kiontaſſa iegyez vala, Tudni illic, à Chriſtus vérénec egyßer valo ki ontáſſat, Ennec ielei à ke reßtſeg, és az Wrnac Vaczoraia: Mert ezec bizonyitnyac aßt à vért, mellyet Chriſtus Wrunc ki õtot à mũ bũneũnknec boczanattyaért. Azonképpen à mũ wyonnan kũleteſſũnket, és életũnket, mellyeket à Chriſtus mũnçkũnc kéßitet az ô érdelmes elégtételeuel, és halalaual: Mellyec immar kéßen lõttenec, Es nem leiendõc.

Valaki ezokaért eßt à kũlembſéget eßébe nẽ veßi, és nem érti, Chriſtuſnac nyiluan valo ßõrzéſſet meg feyti: Az Wrnac Waczoraiabol Miſsçt ßõrez: Es à Chriſtuſnac emlekezetiből, eleuenec ért valo áldozatot. Mert ha tudattlanſágbol eßt vèli, hogy à kenyérben ott à Chriſtus ielen legyen az ô teſtéuel: Nẽ kũlẽbẽ czinalhat áldozatot belõle, mint à Sidóc à huſuéti baránybol czináltanac.

A Papa Antichriſtus à kõrnyũlmetelésbẽ l gondolra és tamaſztotta à gyermekczęknec kereßteléſſet: Es ez az oka, hogy az wraslaſt, biuelést baioláſt, kereßtezéſt, kenneſt, és à tõb õrdengſégeket meg tartotta: Maga à mũ Wrunc Ieſus Chriſtus valaßtya à mũ ßent ieleũnket, az ô tõruénnec ieleitől, Mikoron eßt mondia: Ez az wy Teſta- Matth. 26.
mentomnac poháza az én véremben: Holot ô teſtamentomban czac à barmoknac verében iedzés képpen volt rendeltetuén.

Hogy ha kedig az ô teſtamentõbeli ßét ielec, azon iedzésben voltanac, mellyben az wy teſta-

tombeliec vadnac: Nem ßükſég volt volna Chriſtus Wrunknac az wy Teſtamentombeli ſent ieleket meg valaßtani az ô teſtamentombeliektôl: Sem ßükſég volt volna eßt à frigyet wy Teſtamentomnac neuezni, ha állattyában vgyan egy lött volna, Es az ô Teſtamentom az wyall egyen lô képpen meg maradhatot volna.

Minden valtozáſt azért, és Chriſtus rendeléſsihöz valo foldozáſſokat mûuélte è két teſtamentomnac egybe elegyitéſſe. Mert mikor az emberec ßabadſágot vöttenec volna ômagoknac egyic teſtamentombol á maſikba valo menetelére: Szabad volt ottan egyiket à maſikban valtoßtatni, és az wy Teſtamentomnac rendeléſsét, az ôra forditani, Chriſtuſt Moſeſsé, Es Moſeſt Chriſtuſſa tönni, Es végezettre arra iutot à dolog, Hogy ez à két Teſtamentombeli vött bizonſagoknac ôßue zuráſſa és zauaráſſa, ſem Chriſtus értelmével, ſem Moſeſséuel egyût nem iárt. Vegy példat à moſtani vetélködéſrôl. Az Papizóc, az ô Teſtamentombol, az egy Iſtenrôl és annac tißteletirôl veßnec bizonſagokat, Es azokat az wy Teſtamentomban à Chriſtuſrol magyarazzác, Es azoknac à bizonſagoknac köuetközéſſekbôl akarnac bizonyitani, Hogy à Chriſtus legyen az egy örôc Iſten, mennynec földnec teremtoie, Meg nem valaßtuan à meg igért Meſsiaſt, à Ieſus Chriſtuſt, amaz egy örôc felſéges Iſtentôl. Ki à Sido népnec predicaltattot, Imettôl, kit az Atya Iſten az wy Teſtamentomban adot mûnékünc: Kirôl pedig az ô Teſtamen-

mentomban vgy ſoha nem ßolt, mint ielen valo-
rol, Hanem czac idöuendöben és iedzö abraza-
tokban.

Azonképpen holott Moſes, ſem à Kereßtſé
gröl, ſem az Wr Vaczoraiarol ſemmit nem ßólt,
Hanem à környülmetęlkedéſröl, és Huſueti ba-
ranyrol: Mind azon által à nagy ßüle Papa, az
ö Papazoiual, az ö feiektöl rendeltettet kiſdet
gyermekczęknec kereßteléſſet, és az átkozot Miſ
ſeieket, az ö töruénböl vöt bizonſagockal akar-
nac meg oltalmazni, és fel tamaßtani, Mind à
kęt teſtamentomot meg ruititán: Es à kettöböl
harmadikat faraguán, Mellynec ſem hellye, ſem
bizonſága vagyon ſoholt à ßent irásban: Maga
az ö pileſſes bölczeinec rauaſſagáual vgy farak-
tatta azért à gyermekczęknec baios kereßtſéget à
környülmetęlkedésböl, Es az Miſſęt az ö Tör-
uénbeli áldozatokbol, és ollyan tetetes ßép paláſ-
tot vont reaioc, hogy mind è mai napiglan ez vi-
lagnac nagyobic réßc azokon fög, és ßentſeges
dolgoknac gyanánt imádia azokat, Es kéßec in-
káb az emberec az iambor predicatorokat mind
meg ölni: és nagy dolgokat czeleködni, Mint ez
allakokat el hanyi: Söt még à valaßtot hiuec is ne
hezen tudnac belöle ki fesleni, és tölec el buczuz
ni. Rettenetes réßekſég ez, mellyel à nagy Babi-
loniai kurua meg réßegitötte öket az ö arannyas
poharabol, Mint ßent Ianos eßt látta, Apoc. 17.

HAtodßor: Ieremias Prophetanac 31. réßé-
ben è kęt teſtamentomnac külembſége nyiluan
meg mutatattic, Holot ecképpen ſol: Imè, Elö

nec à napoc, Es ßŏuetſéget téßec Iſraelnec és Iudanac hazaual: Nem amà ßŏuetſeg ßerént, mellyet ßŏrzettem vala à tŭ attyaitokkal azzon az napō, mikoron Egyptusbol ki hozā: Mert aßt à ßŏuetſéget meg bōtottác: Az én tŏruényemet ŏ kŏzik ben adō, és az ŏ ßŭuekbe be irō: En ŏ Iſtenec leßec, ŏc pedig én népeim. Eßt à Ieremias prophetanac mōdáſsát ß. Pal az wy teſtamentōba behoßta, Es à Chriſtus Euāgeliomara magyarazza, Es az ô teſtamentōnac el oltaſſarol és el tŏrléſséről mondia: (Miképpen à ß. iraſnac bizonſagibol eßt meg çrttyŭc, mellyeckel nyiluā meg bizonittatic, hogy az ô teſtamentō, az iŏuendŏ dolgoknac arnyéka volt) Melly teſtamentōnac, mint hogy teſti tēploma, ſatora és tißteleti voltanac: Azonképpen nē vala ereiec, à lelkieſmeretnec meg tißtitáſsara, Hanem czac à teſtnec meg tißtitaſsára, és ŏ dŏ ßerént kŭlſŏ és teſti tißteletekben hellyheßtŏt tet, à tŏruény által, mellyben még az ŏrŏc életnec vta nē ielentŏttet volt meg, Heb. 9. Hanē, à ſator mellybe Chrūs be ment, Nē emberi kęz által czinaltatot, mint Moſeſnec ſatora: Sē à barmoknac vére által ment be abba: Hanē az ŏ tulaydō vére által aldoßta ŏnē magát az ŏrŏcké valo Lélec által, az Iſtēnec. Ezokaért az ŏ vére ßinte à lelkieſmeretbe el be hatott: Nē czac à teſtbe, Mint à tŏrvénny allat. Heb. 4. 9.

Ez az oka, hogy az wy teſtamentomnac ßŏuetſéget méltoſagosbnac és beczŭletesbnec mondia lŏnni, az ô teſtamentomnac ßŏuetſegénęl: Es méltoſagosb és nagyob Kŏzbeiáronac à Chriſtuſt

hogy

hogy nem mint Moseſt: Es nagyob valtſagot, az ôrôc életre és bodogſagra valot, és bűnünknec bo czanattyat, hogy nẽ mint az ô teſtamẽtõba volt.

Ezekből immar nyiluan vagyon, hogy az ô teſtamentom vdô ßerént adatot, teſti volt, és teſti eknec adatot: Tekélletes ſem volt: Mert mindeneſtől fogua meg nem ßenteli vala az embereket, bűneket ſem boczattya vala tellyeſséggel &c, Mert ha az à teſtamentom tekélletes lõtt volna: A maſodic teſtamentom nęlkűl nem ßűkelkõttűnc volna, Mellyről iõuendõ képpen ßolt vala az Iſten Ieremiaſnac általa, igéruén, hogy aßt az wy teſtamentomot fel épitene.

Azonképpen az ô Papſagoc is, minden ezele kedetõckel tekéllettlenec voltanac: Mert meg halnac vala à Papoc, és halaloc után egyebec ßálnac vala hellyekbe: Holot à mű Papunc à Chriſtus, mind õrõcké megmarad, Es az ô egyßer lõtt áldozattyaual mindeneket meg tekéllet, és meg ßẽtelt.

HET tedßer: A kűlembſég az ô és wy teſtamẽtõ közet, A léleknec megadaſsábã mutatatic meg. Mert Ioel 2. Eſa. 44. à ß. Léleknecki ontaſſa felől à mű iõuendűltetet, Chriſtus és az Apaſtoloc az wy teſtamẽtõban mutattyác meg annac az ô meg tekéltetéſsét, abban à meg ßentelõ lélek nec ei boczataſsában, melly Pinkeſt napian lõtt: Melly lelket ß. Ianos 7. réßẽbẽ aßt mondia, hogy nẽ volt, miglen à Chriſtus meg nẽ dűczõitõtet.

Eßt à Lelket az Atya Iſtẽ à Chsiſtuſnac mértéc nęlkűl aiandekoßta: Az ô tagiainac pedig az wy teſtamentomba mértéc ßerént: Miképpen az irás nyiluan bizonyittya. Chriſtus felől, hogy

ßent

Matth. 1. ßent Lélektöl fogantattot, Léleckel erössitöttet
Luc. 1. és betellyessitöttet, Meg kenetet, Ö rayta nyu-
Eas. 11. 61. got meg à bölczeségnec, ęrtelemnec, tanácznac,
erössegnec, tudománnac, és az Isteni félelemnec
Col. 2. Lelke: Ö benne vagyon az Istenségnec tellyes
volta, melly ßent Palnac mondássa mind egy az
Esaiasnac mondássaual, Mert mind à kęttönec
egy az ęrtelme.

Matth. 4. A Lélektöl vitetettet à pußtaban: Istennec
Mar. 1. Lelke altal czelekedet mindeneket, Es ez altal
Luc. 4. ßte ki az ördegeket. Ez az oka, Hogy inti à Pha
Acto 10. riseusokat, Hogy à ßent Lélec ellen ne vétköznénec,
Matt. 11. látuàn az ö czodatételit.

Luc. 11. Ez öröcké valo Lélec által aldoßta önnenma
Heb. 9. gat az Attya Istennec: Meg haluán lelkét aian-
Luc. 23. la az Attyanac. Az Istennec lelke által tamaß
Rom. 1. tattot fel halottaibol, Es meg bizonyitattot hata
2. Cor. 13. lommal Istennec fianac lönni.

1. Pet. 3. Azonképpen az ö tagiai is azon Lélektöl vi-
seltötnec, Kiröl az ô testamentomban semmi em
leközet ninczen. Mert ezec Lélektöl wyonnan
Roma 8. ßületettenec, Lélekben élnec: A Lélec eleueniti
Ioha. 6. meg öket, Es egy Lélekben itattunc, és egy
1. Corin. 12. Lélekben mosogattattunc meg. A Lélec ta-
nyittya öket, és emlekeßteti à Christus mondas-
Ioh. 4. sirol. A Lélec ßol ö bennec, és kialtattya ö vę-
Gal. 4. lec à fiui könyörgést, Abba, Attyánc. Ezen
Rom. 8. Lélec esedezic ö érötteckі mondhatattlan fohaß
kodássockal. Senki nem mondhattya az Iesust,
1. Cor. 12. Wrnac, Hanem czac ez Lélec altal. Az egéß I-
steni tißtelet hellyheßtettet nem testben, és árnyé
kokban

kokban, Hanem Lélekben és igasságban. Ioh 4.

A Lélec igazgattya vala az Apastolokat, és Acto.2.
tiltya vala ôket à predicalástol. A kibe ninczen Acto.16.
à Christusnac Lelke, Az nem Christusé. Sent Roma.8.
Istuan is Lélec altal aianla az ô lelkét à Christus Acto.7.
nac. Lélec általa eleuenyitőtnec meg à hiuec à fel
tamadasban, Rom, 6. Ez az oka, miért à hiuec
is az irásban Lelki hasonoc neueßtetnec, Elő 1.Pet.2.
kőuekből fel épitetteknec, Lelki aldozatoknac ki
ßolgaltattássara.

Somma. Az wy testamentom mindenkoron
à testiekről, és földiekről műnket à lelkiekre int,
vezérl és tanyit. Sent Pal aßt mondia, hogy ha Gal.5.
lélekben élünc, Lélekben is iáriunc, Lélekben Eph.4.
meg wyullyunc: A Lelket meg ne olczuc, Sem
ne ßomoriczuc. A Sidokat test ferént valo Isra 1.Corin.10.
elnec neuezi: Műnket pedig az wy Testamen-
tom allat, Lelki környülmetéléснec neuez: Kie
nem dűczőkedűnc à testben, Hanem Christus-
ban: Phil.3.

Ennec okaért, Miképpen az ô testamentom
ban igértőttet à Christus: Azonképpen à ßent
Léleknec az ő ki ontássa igértettet, de nem ada
tot ollyan képpen. Nagy külembség vagyon ez-
okaért az ô és wy testamentom kőzet, Es mél-
tosággal nagyal fel halladia az wy testamentom
ô testamentomat.

Es mikor Christus Wrunc mennyekbe fel
ment volna, és az igéret ferént à ßent Lélec ki on
tattot és meg adatot volna, Ackoron nagy czo-
dakat tőtt, Nem czac az Apastolokban meg dű

czőitetuèn à Christust, Hanem még az egyęb emberekben is. Az Apastolokat tanyitotta, Es az Istennec felséges dolgait ő altaloc ki predicáltatta, Es olly igen batoritotta őket, hogy senkitől nem féltenec. Harom ezer ember egyßers mind adác magokat az Istennec gyűlekőzetihőz, Melly az előt Christus Wrunknac v̂deiebe nem lőt vala, Mikor még à ßent Lélec nem adatattot volna meg: Azokat mikoron meg kereßteltéc volna, az ő halhatattlan aiandé kiual be peczettle őket, az Wr Iesus Christus or ßaganac őrőkségébe. Ollyan nagy czodác nem lőttenec Abrahamnac kőrnyűlmetęléſseben, Noha ő ßent Paltol az hiueknec Attyanac neueßtetic.

Act. 2.

A nyelueknec aiándékozassaban is annyi soc czodatételec lőttenec, hogy az egéß ô Testamentomnac forgassaban ingyen sem hallottanac ollyan czodatételeket, Sem Abrahamban, sẽ Salomonban, sem à Ptophetákban, Miért hogy az ô testamentomban ez è dűczőségec nem voltanac, Miképpen Christus Wrunc őmaga bizonyittya, Luc. 10, monduán: Bodogoc à ßőmec, mellyec lattyac azokat, mellyeket soc Királlyoc és Propheták kéuántanac látni és hallani, Es nem láthattác, sem halhattác.

Ioh. 16.

Ez az wy testamentomnac Lelke à Christust dűczőitőtte, és az ő Euangeliomát: Nem pedig à Mosest, vagy à tőruényt. Ez à Lélec à mű v̂duőſségűnknec peczęti, Vigaßtalo Lélec: Holot à tőruénnec Lelke, félelemnec, rettegés-

tegésnec és rabsagnac lelke volt, Nem à Sabadságnac auagy fiusagnac, Miképpen az wy Testamentomnac Lelkéről mindenkoron ez bizonyitatic. Mert à Christus Lelke, kegyelemnec lelkénec hiuatattic, Sabadsagnac, Fiusagra valo valasztásnac, Meg szentelésnec, Eletnec, Es wyonnan valo születésnec. Ennec külemb külemb gyümölczei is elő számláltatnac à szent irásban. Gal. 5.
Annac felötte, Az wy Testamenromnac Lelke galamb természetű, Siligy: Nem patuarkodo, Eph. 5.
Nem kialto, Ki à meg romlot nád szálat meg né- Isa. 42.
ronttya, A fűstelgő męczet ki sem olttya. Sen kinęl gonoszt nem czelekedic, Hanem minden iot: Es mindenkoron, és mindeneket erre tanyit. Nem olly Lélec volt az ô Testamentomban. Mert fegyuerrel és rettenetes átkozássockal, fennyegettésseckel, és boszszuállássockal kénszeriti vala az embereket Moses és Illyęs altal à Tőruénnec meg tartassara. Es Illyęs Prophe- 4. Reg. 1.
ta tűzzel emészte meg az ellenségeket. Eszt à boszszu állo Lelket mikor az Apastoloc ômagok- Luc. 9.
ban meg mutatnác, kéuánuán, hogy à Samaritanussokra tűz szállana, CHRIS tus Wrunktol ecképpen dorgaltatnac meg: Nem tudiatoc, kinec lelkié legyetec. Mert az embernec fia nem iőt, hogy el veszessen, Hanem hogy v̊duőzitsen.

Ezoktétt, Miképpen à kęt testamentomnac az ő kezdeti külembeznec: Azonképpen azoknac az ő tzélyai is. Mert à tőruény adatot men- Exod. 19.
nydőrgésseckel, és rettenetes villamássockal, An- és 20.

Annyira, hogy az Iſten ſzavat nem halhattyac vala á halálnac félelme ért. Moſeſre ſem tekénthetnec vala, mínec vtánna az Iſtentől à tôruént vôtte volna. A hegyet is, mellyen à tôruênyt adanac ônçkic, meg tiltác tôlec, hogy ſemmiképpen aſzt ne illetnéc, és fel ſem mennénec arra: Az Euangeliom kedig nem vgy adatattot,
Matt 3. Mar. 1. Luc. 3. Mikoron az Iſten az ô Fiat aiánla az emberekhez: Kinec általa attyai modra kegyeſſen ſolt mûnçkûnc, mindeníket ígírt és meg adta.

E két Teſtamentomnac kûlembſéget nagy ſzépen írta meg ſzent Pal is, Heb. 12: Mellyet ſzûk ſég, hogy azoc gyakorta el oluaſſanac, kic az Iſtennec igaſagát keduelic, és annac érûlnec. Es valaki è kûlembſéget eſzébe nem vészi, és meg nem tanollya: Ez nem tudía, Mi legyen à tôruény és az Euangeliom: Mi legyen à Moſes, auagy à Chriſtus: Mi legyen à félelem, harag és rettegés, Auagy à kegyelem, à ſzeretet, és à lelki vídamſag: Mi legyen à Chriſtus lelke, Auagy à Tôruényé: Es à Chriſtus által mûnçkûnc ſzôrzet iokat nem láttya, ſem tudia. Es innet vagyon az, hogy à Papazóc értelem nçlkûl à ſzent írasbol veſznec bizonſagokat, mínd az wy s mínd az ô Teſtamentomnac follyáſsábol, és azokat ôſſue zuríac zauaríác, és ôrdegnec valo ciberét forrolnac belôle: Az ô teſtamentombéli egy Iſtent, à Chriſtuſſal, ki az wy teſtamentomba meg adatot, egyé oluaſztyác, Es azon tulaydonſagokat tulaydonyítnac ônçkíe.

Vgyan azonképpen 2. Cor. 3. Pal Apaſtole zén két

zen két testamentomnac külembségét nyíluan và lo képpen meg iria. Mert à tőruényt betűnec ne uezi, Az Euangeliomot pedig Léleknec. A betűt hólt allatnac, melly meg ől: A Lelket kedig meg eleuenyitőnec. A tőruényt, à halálnac ki ßolgaltattássat, à kőuekbe be faragtatnac: Az Euangeliomot pedig, à Léleknec ki ßolgaltatassat, à ßűuekbe be iratatnac.

Vgyan ottan Pal Apastol ir à tőruénnec el óltassa felől, Az Euangeliomnac az ő méltosaga felől, és annac az ő nyomos volta felől, mellyeckel meg haladia à tőruényt: A suporla felől melly à tőruénybe volt, Es à Christusrol, az wy Testamentomnac Közbeiaroia felől, Ki eßt az wy testamentomba el vőtte, és meg tekéllette. Mert ez à Christus minden árnyékoknac vilagossaga, és à testnec állattya és igassaga: Mert ez al tal vagyon à Kegyelem és à bizonyosag: A Moses altal pedig à Tőruény, Iohan. 1.

Ezokaért, A ki à tőruénnec arnyékiban à meg igért Christust nem lattya, Arnyékot lát, és nem érti, hogy à kősiklaba à Christus abráßatatot. Azonképpen à pußtabeli fel emelt kégyoba, Isaaknac fogantattasába, Es haláltol valo meg ßabadulassába, Ionasnac à Ceth halba valo létébe &c. Dauid is, Salomon, Iosue, Samson, Cyrus, mind Christusnac abrazattyat viseltéc, Ez az oka, hogy vgyan ottan Pal Apastol á Christust Lélekben neuezi: Nem mint Moses, Ki à betűt adta kő tablákban, ki metzettet. Mert ez á Christus az őueit meg eleuenyitőtte, Léleknec

általa, Es à tőruénnec rabſagabol, à Fiui ßabadſágra vitte. Mert kezedben az Euangeliom is Léleknec általa iratattot à hiuekrec ßűuekben. Az vtán pedig, Mikor az embereknec hálaadattlanſágokért az Iſten à Lelket el akarna venni, Hárttyára és papiroſra iratattà, Hogy az Antichriſtus Papa, és à tőb hamis tanyitóc, az igaſágnac vtárol az valaßiatokat el ne vihetnéc.

Valaki ezokaért è nyiluán valo kűlembſéget à kęt Teſtamentom kőzet eßébe nem veßi, Mi legyen à betű és à Lélec: Mi legyen à halál, és az élet: Vduőzitő, auagy őldeclő, Ez nem ęrti, Mi legyen az Euangeliom, Es miért hogy nem tudia, kiczoda és miczoda legyen à Chriſtus, Ezért Iſtent ſem tudia, ſem eſmeri.

Somma ßerént. Miképpen à Chriſtus à Tőruény allat, auagy az ô Teſtamentomba nem volt: Azonképpen à kegyelem is: Holott à Kegyelem à Chriſtus által vagyon, Mint hogy à Moſes altal, à Lélec ſem volt, Méglen à Chriſtus meg nem dűczőitőttet: Az Iſtennec orßaga
Matth. 3. ſem volt, Hanem czac árnyékokba: Mert kereß
Mar. 1. telő Ianos à Chriſtuſnac el iőueteliben mondia, Hogy el kőzelgetet az Iſtennec orßaga. Es Chri
Luc. 17. ſtus mondia, hogy mű bennűnc vagyon Iſtennec orßaga. Es az vdőbeli hiuekről mõdatattic, mint
Mar. 15. az Arimathiai Ioſephről, hogy vártác az Iſtennec orßagát: Mellyet ha vártanac, Tehat nyiluan vagyon, hogy még ackor nem volt.

A tőr

Á tőruény allat nem volt az wyonnan ßűletésnec az ő feredeie: Mert ez à Christusnac el iőuésse által adatot, Es az ő Lelkénec ki ontassa Tit.3.
által. Ez az oka, Miért ô Testamentomba nem volt az wyonnan valo teremtés, Melly à Prophetac által iőuendűltőttet, Holot mindeneknec meg kellet wyulnioc, wy Léleknec, wyonnan teremtet ßűwnec kellet lőnni, Mikép pen à Christus által meg is adattanac, Es az vtán az Antichristus által el tőrletettenec.

Gyermekec valanac, Es gyermekőknec tan- Gal.3.
yitássa allat valanac à tőruény allat, Sőlga rab- Gal.4.
boc, Nem ßabadossoc. Az Euangeliom allat im már nem gyermekec, sem rabboc, Hanem Isten fiai, Es Christusnac attyafiai és barati. A tőruény allat testiec valánac, á Léleknec wyonnan valo ßűletésse nęlkűl. Es azokra valo tekintetbe, kic wy Testamentomban Lelkieknec, és meg ßenteltetteknec neueßtőtnec: Minden Prophetác is à tőruény allat voltanac, Es à kic ott nagyobbac valanac, Christus azokat kissebeknec mondia lőnni. Ez az oka, Miért kéuántác aßt látni, à mi az Apastoloknac adatott Luc,10.
látni.

Nagy homálly és sőtűtség volt az ô Testamentomban, Mellyeket à Christus az ő el iőuete liuel, es halaláual el veßtőtte, Es az vilagossagot hoßta ez világnac. Az wy Testamentomba mõdiác, Hogy el tőlt az ẏdő, Mikor az Isten az ő Fiát el kűldőtte, Kibẽ mindẽ igéreteket, mellyeket tőtt az ő fia felől, be tellyessitőtte. Ez à

Christus

Chriſtus, ömagat neuezi ez világnac világoſſágá nac. Mert minden ſötétſéget az ô teſtamentom nac meg világoſitotta.

Minnyaian az ô teſtamentomban áttoc allat valánac, Méglen meg nem adatott vala à Lélec: Azért à tőruénnec is az ő igáia víſelhetettlen va la ő nękiec. Az ô tőruénybeli vétkec, à Chriſtus áldozattya által az wy teſtamentomban tőr letettenec el. Ackor à tőruény à bűnt meg nem boczattya vala, Meg ſem ſzenteli vala az embere ket, hanem ezac teſt ſerént. A Szenteknec vta ackort meg ſem ielentőttet vala: Hanem annac vtánna à Chriſtus által ielentőttet meg: Mert ő ment előſzer be à mennyei ſatorba.

A tőruény allat az attyác az igéreteket nem vőttéc, Hanem el táuolly néſztéc: Mert abraza- Heb. 11. toc által el tauolly iedzetettnec à mennyei dol- goc: Műnékűnc pedig az ember Ieſus Chriſtus- ban, iedző abrazatoc nękűl valoban meg adatat tanac, Es az Iſten frígyet ſőrzet műuelűnc à Chriſtusban, és à Chriſtus által: A frigy pedig nem à Canaannac főlde felől vagyon, hanem men nyorſzág felől. A Sidoc régenten az ő főldeket fegyuerrel és hatalommal birtanac: Mű pedig à Matth. 5. mennyorſzágot bíriuc nyomoruſagnac, békeſégtű réſnec, és à hitnec általa.

Ez meg mondot dolgokbol, és à ſzent iráſ- nac az ő bizonſagibol immár, attyamfia kereſz- tyén, ſzabadon meg értheted, Hogy az ô teſta- mentom, auagy à tőruény, ezac egy népnec, tud ni illic, az Iſrael ſiainac adatot, A meg iobbitáſ-

nac pe-

nac pedig vdeiglen. Ezokaért az egy Abrahamot, az ő test ſzerént valo maradékiual egyetem be erre valaſztotta, Es paranczolta, hogy környűl metęlteſſenec. Ez iegy allat ez volt ackor ő nęki ſaiátképpen valaſtot nępe, mellynec az ő tőruényét adta, Kiualtképpen valo orſzagot, tőruényeket, és egyházbeli czelekedeteket. E nęptől egyedől és nem máſtol akart Iſrael Iſtenénec neueſztetni.

Mikoron annac vtánna az egy Attya Iſten az wy Teſtamentomot az ő fia altal hirdetette volna, el tőreluén és el oltuán az ô teſtamentomot, mind templomáual egyetembe, Leuita Paiaiual, és áldozattyockal, mellyekhőz az Iſrael nępe kőteleſztetuén volt vdő ſzerént: Az Anti- 1 Iohan. 2.
chriſtus, kinec immár eredeti titkon vala az Apa 2. Teſſ. 2.
ſtoloknac vdeiében, Es azoktol meg iőuendűlt őt 1. Tim 4.
tet volna, Hogy őrdegi tudománt hirdettendő volna, Es hogy az ő gyűlekőzetinec fondamentoma lőnne, az egy Attya Iſtennec, és az ő áldot ſzent Fianac, az Ieſus Chriſtuſnac meg tagadáſſa: 1. Ioh. 2.

Iol lehet az Antichriſtus nem volna à Sidok nac nemzetſégéből, Hanem à poganoc kőzzűl: Mind azon által ebben è dologban vgy czelekedéc, Mint ha Leui nemzetſegéből valo ſido pap volna, ki ackoron hellyébe rendeltettet volna, Menten önnenmagát fő Piſpecké, és à kereſztyéni gyűlekőzetnec feiéué rendele: Holott pedig az ô tőruény el óltatuán, affęle kűlső birodalomtol és méltoſagtol à Chriſtus az őueit meg tilta,

Es ő akara czac egyedűl mű fő Papunc és Kirallyunc lőnni: Az Apaſtoloknac is, és műnękűnc attyafiui ßeretetet, és alazatoſságot aianla.

Ezen Antichriſtus az vtán wy Ieruſalemet, à nagy Romát magánac vlő hellyé ßentele, Mellyhőz minden ez világnac réßeiből akara hogy halgaſſanac, Es onnét valaßt, és itéletet varnánac, Mint Sionnac hegyén fondáltattot Templomtól, mellytől à Sidóc minnyáián fűgettenec. De meg nem elegeduén à Sidóknac tőruényec ßerént az egy Templommal, Minden Varaſokon, Falukon, Vőlgyeken, Halmokon és Hegyeken templomokat rackatá, Es azokat ſido modra fel ßentelte. Es ezekben à barlangokba ſoc óltarokat, Baluányokat, kereßtelő kőueket, és egyęb affęle czigabigakat hellyheßtetet, Mellyekről az Iſrael népénec ſemmi paranczolattya, Sőt inkáb tilalma volt: Mind azon altal à poganoknac módia ßerént fel épitetette.

A templomoc mellé pedig ſoc fęle Papokat, Cananakokat, barátoknac nagy ſoc fęle czordakat, piléſſeckel, és kűlemb kűlemb fęle őltezeteckel ßőrzet, A templomokat meg tőltőtte bulczo Ieueleckel, és ßántalan ſoc fęle cerimoniackal, mellyec kőzet à leg ßeb Illona királne aßßon volt az átkozot Miſſe. Ezekhőz ſoc fęle innepeket ßőrzet, és ßenteket czinált az ő piléſſes rabiaibol, kiknec vlő innepeket ßőrzet, bőyteckel egyetemben.

Es hogy az ő wy gondolt orßagaual és Ieruſalem-

alemmel nyomos és állando lehetne, Az Isteni tiszteleteknec szent szine allat szantalan soc ioszagokat, őrőkségeket, falukat, varakat, varassokat, és kűlemb kűlemb iőuedelmeket, dézmakat, puckreyteket kuldult à Kazdagoktol, Feiedelmektől, Kirallyoktol, Czaszároktol, Es erőssen meg confirmaltatta azockal mind azokat: Melly dolgokrol az Istennec igeiében soholt semmi emlekőzet ninczen.

Hogy pedig az ő pilésses rabiainac nagy iőuedelmeket meg erősithetnéie, Erőssen meg aiandékoszta őket Priuilegiomockal, szabadsagockal, annyira, Hogy senki nem mert raytoc practicalni. Mert à purgatoriomnac kényáual meg iyesztőtte minden népeket, Es aual, és az ő érdemes Missęuel mind ez világnac kénczeit maganac koporitot. Kiczoda győzne è szantalan soc vndoksagokat elő szamlálni? De mind azon által mind ezeket Moses tőruényéuel akarta meg oltalmazni, melleie tekeruén az Euangeliombol neműnęmű bizonsagokat, és à poganok nac babanossagokat: Es ecképpen épitőtte fel eszt à Babiloniai nagy tornyot, hazuksággal, és erőszackal, Annyira, hogy mostan gondot ád az Istennec lelkénec, az ő el rontassaban.

Minec vtánna ezokaért ecképpen az Antichristus wy Ecclesiat és Gyűlekőzetet gondolt és talált volna, sem à Prophetác, sem az Apasto loknac irássa szerént: Annac vtánna wy és idegen Istent is talált, és tanyitot azon gyűlekőzetbe, Tudni illic, haromsagos, szőméllyes

 és ál-

és állatos Istent: Annac vtánna bęlet auagy dup lás Christust is, auagy kettőst: Mellyeket à harombol vgyekőzéc épiteni, Tudni illic Mosesből, az Euangeliombol, és à poganoknac Philosophiabol, es bőlcz babonás, tudomanyokbol. A poganoknac tudomanyából votte ez igéket, ALLAT, TERMESET. A szent irásbol, ezigéket, Attya, Fiu, és szent Lélec. De hogy ez épitésben valo hamisságа meg ne esmertetnéc, Czoda mesterséggel emelte fel az ő rétes auagy haromsag Istenét, Kiről most szollani akaroc, Hogy à Papassoknac és Papázoknac hamis értelmeknec eredeti, az Istennec hiw valaßtottitól meg esmertesséc,

Leg elősser, Mikoron ez álnac Sathan, kitől minden hamisság és eretnekség vagyon, látna hogy mind az wy, s mind az ő testamentomban czac az egy és ómagatol valo Isten hirdettetnéc, ki á teremtésnec kezdetiben à Sabaditot meg igérte volna az ördőgnec meg ronttására, Es minden népeknec aldasára: Kit à Christus ómaga is, minec vtánna immár meg adatott vala, egyedűl igaz Istennec, Nem czac műenkenec, hanem őuénec is mond lőnni: Mind azon által ezen vgyekőzet és practikált à Sathan, Hogy eßt az egy igaz Istent, az Antichristus által ki tőrlettetné az embereknec ßűuekből, és esmeretekből, Egyęb Isteneket is ezen kőűl találuán: és mint à régi pispekec kőzzűl nemellyec vallást téßnec, elősser czac kęt Istent tamaßtot: Mert még ackor senki à Pispekec kőzzűl à harmadikat, tud

Gen. 3. Gene. 22.

Iohan. 17.

kat, tudni illic á ßent Lelket, nem merte Istennec mondani. Annac vtánna harom Istent emelt fel à Conciliomokban.

Hogy pedig harom Isteneknec ne látatnánac lőnni, Egy Allatot talált, mellyel ámá harmát egyé akarta tőnni, Es ecképpen az egy Allat egyedűl neueßtettet egy Istennec, mennynec főld nec teremteiénec, Ki vgyan ßőméllyében harom volna, De állattyaban egy. Ez rétes állatos és ßőméllyes Isten annac vtánna mind ez vilagtol, minden gyűlekőzetekben fel emeltőttet, és imad tattot: Es ecképpen el feletkőßtenec az emberec az egy Attya Istenről, Kinec egyßer ßűletet Fia az ember Iesus Christus. Mar. 1. Luc. 2.

Azonképpen, Hogy láta à Sathan, Hogy az ô és wy Testamentomba az egy Messias, az Wr Iesus Christus tamaßtatic előnkbe: Hogy eßt is az emberec ßűuekből ki tőrelhetné, és ki óltana az Antichristus által, Meg testessűlést gondolt és tanyitot: Mellyel à kęt Christust, Tudni illic, az őrőcké valot, és az v̊dő ßerént valót egybe czattolhatna és kőtteßhetné. Es miért hogy az Antichristusnac ßőméllyes és egy allatu Istenről, auagy Haromsagosrol, az Istennec né pe ô testamentomban semmit nem hallot: azért tęrt az wy Testamentomra, à mű Wrunc Christus Iesusnac kereßtsegére, és onnét vőtt bizonsagot, hogy az ő találmányát aual meg bizonyitana: Mint ha ott vilagosban ielent volna az ő rétes és v̊degen Istene, kit haromságnac neueze, aßßonyiállati nemre haylando néuel, melly dolog

ban à pogan Poetakat kőuette, kic Isten aßßonyo kat gondoltanac, kickel meg bolonditottac az em bereket.

De noha fő képpen à Pápa az ő papazoiual az wy Testamentomba ßallad, és onnét akaria bizonyitani az ő wy és v̊degen haromsagos Isteneket, Mind azon által ô testamentombol is veß nec bizonsagokat, mellyeket az ő ęrtelmekre te keric, és mellyeckel vgyan azont akarnac bizonyitani: Maga Moses è rétes haromsagos Isten felől semmit nem tudot, emlekőzetet sem tőtt soholt felőle.

Eßt kedig azért műuelte à Papa Antichristus, az ő Papazoiual, hogy az ő tőle gondolt haromsagos Isten ne látatnéc wy Istennec lőnni: Hanem amaz Israel népénec régi Istennec. Ez az oka, Miért az ô Testamentombol vőt mondássokat, Tudni illic, *Faciamus, Descendamus, Confundamus &c.* à Haromsagnac bizonyitassára, és meg erőssitéssére hortzollya: Maga nem à Haromság mondatattic ott Mosestől teremteni, hanem az egy teremtő Isten, Ki az vtan magát ki ielentőtte, Hogy à mű Wrunknac, Iesus Christusnac Attya legyen: Mellyet Christus Wrunc őnenmaga is bizonyit, Tudni illic, hogy az ő attya teremtette legyen Adamot és Euat, Marci 10. és 13. Az Apastoloc is ezent mindenűt ő felőle vallyác, Actorum. 2. 4. 13. 14. 17. Erről az egy Attya Istenről mondia ßent Pál, Hogy Iesust az v̊duőzitőt hoßta ki Dauidnac maguabol: Es erről mondia ßent Peter,

hogy

hogy az Nazareti Iesust Wrra és Christussa tőtte. Es innét is vagyon, hogy Christus Wrunc őtet ő attyanac és Istenenec mondia. Acto.2. Ioh.20.

Somma szerént: Minden czelekedetec, és czodatételec az ô testamentomba, az egy attya Istënec tulaydonyitatnac à sz. irasban: Act.7. 13.

Minec vtánna az Antichristus Papa è hamis és ördegen Isteneket találta, az ő attyanac à Sathannac ihléséből, Ottan az egész vilagot meg haborította, külemb külemb vetélkedéssekre okot aduán, Es soc Doctorokat, Pispekeket szentele nagy méltosagokra, kiknec általa veszte-gete à szent irást, és hamis magyarazatockal idegen értelemre forditotta, Es soc Conciliomokat tartuán, azoknac méltosagos tekénteteckel meg erősité, és meg confirmáltatta az ő wy Isteneket, Haromsagot, allatot, szőmélyeket, és minden okossagit. A Sidockal meg vtálta-ta az wy Testamentomot, az ő soc Isteniuel. A Mahumetnec is okot adot az ő wyonnan kőlret Isteniuel, Hogy az igasság mellől elszackadot. Mert mind az ô, mind az wy Testamentomba senki nem irt az egy állatos, és haromsagos szőmélyes Isten felől, Hanem czac az egy és bizony Isten felől, ki à Messiast meg igér uén meg is adta.

Ha pedig igaz, à mit à Papa Antichristus az ő Papazoiual forgat, Hogy mindenűt à szent irásban, ahol *pluralis numerus*, az az, sokságot iedző ige talaltatic, az haromsagos szőmélyes Isten meg bizonyitattic? Tehat vgyan azon

munka

43.

munkaual nem czac haromſagot, Hanem hatſa got auagy tizſéget is óltalmáſſhattunc, Es ſſinte mint Papa Antichriſtus meg oltalmazza az ő haromſagos ſſőméllyes Iſtẽt, Vgy oltalmaſſhattyac à poganoc is az ő báluanyokat, à Baalt, Molochot, Dagont, és à tőbbit.

Maſodſſor, Mind ô, s mind wy. teſtamenttom más Meſsiaſrol tanubizonſagot nem teſſnec, Hanem czac az aſſſonyiallatnac maguarol, Abrahamnac és Dauidnac fiarol. Mert mindenic teſtamentom arrol kezdi és végezi el: Nem valaminémű maſodic ſſőméllyes Iſtenről, Oluaſd meg Geneſ. 3. Matth. 1. Apoc. 22.

Az Euangeliſtác pedig, és az Apaſtoloc è céllyra rendeltéc az ő iráſſokat, Hogy az Nazaréti Ieſuſt bizonyiczác Chriſtuſnac lőnni: Nem valami Logoſt, az Ieſus előt. Kiuáltképpen ſſent Ianos ebbe ſſorgalmatos. Mert az ő Euan-
Iohan 20. geliomat nem kezdette irni máſrol, Hanem erről az Ieſus Nazarenuſrol: Es vgyan arrol el is végeſſte. Mert az ő Euangeliomanac az vége felé aſſt mondia: Hogy mind az egéſſ Euangeliomot ez végre irta, Hogy meg eſmeriűc és hidiűc à Chriſtuſt Iſtennec fianac lőnni. Hogy ha à Papazoknac vélekődéſſe igaz volna, ſſent Ianoſnac harom garadiczba hellyheſſtetni kellet volna beſſédit, Elſőben à Logoſt, kit à Papazoc ſſolo ige iénec és fianac mondnac: Maſodikban az Ieſuſt: Harmadikban à Chriſtuſt. De nem aſſt műueli, Hanem czac kettőről ſſol: Aſſt mondia, Hogy azért irta meg az ő Euangeliomat, Hogy hidiűc,

hogy

hogy hidiűc, hogy Iesus legyen à Christus, Es hogy ez hitnec általa nyerhessűc az őrőc életet.

Nem talállyuc ezokaért à ſzent irásban egyebet, Hanem, hogy à Nazareti Iesus lőt Christussa és Wrra, Acto.2.1.Ioha.1. Mit teſzűnc tehat aual, kit à Papa Antichristus kőltet, Ki sem Iesus, sem Christus? Mert nem fogantatott ſzent Lélektől, sem ſzűletet ſzűz Mariátol, Meg sem kenetet: Wrra sem tőtte az egy bizony Isten őtet. Mert eſzt mondia à Papa Antichristus az ő Logossa felől, Hogy őrőktől fogua Wr volt, Isten fia volt, Az Istenhőz mindenképpen egyen lő. Erről bizony semmit nem tudtanac à Prophetac, sem az Apastoloc, Mert soholt nem tőttenec valami emlekezetet felőle: Hanem erről tőttenec bizonsagot mind à prophetác, s mind az Apastoloc: Acto.1.10.13.17.

Es miért hogy à Papa Antichristusnac el fogyot à meſzſze, sárral kellet rakni. Mert műuel hogy az Wr Istennec igeiéből nyiluán valo bizonsagokat nē hoſzhat, Iustinusra, Ignatiusra, &c ſzorult, és azoknac irásſit meg masoltatuán, vala minęmű mondássokat erőuel ki tekert belőlec, mellyeckel akarta az ő wyonnan talált Logosat meg tamaſztani: Holot az Istennec igéie nyiluán meg mutattya műnękűnc, Mikoron kezdet à mű Wrunc Iesus Christus tanyitani, és czodakat tőnni: Matth.4. Acto.1. Heb.1, és 2.

Miképpen azért à Papa Antichristus az ő rétes Istenét Mosesnec amà beſzédéuel: Teremczűnc embert &c meg akarta oltalmazni: Azon

 képpen

képpen az ô öröktôl fogua valo duplas fiat is a zon Moſesbôl, az ô teſtamentomba meg ielent Angyaloknac, kic az attyáckal ſoltanac, és hadakoſtanac, formaiában, akariac az ô Papazoi meg oltalmazni, Aſſt kiáltuán, hogy azoc az Angyaloc, az öröktôl fogua valo Logos és fia voltanac volna: Maga mind az ô, s mind az wy Teſtamentomnac mondaſi nyiluán vadnac, Mellyekben czac Angyaloknac neueſtetnec, De ſo holt nem Logoſnac. vagy Fiunac, auagy ſolo Igénec, auagy Iſtennec.

Ez hamis talalmányockal ez okaért à Papa Antichriſtus, az ô Papazoiual, Mind az egy ômagatol valo Iſtent, az Attyát, Mind kedig annac az ô igaz fiát, az ember Ieſus Chriſtuſt, az embereknec ſüuekbôl kiírtotta, El áltatuán ôket, mûuel hogy ezeket hinni, nagy eretnekſég volna, és eſt vallani, nagy és rettenetes baluanyozás. Ennec pedig az egy Iſtennec, és az ô áldot ſzent Fiának, az Wr Ieſus Chriſtuſnac ô tiſzteſſégeket forditotta és adta az ô baluanyira, Es ecképpen az Iſteni igaſſagot mindeneſtôl fogua fel fordította. Mert az Iſtennec igéie együgyűképpen és nyiluán az egy Iſtent vallya, és eſt mondia à mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac Attyanac lênni: Azon képpen az egy Közbeiárot Iſten közet, és az emberec közet, az ember Ieſus Chriſtuſt.

Matt. 11. Mar 10. Ioh 17. 1. Cor. 8. Eph. 4. 1. Tim. 2.

Minec vánna immár az Papa Antichriſtus wy fondamentomot veret az egy Attya Iſten ellen, Es az ô Fia, az Ieſus Chriſtus ellen, Sûkſég volt, hogy à bizonſagokat az ô Teſtamentôban,

mel-

mellyec az egy Attya Istē felől iratattanac, az ő rétes, harmos Istenénere võnya, és olly regulakat ſabion, hogy ez ez ige, ISTEN egyēlő képpen mind à harõ ſzőméllyről ęrteſſéc, és véteſséc: Ne ha pedig ſzőméllyes képpē veteſſec, hogy czac egy ſzőmélyt iegyezzē, neha mind à harõ ſzőméllyecket az Allattal egyetembe. Miczoda rut hamiſſág ez? Mert holott à ſzent irás ſemmit nem emlekőzic az állatos és ſzőmellyes Iſtenről, Miképpen lehet tehát ezekről bizonſagot? Es holot ez ez ige, ISTEN, ſoholt nem mondatic à Chriſtuſrol, Vgy, mint azon egy Iſtenről, ki az attya: Hanē à meg igért magrol, és ēberről: Soholt kedig nē mondatic à ſz. Lélekről: Sůkſég volt, hogy az ő harõ egyenlő Iſtent, affęle hamiſſagockal, és hazugſagockal meg oltalmazza, Es kűlemb kűlemb fęle regulakat talállyon, à hármas, és egy állatu Iſtennec czelekedetiről, *ab intra, & ab extra.* Az az, Kőuűl és belől: Mellyekről à ſzent iráſban ſoholt ſemmi emlekőzet ninczen.

Ez à ſomma, Miképpen à harom ſzőmélyű Iſtent, Azonképpen à duplás Chriſtuſt az Antichriſtus Papa Moſesből, és à tőb Prophetakbol vőt bizonſagockal oltalmaſzta, hogy wy Iſtēnek-nec ne lattatnánac lőnni. Ezeket pedig czelekette álnakul talált ſzin alat, Mind az Iſtennel s mind à Chriſtuſſal. Mert az Antichriſtuſnac tanyitaſſa ſzerént, az Attyánac ſzőmélye, auagy tulaydonſaga, nem Allat. Es az egy Iſtent nem vallya az Attyanac lőnni: Hanem az Allatot. Touabba, moſtan à Papazóc eſzt mondiác: *Pater eſt quidem vnus*

Deus: sed non excluso Filio, & Spiritu sancto. Egy az Isten az Attya: De nem ki reckeßtetuén à Fiut, és à ßent Lelket: Az az, Az egy Isten Allattyaban: De ßömélyében három. A Christus felöl ßoluan eßt mondiác, hogy az Allat à Christusban, auagy közenséges Istenség legyen amaz örökt öl fogua valo fiu. Es ecképpen önckic az egy Isten nem az Attya, Az ember Christus sem az Isten nec igaz Fia: Hanem czac ßöméllyec, Es amaz nagy Allatnac czac tokiai és feßkei: Melly vndoksagos tudomany, minden rettenetes baluanyozaſſoknac fö fondamentoma. Hol tanyitot Christus Wrunc, auagy az ö ßent Apaſtoli ollyan képpen? Hol teßen à ßent irás ollyan valáſt az Isten felöl, Es az ö áldot ßent Fia felöl? ö rettenetes nagy vakſag és tévelygés.

Minec vtánna kedig à Papa Antichriſtus, az ö piléſſes czordaiual az örök életnec fondamentomat, Az egy Attya Istennec eſmeretit, Es az Ieſus Chriſtuſét, kit ö Meſsiaſnac küldet, fel fordította: Vallyon miczoda maradhattot annac vtánna éppen? Semmi. Mert minec vtánna ez egy fénes nap meg óltattot, Nemde nem kelletté à rettenetes ſötétſégnec rea követközni? Nem ßabadon czelekethetteté à Sathan à ſötét ſégnec fiaiban? Bezec ßabadon iargalt és czelekedet.

Latodé, attyamfia kereßtyén, melly igen ßabadon czeleködic az Ördeg à Papa Antichriſtuſnac orßagaba? Latodé, melly igen bir az ö allatta valoiual, Es egyic vndokſagbol à maſikba hayt

tya ö-

tya őket. Mert hogy immar el lopta tőlec az ál dot Istennec az ő igaz esmeretit, és az ő áldot ßent Fianac, az Wr Iesus Christusnac: Arra hayttya őket, hogy rétes, állatos, ßőméllyes bizontalan Istent, Es duplás Christust imadnac: Azzoc mellet pedig aranyat, ezűstet, kőueket, fákat, kenyeret, fűueket, vizet, tizet, sot &c, A mű Wrunc Iesus Christusnac annyából mennyei királne aßßonyt czinalnac, Organalnac, fintzolnac, énekelnec nęki, Eletnec, v̊duefségnec, nádméznec, ßoßolonac kőßßentic őtet. Mindent vißßa magyaráznac, Az Istennec paranczolatit, hitűnknec ágait, à Mű Attyankat: A kereßtséget el fordittyác: à hiw kereßtyénec hellyébe bors tőréket kereßtelnec bűueléßseckel és baiolássockal. A Mosesnec palástia alat az Wr Vaczoraiat Missęue és vndoc baluanyozassa valtoßtattyác. Es vgyan ezen Mosesnec palástiaual oltalmazzác Papsagokat, és minden ahoz valo keteputakat, Kereßteket, gyerttyakat, monstrantziakat, képeket, gyonasokat, kegyetlenségeket, á hiueknec v̊ldőzéßseket, meg ölesseket: Az elede leknec valogatassokat, az innepeket, harangozassokat, templomokat, oltarokat, temienezéßseket, és á tőb effęle lélemenyeket, mellyeket az Istennec igéie emberi ßőrzéßseknec neuez: Mellyeckel nem hogy tißteltetnéc az Isten: Hanem inkáb ßidalmaßtattic: Az ő áldot ßent neue pedig rutoltattic. Nem heiába és oknęlkűl ezokaért ueuezi Christus Wrunc eßt à Papa Antichristust, az ő pilésses orßagáual, Vndoksagos pußtitásnac,

Matth. 24. La mint puſztította el az Iſtennec és à Chriſtuſnac orſſagat.

Ha ezokaért igaz kereſztyénec akarunc lönni, és à Babiloniai fokſágbol meg akarunc ſzabadulni: Sürkſég, hogy mind azokat, mellyec az Antichriſtuſtol ſzarmaſztanac, viſſza adiuc neki: Mind az ő rétes, állatos, ſőméllyes Iſtenét, Mind az ő duplás Chriſtuſſat, Mind az ő baſos kereſztſéget, Mind az ő átkozot Miſſeiét, minden agabogaiual egyetembe. Az átkozot Antichriſtus Papa à mit talált, tarcza maganac, hogy az ő bélegéuel meg ne ferteſztetuén, az Iſtennec átkat feiünkre ſzalitſuc: Hanem hogy aſzt mű tőllünc el tauoſztathaſſuc. Mert valami az ő orſzagaban volt, és valami ő rolla mű reanc áradot, Nem egyéb, hanem czac az Iſtennec átka volt, Es az Iſtennec dűczőſéges neuénec ſzidalma.

Ezektől pedig vgy oltalmaſhattyuc meg műnenmagunkat, hogy ha à mű egyettlen egy Meſterűnckel, az Wr Ieſus Chriſtuſſal meg elégeſzűng, Holott ez tekélletes: Mert még az Attyak is műnalunc nélkűl meg nem tekéltőtnec: Hogy meg bizonyitaſséc az igaſságnac tekéltettéſſe czac à Chriſtusban lönni, és találtatni: Mert ő benne vagyon à tekéltetes, és à betellyeſsités, Még az Amen is, az Iſtennec dűczőſségére: 2. Cor. 1. Heb. 11.

Eſzt is io meg gondolnunc, hogy az elſő A paſtoli gyűlekőzet, mindennel tiſztáb és ielesb volt, Melly méltán Annyánknac mondatatnéc, és

melly

melly mellé méltan ſietnűnc kellene, és hozáia ra gaßkodnunc: Mert ez meg nem valtozot, hanem alhatatoſſon meg maradot az euangeliomi tudomanyba, es az Apaſtoloknac tanyitaſſaban, Acto, 2. De annac vtánna igen hamar meg valtozot à dolog, Mert ottan el érkőzet az Papa Antichriſtus, ki minden Iſteni dolgokat elpußtitot.

De ha az Apaſtoli ßent gyűlekőzetet kőuetni akariuc, attyamfia kereßtyén, Nyiluán ez világ minden fęle pőrt, patuart, calumniat &c tamaßt ellenűnc: Es miképpen Chriſtns Wrunkat őmagat karomlotta és ßidalmaßta, Azonképpen műnket is, A mit pedig az első martir ellen, ßent Iſtuan ellen talált, Tudni illic, Hogy meg nem ßűnic karomláſt mondani à ßent helly ellen, és Moſeſnec tőruénye ellen, predicáluán, Hogy az el tőreltetic és meg óltatic egy neműnęmű Nazareti Ieſus által, è hellyel egyetembe, Annac felette, hogy az templombeli tißteleteket meg valtoßtattya, mellyeket Moſes műnękűnc adot &c: Sinte ezent találmű ellenűnc is. Acto. 7.

Ackoron pedig az Iſtennec igaſſagat vldőzic vala, à fő Papoc, és az iráſtudoc: Mert azzoc ßidalmazzac vala az Iſtennec igéiét, Es karomláſnac kialtá aßt lőnni. De vdő iártában az Iſten meg mutattà valobã, mellyic volna az ő igaſſága, és mellyic volna à hazukſag, és à karomlo tudomany: Mert az Iſtẽnec igéie, mellyet predicallot vala Iſtuan Martir, ki teriede mind è ßéles világra, nagy dűczőſeggel: De mind à karõlo Sidoc

az ő

az ő Papiaiual és iráſtudoiual el veſſenec, rettenetes veſedelemmel. Azonképpen, Győze czac varni Pápa após, az ő Papazoiual, Meg mutattya az igaz és bölcz Iſten, mellyic legyen az gaſſag.

Miért hogy az Antichriſtus mindeneket ő ſſue zurt zauart, Az egy Iſtent az állatbol, és az harom ſſöméllyből, à Chriſtuſt pedig két termé ſſetből, A gyermekczéknec kereſztléget à környűlmetélkedéſſel, Az Wr Vaczoraiát az áldozatockal, Es minden ő tudomanyat az ő és wy Teſtamentommal ő ſſue elegyitet, hozza kéruén à poganoknac Philoſophiat is: Ezért az hiw valaſztatoc, az iambor kereſztyénec, ezekből eſekbe vehetic, és meg érthetic, Hogy ſemmi egyéb ő nala ninczen, Hanem czac Babiloniai vakſág, Ez ellen pedig, è zur zauar ellen, nagyob haſſonnal nem tuſſakothatunc, hanem ha valaſztáſt tudunc tönni, és iol meg tanollyuc à kűlembſeget az ő és wy Teſtamentom közet. Az egy bizony Iſtennec, és az ő áldot ſſent Fianac eſmeretire ſem iuthatunc, hanem ha à Papa Antichriſtuſnac talalmanyit, mellyeckel eſt à Babiloniai tornyot, az ő rétes Iſtener, és az ő duplás Chriſtuſſat fel épitötte, tellyeſséggel meg vettyűc.

Szerelmes attyamfiai kereſztyénec, vgyan meg elégediſnc à Chriſtuſnac ſſáraz és egyűgyű mon
Iohan. 17. dáſſaual, holott eſt mondia: Ez kedig az örök é let, Hogy tégedet (ſzerelmes Attyam) hidienec egyedűl egy bizonyos Iſtennec lönni: Es hogy az Ieſus, az elboczatot Chriſtus legyen. Attyam

fiai

ſiai kereſztyenec, Ha ez az örök élet: Mit kéuánunc többet? Hiſzem ezac az örök életet, és az örök bodogſagot kereſſük: Haaſt meg találhatyuc az egy attya Iſtennec, és az Ieſus Chriſtuſnac igaz ismeretiben: Mit budoſunc az Antichriſtus Papa, és az ő piléſes ſeregi, és az egyéb Papazóc vtanitol hallod, nem ſzol Chriſtus Wrunc, ſem Allatrol, ſem ſzöméllyről: Sem örök tól fogua valo ſiarol, Sem duplás Chriſtuſrol: Hanem ſzol az egy Attya Iſtennec eſmeretiről, Hogy ő legyen az egy bizony Iſten: Es hogy à Nazareti Ieſus, Legyen à Chriſtus, az igaz Meſsias. Imamar ſzállyúc feleletünknec harmadic réſzére.

HARMADIC RESZE.

A gonoſſagos Sathan nem tehette eſt, hogy á ſzent iráſt tellyeſſéggel ki vehette volna á kereßtyénec kőzzűl, Mert az Iſten nem engette: De ſemmiben annyira nem munkalkodot, Mint hogy az iráſt vdegen magyarazattal más és vdegen értelemre hozhaſſa: És abból az vdegen értelemből más és kűlemb fondamentomot fel vetheſſen. Hogy ezokaért, attyamfia kereßtyen, leg előßer az igaz fondamentomot meg eſmerhеſſed, mellyre á mű vduőſſégűnc épitue vagyon, előßer egy nyihány bizonſagokat ßamlálloc elő, Mellyekből nyiluán legyen á Papaſſoknac, és á Papazőknac téuelygéſſec, Es azoknac hitſágos és haßontalan munkaioc: Mellyel az igaz fondamentomtol el tauozuán, annyi ſoc Conciliomockal, Piſpekeknec és Attyáknac végezéſſeckel, Es minden iráſſockal egyetembe, az Iſten nec tűzétől, az igaz és vilagos igeiétől meg éget teſſenec, és meg eméßteſſenec.

Iohan. 17: Ez az őrőc élet, hogy tégedet, Attyam, egyedűl eſmerienec egy bizony Iſtennec lőnni: Nem amaz rétes, allatos, harom ßémellyes Iſtent mondia: Hanem, tégedet Atyám: Az ő álldot ßent attyarol ßól. Az őrőc élet ezokaért hellyeßtőttet az egy Attya Iſtēnec, Es az ő fianac az Ieſus Chrűſnac eſmeretibē, nem á harōſagnac.

1. Ioh. 2. Az az Antichriſtus, ki az Attyat, és á fiut tagadia. Latodé? Nem á haromſagot mondia: Sőt az az Antichriſtus, ki á haromſagot

vallya,

vallya és oltalmazza, az egy Attya Isten ellen; Es az ő egyettlen egy fia ellen.

Iohan. 20: Ezec kedig meg iratattanac, hogy higyétec az Iesust, Christusnac lőnni. Latodé: nē valami őrőktől fogua valo Logost auagy fiat, auagy à haromságnac masodic ßőméllyet mond, ki à Christus előt volt volna: Es eßt (vgy mond) hiuen, az őrőc életet vegyetec. Nem aßt mondia, hogy duplást Christust hidtűnc, ki kętßer ßűletet, Egyßer őrőktől fogua: Maßor vdő ßerént.

1. Iohan. 5. A ki hißi, hogy az Iesus, Christus legyen, az Istentől ßűleter, Vißßontac: Kiczoda à hazug? Hanem czac az, à ki tagadia à Iesust Christusnac lőnni? Es ez az Antichristus. Ki meg tagadia à Fiut: Annac Attya sinczen.

1. Iohan. 4. Minden Lélec, à ki vallya az Iesus Christust testben iőtnec lőnni, (nem vgy ßol, mint Beza hamissan tolmaczolta, Mint ha az előt egy Fiu volt volna, Es az iőt az vtan el, és à testbe ßallot auagy aual meg egyessedet volna, Nem) Hanem, ki vallya, hogy testbe iőt legyen, Nem test előt auagy kőuűl: ez vgy mond Istentől vagyon. A ki pedig tagadia az Iesus Christust testben nem iőtnec lőnni, Ninczen az Istentől, Es ez az Antichristus lelke, kiről hallottatoc, hogy iőuendő, Es most ez vilagon vagyon.

Ez elő ßamlált mondassokbol nyiluan bizonyitatic, hogy az Attya legyē őmagatol valo bizony Istē, és hogy az Iesus, legyē à Chrūs, kit az Attya Isten meg igért volt à prophetaknac altala

Miképpen azért Christus, az Iesus nęwtől kez detic magyaraßtatni: Azonképpen az ő iőuetelit és tißtit à testről kezdi magyarázni. De nem vgy czelekőßic à Papa Antichristus az ő Papazoiual egyetembe. Mert ő à Logoson kezdi, ki az Iesus előt volt volna, Es vgy akaria az ő Christusát magyarazni. Azonképpen az ő el iő uetelit, és tißtit à test előt, és à test kőuűl hazudozza, hogy lőt legyen.

Heb. 9. mond ßent Pal: A Christus ez vilagnac végefelé egyßer ielent meg à bűnnec eltőrlésere: Masodßor bűn nęlkűl láttatic meg azoktol, kic őtet v̊duőſségekre variác. A ßent irás mindenűt Christusnac czac kęt fęle meg iele nesről, és el iőueteliről ßol, és teßen emlekőzettet, Elsőről, hogy ßent Lélektől fogantatot, és à ßűz Mariatol ez vilagra ßűlettet. Masodikrol, hogy az vtolso napon el iő nagy dűczőſſeggel, és meg itéli minden embert, mind eleueneket, s mind holtakat: Mint őmaga mondotta, Matt. 25. ßent Pál kedig, 1. Teſſ. 4. A harmadic el iőue teliről, mellyről veßßekednec à Papazóc, Tudni illic, Hogy az őrőktől fogua valo Logos, ki az Attyanac állattyából Fiu ßűletet volna, hogy ez el iőt volna, és meg egyesedet volna az fogan tőt emberrel, à ßűz Marianac méheben, Erről soholt à ßent irásban semmi emlekezet ninczen, Arrol sinczen semmi emlekőzet, hogy à test előt lőt volna valami Logos, vagy őrőktőt fogua valo Fiu, Ki ô testamentomba az Attyackal baratkozot volna, és vęle iárt volna, és ßolt volna

A nagy

A nagy hassos Antichristus Papa, ki mind à több vndoksagos léleményeket szűlte à szegeny szentegy hazba, ezt is ő szűlte, és à soc iambor meg bolondította vele. De bator el vigye, és tarcza maganac. Mert mű meg éritűc à mű meg feszűlt Christussunckal &c. Mert más new nem adatot egy allat à mű vdősségünkre, Mint az Apastoloc erről bizonsagot tesznec, Acto. 4,1. Cor,3.

Minden ember lattya és hallya, hogy mind két felől irást hozunc elő: Mind à Papázőc, s mind mű, Es mindenic réz irással tamasztya az ő vallasat. De áz ördeg is, mikoron Christus Wrunckal disputalna, irást hoza elő, és irást forgattà: De nem kővetkőzic, belőle, hogy azért igazat mondot volna: Mert az ördeg az irást ki tekeré sarkából, Es el haioluán az igaz fondamentomrol, és az egyenes célről, vdegen értelemre haytogatà. De hogy tenéked szerelmes attyamfia kereztyén, bizonyos lényád, és probakő ued lehessen, Im egy nyihány vilagos bizonsagokat hozoc elő, Mellyekből eszedbe veheszed, Mellyic fél magyarázza igazán az irást, Es mely félnél legyen à bizonyos igasság, Mellynél esmet à hamisság, auagy hazugsag.

ELSŐ FELE BIZONSAGOC mellyeckel vgyekőznec à Babiloniai vitézec, à Papazóc, tamasztani és oltalmazni az ő rétes Allatos és szőmellyes Isteneket.

Genes.1.3. Czinállyunc embert à mű hasson latossagunkra és képűnkre, Imé, Az Adam olly an mint egyic mű kőzzűlűnc.

Genes. 11. Iertec, Mennyűnc ala, és elegyiczűc őßue az ő nyelucket.

Ezec è bizonsagoc (vgy mondnac) sokra is, egyre is néznec: Ezokaért az egy Istenre néznec, ki allattyaban egy, Deßőméllyében harom.

FELELET.

Előßer, A kereßtyéni hitnec fondamẽtoma ellen valo magyarázat ez. Mert á mű hitűnknec agábã eßt magyarazzuc és vallyuc, hogy à teremtő Isten, czac egy legyen, tudni illic, à mindenhato Attya: Es nem à harom egyßer s mind.

Annac vtánna, hogy è Babiloniai zur zauar mindeneknęl nyiluán legyen, Meg mutatom ezi géknec magyarazattyaban, melly igen ellenkőznec egymassal á haromság Isten tamaßtóc.

Nemellyec, mint Melius Peter, igy magyarázza: Az Allat ßolt à harom ßőmélynec, mondnán: Iertec, Teremczűnc embert à mű hasonlatossagunkra. Iertec, mennyűnc alà, és haborizűc meg az ő nyelueket. Nemellyec pedig vgy magyarázzác: Hogy à harom ßőmélly, auagy, à harom kűlembező tulaydonsagoc ßoltanac és tanaczkoßtanac egymással. Harmad rend beliec kedig vgy magyarázzác, hogy az Attya ßolt az őrőcké valo Logossal, à ßolo igéuel auagy fiuual: Auagy az à Fiu az Attyaual.

Láto-

Latodé, attyamfia kereſztyén, miñt veſeked nac à Papazóc à magyarazattal, Annyira, hogy ómagoc ſem tudiác, hol vadnac benne, és ómagoc ſem értic mit valnac.

Mindeneknec elótte ved eſedbe, kereſztyén ember, ha vagyoné à Papazoknac az ó magyarazattyokbā valami fondamētomoc az Wr Iſtēnec iraſsába és igeiébe, auagy nem. Bízony ha igazat akarunc ſolni, Soholt à ſzent irásban ſemmi bizonſag ninczen, mellynec értelme ennec è magyarazatnac ſzolgálna. Ha pedig óc iobban meg lattyac az iraſt, Ottan mutaſſac meg à bizonſagokat, mellyec az ó magyarázattyoknac ſzolgalnac, Es bizonyíczac az Wr Iſtennec igeiéből, hogy igaz legyen, à mit mōdnac, és vgy elegedūnc meg vęle, De miért hogy ezeket à magyarazatokat az ónnen feiektől gondoltác, nē vagyunc kóteleſſec arra, hogy az ó vélekedéſſeknec hidiūnc, Es az ó álmokat igaz gyanant be vegyūc.

Mutaſsác meg ezokaért elóſſer, hogy ez óſſue beſzéllés elót lót legyen az haromſag Iſten, Annac vtánna aſzt is, hogy az elót legyé az Attyanac állattyabol ſuletet órécké valo fiu. Mikoron eſzt az Iſtennec igeiéből meg bizonyittyac, Ottan elkel hinnūnc, hogy vagy az állat ſzolt à ſóméllyec kel, vagy à ſzómellyec ſzoltanac egy máſſal, auagy az Attya ſolt az óróktől ſogua valo fiaual. Ha pedig az Iſtennec valami fiu volt Adamnac elót te, Tehat Adam nem lehet az primus Adam, Chriſtus ſem lehet à maſodic Adam, Ha nem harmadic Adam volna, De ſzent Pál czac

kęs

kęt Adamrol teßen emlekőzetet, Elsőről, à föl diről: A masodikrol, á mennyeiről, à mű Wrunc Iesus Christusrol, 1 Cor. 15. Tehat á harmadic, amaz őrőcké valo à porba elsic, és lidertz módra el rőpűlt.

Masodßor, Honnét biyonyittyac meg è mondassokbol, hogy czac ketten auagy harman ßoltanac egy mással? Lám ninczen az Wr Istennec igéiében, hogy ketten auagy harmon ßóllattanac volna egymással. Miért meric tehát kettőre, auagy czac haromra magyarazni? Hogy ha à sockasság iedző igéből, *Faciamus, Descendamus, confundamus &c.* aßt akariac bizonyitani, Igen erőttlen leßen az ő bizonsagoc, és minden rockontza nęlkűl, Mert ha őnękic ßabadsagoc vagyon azokat à sockaságoknac igéket kettőre auagy haromra magyarazni: Műnękűnc is ßabadsagunc leßen azokat négyre, őttre, auagy hat ßőméllyekre magyarazni, De mű nem magyarazzuc: Mert elég műnękűnc az Apastoli Credo, Melly nem kettőre auagy Haromra magyarázza, Hanem egyre, Tudni illic, Az egy Istenre, à mindenhato Attyara, Mennynec földnec teremteiére.

Ha pedig bizonnyal tudiác és ertic, Hogy az ő haromsag Istenec ßolt és tanáczkozot è mondássokban: Miért hát, Mikor az iráſt eßt mondia: Vdegen Istenid ne legyenec: Miért (mõdom) nem ęrtnec à ſido sockassagot iedző igén az ő harmas Isteneket, auagy haromsagokat?

Christus Wrunc is ßockasagot iedző igéuel ßol Ioh. 3. monduán: Amit tudunc, arrol ßolunc

A mie

A mit latunc, Arrol teßünc bizonſagot: Es mi-
diaráſt vtánna veti: Hogy ha földieket mondo-
toc tünçktec. Ha ezokaért áz igéből, Faciamus,
Teremczünc, Haromſag és állatos ſőméllyes Iſ-
ten kőuetkőzic: Ebből is nyiluan kőuetkőzic,
hogy à Chriſtus mondaſſaban is, nem egy Chri-
ſtuſt, hanem valami rétes fiut kel çrtenünc. De
way ki veßet hituán Cabála ez. Bár béket hadná-
nac effçle babonállo ſidolizáſnac.

Sent Pal Apaſtol is ſoc hellyen az ő iraſsi-
ban, hol czac vgy mint ömaga, hol ſokaknac ßa-
maban ßol: Mint, 2. Teſſ. 2. Nem akarom, vgy
monda, hogy eßt ne tudiatoc. Es mindiaraſt vá-
tánna veti: Ezeket mondiuc tünçktec az Wrnac
igeiéből. Ecképpen ßol. 1. Teſſ. 2. és 2. Cor. 1. Bi-
zonyára, ha à Papazoknac regulaioc igaz vol-
na, hogy à ſockaſſagnac igéién mindenkoron ha
romlagot kellene çrteni, Nyiluan ſoc haromſa-
goc tamadnánac.

Az Iſten neha az egyeſségnec igeiéuel ßol,
Neha kedig ſockaſſagot iedző igéuel: Mint Eſa-
iaſnac 6. réßeben: Holot pedig az környül allo
Angyalokrol, és nem valami öröktől fogua va-
lo ßületet fiurol vagyon emlekezet. Kiczoda, vgy
monda, mennyen mü tőlünc, Kit boczáſſac? E
mondásban mind à két ßám, Tudni illic à ſocka-
ságnac, és az egyeſségnec találtatic: Aßt ma-
gyarazodé azért belőle: Auagy hogy az állat ſolt
à harom ßőméllyeckel: Auagy hogy à ßőmélly-
ec ßoltanac az állattal? Latodé, attyamfia kereß
tyén, melly igen nagy vakſág vagyon à Papa-

zokban, Kic ecképpen haboznac hibeznec, és tẽ couaznac az ő magyarazattyockal.

Azonképpen, Isa, 41. és 43. sol az Isten socskassagnac igeiuel. Ha itt meg engedic, hogy az Isten, auagy à Prophetaual, auagy az Angyalockal solt: Miert nem akariuc meg engedni, hogy masut is, vagy à prophetáckal, vagy az Angyalockal solt legyen? Mint Genes. 1.3.11. Vgyan az Angyalockal solt. Es noha à teremtést nem Angyaloc által mũuelte: De mind az által egyni hansor ieles és czodalatos dolgokat czelekedet a zoc által: Mind meg tartassokat, mind oltalmazzassokat, Mind pedig nagy ronttássokat, mellyeket mũueltettet ő álraloc, embereknec bũntöttessere: Mint hogy Egyptust el pusztitotta, Sodomat Gomorrat el süllyesztötte, Senacherib nagy hadát Ierusalem allat meg verette; Es effele soc peldác vadnac à sent irásban.

Hogy kedig az Isten tőbser is tanaczkozot legyen az ő Angyaliual, A sit meg bizonyithatni à sent irasbeli bizonsagockal. 3. Reg. 22. Tanaczkozic az Isten az ő Angyaliual à gonos és baluanyozo Achab Kiraly ellen. Daniel. 4. Az Angyaloc által mondatattic ki az Istennec végezésse Nabucadnezar Király felől, Hogy az oktalan allatockal kellene együt élni. Iob. 1. Mikor az Isten Iobot meg akarna probalni, Elő ser az Angyaloc kőzet sol à Sathannal felőle. Isaiasnac 45. reszében ecképpen sol az Isten: En teremtőttem az egeket, Es az mennyei seregecknec mind én paranczoltam.

Az

Az Isten ezokaért gyakorta ßolt és tanaczkozot az ő Angyaliual, Es nagy és czodalatos dolgokat czelekedet ő általoc: Nem vgy pedig, Mint hogy ő ßent felsége ßűkelkődet volna az ő tanaczoc és segitségec nęlkűl: Nem, Hanem az ő bőlczeséges rendelésse, és az ő io kedue ßerént. Az Angyaloc pedig semmit nem czelekőthettec az ő bőlczeségec és hatalmassagoc altal: Hanem az Isten czelekedet mindeneket ő általoc, Es azért is oßtya vęlec az ő áldot ßent neuét: Miképpen wy Testamentomban is, valamit Christus czelekedet, Aßt nem magánac hanem az egy Istennec, az ő mennyei Attyanac tulaydonyittya: De nem à Papazoknac rétes, állatos, és ßőméllyes Isteneknec: Sem valami haromsagba valo masodic ßőmélynec, auagy őrőcké valo Fiunac. Es ezért is kőzlette az egy Isten ő vęle az ő áldot ßent neuét, Hogy Wrnac és Istennec neueßtetic, Actorum 2. 10. Philipen. 2.

Mű ezokaért, attyamfia kereßtyén, Műuel hogy à ßent irásbol czac egy Istent esmerűnc, ki Teremtő és mindenhato Attya neueßtetic, Nem tétouaßhatunc à mű magyarazatunckal, Hogy à teremtésnec czelekődetit tulaydonyitanocim ennec, auagy amannac, Allatnac, auagy ßőméllyeknec. Eßt nem műuelhettyűc: Mert à ßent irás nem mondia? Hanem, Mind à teremtést, mind à tőb Isteni felséges czelekedetőket tulaydonyityuc az egy bizony Istennec, ki Israelnec Istene volt, Moses vtán pedig à mű Wr-

Iesus Christusnac áldot ßent Attya, Es ö Istene és műnękűnc hiw kereßtyéneknec Istene. E melet bizonyossoc is vagyunc ebbe, hogy miképpen öué à czelekedetec mind à teremtés, s mind à többi. Azonképpen à mondassoc is öuei, Mind *Faciamus*, mind *Descendamus &c.*

A ki ezokaért à teremtést műuelte, és véghöz vitte: Vgyan azon az, ki eßt mondotta, *Faciamus*, Czinállyunc embert. Eßt kedig nem à rétes állatos és ßöméllyes Isten műuelte, Hanem à mindenhato Attya, Mint az Apastoli Credoba vallyuc. Kouetközic ezokaért belöle, hogy à Papazóknac magyarazattyoc hamis, és merö hazugság.

Hogy pedig ez à mű magyarazatunc igaz legyen, Christus Wrunc ömaga bizonyittya: Mert Adamnac és Euanac töremtésset, nem ömaganac, hanem az ö mennyei ßent Attyanac tulaydonyittya: Mar. 10. és 13. Miképpen az egéß teremtést is, Matth. 11. 19. Az Apastoloc pedig, Acto, 4. Sßent Pal. Acto. 17. 1. Cor. 8.

Nem is ßűkség è dologban soc magyaraztockal az igeknec, *Faciamus, Descendamus &c.* az ö igaz ęrtelmeket meg keresnűnc, Moses ömaga ez igéc vtán aßt iria, hogy nem az Eloÿmitas, auagy az haromsagos rétes Isten teremtötte az embert, hanem az Isten, kit az Apastoloc à mű Wrunc Iesus Christus Attyanac mondnac.

Annac vtánna, Az Isten az Euat az Adam óldala czonttyabol formálta, à Faciamus-nęlkűl, az az, à soc ßamu ige nęlkűl, Melly igé-

ben à

ben à Papazôc az ô haromſagokat ſondálnac? Ha ezokaért igaz volna, hogy à faciamuſon, az az, teremczűnc, A haromſagot kellene értenűnc: Tehat czac az Adamot teremtötte volna á haromſag: Es az Attya Iſten teremtötte volna az Euat: Es ecképpen kűlen Iſten teremtötte volna az Adamot: Kűlen pedig az Euat: Melly dolog Chriſtus Wrunc vallaſſa ellen volna, Matth. 19.

Hogy pedig á ſzent irás kűlembſéget teſzen, Az embernec és à barmoknac teremteſſe közet: Mert à több állatoknac teremtéſſekort czac paran czolo igéuel élt, monduán: Legyen. De az embernec teremtéſſekort tanáczkozo igéuel élt, monduán: *Faciamus &c.* Ennec valami lelki értelme vagyon, Nem hogy valami rétes, Allatos és ſzómállyes Iſten mondotta legyen ezeket: Hanem, hogy az emberi nemzet tanoſságot venne belőle, és meg eſmerné az ô méltoſagat, Es ez ie les aiándékozás ért, à kegyelmes Iſtent mind áltic dicſérne

Azonképpen Geneſ. 11. Mikor à nyeluecnec ôſſue elegyitéſét, és az embereknec el ſzéleſztéſſét meg akara tekélleni, A ſoc ſzamu iedzô igéuel él az irás: Mind azon által, Mindenic czele kôdetét à ſzent irás, Sem à haromſagnac, ſem az ôrôcké valo Fiunac nem tulaydonyittya: Hanem az Iſtennec. Es az elôt, vgyan ezen capitolomba, aſt mondia az irás, hogy az Iſten le ſzallot. Eſmet aſt mondia vgyan ottan, Hogy az Iſten ſzéleſztötte el ôket.

De ha vgyan ſoc ſamu igéuel ſol az irás: Az értvgyan nem ſol valami rétes Iſten felől, ki ſő méllyében harom, Allattyaban egy: Nem: Mert gyakorta az Iſten à Chriſtuſſal az irásban ôſſue ſzerkeſztetic: Sőt az Angyalockal is, Kíckel vgyã egyût kőſzenetit mond à Gyűlekőzetek nec, Apoc.1. Annac felőtte dűczőſségeket is egybe ſzerkeſztetí: Luc.6.

Miképpen ezokaért bizonyos dolog ez, hogy à ſzent irás az Attyat s à Fiut nem neuezi Iſtenek nec, auagy Elohímoknac: Hanem ez igén, Elohím, gyakorta az Attyat, gyakorta az Angyalokat ertí, Heb.2. Neha pedig az embereket ertí, Mint Chrūs Wrunc, Ioh.10. meg bizonyíttya, à Soltar könyből. Pſal.81.

Semmiképpen azért à Sathan ez igében, Elohím, nem reckeſt valami haromſagos Iſtent, Auagy őrőcke valo Fiut, Mikor aſt mondia Adamnac: Ollyanoc leſztec mint az Elohímoc: Gene.3. auagy, mikor az iras mondia: Imè, az Adam ollyan, mint egy mű közzű ünc: Hanem, az Iſtē az Angyalokat hellyheſztetí eleibe, Kikhőz Adā ómagat egyenlő tőnni és haſonlitani akarta, Hatalomba, halhatatlanſágba, és egyęb aiandékokba, mellyeckel tudiuc moſt is, Hogy meg ékeſſi tettenec, Holot el ſem eſnec, meg ſem halnac, és hatalmaſſoc, Honnét is Hatalmaſſagoknac, Feiedelemſégeknec, Wraſſagoknac és Birodalmoknac neueztetnec, ártatlanoknac és ſzenteknec, mellyeket az iras Iſten haſonlatoſſaganac auagy képénec neuez; Epheſio 4. Melly

Iſten-

Istennec képét Adam ackort el veßtet, mikor à ßentséget és ártattlanságokat el veßté: Melly ónéki közenséges vala az Angyalockal.

Ezent bizonyittya ßent Iacab mondaßa, Iacob. 2. Hogy az ördegec igazan vallyac, Hogy egy Isten legyen. Mi az oka, Hogy öc so ha à Haromság Istent nem hittec: Es az wy teßta mentöba neueßtéc à Chriſtuſt, élö Istënec, és ma gaßagbeli Istënec ßianac. Soha pedig ötet nem hiyác, Auagy felséges egy Istennec: Auagy egynec à Haromságba: Mellyböl is nyiluán vagyon, Hogy à Haromság Isten, és az örökke va lo Fiu, Az Antichriſtuſnac talalmánya. Mi nec vtánna immar à Chriſtus elöt, és meg adatot, Es az ördegeknec vallaßa tißtáb ebbe, Hogy az Attya Istent Felségeßnec, auagy minde neknél fellyeb valonac mondiác lönni, és à Chri ſtuſt annac ö Fianac.

Végezettre: Ha à Papazöc vgyan az állat nac egy voltaban, és à haromßagnac, auagy ßömél lyes rétes Istennec vallaßaban meg akarnac ma radni, és vgyan aßt akariác vallani: Fordiczac el és meg valtoßtaßác az derëc ßent iráßt, Es hi tünknec agait. Es el famláluán hiteknec agait, ecképden ßollyanac: Hißec ßent Haromságban, Ki állattyaban egy, Söméllyében harom, egy bi zon Isten, ki mindenhato Attya, mennynec és földnec teremtöie &c, De igy sem ßolhatnac: Mert az Allatot ömagat egy bizony Istënec tart tyac, Abban rekeßtic annac vtánna à harom kü lembezö tulaydonságokat, Tudni illic, az Attya

ságot

ſagot, à Fiuſagot, és à Lélekezéſt: Mert aſt mondiác, hogy az attyatol és à Fiutol ſarmazic à harmadic ſömély, à ſent Lélec.

Azonképpen à Fiu felöl is valtoſztaſsác nékünknec agait az ö tanyitaſſoc ſerént, és ecképpen ſollyanac, Es hiſſec ez lſtennec egy Fiaba, à Logosban, mű Wrunkban, Ki öröktöl fogua gondolkodaſſal ſületet, moſtan is minden ſömpillantásban ſületetic az Attyanac allattyából, melly allatot à ſületésbe belé önti tellyeſſéggel, hogy igazan ö Fianac mondatattic, az ſülö Attyaual minden modon egyenlö és minden állatoknac teremtöie, Ki az ödönec tellyes voltaba le ſallot mennyekböl, Es az ember leſus Chriſtuſt ſüz Mariaba fel vötte, és meg egyeſſült vele, ſöméllyes egyeſségeuel, mellyben az vtan ſületet ez vilagra, ſenuedet &c.

Latodé attyamfia kereſztyén, Ha à Papazoc tudomanya igaz volna, és az Apaſtoloktol ſármazot volna, Ecképpen kellet volna az Apaſtoloknac à Credot, auagy hitünknec agait rendelni. De nem vgy rendeltéc, hanem másképpen, Mint azokat à kereſztyénec minden nap elö ſamlálnac. Tehat ebböl nyiluan vagyon, hogy nem tudtác az Apaſtoloc à Papazoknac tudományát, Melly dolog ebböl is, nyiluan vagyon, Hogy ſem az Euangeliſtác, ſem az Apaſtoloc, egy igét ſem irtanac az ö iráſtokban felöle. Mert egy betüt ſem találni az ö iráſſokban, ſem az Allat felöl, ſem à tulaydonſagoc felöl, ſem à haromſag felöl; Sem az öröktöl fogua.

ua valo Fia felől, Sem annac öröktől fogua valo ßületéſſe felől, Sem az ő moſtani minden ßömpillantasba valo ßületéſſe felől az Attyanac gondolkodaſſa altal: Sem affelől, Hogy az Attyaual minden volta képpen egyenlő, és mennynec földnec teremtőie legyen.

Somma ßerént: Temagad tégy ítéletet felőle, kereßtyén ember, Kinec kellyen inkab hinnünc: A nyiluan valo és vilagos iráſnaké, melly egy Attya Iſtenről, mennynec földnec teremtéiéről teßen valláſt, Mellyet Chriſtus Wrunc ő maga, és az ő Apaſtoli bizonyitnac, és predical lottanac: auagy à Papazo hamis vélekedéſsecknec, Mellyeket à ſent iráſnac viſſza tekert és hamis magyarazáſſabol vöttenec, Es vgyan azon modon erőſſackal viſſza tekert ſent iráſnac bizonſagiual vgyeköznec meg bizonyitani.

Ecképpen ezokaért találta az Antichriſtus Papa, az ő piléſſes ſeregéuel az wy rétes Iſtent, kit egybe enyueßtenec egy állatbol, és harom ßő méllyből, és vgy czináltanac egy haromſág Iſtent belőle: Maga nem haromſág, hanem négy ſég, Miképpen máſſar iráſſunkba eßt meg bizonyitottuc, Touab is az egy igaz Attya Iſtennec kegyelmeſſegéből meg bizonyittyuc. Es aual az ő haromſag wy Iſteneckel, be homalyoſsitottac és be fedeßtéc az egy bizony Iſtennec, à mű Wrunc Chriſtus Ieſus Attyanac, az ő igaz eſmeretit, Es à ſoc iambort téuelygésbe vittéc,

őröc veßedelemre.

MASODIC ELLENVETÉS,

á Papázoknac, mellyel az igaz hitnec bizonyos és vilagos fondamentomat, az egy Attya Istenről, fel akariac forgatni, És több örökké valo Isteneket, És à mű Vrunc Christus Iesus, az igaz Isten Fiánac előt, más öröktől fogua valo fiát tamaßtani.

Az ellenuetéſſeknec ſommaia.

Eßt mondiác à Papázoc: Az Angyaloc ô Teſtamentomba gyakorta önnen magokat Iehouanac és Elohîjmnac neueßtéc, Es czac Istenhöz illendö czelekedeteket tulaydonyitottanac ömagoknac: Mint az Angyal, ki Agarral fol, Geneſ. 21. Es Abrahammal, Geneſ. 22 Gedeonnal, Iud. 6: Es à többiuel: Azonképpen, ki à teuiſſes bokorbol ßolt. Melly Angyalokat imádtanac az emberec. Ezokaért, Teremtet Angyaloc nem voltanac, hanem teremtö Isten Angyaloc, Auagy à Logos, az örökké valo Fiu. Eßt à Sallai kaßßát Melius Peter fotgattya inkáb.

FELELET AZ ELLENVETESRE.

Effele köuetkézéſſec emberi alomkodasbol és vélekedésböl vadnac, és ſemmit nem bizonyitnac; Sőt inkáb czac kereßtfogaſſoc, és merö czalard-

czalárkodaſſoc. Mert azoc az Angyaloc kőzzűl egy ſem neueſtetic Moſeſtől, vagy az Apaſtoloktol, Logoſnac, őrőcké valo teremtő Fianac, auagy Chrűſnac. Sőt egy ſẽő kőzzűlec nẽ ueueſte magát valaha vagy őrőcké valo Fiunac vagy Chriſtuſnac. Wy teſtamentomban is, holott az Angyaloc felől gyakorta emlekőzet vagyon ſoholt nem mondiác az Euangeliſtac, vagy Apaſtoloc, Hogy az Angyaloc kőzet valamellic Logoſnac, vagy ſolo igénec, vagy őrőktől fogua valo fianac, auagy Chriſtuſnac neueſtetnéc: Hanem mindeneket vgyan czac Angyalnac mondiác.

Ô teſtamentomban az Iſten mindeneket czelekedet az Angyaloc által: De wy teſtamentomba azon Iſten mindeneket czelekedet à mű wrunc Ieſus Chriſtus altal, Miképpen à ſzent irás mondia.

Ha vgyan è hamis kőuetkőzéſſeket ſemmiuel egyębbel nem ronthatnóc is, Czac ez is elég volna effęle álmoknac meg vettéſſére: De à mi à Sidoknac irt leuelénec első és maſodic réſzébe előnkbe adattatic, Ezeknec vélekedéſſeket mind meg ronttya.

A Sidoknac irt leuelében, az első réſzében eſzt mondia: Az Iſten régenten (az az, ô teſtamẽtomban) kűlemb kűlemb moddal és formába ſolt az Attyackal à Prophetac által: Az vtolſo időben pedig mű velűnc (az az, wy teſtamentomba. Es nem az Attyackal) ſolt az ő fia által: Melly igekbe nyiluan valo kűlembſéget láthatz à kęt teſtamentő kőzet. Tudni illic, Hogy az Attyackal ô teſtamẽtőban nẽ ſolt à Chriſtus által:

Hanem mű velűnc, az vtolſo v̊dőkben.

Azonképpen à tőruény Moſes altal adatott: A kegyelem kedig és à bizonyoſság, à Chriſtus által, Ioh. 1.

Sőt à Chriſtus őnnen maga, à mondáſſokba mellyeket ô Teſtamentomba mondattanac az régieknec, egyet ſem tulaydonyit magánac. Sſent Mathénac őttődic réſſébe ſokſor mondia: A régieknec mondottác: En pedig eſſt mondom tűnęktec. Latodé minęmű valaſſtáſt teſſen az ő mondáſſa kőzet, Es à régieknec mondáſsi kőzet. Nem aſſt mondia, Hogy ő mondotta à régieknec, mint Melius Peter az Alfurkbol theologiſtrizál. A mi ô Teſtamentomba az ô tőruény allat mondatattot, Nem eſmeri azokat ő ſſauanac lőnni: Mert à Chriſtus nem ô Teſtamentomnac, hanem az wy Teſtamentomnac Kőzbeiaroia: Heb. 6. és 12.

Az Euangeliſtác is aſſt iriác, Hogy Chriſtus az wy Teſtamentomba kezdet tanyitani és czelekődni: Ackor pedig, mikoron immár ferſiu korába volt, Matth. 4. Acto. 1, Heb. 2.

Moſes kęt ezer eſſtendőuel irt az vtán, hogy menny és főld teremtőttet, Es ackoron meg igére az Iſten, hogy Prophetat tamaſſt nękic az őnnen attyoc fiai kőzzűl, Kinec ſſaiába hellyheſſtetne az Iſten az ő igéiét: Deut. 18. Az igéretben ez igértetic, Hogy v̊dő mulua ſſol: Nem aſſt mondia, Hogy az ô Teſtamentomba valakiuel ſſolt volna, auagy ſſolna.

Es mikoron őnękic ſſollani kel vala, Az Iſten ő-

ſten ötet mennyből aiánla, és paranczola, hogy ötet halgaſſuc, Matth. 3. Mellyet az Iſten ô teſtamentomba ſoholt nem mnuelt: Mert ackoron az ö Angyalí és prophetai altal ßolt. Es ez az oka, Hogy ackort, Iſten ſauanac, és nem Chriſtus ſauánac mondatattot lönni.

Es ez az oka, Hogy amaz Angyal, ki elötte iár vala az Iſrael nepének, mikoron ki hoznac Egyptusbol, mondatattic viſſelni az Iſten neuét, Vgy mint Iſtentöl boczatot, hogy viſſellye és hordozza az ö népét: Mind azon altal à népnec Egyptusbol valo ki hozáſſa, Iſtennec tulaydonyitatic: Mert az ö Angyala által ö czelekedí vala à ki hozáſt. Az Iſten neue kedig ö benne volt: Mert à köuetec az ö Wroknac neuét viſſelíc és hordozzác, és az Iſtennec hatalmabol és paranczolattyabol czeleködnec mindeneket: Mind azon altal egy ſem ezec közzül, auagy amaz egy ömagatol valo Atya Iſten, Auagy az ö Fia, az Wr Ieſus Chriſtus: Hanem czac hogy ackoron az Iſten ö általoc czelekedet, Miképpen annac vtánna à Chriſtus által. Ackoron az Angyaloc Chriſtuſnac abrazattyat viſſeltéc: Miképpen egyéb abrazatokban is külemb külemb modon abraßtatic vala, Mint à Huſuéti Baranyba, A Mannaba, A Melchiſedeckbe, A köſiklaba, &c.

Iſaias Propheta, az ö könyuének 63. réßében vgyan ezent bizonyittya. Mikoron az Iſten ßinénec Angyalarol emléközic, Kí az ö ielen volatanac, auagy ortzaianac bizonſag tétele volt, Vgy mint köuet, Kit el boczattanac à népnec

meg ßabadítaſſára. Mert à kőuetec, nem az ő neueket, hanem à kiktől boczatatnac, hordozzác és viſſelic, Es mindeneket az ő neuekben czelekednec. Ez az oka, hogy az Wrac is mindeneket ömagoknac tulaydonyítnac, mint à kőuetec végeznec és czelekődnec.

Szent Pal, 2. Corinth. 5. á tőb Apaſtolocnac képében aßt mondia: Mi kőuetſéget viſſelünc Chriſtus neuében, Az Iſten tőteket mi általunc kéruén. Mert az Iſten küldötte à Chriſtuſt: A Chriſtus pedig az Apaſtolokat. Ez az oka, hogy à Chriſtus az Iſten neuét, Az Apaſtoloc pedig à Chriſtuſét, és az Iſten neuét viſſelic és hordozzac.

Chriſtus Wrunc kedig aßt mondia, Matth. 10. 25: A mit műuelendetec egyickel, az én kiczinneimmel, En velem műuelitec: A ki tőteket halgat: Engemet halgat: A ki tőteket megvtál, Engemet vtál meg. Azonképpen à ki megveti az Iſtennec kőuetit, Nem embert vet meg, Hanem az Iſtent, 1. Theſſal. 4. Noha egy is ő közzülec nem volt Iſten, Hanem czac Iſtennec kőueti.

Pal Apaſtol is Chriſtus Wrunknac neuét hordoßta és viſſelte à Kiràllyoc elől, Acto. 9. Noha ömaga nem vala Chriſtus.

Miképpen azért az ő Teſtamentomba az Iſten önnen magát meg ielentőtte az Angyaloc által, kic az ő neuét, abrazattyát, akarattyát, paranczolattyát viſelic és hordozzác vala, Es az ő ielen voltanac, gondia viſſeléſſenec bizonyos ielei

yos ielei az ő népéhőz valának: Ő általóc fol vala az Iſten, paranczolatokat ád vala, Es mutattya vala Iſtennec lőnni önnenmagat, Es min deneket czelekedi vala: Ezokaért, A kic aßt fogadiác és véßic vala, Az Iſtent imádiác vala, aßt hallyác és tißtelic vala, ki ő vęlec az Angyaloc által fol vala: Es nem az Angyalokat, kic által ezeket czelekedi vala, és paranczol vala, à mit ő tőlec kęuán vala.

Vgyan azon Iſten ſabadíttya vala meg őket minden nyomoruſagokbol azon ő Angyali által. Innét vagyon, hogy mind az ellenſęgeket, mind az ő népét, nagy rettegés és félelem talállya vala, Mikor látnác, Hogy az Iſtennec Angyali hatalommal és nagy tehetſęggel fel fegyuerkőzue volnanac, Mint vagyon meg iruán Gedeonrol, Iudit 2. 6. Es Manueről, Iud. 13.

Az Iſtennec ígęie azonképpen bizonyíttya hogy még à hellyeknec is, à hon az Iſten önnenmagat meg ielentętte, az Iſtennec neue tulaydonyíttot, mint Moria hegyénec, Ieruſalemnec, az Oltárnac, à Kőtés ladaiának, Bethelnec &c, Mellyec kőzzűl azért egy ſem vala Iſten, Hanem, az Iſten ielen voltanac ki mutataſſaért ott à hellyen, neueßtettenec az Iſtennec neuęuel.

Moſeſt is az irás Pharao Iſtenénec neuezi, attol à hatalomtol, melly Pharao előt és ő elle ne ki matatattęc, Ezod. 7.

Azonképpen à páßtoroc, Luc. 2. Iſtennec tulaydonyíttyac, hogy à ßőletet Chriſt önękic meg

hirdet

hirdette: Maga az Isten czac az Angyal altal ie lentötte vala aßt önękic.

Vgyan azon ßent Lukacznal Luc. 1, Maria az Istennec tulaydonyittya, A mit az Angyal meg ielentet vala nęki.

Peter Apastol is, Acto. 12. az Istennec tulaydonyittya az ő meg ßabadulást à tömletzből: Maga az Angyal hoßta vala ki onnét.

Pal Apastollal ßol az Angyal, Acto. 27. De nem az Angyalnac tulaydonyittya aßt à beßédet, Hanem az Istennec.

Nem ßockattlan dolog hát à ßent irásban az Angyaloknac, az Isteni neuet, és az Isteni czelekedeteket tulaydonyitani: Holot az Isten mindeneket ő általoc czelekedet.

Dauid Propheta, Psalm. 46. vgy ßol, mint ha ő volna az Isten: Maga az Isten ßol ő általa, mikoron aßt mondia: Hadiatoc el, Es lassatoc meg: Mert én vagyoc az Isten.

Azonképpen, Psalm. 50, Mint Propheta vgy int: Aldozzatoc az Istennec. Es menten vtánna veti: Hiy segétségül engemet à te nyomorusa godnac napián: Holott pedig ott az Isten à Propheta altal, auagy à Propheta Isten képében ßol. Lásd meg vgyan ezen Dauidnac, Psal. 88. 89.

Nem czac soltanac pedig mind Angyaloc, s mind emberec: Hanem vgyan czelekettenec is ollyan dolgokat, mellyec czac Istenhöz illendöc: Mind áldassokat, meg tartassokat, el veßtéssèket Sodomaban, Egyptusban, Az égökementzęben, az oroßlanoc közet &c.

A Pro-

A Prophetaknac is Isteni hatalom és erősség tulaydonyitattic, lerem. 1. Melly az Apastoloknac is adatattic. 2. Cor. 10. Pal Apastolnac is Acto. 26, mikor Iesus önéki ezt monda: Ezért küldlec tégedet, hogy az vakoknac felnyissad szemeket, hogy az ördegnec hatalmassagatol meg térjenec, Azonképpen à bűneknec boczanattya, melly czac az Istené, önekiec tulaydonyitattic, Mosesnec tulaydonyitattic Israel népénec Egyptusbol valo ki hozássa, Mellyet pedig az Isten massut czac ömagánac egyedül tulaydonyit, Exo. 32. Es hogy à Papokat meg szentelte, Exo. 28. Azonképpen à szentec itélic meg ez világot, 1. Corinth. 6. Pal Apastol à szent Léleknec aiándékit osztogattya, Rom. 1. Az Apastoloc ez világnac villagossaganac, mint Christus ömaga, neuezték, Matth. 5, Es ez is tulaydonyitattic, önékic, hogy egyebeket vduözitnec, 1. Tim. 4. Pal Apastol szenued az Istennec Gyüleközetiért, Coloss. 1. Az Apastoloc à mennyei Ierusalemnec fondamentomi, Apocal. 21. Meg igazityac az embereket, Daniel. 12.

A hatalomért, mellyel az Isten az öueit meg aiandékozza, à szent irás Isteneknec neuezi öket, Mellyel Christus is bizonyittya, Hogy Istennec fia, Mikoron à Sidoktol hamissan vadoltatnéc, Hogy ömagat Istené tötte volna, Iohan. 10. E hatalomért, mellyet az Istentől vött, bizonnyal à Christus Istennec és Wranac hiuatattic: Mert az Istentől Wrra és Christussa szereztetet, Az az, Kirallya, és fő Pappà, à mint Peter Apastol

Acto.2.tanyit: Mert azért, hogy öröktöl fogua ſzülettet volna az Attya Iſtennec állattyabol: Hanem, Hogy vdö ſzerént meg ſzenteltettet dicſöſséggel és tiſteſséggel, Es mindeneknec felet te fel magaßtaltattot.

Deut,10. Ez az oka, Hogy az, az egy Iſten, minden Iſtenneknec Iſtene, à Chriſtuſnac is Iſtene, Eph.1 Miért hogy ö azza tötte ötet, Es mindeneket ö általa czelekedet, és ez vilagot ömaganac, à Chriſtus által meg engeßtelte, 2.Cor.5. Mindeneket teremtet és azon egy tzélra hoſta, Ephe.1. Es egy be békéltötte kic mēnybe és földen vadnac: Mellyec mind egy értelembe vétetnec. Eph.2. Czodakat is ö általa tött, Ioh.3. Acto.10. Mert Chriſtus bizonſagot teßē arrol, hogy ömagatol ſemmit nē czelekedhettet, Hanē hogy az Attya mindeneket ö benne czeleködet, Ioh.5.14. Lu.8.9, Matt.9. Iohan.11. Melly bizonſagoc nyiluā meg mutattyac, hogy Chriſtus à melly czodakat tött, Hogy az ö mennyei Attyanac hatalma műuelte azzokat ö általa: Miképpen az ö teſtamentombeli czelekedetec is azon Iſtennec tulaydonyitatnac az Angyaloc által, mellyec löttenec.

Eßt pedig régen à ſzegény köſség meg eſmerte, Es az Iſtent dicſöitöttéc à Chriſtusban: Mellyet moſtan ez világnac bölczei meg nem láthatnac, ſem eſmerhetnec, meg vackitatuán az Antichriſtuſtol: Es az Iſtent nem tudiác dicſöiteni à Chriſtusban: Hanem à maſodic ſzömélyt, à melly vgyan ninczen, ſem volt, ſem leßen. Es à miképpē à Chriſtusbol egy Iſtent faragtanac önenmagoknac:

nac: Azonképpen az Angyalokbol is Chriſtuſt á lom ßeßßel találtanac ómagoknac.

E nyiluan valo hamiſſagnac meg értéſére, és ebből valo meg ßabadulaſſokra vtat nyit, és az igaz értelembe meg erősitheti ez à kereßtyéneket, hogy láttyác, hogy az wy Teſtamentomba az Angyaloc felől valo bizonſagoc gyakorta hozatatnac elő, Es nyiluan vagyon, hogy azoknac czelekedeti az egy Attya Iſtennec, Nem à Chriſtuſnac tulaydonyitatnac: Oluaſd, Acto. 7 Heb. 1, 2, 12. Acto. 13.

Chriſtus Wrunc ómaga is mondía, hogy az Iſten ßolt à teuiſſes bokorbol, Nem ő: Mar, 12,

Heb. 1: pedig mond az Apaſtol: Kinec az Angyaloc kőzet mondotta valaha az ô teſtamẽtomba: En fiam vagy te: Ma ßűltelec tégedet: Sẽ miképpẽ ezokaért azoc az Angyaloc kic az ô teſtamẽtõmba ielentenec meg, Iſtẽnec Fia nẽ volta nac. Mert egyiknec is az Angyaloc kőzzűl nem mondotta: En fiam vagy te. Ezokaért, Vagy è leßen igaz, à mit mond az Apaſtol, Heb. 1: Auagy à leßen hamis, à mit az Antichriſtus kőltet, Tud ni illic, hogy az ô teſtamentombeli Angyaloc, az Iſtennec őrőcké valo Fia volnánac.

Senkinec kedig ebbe kętſége ne legyen, hogy az őrdeg eleitől foguaaz Angyaloknac tißteletit, és imádkozáſſokat ebből nem akarta volna bizonyitani, Hogy azokat Iſten fiaua valtoßtatta, Melly Angyaloknac tißteletitől Pal Apaſtol int, hogy el tauozzunc, Coloſſ. 2.

Ide valo amaz, 1. Iohan. 4. hol Antichriſtus

lelkénec magyarasztatic lönni, melly aszt tanyittya hogy à Christus az Iesus elöt volt volna: Es ki az ö tisztit és el iöuetelit à test elöt, auagy à test köuül tanyittya lönni: Mellyet Christus Wrunc önnenmaga is az ö fel tamadassánac vtánna hamisnac mutat lönni, Mikor aszt mondia: Lassatoc és tapogassátoc meg kezeimet és labaimat, Mert én vagyoc. A Léleknec ninczen teteme és hussa: Luc. 24.

Hogy ha kedig à Christus à test elöt, auagy à test nęlkül, az Attyackal szolt volna, Auagy együt vęlec ött volna: Könnyen meg vethettéc volna az Apastoloc az ö bizonság tételét. Mert aszt mondhattác volna: Noha az ô testamentom ba ember nem voltal: Mind azon által lélec léuén, az attyackal iartál, öttęl vęlec, és együt voltál vęlec: Tested volt láthato képpen &c.

Ezokaért, szent Ianos nem oknęlkül neuezi Antichristus lelkénec à Christus test köuül valo vélekedést. Mert euel az alommal az Antichristus mindeneket fel forgatot, Es az igassagot meg hamissitotta, töb Isteneket emeluén fel, Es amaz egy ömagatol és felséges Istent, az Attyát, meg tagaduán, Mind à kęt testamentomot egybe zauarta, Es egymással ellenkezöué tötte, Es az ember Christust meg czöpülte, és semmiue tötte.

E feleletböl immár, attyamfia keresztyén, nyil uán eszedbe veheted, hogy à masodic Istenröl, auagy szömélyröl valo tudomány, Papatol költet dolog. Mert à szent irasban az Istentöl vetet fondamentommal ellenközic, Es külemb külemb

fęle

ſęle bizonſagockal à ſent irásban, mellyec nyiluán arra tanyitnac, Hogy az Attya Iſten czelekedet az ô teſtamentomban az Angyaloc, és à Prophetác által, Melly czelekedetnec tiſteſégét és méltoſagat az Antichriſtus ô tőle elveſen, és à maſodic ſőmelynec adia, Mellyet ô talált, Es hamiſſan eſt meri mondani, Hogy az legyen mennynec főldnec teremtője, Abrahamnac, Iſaaknac és Iacobnac Iſtene, Es melly az Iſraél népet Egyptusbol ki hoſta volna: Es ſemtelen képpen aſt meri mondani, Hogy ez à maſodic ſomélly, azért vőtte fel à teſtet, Hogy az ember Chriſtusban mindeneket czelekődnec, Es à Kőz be iáráſnac tiſtiben minden képpen el iarhatna, és czelekedhetnéc: Holot kedig Chriſtus Wrunc mind ezeket nyiluán tagadia: Es mind beſédeket és czelekedetőket az ô mennyei ſent Attyánac tulaydonyittya, Annac tiſteſégét mindenât kereſi, Es mindenekben, és mindenkoron czac ô hoz za follyamic. Es mikor meg akar halni, Az ô lelkęt ônęki aianlya, Es nem à maſodic ſőmélynec, à megteſteſſült Logoſnac. A Papa Antichriſtuſtol talált effęle hamiſſagockal, az Iſtennec igaſſaga mindeneſtől fogua fel forditattot, az ô haromſag Iſtene ért, az egy Attya Iſtent ſam ki verette: Azonképpen az ô maſodic ſőmélye ért, az Iſtennec igaz fiat, az ember Ieſus Chriſtuſt is, kit mindenképpen ſidalmaz kűſſebit és gyaláz: Nem czac az ô pilęſſes ſeregiuel, hanem à nęues Euangeliom allat vala Papazoiual. De iay iay ônękic. Mert ez è kő reaiocęſsic, és el

tuán ők̃et, vgy iárnac mint ſſent Ianos à nagy Babilon felől ir: Apocalip. 14. &c.

HARMADIC ELLENVETÉS,

GENES. 18.

Abraham harmot látot, És egyet imádot: Ezokaért az Iſten ſőmélyében harom, állatyában egy: És à haromſagban egy Iſtent kel imádnunc.

FELELET.

Effele mondaſſoknac erőſſackal valo tekergetéſſekből nyiluan meg tetzic, Hogy à haromſag ẽberi lélemény legyẽ. Mert az iras harom Angyalrol ſſol: Óc pedig à Papazóc Iſtent formálnac belőle. Hogy ha kedig à Haromſag Iſten volna: Nyiluan valo képpen az Iſtennec igéie eſſt meg mutatna, és nyiluan ki feiezne: Es miképpen az egy Attya Iſtent mindenképpen meg iria: Azonképpen, ha ſſükſég volt volna Haromſagot hinni, Aſſt, is az ő igeiében ki ielentőrte volna. Nem de nyiluan nem mondotta volnaé meg aſſt à Chriſtus, Hogy à Haromſág Iſten boczatta volna őtet az előt, Miképpen nyiluán ielenti, Hogy az ő attya őtet el boczattaé

Eſſt mondia Chriſtus Wrunc, Hogy mindenecket, à mellyeket az ő Attyatol hallot, azokat meg mondotta az ő tanyituanyinac: Ha Haromſág

Iſten vol-

Iſten volna: Aſzt is nyiluán meg mõdotta volna.

Nem de az Apaſtoloc is azon irásbol, mellyekbõl az Antichriſtus tamaſztyá à Haromſagot, tamaſzthattác volna, auagy egyéb iráſſockal, hogy ha Haromſag Iſten volna: Auagy, ha valami paranczolatot vettenec volna arrol, hogy aſzt à Haromſagot predicállanác. Ha irásban valahol eſzt oluaſtác volna, Hogy è harom, Tud ni illic, Attya, Fiu, és ſzent Lélec egy Iſten legyen: Auagy, hogy az egy Iſtenbe harom kũlem bezõ tulaydonſag legyen, Bizony ſoha el nem titkoltác volna tõllũnc. De ſoha ſemmi emlekezetet nem teſznec felõle.

Valtic hozzac elõ à Papazóc az Abrahamot, miképpen imádta az egyiket, noha az irás mondia, hogy harman voltanac: Es eſzt à latáſt magyarazzác az õ rétes, állatos és ſzõméllyes Iſtenekre: De hamiſſan, Mert az Apaſtoloc õmagoc magyaraſztác mũnckũnc eſzt à latáſt, Mert az Apaſtol, à Sidoknac irt leuelében, aſzt mondia hogy Abraham harom Angyalt, embereknec alitua, fogadot be hazaba: Nem à Haromſag Iſtent. Euuel è magyarazattal, latodé kereſztyén, mint ellenkedic à Papazóknac magyarazattyoc, Hamis ezokaért, és ſemmire kellõ, Bizony ha à harom Angyal, à Haromſag Iſten volt volna: inkáb meg mondotta volna az Apaſtol: Mert à példa és az intés méltoſagosb lõtt volna: Es inkáb aianlana mũnckũnc à ſzálás adáſnac az õ ioſagos czelekedetit.

Caluinus, à Papazóknac fõ Doctoroc, meueti az

Attyá-

Attyakat, Hogy innét akartác tamaßtani, az ß Haromſag Iſteneket: Es nyiluan mondia, Hogy igen gyarlo és erőttlen bizonſag. Ez kedig vgyan vgy vagyon. Mert ha valaki ez igékből à haromſagot akaria bizonyitani: Vgyan à kętſéget is innét bizonyithattya. Mert az után Lothoz czac kettő megyen az Angyaloknac, Gene. 19: Es miképpen az Wrnac igeiéből (Mert à fő Angyalt Wrnac neuezi Abraham) bizonyittyac á Haromſagot: Azonképpen Lothnac beßédéből, mikor à kęt Angyalt wrainac mondia, à kętſeget tamaßthattyác. Es ha Abraham az egybe à harmát imadta: Tehát Loth à kettőbe à Kętſéget imádta. Latode, melly igen ſoc nem illendő dolgoc kőuetkőznec à hamis magyarazatbol? Azért az Apaſtoli magyarazat mellet maradiunc: Heb, 13.

Végezettre: A Papa Antichriſtus oſcolaiábol à Papázóc ollyan tanyitaſt forgatnac: Mátuel hogy à Haromſág Iſtennec külső czelekődeti el valhatatlanoc egy maſtol, az az, Sókféges képpen mind à harom főmelly egyßers mind, és egyenlő keppen czelekednec. Itt pedig à kęt Angyal à harmadiktol el valic, Auagy, à harmadic à kettőtől: Semmiképpen hát à Papa Antichriſtuſnac tanyitaſſa ßerént ebből à Haromſag Iſten nem bizonyithathatic.

Az imadáſnac igéie kedig gyakorta az irásba vétetic külső tißtelet ért. Miképpen az iras mondia, Hogy Iacob imádta Eſauot &c.

Hogy kedig egy imádtattot volna à harom

ba: Auagy

ba: Auagy à harmat egyben: Auagy, Hogy à harom Angyal egy Iſten volt volna, Sem itt ſehellyen, ſem maſſut à ſzent irásban nem találhyuc.

IIII. ELLENVETÉS.

GENES. 19.

Az Vr eſſete Sodomara, Gomorrara &c kőnykőuet és tűzet az Vrtol. Ezokaért egy állatban harom ſzőmély vagyon.

FELELET.

Bizony ſzánom à ſzegény Papazókat, miért hogy látom, hogy ollyan nagy vakſagban eſtenec és benne fűgnec, mint à madaroc à lépben. Nem de nagy vakſagé ez, hogy magokrol el feleikőzuén, á hol az irás egyről ſzol, ott is harmot haſsinac belőle: Ha kettőről ſzol, ottis harmat tekernec ki belőle. Im è mondás kettőről ſzol, kęt Wrrol: Mindiáraſt faczarni kezdic à Papazóc, és harom ſzőmélyt faczarnac belőle. A ki vgyan behunya à ſzőmét, és vgyan nem akaria látni, az nem veheti eſzébe, hogy à haromſág czac kőltet dolog, és ſemmi fondamentoma ninczen.

De eſzt vgyan à Papa Antichriſtuſnac piléſſes Conciliomoknac iraſſabol könnyen minden ember eſzébe veheti. Mert egy nyihány Conciliomba vęgeſztéc aſzt, hogy à Haromſagot hinni kel: Es meg átkozzác azzokat mind, kic aſzt nem hiſzic, Es kic aſzt is nem hiſzic, hogy à Fiu őrőktől

fogua az attyánac állattyábol nem ßűlettet volna. Mert mi ßűkség volt volna önękiec ezeket végezni, ha az elöt az Apastoloc azzokat tanyitottac volna, és iráſt adtanac volna ki azokrol? Nyiluan vagyon ezokaért az ö Conciliomokbol hogy ez è rétes, állatos, ßöméllyes, tulaydonſagos Iſten, emberi talalmány, Kinec à ßent irásban ſemmi fondamentoma ninzzen. Legyen azokaért azé, à ki találta &c. Had átkozodianac Pápa após, az ö piléſſes Pűſpeckiuel és Conciliomiual: Aual mutattya meg, hogy ö az Antichriſtus legyen: Mert az igaz Chriſtus nem átkozodic, hanem ö meg áldia az ö hiueit: Söt még ellenſégiért is imádkozic. Matt. 27.

A ßent iráſnac follyáſſa ßerént kedig bizonyos dolog ez, hogy az egy Attya Iſtẽ mindeneket teremtet, es à teremtet állatokat az ö akarattya ßerént valtoßtattya, és meg ronttya. A ki az elſö világot az özön vizzel el veßtötte, Sodomat és Gomorrat fel forgatta, Mellyet imez Iſtennec i geiéböl vöt mondáſſoc bizonyitnac, Amos 4. ler em. 50. 2. Pet. 2. Iude. 1. 4 Eſd. 2. Soholt è bizonſagokban emlekezet ninczen à haromſag Iſtenröl, Sem à Chriſtuſrol: Mert önnenmaga is Chriſtus Wrunc tagadia, Luc, 9. 19. hogy ö azért iöt volna. hogy valakit el veßtene, hanem hogy meg tarcza, és v̊duözitſe: Es aßt akaria, hogy minnyaiã ö tölle tanollyanac, hogy ßeligy és alázatos ßűu űec legyenec, Matt. 11. Hogy à meg töret nádßalat el nem törte legyen, Iſa. 42, Senkiuel gonoßt nẽ czelekedet legyẽ: Es hogy az öueit tanyitotta.

El ne

El ne hidiétec ezokaért, attyamfiai kereßtyẽ nec, hogy à Christus volt volna az az Angyal, ki el sűllyeßtőtte Sodomát és à tőb varassokat. Emberec, piléſſes Doctoroc kőltőttéc eßt, Es à ßegény Papázóc immár maymoznac azzoc vtán.

E mondásbol pedig, hogy az Wrrol kętzer leßen emlekőzet, valaki à ßent irásnac follyassat eßébe akaria venni, sem kęt Iehoua Istent, sem kęt ßőmelyt nem tamaßt. Mert mikor Christus Wrunc az ő Attyánac kőnyőrge, kętßer monda: En Istenem, En Istenem, Miért hattal el engemet, Matthæi 27, Auagy amà mondásba: Nem minden, ki mondia ennękem: Wram, Wram, Matth. 7, sem kęt wrat sem kęt Istent nem tamaßt: Ieremias propheta is nem harom templomot tamaßt, mikoron haromßor eßt mõdia, Ier. 7, Wrnac tẽploma: Mert czác egy templom vala, Miképpen hogy czac egy Isten is vala. Rakua à ßent irás affęle ßoláſſoknac modiaiual, Mellyekben gyakorta kętßer az Wrnac auagy az Istennec igéie egy más vtán vetetic: Azért az ęrtelem czac egy Wrra és Istenre néz.

Igy vagyon iruán. Genes. 1. Az Isten teremte az embert, az Istennec képére és hassonlattossagára, az az, Az őmaga hassonlattossagara.

Iud. 6. monda az Wr: Oltárt épicz à te Wradnac Istenednec, Az az, Ennękem.

1. Samuel. 3. Az Wr, vgy mond, őmagat meg ielenté, az Wrnac igeiében, Az az, őmagaban.

Daniel. 9. Wram, halgas meg az Wrért. Láſd meg effęle ſoláſnac nemeit, Iſa. 49. Gen. 44. 2 Timoth. 1. 1 Corinth. 1. 2 Theſſ. 1.

Mikor azért az irás eſt mondia, Hogy az Wr az Wrtol elſſetet: Aſt akaria mondani: Hogy à bűntőttés nem tőrténetből, ſem terméſzet ſerént valo follyásbol lőtt: Hanem hogy az Iſten ömagatol boczatotta. Es vgyan ſockás à ſent irásban, Hogy à kiuáltképpen valo nagy gonoſságnac oſtorit, mellyec ſullyoſſoc és retteneteſſec, mondia mennyből boczatatni: Rom. 1.

V. ELLENVETÉS.

Gene 32. Exod. 3. Az Angyal, ki küſſődic vala éyel Iacobbal. És ki à teuiſſes bokorbol ſóla Moſeſſel, Iſtennec neuezé magát: Ezokaért az az Angyal, az Iſtennec őrőktől fogua valo fiu volt.

FELELET.

Hogy nem az Iſtennec őrőktől fogua valo Logoſſa auagy Fia volt, ki à teuiſſes bokorban meg ielent, és abbol Moſeſſel ſolt, ſent Marknac 12. réſzéből nyiluan vagyon: Hanem, az Iſten ömaga ſolt az ő Angyala áltat.

Ezent bizonyittya ſent Iſtuan, Acto. 7. Es Moſes ömaga valaſtro beſzéddel ſol, Exod. 3. az Angyalrol, és az Iſtenről emlekőzuén.

Czodá-

Czodalatos dolog ezokaért, hogy à Papázóc olly igen vakoc és merészszec, hogy à nyiluan valo iráſt vdegen értelemre mernec fordítani, Es à Chriſtus magyarazattyat meg vetni: Melly ő hamis magyarazatockal, az egy bizony Iſtennec az ő czelekedetit meg tagadiác, és az ő tiſztéſeget ronttyác. Mert ő az ô teſtamentomba ſzolt és czelekedet az Angyaloc által, Es nem az ő rőktől fogua valo Logos auagy fiu által: Sem à Chriſtus altal. Ez egy attya Iſten ezokaert minden eneket ſzolt és czelekedet, mind ô s mind wy teſtamentomba: ô teſtamentomba az Angyaloc által: wy teſtamentomba, à Chriſtus által, Kit ő Chriſtuſſa és Wrra ſzentelt &c. Acto. 2.

Az igaſſágnac pedig értelmére, és abba valo meg erősítésére ſzinte elég ez à kereſztyén embernec, Hogy mindenec, mellyec az Angyaloc felől az ô teſtamentomba elő ſamláltatnac, Hogy ſoha azoc az Angyaloc nem neueſtettenec vagy Logoſnac, vagy Fiunac, vagy Chriſtuſnac, Sem Moſeſtől, ſem à Prophetaktol, ſem ő magatol à Chriſtuſtol, ſem az ő Apaſtolitol, Noha affele bizonſagokrol wy teſtamentomba gyakorta leſzen emlekezet.

A ſzent Pálnac leuele, mellyet irt à Sidókhoz, az wy Teſtamentomnac Közbeiároia felől à Ieſus Chriſtus felől, és az ő méltoſaga felől, mellyel el halladia mind Moſeſt, mind az Angyalokat, czac egy igéuel is nem emlekezic, hogy az ô teſtamentomba valamit czelekedet volna: Hanem, azokat à czelekedeteket az Iſtennec, az

Angyaloknac, és à Prophetáknac tulaydonyittya. Hogy ha pedig à Christus ô testamentomba czelekedet volna, Bizonyaual à Sidoknac sockal keduesb volt volna ez è leuęl, és az Apastol aual inkáb önękic aßt aianlathatta vólna.

Hogy pedig kereßtyén ember, nyiluan eßedbe vehessed, hogy mind Antichristustol talált czalárdsagoc legyenec ezec, mellyeket à Papázóc forgatnac, Es hogy à ßent irásnac hamis magyarazattya legyenec, vgy mint ellen vetés képpen, az igassagnac ki mutattassára, vilagos mondassokat ßamláloc elö azon Moses Prophetanac irassibol: Mellyeknec magyarazattyaban nem ßükség erö ßackal vélekedésre vonni az irást: Hanem ömaga nyiluan az igassagot ömagaba meg mutattya, Es valoban ömagát meg esmerteti.

Genes. 3. Az aßßonyiallatnac magua meg ronttya à Kégyonac à feiét. Az aßßonyiallatnac magua, az Iesus Christus (Nem az Istennec öröktöl fogua valo Logossa auagy Fia, à Haromsag Istennec masodic ßöméllye &c.) Meg ronttya: Iöuendöbe ßol, Nem aßt mondia, hogy ackoron meg rontotta.

Genes. 22. A te maguadba Abraham (Nem valakibe, ki te elötted, auagy öröktöl fogua volt) meg áldatnac à földnec minden némzetségi. Ezeket ßent Pal, Gal. 3. az embtr Christusrol magyarázza: Es nem valami öröktöl fogua valo Logosrol, auagy Fiárol.

Deute. 18. A te Wrad Istened Prophetat tamaßtando

maſztando (ved eſzedbe, Iőuendőről ſzol) à te attyatfiai kőzzűl, Mint engemet (vgy mond Moſes) Itt ved eſzedbe, Hogy nem aſzt mondia Moſes, Hogy az Iſtennec allattyabol akaria tamaſztani. Es az én beſzédemet az ő ſzaiaba rackom, Es azokat ſzollya, mellyeket őnęki paranczoloc, Imè aſzt mondia: Hogy iőuendőbe ſzol. Nem aſzt mondia, Hogy ackoron is ſzolt, Noha immar ez világnac teremtéſſétől fogua kęt ezer eſztendő el mult vala, mikor Moſes ezeket à Chriſtus felől iőuendőle. Eſzt à bizonſagot az Apaſtoloc az ember Ieſus Chriſtuſrol magyaraſztác: Acto. 2. és 7.

Geneſis. 49: Iacob Patriarcha iőuendől, Hogy à Kiralyi paltza, melly à birodalmot iedzi, el nem vétetettic à Sidoktol, Méglen el iő à Silo, az az, Az őrőc bodogſagnac Hertzege. Mindenec pedig el vétettec, Mind Kiralyság, Birodalom, Templũ, Papſag &c. à Chrũſnac el iőue tele vtán. Latodé, Sẽmi emlekőzet ninczen itt è hellyen az őrőcké valo Logoſrol, auagy Fiarol, ki ackoron ielen wolt volna, ki nem Iſraelnec agyekabol valo volt volna.

Luc. 10: Chriſtus Wrunc az Apaſtoloknac ſzőmeit bodogoknac mondia lőnni, Hogy lattyac à mit ſoc Királlyoc és Prophetac kéuantanac látni, és nem lathattác. Hogy ha pedig az őrőktől fogua valo Chriſtus az ô teſtamentomba valamit czelekedet, Ki az ember Chriſtuſnál ſoc kal nagyob, à Papazőknac vélekedéſſe ſzerént: Itt è hellyen valo Chriſtus Wrunknac beſzé-

de

ßéde ſemmi képpen meg nem álhatna, Hogy ha ötet ackor lattác volna à Prophetác, és ha hallottác az ö ßauát, és ha ackoron czodákat tött. Maga ô teſtamentomba czac meg igérte vala az Iſten, és iöuendö képpen ßolt vala felöle, mint oda fel Moſeſnec harmadic bizonſagába meg hal lád, Tudni illic, Hogy ßóllando volna iöuendö be. Az wy Teſtamentomba pedig bizonyittyác az Euangeliſtác és Apaſtoloc, hogy kezdet tanyitani, és czelekedni, Matth,1. Acto.1.

Ez igaſságnac meg erösitéſsére ßolgál, mind az ô s mind az wy Teſtamentomnac egyenlö follyáſſa.

Ennél még nyiluábban mutattya meg az egy Iſten felöl valo bizonſágot Moles, Deut. 32. Laſſatoc meg (vgy mond az Iſten) Hogy én egyedül vagyoc, Es én velem Iſtenec nincze nec. Miſſut elmet: En köuetlem más aua gy több Iſten ninczen. Hogy ha valami Chriſtus Iſten ac kor az Attyáual volt volna: Nem tagatta volna ötet ſemmiképpen, Es ömagat egyedül valonac lönni nem mondotta volna. Gondolkodial pedig, kérlec attyamfia kereßtyén, à ſent iráſnac egyenlö bizonſág tétele felöl az ô teſtamentomba, Mikor Chriſtus Wrunc még nem volna. Mindenüt aßt mondia: Czac egyedül vagyoc én. Chriſtus pedig az wy Teſtamentomba, mikoron immár meg adatot volna, tagadia, Hogy ö egyedül volna: Hanem aßt vallya, Hogy az ö Attya ö vęle vagyon, Iohan 16.

Ezokaért, Ha è beßédec: En vagyoc egye-

dől

dől &c, az egy Istennec, à Christus Attyanac beszédi: Tehat nyiluan kőuetkőzic belőle, Hogy czac ő az egy bizony Isten, Es más őrőcké valo Isten, auagy Christus ő vęle nem volt. Ha pedig à Haromság Isten beszéde ez, mikor önnenmagát egyedűl neuezi: Tehát czoda dolgoc hasſadnac ki belőlle: Tudni illic, Hogy á Christus egyszers mind, mind fiu s mind attya önnenmaganac. Mert ha az Israel Istene, à Haromság: Christus aszt mondia, Iohan 8, Hogy az Israel Istene ő Attya: Tehat à haromság Christus attya. A Haromsagba pedig, à Papázóc vélekődésse szerént, à Fia is vagyon, tudni illic, à masodic személly, Es ha à Haromsag beszéde ez: En vagyoc egyedűl: Tehat nem igazan szolt: Mert nem aszt kellet volna mondani: En vagyoc: Hanem igy: Mű vagyunc az egy Isten, Es nem vgy kellet volna mondani: En velem több Isten ninczen: Ha nem igy: Mű velűnc több Isten ninczen: Hogy egyűt folna amaz mondassal, à honnét à Papazóc à Haromsagot bizonyitani akariác, Terem czűnc, Szállyunc alà &c.

A Christus ömaga is tanubizonsagot teszen önnenmaga felől az wy Testamentomba, Mikor aszt mondia: Moses én felőlem irt, Nem másrol, ki én előttem volt volna: Kinec miért hogy nem hisznec, Azért nem adhatnac helt az ő beszédinec. Vgyan ezen nyauallyába vagyunc és forgunc à mostani vdőben is. Mert minec vtánna nem hisznűnc Mosesnec, ki olly nyiluán szól az asz szonyiállatnac és Abrahamnac maguarol, ki az ő

attyafiai közzül hozatot ki, Deut.18. Actor. 13. Christusnac ömaganac sẽ hiſznec, hogy Moses ö felöle irt volna: Hanẽ aſzt mõdiac, hogy másrol, az az, emberségröl ſzol. Mert öc effęle mondaſ sokbã ennęl nagyobat es méltosagosbat keresnec, ki az Istenröl nem kéſzitöttet, és rendeltettet, Wrra és Christussa sẽ hozatattot ki Dauidnac maguabol, sem ſzenteltettet meg, hanẽ hogy mindenkoron egyenlö, egy állatu és azon Isten volt az Attyaual, Auagy nem igy, Miert hogy azõ Istẽtöl ſzülettet Isten. Ö magoc sem tudiác, mit mondnac és mit valnac: Nẽ hogy aſzt tudnac, mit hinnénec.

Ezokaért akartam somma ſzerént Mosesböl elö ſzamlálni. Vagyon vgyan töb ellen vetés is à Mosesnec iraſſabol, mellyekre, ha gondot viſſelſz az ô és wy testamentomoknac külembezéſſere, könnyen felelhetz, Es ezeknec egymástol el vala ſztaſſabol mindeneket meg feythetz, Es à Papazóknac hamis magyarazattyokat viſzſza verheted és annac hamis voltat meg mutathatod. Mostan immár ſzállyunc à bizonsagokra, mellyeket veſznec à Papazóc á Prophetákbol, és mellyeckel az ö hamis véleködésseket vgyeköznec meg erösſiteni.

AZ PROPHETAKBOL VÖT bizonsagoc, mellyeckel à Papázoc vgyeköznec az ö hamis véleködésseket meg erösſiteni.

ELSÖ

ELSŐ ELLENVETÉS.

Isa.9. és Ierem.23.

A gyermec hiuatattic Istennec.

Dauidnac magua hiuatattic Iehouanac, mű igassagunknac.

FELELET.

E bizonsagoc nem mű ellenűnc vadnac, hanẽ az ellẽkező fęlnec, à Papázóknac feleleteket rõt tyác. Mert ốc aßt mondiác, hogy az Iesus Nazarenus, az ember, à Maria fia, nem Isten, hanem az Isteni méltosagat adiác az ő őrőcké valo Logosoknac és fiunac. De itt látod, hogy mind Isaias, mind Ieremias az Istẽnec méltosagos neuet adiác Dauid maguanac à gyermeknec. Az ő őrőcké valo fioc nẽ Dauidnac magua, gyermec sẽ volt soha: Mert őmagoc mondiác, hogy az ő fioc őrőc Istẽ, és valtoßhattlã. Ezokaért ez az egyic oka, Miért az ellenkező fęl téuelyeg: Mert eßt az igét, Istẽ, egyenlő képpen tulaydonyittya mind à harõ ßőmélynec: Maga az ige, Isten, valahol à Christusrol mondatattic nem egyębről kel ęrteni, hanẽ az ember Christusrol. Lásd meg mindenűt à bizonsagokat. Mert mind è bizonsagokban, és az egyębekben, à Dauid maguarol és gyermekről mondatattic iőuendőbe, Hogy Istennec neueßtetic. A maz egy őmagátol valo Istẽ mindenkorõ az volt: De erről aßt mondia, Hogy iőuendőbe neueßtetic. Nem azon hát: Hanem más, Es mástol kűlembez,

Nyiluán hát à Papázóknac az ő vakmerőſé
gec ebben meg tetzic, Hogy az iráſt, és annac i-
gaſſagat fel forgattyac, Mikor innét aſt akariac
bizonzitani, Hogy valami maſodic Iſten, auagy
ſőmély lőt legyen, Ki nem ſűlettet, hanem à
teſtet vőtte fel, Es előſzer Iſten léuén, Az után
lőtt volna gyermecké, és Dauidnac maguaua:
Holott kedig Eſaias és Ieremias à gyermeket és
Dauidnac maguát mondiác iőuendőbe, Hogy I-
ſtennec és Iehouanac hiuattaſséc.

Ha valoba à ſent iráſnac follyáſſat, à hol à
Chriſtuſrol emlekezet vagyon, meg tekénttyűc,
Eſzt láttyuc, Hogy az ember Chriſtuſnac, az I-
ſtennec fianac, adatnac minden neuezetec, az az,
Az élet, vt, Kenyir, Ayto, Sőlőtő, Mű meſte
rűnc, Predicatorunc, Logos auagy Solo ige, W
runc és Iſtenűnc: Mert mind ezecké lőtt, és ren
deltettet műnękűnc à mű Iſtenűnktől: Mellyet
Act. 2. Peter Apaſtol czac rőuid beſzéddel elő ſzamlál,
Mikor az ember Ieſuſt, kit à Sidóc meg feſitette
nec, mondia, hogy aſt az Iſten Wrra és Chriſtuſ
ſa tőtte, Hogy ha kedig à Chriſtus, minec előtte
ſűlettet Iſten volt: Sűletéſſe után nem ſűkſég
volt őtet Wrra és Chriſtuſſa tőnni, és meg ken-
ni, hogy mű fő Papunc és Királlyunc legyen. I-
degen oſtoba dolog aſt meg nem eſmerni. Mert
ha eſzt az Iſten meg kente mértec nęlkűl az ő fę
le tarſainac felette, Neuet adot őnęki, Az ő Fi-
át, aſzſzonyiállattol ſűletettet boczatotta el: Val-
lyon ſűkſég volnaé ennec lőnni, hogy az Iſten e
zeket czelekőtte volna à Chriſtuſſal, Hogy ha

az

az elŏt mind Iſten, mind Wr volt, Minec elŏtte az Attya Iſtentŏl Wrra és Chriſtuſſa rendeltetnéc? Bizonnyal iátzodnéc az Iſten, Hogy ha vdŏuel, auagy vdŏ ßerént tenne aßt Wrra és Chriſtuſſa, Ki ŏrŏktŏl fogua Wr és Iſten volt, ſenkitŏl nem rendeltettet: Es ha aßt Lelkéuel megkente volna, hogy Kirallyunc és Fŏpapunc lŏnne, Ki ŏrŏktŏl fogua Király és Iſten volt volna, Es ha aßt mindeneknec felette fel magaßtalna, Ki mindeneknec felette volt, és ſenkitŏl fel nem magaßtaltatot.

Holott is láttyuc, Hogy ezec nem czac az egéß ßent iráſſal ellenkŏznec, Hanem még à kŏzenſéges okoſsággal is. Azért ſemmit nem akarunc tudní az ŏrŏktŏl fogua valo Chriſtuſrol, kí ſem kenettet, ſem rendeltettet ſenkitŏl, Neuezetet ſem tudnac ŏnęki adni: Mert ſem Ieſus, ſem Chriſtus az, Hanem, minden neuezeteket az ember Ieſus Chriſtuſnac adunc, Ki az Attya Iſtentŏl mennyből mŭnękŭnc aiánlatattot, Es valamí ŏ, az ŏ attyatol rendeltettet, Es valami ŏ nala vagyon, Mindeneket az ŏ Attyától vŏtt, Iohan. 17 Matth. 11.

Ieremiaſnac pedig 23. és 33. az irás magyarazoc egyic Iehoua neuet az Iſraelnec tulaydonyityác, A maſikat kedig Ieruſalem Varoſsánac: Mert maſſut is az irásban, mind hellyeknec, mind egyęb kŭlſŏ dolgoknac tulaydonyitattic az Iehouanac neue, Ahol az Iſten ŏmagat meg ielentŏtte, Gen. 22. 35. Iud. 6.

MASODIC ELLENVETÉS.

Esaiasnac 35, Réßéből.

Imè az Isten el iő, és v̊duőzit műnket: Es ackor az vakoknac ßőmei fel nyilnac &c

FELELET.

Mikor ez azige, Isten, ő maganac vetetic, Az Attyat magyarazza, nem á harõ ßőmélyt, auagy à haromsagos Istent egyßers mind. Mint itt: Imè, az Isten el iő. Mondatattic kedig az Atya Istẽ el iőni, Mikorõ az őueit vigaßtallya, oltalmazza, és meg segiti, és az ő hatalmat azoknac meg segitésẽ ben meg mutattya. Mondatattic el menni, és el ta uozni az őueitől, alõni, auagy tauoly állani, mikor az őueit nem mindiarast meg menti, Es azoknac meg ßabaditassokban az ő hatalmat meg nẽ mutat tya: Mellyről ß. Dauid à ßoltar kőnyben gya korta panaßolkodic. Psalm. 9. 10. 44. &c.

Az v̊dőben azért, mikor az Istẽ az ő Christu sat el boczatta, és ő általa annyi czodakat tőt vo lna, kőzelgettet az ő népéhőz, az őueihőz iőt, in káb hogy nẽ mint az előt, Christus wrunk is pre dicálla, Mar. 1, Luc, 11. 17. Kőzelget, vgy mõda, tű hozzátoc à mennyeknec orßaga: Tű bennetec va gyon à mennyeknec orßaga, kéuáltképpẽ, mikorõ czodatételeckel eßt bizonyitana. Es mikor Ke reßteiő Ianosnac meg felele, E czodatételec felől emlekőzéc, Matt. 11. Mert soha àz Isten olly ke zel nem iőt az ő fiaihoz, mint à Christus által,

Melly

Melly Istennec kegyelmessegéről á Christus is em lekőzic Ioh.3.

Effęle ſolasnac modiaiual rakua à ß. irás, Mel lyben mondatatic az Isten fel menni, allà ſállani, Jőni, El menni, A kődeken iárni, Sękibe vl ni. Lásd meg à ßent Dauidnac Soltarat.

Ha pedig à Papázóc ez igaz magyarazatot igazlani nē akarnac, Es Isaiasnac mondassat akarnac Christusrol magyárazni: Mind azō által az ő vélekedéseknec meg erősitéssére nē vonhattyác: Mert még is arrol ßollana, ki el iőuendő, és meg ſabaditando vala az ő népet. Senki pedig aßt nē műuelte az wy testamentomba, Hanem az ember Iesus Christus, ki az vakokat meg vilagositotta, és egyęb korsagokbol és betegségekből meg gyo gyitotta az embereket, Miképpen Christus wrūc őmaga magárol Isaiasnac mondássat magyaraßta, Matt.11. Es ßent Peter, Acto.10.

Ómagoc ellen bizonyttanac ezokaértè mō dással. Mert Isaias Propheta vdeiénec előtte sen kit nem gyogyitot sem vilagositot: Mert még az ő vtánna valo vdőkről ſol, Hogy iőuēdő és gyo gyitando. Miképpē Mosesnec bizonsaga is, Deut 18. aßt mutattya, hogy iőuendőbe ſollando: Nem hogy eleitől fogua ßolt volna. De ßűkség, hogy ec képpen à téuelygőc az őnnen tőrekbe ackadianac meg.

HARMADIC ELLENVETÉS,

Esaiasnac 42. Réßéből.

Én vagyoc az Iehoua: Ez az én neuem. Az

én

én dűczőségemet másnac nem adom, És az én tißteségemet à képeknec: Ha azért à Christus nem azon Isten, ki az Attya: Ninczen dűczőlége és tißtesége.

FELELET.

Isaiasnac è bizonsaga nem hogy aßt bizonyitana, Hogy à Christus azon Isten volna, ki az attya: Sőt inkáb aual ellenkődic, és meg valaßtya. Mert az előt valo igekbe à Christust magya razza, és aßt ő valaßtot ßolgaiánac neuezi, és minęmű terméßetű leßen, és minęmű czelekedetekben leßen foglalatos, rend ßerént meg iria, Es aßt mondia, Hogy mind azokat ő czelekedi, és másnac eßt á tißteseget nem akaria adni: Mert è Christus kőuűl senkinec olly dűczőséget és tißteséget nem adot, Tudni illic, minden hatalmat, mennyben es főlden, Matth. 28. 1. Cor, 15 Hogy vgy tißteltessé c mint az Attya, Iohan. 5. Hatalma legyen Isten fiaiua tőnni mind azokat, kic az ő neuébe biznac, Iohan. 1. Hogy hatalma legyen halottakat fel tamaßtani, Iohan: 5. Az ő benne hiuőknec az őrőc életet adni. Ioh. 6. 10. és 17. Somma: Hogy Christusunc, Wrunc és Istenűnc legyen.

Hogy pedig az ő dűczőségét és tißteségét à Christusnac adta, Istennec igeiéből nyiluán vagyon. Ioh. 12. ecképpen kőnyőreg Christus az Istennec: Attyam, dűczőits meg à te Fiadat. Es ßozat iőue mennyből, melly aßt monda: Meg dűczőitőt-

czőitőttelec, és vißontac meg akarlac dűczőitenem. Ha eßt az ő dűczőséget à Christusnac nem adta: Miképpen álhat meg tehát ez è bizonság, Holot mondia: Adtam, Es, adni akarom az én dűczőségemet? Mikeppen álhat meg Christus Wrunknac az ő bizonságtétele is, mikoron eßt mondia, Iohan. 17, Mostan dűczőitőttet meg az embernec fia: Es az Isten dűczőitőttet meg ő benne. Ha az Isten dűczőitőttet meg ő benne: Es az Isten őmaga meg dűczőiti, Es menten meg dűczőiti: Haßontalan és heiába valo leßen à Christusnac kőnyőrgésse, midőn ecképpen kőnyőreg: En Attyám: dűczőits meg engemet aual à dűczőséggel, melly ennękem te nallad volt, minec előtte ez világnac fondamentoma meg vettetnéc.

Pal Apastol, 1 Corinth. 2: aßt mondia, Hogy az Attya Isten à Christust à mű dűczőségűnkre rendelte ez vilagnac előtte, Mellyet ez vilagi fe iedelmec kőzzűl egyic sem esmert meg: Mert ha meg esmertéc volna, A dűczőségnec Wrat fel nem feßitőttéc volna. Nem az őrecke valo Fiu, sem azon Isten, ki az Attya, rendeltettet à dűczősegre, sem feßitőttet fel: Hanem, az Iesus Christus.

Azonképpen Philip. 2: A ki meg aláßta magát à kereßtfanac halalaiglan, Annac adatott olly Nęw, melly minden nęuec felőtt vagyon, Hogy minden tęrd őnękie meg haiollyon, Es minden nyelw valláſt tegyen, Hogy à Christus az Attya Istennec dűczőségében vagyon.

Peter Apaſtol, 2. Pet, 1. ezeket ecképpen magyarazza, és bizonyittya, monduan: Nem kőuetuén tudattlã meſſęket, à mű Wrũc Ieſus Chriſtuſnac hatalmat és ielen voltát ielẽtőttűc meg tűnęktec, Es annac nagy voltanac latoi voltunc: Mert az Attya Iſtentől véuén tißteſséget és dűczőſséget, Mikoron à felſéges dűczőſégtől mennyből ollyan ßozat eſséc ő reaia: Ez az én ßerelmes fiam, Mellyben győnyőrkedem: Eſt halgaſſatoc: Es eſt è mẽnyből hozatot ßozatot hallottuc mű mikor egyűt ő vęle voltũc à ß. hegyen. Ez az Apaſtoloknac kőzenséges valláſſoc, Hogy az Attya Iſten az ő tißteſſeget és dűczőſeget az ember Chriſtuſnac adta, Az igaz kereßtyén ember kedig nagyobnac, és igazbnac iteli és beczűli az Apaſtoloknac az ő vallastételeket, Hogy nem mint à Papázóknac az ő hamis magyarazattyokat.

Minęmű haßna legyẽ kedig ezeket igazã meg ęrteni és vallani, à Sidoknac irt leuelénec 2. réßében, ez igéckel magyaraztatic meg: Aßt kedig, vgy mond, ki egy keueſsé meg kűſſebitőttet az Angyaloknal, az Ieſus, az ő halalánac ßenuedéſſe ért, Láttyuc hogy dűczőſéggel és tißteſſeggel meg coronáſtatott, Hogy az Iſtennec io keduéből, mindenec ért à halalt meg koſtolna: Mert ßűkſég vala, hogy az, à ki ért, és à ki miat mind ezec vadnac, nagy ßoc fiakat à dűczőſégbe hozuã, hogy azoc v̊duőſſegénec Feiedelmét, ßenuedés által tekéllene meg.

NEGYEDIC ELLENVETÉS.

Eſai-

Esaiasnac 43. Réßéből.

Tű vattoc az én bizonsagim, aßt mõdia az Iehoua, Es az én ßolgam, kit valaßtottam: Hogy tudiátoc, és hidiétec ennękẽ, és meg ęrczétec: Mert enmagã vagyoc: En előttẽ ninczen formalo auagy formalt Isten, és én vtannã sem leßẽ: En, én vagyoc az Iehoua, Es én nalã nęlkűl ninczen ůduőzitő. Ezokaért, ha à Christus nẽ azon Istẽ ki az Attya: Es ha ackor lőtt, mikor fogantatot és ßű lettet à ßűz Mariatol: Tehát formált Isten, és ő vtánna valo.

FELELET.

E bizonsagba az egy terẽtő Istẽnec méltosága Istensége, és dűczősége bizonyitatic. Leg előßer à kőzenséges vallástételből, mellyet à Poganoc is valnac, Melly à mẽnynec és főldnec terẽtésséből és azoknac gondia visséléséből és igazgatásabol nyiluán vagyõ, és abbol meg esmertetic, Tudni illic, hogy egy, bőlcz, és mindẽhato Lélec legyẽ, ki től mindenec bőlczẽ és ékesẽ vadnac terẽtőtuẽ. Masodßor bizonyitatic az Israel népénec vallás tételéből, mellynec ez az egy Istẽ őmagat meg ielentőtte, az ő nyiluán valo igeiébẽ, és czodatételibẽ, melly népet és saiát népénec valaßtotta őmagánac, aduán nękic à Prophetác által az ő tißteletiről valo minden ßűkséges paranczolatokat.

Ez, az egy Isten, négy dologgal főképpẽ valaßtya meg őnnẽmagát mindenektől, hogy ollyã őmagatol valo Isten, és ő hozza mindenestől fogua hasonlatos nem találtatic. Mostan az elsőt

magyarazzuc meg, Tudni illic, Hogy ő ollyan Iſten legyen, ki előt ſemmi teremtet Iſten nem volt, ſem leßen.

Gyakorta ßol pedig à ßent irás ecképpen az Iſtenről: Aßt pedig azért, Hogy az egy Attya Iſtennec az ő méltoſagat, és ömagától valo voltát elönkbe adhaſſa: En vagyoc az elſő és az vtolſo: En kőuűlem tőb vduőzitő ninczen: En formáltam, teremtőttem és czinálram mindeneket, En előttem, én vtánnam, és olly Iſten nem leßen.

Hogy ez legyen è meg mondot igéknec igaz értelme, bizonyitattic à ßent iráſnac egyenlő follyaſſabol, ahon az egy ömagatol valo teremtő Iſten irattatic meg.

Ha pedig à Papazóc eßt à magyarazatot meg akariacvetni, Es az ő kőuetkőzőſſeket ellenűnc forgatni, Hogy vgy kellyen érteni ez igéket: En előttem formalt Iſten nem volt, Vtánnam ſem leßen: Sőkſęg meg gondolnioc, Hogy mind à kęt iedzés à Sido igében talaltatic, Tudni illic, Mind formalo, mind formaltatot. It pedig formalo ért véttetic, Nem formaltatot ért: Mert ő előtte teremtő Iſten nem volt, Sem leßen kedig ő vtanna is: Mert ő czac egyedűl ő Teremtő és formalo Iſten.

Az fido ige, Nozar, ſemmiképpen nem vét hetetic formaltot ért: Mert à Chriſtus, Ki Ige Iſtēnec neueßtetic, formaltatott: Es Iſaias Iſten képébe eßt mondia ő felőle, Iſa. 43. 49: En formáltam ötet. Pal Apaſtol pedig, Miért hogy az

Ieſus

Iesus Christus Istennec formaiában volt, Phil, 2. Ezért neuezi, Istennec képénec, abrazattyának, Bélyegnec, Heb. 1. 2. Cor. 4. Col. 1. Mert ő benne formáltatic, abraßtatic és mutattatic ki az egy lathatatlan és ómagatol valo Isten,

Tudiuc ez ellen mit ßolnac à Papazóc: Mert eßt vetic elönkbe: Ha ez igy vagyon, à mint tű magyaraßtoc: Tehát à Christus formalt és teremtet Isten leßen &c.

FELELET. Elößer, Ha az ember Iesus Christuſt meg tekéntty úc, Semmiképpen nem tagadhattyuc, hogy formaltatot és teremtettet ne legyen, Mert formáltattot és teremtöttet. De miért hogy à Christus Isten is, Miért hogy az Isten, az ő attya, az ő Isteni birodalmot adta önęki, Ezért formalt Isten nem leßen, Mert ez à birodalom öröcké valo, és nem formaltattot, sem teremtettet, Noha Christuſnal nem öröktől fogúan volt, Hanem vdő ßerént adattatot önęki, ez vilagnac kezdetinec vtánna, vgy mint négy ezer eßtendőuel: Mű elöttünc pedig 1571. eßtendőuel.

V. ELLENVETÉS.

Esaiasnac 43 Réßéből.

Iacob, Engemet segitőúl nem hittál, Sem munkalkottal én bennem Israel, Ennękem nem áldoßtál, Égőaldozatockal sem tißteltęl engemet, Véres aldozatiddal sem kénßerítettelec, hogy ßolgalnal ennękem adomanyiddal, Munkat

ſem ßőrzettem tenęked à temiénezésbe: Ezűſten ennękem Calmuſt nem vőttęl: Es à te áldozatid nac keuęrſégéuel meg nem réßegitőttęl engemet: Hanem, à te bűneidben ßolgaltattál engemet, Es munkát ßőrzettęl ennękem à te alnakſagidban. Az Iſten műnękűnc nem ßolgalt à mű bűneűnk ben, Hanem az Ieſus Chriſtus, Ezokaért kőuetkőzic, Hogy az Ieſus Chriſtus azon Iſten legyẽ, ki az Attya, Es hogy őrőktől fogua legyen.

FELELET.

Ez à bizonſag, miképpen az elől iáro és kőuet kőzendő igékből nyiluán vagyon, az Attya Iſtenről ßol, Nẽ az Ieſus Chriſtuſrol, ki még ackorõ ingyen ſem volt: Hanẽ czac iőuendőben igértettet vala. Hogy ez igaz legyẽ, laſſuc meg az elől iáro igéket: En vagyoc, vgy mõd, az Iſtẽ, és én kő uűlem v̊duőzitő ninczen: En hirdetettẽ, és meg ßabaditottalac: v̊degen tű kőßtetec nẽ volt: Tű vattoc én bizõſagim, aßt mõdia az Iehoua: Es én vagyoc az Iſtẽ, Iſraélnec Wra Iſtene ßol, és ő predicaltattya ezeket őmaga felől. Az Iſraelnec Wra Iſtene kedig, nẽ à Ieſus Chriſtus, Hanẽ, az Attya Iſten, mint erről Chriſtus őmaga is bizõſagot teßẽ, és az ő Apaſtoli: Ioh. 8. Luc. 1. Act. 3. 8. 10. 13.

Maſodßor, Ezen Iſten magyaraztatic, ki eleitől fogua mindeneket czelekedet, ki à Babiloniai birodalmot rontotta, Es ki Pharao Kiralyt à tengerrel be boritotta: Hogy az, mind azoknal nagyobbakat akar még czelekedni az ő Fia az Ieſus Chriſtus által, Ki altal ez vilagot vyonnan akaria teremteni.

Har

Harmadßor, Ezen Isten okát adia: Mert wy nepét ackar maganac teremteni. Mert Iacob ötet segitségül nem hitta, Sem munkálkodot ö benne: Israel sem könyörget önękie à meg ßabaditásnac és valtságnac tißteségét önękie tulaydonyituan: Sem munkalkodot ö benne: Mert kedue és akarattya ellen iárt à töruénnec igaiában: Sem ßolgáltatta ötet az áldozatokban, Mert nem igaz ęrtelemmel és lelki bizodalommal aldoßtanac: Hanē külsö czelekedeteknec érdemiuel és reménsegéuel,

Ez vtán valo köuetközendö igéc vgyan azont mutattyác: En vagyoc, vgy mong, ki el törlem à te bűneidet én éröttem, önnenmagamért. Az ô testamentomban az Atya Istenhöz illic ez è beßéd: Mert ackor mindeneket ömagaért, és az ö irgalmassaganac ki mutattassa ért, és ömagatol czelekedet: Az wy testamentomban pedig az ö Fiara tekéntuén, és az ö fia által, Col. 1. Hogy kedig ez az igaz magyarazatot á Papazóc euel akariac meg vetni, műuel hogy nē illic az Attya Istēhöz hogy ö mōdatasséc, hogy ßolgált volna mű nękűnc à mű bűneűnkbē, aßt semmiképpē nē tehetic, és nem elég oc hoza: Mert azon Istē, ki aßt mōdia: Ennękē nem áldoßtál: Azō mōdia, hogy ßolgaltattal én velē à te bűneidbe. Az ô testamentōba kedig à Christusnac nē aldoßtanac, Hanē az aldozatoc à iöuēdö Christust abráßtác: Masra ez okaért nē magyarazhatni, Hanē az Atya Istēre.

Miért hogy ez az igasag, erczűc meg immár, Miképpē mōdattatic az Attya Istē ßolgalni à mű

bűne.

bűneinkben. Sokot dolog, Hogy az vtolsó igéc, az elől iarokat meg magyarazzác. Az Attya Isten ſolgált az ő népének az ő bűnekben: Mert munkat és faratſagot ſőrzet őnéki az ő népe: Mert engedetlen volt, és az ő tőruényét meg nem tekéllette: Es mikor à tőruényhőz valo engedetlenſege ért méltan el karhoſtathatna őket, Solgált őnekiec az ő bűnekben: Az ő igaſſága ſerént, nem bűntötte őket, Hanem kegyelmeſſeget mutatta meg hozaioc. Ezent bizonyitotta meg az vtan az ő áldot ſent Fia, ki az ő ſent Attyanac peldaiat kőuette, és műnékűnc à mű bűneinkbe ſolgalt.

Nem czac én pedig magyarazom ez igéket ecképpen, hanem à Caluinus Doctoris, Ki erőſſac képpen valo magyarazatnac neuezi aſſt, mely ez igéket nem az Attya Istenre, hanem à Chriſtra vonſſa. Oluasd meg az ő magyarazattyat, Iohan. 5, ez igékre: Mind eddig munkalkodic az én Attyam. Ismet, 2 Corinth. 5, Az Isten vala à Chriſtusban, ömagahoz engeſſteluén ez vilagot,

VI. ELLENVETÉS.

Isaiasnac 45. Réſſéből.

Tęrietec én hozam minden földnec hatatari, és vdvőzültec: Mert én vagyoc az Isten, és én kőuűlem ninczen más: Enmagamba megeskűttem, Az igaſagnac igéie az én ſámból iő ki, és viſſa nem tęr, Es minden nép, az Iehouaba eſ

keſſic meg,

ſkeßic meg. Ez igéket Pal Apaſtol, Roman. 14. Phil. 2. az Ieſus Chriſtuſrol magyarazza, Az okaért az Ieſus Chriſtus amaz egy öröcké valo Iſten.

FELELET.

Ez okoskodáſnac meg feytéſsében à Papazóknac két hamiſſagat kel meg mutatnũc. Elſöt, Hogy ezec az igéc Iſaias Prophetanal nem az Ieſus Chriſtuſrol, Hanem az Attya Iſtenről mondattaſſanac. Maſodßor, Hogy noha Pal Apaſtol ez igéket az Ieſus Chriſtuſrol magyarazza Mind ez által vgyekezeti nem ez, Hogy aßt bizizonyitana, Hogy az Ieſus Chriſtus az öröcké valo Iſtẽ legyen, ki Iſaias által ezeket mondotta.

Hogy ezec az igéc az Attya Iſtenről monda ttaſſanac, nyiluán vagyon, mind az elöliaro, mind à köuetkező igékből, Elößer, à kezdetibẽ è réßének igy ßol: Aßt mondia az Iehoua Ciruſnac, kit meg kentem, Kinec iob kezet foktam, és az ő ßinének elötte a népeket meg hodoltaſſã &c Ez igec, à mint 2, Paralip. 36: iruan vagyon, és Eſd. 1, és 3, Eſd. 2, az egy Attya Iſtenről, mennynec földnec teremtéiről magyaraßtatnac.

Maſodßor, ez az Iſten, à ki itt ßol, és ki kő uůl más ninczen, ki mindeneket czelekedic, az, à ki igéretet tőt á Meſsiaſnac, az ő Fianac meg adáſſa felől. A kedig az Iſten, à ki az Iſrael népének à Meſſiaſt meg igérte, à mint Peter Apaſtol magyarazza, Acto. 3: à mű Wrũc Chriſtus Ieſuſnac ßent Attya, Ez igéckel igéri kedig à Meſſiaſt: Mennyec onnét felől harmatozzatoc, Es

à kődöc eſséc az igazt, Nyilatkozzéc meg à föld és viragozza az vduőzitőt.

Harmadſor, Az az Iſten ſol, à ki mennyet földet teremtőtte, Es ki az Iſraelnec ſolt. Nyiluan vagyon kedig Chriſtus Wrunknac vallaſabol. Hogy az Attya Iſten legyen mennynec és földnec teremtője, Es hogy az ô Teſtamentomban az ő Prophetai altal az Atya Iſten ſolt, és nem ömaga, Heb. 1. Matth. 5. nyiluan vagyon.

Negyedſer: Ezen Iſten kéuánya, Hogy ő hozzaia terjűnc, Mert vduőziteni akar. A ſent Prophetac mindenűt à meg terjéſt, hogy az egy teremtő Iſtenhőz legyen, eſt kialttyac: Chriſtus Wrunc önnenmaga, Es az Apaſtoloc e zent paranczollyác, 1. Theſſ. 1.

Öttődſőr, Ezen Iſten eſt mondia, Hogy ömagaban meg eskűt, A Chriſtus felől ſoholt nem oluaſſuc az ô teſtamētōba, Hogy, vagy ömagabā vagy ömagara meg eskűt volna: Hanē az Attya Iſtenről, Hogy az ömagara meg eskűt: Mert nagyobra ömaganal meg nē eskethetic, Mint iruā vagyon, Geneſ. 22. Pſal. 110. Heb. 6.

Hogy ez igaz magyarazat legyen, A kőuetkező igéc is bizonyittyác: Mert tagadhattlan, hogy minden birodalō és tiſztelſeg az Attyat illeti, Mi képpen à könyörgésben Chriſtus Wrunc ömaga tanyit, monduan: Mert tied az orſag, à Hatalom és à dűczőſség mind őrőcken őrőcké, Amen. A melet, ha az eskűuéſnec formaiat és példaiat meg tekinttyűc, Az ô Teſtamentomnac follyáſſa ſerént, az egy teremtő Attya Iſtenre eskűttenec,

Nem

Nem az Iesus Christusra, Ki ackor ingyen sem volt.

Masodszor, Feleletembe eszt bizonyitom: Noha Pal Apastol ez igéket, à meg mondot hel lyeken, az Iesus Christusrol magyarazza: Nem azt akaria azert bizonyitani, Hogy az Iesus Christus öröcké való Isten legyen: Hanem, Hogy eszt è hatalmat és tiszteséget az ember Iesus Christusnac adta. Ecképpen szol Pal Apastol, Roman. 14. Ezért holt még à Christus, és fel tamadot, Hogy mind halotakon, mind eleueneken wralkodiec. Ez az Wrasag és hatalom az Attya Istentől adatot önékie, az itélettel egyetembe, Iohannis 5. Mert el végezte, Hogy ez ember Iesus Christus altal meg itéllye ez vilagot Actor. 17. Roman. 2. Ez itélő szęc azért mondatic Christusénac: Mert az Attya adta nekie. 2. Samuelis 7. Psalmo. 110. Luce 1: Es ő paranczolattya, Hogy tiztellyük az ő Fiat, Iohan. 5.

Hogy ez igaznac lönni nyiluabban meg bizonyitasszęc, Lásd meg, Phil. 2. mint magyarazza Pal Apastol ezen igéket, monduan: Ezokaért az Isten ötet felmagaztalta, és olly nęuet adot önękie, melly minden nęwnec felette vagyon, Hogy az Iesus neuében minden tęrd meg haiolyon, Mind mennyeiecké, mind földiecké, Mind föld allat valocké: Es minden nyelw val last tegyen, Hogy az Wr Iesus Christus az Attya Istennec dicsőségében vagyon. Ez igeckel mutattya meg szent Pal, à Propheta beszédinec az

az igaz ęrtelmét, Es ſenki iobbã nem magyaraß hattya azzokat ßent Pal Apaſtolnal. Ezokaért, az ô magyarazattyaual meg elégediünc.

VII. ELLENVETÉS.

Iſaiaſnac 48: Réßéből.

Iarullyatoc én hozzám, és halgaſſatoc meg ezeket: Kezdettől fogua nem reytekben ßoltam tünęktec: Mikor lőttenec ott valéc én: Es moſt az Iehoua Iſten küldet engemet, és az ô Lélke. Ezec Chriſtus Wrunknac beßédi: Ezokaért őrőcktől fogua volt, Es nem czac ackor ßülettet ßüz Mariatol.

FELELET.

Ezec az igéc ô teſtamentomba irattattanac, Es ſemmi képpen nem illenec az Ieſus Chriſtusra. Mert az wy teſtamentomba iriác az Euangeliſtac, Hogy az embereket hozzaia hitta, és intőtte őket, Hogy az ő beßédet és ßouat halgaſſac, Az ő beßédénec engedienec: Es az őrizőknec iutalmakat igért: Annac meg vetteinec pedig nyomoruſagot és nyauallyat.

Hogy pedig az ô teſtamentomba az Ieſus Chriſtus nem ßolot, Nyiluán vagyon, Heb. 1. 2. Act. 1: és egyęb ſoc hellyecken. Sükség hát, Hogy Iſaias Prophetanac tulaydonyitaſſéc ez à beßéd, Melly által az Iſten az ő iőuendő itéletit à Babilonia i birodalomnac romláſſa felől bizonyittya

nyittya és erősíti, Egyképpen az előt valo iövendő mondassanac betelleyesítesséből, Másképpen, az ő hiuatallyanac erős voltabol: Műuel hogy az Wrtol legyen önckie hiuatallya és paranczollyattya, az iövendő romlasnac meg predicalássara. Azokaért à Propheta aßt mondia, Hogy eleitől fogua, nem reytekbe semhomályba ßolot önekiec, Es az iövendő meg ßabadulast nyiluán meg predicállotta, Mint à Senacherib hadanac veßedelmét Ieruſalem allat: Melly ezapás ő, Miért hogy ielen voltaban és éltébe lőt volna, Méltan és igazan mondia, Hogy ott volt, Mellyről az Iſrael népe ömaga is bizonſag lehet, Sőtte à mit Babilonia felől iövendől, Azonképpen annac is be kellyen tellyesſednyi: Mert az Wrtol legyen ő boczatattot, és az ő Lelkétől: Mint à Prophetac mindenűt euel erősſitic hiuatallyokat, Hogy Iſtentől boczattattanac, Es minden iövendő mondas, nem emberi akaratbol, Hanem Iſtennec ihléſeből legyen, 1. Pet. 1. Ioleſhet à Chriſtuſrol is igazan mondattatic, Hogy az Iehoua kűlte őtet, és az ő lelke, Mert Iſaias vgy ßol, Iſa. 67: De iövendő képpen kel meg értení à Propheta mondaſſat, az Ieſus Nazarenuſrol, Miképpen Chriſtus Wrunc ömaga magyaraza, Luc. 4.

VIII. ELLENVETÉS.

Iſaiasnac 53. Részéből.

Az ő nemzetſeget kiczoda mondhatha-

tattya meg ? E bizonſagbol akaria az ellenkezö fęl tamaßtani, az öröcké valo Fianac, az öröctöl fogua valo ßůletéſſet.

FELELET.

Iſaias arrol, ſem ebben az irásba, ſem masba ſoholt egy emleközetet ſem teßen : Mert az ember Ieſus Chriſtuſrol, és az ö kén ßenuedéſſeröl ßol ; à faydalmoknac Ferſiarol : Miképpen halálra vitettetet mint egy bárany : Végezettre az ö nemzetſégéröl és v̊deieröl.

Hogy ha à Papázo wraim az öröcké valo Fiunac, az ö öröcké valo nemzetſéget akariác meg bizonyitani, Sůkſég, Hogy olly bizonſagokat hozzanac elö, mellyec nem az ember Chriſtuſrol ßollyanac, Hanem arrol, ki az ember elöt volt, és ki nem ember lött legyen. De miért hogy à ßent irásban olly Chriſtus ninczen és nem találtatic, Ez az oka, Miért olly bizonſagokat nem hoßhatnac elo. Segényec aßt vélic, hogy à Chriſtus tißteſeget és méltoſagat oltalmazzac : De bizonnyaual az igaz Chriſtuſt ronttyac, Es annac tißteſeget gyalazzac és küſſebitic, mikor ollyan Chriſtuſt tamaßtnac, ki à ßent irasban nem találtatic ſoholt.

Miképpen ezokaért à Papazoknac ſemmi bizonſagoc nem volna à ß. irasbã à harmas Iſten felöl, Hogyha az egy Attya Iſten felöl iráſt arra, az ö Haromſagokra nem vonnác, és eröuel tekernęc : Azonképpen, Ha az egy Meſsias felöl ez ember Ieſus Chriſtuſrol valo iras nem volna, Vgyan

ña, Vgyan ſemmi bizonſagoc nem volna, kic ket az ő hamis duplas Fiokrol vonhatnánac. De ezeknec békét hagyuan, Laſſuc meg, Mellyic legyen ez igéknec igaz magyarazattya.

Philep Apaſtol, Acto. 8. Eßtè bizonſagot, à mű Wrunc Ieſus Chriſtuſrol magyarazza, arrol, kit meg feßítőttenec. Bizonyaual, Ha ezẽ kőuűl mas Chriſtus volt volna, Philep Apaſtol el nem titkolta volna à Komornyiktol, kit wyonnan à kereßtyénſegnec fondamentomara tanyít vala: Főképpen pedig azért, Miert hogy à Komornyic vgyan meg kęrdí vala Philepet, Kiről ott ßollana à Propheta? Es hogy Philep annac vtanna meg kęrdẽ tőlle, Hogy ha tellyes ſűből hißen nẽ à Chriſtusba: Semmi emlekőzet ninczen à maſodic ßőmélly ről, auagy az őrőcké valo Fiarol. A propheta pedig aßt mondia, Hogy az ő vdeiét ſenki meg nem magyaraßhattya, Mellyben mind az Iſten ez Chriſtuſrol valo igaſſaga neue kődic à hiueknec, és az ő ßamoc, melly mind tanyitaſſáual, mind halalaual ßaporodot.

A minçmű igéuel kedig az ő vdeie és nẽzetſége itt ẽ hellyẽ magyaraztatic, aző igét talalunc, Acto. 8. Matt, 12. Nẽ ßűkſég pedig ennękem è bizonſagnac meg feytéſſében igen munkalkodnő: Holott Caluinus, à Papazoknac Doctora, nyiluã az ő magyarazattyokat meg veti, és nyiluan meg mutattya, Hogy mind à régiec, mind à moſtaniac valakic eßt à bizonſagot Iſaiasbol, à Chriſtuſnac őrőktől fogua valo ßűletéſről magyaraßtac, auagy magyarazzac, hogy tęuelgenec, és à ßent iras kőuűl ßolnac.

IX.

IX. ELLENVETÉS.

Ieremiasnac 10. Részéből.

Az Istenec, kic nem teremtőttéc à mennyet, és à földet, el veszenec à földről: Ha à Christus nem mennynec és földnec teremtője: Szükség, hogy el veszen.

FELELET.

Ez igéckel Ieremias Propheta tanyittya az Israel népét, melly Babilonianac foksagaba vitetic vala, Miképpen az egy Istennec tiszteſege melet vitezkődienec, és felellyenec à Babiloniabeliekněc, à kic őket intic vala, Hogy à Baluanyokat imádnac és tisztelńéc. Ez az oka, Miert ez igéc à Caldeusſoc nyeluen irattattanac meg, nem fido nyeluen, mint à többi, Hogy az ő nen nyeluecken à Caldeusſoknac hamis Isteneket meg czuffolhatnác, és karhoſtathatnac. Azonképpen mi, kic moſtan à Babiloniai foksagbol meg ſabadultunc, és az egy Attya Istent, mennynec földnec teremtéjénec lőnni meg esmertűc, Méltan à lelki Babilonialaknac, kic à rétes, allatos és ſőmellyes Istent tisztelic, és imadiac, mellyec à mennyet és à földet nem teremtőttec, ecképpen karhoſtathatnoc, és kéuanhatnoc, Hogy elueſſenec, és azzoknac az ő nęuec ki töreltesſenec, Mint Oseasnac 2. és Zachariasnac 13. reszében iruan vagyon.

Holott pedig à Papa Antichristus az egy igaz

igaz Iſten kőuül Baluanyokat imádtat, Meg tagaduán az egy Attya Iſtent, és az ő Fiat, az Ieſus Chriſtuſt, Nyiluan valo dolog, hogy illic ő ellen is ez az átoc, és méltan mondattatic az ő emberi alombol kőltet Iſteni ellen. Ez első réſze feleletemnec.

Maſodſor: Miképpen meg nem átkoſztatic Moſes, ki Pharao Kiraly Iſtenének neueſztetic, Auagy egyebec, kic Iſtenneknec neueſztőtnec, noha mennyet és főldet azoc nem teremtőttenec: Mind azon által nem ſidalmaſztatnac, és nem karhoſztatnac Ieremias Prophetanac è bizonſagaual: Mert ackort Moſes nem volt, ſem tiſztelteted, à Babiloniai Iſtenec kőzet: Azonképpen à Chriſtus ellen ſem ſolt it à Propheta, Ki még ackor ingyen ſem volt, ſem ſamláltatot à Babiloniai Iſtenec kőziben: Ezokaért ez az átoc mondatatic à hamis Iſtennec ellen, Kic az egy teremtő Attya Iſtennec tiſteſſeget gyalazzac és ronttyac vala, Melly ſemmiképpen à Chriſtus felől nem mődathatic: Mert ő eſt à mennynec főldnec teremtéiét nem czac ő Iſtenének, hanem attyanac is eſmeri lőnni, Es mindenűt aſt magaſztallya Nem önnenmagat: Es mindenekben annac engedelmes volt mind halaliglan Es ez az oka, hogy ſoholt önenmagat Iſtennec nem neueſzte, Hogy ſenki őtet nem vadolhatna méltan, Hogy az egy Iſtennec tiſteſeget maganac tulaydonyitotta volna.

Végezettre, Holot czac egy teremtő Iſten

magyaraßtatic az ô teſtamentomba, Méltañ meg átkoßtatnac minden ẏdegen Iſtenec, à kic nem teremtôttéc à mennyet és à fôldet, Es méltan átkoßtatnac az ô Teſtamentomban, valakic az egy Iſten kẏuûl tôb, auagy mas Iſteneket tißtelnec: De az wy teſtamentomba nagy kûlembſég mutattatic meg: Mert az Ieſus Chriſtus, mû Wruncka és Iſtenûncké ßenteltetet mû nękûnc: Es aßt paranczoltac immár, Hogy ô benne hidíûnc, és ôtet tißtellyûc, ßínte mint az Attyat, Iohanis 5. E kûlembſéget az wy és az ô Teſtamentomnac meg mértékeluén, Az ellenke zô iraſſokat kônyen meg feythettyûc.

X. ELLENVETÉS:

Ieremiaſnac 17. Réßéból.

Atkozot, ki emberbe bizic, Es az ô ßûuébẽ el ßakadot Iſtentôl. Aldot kedig az, ki az Iſtenbe bízic, Ha ezokaért Chriſtus czac ember, Atkozot, à ki ô benne bízic.

FELELET.

Az ellenkezô fęl is vallya, hogy az ember Chriſtusban kellyen bíznunc, à mennyében egye ſûlt az ôrôcké valo Logoſſal, és immar kęt természetbôl egy Chriſtus ßerkeßtetet ôßue. Ezokaért, Ha eßt ez átkot, az ô ęrtelmec ßerént kel ęrtenûnc, ô reaioc is illic. Mert Ieremías Propheta nem mondia: A ki czac emberbe bízic: ha nem: A ki emberbe bízic. Ez è mondás ſemmiképpen

képpen Chriſtuſra nem illic: Mert még ackor Chriſtus ingyen ſem vala, hanem czac iővendőbē az igéretec ßerént variac vala őtet, Es ackor nē hiſſnec vala ő benne: Ezokaért ez igéc az ember Ieſus Chriſtusban valo bizodalmot ſemmiképpen nem ronttyác, Hanem, azokon az emberekben és wrakban valo bizodalmat, mellyec az Iſrael népénec bantaſſara valanac, Hogy az Iſtennec, ki őket ſegiti vala, ne hinnénec, auagy az ő fennyegetéſsinec helt ne adnanac: Ezec mikor lattyác vala à Kiralyokat, Feiedelmeket, Papokat, Hogy à Prophetaknac és az Iſtennec ellene rugodoznánac, Aßt vélic vala, Hogy az Iſtennec haragiát el tauoßtathatnac, Miért hogy olly ſockan és ßántalanoc ő meletec valanac kiknec oltalmokban batron meg maradhatnánac, De effele emberekben valo bizodálom átkozot dolog:

E Prophetanac átka moſtani vdőben azokra néz, à kiknec főmec előt forog à Papa, Cardinaloc, Piſpekec, Czaßaroc, Attyác, Conciliomoc, és ennyi neuezetes Gyülekőzetec: Maga mind ezec erőttlenec, és czac emberec, Ezokaért, Valakic emberekben hellyheßtetic meg maradaſſokat, emberekre valo tekéntetbe az igaſſagnac nem engednec, Ezec minnyáian az Iſtentől el tauoznac, Es az Iſtennec atkaual terhelic meg önenmagokat, Es az ő küueket az Iſtentől el fordítyac.

Maſodßor, Az ember Ieſus Chriſtus, ſenki küuét az egy Attya Iſtentől el nem fordította,

Hanem, mindeneket az Attya Istenhőz igazgat Mind beßédéuel, mind téteményiuel, Tanyituan, Hogy ő egyedűl legyen az, à honnét mindenec vadnac, Es kinec mindenec tulaydonyitassanac, Es kihőz ő műnękűnc Kőzbeiaronc legyen, Es kitől minden tudomány legyen, Es ki ő benne hißen, Nem ő benne, Hanem az ő mennyei ßent Attyaban hidien, à ki őtet el boczatotta. En ő magamtol, vgy mond, semmit nem czelekedem Az én bennem lakozo attyam czelekődic mindeneket, Az ember Iesus Christus vallya mind e zeket, az ő attya, és őmaga felől, Mindeneket az ő attyanac tulaydonyituan.

Az Antichristustol talált őrőcké valo Christus kedig, az Attya Istent minden tißteségétől meg foßttya, azonnac valuan lőnni őnenmagat, ki az Attya: Mindennec teremtésset, Es az ô testamentombeli hiueknec gondia visseleiőnec őmagát lőnni monduán, Es azon neuezetec kel őmagat ékesituén, mint az Attya. Ieremias kedig ott è hellyen azokat átkozza, kic emberek re valo tekéntetbe, az ő ßűueket az Istentől el vdegenyitic, Az Istennec, és az ő igeiénec helt nem adnac, Minęmű most ez vilagnac iob réße: Nem azokat átkozza, à kic az ember Iesus Christusba hellyheßtettic bizodalmokat, Miképpen Psalm. 2. Dauidnac az ő abrazattyaban tanyitatunc, Mert bodogoknac mondattatnac, valakic à Christusba biznac.

Mű à Christust embernec esmeriűc lőnni: De nem ollyannac, à minęműt Ieremias és Dauid

uid Propheta magyaraznac, Psalm. 146. Tudni illic, kiben semmi v̊duo̊sség és meg maradas ninczen: Sem o̊magokat, sem egyebeket meg nem tudiác oltalmazni: o̊magokban élet ninczen, Es egyebeknec életet nem adhatnac. Az ember Ko̊z beiaro Christus kedig à hiueknec életec és igassagoc, Kinec minden testen hatalma vagyon, Iohan. 17. Birodalmais vagyon mennyben és fo̊lden, A ßent Lélec mértéc nęlkůl vagyon o̊ nalla, Mellyet valoban is meg mutatta, mikor à halottakat halottaibol fel tamaßtà. Luc. 7. Ioh. 11.

Ez ember Christust kedig, mikor az Attya Isten můnękůnc aianlana mennyekbo̊l, Nem ez elo̊t valot, auagy euel o̊ßue ßerkeßtettet ki volna, hogy o̊tet halgassuc, o̊ benne hidiůnc, és o̊tet důczo̊itsůc eßt paranczola. Semmiképpen hat Iere miasnac è mondassa à Christus ember ellen nem tamaßtathatic.

XI. ELLENVETÉS,

81. PSALMVSBOL.

Ne legyenec tenęked v̊degen Istenid: Es wy Istent ne imádgy. Ha ezokaért à Christus nem o̊ro̊cké valo Isten: Tehát v̊degen Isten: Es nem kel o̊tet imádni.

FELELET.

Ez è bizonsag és mondás, egyenlo̊ az elso̊ paranczolattal: En vagyoc à te wrad Istened, ki tégedet Egiptusbol ki hoßtalac à rabsagnac haza

bol: Vdegen Istenid ne legyenec tenęked én előttem. Egyęb nemzetségeckről nem emlekő zic, Hanem czac az Israel népéről. Masodszor: Olly Istennec neuezi magat, ki őket Egyptus rabságabol ki hoßta, Melly Istennec külső czelekődeti, Nem minden egyęb nemzetőkre néz, Hanem czac à Sidokra: Ennec à Sído népnec ßabad nem volt ennęl, az egy mennynec földnec teremtő Istenénęl egyebet imádni, és segétsé gül híni: De az wy Testamentomba meg mutattatic à külembség. Mert à Christus az Euangeliomba aßt paranczollya, hogy aßt minden népeknec predicallyac: Es ott immár wy testamentomba nem czac az egy Israel Isteneről vagyon emlekőzet, Hanem, az Wr Iesus Christusrol is: Annac pedig hitiről, tißteletiről, és feretetiről, Iohan. 5. 14. 1. Corinth. 16.

Summa szerént azért, Noha à Christus vdő ßerént valo, Es nem azon egy Isten, ki az Attya: Mind azon altal ő benne bizunc, Őtet imádiuc és tißtellyűc: Mert az wy Testamentomba meg paranczoltac műnekűnc, Hogy ő benne hidiűnc, őtet tißtellyűc és imádiuc: Mert ő benne hiuén, az Attyaba hißűnc, Az Attyat tißtellyűc, és imádiuc, Es nem wy vdegen Istent: Iohan. 12.

Io volna pedig bizonyaual eßt è mondáßt az ellenkező fęlnec meg mértecklení: Mert nyiluan wy és vdegen Istent imádnac, Es mind torkig à baluanyozásban feckeßnec. Mert ha látni akarnac, meg láthatnac, Hogy mind ő ßmind wy

Testa

teſtamentomban az egy teremtő Attya Iſten hir dettetic: Mind azon által wy és vdegen Iſtent é pitnec és emelnec fel, rétes, allatos, ſőmélyes Iſtent, Kiről az Wrnac könyuében à ſent irásban egy emlekőzet ſinczen. De hogy vdegennec és wynac ne láttaſséc lőnni, Moſesből, Moſes ellẽ valtic tamogattyac, és vgyekőznec bizonyitani.

XII. ELLENVETÉS,

Baruchnac 3. Réſzéből.

Ez à mű Iſtenűnc, és è talalta minden értelemnec vtát, Es Iſrael népét arra tanyitotta, Es az után à földen az emberec közet láttatot, Ez è bőlczeſeg kedig à Tőruénybeli paranczolatoknac könyue. Kőuetkőzic azért, Hogy à Chriſtus őrőktől fogua valo Iſten, Ki az emberi teſtben űdő ſzerént láttatot à földen.

FELELET.

Iolehet, Az ellenkező fęl è mondaſſal ſemmit nem bizonyithatna: Mert Baruchnac iráſſa nem ſamláltatic à ſent irásnac meg tekéltőttet könyuec közé: De mind azon által hogy ne láttaſſunc valami okockal czac az ellenkező fęlnec magyarazattyat meg vetnűnc, Ezen Prophetanac kőuetkezendő igékből vekűc à magyarazatot. Mert aſzt à bőlczeſeget, melly láttatot è földen, aſzt mondia à Propheta, à negyedic réſzénec à kezdetibẽ, Hogy ez à Tőruény kő-

nyw, Melly

Melly ollyan tőruény, melly őrőcké meg marad. Mindenec, vgy mond, kic aſt értic, Az életet találllyác: A kic pedig eſt el hadíác, azoc találllyác à Halált.

Ha kedig Baruchnac nyíluan valo megyarazattyanac helt adni nem akarnac à Papazóc: Minden kereſztyén laſſa meg az elől iaro beſzéde ket, Es azzoknac follyaſſabol tegyen itéletet ezekről. Magaſztallya Baruch az Iſrael Iſtenénec hatalmaſſagat, és bőlczeſéget, A kic aſt az Iſtennec bőlczeſéget és hatalmaſſagat meg eſmertéc, Meg marattanac: A kic kedig nem eſmertéc meg bűntőttettenec. Ezec vtan meg magyarazza, Hogy ſenki eſt è bőlczeſeget, ſem mennyből, ſem à kedekből alla nem hoſzta, meg ſem ielentőtte, ſem annac az ő vtat nem tudta, Hanem az Iſten, Kí mindeneket bőlczen teremtőt, è mutatta meg, és è találta meg az ő vtát. Erről à Bőlczeſegről mondía, Hogy láttatot é földen, Melly bőlczeſéget az Iſten à mennynec teremtéſsében ki ielentet, Rom. 1. Azon mutatta az vtán meg è földen valo czelekedetiben: Es innét vagyon, Hogy nemelly Bibliákban, tudni illic à Sanctes Paginusban, és à Tigurnumbeliekbe, vgy oluaſſuc, Hogy à bőlczeſég láttatot.

XIII. ELLENVETÉS.

Micheaſnac 5. réſzéből.

Es te Ephraimbeli Bethlehem, Kiſded vagy az Iudanac Ezeri közet; De te belőled iő ki en nękem

nękem à Hertzec, Ki biria az én nępemet Iſrá elt: Kinec ki iőuetele kezdettől őrőcké valo napoktol fogua vagyon. Ezokaért, à Chriſtus őrők től fogua ßűletett, és nem czac ßűz Mariatol.

FELELET.

Iſtènnec kiuáltképpen valo czapaſſa az vakſág, mellybe à Papazoc be borultanac. Mert ez à Prophetanac bizonſaga, nem valami őrőktől fogua valo Chriſtuſrol ßol, Hanem az emberről, ki Mariatol ßűlettet Bethlehem varoſſaban. Sem Maria pedig, ſem Bethlehemnec varoſſa őrőktől fogua nem voltanac. E mellet à Propheta à ki iő ueſről ßoluan, Iőuendőbe mondia lőnni: Nem hogy őrőktől fogua volt volna az Attya Iſtennec allattyabol, Es hogy mennyekből alla ßaluan, itt è főlden, aßt fel vőtte volna, à mint az Antichriſtus vallya.

Nyiluan magyaraztatnac pedig Micheas Prophetanac igéi, Matth. 2. az ember Chriſtuſrol: Mert ßent Mathé, miként à tőb Euangeliſtác is egyebről nem irtanac. Mert hogy à Propheta nem egy ki iőueteliről, hanem ſockrol ßol, Sem miképpen ßűletéſről nem magyaraßhatni, Mert ha ßinte az őrőktől fogua valo ßűletéſről kellene magyaraznunc. Az czac egy volna, és nem ſoc auagy kűlemb kűlemb fęle: Es à ßűztől valo ßűletéſſe egynec lőnni, és nem tőbnec magyaraßtatic ez irásban.

Sol ezokaért Micheas Propheta az igéretecről, mellyec ßvakorta az Iſtennec ßaiabol ez vi

lágnac kezdetitöl fogua ki iöttenec, és ßarmaßtanac, à régi napoktol fogua, nem à napoc elöt: Mert à teremtésnec elötte napoc sẽ voltanac.

Gene. 1.

A Messiasnac meg adassa és ßületésse felöl valo igéreteket eleitöl fogua az Isten wyitotta és ki ielentötte: Elößer paradiczomba: Az vtán, Abrahamnac, Isaaknac, Iacobnac, és á töb Patriarchaknac és Prophetaknac, Dauidnac, Esaiasnac, Ieremiasnac, Es à többinec. Es valami példakat és abrazatokat az Attya Isten az ô Testamentomba mutatot ki, Annyéßor iöt ki à Christus: Mert azoc mind à Christust, és annac el iöuetelit példaßtac. Isaaknac fogantattássaban és ßületéssében, Christus Wrunknac fogantattassa és ßületésse iedzettetet. Az ö ielen valo halálbol, hertelen valo meg ßabadulassa, Christus Wrunknac fel tamadassa abraßtatot meg. Azonképpen Ionásba, A kößicklaban, A mennyei kenyérbe &c, Mind ezeket Micheas Propheta ki iöueteleknec neuezi, Miért hogy gyakorta löttenec, Es ßantalanßor ezekben à Christus abraßtatot.

Mikor azért Bethlehemnec varosaban ßületet, Nem czac ackor lött az ö ki iöuetele, Hanem, öröktöl fogua valo napokon. Mert menten az vdöknec elsö réßeiben meg igértettet, Es az vtolso vdökben valoban adattatot meg. Bizonyaual, Ha ez ellenkezö fęl nem ßégyenlene az igasságnac ęrtelmét venni, és à hamissagtol el allani, még az önnen Mesterektöl Caluinus Ianostol, è bizonsagnac magyarazzat

tyában,

tyában tanolhatnánac, Ki ecképpen magyaraz-za eßt ez Micheaſnac bizonſagat, mint mű, mi képpen ide fel meg irtam.

XIIII. ELLENVETÉS.

Iſaiaſnac 48. 61. Zachariaſnac 2. 11 12. Réßei ből, és egyęb hellyekből veßnec à Papazoc bizonſagokat, Mellyeckel bizonyitani akariác az ő vélekődéſſeket, Tudni illic, Hogy à Chriſtus ô Teſtementomba ßolot legyen: Maga nem bizonyithattyac, Hogy Chriſtus ackoron valoba volt volna.

FELELET.

Ez à mű közenſęges feleletűnc minden efféle bizonſagokra. Valamelly magyarazat ellen kedic à ßent iráſnac fondamentomaual, és annac igaz magyarazattyaual: Es valamelly magyarazatban, az ő és wy Teſtamentomnac kűlembſęget ősſue zuriac zauariac, Hogy az hamis légyen, nyiluan meg tetzic à Sidoknac küldet Leuęlnec első réßéből: Mert ott az ô, és wy Teſtamentomnac kűlembſegéből az igaz ßent iraſnac fundamentoma ecképpen magyaraßtatic, és mutattatic meg: Régenten az Iſten ſocképpen, és ſoc formakban ßolt à mű attyainckal à Prophetac által: Az vtolſo vdőkben kedig ßolt mű vleűnc (Latodé, Nem ßolt régenten az Attyackal, Hanem mű veleűnc) az ő Fia által.

Igy ſol ſent Ianos is, Iohan. 1. A tőrueuy Moſes áltál adatot: Az igaſſág, auagy á bizonyoſag az Ieſus Chriſtus altal.

A Chriſtus kezdet tanyitani és czelekedni, Azaz, az ő hiuatallyába és tißtiben el iarni az wy Teſtamentomba, nem az ő teſtamentomba, Matth, 4. Acto. 1. Heb. 1. és 2. E nyiluan valo bizonſagot mikor ſolt az Iſten az ő Fia által, mikor nem ſolt, ſemmiképpen viſſza nem fordítha tyac, és viſſza nem magyarazhattyác.

A Prophetakbol tamaßtnac bizonſagokat, és bizonyitani akariác, Hogy azoc az ielen valo Chriſtuſrol ßoltanac és irtanac: Maga à Prophetac azért neueßtetnec Prophetaknac, Hogy az iő uendő dolgokrol iőuendőltençc, és az iőuendő Chriſtuſrol predicallottanac. Az Apaſtoloc kedig azért neueßtettenec Apaſtoloknac, Hogy ki boczatttattanac az Euangeliomnac predicallaſsára, és à Chriſtus felől valo vallás tételre: Az ő Teſtamentomba Propheciac, azaz iőuendő mődaſſoc voltanac: Az wy teſtamentomba kedig à Chriſtuſnac tudomanya predicaltatot, Mellyet az Apaſtoloc ő tőlle hallottanac,

Vilagos és nyiluan valo meg valaßtas ez, Es nyiluan meg eſmertetic, Hol ßolt és tanyitot à Chriſtus, auagy ő maga, auagy az ő Apaſtoli: Es holott az ő iőuendő czelekedeti felől, és ő maga felől iőuendőltőtter, Mellyeket az ellenkező fel meg nem valaßt.

Hogy kedig immár eßt nyiluan meg ertheſſűc, Es hogy meg bizonyitaſſác, Hogy à Chriſtus

ſtus az ô Teſtamentomban nem volt: Hanem, hogy ô felôle iô uendô mondaſſoc voltanac, kûlemb kûlemb ſçle abrazalaſſoc, Chriſtus Wrunc ômaga bizonyittya, Luc. 24. monduán: Ezec à beſzédec, mellyeket én mondottam, mikor még tû veletec valéc: Sûkſég volt be tellyeſſedni, mellyec iratattanac à tôruénybe, à Pſalmuſſokba, és à Prophetakba én felôlem.

E Chriſtus Wrunc bizonſag tételébe rend ſerént imezeket kel eſzûnkbe vennûnc: Elſôt: Hogy az ember Chriſtus ſol ômagarol, Nem más, ki az ember elôt volt volna. Maſodikat, Hogy ô felôle irtanac à tôruénybe, à Pſalmuſſokba, és à Prophetákba, Az az, Az egéſz ô Teſtamentomba, Nem hogy ô ott ſolt volna ôma ga felôl, Auagy à Prophetac által. Harmadikat, Hogy emlekôzic à beſzédeckrôl, mellyeket az Apaſtoloknac mondot. Azokrol pedig á beſzédekrôl az ô Teſtamentomba egy ſoual ſem emlekôzet. Végezettre, aſzt mondia, Hogy azoknac bé kellet tellyeſſedniec, à mellyeket ô felôle irtanac: Nem azoknac, mellyec nem iratattanac meg.

Azonképpen ſent Ianos, Ioh. 20. Mikoron mind elô ſamlálta á czodatételeket, mellyeket à Chriſtus az ô Apaſtolinac ſômec láttára czelekôdet: Semmit nem emlekezic amazokrol, mellyeket az ô Teſtamentomba czelekedet volna. Ha az ô teſtamentomba valamit czelekedet volna, ſemmiképpen azokat el nem titkolta volna.

Annac okáért, valamikor à Papázóc az I-

ſtennec igeiéből meg mutattyac, Hogy à Chriſtus à Prophetaktol vgy iőuendűltőttet, Hogy mint őrőcké valo Iſten nękűnc adataſséc, és nem mint Abrahamnac és Dauidnac maguabol: Es hogy à Chriſtus ßolt volna à teuiſſes bokorban, és egyebűt, Auagy hogy az Iſtennec kellet legyen meg teſteſſűlni: Auagy, Hogy az Attyaual egyetẽbe mindeneket teremtet volna, à minęműeket az Antichriſtus, az őrőcké valo Fiu felől hirdet, és predical, à ßent irás kőuűl, Ackor el hißßűc oßtan, hogy ezec à Chriſtusban be tellyeſſettenec, Mikor meg mutattyac, Hogy à Prophetac az ô teſtamentomba ezeket ő felőle iőuendűltec, hogy meg lőnnénec. Nyiluan valo Iſtennec igeiéből hedig ſoha nem bizonyithattyac, Ha nem erőßackal vont iraſſockal, Es az ő feiektől talált magyarazatockal.

Miképpen azért à Chriſtus őnenmaga kezdet lőnni, és fogantattot az wy Teſtamentomba Azonképpen ott kezdet ßolni, tanyitani, és czodakat tőnni: Sßolt és beßéllet Chriſtus à kőſſégnec, à Phariſeuſoknac, az ő Tanyituányinac &c, Nem az ô Teſtamentomba: Hanem az wy Teſtamentomba. Az ellenkező fęl hozzon nyiluan valo iráſt elő az ő őrőktől fogua valo Chriſtuſokrol, à ki ember nem volt: Es hogy az ô Teſtamentomba valakinec ßolt volna: Mikor eßt à ßent irásbol meg mutattyác, Az vtan elhißßűc, Hogy az wy teſtamentombeli bizonſagoc, à Chriſtus ßolaſſa, tanyitaſſa és czelekedeti felől, czac réß ßerént kellyen ęrtenűnc.

Hogy

Hogy pedig à mi vallaſſunknac igaſſaga világosb leheſſen, Egy nyihány példackal és mondaſſockal ezent bizonyiczuc meg. Chriſtus Wrunc, Iohan. 13. eſt mondia: Sükség, Hogy az irás betellyeſſediéc: (Nem aſt mondia, Sükség hogy az én beſzedim, mellyeket ô Teſtamentomba ſoltam be tellyeſſedienec) A ki én velem éſic, az ô ſarkat fel emelte ellenem. Miképpen azért ackor Chriſtus ielen valo képpen el nem arultatot, Sem kedig az Iudas nem volt: Hanem, Danid Propheta ômagarol, és az ô ellenſegéről mondotta ezeket, Iöuendö képpen kedig, és abrazatban à Chriſtuſrol, Noha az igéc vgy vadnac rendeltetuén, Mint ha ielenképpen Iudas Chriſtus Wrunkat el árulta volna.

Azonképpen Lucę 4, á Propheta az ônnen ſömellyében ſol, Mint ha ô volna à Chriſtus. Sol pedig az ô meg kenéſſe és el bocza taſſa felöl, és az Euangeliönac predicallaſſa felöl: Maga Chriſtus ezeket az wy teſtamentöba ôma ga felöl magyarazza, és aſt mödia, hogy Nazaretbe tellyeſſettenec be: Ma (vgy monda) ez az irás (Nem mondia, En beſzédim, mellyeket ô teſtamentomba ſoltam &c) tellyeſſedet be. Az wy teſtamentomba kenettetet pedig, és boczattatot el: Holott pedig ez Prophecia ſoc vdöuel ô elötte iöuendültöttet. Minden ember ſzabadon meg értheti, Hogy iöuendöbe tellyeſſedet be ez à prophecia az wy teſtamentomba, Mikor à Chriſtus meg adatot, Miképpen ômaga vallya, Luc. 4.

Touab

Touabba, Sent Ianos 2 réßében iruan vagyon: A te hazadhoz valo ßerelmem eméßtet meg engemet. Vötte ßent Ianos eßt à mondást 69. Psalmusbol. Mikoron à Propheta az igéket meg irta, Nem Christus Wrunc mondotta öket, Hanem à Propheta mondotta öket, és ömagarol: De azért azockal abraßtatot à Christus: Ezokaért wy Testamentomba Christus Wrunc elö hozza eßt è bizonsagot, és ömagarol magyarazza.

Sent Ianosnac 7, és 15 réßében, es egyęb mõdassokba az ô Testamentomnac, mellyekben à Christus halala, vgy mint ielen valo meg magyaraztatic, az ö ßomiuhozassa, Etzettel valo itattássa, Az ö ruhaianac oßtogatassa felöl, Kezeinec által lyigattassa felöl, Es teteminec éppen valo meg maradassa felöl, Az ô Testamentomba ezec vgy irattattanac meg, Psalm. 22. Exo. 12. mint ha ott ielen valo képpen meg löttenec volna, Es ömagarol ackor à Christus, és az ö halalarol bizonsagot tött volna: Maga ackoron ingyẽ sem volt à Christus, sem ßenuedet, Hanem ô Testamentomban ezeb abraßtattanac ö felöle, Minden bizonsagokban pedig, mellyeket az Euangelistác az ô Testamentombol elö hoznac, vtánna vetic ez igéket: Ezec pedig löttenec, hogy betellyesednéc az irás.

Soholt pedig à Propheciakat és iöuendö mõdassokat Christus beßédinec nem neuezic: Miképpen vißßontac, mikor Christus Wrunc beßédit elö ßamlállyác, nyiluan mondiác, Hogy az

Wr

Wr Chriſtuſnac beßédi ezec: Monda az Ieſus ő tanyituanyinac: Monda à Seregeknec: Monda à Phariſeuſoknac, Miképpen à ſzent Ianos bizonyittya, ötedic réßében, Hogy be tellyeſſed nénec à beßédec, mellyeket Ieſus monda: Beßédénec neuezi, nem irásnac, Es nyiluan valo képpen meg valaßtya.

Azonképpen, Acto. 2. és 20. Holot Dauid, Chriſtuſnac attya, és az ő abrazalo árnyéka, eßt mondia: Az Wrat láttam, Az én teſtem nyugßic à reménſégben, Nem hagyod az én lelkemet à koporſoban, Sem adod à te Szentedet rothadáſra, Melly igéc iruán vadnac Pſalm. 16. E meg mondot bizonſagbol nyiluan vagyon, Hogy az ellenkező fęl à Chriſtuſt nem eſmeri, Miért hogy az abrazalo arnyékot, vélic ő maganac az Wrnac lőnni. Ezeknec neha à Dauid ő maga à Chriſtus Neha pedig à Prophetac közzűl valamellyic, neha az Angyaloc: Ezeknec pedig mindenec ő Fiue zuratattnac és zauaratatnac, Miképpen hogy az Attyat à Fiuual és ſzent Léleckel egy Iſtennec állattyaban gondoltac lőnni: Vonßác, tekeric az iraſt, és betűkből és ſillabakbol tamaßttyac az ő Haromſag Iſteneket, Mint hogy az egy igaz Iſtent meg vettettec, és aßt à ſzent irásban nem láttyac, ſem tißtelic.

Aßt velic, Hogy à Chriſtus ſzolt ő teſtamẽ tomba, mikor az Attya Iſten ő felőle igéretet tęn, Auagy mikor à Propheta ſzol, az ő képében és ſzőmélyében, Auagy valaki egyęb, valaki à Chriſtus példaiát és abrazattyat viſſeli, Mint Da

uid, Salomon, és à többi. Ez az oka, Miért az Istennec igeiéből vőt bizonságoc, Mint Psalmo 2. és 22. Actor. 2. és 13: Mind à Christusnac ömaganac, Mind pedig az ötet abrazalo sömellyeknec ßolgal, és tulaydonyitatic. Ezent érez à több Psalmussokrol is, Mellyekben à Christus, és az ö iövendö czelekedeti magyaraßtatnac meg, Mint azokrol, és azoknac árnyékirül, Mellyeknec az ö betellyessedéssec à Christusban talaltatnac és adattatnac meg.

Valaki ezeket essébe nem véßi az iövendö mondassokat à Prophetaknal, Meg nem valaßtathattya azoktol à dolgoktol, à mellyec abrastattanac, és iövendöbe adatattanac meg, és betellyessettenec: Meg sem valaßthattyac az árnyékot à testül, Az világossagot az àrnyéktol. Mert à bölczességgel meg nem valastyuc az Isaiasnac ötuen harmadic réséből vőt bizonságokat: Vgyan aßt kel magyaraznunc, Mint ha ackoron senuedet volna à Christus, mikoron Isaias azokat predicallotta: Maga Esaiasnac vtánna ezer estendőuel ßenuedet, és ackoron tellyessette nec be mind azoc à Propheciac.

Azonképpen à Prophetac az Antichristust meg irtác, vgy mint ielen valot, minden ö czelekedetiuel egyetembe: Maga az Anti-Christus nagy soc vdö muluán à Prophetác után tamadot. A Prophetaknac vdeiekben az Istentelenekben vgy mint ielenképpen abráßtatot meg, Még Iudás is, az arulo abráßtatot meg, Mint Iohannis 13, nyiluan vagyon: Még

Kereß

Kereßtelő Ianos is meg abraßtattot: Es ez az oka, miért Christus őtet ILLYESNEC neuezi, Matth. 11.

Somma feleletemnec ez: Az ô Testamentomba à CHRI Stusrol iőuendő mondássoc vadnac: Es sohol nem találod, Hogy őmaga ßolt volna ackoron, Hanem czac abrazatokban. Sßolnac azért ő felőle igéretben, és iőuendőképpen. Hogy pedig vgy mint ielen valo képpen ßolnac, Az igéreteknec az ő bizonyos voltarol kel műnękűnc ęrtenűnc. Mert ha az ô Testamentomba à Christus valamit czelekedet és ßolt volna, Az Euangelistác azokat meg irtác volna, Holott tanubizonsagot teßnec, Hogy mindeneket, à mellyeket czelekődet, és tanyitot, meg irtanac. Vallyon pedig Christus Wrunc őnen maga meg nem mondotta volnaé, Hogy az ô Testamentomba czelekedet volna, Holot aßt mondia, Hogy mindeneket à kiket hallott és láttot az ő mennyei ßent Attyatol, meg mondot őnękiec? Iohan. 15.

Ezokaért, valamennyi iráſt forgatnac, Mellyeckel á Christusnac az ô Testamentomba valo czelekedetit és ßoláſsit bizonyitani akariác, Nem egyęb erőſség, Hanem az ő feieknec hamis gondolattya, Es az irasnac vißßa valo magyarazassa, mellyel az Istennec igassagat meg haboritani és hamissitani akariac: De lassac meg, Hogy feieken ne tellyéc à Dauidnac mondassa, Psa. 5: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium:* Mert nyiluan valo mondassoc ezec, mellyeket

 sem-

semmiképpen meg nem vethetnec: Kezde Iesus ezelekődni és tanyitani, Acto. 1. Esmet Heb. 1. az vtolso vdekben ßolt műnękűnc az ő Fia által. Item, Ioan. 20. Az Euangeliom azért iratott meg, Hogy az Iesust Christusnac esmerietec lőnni, Es nem másnac, ki az Iesus előt volt volna.

XV. ELLENVETÉS.

Zachariasnac 13. Részéből.

Te fegyuer, Tamadgy fel az én Pastorom ra, És à férfiura, ki én hozzam egyelő, Auagy, Ki tarsom, Auagy: Ki én hozzam raggaßkodot: Ezokaért à Christus őrőcké valo és egyenlő Istē az Attyahoz, és az Attyaual.

FELELET.

Mennyenec el à mű ellenkezőűnc, à Papá zo wraim, az ő Mesterekhőz, Caluinus Ianoshoz, Es tanollyac meg tőlle, Mi legyen az iraßt meg hamißitani. Mert az olly igen meg mutattya azoknac az ő bolondsagokat, kic è mondasbol az őrőcké valo Christust bizonyitani akariac Hogy nem ßükség, hogy én magamat faraßßam ezeknec meg hamisitasaban. Ha semmi egyęb è mondásban nem talaltatnéc, hanem czac az ferfi unac à neue is, Sinte elég volna à hamis okoskodasnac meg feytésére: Mert nem ßol á Prophetta ollyanrol, à ki ferfiu nem volna, Auagy őrők tól fogua valo Lélekről, auagy ßőmélyről, Auagy

uagy Logosrol: Hanem, à Ferfiat mondia egyenlőnec: Az után, Annac az ő sebeiről kezeiben. Holot à masodic ßőmelynec az ô testamentomba, sem keze, sem lába, sem sebe nem volt. Mert az ember Christus feßitőttet meg: Ennec volt keze laba: Es ez azoka, Hogy fel tamadassanac vtánna, kezein és labain à sebeknec hellyét meg mutatuán, bizonyttya vala, Hogy ő Lélec nem volna, Miképpen à Papa Antichristus, az ő pitéssés Doctoriual magyarazza: Hanem, hogy bizony ember volna, Luc. 24.

Eßt Zacharias Prophetanac mondassat à Papázôc felforgatuan, meg mutattyác, Hogy az igaz Christus tagadiac, Es hogy hamis Christust tamasztyác: Miképpen az egy Attya Istent meg valtoßtatuán Haromra, Melly rétes Isten, Nem igaz Isten: Es az igaz Istennec neuezetit czelekedetit, és dőczősségét, annac tulaydonyitottác. Azonképpen ezen Zacharias Prophetanac 12. réßéből vőtt mondást hamissan magyarazzac, Mikoron eßt mondia: Es én ream, kit meg gyakdostanac tekéntnec, és nagy iaygattassal sirattyac meg ôtet, vgy mint ßerelmest. Mert nem ômaga ßol à Christus, Hanem iőuendő mondás à Christusrol, Miképpen ßent Ianos Euangeliomanac 19. réßében è mondást elő hozuán, à Prophetanac tulaydonyittya. Mert aßt mondia, Hogy be tellyesitdnéc az irás: Nem á Christus beßéde, mellyet ômaga felől az ô Testamentomba mondot volna. ômagoc pedig az ônnen bolondsagokat meg hamisittyac, Mikor nyilnan tanyittyác

Hogy az örökké valo Chriſtuſnac oldalaban nin ezen ſeb, és az nem gyakdoſtatot, Hanem az Iſtennec igaz Fia, az ember Ieſus Chriſtus.

XVI. ELLENVETÉS,

Prouerb. 8. Réſzéből.

Az Iehoua, az ő vtainac kezdetiben birt en gemet. Kezdetben, mikor még ſemmit nem teremtet volna, A mélſégec még nem valanac, én immár fogantattam vala: Es à vizeknec kut feiei még nem indultac vala: A hegyec is az ő neheſségekben még nem allapattanac vala: Minden halmoknac előtte én ſzületettem: Mikor az egeket kéſziti vala vele valéc.

Itt az Iſtennec bölczeſſége, az öröktől foguan valo Logos ſzol, és aſzt mondia, Hogy az elſő teremtésben ielen volt: Követkézic hát, hogy à Chriſtus öröktől foguan valo legyen, és teremtő Iſten legyen. Vgyan ezen bizonyitatic Salomon más könyuében is, Eccleſ. 24.

FELELET.

Vallom aſzt, Hogy az Iſten ſoha nem volt az ő bölczeſſége és hatalmaſſaga nelkül. Mert mindenkoron bölcz és hatalmas, Miképpen minden eket is bölczen és hatalmaſſon teremtet, Mint Pſal. 104. iruan vagyon, Mű is kedig eſzt az ő bölczeſſéget minden teremtet allatokban nyiluan meg láthattyúc. De eſzt tagadom, Hogy

à Böl-

à Bölczeség ackor à Chriſtus, az Iſtennec Fia lőtvolna. Mert aſt à bölczeséget ackor az Iſten minden ő keze munkaira ki őntette, Eccleſ. 1. Ennec é bölczeségnec kezdeti az Iſtennec félelme, Es à hiueckel egyetembe teremtettet, mellyben is az emberec közzé őrőcké rendeltettet: Melly teremtés és rendelés ſemmiképpē az őrőktől ſoguan valo Chriſtushoz nem illic, Mint az ellenkező fęl őmaga vallya.

Salomon őmaga kőnyőrög à Bölczeségért, melly az Iſtennec iobiára vlt, Hogy őrőcké egyetembe wralkodiéc. Ackor kedig Salomonnac à Chriſtus, az Iſtennec fia, még meg nem adatattot volt, ſem mind azoknac, kic az ő Teſtamentomba éltenec. Mert az wy teſtamentomba adatot meg, Miképpen Chriſtus őnen maga, és az Apaſtaloc bizonyíttyac. Sem volt kedig à Chriſtus az ő Attyanac iobian: Hanem mennybe menésénec vtánna, Mar. 16. Phil. 2. Sem kialtot ackor az vtzákon ßerte, Miképpen Salomon az ő bölczeſége felől ir. Sem ez vilagnac orſagit ackor nem oßtogattya volt, Holot az ő birodalma nem ez vilagi, Es az őueit, kiket réſeſſe akart tőnni az ő orſagaban, ez vilagtol meg valaßttya, wy teremtet allatocka őket rendeluén. Semmi azért ezekben nem illic à Chriſtuſra, Melyeket Salomon az ő bölczeségéről magyaraz.

B Bölczeségről Salomon aßt iria: Mondiad à bölczeségnec, Hogy én nyénēm vagy te, Es az ęrtelemnec, Hogy én rockonom vagy te. Ezec, Mint ílenec à Chriſtuſra: Vallyon kinec nyéne ő?

A Böl-

A Bölczeségről irt Könyuénec 9. részében eßt á bölczeséget Ertelemnec hiya, Mellyért Salomon az Istennec könyörög, 1. Reg. 3.

Ezokaért vallom, Hogy á Christus minden koron bölcz és hatalmas volt, Még mikor Christus ingyen sem született: Sőt mikor még semmi teremtet allat nem volt, Mellybe az ő bölczeséget öntötte volna. Sőt aßt mondom, Hogy á Christus bölcz és hatalmas volt, De az Istentől, Nem az Isten á Christustol. Es Christus bizonyaual masodic Isten volna, és hatalmasb az Attya Istennél, Hogy haaz Attyat bölczé, és hatalmassa tőtte volna.

Az Euangelistac á Christustol eßt iriác, Luce 2: Hogy bölczeségben neuekődet, Hogy az Istentől meg keneter, és meg erősitőtet. Az Istent kedig senki nem monthattya, Hogy bölczeségben neuekedet: Mert az éppen ő nala őrőktől fogua volt. A Christus bizonyaual Istennec bölczesége: De nem az Istennec, Hanem mű nękűnc: Mert az Isten á Christustol soha nem tanolt: Hanem á Christus tanyittatot az Istentől, Iohan. 5. 8. 15. Es mű á Christustol, Vgy mint mű nękűnc adatot mestertől tanyittatunc.

Pal Apastol, 1. Corint. 1. eßt mondia: A Christus műnękűnc ßereßtetet az Istentől bölczesség igassag, és ßentség. Miénc ezokaért ez á bölczeség, és műnękűnc lőtt, Nem az Istennec.

Azonképpen á Christus élet, De műnękűnc Nem az Istennec. Istennec kenyere: De műnękűnc, Nem az Istennec, Iohan. 6. Istennec kenyeré-

nyerénec kedig neueßtetic: Mert Istentöl adatot műnękűnc.

Somma ßerént: Eßt mondom: Az ellenkezö fęl effęle czauargassockal, es irassoknac sarkabol valo tekergéséuel eßt mutattyac, Hogy az öröktöl fogua valo Christusnac meg bizonyitassara semminęmű bizonsagoc ninczen, és minden felé kapnac, Hogy czac láttassanac valamit bizonyitani, Noha semmit nem bizonyitnac, Es nyil uan valo irassoc ninczen az ö tölec gondoltattot és találtatott Christusrol,

XVII. ELLENVETÉS:

Prouerb. 30. Réßéböl.

Kiczoda ment fel mennyekbe? És kiczoda ßállot le mennyekböl? Kiczoda tartoßtatta meg à ßelet az ö kezeiben? Kiczoda köttößte öß ue az vizeket mint egy ruhaban? Ki hantta fel à földnec minden hatarit? Miczoda neue vagyon annac, és az ö Fianac, Ha tudod? Ezokaért, öröktöl fogua volt az ö Fia, Miért hogy az ô testamentomba is fiunac neueßtetic.

FELELET.

Semmi képpen nem köuetközic. Mert Salomon itt nem mondia, Hogy az Istennec, öröktöl fogua valo Fia volt volna: Hanem aßt mondia, Hogy ö nem bölcz, Sem találtatic ö nála te kélletes Bölczesség. Mert nem tudia, ki ment

volna fel mennybe, Auagy ki le ßallot volna mē nyből, és annac ki volna neue, Auagy az ő fianac. Miért hogy ő nem tudia, Azért kęrdez felőle. A Papázóc kedig ez igékből eßt akariác bizonyitani, Hogy az Istennec őrőktől fogua valo Fia vagyon, A kit az Vr sem tud, sem bizonyit. Ha azért ennec az Istennec őrőktől fogua valo Fia volt: Sűkség, hogy nem rétes auagy Haromsagos Isten, Hanem egy Attya Isten lőt legyen őrőktől fogua, Melly à Papázók nac vallássa ellen vagyon: Hanem ha azon, ki attya volt, Fiu és ßent Lélec volt volna, és czac neuezettel kűlembőzet volna: Miképpen mind à Papistác vallyác.

Hogy pedig à Fiu felől kęrdeßkődic, Abbol nem kőuetkőzic, Hogy az az attyánac allatttyábol őrőktől fogua ßűletett, auagy azon Isten legyen, ki az attya. A kęrdésre semmit nē felel az Vr: Hogy ha felelt volna, Es az Istennec igeiénec follyássa ßerént valamenire tanyitot volna ennec è kęrdésnec valo feleletiben, Méltan mű is annac à feleletnec rendiből tanolhatnanc.

Effęle irássoc gyakorta találtatnac az Istennec kőnyuében, Mellyben kęrdeßkődéssec tamaßtnac olly dolgokrol, kic ingyen ninczenec: Ki mérte az ő tenerében meg az vizeket? Es, ki igazgattya az Iehouanac Lelkét? Es, Kiczoda az ő tanaczánac ferfia, ki ezeket őnękie meg ie lentőtte? Esa. 40.

E kęrdésseckel meg mutattya, Hogy az Isten kőuűl senki nem volt: Es hogy az Isten kő-

uűl

uůl minden emberec ollyanac legyenec, mint az viznec czőpegésse, és à főldnec porra.

Azonképpen Isa. 44. réßében, az Isten eßt mondia: Kiczoda én hozzam hassonlo? Kiálczon: Allyon elő, és annac à rendit magyarazza meg: Senki elő nem ál, sem felel. Hogy ha à Christus ackor volt, és állattyában azon Isten volt, ki az Attya, ßőméllyében más, Nyiluan valo dolog, Hogy felelni kellet volna à Prophetanac, és meg ielenteni, Hogy vagyon még egy, Ki azon egy Isten legyen.

Sapient. 9: réßében, à Bőlczeség aßt kęrdi: Hogy ha volté valaki, ki az Istennec tanáczát ęrtőtte volna? Ertuén, hogy senki nem volt, ha nem czac az, à kinec az Istentől adatot. Lasd meg Baruch, 3: réßében, ahol ezekhőz hasonlatos kęrdés találtatic.

Ez az Vr, Minec vtánna tudia, és meg tanolta, Hogy egy legyen à teremtő Isten, és senki ő kőuůle, ezen kęrdeßkődic, Ezen kőuůl ki volna olly nagy Isten? Aßt kéuánnya, hogy őnęki meg magyaraßtassec, Auagy az őmaga neué ből, Auagy az ő Fianac neuéből. Nem az egy teremtő Isten felől kęrdeßkedic: Hanem ezen, Hogy ha ezen kőuůl más legyené, à ki őmagánac aßt mernéie tulaydonyitani, A mit ez az Isten őmaganac tulaydonyit: Auagy annac à kőuélynec és vakmerőnec ki volna à Fia. Bizonyaual, ha az ellenkező fęlnec igassaga volna, Ecképpen nem iatzodnéc, Es hamissan az iráſt nem tekerne,

XVIII. ELLENVETÉS.

Az masodic Psalmusbol.

Én Fiam vagy te: Ma ßűltelec én tégedet: Ezeket az Isten az ő Testamentomba mondta: Ezokaért őröktől fogua ßületett à Christus az Attya Istennec allattyabol. Mert az irásban az, Ma, őröktől fogua valo ydőkért vétetic.

FELELET.

Dauid Prophera eßt az éneket irta, Mikor Isten ellen, és Dauid ellen, Saulal egyetembe nagy soc ellenség tamadot volna, Az után Absolon is, az orßagi Feiedelmeckel, Hogy őtet à Kiraly sagbol, mellyre az Istentől kenetet vala, ki vethetnéc. De az Isten az ő ellensegit meg győzuén, Dauidot vißontag à Kiralysagra fel emele, Eßt az ő fel magaßtalassat magyarazzac imez igéc: Ma ßűltelec én tégedet: Mikor az Isten az ielen valo nyomorusagbol, és halalbol meg ßabadította volna, és melly ennél nagyob, A Kiralyi ßékbe vißontac be ydőtte volna, Miképpen 2. Samuel. 19. iruan vagyon: Holott eßt mondia: Meg esmertem, Hogy maßottem Kirallya Israelbe, Noha soc ydőuel az előt meg kenetettet volt Samueltől à Kiralysagra, és az előt is vgyan birta. Közenséges ßoláſnac modia kedig, Mikor valami ielen valo veßedelemből meg ßabadulunc, Vgy ßoktunc mondani: Vgy tetzic, Hogy ma wyonnan ßülettem ez vilagra.

Mikép

Miképpen azért Dauidnac nem akkor mondattatot, mikor ſźületet: Ma ſźültelec tégedet: Ha nem mikor az ielen valo veſźedelemből és halálbol meg ſźabaduluan, víſźontac Kiralyi ſźékiben vltótet, Mikeppen Pſalm, 2. nyíluan vagyon: Azonképpen à Chriſtusban, Kiben à példazo beſźédeknec meg tekéintéſſe vagyon, ezen bizonyitatot meg, Mikor halottaibol fel tamaſźtatic, Es à Kiralyſagba hellyheſźitetuén, az ő attyanac iobiára vlt, Miképpen Pal Apaſtol, Acto. 13. eſźt è mondáſt nem az ő ſźületéſſenec, Hanem fel tamadaſſanac meg erősitéſſére magyarazza: Melly az őrőc életre valo wyonnan ſźületés: Es hogy az Iſten az Attyaknac adatot igereteket be tellyeſsitötte, Fel tamaſźtuán az ő Fiat, az Ieſuſt, Mert ha fel nem tamadot volna, Senki nem hitte volna, Hogy à Meſsias, ő Fia volt volna.

Ezeket bizonyittya à Romabelieknec irt leuelének elſő réſźében, Noha ezektől külembező igeckel arrol à Chriſtuſrol ſźoluán, à ki Dauidnac maguabol valo: Nem arrol, ki Dauidnac maguabol ninczen. Mert amaz őrőktől fogua valonac Dauid attya nem lehetett: Hanem ennec, ki az ő maguabol valo: Mert ez, à maſodic Dauidnac attya, Mint iruán vagyon. Oſe. 3. Sem pedig a brazattya: Mert azoc nem abraſźtatnac, Mellyec ielen valo képpen vadnac, Mint őc mondiác az ő őrőcké valo Fioc felől, Hogy ő Teſtamentomban is ielen volt.

Az igetske kedig, MA, mellyből őrőktől fogua valo dolgokat, és őrőcké valo vdőket ma

gyaraznac, ſemmi képpen aßt nem iedzi, hanem bizonyos v̊dőt, mikoron az mondattatot, és mikor lőtt, mint 2. Sam, 19. iruán vagyon.

Luc. 19, réßében, mondia Ieſus: Ma v̊duőzűlt ez à ház. Ma, nem őrőc v̊dőt iegyez, hanē az napot, mellyen Zacheus Chriſtus Wrunknac predicacioiabol meg tęre.

Ecképpen ßol az Angyal is, Luc. 2: Ma, vgy mondà, ßűletet tűnęktec az v̊duőzitő, Dauidnac varoſſaban. Nem őrőc v̊dőket iedzi à, MA, hanem aßt à napot, mellyen Chriſtus Wrunc lőt vala ez vilagra.

Exod. 14. réßében mond Moſes: E mai nap ßabadit meg tűteket az Iſten az Egiptusbeliektől: A kiket ma láttatoc, Soha tőbßer nem láttyátoc, Ott is à, Ma, nem őrőc v̊dőt iegyez.

Igy ßol Dauid Propheta Pſalm. 95. Ma ha az ő ßauát meg hallyátoc: Meg ne keményiczétec à tű ßűueteket. Itt ſem őrőc v̊dőkre néz.

Gyermeki iátzodozás ezokaért à Papázóknac az ő magyarázattyoc, Hodie, Hoc eſt, Ab æterno.

XIX. ELLENVETÉS.

Az 72. Pſalmusbol.

A napnac előtte leßen Fiu az ő neue. Ezo kaért őrőktől fogua ßűlettet, És őrőktől foguán valo Fiu.

FELELET.

Ez

Ez énec, à mint à felyűl valo iráſſa auagy titulusſa meg mutattya, Salomontol vagyon, Ki à Chriſtuſt példáſta, és annac ő örſégát. Ezokaért az ő meg maradando és ki terieſztendő neue felől, méglen à Nap és à Hold leſzen, időuendől: Mind ezec kedig ſenkire inkáb nem illenec, mint à Chriſtuſra, Ki az Wr és örőcké meg maradando Király, Miképpen à többi is, Mellyec az énekben mondattatnac à Chriſtus orſagarol, ſemmi képpen à Salomonnac orſagarol nem értethetnec: Időuendőben ſol kedig, hogy Fiunac neueſztetic, Auagy hogy örőcké az ő neue meg marad: Időuendőben is mondia, hogy az ő neue ki teried: Mert ennec à meg tekélteté ſe az wy teſtamenttomra néz, Nem az ô teſtamentomra, Mellyben Salomon immár wralkodic vala. Sőt ennec è Prophecianac az ő betellyeſsitéſse ackor leſzen nyiluabban, Mikor az Antichriſtus, az Chriſtuſnac el időueteliuel meg romol.

E Chriſtuſnac neuéről bővebben ſol Iſaias 49. réſzében.

Ide valo Iſaiaſnac 53: réſze is, Mikor aſzt mondia: Az ő nemzetſégét ki ſámlálhattya elő Auagy, Kiczoda magyaraſhattya meg? A Chriſtuſnac kedig örőktől fogua valo ſzületéſſe felől itt egy ſoual ſinczen emlekőzet, Miképpen egyéb hűt is az egéſz ſzent irásban.

XX. ELLENVETÉS,

Sapient.

Sapient. 7.

A bölczeſség az Iſten erőſségénec, és nęmű nęmű tiſta ſarmazáſſa, az Iſteni fenyeſséges hatalmaſſaganac: Ezokaért, ſemmi tiſtátlan ő belé nem elegyedic, Az örőckė valo vilagoſſagnac tiſtaſaga, Es az Iſteni felſégnec maculanęlkűl valo tűkere, Es az ő iouoltanac képe. Ez igéket á Sidoknac irt leuelénec elſő réſzében magyarazzac az Iſten fiarol. Ezokaért, Hogy á Chriſtus őröktől foguan ſűletet az Attya Iſtennec állattyabol, Es őröktől fogua valo Iſten.

FELELET.

Hogy az á Bölczeſség, Mellyről Salomon ſol, Nem az őröktől fogua ſűletet Fiu legyen, Oda fel meg bizonyitam Salomonnac iráſſabol: Moſtan vgyan ezen hetedic réſzéből azokat bizonyitom.

Első: Ezen réſznec hetedic verſében eckeppen ſol: Ezért kéuántam, Es adatatot ennękem értelem: Segitſégűl hittam, Es iőt én belőm á bölczeſségnec Lelke. Eſt énfeiűl hellyheſtettem az orſzagokon, Es ſemminec alitottam á kazdag ſagot azokhoz haſonlitatuan.

Ezen igéket Iob Patriarcha iraſſanac 28, réſzében találod meg, A bölczeſségről ſol pedig bőw beſzéddel, Es ömagoc ſoc kérdéſſec után, Milegyen az á bölczeſeg, meg magyarazza: Imè az Wrnac félelme az á bölczeſség, Es á gonoſztol el tauozni, az az értelem.

Maſſod,

Maſſod, Erről à bölczeſegről aſt mondia Salomon, Hogy minden io aiandékoknac annya, Es ez à bölczeſég tanyitotta meg mindenekre. Nyiluan vagyon kedig, Hogy ez a tanyito Meſter, az Iſtennec lelke, Melly Bölczeſégnec, meg vilagoſitaſnac, és igaz itéletnec lelkének neueßtetic à ßent irásban.

Harmad: Ômaga Salomon meg magyaraz za, mi legyen az à Bölczeſég, Mellyről ô itt è heredic reßében ßol: Mindeneknec Meſtere à bölczeſég tanyitot engemet: Mert abba vagyon az értelemnec lelke.

Hogy pedig effęle okoskodaſſal tamaßtyac dolgokat: A Sidoknac irt leuelének elsô réßében, ezen igéckel meg magyaraßtatic az Ieſus Chriſtus: Sükſégképpen hát az à Bölczeſég, az Iſtennec Fia volt az ô Teſtamentomban. Nem kôuetkôzic: Mert mi az ô teſtamentomba az Iſtennec Bölczeſége volt mindeneknec teremtéſében: Az, mindeneknec fel épitéſſeben az à Ieſus Chriſtus: Es mondattatic rendelt es czinaltatot bölczeſégnec az wy Teſtameutomba, 1. Corinth. ,1. Az à Bölczeſég ackor ô Teſtamentomba, az Attya Iſtennec ßent Lelke, Ki áltat mindeneket teremtet.

Az wy Teſtamentomba kedig, az ember Ieſus Chriſtus, kiben az Attya Iſtennec bölczeſegénec minden draga kenczei valoban, auagy teſt ßerént lakoznac, Coloſ. 2.

Meg kel ezokaért valaßtanunc az ô Tôruén beli bölczeſéget, melly nem teremtetnec, ſem

ezinaltatnac nem mondatatic, Mint az wy Testamentomban az Iesus Christus. Mert erről Pal Apastol aßt mondia: Az Istentől ßereßtettet műnękűnc à Christus, Bőlczeség igassag, és ßentség: 1. Corinth. 1.

XXI. ELLENVETÉS:

Monda az Wr az én Wramnac, V̊ly az én iobomra. Ezokaért à Christus nem ackor lőtt, Mikor fogantatot á ßűznec mehében, Hanem ez előtt is volt, Mikoron az ô Testamentomban mondattatot Wrnac, Es, hogy Attya Istennec iobiara v̊llyen.

FELELET.

Ez Dauidnac az ő mondássa, az Wr Christusrol valo iőuendő mondás, Nem valami őrők től fogua valorol, Ki az Iesus Christus előt volt volna: Ki áz ő halálánac, és fel tamadáisanac vtanna v̊lt az Istennec iobiara, Minden hatalmat véuén, mennyben és földen. Sűkség volt pedig, Hogy ő leg előßer az vt melet valo vizből igyéc és az vtán emellye fel az ő feiét, Auagy à mint Luc, 24, magyaraßtatic, Sűkség volt, Hogy à Christus ßenuedien, Es az vtán az ő őrőkségébe vgy mennyen be, Az ő orßága és birodalma felől, Pal Apastol, 1. Corinth. 15. ezen igéckel, mellyec Dauidnac è Psalmusban vadnac, emlekezic. Sűkség, Hogy wralkodiéc mind addig, még

minden

minden ellenségit lábai alla veti: Az vtolsó ellenség à Halál, Az is el tőrleteric.

A Sidoknac irt leuelének 7. részében ezen Dauidnac Psalmusabol bizonyitatic à Christus pap saga, Hogy örőcké valo Pap legyen, Melchisedechnec rendi szerént. Az ember Christus kedig à Pap, ki ómagat mű érőttűnc az Attyanac aldoßta. Amaz örőcké valo, kinec teste ninczen, és ki nem bizony ember, Hanem lélec, auagy Isten, Semmit nem áldoßhatot az Istennec. Az ő orßagánac kiralyi istápia Sionbol iő ki: Minec vtánna az Apastoloc ßent Léleckel meg aiándékoßtatuán, az Euangeliomot az egéß világ ßerte keßtéc predicállani, és bőwséges népét gyűiőttenec à Christusnac, Mint az haynali harmat bőwségessen esic az földnec ßinére.

Az ember Christus pedig, Mar. 12. Dauidnac ez éneket bizonyittya, Hogy ő felőle iratot, Es hogy lélekben iőuendőlt ő felőle, Mikor még angyen sem ßűlettet volna.

Hogy pedig à Propheta vgy ßol, Mint ha el mult vdőkben mondana az Isten, Hogy az ő iobiara vllyen, A Prophetáknac az ő modioc szerént ßolt, Kic az iőuendő dolgokrol vgy ßolnac mint ha meg lőttenec volna, Auagy ielen valo képpen volnának, Mint Isaiasnac, 45. részében, Vgy mint ielen valot ßolittya à Ciruſt, Kisoc eß tendőuel az után ßűletett, és Babiloniabol az Israel népét szabadította.

Azon Isaias á Christus halálát vgy mint meg lőttet, gyackorta és vgy mint ielen valot magyarázza, 53, részében.

Ezokaért, mind ezec à Propheciac és iöuendő mondaſſoc, mellyec az ő bizonyos voltokért vgy mint el multaknac iöuendőltettenec, Noha azwy Teſtamentomba lőttenec meg azután, Iſa. 61, à Chriſtuſnac kenetéſſe, Vgy mint régen meg lőttnec mondattatic lönni: Melly kedig az után mikor Chriſtus ßületetnéc bizonyitatic, Hogy valoba meg lött. Lasd meg Luc. 4. réßében, mint ömaga Chriſtus Wrunc magyarazza.

Somma én feleletemnec ez: Miképpen az örőktől fogua valo Chriſtuſt à ßent irásbol meg nem mutathattyac: Azonképpen az ő orßágát is, Hogy örőktől fogua volt volna, Sem Papſagat, ſem az Iſten iobiára valo vleſét, ſem ſemminémű nepet, melly az ő Teſtamentomba önéki ßolgált volna: Mert mind ezeket à ßent irás az ember Chriſtuſnac tulaydonyittya, Nem valami egyéb nec, à ki ez ember Chriſtus előt volt volna.

Ezekben munkalkodiéc ezokaért, az ellenke zőfél, Hogy az örőktől fogua valo Chriſtuſt bizonyiczac meg, annac az ő orßágláſſat, Papſágat, és à többit, mellyeket az irás az ember Ieſus Chriſtuſnac tulaydonyit.

E mellet eßt is io meg gondolnioc: Hogy az Wr, az Wrnac ßolt, Nem ő magánac: Es hogy az Wr vltötte az ő iobiára, Nem az önnen iobira: Melly amaz egy állatu, és harom ßőmellyű Iſtenhöz ſemmiképpen nem illic. Mert az önnen maganac ßolna, Es ömagat vltötne az ő iobiára: Mert az ömagaban czac egy.

Somma ßerént; Nemelly bizonſagokra felelni a-

lelni akartam, mellyecknec igaz értelmébŏl à tŏb bire is ſabadon meg ſelelhetni, Hogy ha azoknac is follyáſat à hiw és kereſztyen eluaſo meg mérteckli.

Rŏuideden, Iſaiaſnac 45, réſzébŏl à mit forgatnac Chriſtuſnac abraſztato példaiárol, à Ciruſrol ſzol, Ki az Iſrael népének Iſtene volt. Mert az által az egy Attya Iſten, à mennynec földnec teremtŏie ſzabadította meg ŏket, Azért mondatattic, Hogy az Iſten volt az Iſtenbe.

Oſeaſnac pedig elſŏ réſzében mondattatic, Hogy az Iſraél népét az Iſten az Iſtennekben tartotta meg, Auagy, meg akarta ſzabadítani Babiloniabol. Szol à Ciruſrol: Auagy, à Sido nyelwnec follyáſſa ſzerént, Az Iſten az Iſtenbe ſzabadittya meg, Az az, ŏmagaban, es ŏmaga által: Mint Geneſ. 19. Az Wr az Wrtol eſete, az az, ŏmagatol. Azonképpen, Daniel. 9. Halgasd meg mŭnket az Wr ért, Az az temagadért. Lasd meg Vatablus Bibliáiát, Es effęle Sido nyelwnec ſzokaſa ſzerént valo ſoláſnac modiait.

Semmiképpen abban nem kętel kedŭnc, hogy à Cirus, és az által lŏtt meg ſzabadulás, A Chriſtuſnac, és ŏ általa valo meg ſzabaduláſnac példáia nem lŏtt volna, Miképpen ſoc lŏtt dolgoc, kic az ŏ Teſtamentomba czelekettettenec, Chriſtuſt példáſztác, Miképpen Pſalm. 45, Salomonrol ſzol, Abrazalo példázatban kedig à Chriſtuſrol, Kiben valoban azoc meg tekéltŏttenec, Ez az oka, Hogy à Chriſtus is, mikor à Sidoktol karomlattatnéc, Hogy Iſtennec neueſte volna ŏ

magat, Az ötet abrazalo bizonſagokat forgattya, Iohan. 10, Mellyekben à Birác és Feiedelmec Iſteneknec neueſtetnec, arrol az Iſteni hatalomrol, mellyel fel épitöttenec.

Mert à Chriſtus is, valami volt, és vagyon, Mindeneſtöl fogua az Attya Iſtentöl vagyon. Azért mondattatic, Hogy Iſtené, Auagy Iſtennec Fia, Auagy Chriſtus, az az, Meg kenetet: Mert ö az Attya Iſtentöl ſzereſztetet és rendeltetet Chriſtuſſa és Wrra, Acto, 2. 1. Corinth. 15. Iohan 17: Es mindeneket, à mellyec ö nalla vadnac, ö tölle vötte, A Léleknec mértéknélkül valo bövſeget, Auagy az Iſtenſégnec tellyes vóltát, Melly az Iſteni Birodalom, 1. Corinth. 15.

Senki ezokaért ne czodálkozzéc, Hogy azon egy ſzent iráſnac bizonſaga ſzolgállyon, Mind az árnyéknac, Mind kedig az igaſſág be tellyeſitéſnec: Mert ebböl ſemmi zur zauar nem követ közic, Sem egyic à maſikba nem változic, Miképpen az világoſság à ſötétſeggel à dolognac igaſſága az árnyeckal öſſue nem elegyitöttic: Azonkeppen ſem à Cirus, Dauid és Salomon à Chriſtuſſal egybe nem elegyittetic.

Moſtan, és ennec elötte valo meg mondot beſzédeckel és magyarazatokbol nyiluán meg tetzic az Antichriſtus az ö okoskodáſſaual, Mikèppen forgattya fel az iráſnac igaſságát, és vdegen értelemre viſſi. Mikeppen azért minden ſzent irás beli bizonſagokat, mellyec az egy Attya Iſten ſelöl ſzolnac, az ö tölec gondoltatot Haromſagra vonſzác, és vontác, Azonképpen az egy igaz

Chriſtuſrol

Chriſtuſrol valo bizonſagokat à maſikra, kit ők találtanac, erőſſackal vonſác: Maga ſemmiképpen arra nem illenéc, Miért hogy nyiluán az aſſonyállatnac maguarol ſolnac: Ezeket pedig à bizonſagokat tekeric arra, à ki à mag előt volt volna, Es ſoha aſſonyallatnac magua nem volt, à kit az Attya Iſten nem igért, ſem adot, az ővőknec be tellyeſitéſében: Mert az aſſonyi állatnac maguabol épiteret fel: Geneſ.3. Luc.1.

Ennec okaért, Hogy az Iſtennec igaſſagában neuekedheſſel, és eſſt à Chriſtuſt, kiről à ſent Prophetác tanubizonſagot teſſnec, Acto.10, valoba eſmerheſſed, Es amaſſt, kit az Antichriſtus talált, meg vrálhaſſad, Imé erről nyiluán valo, és világos iráſſokat ſamláloc elő, Hogy ehőz, à Dauidnac maguából ki hozattatot leſushoz raggaſkodial, Es ſemmi Chriſtuſt, ki az leſus előt volt volna, és Dauidnac maguabol nem tamadot volna, ne keres, és arrol ne álmadozzal: Mert nyiluan annac à ſent irásban ninczen tanubizonſaga.

XXII. ELLENVETÉS.

Szent Mathénac 28. Réſzéből.

Es meg kereſztellyetec őket, Attyánac és Fiunac, és ſent Léleknec neuébe: Ebből kővet kőzic, Hogy è harman egyenlőc és egy Iſten legyenec,

FELELET.

Nem

NEM kővetközic, hanem hamiſſań magyarázzác à Pápáſſoc és à Papázóc ezeket ez igéket és aual á hamis magyarazattal akariác eſt ez igék böl ki faczarni, Hogy igy az ő rétes Iſteneket tamaßac és meg erősitſéc véle. Nem vgy, hanem az egéß ßent iráſnac follyaſſa ßerént kel ezeket ez igéket magyarazni.

Leg elößer, Ez igéknec hamis magyarazaſſa bol meg tetzic, Melly igen gonduiſſelettlen oluaſſac à Papazóc à ßent iráſt, Mellyet nagy vigyazáſſal és könyörgéſſel oluaſnioc kellene. Mert ha gondot viſſelnénec rea, Es az elöl iáro, és à kővetkező igéket meg tekéntenéc, Ez nehány igénec az ő igaz értelme ki ielentetnéc. De ßoc káſsoc nçkiec ez, Hogy el hagyuán az iráſnac igaz magyarazattyanac regulàiát, ördög modra czac egy igét kapnac elő, Es aßt hurtzollyác minden irás ellen, és à ßent iráſnac derèc follyáſſa és ßolaſſa ellen.

Vegyüc ezokaért eßünkbe, mit paranczol à CHRISTVS főképpen az ő Apaſtolinac. A Papázóc à vizbeli kereßteléſre ſietnec, Mint ha Chriſtus Wrunc aßt itt főképpen rendelte, és annac az ő formàiát főrzette volna Maga az Iſten az ő Attya, az elöt kéßen ßörzette, és ßent Ianoſſal el is kezdette vala: Mat. 3. Mar. 1. Luc. 3. Iohan. 1. De nem arrol ßol főképpen: Hanem, Az Euangeliomnac ſorgalmatos predicallaſsára boczattya az ő Apaſtolit ki, Mint az első igéc, és az vtánna valoc meg mutattyác.

Mert

Mert mikor à Chriſtus az ő vére hulláſsában kén ſenuedéſſeben és halálában meg ſábaduláſt és ſabadſagot ſőrzet volna minden nemzetſégekből valo hiueknec: Azoknác io moddal, és nagy ſorgalmatoſſaggal kel vala predicallani eſt à nyert békeſſeget. Azért paranczolly Chriſtus wtunc az ő tanyituányinac, hogy el mennyenec és nagy ſorgalmatoſſaggal és buzgoſaggal predicállyác az ő Euangeliomat, eſt ez őruendetes hirt és kőuetſéget: Mar. 1.

Annac vtánna, à modiát is eleikbe adia, Mi képpen kellyen predicállanioc, és mire kellyen az embereket vínnioc, Tudni illic, Az Attyánac, Fiunac és ſent Léleknec neuére, Az az, Az egyedűl valo Attya Iſtennec, vgy mint à mű vduősségűnknec kutfeiénec és fő őkanac igaz eſmeretire: Annac vtánna, à Fiunac, vgy mint egyettlen egy Közbeiaronknac, Főpapunknac, Királyunknac, à mű bűneűnkért valo igaz és tekeletes valtſagnac eſmeretire: A ſent Léleknec kedig, vgy mint Iſtennec Chriſtus által mű reánc à mű meg erősitéſſűnkre, Lelkűnknec valo tanubizonſágtételre zalagul adot aiandékánac, anagy ereiénec hathatoſſaganac meg eſmeréſſere. Mert az Attya Iſten czac őmagaért könyőrűluén mű raytunc, à Chriſtusban vőt fel műnket, Es à meg békéltetéſnec és kegyelembe valo hellyheſztetéſſűnknec bizonſagara, az ő ſent Lelkét hellyheſztötte mű belőnc.

Mikor ezokaért ezeket à harmat, tudni illic Az Attyát, à Fiut, és à ſent Lelket emlitic az

Apaſtoloc, Nem aßt akariác meg mutatni, hogy ẽ harõ egy Iſten volna: Hanem, az v̊duõzitéſnec rendit és modiat magyarázzác.

Mũuel hogy pedig minden allatoknac meg eſmeréſnec okaért ßoktanac neuet adni, Hogy arrol meg találuán, és mindenektõl aßt meg valaßtuán, neuérõl meg eſmerheſſec: Azért ez az ige, nęw, gyakorta eſmeret ért vetic à ß. irásban. Lasd meg Exod. 37, mi modon Moſesá neuérõl akar az eſmerettre menni. Azonképp en mondia az Iſten Moſes felõl, Exod. 33. Vgyan neuedrõl eſmerlec én tégedet. A deakoknal is az ige, Nomen, à notione ſeu notitia neueßtetic.

De eßt is kel itt eßũnke vẽnũnc, hogy ſemmiképpen nem egyarant és egyenlõ képpẽ az Attyanac, és az Fiunac, és à ß. Leleknec neuébe meg kereßtelkedhetni. Mert az attyánac neuébe meg kereßtelkõdni, ſemmi nem egyęb, hanem ennec igaz eſmeretiben iutni, eßt egyedũl igaz Iſtẽnec eſmerni. Azért méltã mondhattyuc, hogy à Chriſtus az Attya neuében meg kereßtelkedet: Mert õ eſmeri az õ Atyát, Math. 11. Es az õ áttya neuében iõt, Ioa. 5. 8. Azõképpẽ mindenec, valakic eßt az egy Iſtent meg eſmertéc, és ahoz raggaßkottanac &c.

A Chriſtus neuében pedig meg kereßtelkõdni, ſemmi nem egyęb, hanem vęlle egyétembe minden bũneknec meg halni, és eſmet az igaſſagnac fel tamadni, Az õ Adamot minden vndokſagaual le vetni, Es az wy Adamba fel õltezni, és abban iarni: Rom. 6. Col. 2. Es á Chriſtuſt igaz meg váltonknac és v̊duõziténknec eſmerni.

A ki pediglen az egy Iſtent meg eſmeri, az õ

Fia, à Nazareti Iesus által, és ő benne hiſzen? Aſzt az Iſten az ő lelkéuel meg moſogattya, és abba beborittya: Acto. 2. 1. Cor, 12.

De az igaz magyarazattal nẽ elégeſzic meg Backos Peter, és Caroli Peter, hanẽ arra agyaskodnac hogy Chriſtus itt ez igeckel kiual ſképpẽ á kereſztſegnec, melly vizzel leſzẽ, az ő modiát paranczolta legyẽ, mellyből eſzt ſorollyac ãnac vtanna, hogy è harmõ egy Iſtẽ legyenec. Es nẽ czac aſzt, hanẽ, hogy az attya is Iſtẽ legyẽ, à fiu is Iſtẽ legyẽ, Azõképpẽ ſz. Lélec is. Eſzt à bakot vgy viſzic vtãna, mint ha téllyeſéggel atzél volna az orra: de czac ſzalma.

Ha itt eſzekbe akarnánac magokat venni, à Papázó vraim, el hadnác bizony à ſophiſtáláſt, és nẽ ſzidalmaznac bolondſágnac az Iſtennec igaſſagat, Meg hataroznac az ő agyaskodaſsokat: Es innét meg tanolnac, az ő v̊duőſſegeknec modiát. De ha vgyan azon ag notás dalt akarnac funi, tudni illic, Hogy Iſtẽ legyẽ az, à kinec neuébẽ kereſztelkődnec az ẽberec: Láſſac meg, mint fér őſzue Pál Apaſtolnac mõdaſiual, Holot mõdia, hogy à régi kereſztyénec meg kereſztelkőttenec à halottac ért. Eſmet 1. Cor. 10. Hogy minnyáiã az Iſraelitac meg kereſztelkettenec Moſesben, és à kődben, tengerben. Ha az ő velekedéſſec igaz: Tehát ſoc Haromſagos Iſten leſzen: A halottac, Moſes, à kőd à tenger &c. 1. Cor. 15.

Es ha ez az igaz kereſztſégnec az ő modia és formaia, kereſztelkődni Attyánac, Fiunac és ſzent Léleknec neuében: Tehát mind á harangoc, à hamu, à győrttyác, tűz, viz, ſoldor, kokonya, tikmony, buza, berkenye, mind iãbor kereſztyénec leſznec: Mert à Piléſſes Melius és Caloli kalandos

társai azzokat mind meg kereßtelic, és meg kereßteltéc Attyának, Fiunac és ßent Léleknec nevébe. ô ördegnec álnakságos czufftsága, mellyel az embereket megbolondittya.

Ha à mî magyarázatunc, melly az ßent írásnac follyássa ßerént vagyon, nem fér à két Peternec fogára: O ttan mutassanac iobbat. De à ßent írásnac lényáia ßerént: Nem az ô agyokbol, mint eddic ezelekôttenec: Mert annac à magyarázatnac à ßent írásban semmi hellye ninczen. Mert miképpen hogy à ßent írás Haromságos Istènt elônkbe nem ád, és arra mûnket nem tanyit: Azonképpen azoknac neuében valo kereßtelkedésrôl is, czac egy betûuel nem emlekezic: Hanem aßt à kereßtelésnec modiát à Papa hoßta be az Istèni Gyülekezetbe, Mellyel minden fèle állatokat meg kereßtelt, az ô rétes Istenének cõ firmalássara: Ez ezeknec az igéknec olly nagy erôt tulaydonyitot, Hogy mindent mûuelhettec vèle, mîg ördengességeket is és ßömfénueßtésseket: Melly hamis értelemtôl nem ßackathatnac el à Papázo wraim: De ha ebekbe nem veßic magokat, Ezec az igéc oda vißic ôket, ahol az waasloknac hellyec vagyon, à kénkôuest oban: Apocal. 21.

Christus wrunknac Kereßtsége is nem engedi aßt à Papás magyarázatot. Mert ha abban az értelembe kel ezeket ez igéket tartanunc, Miczoda neuében kereßteltéc tehát à Christust? Mert à Haromság neuében nem kereßteltéc, Mért hogy mîg ezeket ez igéket nem adta vala eleykbe az Apaßtoloknac; Es à Papázóknac vélekedés

ſekedéſſec ſerént, à Fia egyic à harom ſzö-
méllyec közzül, tudnia illic, á maſodic: Tehát
az önnen maga neuébe nem kereſztelhettéc: Mert
à Chriſtus nem az ö maga neuebe iöt, mint ö ma
ga mondia, Ioh.5. Ha ezokaért az igaz kereſztſ g
nec formuláia, kereſztelködni Attyánac, Fiunac
és ſzent Léleknec neuében, Tehat kereſztelö Ia-
nos ſenkit igazan nem kereſztelt, Mert még ac-
kor Wrunc eſt è formulát ki nem adta vala: Hat
Chriſtus Wrunc ömaga is nem igazan kereſztel-
kedet meg: Ha kedig ackoron volt ez à kereſt-
ſégnec formulaia, Mutaſſa meg à ſzent irásbol à
kęt Orias Peter, és hiſzünc nękic: De ackoron
mutattyac meg, mikoron à ſzamároknac ſzárnyoc
kęl, és hamarát röppülnec à daruckal.

Czalardul is czelekettenec volna az Apaſto-
loc, kic czac az Ieſus neuében kereſzteltenec, Es
nagy boſzſzuſagot töttec volna à kęt ſzömélyen, az
Attyán és à ſzent Lelken, Hogy ha ez volna az
igaz kereſztelésnec modia, Auagy ez okaért az
Apaſtoloc nem igazán iartanac az ö tiſztekben,
és nem igazán kereſzteltenec: Auagy Chriſtus
Wrunc à Papazóknac ęrtelmec ſzerent ezeket ez
igéket önękic nem mondotta és nem paranczol-
ta: De az Apaſtoloc igazan iartanac el az ö tiſz-
tekben, Es à kereſztelésnec ſzent ielét io és igaz
moddal adtác az Wr Ieſus neuében: Azért bi-
zonyára az Apaſtoloknac czelekedetec és tanyi-
taſſoc ellen à Papa Antichriſtus, az ö ſzockaſſa
ſzerent, hoſzta eſt az ęrtelmet az Haromſagos I-
ſten felöl, az Iſtennec gyüleközetibe.

Tudom hogy az Argonaßoc mindiáráſt az ő pilésses kalandos tarſaitol feleletet veßnec kölczen, és eßt mondiác: Hogy noha az Apaſtoloc czac az Ieſus Chriſtuſnac neuébe kereßteltenec, hogy azért annac ſemmi heia ninczen. Mert à Chriſtuſnac neuében mind az egéß Haromſág foglaltatic be&c: De iol meg láſſác. Mert à Haromſágot ſenki meg nem kenheti, Hogy Chriſtuſnac mondhatnéc. Maſodßor, A Chriſtus, nem à Haromſagnac, Hanem az egy látathattlan igaz Attya Iſtennec képe, 2. Cor. 4. Col. 1

Somma ßerént, Sem példánc, ſem pedig valami magyarazo iraſſunc erről ninczen, mellyel ez igéket à Papazoknac ęrtelmec ßerént magyaráßhatnoc. Az iráſnac pedig igaz follyáſſa ez, Hogy egy más ellen nem tuſakodic: Hanem mikor v̊degen magyarázatot teßnec rayta. Ezokaért eßt è ßent iráſnac mondáſſat kőnyeb volna tellyelséggel meg vetnűnc, Hogy nem mint hamis ęrtelemben à deréc ßent irás ellen tamaßtanunc és forgatnunc.

Valamelly magyarazat az Apaſtoloknac iráſſáual és czelekedetiuel ellēkőzic, hamis az: De à Papazóknac magyarazattyoc ellenkezic, Ezokaért hamis. Eſmet, Valaki kűlemben magyarázza az Euangeliomot, és más Iſtent tamaßt belőle, hogy nem mint az Apaſtoloc, Atkozot legyen az: De à Papázóc műuelic eßt, Mert az egy igaz egyedűl valo attya Iſten hellyébe rétes és ſorolt Iſtent hoznac be, Allatoſt és ßőméllyeſt Ezokaért, az ő magyarazattyoc nem igaz, hanem

hamis

lamis, és vdegen auagy Iogon iáro Euangeliom-bol hozatot elő, és átkozot: Galat. 1. és 2.

AZ EMBER IESVS CHRISTVSROL valo ſent irásbeli bizonſagoc, á Pápától talált Fiu Iſten ellen.

Iſa. 7: Imè, Egy ſűz fogad, és fiat ſűl: Es hiuod (ved eſzedbe: Iőuendőben ſól) Imanuelnec, az az Velünc valo Iſtennec. Az ember Ieſus Chriſtuſt magyarázza, és annac ſűztől valo ſűletéſsét iőuendőli, eſt az embert mondia, hogy iőuendőbē velünc valo Iſtennec neuezic: Nem mondia aſzt, hogy az előt őrőcké valo Iſten volt, Es az után fel vőtte à teſtet, Es vgy neueſzteret embernec: Hanem, Hogy bizony ember ſűletet, Es ez ember neueſztetet Iſtennec, Itild meg temagad, Hogy ha méltobbé Iſaias vallaſſanac engednünc, Hogy nem mint Antichriſtuſnac?

Iſa. 9. Gyermec ſűletett münkünc, és Fiu adatot, ki hiuattatic (ved eſzedbe: Iőuendőbe) Erős-nec, Tanacznac, Iſtennec &c: Lasd meg, Hogy à gyermeket mődia, hogy Iſtennec hiyac: Nem aſzt, hogy az, ki az előt Iſten volt, hogy az ſűletnéc, Es az után Iſtēnec, és embernec neueſztetnéc: ha nem ez à ſűlettet gyermec, hiuattatic Iſtennec.

Iſa. 11. Ieſſenec győkeréből veſzső ſál neuekedic, Es az ő győkeréből virág tamad, Kin az Iehouanac Lelke meg nyugſic, Ki igaſſágban wralkodic: Es az Iſtentelent az ő ſayanac Lelke által őli meg. Ez igéket Pal Apaſtol, 2. Theſſ. 2. à Chriſtuſrol magyarázza ez iőuendő mondásba

103

Es

Es nem valami ielen valo Chriſtuſrol, ki ackor a zon Iſten volt volna, ki az Attya. Azonképpen iõuendõbe az õ orßaglaſſa is, Miképpen ez igéc Luc.1. nyiluán valo képpen à ßületendõ Ieſuſrol bizonyitatnac.

Iſa.53: neueßtetic faydalomnac férſiunac, és ki minden gyarloſagunkat víſſelte, Ezeket az Apaſtoloc magyarázzác à Chriſtuſrol, Act. 8. 1.Pet. 2. Az Antichriſtus pedig az õ Fiu Iſtenét, minden ßenuedésbõl és faydalombol vdegẽ nec magyarázza: Mert az, Máuel hogy azon Iſten, ki az Attya, Semmiképpen nem ßenuethetet. Ollyan Wrés Meſsias igértetet kedig mũnc kũnc, ki ßenuedet, és meg holt mũ érõttũnc. Ollyanrol iõuendõltec à ßent Prophetác: Miképpen Pal Apaſtol, Acto. 26, bizonyittya.

Ierem.23.33.4. Eſd.7: Az ember Ieſus Chriſtus irattatic meg, Nem ki az ember elõt volt volna, és Dauidnac maguabol tamaßtatot fel. Chriſtus mondattatic iõuendõbe, Hogy Iehouanac, mũ igaſſagunknac neueßteſſec: Nem az, ki az elõt Iehoua volt volna, Es az vtán tamaßtatot volna fel Dauidnac maguábol.

Daniel Propheta 7. réßében, Ahol haſonlatoſt lattot az embernec fiahoz, ki az vénhõz el érkezet, és adatot õnęki õrõcké valo Birodalom: Melly igéket ßent Lukacz, Euangeliomanac elſõ réßeben, az ember Chriſtuſrol, ki ßũz Máriatol ßületet, magyaraz.

Azonképpen, 2. Sam.7. Ahol Dauidnac, halála vtán, fiu igértetic: Valami õrõktõl fogua valorol, ki

sorol, ki az elől lőtvolna, semmi emlekezet ninczen, sem azigéretbe, sem az egyebekbe. Mert à tellyes sient irás egy Istennél többet nem mutat ki az ô Testamentomba à Prophetac és az Angyaloc altal szolt, és czelekedet: Az vtolso vdők ben pedig az ô Fia által: Hogy nyiluan legyen, Hogy à mű vduősségünkre nem szükelkődünc, sem szükelkődünc à masodic szömélynélkül, melly hamissan mondattatic azon Istennec lönni ki az Attya.

Az wy Testamentomba az ember Christus mondia, Hogy Mosesnec irasába, à Prophetakban és à Psalmusokban ô felőle szoltanac és irtanac: Nem hogy ômaga szolt volna, Auagy, az ő röktől fogua valo Christus szolt volna árrol, ki vdő szerént szűletendő volna. E mondasbol nyiluan meg bizonyitatic, Hogy az egéß testamentomba erről, az ember Christusrol iővendőlt, és nem másrol, ki az elől volt volna.

Ezokaért, vgyan Isten ellen valo terekedés és vakmerőseg, ezen kővül, auagy ez elől valot keresni: Nyiluan Antichristus lelke vagyon abba, valaki tagadia, à Iesust, Christusnac lönni: Es ki vallya, Hogy az Iesus, à test elől volt, és az elől iőt volna el: 1. Ioh. 4.

Christus Wrunc önnenmaga, Iohan, 5. aßt mondia, Hogy Moses ő felőle tőtt tanubizonsagot: Nem arrol, ki vagy ő vele őßueczattlatatot volna, Auagy ki őtet fel vőtte volna. Sem miképpen azért meg nem czalattatunc, Hogy ha Moses irásat kővettyűc, Melly az meg igért

Meſsiaſt, Abraham maguánac, és ember Ieſus Chriſtuſnac mondia lönni.

Chriſtus Wrunknac tanyituanyi, à ſzent Apaſtoloc, az ö Teſtamentombeli bizonſagoc felöl ezért mondiác: Ennec à Nazareti Ieſuſnac kit az Iſten az ö lelkével meg kent: Es ki az ördöktöl meg nyomoritattakat meg ſzabadit vala, Ennec, nem ki az elöt volt volna, teßnec à Prophetác tanubizonſagot, Hogy bünnec boczanattyát veßic az ö neuénec általa minnyáian, kic ö benne hiy endnec, Acto. 10.

Czac röuideden akartam, mind az ö s mind az wy Teſtamentombol nyiluán valo bizonſagokat elö ſzamlálnom, az ember Ieſus Chriſtuſrol, az Iſtennec Fiarol, Ki által, az Iſten minden eket czelekedet, Es meg boczátuán à mi bününket, Münkünc az öröc életet adta: Hogy nyiluán legyen, Hogy az Antichriſtuſtol talált más Chriſtus nélkül ſzabadon el leheſſünc. Vallyon, iob életet és nagyobbat adhatté amaz, ennél, ki aßt mondia: En az öröc életet adom önkiec. Valaki ezokaért el hißi, hogy az öröc életnél iob élet ninczen, Es ki Moſesnec, à Prophetaknac, Az Attya Iſtennec ömaganac nem hißen, Ki münkünc magas mennyböl eßt à Chriſtuſt aianlotta: Hidien bator amaz öröktöl fogua valoban, Kit az Attya nem aianlot, Kiben valo hit, az öröc életet nem adia.

AZ WY

AZ VY TESTAMENTOMBOL VŐTT BIZONSAgokra valo felelet, Mellyeckel az Antichristus az ő duplás auagy kettős Christusát akaria oltalmazni.

MINEC vtánna erőßackal az ô testamentombeli bizõsagokat võtac az őrőktol fogua valo Christusnac, ki nẽ ẽber, meg erősitésére, Nem ßégyenlic az wy testamentõnac is az ő igaz follyássat fel forgatni: De meg tagadhattlã dolog ez, Holot az Isten semmi olly Messiast az ô testamẽtomba nem igirt, ki az Attya Istennec allattyábol ßűletet volna: Sem vgy, mint ackor ielen valot mennyből aiánlotta: Hanem czac iőuendőben, Abrahamnac és Dauidnac maguábol igéri. Ezokaért, az wy Testamentomba sem találnac egyebet ennęl. Oka imez: Hiw és igaz mõdo az Istẽ: Es à mit az Attyáknac igért, azont adta meg őnekiec, Miképpen Pál Apastol, Acto. 13. bizonyittya.

Hogy ha pedig valami őrőktől fogua valot esmertenec volna, auagy à ßent irásbol, az Attya Istennec allattyábol ßűlettettet hallottanac volna: Semmiképpen aßt el nem titkoltác volna: Sőt inkáb arrol tőttenec volna tanubizonsagot: Es miképpen lőtt annac az ő nemzésse auagy ßűletésse elő ßamláltác volna. Eßt nem műueluén, Az ember Iesus Christusnac ßűletésset magyarázzác

 à ßent.

ſzent Euangeliſtác. Az Antichriſtus Papatol gondoltatot ſzűletés felől pedig, egy ſzoual ſem emlekőznec.

ELSŐ ELLENVETÉS.

Iohan. 1. Réſzéből.

Kezdetben vala az Ige: Es az Ige vala Iſtennęl: Es ez Ige Iſten vala &c.

FELELET.

Ez à Papazóknac fő oſzlopoc, az ő hamis vélekedéſſeknec oltalmazzaſſára: De ennec è bizonſagnac magyarazattyában, mindeneket fel forgatnac, A főt lábba téuén: és à labokat főue. Es ez az oka, Hogy ez igéknec magyarazattyaban, Olly Iſten Chriſtuſt formalnac, ki az ember előt volt volna: Es olly czelekedeteket tulaydonyitnac őnękie, Mellyec nem az ember Chriſtuſtol, Hanem az Iſten Chriſtuſtol lőttenec volna, Es ahol ſzent Ianos à Chriſtus czelekedetinec véget hellyheſzteti, Tudni illic, halálában, Mellyben bizonyittatot meg, teſtnec és embernec lőnni: Ott őc hellyheſztetic az ő kezdetit, Az az, Meg teſteſsűléſſet. Ez az oka, Hogy ſzent Ianos Euangeliomat, melly az Euangeliſtáknac rendiben az vtolſo, Az ęrtelemnec ſzerént elſőnec vallyác lőnni, és kűlembezőnec à tőbbitől, Miért hogy czac ez egyedől irt volna à Chriſtuſnac őrőktől fogua valo ſzűlettéſséről: A tőbbi czac em

berſége

berſége ſzerént valo ſzűletéſſéről: Maga az Euan
liſtáknac iraſſabol nyiluán vagyon, Hogy az em
ber Chriſtuſt, á ki á ſzűztől ſzűlettet, irattatic meg
Es hogy egy is az Euangeliſtác kőzzűl, az Ieſus
előt valo Chriſtuſrol nem irt, aſzt az ő iráſſoknac
follyáſſa nyiluán meg mutattya.

A minémű kűlembſeg pedig vagyon á négy
Euangeliſtác kőzet, ebben mutatodic meg, Hogy
ſzent Mathé, Lucatſal egyetembe az ő Euangeli
omokat kezdettec irni á Chriſtus fogantataſſarol
és ſzületéſséről: Márc pedig és ſzent Ianos ezeket
el hagyuán, az ő tiſztiről, és tudomanyarol keſz-
tec el az ő Euangeliomoknac iráſat: Iolehet ſzent
Márc egy nehany beſzéddel emlekezic az ő moſo
gataſſarol, és puſztában valo kéſértetiről. Szent
Ianos kedig egy igéuel ſem emlekőzic fogantaſ-
ſarol, ſzületéſséről, gyermekſegéről, auagy ke-
reſztſegéről: Hanem tiſztiről, Mellybe foglalta ő
nenn agat á puſztabol ki iőuén, Euangeliomanac
kezdetit rendelte. Ez az oka, Hogy Ige Iſten-
nec őtet neuezi: Mert á tanyitáſrol keſzte el az ő
tiſztit, Euangeliomát kedig ezel boronallya be,
Hogy hidűc az Ieſuſt, Chriſtuſnac lőnni: Es nem
olly Logoſt, Ki az Ieſus előt volt volna.

Hogy ha kedig ſzent Ianos ebben az ő Euan
galiomaban olly Logos Chriſtus felől irna, ki az
Ieſus előt volt volna: Az Ieſuſt, Chriſtuſt,
nem mondhatna Ige Iſtennec: Es az Euan-
geliomnac vége ſemmiképpen á kezdettel egyűt
nem folna: Es az ő beſzéde meg nem álhatna, mi
kor aſzt mondia: Hogy azért irta az ő Euangeli

omát, hogy hidiůnc, hogy az Iesus legyen à Christus: Hogy ha itt á Logos Isteni nęw, auagy az ŏrŏcké valo Fiut, Auagy kůlembet attol, az Iesustol, à ki ember, ęrtene.

Miképpen azért ßent Ianos más Christust nẽ esmert, Hanẽ az Iesust: (mikeppen minden ŏ irassaban czac errŏl teßen vallást) Azonképpon senkit egyebet meg nem irt, sem ezẽ kŏuůl más Christusnac mondássit, auagy czelekedetit elŏ nem ßãlallya, hanem ennec, à Nazareti Iesusnac, Kit az ŏ kůlemb kůlemb fęle hozzánc valo io tétemenirŏl és czelekedetirŏl, kůlen kůlen neuezetŏckel é kesit meg, Ige Istennec, Eletnec, Vilagossagnac, Kenyérnec, Aytonac, Sŏlŏtŏnec, Kŏnec, Paßtornac &c mondia lŏnni: Ez ember Iesus Christust magyarazza azért è neuezetteckel, nem egyebet. Mert ha mind ezec à neuezetec nẽ illenec az ember Iesus Christusra, Sůkség, hogy más legyen, kire illenec: Sent Ianos kedig az ŏ Euangeliomát azért irta, hogy hidrůt, az Iesust Christusnac lŏnni. Ennec okaért, hogy az ellenkezŏ fęlnec hamis okoskodási, Mellyec ez igéknec hamis magyarazattyokbol vétetnec, nyiluan meg mutassam, Rŏuideden ßent Ianos Euangeliomanac à kezdetit, mellyben à Iesus Christust meg magyaráz za můnękůnc, rŏuideden meg vilagositom.

Leg elŏßer azért ßent Ianos az egéß Euangeliõnac sõmaiat ßamlállya elŏ, egybe ßedegetuẽ à Christusnac czelekedetibŏl és neuezetibŏl, tudni, Az à Christus ember ki lŏt legyen, mit czelekedet, és az ŏueihŏz el iŏuén miképpẽ fel vétettet

Vége-

Végezettre, ő vele mit czelekőttec. Ezeket ſ. Ianos ez ő iráſſaban à kezdetiben, vgy mint egy ſommaba be foglallya. Az Antichriſtus kedig ez egyűgyű igaſſagot meg vetuén, és meg tagaduán más őröktől fogua valo Iſtenről, és egy állatu fiurol, Ki neha más, Neha kedig azon Iſten legyẽ, ki az Atya, ez igéket magyarázza. Ezokaért ſűkſég ez igéknec igaz értelembe műnen magunkat foglalnunc.

A SENT IANOS EVANGELIomanac à kezdetinec magyarazattya.

Kezdetben az Ige vala.

A Kezdetinec igeiében ſ. Ianos nem valami ő röktől fogua valo dolgokat magyaráz, Auagy aſt, à mi az elſő teremtéſnec az ő kezdeti volna, ſem az ô teſtamentomnac az ő kezdetit: Hanem: Az Euangeliomnac, auagy az wy teſtamentomnack zdetit érti. Mert miképpen Moſes az ô teſtamentomnac, és az ô teremtéſnec kezdetit rendſerént meg magyarazza: Azonképpen ſent Ianos az wy Teſtamentomnac kezdetit, és az ember Chriſtuſnac, à maſodic Adamnac az ő kezdetit mutattya meg: Es azon kezdi az ő Euangeliomat, miképpen ſ. Marc is elſő réſében.

Ezen ſ. Ianos, cap. 2. à Chriſtus czelekedetinec, és czodatételinec kezdetit ezẽ igéuel magyarazza meg. Lásd meg, Iohan. 15. 16. Acto. 11. 15. A Papa Antichriſtus kűlẽb kűlẽb képpẽ magyarazza à Kezdetnec igeiét, Neha őröktől fogua valo dologért: neha à teremtéſnec kezdediért: Hogy ez legyen az

ez értelme, Hogy à Christus kezdetbe volt, Az az, Kezdettől fogúan: melly nyiluán valo képpen ellenkezic Szent Ianosnac mondassaual.

Vala az Ige, auagy amà Beszéd.

A Beszéden, auagy az Igén érti az embert, az Iesus Christust, ki altal az Isten szolt az vtolso időkben, Az az, Az ô Testamentomnac vége felé, Az wy Testamentomnac pedig kezdetibe, Heb, 1 es 2, Mikor az Isten az ô Fia által szolt, Mert is kedig szolunc ô vele, ô általa: Mert az wy Testamentomnac Közbeiároia, az ember Iesus Christus, 1. Timoth, 2. Sem oluassuc soholt à Szent irásba, Hogy valami Christus, ez ember közül Ige volt volna, Auagy valamit szolt volna. Erről kedig mindenüt, az wy testamentomba oluassuc, Ki mikor kilded gyermec volt volna Senkiről nem szolt, Sem az ô annyarol sem à Bölczekről, kic ôtet imádac, Matth. 2. H[illegible], hogy tizenkét eztendôs volna, meg muta[illegible] ô bölczeségét à törvéntudo Doctoroc kö[illegible] templomba Ieruſalembe, vélec diſputaluá[illegible]ket kérdezuén, Annyira, Hogy minnyaia[illegible] ámélkodánac az ô bölczeségen: Luc. 2. Annac vtánna harmintz eztendôs korúén, mikoron meg kereszteltetkedet volna, Akkoron kezdet tanyitani, Es megbizonyittatot, Hogy ô az Istennec Logosa auagy Igéie volna. Az ô mennyei Attyának akarattyát megjelentuén, Vgy mint Istentôl adatot tanyito és Mester: Mat. 4. 17. Acto. 1. Heb. 2.

Hogy kedig ez az Ige az ember Christus lôt légyen, Oluasd meg, Acto. 13. 1. Timo. 1. Apo. 19.

A Pa-

A Papazoknac kedig czac egy bizonſagoc ſinczen à ſzent irásban, Mellyel meg bizonyithatnac Hogy az ember Ieſus Chriſtus előt valo Iſten, Logoſnac neueſztetnéc, Ecképpen neueſztetic Kereſztelő Ianoſs is, Kialto Szozatnac, Matt. 3: Es Aaron Moſes ſzaiánac: Exo. 4.

Ez az Ige Iſtennęl vala: Ez kezdetben Iſtennęl vala.

Ezen Ember Chriſtuſrol ſzol, Ki noha kezdettől fogua Logos auagy Ige volna, és az Attya Iſtennec akarattyanac magyarazoia, Es az Iſtennec igaſſagat és vtát tanyitana, Mind azon által kezdet[illegible] nac lőn[illegible] em eſmeric vala az embere[illegible] Annac az Iſtennec, á ki őtet [illegible] vala eſmeretiben, oltalmaban, és ſz[illegible]etiben vala, Nem az embereknec, kic kőzet [illegible] vala, és tanyit vala, Ennec à magyarazatnac ig[illegible]agat, à ſzolaſnac módiai: Iſtennęl lőnni, Iſten e[illegible] lőnni, nyi[illegible]n bizonyittyac: őnnenmaga [illegible] Ianos is. 1, Iohan. 1: Az ęletnec igeiét, [illegible] ſőmeckel láttanac, Es fűleckel hallottanac, és kezeckel tapaſztaltanac, Hogy az attyaual volt, és az vtá[illegible] ielentőttet meg műnękűn.

Nyiluán valo dolog ez, Minec előtte hallottaibol fel tamadot volna is ecképpen meg bizonyitotta, és meg erősitettet az ő kiralyſagaban, valoban és mindeneſtől fogua őtet meg nem eſmertéc: A mű életűnc is moſtan el reytettet az Iſtenbe, Coloſſ. 3. Az vtán meg ielenic, Mikor à Chriſtus meg ielentetic.

Hogy kedig ez igaz legyen, Nem czac ez nyiluan valo bizonſag mutattya meg: Hanem à czelekedet is. Mert kereßtelö Ianos ſem eſmeri ö tet, Iohan. 1: Es à fokhazbol halálánac elötte hoz za külde, hogy meg mondana, Hogy ha ö volna az, auagy máſt kellene várni? Matth. 11.

A Sido nép ſem eſmere ötet, Noha közettec forgodnéc, és tanyitana öket, Iohan. 1.

Még vgyan az Apaſtoloc is, Noha ö magar czelekedetit, tanyitáſſát hallottac és láttác volna. Méglen à ßent Lelket nem vettéc, Vgyan ötet nem eſmertéc, ſem tißtit, Sem kedig az emberi nemzethöz valo io tétemény it. Gyakorta kedig tanyitáſſat is nem ęrtic v[illegible] Ez vilagi és külſö Birodalmot kereſnec vala o[illegible]lla. Peter Apaſtol inti vala ötet, Hogy halálra ne menne: Noha az elöt valláſt töt vala ö felöle, Hogy à Meſsiás és Iſten fia volna: Matth. 16 Holott pedig Chriſtus Wrunknac fö tißti, és hozzanc valo io tetemény e ez volna, Hogy [illegible] neünkért meg halna, és igaſſagunk[illegible]adna Rom. 4. Minęmü Kirally volna ö, és minęmü az ö Kiralyſaga, Az Apaſtoloc meg nem eſmertéc, Hanem ſel tamadaſſanac vtánna: Sem az iráſſokat, mellyec ö felöle tanubizonſagokat töttenec, nem ęrtöttéc, Ioh. 12. Sem hittéc, Hogy fel tamadion, Iohan. 20 Miczoda eſmeret lehetet ez okaért az Chriſtuſrol az Apaſtolokban, Miért hogy è fö dolgokat nem ęrtöttéc.

A Sidoc pedig önnen magoc az ö felfeßitéſſenec okat eßt mondiác, Hogy Iſtennec Fiaua tötte ömagát, Luc. 22. Ioh. 19.

Peter

Perer Apaſtol, Acto. 10: nyiluán magyaza eſtè dolgot, Hogy az Attya Iſten à Chriſtuſt halottaibol valo fel tamadaſſanac vtánna ielentőtte meg, Nem az egéſz népnec: Hanem, arra valogatot bizonſagoknac, az Apaſtoloknac, kiknec hogy valoban ŏmagat meg mutathatna, és eſmertetne, Negyuen napig hallottainac fel tamadaſſa után ŏt és iyut ŏ vęlec, és egyűt nyayaskodot vęlec. Vgyan ezen bizonyítattic, Acto, 16.

Chriſtus Wrunc ſzent Ianoſnac 8. réſzében eſzt monda: Mínec vtánna fel emelitec az embernec fiat, ackor eſmeritec meg, hogy en vagyoc. Ezért küldetetet kedig à ſz. Lélec, hogy à Chriſtuſt meg dűczőitene, auagy, hogy meg eſmertetne az embereckel: Ioh, 16. Ezen ſz. Lélec tanyitotta az Apaſtolokat, Ioa. 14. Bizony nem oknęlkűl vagyon, hogy Chriſtus ŏnenmaga eleitől fogua meg hatta mind az Apaſtoloknac, mind egyebeknec, Még az ŏrdegeket is meg tiltotta, Matth. 16. Mar. 8. Luc. 9.

Azonképpen mikor à Thabor hegyén ſzinét meg valtoſtatta volna az Apaſtoloc előt, Mellyben az ŏrŏckévalo élętnec és dűczőſégnec elſő ſzengeiét az ŏ Apaſtolinac meg mutatta, Meg tilta, Hogy ſenkínec meg ne mondanac, az ŏ feltamadaſſanac előtte. Ennec ha okat kereſűc, Egyebet nem talalunc, Hanem, Hogy kezdetben Iſtentől boczattatot ęs küldettetet Doctor és tanyito, Ki által az Iſten ſzolt, czodakat tőtt meg vilagoſituán, és eleuenyituén az embereket: Mind azon által az emberęc ŏtet nem eſmertéc: Mert Iſtennęl vala, Méglen à kezdetnec után

Ha à ſent Leleknec elſboczataſſanac vtánna meg bizonyittatot Iſtennec ſianac lönni, halottaibol valo fel tamadaſſanac általa: Rom. 1. Noha ez à világoſſag az Ieſus Chriſtus, à ſötötſégben világoskodnéc, Azt az világoſſagot, à ſötötſégec meg nem fokhattác, Miképpen ide alà meg hallyuc à ſent Ianoſnac iraſſaba.

Ez igéket ez okaért iol kel meg mértekelnünc. Mert ha à Papa Antichriſtus magyarazattyat kel követnünc: Semmiképpen az igéknec az ö igaz follyaſſoknac értelme meg nem marathat: Es à ſent iráſnac igaz fondamentoma meg nem álhat. Itild meg tönnen magad. Somma ſerént elö ſamlálom.

Ha à teremtéſnec kezdetiben, Auagy az vdönec elötte mennyben az Attya Iſtennel volt volna, Holott mikor ſent Ianos ez Euangeliomot itta az ö fel tamadaſſanac vtánna, és menyekbe volt az Iſtennél: Mayd meſſe beſzédhöz haſſonlo, Ha kezdetben, az az öröktöl fogua mondattatic mennyekbe lönni: Es moſtan is à kezdetnec vtánna, mennyekben lönni. Ha ezokaért à Papa Antichriſtuſnac magyarazattya meg ál: Mind à tellyes vdö, Tudni illic, A kezdet, A kezepe, és à vége mind czac kezdetnec neueſtetnec: Es az harmintz eſtendö, Még Chriſtus è földen iárt, méglen è földen volt, kezdetnec ſemmiképpen nem mondhatnéc: Melly nyiluán valo hamiſſag, és az Iſtennec igeiénec ellene valo tuſakodás.

Röuideden azért, Iſtennél lönni, Nem örök

töl fog

től fogván ßülettetnec lőnni az Attya Istennec állattyából: Hanem, Istennec esmeretiben lőnni. Innét vagyon, Hogy kőzenséges beßéd: Istennęl vagyon, A mi embereknęl ninczen. Istennęl vagyon, A mit czac az Isten egyedűl tud és ęrt, Es az emberec nem tudiác, sem ęrtic. Az Istennęl vagyon az ítéletnec napia, Az Antichristusnac veßedelme, es egyebec, mellyeket mű nem tudunc: Az Isten iol tudia és ęrti. Azért mondatnac ő nalla lőnni.

Azonképpen, Mellyet mű nem ęrtűnc, ßőmeűnckel sem latunc: Auagy, Kic valoba ninczenec, Istennęl mondatnac lőnni. A mű életűnc Istennęl à Chriſtusban el reytetuén vagyon: De mikor meg ielenic, Meg lattyuc ő magaban, mint leßen. Imè, Miképpen vétetic è mondásban egy más ellenében, Istennęl lőnni: Emberek nęl nem lőnni. A Poganoknac hiuatallya Istennęl volt: Emberęknec esmeretiben nem volt, Ephes. 3. Coloss. 1.

Holot pedig aßt mondiác, Hogy nyiluan valo és világos igéc ezec, Es ezokaért czac vgyan betű ßerént kellyen ezeket magyaraznunc, Mint amaz Vr Vaczoraiarol valo igéket: Ez az én testem: Gyalullyac ősßue, és egyenlő follyaßit ßent Ianos bizonßaginac mutaßac meg: Tudni illic, Hogy Chriſtus kezdetben mennyben Istennęl volt: Es amaßt, Hogy az embernec fia mennyben volt. Vißßontac imeßt: Még fel nem mentem menybe az én Attyámhoz. A Papazoknac ęrtelmec ßerént, Chriſtus mindenkoron menyben

volt az ő Attyánal, Nem czac kezdetben: Es, nem volt mindenkoron menyben: Mennyekben volt és nem volt, minec előtte mennyekbe ment. Ezokaért ſent Ianos ſoláſſanac formáiát eſzűn kbe kel vennűnc, Miképpen az vtán meg magyarazom.

Es az, az Ige Iſten vala.

Ez az ember Chriſtus, nem kőz ember vala, Hanem Iſten vala, és hatalmas vala, mind tétemé nyében, mind beſzédeben: Nem mint à Prophétac kic által az Iſten ſolt: Iſteni hatalom vala ő benne, Mellyel nem czac az emberekben, teſtben, lélekben őket meg gyogyituán czelekedic vala: Hanem à tengernec, ſzeleknec, és az őr degeknec paranczol vala.

A melly hatalommal pedig az ember Chriſtus czelekedic vala tanyiraſsaban, Maſonnét nem vőtte, Hanem az ő mennyei ſzent Attyatol: Nem valami őrőktől fogua valo ſzűletéſſenec általa, à mint à Sophiſtác tanyitnac: Hanem, à ſent Léleckel valo meg kenéſnec általa. Ezért az Attya Iſtentől őnękie adatot, Es à vőt hatalom és Iſteni Birodalomért, mondattatic Iſtennec az ember Ieſus Chriſtus itt à hellyen: Méképpen őnen maga Chriſtus, Iohan. 10. bizonyittya, Dauid Prophetánac 81. Pſalmusbol: En aſt mondam, Hogy Iſtenec vadtoc, Es hellyén marad az irás: En hát, Ki meg ſzenteltettem, és ez vilagra boczatattam, ka romló beſzédet nem mondottam, Hogy Iſten fia vagyoc. Ha ecképpen és ezért nem mondat-

tatnéc

tatnec à Christus Istennec: Az ő feleletinec sem mi ereie és oka nem volna: Sem kedig az iratnac az ő bizonságtétele mrg nem álhatna.

Az ISTENNEC neuezeti itt è hellyen, és egyeb hellyekben mindenütt nem valami masodic személyről, ki az előt Isten volt volna mondattatic: Hanem, Az ember Christusrol, Ki eßt à hatalmat vőtte az ő mennyei ßent Attyatol. Mert à ßűlettet gyermec hiuando vala Istennec: Es nem az Isten gyermeknec, Isa. 9. A gyermeknec kel vala hiuatatni Imanuelnec, Es nem vifon tac, Matth. 1. Es soholt az egéß irásban nem talalc tatic, Hogy à Haromsagbeli masodic ßőmély, Istennec hiuatatnéc, melly gyermec az Iesus előt volt volna, Auagy az ő hatalmat, auagy ereiét annac előtte valamiben meg mutatta volna, Az ember Christusban kedig nem valami masodic Isten, Hanem amaz egy őmagatol valo Isten czelekedet mindeneket, Es czodakat tőtt: Es ez az oka, à miért Christus Wrunc is mindeket őnęki tulaydonyit, és nyiluán vallya, Hogy semmit őmagatol nem czelekőthetic Iohannis, 5. 10. 14.

Hogy ha kedig az Antichristus Papa értelme ßerént, à Logos, à masodic ßőmélly, mindenkoron Isten volt az Iesus Christus előt: Es az után mikor az Iesussal egy ßőmélybe meg egyessült: Miképpen álhat meg ez, Hogy az ember Iesus Christus Wrra és Istené rendeltetet? Acto. 2. Sem miképpen è nem lehetet volna: Es vgyan semmi ßűkség sem volt volna. Mert, mi ßűkség volt

volna

volna meg kenetetni az Istentől Szent Léleckel, Minden hatalommal mennyben és földen meg aiándékoztatni? Es miért czelekedet volna minden eket az Attya Isten ő benne, Hogy ha à masodic személy, à Logos Isten, lakozic à Christus ban? Semmiben nem szükelkedet à Christus ezec nélkül: Es mind ezec igazan nem mondattatnac à Christus felől: Sőt à Christus vallastétele igaz nem lehet, Mikor azt mondia: Az élő Attya czelekedic mindeneket én bennem.

Mindenec ő általa lőttenec, Es ő nallanélkül semmi nem lőt, à mi lőtt.

Szent Ianos az wy Testamentombeli magyarazo, és à masodic Adamnac meg eleuenitő lélekre valo meg adatatássat iria meg: Egyéb czelekedetiről és czodatételekről nem emlekőzic, Hanem azokrol mellyec az wy Testamentomnac Kőzbeiaroia által, és ebben az wy testamentomba és országban lőttenec, ezekben ez igékben: Miképpen Moses az ő Testamentomnac magyarazoia, az ő testamentombeli teremtésrol, es Istennec abban valo czelekedetiről historiaiát, az elsső és ő Adamrol, annac minden czelekedetiről szol és ir, Hazassagarol, Magzatinac születésséről, vdő szerént valo életinec gyarapodassarol.

Miképpen azért amà régi ő Adamrol minden embereket az Isten è kűlső élettre ki hoz, és neuez, és minnyaian abban meg halnac: Azonképpen à masodic Adamnac általa, ki wynac és az iővendő vilagnac Attyánac mondattatic, wy

onnan

onnan teremti az embereket, wyonnan ßűli, meg vilagosittya, Es amaz wy és őrőcké valo életre kéßiti, és tarttya, Es ebben az wy Adamba minnyáian meg eleuenyitetűnc, Miképpen amaz elsőben minnyaian meg holtunc, Rom. 5. 1. Cor. 15.

Ez az wyonnan valo teremtés, wy vilag, wy menny és főld, Mellyről à Prophetac iőuen dőltenec, és mellyről ßent Ianos az ő Euangeliomaban emlekőzic. Miképpen azért az ő irássaban semmi emlekezet ninczen az első és régi Adamrol; Azonképpen nem emlekőzic az első teremtésről, mellytől Moses ßol, Genes. 1.

Az Istennec igeiében azért semmiképpen őßue nem kel elegyiteni, zurni és zauarni à kęt Testamentomot, kęt Adamot, kęt teremtést. Mert ha aßt nem műuellyűc: A Halált az élettől, à Kegyelmet à Haragtol semmiképpen el nem valaßttyuc, Es à sőtűtséget az Vilagossaggal oßue elegyittyűc. Hogy pedig ennec az ő igassaga nyiluan legyen, Eßt kel eßűnkbe vennűnc: Miképpen az első Adamba minnyaián teremtőttűnc, és ő nala nęlkűl embernec nem mondattatic. Mert ő mindeneknec attya: Azonképpen à Christus nęlkűl senki nem wyonnan teremtet allat, Es senki semmit nem tehet á mennyei dolgokban à Christus nęlkűl: Iohan. 15: A Christus nęlkűl azért semmi nem lőt, à mi lőt, az wyonnan valo teremtésben. Senki nem mehet az Attyamhoz, Hanem czac én általam, vgy mond Christus Wrunc, Iohan. 14. Azonképpen semmi nem leßen, sem lőt az wyonnan valo teremtés-

ben, à melly à Chriſtusban nem lőtt.

Ez, à mit Pal Apaſtol, az wy Teſtamentombeli wyonnan valo teremtéſről ir, 2. Cor. 5: Ha ki à Chriſtusban vagyon, wyonnan teremtet állat. A Papa Antichriſtuſnac vallásſa ßerént eßt kellet volna Pal Apaſtolnac mondani: Nem czac wyonnan teremtet állat, Hanem régi is: Holott à Chriſtus altal, még à régiec is az ő teſtamentomban teremtettenec, és à régiec el nem multanac. De ßent Pál eßt mondia, Hogy à régiec el multanac: A régieket à Chriſtuſnac nem tulaydonyittya, Hanem az wyakat, mond után: Imè, Mindenec meg wyultanac, 2. Corinth. 5. Imè ez az wy világ, és abba valo mindeneknec meg wyulásſoc, Es mind ezec az wyac Iſtentől vadnac, Ki műnket ő magánac meg engeßtelt, az Ieſus Chriſtus által.

Imè, nyiluán vagyon, mint ßent Palnac, mind ßent Ianoſnac tanyitáſsabol, Hogy à Chriſtus által, Nem à régiec, Hanem az wyac vadnac teremtetuén. Sem kedig itt nem ßol az oktalan állatokrol, fákrol, fűueckről, &c. mellyeckről Moſes emlekezic: Hanem czac azokrol az wyackrol, mellyec à Chriſtus altal épittettenec, wyonnan teremtőttenec, meg engeßteltettenec, azon egy tzélra hozattattanac, auagy egybe gyűtettenec, mennyben és főlden: Eph. 1. 2. Coloſ. 2.

Lásd meg eßt is, Hogy mindenec az Iſtentől mondatatnac lőnni: Az vtán annac à teremtéſnec à módiat és formaiat meg mutattya az igékben, Hogy à Chriſtus által meg békéltettűnc az Iſ-

ſtennel,

Istennel, Es mindenec meg békéltőttenec az ő vé rénec altala, Colos. 1.

Ezent neuezi Pal Apastol, à Sidónac és Pogánnac egy wy emberben valo teremtésset, meg engeßteléset, meg békéltettésset, Istennel valo Christus altal egyessűlést, Eph. 2. Es gonozbol iora valo valtozast.

Azért, nem kűlembez ßent Ianosnac mondassa: Mindenec ő általa lőttenec, Pal Apastolnac mondassatol: Mindenec meg wyultanac à Christusban: Imè à régiec elmultanac,

Miképpen ezokaért hogy mindenec, mellyec meg wyultanac, à Christus altal vadnac: Azonképpen mindenec, à mellyec az wyonnan valo teremtéshőz kiuantatnac, à Christus altal adatatnac Nem è testi élet, auagy annac étele itala, és taplalássá: Mert az Attya Isten adia aßt az életet, és leheletet, minden ẽbernec, oktalan allatoknac, kic à Christus felől semmit nem tudnac. Miképpen azért à Christus altal az Atya Istenhőz senki nem iárol, őtet segitségűl sem hiya, Hanem czac azoc kic á Christus neuét hordozzac és visselic: Azonképpen à Christus, az ő aiandékiual egyetembe, czac azokra néz: Sem vigaßtal az Istennec igéie, à Christusrol, és az őrőc élettel, hanem czac azokat kic à Christust vőttéc, és ő benne meg wyultanac.

Ezokaért à Papa Antichristustol talált bolondsag, eßt vallani, Hogy mindenec, à kic az ô testamentomba teremtettenec, és az wyban, à Christus altal teremtettenec: Holot az egéß ßent irásnac follyassabol nyilnan vagyon: Hogy miképpen az

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Teſtamentomnac Közbeiároia: Azonképpen à kic az wy teſtamentomban teremtőttenec, Azoc vadnac ő altala. Az ő Teſtamentombeli teremtéſről nyiluan vagyon meg írua, Hogy az Iſten egyedűl, és ſenki ő vęle teremtőtte à mennyet és à földet: Az wy teſtamentomba kedig, hogy az Attya à Chriſtus altal teremtet mindeneket. Es ez az oka, Miert Moſes is mindeneknec teremtéſsében czac egy ßoual ſem emlekőzic à Chriſtuſrol, El nem titkoluán fáknac, és czuſo máſſo férgeknec teremtéſſeket: Geneſ. 1. Mikor kedig mindeneknec fel épitéſſec felől emlekőzic, Es az wyonnan valo teremtéſről, à Chriſtuſrol ßol, és ötet aſſßonyiallat maguanac neuezi, Ki iő uendőben à Kegyonac, à feiét meg rontana, és minden népeket meg áldana, Gen. 3. 22.

Ez wyonnan valo teremtéſről ſol Pal Apaſtol is, Coloſ. 1. mellyekben à Chriſtus fellyeb valo, Elſőſſület az Attyafiac közzűl, ki méltoſagosb, auagy ki elſő hellyen hellyheßtettet. A régi és ő teremtésben elſőb az ő Adam, és méltoſagosb, vgy mint mindeneknec attya: Nem az wy Adam, az Ieſus Chriſtus.

Ezen bizonyitatic, Iacob. 1: mikor aſt mondia: Hogy Iſtentől vagyunc ſűlettetuén, az igaſ ſagnac igéie altal: Hogy az ő teremtet allatinac elſő ſengei volnanc. Imè, Az Iſtennec Gyűleke zeti à teremtésben fellyeb valo: De az wy teremtésben, Melly à Chriſtus altal vagyon.

A Papazóc aſt mondiác: Lam az wyonnan valo teremtés ninczen az irásban: Azért az wy

onnan

onnan valo teremtésről nem kel magyarazni à S. Ianos Euangeliomanac elsö részét.

FELELET. Meg vagyon Pal Apastolnal, 2. Cor. 5. és Eph. 1. ahol azon dologrol sol, à mint sent Ianos. Iacab Apastalnac sinczen, Hogy az Apastoloktol gyüttetet kereszyénec, Istennec wy teremtésének szengei voltanac volna, S vallyon ki nem láttya, Hogy az Apastoloktol gyüttetet szentec, Adam elöt nem voltanac, és Adamra valo tekéntetbe méltan mondatnac, wy teremtésnec szengei?

Azonképpen Apoc. 3. à Christus mondatic, Az Isten teremtet allatinac kezdetinec: Ott sincz ki feiezue az wyonnac: Vallyon köuetkezické, Hogy à Christus, masodic Adam, és wy ember ne legyen? Mikor Cronikat ir valaki à Magyaroc auagy Szasoc felöl, Nem szükség mondani: Eszt nem az Olasoc felöl irom: Mert minden ért ti, Hogy ha à Magyaroc felöl ir: Nem az Olasoc felöl ir. Azonképpen, Valaki meg esmeri, Hogy az wy testamentom wy dolgokrol emlekezic, Es annac az ö közbeiaroia wy ember legyen és az által valo czelekedetec az wy Testamentomba löttenec: Nem szükség az wysagnac az ö igeiét oda hellyheztetni, Holot minden ömagatol eszt nyiluan meg értheti. De miért hogy vgyan ki feiezetképpen à Christus által valo teremtésről emlekezuén Pal Apastol, wy teremtésnec ne uezi: Euel hát à Papazóc semmit nem érnec,

Bizonyaual rettenetes tévellygés vagyon à Romai Papanac vallasában, Holott à Christus

által valo teremtésről semmit nem értnec, Feleteb is kedig nem czodalkoßhatnac rayta, Holott az Antichríſtus mind az Attyat, mind kedig à fiut meg tagadta. Ez az oka, Hogy ezeknec az ő czelekedeteket is meg nem valaſthattya: Mindeneket taniczatoc: Idiatoc ebből minnyáian: Mindenekre néznec betű ßerént, De czac az wy teſtamentomra néznec, nem ő teſtamentomra. Itt kifeiezet képpen ki nem reckeßtetnec à barmoc, à hitettlen Sidoc, à kiſded gyermekec: De mind azon altal à kiſded gyermekec ómagoc ki reckeßtic, Holott őket ſem tanyittyác, ſem kedig az Wrnac Vaczoraiát önękiec nem oßtyác.

Azonképpen Pal Apaſtol, Mikor mondia 1. Timoth. 4. Mindeniket, kiket az Wr Iſten teremtet, iócz, és ſemmi azokban meg vető: Azokrol ßol az iokrol, mellyec az emberi életnec taplalaſſara valóc: Nem à kegyokrol, ſarkanyokrol, czuſſo máſſo férgeckről, mellyeckel nem ſabad volt az embereknec élni.

A közenſeges mondaſſokat az ő teremtésben megtudiác hatarozni: Az wy teremtésbe nem tudiác meg hatarozni, Sem annac az ő neuét nem tudiac à ßent irásban találni.

Iſtentől boczattatot vala egy ember, Kinec Ianos vala neue: Ez az Vilagoſſag felől teſten vala bizonſagot, Hogy minnyaian ő altala hinnénec.

Ezec is az igéc, hatalmasképpen rontyác az Antichríſtus Papanac vélekedéſét, az ő hamis

Chriſtuſſa

Chriſtuſſa felől, Mert Miképpen kereßtelő Ianos őrőktől fogua nem volt, ſem Moſes vdeiében, auagy az ő teſtamentom allat, Hanem az ő teſtamentomnac à végébe, Es az wy Teſtamentomnac à kezdetiben, Más Chriſtuſrol tanubizonſagot nem tehetet, Hanem arrol, ki az wy Teſtamentomnac Kőzbeiároia volt: Kinęl ómaga hat holnappal vdęsb volt, A mint ßent Lukáts bizonyittya. Eßt Kereßtelő Ianos nyiluan wyaual meg mutatta, és tanyitaſſaual meg ielentőtte: Annac tißteſeget oltalmaßta: Aßt neueßte Vilagoſſagnac, Vőlegénnec, Baranac, melly ez Világnac bűnét el veßi: Es arrol teßen vallaſt, Hogy ő nem mélto, Hogy az ő ſariánac kőtelét meg odía. Erről eßt mondía, Hogy ő vránna iőt férßu, Nem valami Haromſagnac maſodic ßőmélynec mondía, mely őrőktől fogua volt volna. Ezokaért, Ez igék is nyiluán bizonyittyac, Hogy az embert à Nazarethi Ieſuſt mutatta, és arrol tőtt bizonſagot Kereßtelő Ianos: Mert férßut neuez, ollyant, kinec ſaria volt.

De az Antichriſtus Papa nem eßt magyarazza ez igékből: Hanem, hogy á maſodic ßőmélmélyről à Haromſagba tőt Ianos tanubizonſagot, melly az előt volt volna, és meg teſteſűlt volna: Maga ez meg teſteſűléſről ſoholt ninczen à ßent irásban emlekőzet, Hanem à ßántalan ſoc téuelygéſſeknec nagy haſſos Sűle, à Papa Antichriſtus ßűlte eßt, ßinte mint à többit is. Sűlte pedig nagy ſoc ßáz eßtendőuel annac vtánna

vtánna, Hogy à mű v̊dueziténc, à Nazarethi Iesus lőt és ßűletet ez vilagra.

Temagad pedig itéld meg, Hogy ha ez à Kereßtelő Ianosnac bizonsaga illhetté valami őrőktől fogua ßűlettet Fiut, Holot az ember Iesus Christust magyarazza, és annac az ő czelekedetit. Ha meg bizonyithattyac, Hogy Kereßtelő Ianos, à Nazareti Iesus előt, valami Logost, auagy ßolo Igét predicállot, Ki sem férfiu, sem Barany nem volt: Hanem, ki az előt Isten volt volna: Tehát az ő meg testesűlését is meg bizonyiczac, Es hogy Kereßtelő Ianos őmaga is, Nem czac az Euangeliomnac kezdetiben, Hanem őröktől fogua volt, és tanubizonsagot tőtt az őröktől fogua valo Christusrol.

Ez volt az igaz Vilagossag, Melly meg vilagosit minden embert, ki ez vilagra iő.

Az ember Christus az igaz vilagossag. Miképpen gyakor hellyen az wy Testamentomba őnen maga neuezi à Christus. Semmiképpen kedig nem oluassuc az ô testamentomba hogy az ember, az Iesus Nazarenus előt, valami Logos őnnenmagát vilagosságnac neueßte volna, auagy valakit meg vilagositot volna: Hanem, az ô Testamentomban meg igértetet, Hogy à Poganok nac vilagossaga leßen, Isa. 42. A vén Simeon pedig aßt az wy Testamentomban, az wyonnan ßűlt Iesus gyermekczeről magyarazza, Luc. 2.

Ez az Iesus Christus hat czac igértetet az ô Testamentomba à Prophetac altal, Es iőuendő

ben

ben magyaraßtatic, Hogy Vilagoſſag leßen: Mert ackor nem vilagoskodot, Hanem czac iö uendö abrazatokban: Valoban pedig vilagoskodot, Mikor itt è földen iaruan, az vakoknac mind teſti és lelki ßömeket gyogyittya vala, Iohan. 5. 9. 12. à Prophetáknac iraſsinac igaz ęrtelmet meg mutatuán, Es ö attyanac, és ömaganac eſmeretire tanyituán, Mellyben az öröc élet vagyon hellyheßtetuén: Es mind ezeket az wy Teſtamentomban czelekötte.

Hogy pedig ez vilagra iöuendö Chriſtuſrol mondia, Hogy minden embert meg vilagoſitot, Arrol az ember Chriſtuſrol ßol, kiröl Kereßtelö Ianos predicálla: Sem egyęb vilagra nem ßol Hanem arrol, mellyet ezen Chriſtus wyonnan teremt vala. E kedig à Chriſtus czelekedeti vala, Nem teſti elmét, és terméßet ßerént valo ęrtelmet aduán az embereknec: Mert az Iſten minde neknec, mind hiueknec, s mind hitettleneknec adia aßt: hanem, Mint mennyei Doctor és Tanyito az öueit, lelki és mennyei aiandekockal aiãdékozza meg, és lelki ioknac ęrtelmére vezęrli és igazgattya öket. Ez az oka, hogy meg eleuenyitö Léleckre adattatot à maſodic Adam: 1. Corinth. 15.

Hogy pedig teſti ßömeket adot, és à teſti vackokat vilagoſitotta, Ezért műuelte, Hogy è kűl ſö láthato czodác altal mutatna, Hogy ö volna à meg igért Meſsias: Miképpen à Prohetac ö felöle iöuendöltec volt, Iſa. 35. Matth. 11. és hogy ecképpen vtat nyitna az Euangeliõnac el hitelére.

Ez az oka, Miért önenmaga, Iohannes eſt monda: Még ez vilagon vagyoc, Ez vilagnac vilagoſſaga vagyoc. Elıő az éy, mellyben ſenki nem czelekedhetic, az vilagoſſag tauoly léuén, önnen magat, és az ő tudomanyat értuén az Vilagoſſagon, Mellyet az Antichriſtus papa, az ő alnakſagaual, és hazugſagaual, röuid vdő mulua, meg haboritando vala, Mellyet nagy faydalommal kellet látnunc, és meg koſtolnunc. Holot az ő Birodalmaban és orßagaba ſemmi igaſſag, ſemmi hit és vigaßtalás, ſem eleueneknec, ſem hol taknac nem mutattatot.

Ezokaért, eßt az vilagoſſagot felette igen kel műnękűnc beczűlenűnc: Mert ennęlkűl ſenki nem láthat. Az Antichriſtus Papatol predicaltatis amaz örőktől foguan fűletet Chriſtus, Ki nem hogy meg világoſsitana, Sőt inkáb oka volt, Hogy az egy igaz Iſtennec az ő eſmeretit meg haboritotta, Es az örec életnec fondamentomat meg homallyoſitotta. Ezent értzed az élettől is, Melly à Chriſtusban volt. Mert à ki à Chriſtusban hißen, Az örőc élet adattatic ő nękie: Nem amaz vdő ßerént, Melly à Chriſtus hitęnęlkűl is az embereknec, és egyęb állatoknac adattatic.

Ez vilagon vala, És ez vilag ő altala lőtt.

És ez vilag őtet meg nem eſmerte.

Miért hogy à Chriſtus mennybe fel menetelinec vtánna irta ſ. Ianos az ő Euangeliomat, azért ßol vgy, Mint elmult vdőkben: Ez vilagon vala, vgy mond: Miképpen kereßtelő Ianos felől is:

Boczat-

F[illegible]atatuán vala egy ember az Istentől.

Az vilagnac neuezetin, nem ęrti à mennyet [illegible]s à földet, Mellyec mind ez oraiglan senkit nem esmernec: Hanem ęrti az embereket, kiket ő wyonnan teremt vala, igeiéuel, tanyitassaual, cző datételiuel, az ő Isteni hatalmat meg mutatuán meg eleuenyitésben, vilagossitasban: Mind azon által meg vgy sem esmertettet meg, à mint valoban meg kellet volna őtet esmerni. Mert nē soc vdő muluan vgyan azzoktol, kickel iol tőt vala, feßitetic, és haborusag tamaßtonac, és hitető nec itiltetic lőnni: Az őnnen Apastolitol elhagy attatic: Noha pedig őnękie olly nagy bizonsaga vala à kereßtelő Ianostol, kit nemellyec Messias gyanant tartnac vala, mind azō altal ez vilag őtet meg nē esmere, és vgy mint à messiast nē beczűle.

Hogy kedig ez igéknec igaz ęrtelmében maradhas, Ezeknec rendit mértékeld meg.

Leg előßer aßt mondia, Hogy ez vilagon volt: Az vtán, Hogy ez è világ ő altala lőt. Ez è világ hát előb volt, Es az vtán lőt à Christustol, auagy teremttetet, auagy meg wyittatot. Senki eßt à rendet, mellyet az Euangelista kőuetet ezeknec meg irássaban, senki fel nem forgathattya. Nem az ęgnec, auagy valami kűlső test ßerént valo teremtésről ßol ßent Ianos. Mert à Christus soha senkit földből nem teremtet. Sem à ki földő lőt, annac az ő testet fel nem épitőtte: hanem à holtakat, és kiknec még tagiai mindenestől fogua el nem rothattanac, fel tamaßtotta, Melly czelekedetiuel Christus Wrunc eßt bizonyit-

nyittya vala, Hogy az ő ſent Attya volna mindeneknec teremtője, Mellyet minden czelekedetiuel és tanyitaſſaual bizonyit vala, annac az ő tiſztesſeget oltalmazuán, Es abban ömaganac ſem mit erőuel nem véuén, ſem tulaydonyituan: Philip. 2. Iohan. 8. Mind annyi ſoc czelekedeti és tanyitaſsi után, meg ſem eſmertetet meg: Mert mind az önnen Sidoitol, mind kedig à Poganok tol ſidalomſaga feßittetet. Az oka kedig az ő halálánac ez mutattatic lönni, Hogy Iſten Fianac mondotta ömagát: Ioh. 19.

Erről az hala adattlanſagrol és vakſagrol panaßolkodic ſent Ianos, és nem ſol az ő Teſtamentombeli emberekről, Kikről ez igékben ſem mi emleközet ninczen, Tudni illic, Hogy amaz öröktől fogua valo Chriſtus, ki még meg nem teſtesült volna, à iőt volna ackor hozaioc, és ſolt volna ő vęlec. Hogy ha kedig arrol ſolt volna ő nekiec ſent Ianos, Könnyen az ő bizonſagtételét meg vethettéc volna euel, Hogy öc ſoha ſemmit nem hallottác volna è maſodic öröktől foguan valo Chriſtus Iſtenről, Sem tanoltanac volna, auagy Moſeſtől, auagy à Prophetaktol, Sem kedig à Chriſtus önnenmaga magat nem mutatta volna, Auagy, hogy ő ackor Chriſtus volt volna, emlekezetet tőt volna. Az wy Teſtamentomba kedig immar, mikor meg adattatot, és valoban volt, Soha meg nem tagatta, Kiczoda ő legyen: Az Apaſtoloc is mindenkoron vallaſt tőt tenec ő felőle, Mőuel hogy ő Chriſtus volna, az élő Iſtennec Fia: Matth. 16. Iohan. 1, 6. Sőt még az örde-

az ördegec is ezent vallottac, Az ô Teſtamen-
tomba ſenki eg ſoual ſem emlekôzic felôle. Eſt,
és effele maga mentéſſeket kiczoda vethetne meg
Mint ha igazac nem voltanac volna,

A Papázóc igen mondiac, Hogy ezec az i-
gécaz elſô teremtéſre néznec, és az ô Teſtamen-
tombéli vdôkre: De mutaſsác meg à ſent irás-
bol, Hogy az ô Teſtamentombeliec à Chriſtuſt
ki ônękiec predicállot meg nem eſmertéc, és ôtet
meg vettetéc: Miképpen ſent Ianos itt panaſol
kodic felôle: Mellyekbôl nyiluán kitetzic, Hogy
ſent Ianos azokrol à Sidokrol, és Poganokrol
panaſolkodic, kic az wy Teſtamentomban à
Chriſtuſt meg vettettéc, és annac felôtte meg fe-
ſittettéc.

Annac pedig meg bizonyitaſſara bator ſent
Palnac amaz mondáſſat, mellyet irt, 1. Cor. 10.
ne vonnyác: Mert Pal Apaſtol aſt mondia,
Hogy mûnękûnc azoc példánkra lôttenec, és à
mû tanuſagunkra irattattanac meg: Hogy mû is
meg ne vtálnoc, és meg kéſértuén, meg ne vet-
nôc à Chriſtuſt, Miképpen az ô Teſtamentom-
ban az Attya Iſtent, és az ô kôuetit à Sido nè-
pec meg keſeritettéc volt.

Ha az Antichriſtus Papa hamis vélekedéſ-
ſet tamaſtana ſent Ianos az ô Euangeliomaban
Eſt kellene tanyitani, Hogy nem egyſer, hanem
gyakorta iôt à Chriſtus ez világra: Es nem egy-
ſer, ſem kętſer, Hanem gyakorta volt ez vilagon
Es az Attyackat egyût lôt legyen, és ſolt legyen
ô vęlec: Mert mind ezeket és vallya à Papa An

tichristus, az ŏrŏktŏl foguán valo Christus [illegible], Bizonyara ha ſent Ianos iraſſa, az ŏrŏktŏl [illegible] guan valo Chriſtuſt bizonyittya, Eſt kel mondani, Hogy kętſer iŏt ez világra, Es kétſer volt ez vilagon: Egyſer, à teſt elŏt: Maſodſor, á teſt vtán. Egyſer vgy, mint Iſten: Maſodſor vgy, mint ember. Egyſer, az Iſteni terméſetben: Maſodſor, az emberi terméſetben. A mellet: Hogy nem egyſer, Hanem kętſer teremtette legyen ez világot: Es, hogy ŏmaga is kętſer ſŭlettet legyen: Es kętſer vettettet legyen meg az ŏueitŏl: Egyſer, Iſteni ſŏméllyé ben: Maſodſor, emberi ſŏméllyében.

Effęle hazugſágoc felŏl hogy czac egy betŭ ſinczen az wy és ô teſtamentomban: Sŏt ſent Ianos Antichriſtus tudomanyánac vallya lŏnni, Mellybẽ olly Chriſtus tamaſtatic, à ki teſt elŏt a uagy teſt kŏuŭl volt volna. Viſzontag, Hogy Iſtentŏl ſŭletet legyen, à ki eſt vallya, Hogy à Chriſtus teſtben iŏt: 1. Iohan. 4.

Es hatalmat ada Iſtennec Fiaiua lŏnni, azoknac, kic ŏ benne hittenec.

Ez igéc ſemmiképpen nem illenec az ŏrŏktŏl foguan valo Chriſtuſra: Mert az ô Teſtamentomba ſem tanyitot, ſem paranczolta ſenkinec, hogy ŏ benne hidienec: Sem adot hatalmat, Hogy Iſtennec fiai legyenec: Hanem az ember Ieſus Chriſtus, ki az wy teſtamentomnac kŏzbeiaroia, à czelekette mind ezeket. Mutaſſac meg czac egy igéuel, hol vagyon irua, Hogy az ŏrŏktŏl foguan valo Fiu valakit az ôteſtamentomba, Iſten fiaua

tŏt vol

tőt volna: Miképpen mű ki feiezet képpen meg mutattyuc, hogy az ember Iesus Christus czelekette mind ezeket.

Eiőt az Israel nép kőzíbe, kiből származot, azzoknac predicallotta az Euangelíomot, paranczolta, hogy ő benne hídienec: Es kic őtet vőttéc az igaz hitnec általa, Isten fiaiua tőtte. Ezec mind az ember Iesus Christusban tellyesſettenec be: Mert az volt hatalmas mind beſzédiben, mind czelekedetiben, Luc. 24: és Istentől őnçki adatta tot hatalmat aual bizonyította meg, Eleuenyituén mint élet, vilagosítuán mint vilagoſſag, Meghaluán, mint bizony ember: Hogy az Isten egy be gyűtene: Luc. 11. Ecképpen teremtí vala az wy vilagot, Es Istennec Fiakat ſzerez vala.

A maz első földi Adam, testből testi és földi fiakat nemzet: Miképpen az egéſz ő tetſtamentom Abrahamnac test ſzerént való fiaira néz vala. A Christus pedig, masodic Adam, Istennec fia, Kifogantratot ſzent Lélektől, Lelki fiakat, hitnec alatta ſzűlt az Istennec. Es az wy teſtamentom semmi egyéb fiakra nem néz, hanem a lelkieckre, Miképpen ſzent Ianos ezeknec ſzületéſſekről nyiluan ſzól monduán: *Qui non ex ſanguinibus, neq; ex voluntate viri &c.*

Ez az Ige testé lőn, És lakozot mű kőzettűnc: És láttuc az ő dűczeſéget vgy mint Attyatol egyetlen egy ſzűlettetnec, Tellyes Kegyelemmel és igaz mondaſſal.

Leg elősſer eſzűnkbe kel vennűnc, mínçmű rẽ

det tart

tart ſent Ianos à Chriſtus hiſtorianac meg iráſſa ban, Tudni illic azont, mellyet à tőb Euangeliſtac kőuetnec. Mikor leg előſer meg irta volna, ki volna á Chriſtus, és kűlemb kűlemb fęle neueit elő ſamlalta volna, Az vtán czelekedetit is ez vilagnac teremtéſſeben, Es az Iſten Fianac rende léſſeben: Elő ſamlállya, Kiktől vettettet meg: Kiktől kedig meg nem vettetet: Moſtan immar è földen valo lackaſſánac végét ez igéckel iria meg: Hogy amaz hatalmas és erős Ige Iſten, ki olly nagy dolgokat czelekedet à ſölden, végezet tre teſté lőtt. Meg aláſztatot, meg v̊reſittettet, az emberekhoz haſſonlo lőt, erőttlen. Mért mikor egyebeket meg tudot tartani, és ottalmazni à halaltol: őmagat is meg tudta volna tartani, és oltalmazni: Teſté lőt mind azon által, Meg engeduén, Hogy el árultaſſéc, Meg fogattaſſéc, Es végre meg őleteſſec: Haſſonlo lőtt az emberekhőz erőttlenſégben és halalban: Mert azoc is meg halnac, és őnen magokat meg nem oltalmaſzhattyac à Haláltol: Phil. 2: Még az Angyaloknal is kűſſeb lőtt á Halálért, Heb. 2: Mert azoc ſoha meg nem halnac.

Mikor az ő meg v̊reſsitéſſet es Halalat ſzent Ianos meg irta volna: Immár fel tamadaſſanac vtánna, nem ez világban, mint az előt: Hanem az ő Apaſtoli kőzet, miképpen negyuen napic la kot, aſzt iria meg, és arrol az v̊dőről emlekezic, mellyben nem á tőb emberec kőzet iárt, Hanem az ő Apaſtoliual, Es hogy az ő fel tamadaſſanac ereie és hatalma meg eſmerteſſec, aſzt mondia: Es

lattuc

láttuc az ő dűczőseget, vgy mint egyßer ßűlettet nec, Immar tellyest kegyelemmel és igassaggal. Amaz tekélletes dűczőségről ßol, melly őnęki adatot, mikor hatalommal à meg ßentelő Lélek-nec altala halottaibol valo fel tamadássaban bizo nyittatot Istennec fianac lőnni: Rom. 1. Es mikor őnęki mondatot: Maßűltelec én tégedet: Melly igéket Pal Apastol à Christus fel tamada sarol magyaraz: Acto. 13.

E dűczőségért kőnyőrge à Christus az ő Attyanac, mikor à halálhoz kőzelget vala. Iohan. 17. Eßt à dűczőseget láttác az Apastoloc, mikor mindenec meg tekéltettenec: Ackor vőtte eßt à dűczőseget tellyesseggel: A tőruényec, árnyeki meg ßűntenec, Es à Christus halalaual à templomnac soporlaiaual egyetembe le dőltenec, és meg ßűntenec, Matth. 27: és á testi népért, és tißtelete ért, lelki nép és tißtelet adattatot, Iohan. 4. 1. Pet. 2. Mind ezec kedig Christus halalaban és fel tamadassadan tekéltettenec meg: Az előt à Christus neuekedet Kegyelembe és Bőlczesegben: Luc, 2. Fel tamadassa vtan kedig mondattatic tellyesnec lőnni kegyelemmel. Immár è tellyes hatalmat vőtt mennyben és főlden, Es minden inségből és nyauallyabol meg ßabadult.

Vilagos magyarazat, és kit senki meg nem tagadhat, Es egyenlő képpen mindenic Euangelistatol ßamláltatic elő. A Christus tudomanyanac és czodatételinec vtánna, az ő halála irattattic meg: Az vtán az ő fel tamadassa és mennybe valo fel menetele: A Papa Antichristus pedig

mindenekben ellenkezuén az Istennel, és az ő ſzent igeiéuel. Ahol az Euangeliſtác az ő iráſſokat el végezic, Tudni illic, A Chriſtus halalában: Azokbol az igékből akaria az ő Chriſtuſſanac kezdetit tamaſztani: Tudni illic, az ő meg teſteſſülésſét. Bizonyaba io meg mértekelni az ő hamiſſagat: Mert ez à vélekedés, mindeneſtől fogua ellenkezic à ſzent Ianos Euangeliomanac follyaſſaual, és az egéſz ſzent iraſſal.

Ez igekből akaria à Papa Antichriſtus bizonyitani: Hogy az ő Chriſtuſſa, à meg teſteſülésnec előtte tanyitot, Ige volt, Iſten volt, Czodakat tőtt, Eleuenyitet, Vilagoſsitot, Ez világban volt, Es ez vilagot teremtőtte, Az az, mennyet földet. E hamis magyarazatnac rendi ſzerént előb kellet őnękie tanyitani, és czodakat tőnni, Hogy nem mint mennyet és földet teremteni. Annac felőtte, Minec előtte meg teſteſsült, az Antichriſtus Papanac bolondſaga ſzerént, minden tiſztiben és hiuattallyaban itt è földen el iárt. Nyiluan valo dolog pedig, Hogy czac egy betűuel is azokat az Iſtennec igeiéből meg nem bizonyithattya: Mert à ſzent Euangeliſtác leg előſzer az ő ſzülettéſſet iriác meg, Az vtán tanyitaſſat és czelekedetit, Végezettre halálát fel tamadáſſaual egyetembe. Olly igen igazac ezec, Hogy még az okoſſag is bizonyittya, Hogy illyen rendel kellyen ennec lőnni, és elő menni.

Az ô teſtamentom vilagoſon bizonyittya,

Hogy

Hogy ackor à Christus Ige Isten nem volt, Sem tanyitot. Lásd meg: Deut. 18: Noha az vtán kęt ezer eßtendő mult el, mikor Moses az Attya Istennec igéretit ő felőle hirdette, minec előtte ßűlettet. Mert ackor czac iőuendőben igértetic, Hogy tanyito es Propheta leßen, Kinec ßaiaban az Isten hellyheßtendő vala az ő igeiét.

Az wy Testamentom pedig egyenlő az ôhoz: Mert Matth. 4. mondattatic, Hogy Kereßtségénec vtánna kezdet tanyitani. lasd meg Acto. 1, 10. Heb. 1. 2. Czodakat sem tőt az ô testamẽtomba sem vilagositot, sem eleuenyitet: Senki sőt ßẽt Lélekről még meg sem kenettetet volt, Mellynęlkűl senki semmit nem czelekethetic: Isa. 35. 61.

Az wy testamentom kedig à Christus czodatételinec kezdetit mutattya, Nem az ô testamentom: Ioh. 2: Még az ő masodic czodatétele is elő ßamlaltatic, Az ô Testamentomban à Christus vilagossag nem volt: Mert abban czac igértetic, Hogy à Poganoknac vilagossaga iőuendő be leßen, és ő altala leßen à Poganoknac frigye és békesége az Istennęl: Isa. 42. Luc. 2. Matth. 12.

Touabba, Ha valoba meg mértékellyűc, A meg testesűlés mellyet à Papa Antichristus talált, Hogy à ßűlettet Christust meg tagatassa, Nem az őrőcké valo Fiunac az ő meg alazassa, auagy meg v̊resitésse, Miképpen à Romai Papa, az ő pilésses Doctoriual, és az ő Papazoiual tanyit: Mert ha igaz, à mit mondnac, Hogy ot az Isten ßűletet, Es à ßűz Maria Istennec ßűleie legyen, Bizonyara, A

ki Isten, à meg nem vresſedet, Hanem tellyes min den iockal, Minden embereknęl méltoſagosb volt, kic Istennec nem ſzülettetnec, Hanem, leżnec az Istentől. A Christus pedig ſzent Lélektől fogantatuán bűnnęlkűl volt: Mikor ſzülettet, az Angyalok ónęki ſzolgaltatnac, és az ő ſzületteſſet hirdettéc nagy örömmel: Luc. 2. wy czillag az ęgben tamadot, A Bölczec meżże földről iőtenec, hogy őtet meg aiándékoznac, és imádnác: Matth. 2. Léleckel meg erősittetic, Kegyelemben és Bölczeſegben neuekedic, mind Isten előt, mind az emberec előt: Luc. 2. Ezec à Christusban minden embereknec felőtte voltanac. A mi műnękűnc nem első ſzületéſſünkbe, Hanem maſodikban adatot, Hogy Isten fiaiua ſzületűnc, vízből és lélekből: Az à Christuſnac pedig első ſzületeſſében adatot.

Mind ezekből nyiluan vagyon, Hogy à Christus ſzületéſſe, nem ő meg vreſsitéſſe, à mint à Papa Antichriſtus tanyit: Hanem, minden iauainac kezdeti: Mert ackor adatatic à ſzülettet gyermeknec à nęw, és vduőzitőnec mondattatic és igértetic, Hogy à ſzületet gyermec, velűnc valo Istennec neueżtreſſéc: Matth. 1. Ott igértettic à ſzülettet gyermeknec az örőcké valo orſzág: Luc, 1.

E meg vreſitéſt, es meg tellyeſitéſt, mellyről ſzent Ianos ez igékben ſol, mindenűt aianlya műnękűnc az Istennec igéie, Es aianlya vgy, mint à mi kereżtyén vallaſſunknac, és hitűnknec fondamentomat, Mint Rom. 4, iruán vagyon: Halalra adatot à mű bűneinkért: Fel tamadot à mű

meg

meg igazulassunkért. Lasd meg, Rom. 10. 1. Corinth. 15: Christus Wrunc önnenmaga aßt mondia, Hogy ez az Euaageliomnac sommaia, hogy az ö halala és fel tamadassa predicaltasséc pœnitentiara, auagy meg terésre, Es az ö neuében bůneknec meg boczattássa, Luc. 24.

Ez à Christusnac meg v̊resitésse, és az ö betellyessitésse: Mert miképpen à halálban nem czac hatalmat, Hanem vgyan életet is érötttůnc adta, és inkáb önenmagat nem v̊resithette és alaßhatta: Azonképpen az ö feltamadassaban az életet és minden hatalmat vöt: Matth. 28.

Hogy ha pedig Pal Apastol, és az egéß ßent irás, más meg v̊ressitesröl emlekö̊znéc, Mellyben vagy az az Isten emberré lött volna, vagy az Istenség emberséggé valtozot volna, A mint à Papa Antichristus ęrrelme mutattya: Es mikor à Missęben à meg testessůlt Christust énecklic, mindennec à földre kel le borulni: Bizonnyaual ha ez igaz volna, Inkab predicallottac volna az Apastoloc az ö meg testessůlesset, Hogy nem mint halálát. Ha pedig az egéß ßent irást el oluassod, Semmit nem találß à meg testessůlt Christusrol: Melly nyiluan meg mutattya, Hogy az Antichristus találta: Söt inkáb nyiluan vagyon, Hogy emberi lélemény: Mert ez á meg v̊resités, Meg v̊ressitötte, és el oltatta mindenestöl fogua à Iesus Nazarenusnac az igaz Isten fianac az o ßůztöl valo ßůletésset, Es annyira iutot immár à dolog, Hogy az à Christus meg vettetic mayd az egéß vilagtol, Ki Wrra és Christussa ren-

delettet az Attyatol, Az az, Fő Papuncka és Kiralyuncka. Oluasd meg à Papaſſoknac vallaſſat, Föképpen à Nicenumbeli Conciliomnac Credoiat, à Patremot, Es az Athanaſius Piſpeknec Credoiat, Es meg látod, Mint vetic meg, és mint tagadiác à mű Wrunc Ieſuſnac ſületéſét, Mellyre az igaz Apaſtoli Credoba tanyitattunc, és mellyről mindennap à hiw kereſztyénec valláſt teßünc.

Effele hamis magyarazatokban, hellyheßtöte à Papa Antichriſtus minden ő ſeregéuel, az ő dupplas Chriſtuſſanac minden fondamentomat és fößkét, monduán: Az Ige teſté lön: Es, A kenyir Chriſtuſnac teſte. Es miképpen magyarazza à kenyérről, Hogy valtozic Chriſtuſnac teſtéué, Auagy, Hogy à kenyér egyeſsül à Chriſtuſnac teſtéuel: Azonképpen imez igéknec: Az Ige teſté lön, fel forgattya az igaz értelmét: Mert ő aßt mondia, Hogy az Iſtenſég egyeſsült az emberſeggel: A többi aßt mondia, Hogy az Iſtenſég az emberſégre valtozot.

Mindenic ezokaért, Mind à meg teſteſsüles, mind az egyeneſsülés, Auagy egyic állatnac à másba valo valtozáſſa, nem egyeb, hanem az Iſtennec igeie köuül talált tudomány, és emberi lé lemény, Es mind azon egy kohbol költenec ki, Tudni illic, hamiſſan talalttatot terméßetekből, olly Chriſtusbol, ki az Nazarethi Ieſus elöt maſodic ő röktől fogua valo Iſten volt volna: Kit miképpen az ő terméßetiuel mondiac hogy mindenüt vagyon, Azonképpen az ő teſte is, Mind

földen

földen, mind mennyben ielen lönni vallyác,
Hogy mind hiuec, s mind hitetlenec aßt teßti ßa
ialéßic.

Miképpen azért az Iſten ez vilagnac meg
mutatta à Chriſtus teſtéröl valo hamis értelmet:
Azonképpen moſtan is az ö kegyelmeſſegéböl
meg mutattya à meg teſteſsüléſnec az ö hamis ér
telmet és vélekedéſſét,

Ez ſent Ianos Euangeliomaban elſö réßének
igei vilagoſſoc, mikor eßt mondia: Es az Ige
lön teſté: Melly igéc à Nazarethi Ieſuſra néz
nec: Es mind az Euangeliſtákból egyenlö ren
del és moddal magyaraßtatnac. Mert ez
ſent Ianos Euangeliomanac elſö réßében az e-
géß Euangeliomnac, és Chriſtus czelekedetinec
ſommaia ßamláltattic elö. A Nazarethi Ieſus I-
génec neueßtetic, Miért hogy ö felöle tötte volt
az Iſten à nagy igéreteket, Es ötet adta Pro-
phetaul, ßaiába aduán az ö igeiet, Deut. 18. A-
cto. 2. Miért hogy tanyitot Iſteni hatalommal
meg mutatuán magat, mind tanyitaſſagan, mind
czelekedetiben, Acto. 10,

Annac vtánna neueßtetic Vilagoſſagnac,
Miért hogy vilagoſsitot. Annac vtánna Elet-
nec, Miért hogy eleuenyitet. Kereßtelö Ianos
is valláſt tött felöle, Ki bizonyaual ſoha ſemmi
öröktöl foguán valo Chriſtuſrol nem tött tanubi-
zonſagot. Annac vtánna, Hogy ez világ ö ál-
tala teremtetet, Es hogy az Iſtennec fiakat nem
zet az igaz hitnec általa: Annac vtánna, Hogy
az öueitöl meg vettetet: Mind ezeknec vtánna

igy irta meg az Isten fianac à Nazarethi Iesusnac ö nyomorusagos voltat, monduán, Az Ige testélön, Az az, Lön alázatos, nyomorult, ßegény és vgy, mint átokba vettetet: Vgy mondia annac vtánna ßent Ianos, Hogy láttác az ö dű czöseget: Nem vgy mint az elöt à meg alázaskort és v̊resitéskort: Hanem tellyest Kegyelemmel és igassaggal.

Tenen magadban immar, attyamfia kereßty én, tégy itéletet, Ha ez egéß egyenlö follyasnac à ßent irásban, melly ßerént ßent Ianos Euangeliomanac à kezdetit magyarazzuc, inkab kellyen hinned, Hogy nem mint az Antichristusnac, és ez ö hazuksaganac, mellyet gondolt és talalt az ö feiéböl, à ßent irásnac köuűle, Melly ö magya razattal, nem czac eßt az igassagot meg hamissitotta: Hanem vgyan az ô testamentomat, az wy testamentommal egybe zuruan zauaruan, Az Istennec az ö igaz Fiat, á mű Wrunc Iesus Christust el temette, és mást toiot hellyébe.

Végezettre, Az wy testamentomnac kezdetit mértékeld meg, Holot aßt à Nazarethi Iesusrol, Dauidnac fiarol kezdi el, Matth. 1. Es azon az egéß wy testamentom vegeßtetic el, Apocal. 22. Hogy ezen köuűl senki más Christust ne keressen: Holot ingyen se legyen is.

Azonképpen, Mint hogy ßent Ianos az ö tellyes Euangeliomat, és az elsö réßét is, ez Iesusrol, és ennec czelekedetiröl irta: Ez az oka, hogy vgyan ezenröl végezi el: Tudni illic, Hogy eßt hidiűc, Hogy az Iesus legyen à Christus vagy

Messias.

Meſsias, Az Iſtennec fia: Nem valami Logos az Ieſus elől. Vgyan ottan emlekőzic az ő czeleke detiről is: De nem ollyanokrol, mellyeket az ő Teſtamentomba czelekedet volna, Mellyec ingyen ſem lőttenec: Hanem azokrol, mellyec az ő Apaſtoli és tanyituani elől czelekedet: Hogy nyiluan meg mutaſſa, Hogy az Antichriſtus talalmanya legyen, Mellyben aſst vallya, Hogy á Nazarethi Ieſus elől egy őröktől fogua valo Logos lől legyen, kinec vránna lętt legyen az Ieſus Chriſtus: Ki miképpen hogy ſoha nem volt, Azonképpen is annac az ő czelekedeti meg nem bizonyithathatnac, Mint ollyanoc, mellyec ſo ha ſem lőttenec, ſem voltanac.

II. ELLENVETÉS.

Szent Ianoſnac 1. Réſzéből.

Ianos tanubizonſagot tőn felőle, és kiáltuán eſst monda: Ez á ki felől én ſoltam: En vtannam iőuend egy férfiu, ki nagyobnac beczűl tettet nalamnal, Mert méltoſagosb volt, Kinec ſaria kőttelet nem vagyoc mélto meg ódnom. Ha Kereſztelő Ianos elől volt, és nagyob volt ő nalanal: Kőuetkőzic, Hogy nem czac ackor lőtt á Chriſtus, mikor á ßűznec mehében á ſent Lélektől fogantattot.

FELELET.

KERESztelő Ianos vallás tętele az ember Chriſtuſrol ßol, Nem az őröktől foguan valo fiu

rol. Férfiunac neuezi aßt, és annac ſaria kötteli-
ről emlekezic. Hißē nem vallyác à Papazoc, hogy
az öröcké valo Logoſnac férfiu volna auagy
hogy ßekernyes volna, mellyeket kötteleckel ßok
tác fel kötni. Erről ezokaért, az Ieſuſrol ßol Ke
reßtelő Ianos, Es nem máſrol: Mert aßt mondia:
Ez az, A kiről én ßoltam: Nem valami Lelket
auagy valami Angyalt mutat.

Annac felötte, Mikor à ſent Ianos ezeket
meg irta, Kéſen immár ſůletet vala az Iſten ſia
ez vilagra: De ſoc vdőre az elöt mutat az An-
tichriſtuſnac álma, az öröktől fogua valo Logoſ
ra auagy ſiura: De arra ſemmiképpen nem illic
Kereßtelő Ianoſnac vallás tétele, Ki ackor még
nem volt: Mert czac fęl eſtendőuel ſůlettet à
mű wrunc Chriſtus Ieſuſnac elötte: Ezekből is a
zért nyiluán vagyon, Hogy nem az öröktől fog
uán valo Chriſtuſrol teſen tanubizonſagot, Ha-
nem az emberről, Ki ſent Lélektől fogantatot
à ßűz Mariánac méhében, és az vilagra ßűlettet.

III. ELLENVETÉS.

S'ent Ianoſnac első Réßéből.

Az Iſtent ſenki nem látta: Az egy ßűlettet Fia,
à ki az Attyánac kőbelében vagyon, az magya-
ráßta meg műnękűnc. Miért hogy kereſtelő ſ. Ia
nos Chriſtus Wrunckal nem ſolt: Mert az ő pre
dicállaſſanac kezdetiben ottan meg öletet: Ezoka
ért aßt mondiác, Hogy kőuetkőzic, Hogy az ő

rőckĕ valo fiu mondta ezeket az igéket à kereſztelő Ianoſnac, mellyből nyiluán legyen, Hogy à Chriſtus nem czac ßületéſſe után lőt, Hanem még az előt is, őrőktől foguán.

FELELET.

Valakic eckeppen okoskodnac, Mind ömagokat, s mind egyebeket meg czalnac. Mert ez ec ez igéc, nem kereßtelő Ianoſtĕ, hanem azé, à ki az Euangeliomot irta: Mikeppen ezen igéket ß. Ianos Euangeliſta, 1. Iohan. 4. elő ßamlállya. A ki pedig ez igéket valoba meg mértékli, Hogy vgy legyen valoban eßébe veheti.

De ha ßinte Kereßtelő Ianos igei volnanac is: Vgyan azért az őrőktől fogua valo fiat nem bizonyittyac: Mert Kereßtelő Ianos Chriſtuſſal ßolt az ő tudomanya felől, és czodatételi felől Hallot: Mert Ioh. 3: iruan vagyon, Hogy kereßtelő Ianos Chriſtuſſal, mikor egy vdőben kereßtelt, ßőmbe volt, A kereßteles kedig nem lehetet tanyitáſnelkűl. Ezért bizonyittya, Hogy à Kereßtelő Ianos tanyituáni ezen meg botrankoßtanac, Hogy mindenec à Chriſtuſt kőuettéc, és Kereßtelő Ianoſt el hattác, auagy el ßackattanac tőlle. Ezokaért egykort, és egy vdőben tanyitot Chriſtus wrunckal kereßtelo Ianos. Ez az oka, à miért az ő meſterec előt panaßolkodnac.

Sőkſég vgyan itt meg gondolnunc, melly igen oltalmazza Kereßtelő Ianos Chriſtus wrunknac méltoſagat, Mikor nyiluan meg vallya, hogy nem ő à Meſsias, hanem à Nazarethi Ieſus, hogy

legyen az Vékegény, ő kedig annac attyafia és barattya, Es hogy fen álua halgaſſa, és őruendez zen, mikor az ő ſzauat halhattya. Ha az Antichriſtuſnac vallaſſa igaz volna, Nem olly vallaſt kellet volna Kereſztelő Ianoſnac tőnni à Chriſtus felől, Hanem eſt mondani: Ez az őrőcké valo Iſten, mindeneknec teremteie, En pedig ember vagyoc, az Iſtennec teremtet állattya. Effele vallas pedig ſoholt nem találtattic à ſzent irásban és ſoholt à Chriſtus őrőktől fogua valonac nem neueſztetic, Mellyet az Attya Iſtenről bizonyit az irás. De effele hamis okoskodaſſoc ellen valo nyiluan valo bizonſagoc vadnac, Hogy Chriſtus Wrunc, mind tanyitaſſat, s mind czodatételit az wy Teſtamentomba keſzte el. Sem tanyit hatta Chriſtus Wrunc Kereſztelő Ianoſt az ő Teſtamentomba, Hotlot czac egy fel eſztendőuel legyen vdesb Kereſztelő Ianos, Chriſtus Wrunknal.

IIII. ELLENVETÉS.

Szent Ianoſnac 3. Réſzéből.

A ki onnét fellyűl iőt, Mindeneknec felette vagyon: És à ki à földből iőtt, Földi: Ezokaért kőuetkőzic, Hogy à Chriſtus az előt volt, minec előtte à ſzűznec mehében fogantatot, Mert onnét fellyűl nem iőhetet volna, Ha az előt nem iőt volna.

FELELET.

Az ember Ieſus Chriſtuſrol ſzol, ki itt è vilagon iár

ſar vala à ſockaſſag közet. E kedig à Chriſtus, miért hogy mennyei moddal az Iſtennec Lélektől fogantattatot, és mennyei Léleckel tellyeſedet be, Nem à töruénybe tanyittatot, Hanem Iſtentől boczattatot, Ezért mondatic mennyeinec, és mennyből valonac, Maſodic Adamnac, 1. Cor. 15. Az ő teſte is mennyeinec, és mennyből valonac: Mert mennyei és lelki eledel, Iohan. 6. Es hogy az ő tudománya mennyből valo az Iſtentől, Czelekedeti és czodatételi az ő mennyei Attyabol, Nem Moſesből, Iohan. 7. Az ő Kereſztſége is mennyből, Mennyei auagy Iſteni tanyitás és mennyei czodatételeckel meg erősitetter. Matth. 3. 11.

Azonképpen Chriſtus önnenmaga is miért hogy ſzent és mennyei, Nem bűnes és fertelmes, és ez vilagi, Ez az oka, Hogy ő is mennyeinec, lelki aiandékockal be tellyeſittetnec, és onnét fel lyűl valonac neueſztetic. Műnket is kedig, kic ő tagiai vagyunc, int, hogy mennyeiec legyünc, onnét ſellyűl mennyből wyonnan ſűletteſſünc lélekből, Es à Chriſtus mennyei teſtéuel hogy éllyünc paranczollya. Mondattic à mű polgari ſabadſagunc mennybe lönni, Philip. 3. Műnket is az Iſten à Chriſtuſſal mennyben vltöttet, Ephe. 3: és aſztakaria, Hogy à mennyeieket, és nem à földieket kereſſűc, Oda fel valokat, Nem az ide allà valokat: Mert lelki templomi vagyunc à mű Iſtenünknec, Es lelki áldozatokat kéuán mű tőlünc az Iſten, 1. Pet. 2.

Az Iſrael népét Pal Apaſtol, 1. Cor. 10. nëuezi

test ßerẽnt valoknac: Mũnket kedig lélec ßerẽnt valoknac: Lelki és mennyei fegyuerben öltetßettet fel mũnket, vgy mint mennyeieket, és lelkieket, Ephe. 6. Ez az oka, hogy ezen ßent Ianos, 1. Iohan. 4. aßt mondia: A ki ez vilagi, Vilagiakat ßol, és ez világ ötet halgattya: En kedig vgy mond, Istenbeli vagyoc.

Imè, Mennyből lõnni, és Istentől lõnni egy értelembe vétettic. A ki az Istent esmeri, Halgat mũnket, mond ßent Ianos: Es ki Istentől ninczen, Nem halgat mũnket. ßent Ianos è mondasban egy más ellenébe veti ez vilagot és az Istent: Mennyet és fõldet: Oda fel valokat, Es az ide alà valokat: Azonképpen à hiueket, és az wy onnan ßũlteket is mennyből allà ßallottaknac neuezi.

Pal Apaßtol, 1. Cor. 15. nyiluan meg magyarazza, mi legyen, mind à Chriſtus, mind kedig az õ tagiainac mennyből valo alaiũuéſſe. Az elsõ ember, vgy mond fõldi és fõldből: A masodic ember mennyből valo (Imè, Embert neuez) A minęmũ amaz fõldi: Azonképpen azoc is, à kic fõldiec: Es minęmũ amà mennnyeiec: azonképpen azoc is, kic mennyeũec. Nyiluán ßolà Chriſtuſrol, és az õ tagiairol. Mert minęmũ à Chriſtus õmaga, tudni illic lelki es mennyei: Azonképpen lelki és mennyei fiakat ßũl az Istennec.

Ha ezokaért à Papazóc à ßent iráſnac igaz follyaſſanac engedni nem akarnac, Sũkſég, hogy meg engediéc, Hogy à hiuec is õrõktől foguan valoc legyenec, Es valoban onnét fellyũl valoc legyenec.

gyenec, Istennec nagy czapássa vagyon à Papázokon, hogy à nyiluan valo igasságot nem lathattyác.

V. ELLENVETÉS.

Sènt Ianosnac 3. Részéből.

Senki mennyben fel nem megyen, Hanem czac, ki mennyből alà szallot, Az embernec fia, ki menybe vagyon. Ezokaért, őröktől foguán valo à Christus, Es nem ackor lőtt, mikor à szűznec méhében fogantatot.

FELELET.

Mikor Nicodemus az wyonnan valo születtést nem ęrtene, monda Christus önękie: Senki à mennyeieket nem ęrtheti, Az az, Senki mennyben fel nem megyen, Hanem ha ki az Istentől meg vilagositatic, Az az, Ki mennyből allà szal: Miért hogy ezec czac az egyettlen egy Christusnac adattatnac, hogy az Isten orszaganac titkait hirdesse, leg előszer is tanyitsa: Azért mondattatic ő egyedől mennybe lőnni, Ki meg vilagositattot, és mennyei erővel fel épittetet: ő benne és az Euangeliomba találtatnac meg az Isten bőlczesęgènec és titkainac minden draga kęnczei, Mellyeknec esmeretec ért Pal Apastol à harmadic ęgben fel vittetet, 2. Corinth. 13: Es ez azigaz Bőlczesęg, mondattatic mennyből, nem à földből allà szallani, Iaco. 3. Hogy ezokaért Christus Wrunc nyiluan meg bizonyitana, Hogy ez à

menny

mennyei bölczeség ö benne volna, Azért mondia, Hogy mennybe vagyon, és mennyből ßallot alá: Hogy Istentöl tanolt és hallot: Hogy az ö husa eleuenyitö legyen, Ollykenyir, melly menyből alla ßallot: Es hogy az ö kereßtsége menyből legyen, Noha valoban, sem az embernec fia, sem kedig à teste mennyből alia nem ßallot.

Christus Wrunknac ez az ö feleleti hasonlatossag képpen vagyon, Miképpen ßockot modia volt ö nęki à feleletiben: Tű, vgy mond, ez vilagbol valoc vattoc: Földiec vattoc: ördegből vattoc: Maga ezec valoban és allattya ßerént nem valanac: Hanem ezért mondattatnac effelék nec lönni, Hogy ezeknec terméßeteket köuetic vala.

Ha ez Christus Wrunknac igéit vgyan czac betű ßerént kel ęrteni, Semmiképpen Nicodémus kęrdésre nem illenec, az wyonnan ßűlettésse felöl: Menny fel mennyben, Soly alla mennyből, Es legy menyben, Holot ez à harom egyßers mind meg nem alhatnac: Es à mennyből allà ßolás elöb valo à fel menetelnęl.

Eßt à mű magyarazatunkat, nem czac Isten igeiénec igaz follyassa bizonyittya, Hanem è mostani ßent irásnac Magyarazoi is, Mint Caluinus, Beza, Bucerus, és többen.

Somma feleletemnec ez: ömagarol, az embernec fiarol ßol Christus Wrunc ez igékben, ki à földen vala. Ezokaért semmiképpen nem ßolgalhatnac ez igéc à masodic örökt öl foguan valo fianac, ki nem à Christus.

VI.

VI. ELLENVETÉS.

Szent Ianoſnac 6. és 13. Réſzéből.

Mennyből ſzallottam allà: Iſtentől vagyoc: Ki iöttem az Iſtentől, Auagy, az én Attyambol ez vilagra. Ezokaért à Chriſtus, Iſtennec öröktől foguán valo fia, és à maſodic ſzömélly à Haromſagba.

FELELET.

Az ember Ieſus Chriſtus mondia ezeket ömaga felől, Nem valami öröktől foguán valo fia auagy Iſten felől, à mint à Papa Antichriſtuſnac ſerege mondia és vallya. Méltan kedig és igazan mondia ezeket az ember Ieſus Chriſtus ömaga felől: Mert mennyből valo, és Iſtenből valo: Mert Iſtennec lelkéből foganttatot, mennyei és lelki moddal, Iſtennec ereiéből ki hozattatot Dauidnac maguabol, bűnnelkűl. önnenmaga pedig mennyei aiandékockal, az az, mértéc nelkűl valo léleckel fel épittetet, és Iſtentől meg ſzenteltettet, Ioh. 3. és 10. Ez az oka, miért az Angyal is, Luc. 1. eſzt mondia: A ſzent, ki te tölled ſzűllettic, Iſtennec Fianac neueſztetic. Imè, Hallodé, Hogy azért mondattic Iſten fianac, Hogy Iſtennec Lelkétől fogantatot, Auagy Iſtennec ereiéuel hozattatot ki Dauidnac maguabol: Acto. 13: Nem azért, Hogy öröktől foguan valo fiu teſteſſűlt volna meg à ſzűznec mehében. Minden ſzent dolgoc és czelekedetec Iſtentől vadnac: Mert mindenec az ö Lelkc által ſzenteltetnec meg: Ez

az oka, Miért az ő testét mondia, Hogy meny
ből iőt: Noha valoba ackort mennybe nem volt.
Kereßtelő ßent Ianosnac Kereßtsége menny
ből vagyon: Mert à mennyei Attya Istennec ren
delésséből volt, Nem emberi léleményből.
Mennyből allà ßallot wy Ierusalemnec neueß
tetnec à hiuec, kic az Istennec Lelkénec általa
wyonnan ßűlettettenec, Noha valoban és allat
tya ßerént mennyben nem voltanac.
A mennyei Bőlczeség menyből vagyon: E
földi, à földből, Iac. 1.
A Sidoc Christustol ielt kéuánnac vala: Matt
16: az az, czoda tételt, Nem aßt hogy menny-
ből à napot allà hozna, Auagy menyben valami
czodat tőnne. Tanyittatnac à hiuec, Hogy azon
menyből alà ßállyanac, à honnét à Christus, Isten
ből wyonnan ßűlettetni, à honnét à Christus,
Hogy ha Istennec fiai akarnac lőnni.
Christus Wrunc pedig aßt mondia: A ki Isten
ből vagyon, Istennec igéiet halgattya: Tű nem
vattoc Istenből. Imè az emberec kőzzűl nemel-
lyec Istenből valanac onnét fellyűl: Innét alol ne
mellyec, auagy à földből. Mert à minęmű min-
denic, ollyan az ő czelekedete is: A mennyei em
ber, á mennyeiekre vissel gondot: A földi, A föl
diekre. A ßőrzetes Sidoc ecképpen ßolnac à
Christus felől: Ez ember nem Istenből valo:
Mert meg tőri az Innepet: Iohan. 9. Nicode-
mus pedig euel ellenkedő beßédet mond: Te Istē
ből iőttęl ki: Mert senki olly czodakat nem te-
het, minęműeket te czelekedel, Hanem ha Isten
leiend

leiend ő vgle. Imé nyiluan vagyon à mondásbol, Hogy à czodatételec ért mondatic à Chriſtus Attyabol ki iőtnec lőnni: Mint viſſontac az innepnec meg teréſſe ért, mondatic embernec, nẽ Iſtenből ki iőtnec.

Az Euangeliſtác és Apaſtoloc ſoha nem gondolkottanac az egyic ſőmélynec mennyből valo alà iőuetelről, es à maſickal valo őſſue czatlálſárol, melly hamis vélekedéſt az vtán à Papa Antichriſtus, az ő piſſes Doctoriual és Piſpec kiuel talalt.

Iohan. 16. vgy ſolnac az Apaſtoloc: Tudiuc, hogy mindeneket tudz, Es azért hiſſűc, Hogy Iſtentől iőttel ki. Nyiluan vagyon ez Apaſtoloknac vallaſſabol, Hogy à Chriſtuſnac Attya Iſtenből valo ki iőuéſe, az ő hatalma és czelekedeti legyenec, Nem à maſodic ſőmélynec megteſteſűleſſe.

Kereſztelő Ianos is, és à tőb Prophetac, és Apaſtoloc mondattatnac Iſtentől boczattatni. A tűz és az álom is Iſtentől boczattatnac, Noha ezec kőzzűl egy ſem valoban muratic az elől mennyben lőnni. Az elő kenyeret, melly mennyből alà ſallot, Caluinus vgy magyarazza, Hogy abban ſemmi földi ninczen. Petrus Martir pedig, á mennyei maſodic Adamrol, 1. Corinth. 15. azért mondia lőnni, Hogy à ſent Lélektől foganttatot.

128.

VII. ELLENVETÉS.

Sent Ianoſnac 6. Réſéből.

Hogy ha látandiátoc az embernec Fiat fel menni oda, à hol az előt volt. Ezokaért örök től foguan az Iſtennec Fia.

FELELET.

Az ember Chriſtus ſol ömagarol, Es ember nec fianac ki feiezet képpen neuezi önnen magat, Es nyiluán ki reckeſzti aſt, à ki nem embernec fia, Hanem öröktől foguán valo Iſten auagy Lélec. Mert ha aſt értene: Semmiképpen az ember nec fiarol nem emleköznéc: Sőt ingyen ſem emleközhetnec, Holot ez az embernec fia, még vgyan az ő vallaſſoc ſerént, öröktől fogua nem volt Mennyből alá ſem ſállot. Az ellenkező fel pedig bizonicza meg é mondásbol, Hogy az öröcké valo Logos, auagy Fiu Iſten ezeket ömagarol mondia.

Ez volna à reuideden valofelelet. Mind azon által ez igéket bőueb beſzeddel magyarazom meg Nem à viſſza fordult papázo baluanyozok ért: Hanem az Iſtennec hiuei ért, kic az igaſſagot ſzeretic és véſic.

A halgatoc meg botrankozanac, mikor Chriſtus Wrunc az ő teſtének és vérének étele és ital felől predicallana, Főképpen, hogy eſt bizonyita, Hogy à ki az ő huſſaban éſic, Az öröc életet véſi: Hanem önnekedig, öröcké el veſne. Ez à beſzéd vdegennec és lehetetlennec láttatéc lönni, Es vgyan meg botrankoſtatà öket. Felele

Chriſtus

Christus ŏnękiec: Ez haborité meg tűreket? Hogy ha én pedig ennec felŏtte el megyec, és tűreket el hagyuán, oda megyec, hol az elŏt voltam. Hol volt az elŏt? Az hegyen, à hol ŏ egyedŏl ŏmaga imatkozot vala, Es az vtán à tengerẽ à hol tanyituányokhoz iŏt vala. Ez az én elmenéssem, és tauoly létem nem de inkáb haborithat tę meg az én teſtemnec és véremnec ételénel és italanal? Ez az oka, Hogy menten ez ígéket veti eleykben: Az én beſzédim lélec és élet. Ezeket è beſzédeket betű ſerént ęrtuén az halgatoc, Meg botrankozzanac ŏ benne.

Ha à Papázoc è magyarazatot megvetic: mind azon altal az ŏ magyarazatoc is meg nem álhat: Mert ŏmagoc is nem vallyác, Hogy az embernec fia az elŏt mennyben lŏt volna, Noha *per communicationem idiomatum*, igen palaſtollyác, melly Maskarianac auagy ál ortzanac à ſzent iráſban ſemmi fondamentoma ninczen.

E moſtáni vdŏben valo tanyitoc aſzt mondiác, hogy è harom mondáſt, Tudni illic, Iohan. 3: az wyonnán valo ſzületéſről: Iohan. 6: az ŏ teſtének és vérének ételéről és italárol: Iohan 8: az ŏ megdűczŏiteſének vdeiéről kellyen ęrteni, melly dűczŏſeg ért kŏnyŏreg vala az ŏ attyának halala o raiakort, Melly dűczŏſégben volt az ŏ attyanal ez vilagnac teremtéſſenec elŏtte. Ez az oka, Mi ért è mondasban is menten az ŏ fel magaſztalaſſarol, és meg dűczŏiteſſerŏl emlekezic: Akkor bo czattatot el à ſzent Lélec, ki mindenekre ŏket meg tanyitotta, és ſemmi réſzeiben ezeknec à ta-

nyitassoknac meg nem botrankoßtanac, Sem à Christust meg nem tagattac, mint az előt mikor immár à Christus mennybe ment, és az ő dűczőséget valoban vőtte, és meg tekéltettet abban, melly őnękie az előt az Attyanal volt, Meg nem botrankoßtanac ő benne à tanyituányoc:

Erre néz amà ßent Ianos Euangeliomanac 13. réßében valo mondás: Minec vtánna fel magaßtaltattom, Mindeneket hozzam vonßoc. A Christusnac halála vtán kőuetkező nagyob esme retiről az Apastoloc is à Christus meg dűczőitésset az ő fel magaßtalássanac mondiác lőnni:- Acto. 2. 5. Phllip. 3. Mikor ennec vtánna ßent Ianos tizenhetedic réßeből vőt mondást meg magyarazom, à Christusnac dűczőségéről, bőueb beßéddel ßoloc erről.

VIII. ELLENVETÉS.

S'ent Ianosnac 8. Réßéből

Minec előtte Abraham lőnne, én vagyoc.

Ezokaért à Christus őrőktől foguán valo Isten.

FELELET.

A Christus ember, ki immár harmintz eßten dős vala, ezeket monda őmaga felől. Es az Euangelista nyiluan mondia, Hogy az Iesus, à Marianac ßűlette, monta ezeket őmaga felől, nem valami őrőktől foguan valo Isten, ki az Iesusban volt volna, auagy az Iesussal őßueczatlat

tattot

tattot volna. Ezokaért, Ez igéknec follyaſſabol nyiluán bizonyittatic, Hogy az ember Chriſtus monta ezeket ő magarol, Es hogy ez volt Abrahamnac előtte, és nem valaki ez előt, ki ebben volt volna auagy euel ő ßue egyeſſedet volna. E kettőről vettęlkődűnc kedig à papázockal: Ki volt Abrahamnac előtte? és miképpen volt?

A Papaſſoc tagadiác, Hogy az ember Chriſtus volt volna Abrahamnac előtte: Hanem, à maſodic ßőmélyt, az őrőcké valo Iſtent, és hogy az valoban, allattya ſerént volna: Mellynec egyicke ſem igaz, Sem meg nem bizonzithatni à ßent irásbol. Oka imez. Mert ez előt valo Chriſtus ninczen, Hanem czac az, à ki foganttatot ſent Lélektől, és ßűlettet ſűz Mariatol. Hogy pedig ez valoban nem volt, Sem Abraham előt, ſűz Maria és kereßtelő Ianos előt, nyiluan mondiuc és vallyuc: Vallya mű velűnc egyűt mind az egéß neuezetes Kereſ tyénſeg, Mert ßűlettéſsétől fogua ßamlálnac 1571. eßtendőt,

Ezokaért az ember Ieſus Chriſtuſrol kel ęrtenűnc ez igéket, Nem ki Abrahamnac előtte állattya ſerént volt volna: Iſtennec el végezéſſeben, és el rendeleſſeben. Sőt inkáb igéretben volt az eſſet vtán mindiáráſt: Őrőktől fogua kedig az Attya Iſtennec el végezéſſeben: Az vtán pedig kűlen kűlen peldazatokban, és abrazatokban.

Mind ezeckről műnket ſenki iobban nem

tanyit-

tanyithat az Isten igeiénęl, melly tekélletessen à mů v̊duőssegůnkre hiyendőket můnękůnc meg ielenttet à Christus felől, melly ßent irással Christus őnnenmaga à hittettlen Sidokat meg győze, monduan: En felőlemirt Moses. Ha annac nem hißtec, miképpen nem hißtec, Miképpen hißtec az én beßédemnec? Ha Mosesnec hinnétec: ennękem is hinnétec. Imè Christus Wrunc vetél keduén az ő ellenségiuel, Azockal az irassockal bizonyit, mellyeckel mů is bizonyitunc, Mellyeknec miért hogy nem hißnec, Bizony nem ßůkßég volna hinniec Ignatiusnac, Ireneusnac, és à tőbbinec, kic ez ellen tanubizonsagot teßnec.

Minec vtanna kedig Mosesnec nem hißnec, à ki aßßonyallatnac maguarol, Abrahamnac iőuendőben igértettet Fiarol irt és ßolt, nem valami őrőktől fogua valo Logos Istenről, ki Abrahamnac maguabol nem volt: Nem czoda, hogy az ember Christusnac őmaganac nem hißnec, Ki à Mosestől tőt bizonsagokat forgattya, és elő ßamlállya.

Miert hogy egyęb irassunc ninczen Mosessénel, melly meg mutatna, Miképpen az ember Iesus Christus lőt legyen Abrahamnac előtte, Sůkség eßt az ő irássabol meg ęrtenůnc. Eßt à paradiczomba is ielente, Hogy aßßonyiallatnac magua lőnne, Kit iőuendőbe igére, Hogy à kégyonac à féiét meg rontana: Volt hat ez à Christus, De igéretben: Ember volt kedig, Nem őrőktől foguán valo Logos, auagy Fiu Isten,

1. Pet. 1. Peter Apastol vallya, Hogy Christus volt:

ſtus volt még az igéretnec előtte, De az Iſtennec el végezéſſében és rendeléſſében. Mert ha valoban volt volna: Semmiképpen nem lehettet volna decretomba és rendelesben. Mert ezac predeſtinaltatnac és rendeltetnec, à mellyec még valoban ninczenec: Mint az egy ômagatol valo Iſten, á mennnyei ſzent Attya, ſoha nem rendeltettet, ſem végeſztettet ſenkitől: Mert valoban és őröktől fogua volt.

Moſes pedig külemb külemb abrazatokban és példazatokban irta meg műnękünc à Chriſtuſt Mint Iſaakban, kiről Pal Apaſtol emlekezic, Galath. 4: Iſaakban leſzen tenęked magod: Es, A te maguodban, melly à Chriſtus, aldattatnac meg minden Poganoc. Eſmet, A Kőficklaban: A Mannaba auagy mennyei kenyerben, Mellyet Pal Apaſtol, 1. Cor. 10. magyarazot az áldozattokban, mellyeket à Sidoknac irt leuelęben à Chriſtuſra, és az ô egyſzer lőt áldozattyara magyaraz: Abelnec meg ölésében &c: Es innét mondattic, Ez vilagnac kezdetittől fogua, hogy à Barany meg ölettet: Apoc. 13. Azonképpen, Az ô Teſtamentomba, az Iſten félőkben ſzenuedet à Chriſtus: Mellyet Pal Apaſtol bizonyit: Rom. 15. Moſtan is kedig ſzenued à Chriſtus és feſzittetic: Heb. 6. Acto. 9.

Az Antichriſtus Papa allat Egiptusban, Sodomaban meg ölettet à Chriſtus, Es minden ô hatalma elfedeſztettet: Apocalip. 11. A Kégyonac à puſztaban valo fel magaſztalaſſat, ômaga Chriſtus meg magyarazza: Iohan. 3. De ki győzne

mind à példazo abrazatokat elő ſamláliuc.

E meg mondot bizonſagokbol nyiluan vagyon, Hogy az ember Chriſtus volt igéretben, és Iſtennec végezéſseben Abrahamnac előtte, Nem à maſodic ſőmélly, auagy az őrőktől fogua valo Fiu Iſten, Ki ſemmiképpen nem abraſzta tatot. Sockal bizonyosbac ezec, mellyeket meg irta Moſes, Hogy nem mint azoc, à mellyeket Ignatius, és à többi vallanac, Mellyec felől egy betű ſincz à ſzent irásban.

A Papazóc, à harom Iſtennec oltalmazoi, auagy arrol műnękűnc bizonyosb iraſſokat mutaſſanac, hogy nem mint Moſes irt Auagy è melle állyanac, mellyet mű előnkbe terieſt.

Tégy itéletet, attyamfia kereſztyén, Ha inkab kellyenné műnękűnc á Papa Antichriſtus bolondſagat be vennűnc, Ki az egy Chriſtus ellen, kęt Chriſtuſt tamaſztot: Egyiket, Ki vgy mint Iſten, Abraham előt volt volna: A maſic, Vgy mint embert ő vtánna: Holot pedig Chriſtus wrunc à Moſesből à hittetlen Sidokat győzi meg, arrol emlekezuén és bizonſagot téuén, ki nem kűlemb kűlemb terméſzetű, Hanem az aſſzonyallatnac maguarol emlekőzic és tanubizonſagot teſzen. Sem mondia kedig, hogy ebben à Meſsiasban más Iſtennec Fia volna, Auagy hogy ez è Meſsias őſſue egyeſſűlt volna az őrőckę valoual: Auagy, Hogy az őrőckę valo Iſten vőtte volna fel eſzt az aſſzonyiállatnac maguát. Bizonyaba ezekről à ſzent irás ſoholt nem emlekőzic: Mellyekből mű nyiluán

értyűc

értyűc és tudíuc, Hogy à Papa Antichriſtus, az igaz Chriſtuſnac meg homállyoſsitaſſara találta mind ezeket, Tudni illic, Hogy egy Chriſtus az Ieſus előt legyen: A maſic Chriſtus az Ieſus után: Egyic, ki à teſt előt lőtt legyen: A maſic, ki à teſt után. Ez ielekből tanyit ſzent Ianos, 1. Iohan. 4. hogy az Antichriſtus Lelkét meg eſmeriűc.

Szűkség, attyamfia Kereſztyén, Hogy à Papa álnakſagat, az igaz Iſteni eſmeretnec meg homallyoſsitaſſaban eſzűnkbe vegyűc. Mert miképpen ez harom Iſtent talált, az irás kőuől: Azonképpen két Chriſtuſt is. Amazokat, harom ſőmé llyeknec neueſte: Es à két Chriſtuſt, két terméſzetnec, Amazokat egy Allattal őſſue kőtteſte, és egy Iſtennec neueſte. Ez kettéből kedig egy Chriſtuſt alkottot, à meg teſteſsűlésből, és à két ſző méllynec egybe ſzerkeſztettéſſel.

Touabba, Mikor Chriſtus Wrunc eſzt mondia, Hogy őruendezzet Abraham, hogy az ő napiát laſſa, Es hogy latta: Bizonyos ebből, hogy az őrőktől foguán valo Fiut nem latta. Mert aſzt mondia, Hogy az én napomat latta, Nem engemet. Ackor kedig Abrahā egyebet nem lathatot volna, Ha őmagat latta volna, hanem az őrőktől foguán valo Fiat: Mert az ember Ieſus Chriſtus mayd harmad fél ezer eſztendőuel az vtā ſzűlettet.

Ezokart Abraham abrazatokban és példazatokban látta à Chriſtus napiat. Iſaakban lattya à czodalatos foganttataſt: Iſtenhőz valo engedelmet, à halal ellen nem tuſſakodaſſal: Es à Halal

ban valo meg tartasban. Ecképpen mondattatic ezokaert, Hogy ott à Christus volt, Miképpen az ő napia ott volt. Az à nap kedig Abrahamrol láttattot, Nem valoban és bizonnyal: Hanem Abrazatban, és példazatban: Mert Christus Wrunc is mondia: Nagy soc Prophetác, és Kiralyoc akartac látni, à mit tű láttoc, Es nem láttác. Luc.10.

Mű az ember Christusrol, à mit hiszűnc, nyiluan vagyon Mosesnec és à Prophetaknac irassa bol. A mit pedig à Papánac Kalandossa hiszen a ma masodic szőmély felől az Haromsagban, Am lassa meg honnét bizonyittya.

Végezettre, nyiluán vagyon ez igekből, hogy Christus Wrunc nem az ẋdőről vetęlkedic à Sidockal: Hanem Abrahamnac az ő méltosagarol Ez az oka, à miért meg mutattya nękiec, Hogy Abrahamnal nagyob legyen ő, és méltosagosb. Mert kéuántác őtet látni Abraham, és soc Kiralyoc, és Prophetac: De ő nem kéuántta látni Abrahamot: Mert az ẋdő őmagaban senkit méltosagosba nem teszen. Mert Cain előb ẋdőuel, Hogy nem mint Moses és az Apastoloc. Eua pedig Marianal. Es minden oktalan állatoc előb valoc ẋdőuel, hogy nem mint à masodic Adam: Holot pedig à masodic Adam, méltosaggal, nem ẋdőuel nagyob az elsőnęl. Ez à Christus massodic Adamnac igazán nem mondattatnéc, Hogy ha ẋdőuel nagyob volna, az első Adamnal.

Hogy pedig ez vettęlkedésben á Sidoc az ẋdőt forgattyác, Eszt őc alnaksaghol műuelic, és

Christus-

Chriſtuſnac beſzédének igaz értelmét fel forgatyac: Mellyre Chriſtus ſemmit nem felel: Hanem az ő méltoſagat, és nagyob voltát Abraham felől oltalmazza: Azonképpen, Iohan. 8, Chriſtus Wrunc à Sidoknac, lelki rabſagoc és halaloc felől, Ők pedig à teſtiekről vetélkednec, Melyekről à Chriſtus nem gondol: Hanem vgyan az ő el kezdet tanyitaſſanac rendit kőueti.

Nagy nyauallya ez, Hogy à Sidoc meg nem értuén Chriſtuſnac beſzédit, meg botrankoſztatnac, Es Chriſtus ellen tamaduán, őtet meg akariác kőuezni: Mellyet moſtan is ez vilag czelekedic: Meg nem értuén Chriſtus Wrunknac beſzédét.

Ecképpen botrankoznac meg, az ő teſtének és vérének, étele és itala felől: Iohan. 6.

Azonképpen, Hogy Abrahamnal előb valonac mondia magát lőnni à rabſagban, Es abban mikor aſt mondia: A ki az én beſzédemet meg tarttya. Mind őröcké meg nem hall. Viſſzontac: Tű az ördőgtől, à tű Attyátoktol vattoc, Es aſt czelekedittec, à mit ő nalla láttatoc.

De miért hogy ez egyűgyű értelemmel oltalmazzac őmagokat: Amaz mondáſt, Ioh. 10. miért nem veſſic egyűgyű értelemmel: Minnyaian, kic én előttem iőttenec, Lopoc? Mert nyiluán vagyon, Hogy à Prophetác, és Patriárchac előb iőttenec, és tanyittottanac ő nalanal: Sőt őc felőle, vgy mint iőnendő felől predicallottac. Hát nem az vdőről kel érteni: Hanem à Kőzbeiaraſnac méltoſagarol.

IX. ELLENVETÉS.

Szent Ianosnac 10. Részéből.

Ennękem hatalmam vagyon, le tenni az én életemet: És visszontac hozzam venni: mert eszt è paranczolattot vöttem az én Atyamtol.

Ismet. Ioha. 2. Töryiétec le eszt à Templomot: Es harmad nap fel épitem ötet. Ezokaért köuetközic, hogy à Chriſtusban az öröktöl fogua valo Fiu, auagy Logos Isten legyen.

FELELET.

Az ember Chriſtus mondia ezeket ömagarol à Sidoc közet, Ki eszt è paranczolattot vötte vala az ö mennyei szent Attyatol, hogy à mi bününk ért meg halna. Eszt szabad akarattya szerént, és engedelméből czelekede, Bizonyos léuén, Hogy az Attya ötet harmad nap hallottaibol fel tamasztana: Mellyet az ellöt gyakorta Chriſtus Wrunc meg mondot, Itt is à templomnac fel épitésében bizonyittya.

Vallom én pedig à Chriſtusnac tanyitaſſa szerént, Hogy az ö mennyei szent Attyatol hatalmot vöt à halalon. Ez az oka, Miért ö à hallot takat fel tamasztotta. Es ö benne à Halálnac oka à Bün, nem találtattot. Engeduén ezokaért az ö Attyanac paranczolattyanac, meg holt, Auagy az ö Lelkét, auagy életét le tötte: Es visszontac hozzá vötte, Fel tamasztatuán az Attya

Istentöl

Istentől. Nem másonnét vötte: Hanem, az ő Attyatol. Mert ömagatol à Fiu, semmit nem czelekethetnic. Az ömaga fel tamaßtásnac oka is az Attya: Es mindenűt à czelekedeteknec, és czodatételeknec eredetit az ő attyaban mutattya meg.

Minden ember eßébe vehetí, Hogy példazo beßéd, Es hasonlatosságbol vött mondás legyen ez: Tőrietec lę è Templomot, Es harmad nap fel épitem aßt. Mert à házoc ronttatnac le: Es víßfontac azoc épittetnec fel: Nem az emberec. Miképpen azért à Leronttással, az ömaga halálát ęrti: Nem vgy, Hogy ömaga önnen magat fel tamaßtotta volna: Hanem hogy ötet az ő mennyei Attya tamaßtotta fel.

Hogy ha az ellenkező ſęl, vgy akaría ez ígéket magyarazni: Hatalmom vagyon, fel vennié letememet: Az az, önnen magamat fel tamaßtani, Hát ez ígéket is, vgy magyarázzác: Hatalmō vagyon le tőnni élietemet: az az, meg ölni magamat.

Ezent ßűkség, Hogy ęrczéc amaz mondasrol is: Ronczatoc le à Templomat, Auagy mint kettő az Euangelistác közzűl iriác: E templomot be rontom. Nem igazán magyarázzác vgyan, az ő ítéletec ßerent, Hogy önnen maga meg ölte volna magát: Mert miképpen Peter Apastol iria: Acto. 2: Az Istennec el végezet tanáczából, Az Istentelenneknec keze által, ölettetet meg,

Miképpen azért nem magyarazzác: Le rontom à Templomot: Az az, önnen magam meg ölem magamat: Azōképpen nē magyaraßhatyác:

Harmad nap fel épitem, Az az, önnen magamat fel tamaßtom. Mert eßt az Iſtennec igéie ſoholt nem bizonyittya: Hanem, mindenůt eßt vallya, Hogy az Attya tamaßtotta fel ötet: Acto, 2. 3. 4. 5. Rom. 1. 4. 8. 10. 1. Corinth. 15. Gal. 1. Epheſ. 1. Coloſſ. 2. 1. Theſſ. 1. 1. Pet. 3.

Minec vtánna à Papázóc, az Iſtennec igeiéböl meg bizonyittyác: Hogy egyic Chriſtus élt: à maſic kedig meg holt: Az után, Hogy nem az Attya Iſten tamaßtotta fel à Chriſtuſt: Hanem, az ö benne lackozo Logos Iſten. Az után meg álhat, ne talán, effele mondaſſokban valo magyarazattyoc. De mű láttyuc az Iſtennec igeiének follyaſſából: Hogy mindenkoron Chriſtus Wrunc az ö feleletiben, Mellyel az ellenkezöket ronttani akartta, Hogy az ö halállat, és fel tamadaſſat tzéllyűl hellyheßtötte: Mint Iohan. 2. Matth. 12. Luc. 11.

Semmiképpen ez okaért nem tagadiac, Hogy à Chriſtuſnac hatalma nem lőt legyen az ö menyeißent Attyatol: Nem hogy ömaga magat meg ölne: Hanem, hogy à Sidoktol meg öletnec. Azonképpen hatalma volt: Nem hogy ömaga magat fel tamaßtana: Hanem, hogy az Attya Iſtentől fel tamaßtatnéc.

Feleletemnec ſommaia ez. Pal Apaſtol eßt à valláſt, mondia vduöſségeſnec, Rom. 10: Ha ßayunckal vallyuc, Es ßűuűnckel hißßűc, Hogy az Iſten à Chriſtuſt fel tamaßtotta, (Nem hogy ömaga fel tamaßtotta önen magat) vduözűllűnc

Ved eßedbe azért, attyamfia kereßtyén, hogy

à Papa

à Papa Antichristustol talát öröktöl foguán valo Fiu, az Attya Isten, tiszteſſeget és méltoſſagat ronttya és küſſebiti, Mikor aſt önnen maganac tulaydonyittya, à mi az Attya Istenné. Mert miképpen irás köuül gondoltta, Hogy az ô teſtamentomban az Angyaloc altal ſolt volna az ö öröktöl fogua valo Fia: Azonképpen az wy teſtamentomban, irás köuül gondoltta: Hogy az à Fiu tamaſtotta fel az ember Christuſt: Nem az Attya Iſten.

De eſt vallani nem ezac bolondſag: Hanem Iſteni karomlás. Sükſég hát, Hogy à Papai téuellygéſſektöl à keteſtyénec ömagokat meg oltal mazzác.

X. ELLENVETÉS.

Szent Ianoſnac 12. Réſzéböl.

Ezeket monda Iſaias, Mikor az ö dűczöſégét látna, Es ö felöle aſt mondana. Ezokaért à Chriſtus öröktöl foguan volt: Mert Iſaias az ö dűczöſegét nem láthatta volna, hanem volt volna.

FELELET.

Haſontalan és heaba valo vélekedéſsec ezec, Es hamis köuetközéſſec: Mert ha ſinte Iſaias látta volna à Chriſtuſnac dűczöſéget, Ebböl nem köuetközic, Hogy Chriſtus ott löt volna. Mert abrazatban az ô teſtamentomban az Iſten félöc is láttác à Chriſtuſnac dűczöſeget: Az valaſtot-

tottaknac is vagyon és volt az ő dűczőségec és valaßtassoc őröktol fogua az Istennęl, à Christusban: Noha ackor az valaßtottac ott sem voltac, Es ingyen sem voltanac: Ephes. 1. Őröktől fogua kéßitet orßagoc vagyon annac felette az Isten félőknec: Matth. 25. Christus Wrunknac is volt dűczősége az ő Attyanal, Minec előtte ez vilag teremtettet: Iohan. 17. Most is á Prophetaknac, és az Apastoloknac, vagyon dűczőségec, á kic meg holtanac: Mind azon által ezekből nem kőuetkőzic, Hogy őmagoc ielen volnanac.

Nagy vakság pedig ez, Hogy az Ellenkező fęl aßt mondia, Hogy Isaias à Christusnac dűczőséget látta volna: Holott Isaias az Attya Istennec dűczősegéről ßol, Nem à Christuséről, Miképpen à régi Görög könyuekben vagyon meg iruán, Es az igéknec follyassa is ezent mutattya meg. Mert az Isten az ô Testamentomban ő vackitotta meg à Sido népet. Ezent műuelte azon Isten az wy Testamentomban is, Mikoron az ő Euangeliomat meg vettettéc volna.

Somma feleletemnec ez, Hogy ha ßinte Isaias az ô Testamentomban látta volna à Christusnac dűczőségét: Nem kőuetkőznéc abbol, Hogy ezen Christus ackor ott ielen lőt volna.

XI. ELLENVETÉS.

S'ent

Szent Ianosnac 14. Részéből.

A ki engemet lát, az én Attyamot láttya; Nem hiszed é, Hogy én az én Attyamban, És az Attyam én bennem? Ezokaért à Christus azō ő-rőktől foguán valo Isten, ki az Attya.

FELELET.

A Christus ember mondia ezeket ő maga felől: Ki miért hogy semmit nem ßol, sem czelekedic, hanem à mint az ő attyatol vőt és hallot, és à mit az ő Attya paranczol és czelekedic ő benne. Ezért ő à láthatattlan Istennec láthato képe, és tűkere. Mert ő benne láttatic az Attya: Es, Ki engemet halgat, aßt mondia, Nem engemet halgat: Hanem az én Attyamat. A ki à Christuſt meg esmerte, Annac io voltát, irgalmaſſagat, békeſſeggel valo türéſſét, Es hogy mindenkoron mindeneckel io ackart czelekődni, Miképpen az à mennyei ßent Attya is eſſőt ád, és az napot fel tamaßttya, mind iockra, mind gonoßokra. Minden, à ki à Christuſnac mennyei tudomanyat meg esmeri, Es az Attya Istent à Christusban meg esmeri, önnenmaga Christus Wrunc ezen igéc után, vgy magyarazza: A beßédeket, mellyeket én mondoc tűnektec, En magamtol nem mondom: Hanem az Attya, ki én bennem vagyon, ő czelekedi à czelekedeteket: Hidietec én nękem, Hogy az Atya én ben nem, én pedig az Attyamba vagyoc, Ha ennękē

Nem hißtec: Hidiétec az czelekedtec ért.

Nem à közenſéges Iſteni Allatnac benne lac káſſa felől ßol itt à Chriſtus, à mint à Papazóc álmodoznac: Hanem à czelekedetekről és erőről. Mert touab aßt mondia: Tű én bennem, és én tű bennetec. Eſmet: En, és az én attyam hoz za megyűnc, és ő benne lackunc: Iohan.16. Imè, A Chriſtus mű bennűc is lackic, Es mű à Chriſtusban: Az Iſten mű bennűnc: Es mű az Iſtenbe: Noha mű az Iſtennel, allattal egyec nem vagyunc, Es azon Iſten örőktől fogua nem vagyunc.

Hogy hogy vagyon pedig à Chriſtus az Attyaban, és az Attya ő benne? Ecképpen: Mert ő mindeneket az Attyatol vőtt, Halgatta őtet, Az ő akarattyat predicállotta, Es az ő hatalmabol mindeneket czelekedet. Iohan.5.10. Azonkép pen mű is az Iſtenbe és à Chriſtusban leßűnc: Mikor Chriſtuſnac hißűnc, Az ő paranczolattyat kőuettyűc, és az ő Lelkétől viſſeltettűnc, és Iſtenűnket ßerettyűc, és az ő igéiét: Iohan.8.10. Meg magyarázza Chriſtus Wrunc, Mikoron Philep kéuánna látni az Attyat, Es annac képénec, és láthatto abrazattyanac mondia ömagat lőnni: Mert ßükség, Hogy ha à Chriſtus az lathattatlan Iſtennec képe és abrazattya, Hogy láthato legyen: Mert egyeb ként nem lehetne annac, à lathattlannac képe és tűkere. Nyiluan valo dolog pedig, Hogy az láthatto kép, nem az ő külső ortzaiara és abrazattyara néz, Hanem à Chriſtuſnac tudományara, és czelekedetire.

Ezokaért, Nagy vakſag az lathatto Chriſtuſt nem

nem eſmerni Iſtennec képénec és tűkőrénec lőnni, Es nem tudom miczoda lathatattlant tamaßtani, Kinec ſemmi tudományat à hiuec hallottác, czodatételit is nem láttác.

Ha kedig kép auagy abrazat à Chriſtus: S'űk ſég, Hogy valamit képezzen és abrázollyon. E gyęb kènt kép és abrazat nem lehet: Miképpen amaz őrőktől foguán valo, lathatattlan Fiu ſem miképpen nem lehet lathatto kép és abrazat. Pal Apaſtol pedig à Chriſtuſt műnękűnc meg magyarazuan: 1. Corinth. 15. Coloſ. 1: ki feiezet Iſtennec abrazattyanac mondia lőnni: Es eßt akaria, hogy mű is à Chriſtuſnac abrazattyat hordozzuc és viſſellyűc, Es az wy emberben fel őltezűnc, ki Iſten ßerént teremtettet: Coloſ. 3.

Ezokaért, Ez igékben ſemmi haromſagrol, auagy allatrol valo tudomany előnkbe nem adattatic: Sőt inkáb Chriſtus Wrunc ezekről ſoha ingyen ſem gondolt.

XII. ELLENVETÉS.

S'ent Ianoſnac 15. Réßéből.

Mindeneket, à mellyeket hallottam az én mennyei ßent Attyamtol, tudtottakra adtam tűnęktec, A mellyeket láttam az én attyamnal, Azokat beßéllem. Ezokaért à Chriſtus őrőktől fogua volt, Es egy allatu Iſten az Attyaual, Es mennyben volt, minec előtte meg teſteſſűlt.

FELELET.

Ezec è beſſédec, az ember Chriſtuſſé. Heaba va ſo ezokaért az ő tuſſakodaſſoc, Hogy ez ember Chriſtus kőuűl maſnac akariac tulaydonyitani. Ez az ember Chriſtus Ieſus, mindenkort tanolt és hallot az ő mennyei ſent Attyatol itt è fődén, Miképpen az Iſtennec igeiéből nyiluan meg bizonyittatic. Neuekedet à Chriſtus vdeiében és bőlczeſegében. Luc. 2.

Igy ſol őmaga Chriſtus Wrunc Johan. 5. A fiu vgy mond, őmagatol ſemmit nem műuelhet: Ha nem, à mellyeket látta, hogy az Attya czelekedet. Mert az Attya ſereti à Fiut, Es mindeneket őnęki meg ielent. Imè, Azockrol ſol, mellyeket ielen valo képpen czelekedic, Es aſt mondia, Hogy nagyobbakat ielent meg őnęki. Amaz őrőktől fogua valo Fiunac ſemmit nem ielenthet időuendőben: Mert ackor ielenttet mindeneket meg, à Papazoknac vélekedéſſec ſerént; Mikoron őrőktől fogván őtet az ő állattyabol minden kezdet nęlkűl ſűlte. De itt ſent Ianoſnal Chriſtus Wrunc, időuendőben valo meg ieleneſſeckről emlekőzic, Melly meg ieleneſſec és ielenttéſſec az ember Chriſtuſra néznec: Nem à Papazóknac lidirtz Fiara.

Ezokaért, Az Attya Iſten mindeneket à Chriſtuſnac meg mutatta: Es Chriſtus ő tőlle hallot és tanolt, és látta az ő Attyát: Ecképpen tanyitotta az Attya à Chriſtuſt, aduán őnękie à ből czeſégnec lelkét, Meg kenuén őtet mértéc nęlkűl az ő attyafiacfellet: Iſa. 11. Ioh. 3. Heb. 1.

A hit

A hittetlenec tanolnac az ő Attyoktol, az ördegtől, Es láttyác, az ő czelekedetit, Noha allattyoc ſzerént még annál ninczenec: Iohan. 8. mind kettőt őſſue ſzerkeſztetti à Chriſtus: En, à mellyeket látram az én Attyamtol, azokat czelekedem: Tű is, á mellyeket lattatoc à tű attyatoknal, az ördegnęl, Azokat czelekeditec. Ordegből vadnac az ördeg fiai: Miképpen Iſtenből az Iſtennec fiai.

Hogy ha pedig á Chriſtus még az előt mennyekben mindeneket meg tanolt, az ő mennyei ſzent Attyatol: Mi ſzükſég volt itt è földen mindeneket tanolni, és neuekedi bölczeſségben, és vdőben, Mind Iſten előt, mind ez világ előt?

Tudom mit felelnec à Papa Kalandos Meſteri, Tudni illic: Hogy meg erősitötte önnen magat amaz mennyei Bölczeſséggel: Ez az oka, vgy mondnac, Hogy itt é földen tanolni kellet azt à bölczeſséget.

FELELET. Ha ſínte meg erősitötte önnen magat, à mint tű mondiátoc, à meg teſteſſülésben, Mellyet az Iſtennec ígéie nem mond: Mind azon által az à tudomany és Bölczeſség, az valtoſſhattatlan Iſtenſegénec ereie, Melly ſemmiképpen meg nem valtozot, Még à meg teſteſſülésben. Holott pedig az à Bölczeſség, ha az előt ő benne volt, meg nem valaſztot? Nem volt ſükſég, Hogy ez világon wyonnan tanollya.

Es ha à Papazóknac vallássa ígaz, hogy mindeneket az örőcké valo Fiu czelekedic ő benne: Mi

képpen

képpen álhat meg ez à vallás: Hogy azokat ßollya és tanyíttya, mellyeket az ő Attyatol hallot és tanolt. Semmiképpen ez à tanolas, és hallás nem fér az örökké valo Fiuhoz, Ki azon Iſten, à ki az Attya.

Semmiképpen ezokaért az igaznac follyaſſat meg nem tagadhattyuc, és nyiluan kel vallanunc Hogy az ember Ieſus Chriſtus hallot és lattot az ő mennyei ßent Attyatol itt è földen: Es az à tudomanny, hogy nem földi, ſem emberektől talal tattot, Hanem mennyei, és Iſtennec igéie: Es valakic aßt à tudomant veßic, Iſten fiaiua leßnec, és Iſtenből ßületnec. Azonképpen, Az ember Chriſtus önnenmaga is Iſtenből és Iſtentől vagyon mennyekből: Miért hogy mennyei Adam, és ſemmi földi ő benne nem talaltattic. Sőt Chriſtuſnac minden beſzédi és czelekedeti mennyeiec, és à mennyei tanaczbol valoc.

Ha látni és hallani az Attyatol, örőc ßületteſſel venni az Attyatol, és menyből allà ßállani: Moſes is látta és hallotta az Iſtent: Hát Moſes is örőktől foguán ßülettet az Attyanac allatyabol, és mennyből ſallot alla.

Valaki valoban az Ellenkező fęlnec okoſkodaſsit meg hánnya vetti, Eßébe veheti, Hogy azoc à bizonſagoc, à mellyeket forgatnac, ő magoc ellen vadnac, Es az ő veleckedéſſeket rontyac: Miért hogy à ki Chriſtuſt az önnen agyoktol gondoltanac, annac oltalmazaſsaban: Es nem czodra, Hogy az önnen agyoknac gondolattyat kővetic; Mert ha à Chriſtus örőktől foguán valo

Iſten

Isten volt, à meg testessűlésnec előtte, és vtánna: Mi ſűkség volt őtet Léleckel mértéc nęlkűl meg kenni, és őtet Christussa és wrra tőnni? Az az, Kirallya és Főpappà? Lehetté valaki Istenné ki wrr nem volna. Bizony ha Isten: wr is. Ha pedig wrra téttetet: Istenné téttetet. Ha pedig ő rőktől fogua Isten volt: Nem ſűkség volt őtet wrra és Christussa rendelni.

XIII. ELLENVETÉS.

S'ent Ianosnac 13. Réſzéből.

Istentől iőt ki: És Istenhőz ment.

S'ent Ianosnac 16. Réſzéből.

Attyambol iőttem ki, És ez vilagra iőttem: Ez vtán: El hagyom ez vilagot, És mégyec az én Attyamhoz. Ezokaért, Ha valoban az Attyahoz ment: Valoban is, és allattya ſerént iőtt mennyből, az ő mennyei ſent Attyatol.

FELELET.

Az ember Christus ſzol őmagarol. Azon ember ment fel mennyben. Azon ember ſzállot allà. Mert azon az, ki őmaga fel ment: Azon ki mennyből allà ſzállot, Es őnnen magarol vallya ezeket. Az allà ſzalláſt pedig à Papazóc nem akariác ęrteni az ember Christusrol: Hanem à masodic ſzőméllyről: Hát, à fel menést is azonrol kelletic magyaraznioc: Melly az ő ęrtelmeckel

hyiluán tuſſakodic: Mert arrol aſt mondiác, hogy ſoha az à mennyet el nem hatta: Sőkſég ſe legyẽ hellyről hellyre menni: Holot mindenűt vagyon.

Nagy dolog ez, hogy effęle ßoláſſoknac nemé ben, az igaz ęrtelmet meg vettic: Holot őnen magoc is amaz mondaſt, Ioh. 1. Ez vilag ő altala teremttettet, Es ez vilag őtet nem eſmerte: Azvilagnac igęiét, az emberec ért veßic.

Ezokaért, A ßent iráſnac egyenlő follyaſſabol kell magyarazattot tennűnc. Meneyből alla ßál lottam: Az Attya boczattot engemet: Nem ömagamtol iőttem: Iſtentől iőttem: Nem ez vilagbol valo vagyoc én: Az én Attyamnac neuében iőttem én: Onnét fellyűl vagyoc én: Nem è főldből, hanem mennyből: Iſtennec Fia vagyoc én: Maſodic Adam mennyből fogantattam ſent Lélektől. Ezec è ßolaſnac modiai, noha igęckel kűlembbeznec: De ęrtelemmel egyec.

Iſtentől ki iőni és boczattatni: Iſtenhőz menni, és viſſza hiuattatni nem egyęb, Hanem, meg bizonyitani, Hogy à tudomány igaz és mennyei, Iſteni hatalommal czodakat tőnni: Es mennyből à houa à Chriſtus ment, lelki aiándéckockal, à kereſztyéni gyűlekőzettet épiteni: A Prophetac az Iſtentől iőttenec ki, mikor boczattattanac: Azonképpen az Iſtenből iőt ki az ő igéie, A tűz, melly Sodomat és Gomorrhat &c: meg emęſztette: Noha ezec őrőktől fogua mennyben nem voltanac.

Czoda dolog ez, hogy à Papázóc az ő hittek nec fondamentomat, ollyan dologbol meric fel

épiteni,

épiteni, Tudni illic, Hogy à masodic ßőmélly mennyből allà ßaluan à ßűznec méhében, meg testessűlt, Mellyről, sem à Prophetác, Sem Moses, az Apastoloc, és Christus Wrunc önnen maga egy igéuel nem emlekőznec: Holot pedig Christus czelekedetit és tanyitassit hiuen mindenekben meg iriác, és semmit azokban el nem hattanac, mellyec ßűkségessec à mű v̊duőssegűnkre: Sőt inkáb Christus Wrunknac minden czelekedeti nyiluán valo irassockal és bizonsagockal erősittettenec meg, Hogy ßűkség ne legyen azon kőuűl valamit vallanunc és hinnunc ő felőle. Ha valami lőt emberi gondolat és ęrtelem felet, Vagy foganttattássaban, Vagy ßűlettésseben, Az Angyaloc vgy mint bizonyos tanuc allattatnac ellő.

Ahol az egyic Christusnac à masikban valo allà ßállás felől semmi nem bizonyittattic, és az Angyaloc sem teßnec tanubizonsagot arrol. Bizonnyaual ha eßt kellene hinnűnc, és ha ßűkség volna à mű v̊duőssegűnckre, Az Angyaloc, az Euangelistác, és az Apastoloc semmi képpen el nem halgattác volna, Holot ezeknęl kűsseb dolgokat is el nem titkoltanac. Az ő fogantattassanac nem czac az Angyal, Hanem Joseph és Ersebet aßßony tanuc: Az ő ßűlettéssenec bizonsagi à paßtoroc. Az ő tudomanyanac, Kereßtsegénec, czodatételinec, Halalánac bizonsagi vadnac. Semmit nem czelekedet, à mellyet az Apastoloc előt el titkolt volna,

kiket maganac bizonſagul valaßtot vala : Ioh. 15. Luc. 24.

Az Apaſtoloc kedig ſemmiről tanubizonſagot nem tőttenec, Hanem à mellyeket lattanac és hallottanac à Thabor hegyen valo ßine meg valtoßtaſſakort, Ahon à fennyelségnec miatta az Apaſtoloc à főldre borultanac : Mind azon által Noha az Iſteni felſéges voltanac ki muttattaſſa lőn: Mind azon által láttatot az Apaſtoloktol. Ha à maſodic ßőmélynec allà ßalláſſa lőt volna: Miért nem hallottác auagy lattác volna? Az ő fel tamadaſſa és mennybe menéſſe noha az emberi értelemnec felette vagyon : Mind azon által emberektől és Angyaloktol lattatot, és meg bizonyittatot, Ez Papa Antichriſtuſtol találtaltot allá ßallás, és meg teſteſſűlés ſenkitől nem lattatot, ſem Angyaloktol, ſem az Euangeliſtaktol az Euangeliomnac hiſtoriaiaba be nem hozzatattot: Holot rendel az Euangeliſtác mindeneket elő ßamlálnac, Az ő bőlczeiet, Iſtalot, futaſſat, ſaruiat, ruhaiat &c, Ezekről emlekezuén, ſemmiképpen az ő mennyből valo allà ßalláſſat, és az emberi teſtel őßue ßerkeßtettéſſet el nem hagyhattac volna: Mert abban volna az v̊duőſſeg, A mint á Papa nagy ßűle hazudoz.

E meg mondot Chriſtuſnac hiſtoriaianac rendiből nyiluan vagyon, Hogy kőlted dolog, Hogy az őrőktől foguán valo Chriſtus állattya ßerént, menyből allá iőt volna, Es azon viſſontac mennyben nem ment volna: Neha à ſent iràs valoban valo felmenetelet mennybe magya-

tázza,

rázza, Neha pedig hasonlatossaggal: Mint, Joh. 3. Eph, 4. A betü az irásban meg mutattya, Mi kor kellyen valoban érteni à fel menést, És mi kor példazo képpen.

A Christusnac az Attya Istenből valo ki iövetelet nyiluán iriác meg Moses, à Prophetác, és Euangelistác. Mert miképpen az Isten gyakorta ötet meg igérte, és abrasztatta az ô Testamentomba: Azonképpen ötet à Dauidnac maguából ki is hozta, Istenségénec tellyes voltaual fel épitötte, A kegyelemnec és az igasságnac bövséges voltaual ötet elboczatotta, Ô altala folt, és mindeneket czelekedet.

Ez ki iövetelet magyarazza Micheas Prophe ta, 5: részében.

Christus Wrunc, Iohan. 20. eszt mondia: Miképpen boczatot engemet az én élö Attyam: Vgy boczattlac én is tüteket. Az Apastoloc kedig valoban menyben nem valanac: Mind azon altal Christustol boczattattanac, Miképpen à Christus az ö Attyatol boczatattot, és ötölle iöt ki.

Semmit nem haszná pedig à Papázoknac, Hogy az igétsket, Esmeg, faczoriác: Mert à Gö rög igétskénec nem czac az az értelme. Mert gyakorta annyit iegyez, mint, Ennec vtánna: Mint Matth. 5. Iohan. 4. Matth. 13.

Ha ezokaért à Papazóc az ö álmokat meg akariác bizonyitani: Sükség, Hogy Christusnac harom iövetelit bizonyiczac meg. Egyiket: Melly à test elöt löt volna. A masikat, Melly à test

ben lőtlegyen. A harmadikat, Mikor el íő az itéletre. De miképpen az elsső íőuetelit meg nem bizonyithattyac: Azonképpen á két Christusnac egybe ßerkeßtettéßet semmiképpen meg nem bizonyithattyác.

XIIII. ELLENVETÉS.

Sȳent Ianosnac 17. Réßéből.

En attyam, dűczőits meg engemet aual á dűczőßeggel temagadnal, Melly ennękem nallad volt, minec előtte ez vilag lőnne. Ezokaért á Christus őrőktől foguán volt: Mert ez á dűczőßég, az ő Istenßege.

FELELET.

Halálánac előtte az ember Christus ezeket kéri az ő mennyei ßent Attyatol. Ennec és nem masnac ez előtt volt ez á dűczőßég az attya Istennęl, hogy kőueti az őrőktől fogua valo fiu auagy Christus eßt á dűczőßéget az atya Istentől? Holot á Papaßoknac értelmec ßerént, ez az ő dűczőßeget soha le nem tehette: Es ānac meg adasaért sem kőnyőreghettet? Mert az Isten senkitől semmit, nem kér, Miért hogy nem ßűkelkődic semminęlkűl. Ez az elsső.

Masod: Aßt á dűczőßéget kéuanya, Hogy az attya Isten őnekie meg adía, melly őnęki az attyaual volt, nem ōmaganal: Egyęb ként ingyen sem kőnyőregne érőtte. Mint most, minec vianna abban á dűczőßégben leuēn, nem oluaßuc, hogy ezért kőnyőrgene. Halalánac vtanna fel tamadaßaban

ban tekélletes képpan vőtte eſt é dűczőſéget à Chriſtus, Mellyért halálánac előtte kőnyőreg, mint Pal Apaſtol, Rom.1 Phi.2. Heb.1.2. magyarazza, és mikőr őtet Wrra és Chriſtuſſa tőtte: Acto.2.

Ebben è dűczőſegben valoban nem volt à nyo moruſagnac és halálnac v̊deiében, hanem az vtan kőuetkőzic, mint Peter Apaſtol, 1. Pet.1. bizonyit tya. A Papa Antichriſtus pedig ez igaſſag ellen előßer à dűczőſéget magyarazza és mutattya az Iſten Chriſtusban: Az vtán à kereßtet és à halalt, Pal Apaſtol ellen, Phi.2. Miért hogy meg alaßta magat, és engedelmes lőt à kereßtſanac halalaiglan, Adatot őnęki ez à dűczőſég, és ez á new, melly minden neueknec felette vagyon.

Minec előtte azért à Chriſtus meg nem holt, és fel nem tamadot, nem kenettetet meg, Wrra és Chriſtuſſa nem rendeltettet, ſem nęw nem adat tot őnęki, melly minden nęwnec feletre vagyon, Sem v̊lt az Iſtennec iobiára, melly az ő dűczőſégénec meg tekéltettéſſe: Ezokaért aual à dűczőſéggel tekelletes képpen meg nem coronaßtattot, méglen az ő hiuatallyat, és bayuiuaſſat el nem végeßte. Ez az oka, à miért aßt az Attyatol őnęki rendeltettet dűczőſeget kéuánya, Hogy őnęki meg adataſſéc.

Harmad: Ahon az ô Teſtamentomban az iőuendő Chriſtus magyaraßtattic, az ő dűczőſege mindenkor iőuendőre néz, és az wy Teſtamẽtomra haromlic: ő benne aldattatnac meg minden nemzetſégec: Gen.22. ő benne hiyendőc à Poganoc. Azõképpẽ Iſaias Prophetanac 11, réßében

az ő

ő iőuendő dűczőſége magyaraſztattic, Hogy à poganoknal vilagoſſaga, és népeknec frigye és ſzőuetſége leiendő volna: Iſa. 42. Mert még ackor nem volt, Az wy Teſtamentomban à Chriſtuſnac igirtettic Dauidnac az ő Attyanac orſzaga. Mert az előt nem orſzaglot, Luc. 1. Vgyan ackort adattatic ő nekie az Ieſus neue is: Mert vduőzitendő vala az ő népét minden ő bűneiből: Az előt pedig nem.

Iſaias kedig nyiluán mondia, Hogy Iſtennec hiuattatic iőuendőben, tanacznac, hatalmaſnac, az iőuendő vilagnac attyanac: Mert még ackor egyic ſem vala ezec kőzzűl, Iſa. 9: Az wy teſtamentomban adattattanac ezec ő nekie, Mikor tanyitana, tanaczoſſa volt: Mikor Iſteni hatalmot meg mutatna hatalmas: Attya is lőt az iőuendő vilagnac, mikor fiakat ſzűlne, az ige és à Lélec àltal.

Vgyan az hiueknec is dűczőſegec à Chriſtusban. Valaſztattanac minec előtte ez vilagnac fondamentomi fel vettettenec: Epheſ. 1. Kezdet től fogua és őrőktől fogua orrſzagoc is volt: Matth. 25: Iol lehet ő magoc őrőktől fogua nem voltanac. Adatot műnękűnc á dűczőſſeg, Nem czac igérttetet, még ackor ingyen ſem volnanc. 2. Timoth, 1. Bizonyaual, az Iſtennęl mindenec ielen vadnac, azoc is, kic ninczenec, azoc is, mellyec iőuendőc: Rom 4. Ez az oka, Hogy a zokat, à kic ninczenec, hiya, hogy legyenec.

Somma: A miképpen Chriſtus Iſtennec decretomaban és végezéſſeben volt vilagnac teremtteſ

ſenec:

ſenec előtte (Mert azoc, à mellyec ninczenec predeſtinaltatnac) Azonképpen volt őnękie az az ő dűczőſége is: Az kedig valoban adattot őnęki halalánac és fel tamadaſsanac vtanna: Miképpen az ő tagiainac is, à minęmű dűczőſégec vagyon moſt az Iſtennęl, valoban őnękiec meg adattatic, Hanem haláloc vtán. Sůkſég, Hogy à tagoknac egyenlő voltoc legyen à főuel. Sůkſég volt, Hogy à Chriſtus előßer ßenuedien, és az vtan mennyenbe az ő dűczőſégeben, Nem az előt Luc.24. Ecképpen, Acto.14. à Chriſtus tagiairol és iruán vagyon: Sůkſég, hogy ſoc haboruſagoc altal mennyűnc be à mennyeknec orßagaban. Peter Apaſtol,1.Pet.1. leg előßer Chriſtuſnac kén ßenuedéſſet, az vtán à kőuetkező dűczőſeget mutattya meg: Nem à halal előt valót. Iohan.1: előßer à halál irattatic meg, Melly által teſté lőt: Az vtán az ő dűczőſege, és irgalmaſſagnac és igaſſagnac tellyes volta: Mert ennec à tellyes voltanac hellye nem volt az ô Teſtamẽ tomban, holot az árnyékoc és abrazatoc ßolgaltanac, Mellyec Chriſtuſnac halalaual tellyeſſettenec be fel tamadaſſaban, és ßent Léleknec el boczattaſſaban, Ki à Chriſtuſt, ki az Attya Iſtennec iob ián ẏl, dűczőiti vala. Oda fel à Chriſtuſnac dűczőſégéről tőbbet irtam.

XV. ELLENVETÉS.

Sent Ianoſnac 20. Réßéből

Én Wram, En Istenem. Követközic azért
Hogy à Christus azon Isten legyé ki az attya.

FELELET.

Az Istennec neuezeti az ember Christusnac adattot, Miképpen Isaiasnac, 9. részében meg magyarázzóc oda fel: és Mat. 1. Ez à nęw, nem czac ember Christusnac, hanem vgyan Angyaloknac, és embereknec is adattic, miképpen à masodic ellen vetésnec feleletiben meg bizonyíttottam: Sőt inkáb még az hellyeknec is, ahon à Iehoua meg ielent, az Wrnac neue tulaydonyittatot. Ezokaért è nęwnec tulaydonyitassa semmiképpen öröktől fogua valo Istent, auagy termeßet ßerént valo Istent nem tamaßt, Holot czac egy à terméßet ßerént valo Isten, Amaz Attya: A többi minnyaiã ő tőle valoc, Auagy Istenec, auagy Wrac: Minde nec ő tőle vadnac: 1. Cor. 8.

Az ember Christus kedig, nem valami ez ember előt Isten és Wr: Hanem amattol rendeltettet és kéßitőttet: Es az Istennec neue senkire inkab nem illic az Attya után, mint à Christusra: Mert ennec à több teremttet okos allatoknac felette adattot à hatalom. Thamas Apastol kedig az Isteni neuet à meg feßült Christusnac adia, Nem masnac, ki az ember előt valo volt volna: Sem annac, ki ez emberben volna, Auagy ez emberről őßue ßereßtettet volna:

Sem kedig öröktől foguán valo Istennec neuezi itt ötet Thamas, Mellyet kellene bizonyítani à

tani à Papazoknac. De miért hogy semmi erős bizonságoc ninczen, Effele kereſt fogaſſockal akariác vgeket tamaſztani: Hogy à ſegény együgyűeknec ſőmeket be halolhaſſac: Hogy az Ieſuſt, Chriſtuſnac eſmeriéc lőnni. Ez az oka, Hogy ennec az ember Ieſus Chriſtuſnac neueze tit el lopiác, Es annac, ki ez előt volt volna, Ki valoban vgyan ninczen, tulaydonyitattic.

De nemellyec az irás magyarazzoc kőzet ez igéket az Attya Iſtenről magyarázzác. Lasd meg à nagy Eraſmuſt Rotherodamuſt, A Romabelieknec irt leuelénec kilentzedic réſzére valo magyarazatban. A kic pedig à Sído nylewnec tulaydonſagat értic, Lattyác, Hogy itt az Iehoua new nem hellyheztettet: Mert az Ige en, mellyet őc afiixumnac neueznec, nem vetetic az Ige Iehoua után.

XVI. ELLENVETÉS.

Sient Lukatſnac 1. Réſzében.

Ianos elől iar az ő ortzaia előt Lélekben.

Ezokaért à Chriſtus, az Iſraelnec Iſtene, Kinec ortzaia előt iárt Kereſztelő Ianos.

FELELET.

Egy az Iſraelnec Wra Iſtene, à mű wrunc Ieſus Chriſtuſnac attya: Miképpen Chriſtus wrunc önnen maga magyarazza: Ioh. 8. Peter Apaſtol: Acto. 3. Es ez Iſten előt, auagy, ez Iſtennec ſine előt, iárnac vala az Iſten félőc, vlnec, alnac

és vigyaznac vala: Miképpen ezen Isten Abrahamnac paranczola, hogy ő előtte iarna: Gen. 17.

Ianos, à ki Christusnac előtte iaro volt, Miért nem iárhattot ezen attya Istennec ßine előt, Miképpen az ő eleiː Malac. 3: nyiluan vagyon, hogy ez az Isten az ő ßine előt boczattya el őtet: Ki vtán à Christus kőuetkőzic.

Ezokaért, Ez è mondás az Attya Istenről magyaraßtattic igazan, Nem à Christusrol.

Ezokaért à Sophistaknac viſſza fordult elmeiec, az iráſnac is igaz follyaſſat fel forgattya: Es minec vtánna az egy igaz Istent meg tagattac, ezẽ kőuül máſt mindenképpen okoskodnac tamaßtani: Mint ßinte à Papaſſoc, kic el áluán az egy igaz Isten, és az ő Fia, az Iesus Christus mellől, Fakat, kőueket és meg holt embereket imádtanac, és tißteltenec, az egy Isten, és az ő Fia az Iesus Chriſtus hellyébe,

XVII. ELLENVETÉS.

1. Iohan. 5. Réßében.

Ez az igaz Isten, és az őrőc élet.

A Papázoc eßt à mondáſt is nem igazan magyarázzác. Mert hogy ő maſodic ßőmélyes Fiu Isteneket meg erősithetnéc, és két, auagy harom egyenlő Istent álhatnánac elő: Azért magyarázzác viſſza à ß. Ianoſnac mondaſſat. SSent Ianos ßol az egy Attya Isten felől: De őc az ő maſodic ßő méllyekre, amà kőttés fiura akariác kenni, és nem à meg feßűlt Nazareti Ieſusra: Mert aßt gyűlőlic, és futnac tőle, mint à ßunyogoc á fűſtől. De akar mint gyűlőlic őtet, azért vgyan be hayttya ő

ket

ket à czauaba, és oda kel kőrélnioc az ő ítélő ſzékí eleybe, és nem amaz ő kőltőt Fioc eleybe; 2. Cor:5. De laſſuc mű à ſ. Ianos mondaſſanac az i gaz ęrtelmet, kit mondion igaz Iſtennec,

Szent Ianos aſzt iria meg è hellyen, Mi modon hozattatot legyen az igaz Iſtennec eſmerete az embereknec, és ki altal férhettec ahoz. Es mikép pen az ő Euangeliomaban meg irta: Az Iſtent ſo ha nem latta ſenki: Hanem à fiu, à ki az Attyanac kebelébe vagyon, à predicallotta ki. Vgyan azon dolgot, noha kűlemb igéckel iria meg ſzent Ianos, mikor eſt mondia: Az Iſtennec fia el iőt, és mű nękűnc ęrtelmet adot, hogy meg eſmeriűc aſzt, à ki igaz, és legyűnc az ő igaz ſiaban, az leſus Chriſtusban. Annac vtánna meg magyarazza, és tanubizonſagot teſen rolla, Hogy az az igaz Iſten, à kire à Chriſtus tanyitotta á népeket, Es hogy annal volna az életnec kutfeie:

Ecképpen magyarazza önenmaga Chriſtus Wrunc ſz. Ianos ſzolaſſanac modiat, Ioh. 17. Ez az örőc élet, Hogy tégedet egyedől eſmerienec igaz Iſtennec: Es az leſuſt, kit el boczattottal, hogy az à Chriſtus, Itt Chriſtus Wrunc nem ömagat mondia igaz Iſtennec: Hanẽ, az ő Attyat. Azért ſenki Chriſtus ellen magyarazatot nem tehet.

Acto. 14. Pal Apaſtol Liſtrisban eſt az egy élő és teremtő Iſtent predicallya vala, és arra inti vala à népeket, Hogy el hagyuan á baluanyokat, az igaz Iſtenhőz tęrnénec. Es Gal. 3. erről panaſzolkodic, hogy elhattac az igaz Iſtent, és à baluanyoc vtán indultanac. 1. Teſſ. 1. Pal Apaſtol ezeket ſzépen megiria, Ömagoc beſzélic vgy mond,

 felől-

felölletec, Mi modon tértettec meg à baluanyok tol az Istenhöz, hogy ßolgalnatoc az igaz és élö Istennec, Es varnatoc az ö Fiat mennyekből. La todé, Hogy itt az Apastol az igaz Istent elöfer meg mutattya: Annac vtánna pedig, az ö Fiat meg ielenti.

Hogy pedig ßent Ianos az örök élettröl meg emleközic, nem czoda: Mert à töb Apastolc is ecképpen ßolnac. A Chriſtus is az örec életet adia meg az ö benne hiuöknec. De az az élet az Istenben vala el reytetuén, és vgy mint kut föben be vala foglalua: Azt ö pedig az ö Fiaba hellyheßtötte, életet aduán nékic: Iohan. 5. 6. Mert valamie vagyon à Chriſtuſnac, mind életet, tudomanyat, czelekedetet, bölczeſeget, és à Léleknec böwſeget, és minden hatalmat, az ö Attyatol vötte. Müuel hogy ezokaért az életnec buzgo és fokhattatlan forráſsa az Attyaban talaltatic és hellyheßtettic, és ö az élö viznec kutfeie, Vgy mint minden életnec eredetit és fondamentomat, Es mint kinec meg valtoßhattlan élete léuén, Miért hogy à hiueknec örök életet ád Méltan neuezi örök életnec.

Mikor pedig à Chriſtuſt életnec neuezi à ßent irás, azért mondia: Mert azt az életet az Attya ö altala ielenttette ki: 2. Timoth. 1. Masodßor: Mert ö általa adia meg münékünc, és ö benne hellyheßtette, Hogy à hiueknec meg ßolgaltattaſſa. Mert ſoholt egyebütt azt meg nem találhattyuc, és el nem vehettyüc, Hanem czac à Chriſtusban, és ö általa.

Meg

Meg láſſac ezokaért à Papázóc à ſent Ianoſ nac mondáſſat: Mert ſemmiképpen à Fiurol aſt meg nem magyaraſhattyac: Mert az egy igaz Iſtent mondia ſent Ianos: Nem Fiat, Az egy Iſtent pedig mindenűt á ſent irás az Attyat magyarazza, Es ſemmi tarſot nem ád melé.

Vadnac az ellenkező fęlnec több ellen vettęſi is az iráſnac neminęmű bizonſagibol őſſue ſedege tettec, mellyekről im è kęt okért moſt nem akarocírnom.

Elſő: Mert ezekből, mellyekben az ő hamis magyarazattyokat meg mutattam, Tudni illic, ſent Ianos Euangeliomanac elſő réſzében, és à Prophetaknac iővendő mondaſſokat, mellyeknec betellyeſitéſſe néz az wy teſtamentomra, à több binec is megfeittéſe, és hamis magyarazatoknac kimutattáſſa nyiluan vagyon. Meg tetzic pedig à Melius és Caroli álnakſagoc ebből is, hogy ſoha à mű magyarazattunkra, melly az egéſz ſent iráſnac fondamentomabol vagyon, deréc képpen meg nem felelnec, Es aſt egéſzſen elő nem ſamlállyác: Sőt inkáb az ő hamis magyarazattyokat elő ſamlálua, abbol à magyarazatbol okoskodnac, és arginálnac. Sent Ianos eſt mondia: Hogy kezdetben vala az Ige. Auagy Pal Apoſtol, Hogy minden teremtet allatoknac Elſő ſűlette: Ezokaért à Chriſtus őrőktől foguán valo Iſten: Auagy, A Chriſtus à láthatto vilagnac teremteie: Ezokaért vgyan azon teremtő Iſten, ki az Attya. Ez ſinte ollyan proceſſus, Mint ha Caroli Peter aſt mondana: Io Varadi Biro: En aſt mondom, Hogy gyolkos auagy paraſna à

Czíſar

à Czißar Peter: Azért mindiaraſt ölesd meg. Tudom Biro léuén nem műuelnéd: Hanem eßt kéuánnad, hogy rea bizonicza, és az után mondanal ſententiat rea. Caroli Peter mondia: Hogy kezdetben volt az Ige: Elſö ßület à Chriſtus. Szent Ianos pedig, és Pal Apaſtol külembet bizonyit, és mind Kezdetnec igeiét, mind elſö ßületnec, az Euangeliomnac kezdettire, és az wy teſtamentomnac teremtet allatira magyarázzac,

Maſodſor: Oka imez: Mert egyéb könyuekben és iraſſokban à több bizonſagokra meg feleltünc, Mellyeknec egyikre ſem irtanac, ſem feletenec ez vdeig. De hogy Caroli Peter az ö álmot à diadalomrol ne vellye igaznac lönni, Ezért è könyuetskénec negyedic réſét, Az Attya Iſtennec, és az ö igaz Fianac, à Nazareti Ieſus Chriſtuſnac Iſtenſégeckről irom, Nem Caroli Peter ért czac: Mert immar az ö vduöſſége felöl kétſé ges vagyoc, Miért hogy lelki eſmereti ellen tamadot az igaſſag ellen, és aßt haborgattya &c: Hanem az Iſtennec valaßtot hiueiért, kiket tudom, hogy meg eſmeric az ö Paſtoroknac ſauat, mellynec általa adattic önékic az Iſtennec, és az ö áldot ſent Fianac, igaz eſmeteti, mellyben vagyon az örök élet: Iohan. 17.

Iöy el Wram IESVS: Szabadicz meg münket à te hiueidet: AMEN.

Bőw beßéddel akartam, attyamfia kereßtyén, az egéß vetelkedésnec réßeiről irnom: Mert semmiben in káb à ßent irás meg nem homállyossitattot, és ollyan igen idegen ęrtelemre nem magyaraßtattot, mind az állatos és ßőméllyes haromság Istennec fel épitéssében, és à kęt testamentomnac őßue zurassaban és zauarássaban, mellyekben más Isten, es más Christus predicáltatic, hogy nem mint Moses, à Prophetác, és Apastoloc predicállottác: Melly hamissagockal nem czac az őrőc élet tőrőlttet ki, hanem mindenec meg valaßtattanac, és kűlemb fondamentomra épitettenec hogy nem mint à Prophetac, és az Apastoloc, Kűlē bező wrnac Vaczoraia, és Kereßtségnec iele volt attol, mellyet Christus Wrunc ßőrzet. Innét vagyon, hogy ezeknec meg oltalmazássara, hogy láttassanac à ß. irasnac follyássa ßerent lőnni, A ß. irast erőßackal vonßac, es azoknac meg erőssitésseckre be hozzac: Noha olly igen tauoly vadnac azoknac ęrtelmétől, melly tauoly az ęg à földtől, és vgy ellēkeznec azoknac ęrtelméuel, mint à sőtűtség az vilagossaggal, és à feiér à feketéuel. Nyiluán lattyuc pedig mű, kiknec az wr Isten ßőmeinket meg világositotta, és kickel az Antichristus Papa tudomanyánac vndoksagat meg esmertette, hogy azoknac à bolondsagoknac oltalmazassaban à ß. irás ides toua hurtzoltattot, fel forditatot, és meg homallyossittatot, à meg regzet hamis vélekedésseknec meg erőssitésére.

Lattyuc és nyiluán meg esmertüc, hogy nagy soc ß. irásbeli bizonsagokat à Scolai Doctoroc, à Papa Antichristusnac darabanti, az ő igaz ęrtelmekből ki tekeruén, vdegen és hamis ęrtelemre vittéc, oltalmaz

à Purgatoriomot, A meg holt Szenteknec segitségül valo hiuassokat, à missęt, A templomokbeli képeket, A Bulczukat, Fűueknec, gyűmölczeknec Faknac, Tűznec, viznec &c meg szentelésſekben, és egyęb wraslassokban, El annyira, hogy czac most nyilnec meg az embereknec az ő szőmec, Hogy à hamis magyarazatban à Papa Antichristusnac czalardsagát e szekbe veszic.

Hogy ezokaért à s. irásban egy bizonsag sem találtattic, mellyel tamaszthatnánac, és bizonyithatnanac, Nem czoda hogy még mindenestől fogua eszekben nem vehettéc az emberec az Antichristus Papánac baluanyat, és hamis Istenit, mellyeket költet és tamasztot az egy igaz Attya Isten hellyébe, és az ő áldot s. Fia, à Nazareti Iesus, hellyébe. Mert miképpen s. Ianos mondia, az az Antichristus, Ki az Attyat, és à Fiut meg tagatta. Ez az oka, miért az ő bizonsagi is, mellyeket à s. irásbol fogat, azoknac bizonsagara, és meg erőssitéssére, egy más ellen álnac, és semmiképpen egyenlő ęrtelemben és follyássában nem hozattathatnac.

Hogy ha az Antichristus Papa az Apastoli hitnec fondamentomát az egy Attya Istenről mindeneknec teremteiéről fel nem forditotta volna, idegen Isteneket emeluén és tanyituán, tudni illic az Harmost, állatost és szőméllyest: Senki à szent irásban ollyan Isteneket nem keresset volna: Holot pedig ingyen sẽ találhatta volna: Azonképpen, ha éppen hatta volna, az Iesus Christusrol az Attya Istennec egyszer szűlettet Fiarol hitűnknec agát, mellyben vallyuc, hogy s. Lélektől fogãtattot, Es szűz Mariatol szűlettet: Vallyon keresset volna valaki ezen kőuűl vagy más Christust, vagy kűlembet? Semmiképpen nem: Mert

à szent

ſent irásban aſt nem találta volna, Miképpen most
á Romai Papanac Darabanti czelekednec, Kic nem
hiſſic, Hogy az Ieſus, legyen á Chriſtus: Hanem ez
Ieſus előt valo Logoſt tamaſztyác, Ki nem fogantat-
tot ſent Lélektől: Hanem fogantattás nélkül örök-
től fogua ſületett: Mint ha valami ſületés lehettet
volna fogantattás nélkül: Es ki öröktől foguán va-
lo Iſten volt volna, Mindenképpen egyenlő és egy
allatu, Ki ſockal nagyob és méltoſagosb, hogy nem
mint á közbeiáro ember Chriſtus: Es ecképpen az
ember Ieſus Chriſtuſnac adattatot dücziöſeget és tiſz
teſſeget el veſſic, és el foſztyác, Annac aduán, ki vgyan
ninczen, és á ſent irásban nem találtattic, tudni illic,
A Fiu Iſtennec: Ezenképpen az Attya Iſtent meg
foſztuán az ő méltoſagatol, Azon Iſtenſeget önéki
tulaydonyituán á ſ. irás ellen, Melly vakmerő hamiſ
ſágrol kéualtképpen valo könywben ſolni akaroc, á
kereſztyéneknec épűlettek ért.

Bizonyára, Ha é moſtani világ, az ember Chriſtuſnac hinne, ſem
miképpen máſt nem kereſne Moſeſnec és á Prophetaknac iraſſaban, Ho
ot ómaga tanubizonſagot teſſen erről, Iohan, 5: Moſes én felőlem irt
Nem máſrol, ki én előttem volt volna, Auagy ki én bennem volt volt
na, Auagy ki én velem ősſue czatlattot volna: En felőlem (vgy mond)
vagyon iruanlá Pſalmuſſokban, és á Prophetakban, mellyeknec bekellet
tellyeſſedni. Luc: 24. Miképpen ſent Peter is ſol. Acto 10. Ennec min
den Prophetac tanubizonſagot teſſnec: ſol pedig á Nazareti Ieſus fe
ől, kit á Sidoc meg feſſittetéc vala. Ezokáért euel meg elegednéc, és
az Attya Iſtent dücziőitene á Chriſtu ban, ki ez ő tagiait annyira fel
magaſztalta, Hogy ő benne, és ő altala üdüözűlnec. Ennec pedig é fon
damentomnac és vigaſztaláſnac meg erősſiteſsére, minden bizonſago-
kat, mellyec az egy Attya Iſtenről ſolnac, és az Ieſus Chriſtuſrol egy-
beſſedegetne, és az igáz és bizonyos tzélra vinne.

Ezokáért, attyamfiai kereſztyénec, kic az Antichriſtus Papa tudo-
dománya mellől el állottatoc, Iſteni ſeretetből és paranczolatbol inttlec

148

Hogy á Papa Antichriſtuſnac hamiſſaganac ſéſſe melet, mellybe toytá eſſt é rétes, haromſagos, allatos és ſőmellyes Iſteneket, ne maradiatoc, sőt inkáb tellyeſſeggel el tauozzatoc tőlle, Es az Iſtennec kőnyuét, á ſent Bibliát vgy oluaſſatoc, Hogy az egy Attya Iſtennec eſmereti melet, Es á meg igért Meſsiaſnac az Ieſus Chriſtuſnac ſereteti melet ne maradiatoc: Es ne átkozzátoc á mű édes Wrunkat és üdőziténket. Mint Caroli Peter, és Miluus Peter átoknac neuezic az ember Ieſus Chriſtuſt: Maga az Apaſtoloc nyiluán mondiác, hogy más new eg allat nem adattot műnekünc, mellyben üdőzülnünckellene: Es hogy máſban üdőſſég ninczen: Acto 4. Bizony az Attya wr Iſtennec nagy háragia meg emésſti őket, ha meg nem térnec. Mert ő igen ſereti eſſt az ő Fiát, á Nazareti Ieſuſt: Miképpen menyből aſſt ielentötte, monduán: Ez az én ſerelmes Fiam: Matth 3 17. 2 Pet. 1.

AZ Attya mindenhato WR Iſten kegyelmezzen meg műnekünc az ő aldot ſent fiaban, á mű wrunc Ieſus Chriſtusban, és az ő ſaiánac Leſke altel őllye meg á Hittetlent az Antichriſtuſt, Es vilagoſicza meg az ő valaſtot fiait, Hogy az őrdőgnec hamis tudomanyat meg eſmerhesséc el tauoſtathaſsác, és az igaſſagnac vátában mind végic meg maraduan, az őrőc életnec coronaiat el vehesſec: Amen.

AZ EGY ATTYA ISTENNEC, ES AZ Ő ALDOT SZENT FIANAC, AZ IESVS CHRISTVSNAC Istenségekről igaz vallastéttel, à Prophetác és Apastoloknac irásinac igaz follyásasa szerént irattattot.

DAVID Ferentztől, à meg fesitettet Iesus Christusnac fogaiatol.

Caroli Peternec, és Melius Peternec ockos kodasinac ellene vetettet.

PSALM. LXXXI.
Ne légyen vdegen Istened, Es más Istent ne tiszteli.

COLOSVAROT.
M. D. LXXI. esztendőben.

2002
A M. N. MUZEUM
KÖNYV-
TÁRÁBÓL
MÁSODLAT
A M. N. MUZEUMI
SZÉCH. ORSZ.
KÖNYVTÁRBÓL

A NAGYSAGOS CHORNYATI BEKES GASPARNAC,

Az egy nyilhai III. IANOS Kiraly Komornyikanac, és Tanáczanac, Fogaras Tartomannac örőckes Wranac &c, à dűczős segnec Attyatol à Christus altal kéuanom à bőlczeségnec és értelemnec Lelket, mindenuaiual egyetébe.

LATOM ÉS ERTEM NAgyságos Wram, Hogy mind mű, s mind pedig az ellenkező fél is, vgye közzűnc vallásſunkat à ſent irásbol bizonyitani. De nagy kűlembség vagyon az arany, ezűſt és draga kőuec kőzet, Es à fa, ſéna és pozdoria kőzet. Ezeket meg nem valaſztathatni, hanem ha az Istennec tűze és vilagoſſaga meg tanyit arra, Es az ő melegségéuel meg valaſztya és meg eméſzti à ſalmát és pozdoriat az aranytol az ezűſtől. Mert nyiluán láttyuc, és eſzűnkbe vehettyűc, Hogy nagy ſockan meg ezallatnac, és az aranyat à ręztől meg nem tudiác valaſztani.

Eleitől fogua nagy nyomoruſagot és viſſza vonaſt tamaſtot ez az Istennec Gyűlekőzetiben Miképpen minden vettęlkődéſſeknec az ő formai meg mutattyac, De főképpen ez haſzontalan ve-

ßekedés az Istennec Allattyárol és terméßetiről, Minec vtánna à ßent irás kőuűl az Istennec gyű lekőzetiben tamaßtattot: Mert ez az egy Atya Isten gyanant wralkodot mind è ßéles világon, Es aßt el temette, és minden méltosagat meg ron totta: Holot kedig kőltet dolog legyen, és kiben à mű vduőségűnkre semmi haßnot nem találhattunc, Főképpen ha à Scholasticus Doctoroknac kic minnyáian Papánac Kalandos tarsai voltanac irássa ßerént azokrol elmélkedűnc, Miképpen Caroli Peter és Melius Peter minden ő erőſségeket és kęrdeßkedésseket az Isteni kőzenseges terméßetnec tudomanyabol tamaßttyác, és meritic.

Bizonyara Agoston, Hillarius, Lombardus, Bonauentura, Scotus, Thomas Aquinas, és à tőb Spphistac valaßtic tőrtéc à feieket ezeknec magyarazattyaban: De az ő munkaioc haßontalan volt, Es inkáb az ő irássockal meg homallyo ſsitottac az Istennec igaz esmeretit, Hogy nem mint aual épitettéc volna az embereknec lelki esmereteket: Sőt őmagoc elmeieket annyira meg haboritottac, Hogy semmi képpen az ő tudományoknac cickelit meg nem tuttác feyteni, Es ebben végeßtéc el minden tanyitassokat, Hogy ezeket nem kel meg ęrteni, Hanem czac el kellyen hinni: Holot kedig nem hit, hanem vélekedés, Mellynec az Istennec igeiében fondamentoma ninczen, Es ęrtelemnęlkűl vagyon.

Czodalkozom kedig az ellenkező fęlnec czelekedetin, hogy annyira vetęlkődnec és hadakoznac: Sőt vgyan erőßackal is arra vonßnac, Hogy meg felellyec nekiec, Hogy ha à Christus azon

Istené

Istenē, ki az Attya; Auagy más? Az Apastoloc és Christus Wrunc egy Attya Istent predicallottanac, Es à Nazareti Iesus Christust azon Istennec fianac lőnni bizonyttottác, Es soholt nem mondiác, Hogy azon Isten legyen: Sőt Christus Wrunc ezért holt meg, és feßitettet fel, Hogy az Attya Istennec Fianac lőnni vallotta őnenmagat. Vallya kedig igaznac lőnni Peter Apastol vallassát, Hogy ő legyen à Christus, az élő Istennec Fia: Matth. 16. Iohan. 6.

De aual à Sophistác meg nem elégeduén, Azon Istennec vallyác, ki az Attya, Christus Wrunknac és az Apastoloknac vallássoc ellen: Mint ha minden ember eßében nem vehetné, Hogy ha à Christus az Attya Istennec Fia, Hogy azon Isten nem lehet: Mert senki nem őmaganac fia. Es Christus Wrunc, Iohan. 5: nyiluán bizonyittya, Hogy más az ő Attya, ki ő felőle tanu bizonsagot teßen.

Sockal inkáb kedig el almélkodám az ellen kező fęlnec méltattlan vádlássan, hogy kęt egyenettlen Istent tanyitoc: Holot ez oraiglan mind aual kárhoßtatnac, Hogy czac az egy Attya Istent vallom, Es hogy tagadom mind à Christust mind kedig à ßent Lelket Istennec lőnni. A kęt pananßnac egyiknec nyiluan hamisnac kel lőnni. Ha czac az Attyát vallom egy Istennec lőnni: Hát semmiképpen kęt Istent nem valhattoc: Mert az egy nem kettő, Ha pedig kettőt valloc: Egy et nem valhattoc: Mert à kettő nem egy.

Somma ßerént ezokaért, Hogy az én vallás som nyiluán legyen: Sem kettős, sem hármas

Istent nem valloc: Hanem egyet, ki à mû Wrunk nac, á Nazareti Iesus Christusnac ſent Attya. Mert az egéß deréc ßent irás, ezac egy Atya Istenre mutat mûnket. E mellé én lenkit nem hellyheßtec, és semmi társot nem adoc nęki: Isa. 44.45. Iob.9.

Ez egy és ô magatol valo Atya Istent vallom hogy soc Isteneket rendelt és ßörzet, Miképpen Pál Apastol vallya: 1. Corinth.8: Sockan hiuattatnac, vgy mond, Isteneknec menyben és fôlden, Kiknec Isteni hatalom adattot az egy Attya Istentôl: De ezec mind az egy Istennec teremtet állati, és ô tôlle vadnac rendeltetuén, kic kôzet à Christus Elsô ßûlet: Apocal.3. Colos. 1. Es adattic ônekie az Istennec neue, Nem az Istenségnec rêßeſsílêſséuel, mint egyebeknec: Hanem, az Istenségnec tellyes voltaual: Mert à Lélec nem mértéc ßerént adattot ônekie: Es az Istennec tellyes volta lakozic ô benne: Menyben és fôlden minden hatalmat vôt: Es az Istent meg ßentelô Léleknec általa bizonyitotta meg hallottaibol valo fel tamadaſſanac általa, Hogy ô legyen az Istennec Fia: Miért hogy ezokaért az Attya meg ßentelte ôtet, Ezért az ô Fia, és ezért Isten: Es ê meg ßentelô Lélec által, kitôl fogantattot, és kiuel meg aiándékoßtattot, Istennec lônni mondattic.

Semmiképpen ezokaért azon Isten nem lehet à Christus az ô Attyaual. Mert vgy az Attya nem egy, hanem kettô volna az egy Isten, tudni illic az Attya, és à fiu, Ecképpen á hiuec is, kic rêßeſſálnec az Isteni terméßettel, és kic ßûlettetnec

ſállettetnec az Iſtentől, auagy az Iſtennec Lelkét veßic, egy Iſten volnanac az Attya Iſtennel: Auagy több hogy nem mint kettő auagy harom Iſten lőnne.

Azonképpen egy az Iſtennec Lelke, melly által az Iſten minden hiuekben lakozic. Nem kő uetkőzic ezokaért, Hogy mind azoc egy Iſten legyenec az Attyával, ki ő benne lackozic.

Láttyuc, hogy egy nap vagyon, melly az ő ereiével és világoſſagaual mindeneket altal hat és féneſsit, külen külen képpen. Ebből igazan senki, ſem több napokat, ſem pedig annac ereiét à nap pal őſſue nem zurhattya és zauarhattya.

Minden, à ki az igaſſagot kereſi, Es az Iſten igeiénec igaz follyaſſat kőueti, eſſébe vehetti, Hogy è legyen az Attya Iſten, és à Chriſtus felől igaz vallás: De az ellenkező ſęl à Papázoc, Miért hogy meg vettettéc az Iſtennec igeiénec igaz magyarazattyát, Kőuetuén az Papai Piſpekeknec, (kicket őc Attyaknac neueznec) és à Conciliomoknac az ő vélekedéſſeket, Semmi önekiec nem tetzic és ſemmit igaznac lőnni nem valnac, Hanem czac aßt, à mihőz őc ragaßkottanac: Egy kęrdéſt es kereßtfogáſt à maſic után tamaßtnac, Es kęt Iſtent hogy vallyac, arra ßorittani akarnac.

Látom az ő meſterſégeket, és könnyen eleit vehettem volna, és méltán ſemmit az ő kęrdéſſec kre nem feleltem volna, Kęt okért is: Elſő: Mert az ô Teſtamentomban az Attya Iſten egy Iſtennec lőnni magyaraßtattot. Cirus, Moſes is Iſtennec neueßtettet mindenic: Senki azért nem mő

dia, Hogy kęt auagy harom egyenettlen Isten le gyen. Masod: Eßt à kęrdést és ellẽuéttést Christus Wrunc, Iohan. 10. meg feytette, és meg mutatta hamisnac lőnni. De műueli nem akartam, hogy az ő hamis pananßoc mindeneknęl nyiluán legyẽ mellyel kárhoßtatnac, mint ha felelni nem mernec auagy nem akarnéc, Hogy az én vallássomnac hamissaga ki ne tessec, à mint Caroli Peter ellenem karomkodic.

Kőßenem pedig az én ellenségimnec, Hogy naponként igazgatnac és kénseritnec, Hogy az Istennec igeiénec elmélkedésseben és tanolassaban foglallyam őnnenmagamat, Es az Attya Istẽnec dűczősegénec kazdagsagit inkab naponként eßẽben vehessẽ, (melly à Christusnac igaz Istensége) hogy miképpen valoban az Attya és à fiu őnenmagoktol meg valaßtatnac, Azonképpen az Attyanac Istensége, attol, mellyet az ő Fianac adot.

Tudom pedig, Hogy az Istennec még soc el reytet kénczei vadnac, mellyeket ez háláadattlan vilagnac meg akar predicáltatni. Kérem az ellenkező fęlt, hogy naponként inkáb inkáb erőkedienec tamadni az igassag ellen, és kűlen kűlen fęle foggassokat tamaßtani, Hogy az igassag inkáb fénye skedhesséc, és vilagosban elő mehessen.

Tudom hogy à kęt iambor Peterrel semmit nem haßnaloc tanyitassommal, Es feleletem ellen vißontac találnac kereßi foggassokat: De az engemet semmiben meg nem haborit. Mert még Christus Wrunc is az ő ellenségit vgy meg nem győßhette feleletiuel, hogy az igassagnac engettenec volna: Sẽ kedig az apastoloc; Főképpẽ kedig

hogy látom

látom, Hogy immár meg általkottac, Es nem ezac iraſſockal, Hanem minden fęle gyalazattoc kal forgolodnac környűlem, Iſtenemet is, és az ő áldot ſent Fiat karomlo boſſu beſſédeckel illetic. Ha az Iſtennec orſſagaba valoc, és az válaſztattoc közzűl valoc, Tudom hogy az Iſten meg teriti őket, Ennękem az egyęb igaz Chriſtus teſténec fiaira, az valaſztottokra ez orſſágban vagyon tekéntettem, Es bizonyos vagyoc abban, hogy azoc látuán és oluaſuán feleletemet, eſſekben veſſic magokat, Es az igaſſág felől gondolkodnac, Semmit nem tekéntuén az ellenkező fęlnec karomkodáſsokra, és ſſidalmazáſſokra.

Akartam kedig főképpen te Nagyſagodnac alánlani az én iráſſomat, Mert az előt is forgot ez vettęlkedésben: Es az Iſten Nagyſ. az igaz ítéletnec Lelkéuel meg áiandékoſſta: Hogy mind à kęt fęlnec az ő ellen vetéſsit és bizonſagit meg tudia probalni, és à hamiſt az igaztol meg valaſztani: Melly főképpen kéuántattic az igaz itélő birotol.

Tudom pedig eſſt, és bizonyos vagyoc abban Hogy az az Iſten, ki eſſt è iot te Nagyſ. el keſſte az ő neuénec dőczőſegére, Azon is el végezi és meg tekéli, Hogy à karomloknac és ſſidalmazoknac vádolaſſoc után nem indul, Meg mértekeluén az igaſſagnac az ő állapattyát ez világon. Egyképpen, hogy ſſidalmaſſtattic és gyaláſztattic: Másképpen, Hogy à ſſidalomban és gyalazatban neuekedic, és naponként világoskodic, és ómagaban neuekedic, Nem emberi hatalomnac és méltoſſágnac rendi ſſerént, Hanem az Iſtennec el végezet tanacza és akarattya ſſerént. Gya

Gyakorta kedig iut eßembe, Miképpen mi-
to is erről emlekeznem, Mikor à mű ßerelmes és
bodog emlekezetű Feiedelmünknec gyakorta va
lo betegségiben félelmünc volt, hogy azoknac à
vége à Halál lőnne, Es vgy mint emberec ſol-
tunc, Hogy halála után bontakozáſſa lőnne az i
gaz tudománnac: Miképpen ő Felſége bölczen
és Iſten ßerént felelt: Műuel hogy ő nem Iſten
sem pedig nem oltalmaßhatta az Iſtennec igaſſa-
gat: Hanem, Az Iſtennec önnenmaganac gon-
dia volt eleitől fogua, és leßen (vgy monda) az
ő igaſſagara. Tamaßt ő és ád Patronuſt, Ha embe
rec által oltalmazni akaria: Ha pedig nem: ő ma-
ga is elég erős és hatalmas arra. Nagy. is, à miké
ppen keßte, arra tekénczen, és az igaſſagnac vtá
ban elő menny-n: Hogy mind teſti és lelki iaua
it az Attya Iſtennec veheſſe, Es ő benne győn-
yőrkeduén, mind végic álhattatoſſon meg
maradhaſſon: AMEN. Feier-
warot 22. April. 1571.

Te Nagyſag. Szolgaia à meg feß-
ült Ieſus Chriſtusban.
Dauid Ferentz.

AZ ATTYA ISTENNEC ES AZ IESVS CHRIſtuſnac Iſtenſégéről, A Caroli Peternec diadalmos kőnyue ellen irattattot.

MINDEN GYŐZEDELménec reménſeget à Caroli Peter è pontban hellyheßtette, Hogy auagy meg kellyen engednem, Hogy à Chriſtus azon Iſten legyen, ki az Attya, auagy más: Ha ímennec mondandom, Ottan irás ellen ßoloc, Mert tőb Iſten egynęl ninczen. Ha azzonnac vallom lőnni: ottan aßt kiáltya, Hogy az én eddig valo vallaſſom ſemmiképpen meg nem álhat: Mert vgy à Chriſtus őrőktől fogua leßen, mindennec teremtője, Es mindenben hatalmas és czelekedő, ßinte mint az Attya. Hogy ezokaért az én vallaſomnac igaſſaga mindennęl nyiluan legyen, Ezekről, és à Papazoknac hamis okoskodaſſockrol, és hafontalan ſophiſtalaſſockrol ßolloc, és aßt ki mutatom, és eßt è rendet iraſomba tartom.

1. Leg előßer, à Papatol talalt kőzenſéges Iſtenſegnec auagy Allatnac az ő hamiſſagat mutatom meg, mellyből mint egy kutfőből minden Iſtenſegről valo elmélkedéſſe ßarmazic az ellenkező fęlnec.

2. Maſodßor, Az Attya Iſtennec, és à Chriſtuſnac

ſtuſnac Iſtenſégéröl, à ßent irás miképpen tanyit, elö ßamlalom.

3. Harmadßor, Az ö ellenuettéſſeckre és okos kodaſſockra felelec.

4. Negyepßer, A mű tudományunknac, és az öuéknec kűlēbſeget meg mutatō, és magyarazō.

5. Öttödßer, Caroli Peter Kęrdéſsi ellen, ßűkſéges kęrdéſſeket tamaßtoc: Es miért hogy az öuei re feleltem, aßt kéuánom, hogy öis ezekre felellyē

6. Hatodßor, Miért hogy Caroli Peter az ö könyuét meg töltötte Calumniackal, és hituán hitſagos maraſſockal, Azokra reuideden meg felelec.

AZ ELSÖRÖL.

Minec vtánna immár az egy attya Iſtennec méltoſagat az Antichriſtus meg tagatta, és az egyet harma váltoßtatta, ßűkſég volt, hogy wy fondamentomra rakion és épiczen, melly nem Iſtennec igeiénec follyaſſabol, hanē emberi okoskodaſnac bölczeſegēböl legyen. Es ecképpen be kellet telly eſedni à ß. léleknec mondaſſa, mellyet mōdot Daniel Propheta altal, az Antichriſtus Papa felöl, hogy olly Iſtent költ és hirdet, kiröl á mű atyainc ſemmit nem tudtanac, Tudni illic, à ß. Patriarchac és Prophetác, es à töb régi ßentec. A Papa talalta ezokaért eßt az wy Iſtent, Tudni illic, egy közenſeges allatot, mellyet egyenlöképpen amaz harom ßömélynec tulaydonyit, Attyanac, Fiunac és à ß. Léleknec, és vgy tanyit, hogy à közenſéges állatért, ez à harom, immár ne legyen harom, hanem egy Iſten, A melet aßt mondia, Hogy ez az ige,

Daniel. 11.

Iſten,

ISTEN, neha egyért, neha pedig harom ért vétetteſſec à ſent irásban.

Kérlec ezokaért, io attyamfia kereßtyén, hogy iolved eßedben, minçmű fondamentombol epitnec à Papánac kalandos tarſai, és minden ő erőſégec, mibe legyen hellyheßtőtuén. Mert az egéß ß. irásban ſemmit nem találunc è kőzenſéges Iſteni állattrol, melly egyenlőképpen à haromnac tulaydonyittatnéc: Hanem az egy felſéges bizony Iſtent, à mű wrunc Chriſtus Ieſuſnac ß. Attyat találluc, Kiecképpen magyaraßtatic, Hogy legyen az, à kiről mindenec vadnac, Es ő kőuétle ſenki: Sőt inkáb kinec terméßetit és állattyát nem hogy eſmerhetnőc, ſőt inkáb annac emélkedéſſetől és viſgalaſſatol vgyan megis tiltattunc: Ex. 34 Noha az Iſten fia, à mű wrunc Ieſus Chriſtus aßt mondia: Hogy az Iſten lélec. Iohan. 4.

Igen forgattya magát à két Papázo Peter, az ő kalandos tarſaiual, hogy à ki az Iſteni felſéges voltát és terméßetit viſgalni akaria, hogy annac fényétől be borittatic: De mind azon altal minden meſterſegec, és az ellen vetteſſeckre valo feletec è kőzenſeges Iſteni terméßetből vagyon, és igen ŷgyekőznec meg magyarazni, Mi legyen à terméßet ſerént valo Iſten.

De kérlec tűteket, io attyámfiai Peterec, Bizonyiczatoc meg az Iſtennec igeiéből è kőzenſéges Iſteni egyenlő állatot auagy terméßetet è harom ßőmélyben. Mert mű az Iſtennec kőnyuében kű lembet talalunc, Tudni illic, Hogy ez Iſten, à mű Vrunc Chriſtus Ieſuſnac ßent attya, egyedől legyen az, à honnét mindenec vadnac: Es ő legyen őmagatol egyedől; A fiu kedig, az

Nazareti Iesus, legyen az Attyatol: Iohan. 7. 23.15.16.17.

Annac vtánna bizonyiczatoc eſt: Miképpen leheſſen az attya olly Iſten, kitől mindenec vadnac, Hogy ha amaz harom ſőméllynec, egy enlő és egy kőzenſéges Iſteni terméſzetec vagyō.

Eſmet, Eſt is meg bizonyiczatoc, Hogy ha harom ſőméllynec, à mint mondiatoc, egy kőzenſéges Iſteni terméſzetec vagyon: Miképpen leheſſen ez igénec, ISTEN, két képpen valo iedzéſſe, Hogy neha harom ſőmélyért egyſzers mind, Neha pedig czac egyért vétetteſſec.

Ezekről bőſégeſſen kel emlekeznem: Mert io Papazo wraim, ez à tű kaba teuelygéſteknec fő fondamēntoma: Ez à tű ſablyatoc, mellyel ű gyekeſztec meg oltalmazni á tű emberi álmatokat és léleménteket, De honnét akariátoc bizonyitani az Iſtennec igeiéből è kőzenſéges harom ſőméllynec Iſteni állatot? Chriſtus Wrunc à Moſes őttődic könyuének, 6. réſzéből vőt bizonſagot hollot Moſes eſt mondia: Hald meg Iſrael: A te Wrad Iſtened, Egy Iſten, Az ő mennyei ſzent attyarol magyarazza: Tű kedig, Chriſtus Wrunc ellen, A kőzenſéges Allattrol, Auagy egyſzers mind à harom ſőmélyről. Mellyic magyarazat leſzen igaz? Am tű laſſatoc. Oluaſſatoc Iohan. 8. és vgy talallyatoc Chriſtus Wrunknac magyarazattyat. Way ſzegeny vackoc, Ha mint egy tikerben meg tekénthetnétec á tű gyarlo fondamentomotokat: Nyiluan az Wrnac igaſſagat nem ſzidalmaznatoc olly forman: De à kegyelmes Iſten könyőrűllyen raytatoc: Amen.

Kérlec

Kérlec, attyamfia, Ha az igaſſagnac még czac egy kis ßickra bennetec vagyon, gondolkodiatocerről, à tű közenſéges harom ßőmélyeknec egyenlő allattya és Iſtenſége felől, minęmű ßantalan tévelygeſſeket hozot be az Iſtennec Gyűlekezetiben. Mert elől-er, az Attya Iſtennec tiſteſſeget és méltolagat el temette, Mellybe à ßent Prophetáktol, Chriſtus Wrunktol, és az Apaſtoloktol hellyheßtettet. Azután, Az ő igaz eſmereti és neue meg valtoßtattot. Mert ebben, à közenſeges Iſteni allatban, és terméßetben, tulaydonſagoc auagy ßőmélyec rendeltettenec. Harmadßor, Vgyan vdegen és hamis Iſten hozattattot be. Mert à közenſéges allatu Iſten, Mellyben amaz harom külembező tulaydonſág, auagy ßőmély vagyon, à mint mondiatoc: Az Attya, à Fiu, és à ßent Lélec, Papás Sophiſtacktol talált hamis Iſten, Kinec à ßent irásban neue ninczen, Vgyan kedig ſem lehet is, még à tű hamis vallaſtoc ßerént is, Mellyben aßt mondiátoc, Attya, Fiu és ßent Lélec kőuül több Iſten ninczen: Holot más felől aßt vallyatoc, Hogy az Attya, Fiu, és ßent Lélec tulaydonſagoc legyenec az egy közenſeges Iſteni allatban, auagy terméßetben.

Attyamfia kereßtyén, Ez amà ßép Pandora, mellyel eddic à Papas Sophiſtac az Iſtennec ſereget, az Igaſſagnac vtatol el vontac, Es ez az ő fondamentomoc: Egyenlőképpen valo Iſteni nęw, és czelekedet, tulaydonyittatic è harom ßőmélynec: Ha haromſag Iſten vagyon: Közenséges Iſteni terméßet vagyon: Ezokaért à Chri-

azon örök:ölfoguán valo Isten, à ki az Attya.

Ha ortzatoc volna, ßégyenlenétec, hogy hazugsagbol hazugsagot épitenétec fel. Hol vagyõ à tű kőzenséges egyenlő Isteni allatatoc és terméßettec? Hol vagyon à harom ßőmélynec egyenlő allattya? Hol vadnac à tőb hazugsagoc, mellyeket, à tű Attyatockal à Pokolnac ferteiéből mertétec ki, az egy Attya Istennec tißteségénec ronttassara, és az ő igaz Fianac, az ember, Iesus Christusnac, à meg feßűltnec érdeménec ßidalmara, és gyalazattyara?

Ezokaért, Ha aßt akriatoc, Hogy á tű okoskodástoknac helt adiunc, Leg előßer à kut feiét, à honnét azokat mertetec, aßt mutassatoc meg az Istennec igeiéből. Mert tű mind ebbe mentec el: Az Iehouanac neue egyenlőképpen tulaydonyittatic az Attyanac, Fiunac, és ßent Léleknec: Ezokaért ez à harom ßőmélly egyenlő és egy állatu, és egy terméßetű Isten. Esmeg: Egyenlő czelekedetec tulaydonyittatnac Attyanac, Fiunac, és ßent Léleknec: Ezokaért ez à harom egy egyenlő és egy terméßetű Isten. De sem new, sem czelekedet egyenlő képpen nem tulaydonyittatic: Pozdoria hát à tű vallástoknac fondamentoma, Es semmi képpen meg nem alhat: A miképpen ennec előtte valo irassomban nyiluán meg bizonyitottam. De mind azon altal itt is meg mutatom à nyiluán valo kűlembséget.

Az Attya Isten, az ő Istenséget és neuét sen kitől nem vőtte: A Fiunac az ember Christusnac az Attya adta à neuet, Nem à Papás őrök től fogua valo Fiunac: Mert à Papazoknac

tanyita-

anyitassoc ſerént, az à Fiu ſemminęlkůl nem ſůkelkedic: Holott azon Iſten ŏrŏktŏl fogua, ki az Attya.

Az Attya Iſten ô Teſtamentomban egyedŏl ŏmagatol czelekedet, és ſenki ŏ vęle: Iſa. 42. Iob. 9. A Fiu pedig ſemmit nem czelekedet ŏmagatol. Hanem az Attyatol, Es az Attya ŏ általa, Es à tŏbbi azonképpen. Még is vakmerŏ képpen, az Iſtenſégnec egyenlŏ és egy terméſeti bŏl eſt meric forgatni, hogy ez à harom egy Iſtē legyen: Maga az Attya à Fiutol mindenkoron meg valaſtatic, és à kůlembſég mindenkoron meg mutattatic. A Chriſtus ŏmaga is errŏl valláſt teſzen: Mert aſt mondia: Más az Attya, à ki én felŏlem tanubizonſagot teſen.

Hogy ezokaért à harom ſŏmélynec egyenlŏ Iſtenſégeknec és terméſeteknec, melly á kŏzenſeges allatbol ſármazic, az irás ellen emberektŏl talalt hamiſsagnac lŏnni meg mutaſſam, az Iſtenſegrŏl, auagy Iſteni terméſetrŏl miképpen taniczō az Iſtennec igéie, rŏuidedē à Papázóknac ál moc ellen meg ielentem, és ide hellyheſztetem.

Az Iſtenſeg, és az Iſtenſegnec terméſeti és miuolta, à mint à Papazoc ſolnac, az Iehouanac igē bŏl vétettic: Ez az Iehoua, mikor az ŏ Iſteni miuoltat, és tulaydonſagat meg akaria mutatni, Eſt mondia és bizonyitattya ŏmaga felŏl: Czac egyedŏl én vagyoc, és ſenki én kŏuůlē: Hald meg Iſrael: A te Iehoua Iſtened, egy Iſten: En kŏuůlē más és tŏb Iſten ninczen. Az ige Iehoua, Iſten, egyrol ſol és magyaraz. Az Atya, és à fiu, nē egy, Hanē kettŏ: Ha kedig à ſ. Lelket hoza ſālalod, hármat

teſzen. So

Soha olly gloſat nem kereshetz, Hogy haromnac ne vallyad lőnni, az egy Iehouaſagban auagy Iſtenſegben. Miért hogy az Iehoua az egy ről mondattatic, Es egyebeket mindeneket és mindenképpen ki reckeſt: Miképpen tekerhettic à Papazoc az harom ſőmélyre, az egéſs deréc ſent iras ellen?

Tű ez ellen eſt vallyatoc, Hogy à harom ſő mélynec egy Iſtenſége vagyon. A ſőmelly harom: Az Iſtenſég is egy, mindenic pedig kűlen: Mert az egy Iſtenbe, à tű vélekedéſtec ſerént, az Attya, à Fiu, és à ſent Lélec, harom kűlembező tulaydonſag: En kedig aſt mondom: Hogy ſam ſerént egy az Iſten: Nem à harom ſőmélynec egy Iſtenſégec ért: Mert nyiluán feieſtettic ki: Ego, ego: Solus, Nullus præterea, Nullus mecum. EN, En egyedől: Senki egyeb én velem: ſem előttem, ſem vtánnam.

Temagad ezokaért, attyamfia kereſztyén, tégy itilettet, Mellyic vallás kőzelb az igaſſaghoz, és mellyic folly inkáb à ſent iráſnac linyaia ſerént, Egy Attya Iſtent vallani ſám ſerént és méltoſag ſerént: Mert ennec ſemmi ſegitő tarſot nem adhatunc: Es eſt az ő attyai méltoſagat és dűczőſeget ſenkinec nem adia? Auagy egy Iſtent vallani, Ki nem egy, Hanem rétes, Egy allatbol, és harom ſőmellyből egybe gyaloltattot, Az egéſs ſent iraſnac follyaſſa ellen?

Ha à harom kűlembező tulaydonſagokért, mellyec az egy Iſtenbe auagy Iſtenſegben vadnac, haromnac mondiatoc: Tehát à tű Iſtentec nem czac haromſagos leſten, Hanem tizſéges is:

Mert.

Mert az egy Istenbe nem czac harom, hanem soc tulaydonsagoc vadnac, mellyec mind külembez nec egymástol. Semmiképpen azért az Isteni ter méßetnec egyes voltaért, az à harom, Tudni illic, az Attya, á Fiu, és à ßent Lélec, egy Isten nem lehet: Mert az Istenség ömagaban, és az ö terméßetiben soc felé nem oßol: Elegyités nęlkül és oßlás nęlkül vagyon és marad ö magaban Egy és egyedöl valo, Es ömagatol valo. Mert ha aßt vgy oßtod, Hogy tellyesképpen az Attya ban is legyen, à Fiuban, és à ßent Lélekben, Annac az egy Istensegnec miuolta semmiképpen meg nem maradhat, Holot harõ legyen, az ö val lássoc ßerént, az egy Istensegben, auagy Istenben.

Ez az egy közenséges Isteni terméßet, mellyet à Papás Sophistác találtanac, Noha az végre találtác, Hogy à harom ßömélyt ößue kötteze és egy Istené tegye: Mind azon altal euel tagattác meg, és fel forditottác az egy Istent, és az egy Istenséget, Mert valoba az egy Isten és Istensege haromra oßlot, és czac à neue maradot meg az egy Istensegnec és Istennec: Valoban pedig harmat épitettec fel: Es ez az oka, Hogy haromsag Istennec neueßtéc.

Söm fén veßtés ezokaért à közenséges Allat, auagy Isteni terméßet. Azonképpen, abban valo harom külembezö tulaydonsagoc is.

Emlekezic vgyan az irás az Isteni terméßettröl, 2. Pet. 1. Es Pal Apastol, Galat. 4. ecképpen ßol: Solgaltoc vala ollyaténoknac, kic terméßet ßerént Istennec nem valanac: De sockal külemb ęrtelemmel, hogy nem mint à Papas So

phiſtác mondiác: Mert aſt mondia Peter Apaſtol, hogy à Chriſtus altal az Iſteni terméſetben réſzeſſé lőttünc: Mert à Chriſtus igeienec altala, és az ő Lelkénec, auagy ereiénec altala wyonnan ſúlt múnket, és az ő Lelkéuel peczętlet be, Iſteni erőuel és hatalommal. Ezec miért hogy az Attya Iſtentől adattatnac múnękünc, à Chriſtus altal, Mondattatunc Iſteni terméſetben réſzeſſűl ni. Nem terméſet ſerént valo Iſtenec ezokaért azoc, kikben ſemmi hatalom és erő nem volt à ſegitségre és vduőzitésre, és meg tartásra: Mert ez az igaz Iſtennec terméſeti.

Somma ſerént ezokaért, Egy ömagatol és terméſet ſerént valo Iſtent, az Attyat vallom lőnni: Es tagadom, Hogy ez az Iſteni terméſet kőzenſéges legyen mind à harom ſőmélynec: Mert vgy egy Iſten nem volna, Hanem harom Iſten volna. Sem pedig nem lehetne az Attya ő magatol valo Iſten: Sem kedig olly Iſten, kitől mindenec vadnac, 1. Cor. 8. Ephe. 4. És ez vélekedés ſerént, az Attya terméſet ſerént valo Iſten nem volna, hanē czac egy tulaydonſag, más állatos Iſtenbe. Sőt inkáb, ſem egy Atya Iſtenünc ſem Chriſtuſſunc vgy nem volna. Mert amaz harom ſőmély, Atya, Fiu, ſent Lélec à kőzenſeges Iſten ſegben egy Iſten volna, És nem az Attya auagy à Fiu ſaiatképpen.

Miképpen ezokaért egy az Attya Iſten: Azon képpen ez minden Iſtenſégnec kutfeie és oka. Ez miképpen lathattatlan, meg fokhatattlan, és olly féneſsegben lackic, houa ſenki nem fér: Azonképpen ennec az ő Iſtenſegénec terméſeti oſolhatat

tlan, és

tattlan, és meg fokhatatlan. Ennec Istenſége ſem allattya, ſem terméßeti, Hanem ereie és hatalma adattatic és közlettetic mértéc ßerént, az Angyalockal és embereckel. Tellyes képpen pedig à Chriſtuſſal. Ide valoc à Prophetaknac és Apaſtoloknac tanubizonſagoc, az Attya Istennec méltoſaga felől. Mint: Senki nem haſonlatos te hozzád, mű Istenünc. Eſmet: En egyedől vagyoc teremtő Isten, Es én kőuűlem ſenki: Az én dicsőſegemet maſnac nem adom. Pſal. 86. Iſa. 42. 43. 45.

Valaki eſt az igaſſagot nem kőueti, Es ennec ez vilagnac nem enged, Sűkſeg, Hogy à hamiſſag vtán indullyon, és à sőtűtſeget ßereſſe, Kűlemb kűlemb fęle téuelygéſſekben, zur zauarokban be borittattaſſec, mellyeknec egynyihanyat elő ßamlaloc.

Első. A kőzenſéges harom ßőméllynec Istenſege, haromſagos Istent nemzet: Melly miképpen hogy nem egy: azonképpen nem harom: Miképpen nem harom: azonképpen nem egy. Es miképpen ez egy Istenſegben harom nẽ lehet: azonképpen à haromban egy nem lehet. Mellyic Prophera auagy Apaſtol, és miképpen irta legyen ezeket, Soha meg nem monthattyác ſem bizonyithattyác. Az Istennec igéie kőuűl pedig, az vduőſſeg dolgaban, hitet tamaßtani Fenekettlen tenger.

Maſod: Igen bizonyitnac és kialtnac egy felől, Hogy őc egy Istennęl tőbbet nem valnac: Mind azon altal à harom Istent ſemmiképpen el nem kőrűlhetic. Oka imez: Mert à

harom ßőmélynec, egy Isteni kőzenséges allatot auagy termeßetet valnac lőnni: Az Attyat őma gatol valo Istent: Szűkség hat, Hogy à fiu és ßent Lélec őmagoktol valo Istenec legyenec: Holot egy Allatoc, auagy egy kőzenséges Isteni termé ßetec vagyon. Innet vagyon, Hogy őket, à harom ßőméllyeket consubstantialisseknec egy allatuaknac neuezic, és meg valaßtot Hipostasessek nec, Indiuiduumoknac, Mellyeket magyarol, egymás kőzet, realis distinctioual, az az, valoban valo valaßtassal meg valaßtot harom ßőméllyeknec, és kűlembező tulaydonsagoknac bizonyitani akariác.

Harmadßor: Az őnnen vallassokban artzol veric őnnenmagokat. Mert egy képpen aßt vallyác, Hogy az à kőzenséges Isteni Allat auagy terméßet, legyen egy Isten: Más felől tagadiác, Es eßt vallyác, Hogy nem az kőzenséges Isteni terméßet legyen egy Isten: Hanem amà harom ßőmély, auagy kűlembező tulaydonsag, Tudni illic, Az Attya, à Fiu, és ßent Lélec, Neha pedig à kűlembező tulaydonsagoc legyenec egy Isten Neha kedig viſontac nem: Hanem az egy Isten be legyenec à kűlembező tulaydonsagoc, Attya Fiu és ßent Lélec: Vagyon, Ninczen: Isten, nem Isten: Tulaydonsag, nem tulaydonsag, Es effę le haßontalan valtozássoc és kűlembezéssec.

Temagad itild meg, Hogy ha à harom ßőméllyeknec egy Isteni terméßetec vagyon, à mint vallyac: Miképpen lehet, Hogy az à harom ßőmélyec, az Isteni terméßetben tulaydonsagoc legyenec, Es nem mindenic Isteni terméßet: Hogy

eckép-

ecképpen nem egy Isteni terméßet: Hanem harom Isteni terméßet találtassék.

Negyed: Hogy ha à harom ßőméllyec, auagy kűlembező tulaydonsagoc ez egy Istenben helly heßtetnec, Es az Allattyat, az egy Istent: Auagy az à harom ßőméllyec, Tudni illic, Attya, Fiu ßent Lélec, egy Isten: Semmiképpen haromság Isten nem lehet. Mert amaz haromsag Isten, egy Isten: Es az egy Istenbe meg valaßtattot harom ßőméllyec talaltatnac: Hogy ecképpen se egy Isten, se harom lehessen: Es végezettre vgyan senki ne legyen, Miképpen is ez az ő Istennec semmi, Hanem Babylon &c.

Őttőd: Miért hogy Caroli Peter feleletinec fő fondamentoma ez, Hogy az ige, ISTEN, kęt képpen vétetic à ßent irásban. Neha harom ért, Neha egyért: Az az, Neha à kőzenseges Istensegert, Neha az egy kűlembező tulaydonsagért. Magyarazza meg, mikor az Attya Istennec kő nyőrgűnc à Christus altal: Christust és Istent mondunc, Miképpen véttettessec itt az Ige, ISTEN? Egy ért nem véttethettic: Mert az Attya, és à Fiu, à kűlembező tulaydonsagokban meg valaßttatnac. Haromért kedig nem vétethettic: Mert az Attya Isten, és à Christus czac kettő, és nem harom.

Auagy, Mikor, az ellenkező fęlnec vallássa ßerént, az Attya Istentől, à ßent Lélec Istent kérűnc, az ige, ISTEN, haromért nem vétethettic: Mert ezec kettő, egy ért sem vétettic: Mert kettő: Haromért sem vétettic: Szűkseg hát, Hogy Caroli Peter harmadic iedzésset tallállya az igénec

nec, ISTEN, Hogy az ő harmas Istenét oltal maßhaſſa. Mert mikor mind az ige, ISTEN, mind kedig à kűlembező tulaydonſag à ßent irásbeli bizonſagokban ößue kőtteßtetic, Minęmű ęrtelembe kel akort vennűnc: Mint Pal Apaſtol, mikor eßt mondia: Kegyelem és békeſseg az Istentől, és az Attyatol. Es Chriſtus Wrunc: Fel megyec az én Attyamhoz, A tű Attyatokhoz: Az én Istenemhőz, à tű Istentekhőz. Műnękűnc kedig czac egy Istenűnc vagyon, Amaz Attya, Kitől mindenec vadnac. Caroli Peternec ęrtelme ſierént ezec à Fiurol is mondattatnac, à kűlembező tulaydonſag: Hat egyre neuezet képpen nem viheti az igénec, ISTEN, iedzéſset.

Soktác mondani kőz beßédben: A kinec ſoc ſebei vadnac, Soc ires ruha kel annac: Mert à Papás Sophiſtác az irás ellen, à kőzenſęges harom ſőmélynec Istenſegét találtác, Es ebbe à harom meg valaſtot ßőmélyeket hellyheßtettenec Ennec az hazugſágnac oltalmazzaſſara kűlen kűlen regulakat ſabtanac.

Elſő: Kűlemb à kőzenſęges Isteni terméßet, auagy az egy állat à ſőmélyektől és tulaydonſagoktol: Mert az Attya, à Fiu és ß. Lélec, mikor ömagokban vgy mint kűlembező tulaydonſagoc ęrtetnec, ſem allat, ſem lelec, ſem Isten, ſem Wr, Mert ha allat, auagy Lélec, auagy Isten, auagy wr volna: Tehat harō allat, harō Lélec, harō Isten és harō wr lőnne: Melly dolog az iras ellē volna.

Maſod, melly ezen kutſőből ellenkezés keppen ßármazic. Az ige, ISTEN, à ßent irásban, kęt

képpen

képpen vétetic: Neha haromért egyßers mind: Neha pedig saiát képpen czac egyért.

Harmad: Az Istennec kętfęle czelekedeti vadnac: Egyic közenségessec à harom ßőmélyeknec Mellyec külső czelekedeteknec neueßtetnec: Mint à teremtés, vduőzités, meg váltás, meg testesülés. Masic rendbeli czelekedetec, Belsőc, Es egyic ßőmélyé saiat képpen. Mint az Attyaé czac nemzeni: Fiaié nemzettetni: A ßent Lélecké származni. Miért hogy Caroli Peter è Regulákal épitette fel ellenem valo feleletit: Mutassa meg előßer à ßent iráßnac follyáßabol, Hollott az Attya, az egy Istenbe külembező tulaydonsag, Miképpen leheßen Attya, és ßülhette legyen az ő Fiat, Hollot à tulaydonsag nem ßül, Hanem ßülettetic, és nemzettetic?

Masodßor: Ha az Istennec neue kętképpen vétetic à ßent iràsban, Hogy ne legyen kęt képpen valo, és valtozo Isten? Az Istennec nyiluán valo igéie ellen: Mert eßt mondia: Isten vagyoc Nem valtozom: Malach. 3. Num 21. Iacob. 1.

Harmadßor: Ha az Istennec külső czelekedette egyenlő, és közenséges: Mind à harom ßőmélynec à meg testesülés közleßen: Mert külső czelekedet: Mondia meg ezokaért Caroli Petet miképpen leheßen, Hogy, (miképpen ő az ő kalandos tarsaiual mondia) czac á Fiu testesült meg Es nem az Atya, és ß. Lélec, á fiuual egyetembe.

Végezettre: Ezen közenséges Isteni teremęßetnec hamißagabol eßt forgattyac, Hogy à barō ßomély, tudni illic, az Attya, à Fiu, és ß. Lélec, egyenlő Isten legyen, teremtő, mindenhato, örök

tól

től foguán valo: Kiről pedig egy bizonſagoc nin czen az Iſtennec igeiében. De miért hogy egyßer è bolondſagba eſtenec, Hogy à harom ßőmélynec, egy kőzenſéges Iſteni terméßet legyen: Valahol s valamint rea kel tekernioc az iraſt, és ßőmfén veßtes képpen tamaßtanioc, à harom őmagoktol valo Iſteneket.

De Láſſuc meg immar, Miképpen bolondoskodnac az Attyanac, és à Chriſtuſnac Iſtenſegénec magyarazattyaban.

MASODIC RÉS'E.

Az Iſtennec igéie, az ô teſtamentomba, egy Iſtenről emlekezic mindenűt, Kit Mennynec földnec teremteiénec, à ſeregeknec wranac, Iſtenénec, Iſrael Iſtenénec, Mindeneknec felette valonac neucz, Kihőz haſſonlo nem mondattatic lőnni, Ki ómagatol, és ő maga altal mindeneket teremt, minden ſegitſég nęlkűl, és tarſaſaknęlkűl. Ez, à teremtésért, és gonduiſſeléſſeért Attyanac mondattatic. Az wy Teſtamentomban pedig Chriſtuſtol, és Pal Apaſtoltol, ő Attyanac neueßtettic lőnni.

Eßt az egy Attya Iſtent, minden ionac kutfeiét, Chriſtus Wrunc az wy Teſtamentomban meg nem máſolta: A ßent Euangeliſtác is nem dupláltac, ſem harmoßtac: Hanem az ő méltoſagaban, és dűczőſegeben meg oltalmaßtác, El an
Ioh. 10. 14. yéra, Hogy Chriſtus Wrunc őnnenmaga valláſt
1. Cor. 3. tőtt felőle, Es őmaganál, és mindeneknęl nagyobnac mondotta lőnni, ki őnęki feie, és Iſtene: Ez ezekben ſemmiképpen ő hozza nem haſſonlo: Mer-

lo: Mert az Attya à Christus Istene: A Christus kedig, nem Istene az Attyanac: Hanem aſst vallya, Hogy fel megyen az ő Istenéhőz és Attyahoz: Az Attya senkitől ninczen, Es senkitől semmit nem vőt. A Fiu kedig az Attyatol vagyon, és mindeneket ő tőlle vőt. A Christus az Attyatol küldettet, boczattatot, ſülettet &c. Az Attya nem lattatot, nem küldettet, nem ſülettet &c.

Az Attyanac Istenſége hát ebben mutatodic meg, Hogy őrőktől foguán ömagaban volt, mindenhato, iotéuő, és minden bodogſagnac meg adoia, Ki az önnen bőlczeſégéből és hatalmabol mindeneket czelekedet és teremtet, Ki ömaga Isten, Nem hogy más Istenbe auagy Istenſégbe czac valami tulaydonſag volna, mint ha két papázo tulaydonſag volna, mint à két Papázo Peter tanyitnac.

A Christuſnac Istenſége kedig, az ő meg ſen teléſſebe, el boczataſſaban, az Attyanac benne valo czelekedetiben és az Atyanac Istenſegénec tellyes voltaban, és annac ereiében és hatalmaban mutattatic meg: Nem árnyéc képpen és czac réſz ſerént, Mint Moſesben, Cyrusban, és à többiben: Hanem volta képpen, és mindeneſtől fogua, Hogy igazan mondia Christus Wrunc: En nem vagyoc egyedől: Hanem az élő Attya én bennem, ő czeleki à czodakat. Es ſent Pal. 2. Cor. 5. Az Isten vala à Christusban: Es ſent Peter: Acto. 10. Az Isten vala vęle: Es méltán mondia őtet ſent Pal dűczőitendő Istennec: Rom. 9.

Valamikor hát à mű iráſſunkban oluaſod, Hogy à Chriſtusban az Attya Iſtennec Iſtenſtenſége vagyon, Erczed, Nem az ő Iſtenſegénec allattyarol, mellyel Iſten az Attya: Hanem erczed az ő Iſtenſegénec tellyes voltarol, ereiérol, mindenhattoſagarol, és az Iſteni Birodalomnac méltoſagarol és felſeges voltarol.

Ezokaért, Ha ez oraiglan à Papazo Peterec à mű iraſſunkbol eßekben nem vehettéc, miképpen magyarazzuc à Chriſtuſnac Iſtenſeget: Moſtan immár nem mű tőllünc, Hanem ömagatol, Chriſtus Wrunktol tanollyac meg, ki bizonyosb magyarazatot teßen, és az ő Iſten ſegénec miuoltat iobban tudía meg magyarazni, Hogy nem mint à két Papazo Peter. Okosko daſſockal iamaſtani és erősíteni akariac aſt az Iſtenſeget, melly kőlttet dolog, és mellyet Chriſtus wrunc ömaganac ſoha nem tulaydonyitot, tudni illic, Hogy azon örőktől foguán valo teremtő, mindenhato, végnélkül és kezdet nélkül valo Iſtenſég, melly az Attyaban vagyon, legyen à Chriſtusban is allattya ßerént: Maga az az Iſtenſég czac az Attyaé: Miképpen hogy az Attya is czac egyedől ömagatol valo Iſtennec neueßtetic à ßent irásban. De à mű wrunc Chriſtus Ieſusban nem az az Iſtenſég lakozic, Hanem annac az Iſtenſegnec tellyes volta, Melly miképpen magyaraßtaſſec, és miczoda legyen, ßent Pal egy nyihány hellyen magyarazza.

Elsőben, Mikor eßt mondía: Ő benne lakozic az Iſtenſegnec tellyeſſege teſt ßerént. A ige, teſt, nem nézi az Iſtenſeget; Mert az Iſtenſeg-

nec

nec teſte ninczen: Mert á teſt az, á melly lattatic, és meg tapaſztaltattic, Es ſemmiképpen az Iſtenſeghőz nem fér. Az Ige T E S T, hellyheſtetic az árnyékoc ellen, mellyec az ő Teſtamentomba voltanac, Kikben réſzerent és árnyékokban az Iſtenſégnec ereie fénlet, és ki mutattatot. Hogy pedig ez igaz legyen, Azon Pal Apaſtol bizonyittya. Mert az ő Teſtamentom beli ceremoniackrol eſt mondia, Hogy az iőuendő dolgoknac árnyéki voltanac, A teſte kedig azzoknac á Chriſtus: Laſd meg Heb. 10: Miképpen magyarazza az igét, Teſt ſerént, Ezokaért aſt iedzi: Nem példákban, Hanem valoban. Es nem iedzi az Iſtenſégnec allattyát auagy terméſetit: Mert ha aſt iedzene, Tehat az tellyes képpen á Chriſtusban volna, Es ſemmi képpen az Attya nem lehetne egy Iſten, Kitől es honnét mindenec vadnac. 1. Corinth. 8,

Maſodſor: Az Iſtenſégnec tellyes volta vétetic az Iſteni aiandékoc ert, mellyeckel á Chriſtus fel épittetet fogyatkozásnelkül: Hogy mű minnyaian az ő bőlczeſegéből vehetnénc, és be tellyeſsittetnénc: Col. 1. mikor eſt mondotta: Es tetzet ő nęki, az Attyanac, Hogy ő benne lackozzéc az Iſtenſegnec tellyeſsége: Magyarazat képpen vtána veti: Es ő altala meg engeſzteltetne mindeneket ő magaba meg békeltetne, az ő kereſztfaianac vérénec altala, mind azokat kic földē és mennyben vadnac. Az Iſtenſegnec tellyes voltat mondia lőnni az az erőt és hatalmat, mellyel á rettenetes nagy ként és halált fenuette, és vérét á kereſztfan ki ontotta; mellynec altala meg

valtot és meg szabadított mínket.

Ephes.3. nyíluán magyarazza, ez igéckel: Ez okaért haytom meg az én térdeimet à mí Wrunc Iesus Christusnac attyánac, kiből minden attyaság, mennyben és földen neuestetic, Hogy adion tűnéktec az ő dűczőségénec kazdagságit, az ő hatalma szerént, Hogy à tű belső emberetekben, az ő Lelkénec általa meg erősíttetec, és à Christus à hitnec altala à tű szűuetekben lackozzéc, Es meg értheszétec à Christusnac szeretetinec tudományát, Hogy be tellyesittesszetec az Istennec tellyesszégéuel. Ez igékből nyíluán vagyon, Hogy az Istenségnec, auagy az Istennec tellyesszége, Az Istennec tellyes aiandéki, mellyec részszerént à híueknec is adattatnac. Láss meg, Ioh. 3. Isa.11. mi legyen az Istennec Lelkénec Christusson valo meg nyugouass, és nem mértéc szerént valo önéki adáss.

Christus Wrunknac Istenszége ezokaért nem bizonyittatic aual, Hogy azon Isten, és Istenség volna ő benne, melly az Attyaba vagyon, auagy hogy őrőktől fogua az Attyanac allattyabol szűlettet volna. Auagy, Hogy à masodic személly, à Logos Isten, az emberséget fel vőtte volna, és vgy immár Isten és ember lőt volna. Ezeckel à Christus Istenszege nem bizonyittatic: Sőt inkáb mind ezeket az Christus ellenzi: Mert à Christust annac az Istennec Fianac neuezi, Nem azon Istennec, Nem őrőktől foguán szűlettetnec, Hanem az vdönec bé tellyesitteszében, Nem az Attya Istennec allattyából, Hanem az ő lelkénec ereiénec általa, Dauid maguából: Es nem az

Isten

Isten lőt embere, Hanem az ember Iesus Christus hiuattatic, ßűlettessénec vtánna, velűnc valo Istennec, erősnec és hatalmasnac, az iőuendő vilagnac attyanac: Hogy mű emberec, Kic az Istennec képét és hassonlattossagat el veßtettűc vala à bűnnec miatta, Ez ember Iesus Christus altal, ki Wrra és Christussa hellyheßtettet, Istennec fiai lehetnénc, Es az ő bősegéből minnyaian vehetnénc: Innét vagyon, Hogy à Christusrol Pal Apastol tanubizonsagot teßen, Hogy Istennec formaiában és abrazattyaban volt, Az lathattlan Istennec képe, és az ő miuoltanac ki metzet béllyege, Es az ő dűczősegénec fénye.

Ha ezokaért Christus Wrunknac Istensegéről és dűczősegéről tudakozni ackarunc, Az irasnac follyassat kel kőuetnűnc, Es az ő Istensegénec rendit és modiát meg kel tanolnunc, Mellyet az irás mindenkoron meg valaßt az Attyatol, és Attyaétol.

Leg előßer az ő fogantattássaért, az Istennec Lelke altal hiuattatic Istennec: Isa. 7. 9. 11. Hier. 23. 33. Luc. 1. Matth. 1. Rom. 9. *Miért mondatic Christus Istēnec.*

Masodßor: Az Istennec Lelkéuel meg kenésse ért, mellyben mind Isten előt, mind emberec előt neuekedet: Acto. 10. Isa 11. Psal. 45. Heb. 1. Iohan. 3. 4. 5. 10.

Harmadßor: A tanyitásban valo hatalomért és erő ért: Iohan. 1. Luc. 24.

Negyedßer: Az ő attyanac benne valo lackasa ért és ereie ért, Melly által czodakat tőtt, és halottaibol fel tamaßtattot. Ioh. 5. 10. 14. 17.

Ötődßer: A hatalom ért, és dűczősegért,

Melly ŏnęki adattot, tellyes képpen fel tamadaſ ſanac vtána: Rom. 1. Phil. 2. &c.

Nyiluán valo dolog ez, Hogy à ſent irásbol elŏ ßamlált okokért, à teremtŏ Attya Iſtennec nem neueßtetic: Mert az ſenki Lélektŏl nem fogantattot, Senkitŏl meg nem kenetettet: Mert ŏ à kenŏ Iſten, és ki az ŏ Fiat az Ieſuſt meg kente: Acto. 4: Senkitŏl erŏt és hatalmat nem vŏt. Ige Iſtennec is nem neueßtettic: Mert ŏ formában és abrazatokban ßolt az ŏ Teſtamentomban, Miképpen Chriſtus Wrunc bizonyittya: Az ŏ abrazattyát nem láttatoc, Az ŏ ßauat ſem hallottatoc: Semkedig Hogy erŏt auagy hatalmot maſtol vŏt volna: Miképpen Pal Apaſtol bizonyittya: Hogy ŏ nęki ſenki valamit adot volna: Hanem, Mindeneknec ŏ adot. Es mindeneknec élete, létele és mozgaſſa, ŏ tŏlle vagyon: Acto. 17. Rom. 11,

Rŏuideden azért, Hogy à kęt Kalandos társ, vallaſſomat meg ęrtheſſe, Eßt mondom, à mint Chriſtus ŏmaga: Más az ęn Attyam, kién felŏlem tanubizonſagot tęßen. Miképpen más az Attya, és kűlemb à Fiutol, Azonképpen más ockokért, és más képpen mondattatic az Attya Iſtennec, hogy nem mint à Fiu: Miképpen meg bizonyitam ennec elŏtte. Moſt pedig rŏuideden viſſontac elŏ ßamlalom.

Somma Miképpen az Attya Iſten Miképpen à Chriſtus is

Az Attya ŏmagatol valo Iſten: DEVS & PATER: Nem PATER in Deo: Nem az Attyaſag az Iſtenbe, Nem tulaydonſag az Attya az Iſtenben, A Chriſtus az Attyatol nem tulaydonſag az Iſtenben; Sem maſſodic à kŏzenſéges

séges Isteni természetben, Ioh. 7. 10. 15. 16. 17.

Az Attya azért Isten, Hogy öröktől fogua volt, és senkitől nem születtet, sem fogantatot. A Fiu, hogy vdő szerént fogantatot, és születtet: A kit fogatz, vgy mond, mehédben, és szülsz, Hiyad Immanuelnec, Auagy Velünc valo Istennec: Luc. 2. Hiuattatic Istennec, à kiszülettic: Esa. 9. Ved eszedbe hogy iővendőbe mondia: Hiuattatic.

Az Attya azért Isten, Hogy kezdetben mennyet földet teremtötte egyedől, minden segitség nélkül: Isa. 42. 43. 44. 45.

A Fiu pedig azért mi Istenünc, Hogy az Attya Isten, az vdőnec betellyesitésben ő altala mindeneket teremtet, és fel épittet, A mellyec az őrdegnec altala meg ronttattanac vala: Ephes. 1. 3. Colos. 1. 2. Corinth. 1. 5. Ioh. 1. 5.

Az Attya Isten, azért Isten, Hogy minden ionac kutfeie. A Christus pedig münkünc azért Istenünc, Hogy minden iauainac, és az ő bőlczeségénec draga kénczeit ő benne hellyheztötte az Attya Isten. Colos. 2.

Az Attya Isten azért Isten, Hogy ő magatol vduőzitő, és az őrőc életnec meg adoia, Es à külső életünknec is gond visseiőie, és taplaloia.

A Christus pedig azért Isten, Hogy az Attya ötet adta münkünc, Hogy ő általa vduőzüllyünc, és az őrőc életet vegyüc. Es miért hogy az Attya ő nékie az életet adta, Miképpen az Attyaban ő magaban vagyon, Hogy azonképpen à Fiuban is legyen: Ioh. 5. Acto. 4. Rom. 3. 1 Cor. 1.

Az Istennec igeié è nyiluán valo külembsé-

geckel,

geckel valaſtya az Attya Iſtent, és az ő Iſtenſeget, à Fiutol, és annac Iſtenſegéről: Mellyet à Papa Antichriſtus meg vetuén, és egy közenséges Iſteni terméſzetet gondoluán, Nem czac az Attyat, és à Fiut egy Iſtennè rendelte, és monta lőnni: Hanem vgyan à harmadíckat is hozza ſereſzte, és à harmot egynec mondta lőnni: meg valtoſztatuán az egy Iſtennec neuét, Haromſagnac neueſzte. Innét vagyon, Hogy az Attyanac Iſtenſégéről, terméſzetiről, és miuoltarol, orokodic à Chriſtuſséra, és à ſzent Léleckére, Es bizonyitani akaria, Hogy mind à harom ſőmély egy egyenlő Iſten legyen. Es eſzébe nem véſi, Hogy egyenlőſég ott nem lehet, Hol az Attya nagyob à Fiunal: Iohan. 10, 14. Es hol à fiu az Attya alla vettetet: 1. Corinth. 15.

Miképpen az Attyanac Iſtenſége legyen à Chriſtuſban

Minec előtte à két Papazo Peternec kérdéſſekre és ellen vetteſſeckre meg felelnéc, Szükſégeſnec alitom lőnni, hogy meg magyarázzam, Minémű értelemmel mondottuc mű, Hogy à Chriſtusban azon Iſtenſég legyen, melly az Attyaban: Es azért nem két Iſtennec mondattathatic az Attya, és à Fiu: melly mű mondaſſunknac nem értésséből, külen külen ſéle ellen vetteſſeckre okat vertenec.

Mikoron aſzt mondiuc, Hogy azon Iſtenſeg, Nem értetyűc, Hogy azon örőckè valo Iſteni teremtő hatalom, és terméſzet ſzerént valo Iſtenſeg, melly tulaydon az Attyaé, Hanem, annac az Iſtenſegnec ereiét: Melly ecképpen adattot à Fiunac, Hogy az Attya vgyan Attya legyen, maradion: A Fiu pedig Fiu legyen és maradion:

Mint à

Mint à teremtésben az ő [illegible]ké valo Istenség az Attyaban meg nem valtozot, sem vdő ſerént nem lőt: Mert nem az Istenſegnec allattyat, és terméſetit: Hanem, annac ereiet, és voltát mutatta meg. Sem az Angyaloknac és embereknec teremtéſſeben: Mert nem annac terméſſeti és allattya, Hanem, ereie, képe és haſſonlattoſſaga kőzzeſitettet az embereckel, és az Angyalockal Ez az oka, Hogy az irás mondia: Hogy az Iſten az embert az Iſtennec képére és haſonlattoſſagára teremtette, Es à Chriſtus is Iſtennec képénec neueſſtetic.

Azonképpen à Chriſtuſnac is, nem az Iſtenſegnec allattya es terméſſeti, Hanem, annac ereie és tellyes volta adattot: Miképen à napnac allattya és terméſſete épen meg marad, Noha annac az ő ereie főképpen kőzlettetic, Hogy méltan is Pal Apaſtol à naprol véuén haſſonlattoſſagot, Es annac dűczőſegénecfényénec neuezi à Chriſtuſt, Hogy az Iſtenſéget meg magyaraſſhaſſa. Heb. 1.

Ez à mű ęrtelműnc, ſſerető attyamfiai, Miért mű azon Iſtenſéget mondiuc lőnni à Chriſtusban, melly az Attyaban. Mert noha meg valaſſtatic à fény à naptol, azért ſenki nem mönthattya, Hogy nem azõ napnac legyen fénye és ereie.

Nem kęt Iſtennec mondtuc lőnni az Attyat, és à Fiut, az Attya Iſtenre tekéntue, és az ő egy voltara, és méltoſagara: Mert ennec ſenki tarſot nem adhat, és ſemmit melleie nem hellyheſſtethet: Mert ő egyedől, és ſenki ő vęle. Es valamikor az irás egy Iſtent neuez, Nem à kettőt,

Tudni illíc, az Attyát, és á Fiut érthetni, Sem pedig á harmot, Tudni illíc, az Attyat, á Fiut, és á ſzent Lelket. Hanem az egyet, az Attyat.

Eſzt az igaſſagot Chriſtus Wrunknac, és az Apaſtoloknac magyarazattyokbol és bizonſagtételekből bizonyitottuc: Es ez értelemmel mondtuc, Hogy az Attya, és á Fiu nẽ két Iſten.

Nyiluán montam kedig, és moſt is mondom Hogy á Chriſtus nem azon Iſten, ki az Attya: Mert annac az egy Attya Iſtennec á Fia. Nem azonnac mondom és montam ezért: Mert az ő Iſtenſégénec kűlemb modia és formaia vagyon: Es mikor ő, és az ő Iſtenſege á ſzent irásban meg magyaraſztattic, Nem az Iſtenſegnec allattyában és terméſzetiben mutatattic meg Hanem az ő meg ſzentelésſeben, és el boczattáſſaban: Ioh. 10.

Miképpen legyen pedig egy Iſten, és nem kettő: Es miképpen legyen Chriſtus más attol, Nem mint á Papa gondolta, az egy aliatban egynec lönni: Maſnac pedig á kűlembező tulaydonſagba, tanollyuc meg ömagatol Chriſtus Wrunktol: Iohan. 10: Mikor á Sidoknac aſzt mondia: En és én Attyam, egyec vagyunc. Chriſtus Wrunknac befedet viſſa magyarazuán, Ellenvetteſt tamaſztanac, Es ötet vgy mint Iſten karomlot vadlác: Ember löuén, Iſtenné tötted tönnen magadot: Mint ha eſzt mondanac: Mű egy Iſten felől értünc az irásbol: Látyuc pedig, hogy te ember vagy: Semmiképpen hát nem lehet, Hogy te ember léuén, egy lehes az Iſtennel: Mert az egyedől Iſten:

Mikó-

képpen mindenűtt á Prophetaknac irásſi bizonyittyac. Eſt az egy Iſtent karomlod, Hollot tennen magadat Iſtené teſed: Mert két Iſten nem lehet.

Ez á Sidoknac ellenvetteſſec, á két Peternec is ellenvetéſſec. Mert aſt mondiác: Hogy egy az Iſten, és kettő nem lehet: Ezokaért, Vagy azon Iſten á Chriſtus, Vagy vgyan ſemmiképpen Iſten nem lehet. Tű Sidoknac vnokai, á Sidockal egyetembe, halgaſſatoc meg Chriſtus Wrunknac feleletit è tű ellen vetteſtekre: Nem de iruan vagyoné á tű tőruényteckbe: En aſt montam Iſtenec vattoc tű? Ha azokat Iſteneknec mondotta, kiknec az Iſtennec beſéde mondattot, Es meg nem feyttertet az irás? A mellyet az Attya meg ſzentelt, és ez világra el boczatta, Aſt mondiátoc, Hogy karomláſt mondot, Miért hogy aſt mondtam, Hog Iſtennec Fia vagyoc?

Chriſtus Wrunknac feleletiben im è harom dolgoc tamaſztatnac előnkbe.

Leg előſſer: Hogy én aſt mondam: hogy én, és az én Attyam egyec vagyunc, Mínem ez értelemben mondtam, Hogy az én Attyammal egy Iſten vagyoc, Hanem eſt mondtam, Hogy az Attya Iſtennec Fia vagyoc: Mert az élő Attya czelekedic mindeneket én bennem.

Maſodſor: Hol eſt vettitec, Hogy ember léuén, Iſtené tőttem önenmagamat, Semmiképpen karomláſt nem mondtam, Sem ronttottam az egy Iſtennec tiſztеſſeget. Bizonyitam pedig eſt az Iſtennec igeiéből, és az ellenkő-

ellenkező iraſſoknac egyenlő follyaſſat meg mu tatom: Egy Iſtent neuez az irés. Vallom: De eßt én az én Attyamnac mondom lőnni, ki ennękem à iuhokat adta, Es én altalam azokat meg akaria őriſtetni, hogy egy ſe veſſen el azoc kőzzűl: Sőt hogy az őrőc életet vegyéc, Ezent mű ueli az en Attyam is, Ebben egyec vagyunc, Auagy én, és az én Attyám egyec vagyunc. Eßt az egy Iſtent vallom és predicalom, és tiſtelem, Es ſemmiképpen nem karomlom. Ehőz kedig en magamat nem ßámlálom: Mert vgy nem egy, hanem kęt Iſten lőnne, Miert hogy én ember vagyoc. De meg ertczétec iol á ßent iráſnac follyaſſat: Mert mikor az irás egy Iſten felől emlekőzic: Azon Iſtennec igéie tőb Iſteneckről is emlekőzic. Az egy Iſten mellé, ſem én, ſem én kő uűlem ſenki nem ßamlalhattattic: Mert én magam is vallom hogy ő legyen czac, és ſenki ő vęle, Sem kętſeges, ſem haromſagos.

Tanollyatoc meg ezokaért, Miképpen az iráſnac igaſſaga meg maradion. Sent Dauid, Pſal 82. tőb Iſtenekről is emlekőzic egy Iſtennęl: Hát tőb vagyon. Ha az irás meg nem feytettetic, Hogy egy Iſten, és tőbben vadnac? Hát meg maradhat az is, Hogy az én attyam egy Iſten legyen: Azért vgyan én is Iſten legyec: De nem azon és egy, ki az én Attyàm: Hanem más: De vgy, Miképpen ez vilagi Feiedelmec és Birác tiſtec ért Iſteneknec neueſtetnec. Sabadon hát én is Iſtennec mondhatom és valhatom ennenmagamat, Ezokaért, hogy az én Attyam és Iſtenem engemet meg ßentelt, és ez vilagra el boczattot.

Har-

Harmadfor: Christus Wrunc az ő feleletiben az ő Istenségénec formaiat és modiat magyarazza meg, Tudni illic, Hogy nem azért legyen Isten, Miért hogy egy volna allattyaban az ő Attyaual, külemb pedig tulaydonsagaban, Auagy, hogy öröktől foguán fülettet volna az Attyanac allattyabol, auagy, hogy terméset ferént azon Isten volna, ki az Attya: Hanem, azért, Hogy meg ßenteltettet, és Christussa és Wrra rendeltettet: Sőt à mű vdősségünkre, és ßentségünkre boczattatot, Hogy ő altala bűneinknec boczanattyat, és az örőc eletet vehetnők: Sőt azért Isten, Hogy Christus, az az, Meg kenetet: Mert ha meg nem kenetet volna, Semmiképpen velünc valo Isten nem lehetne. Sőt ha az örök-től foguán valo Isten volna, Semmiképpen nem kellet volna meg kēni, holot semminęlkül az örőktől foguán és ő magatol valo Isten nem ßükel kedic, és senkitől semmit nem veßen.

Bizonyara ha valoban à Christus Istenseget à ßentirásnac regulaia ferént meg kezdiűc vizsgalni, Ennęl egyebet nem talalunc, Hanem, hogy az Istennec Lelke ő rayta nyugot meg, őtet meg kente feletarsainac felette, A Lélec nem mértéc ferént adattot önęki, az Attya őtet be peczetlte, és meg ßentelte, Hatalmot és birodalmot adot önękie, Fő Pappà ét Kirallya rendelte, Es ackarta, Hogy mű feűnc és Szoßolonc legyen.

Látom és hallom, Nem vallani à Christust azon Istennec lönni, ki az attya örőktől fogua, mindeneknec teremtéinec, Hogy ez vilag előt fidalmas, és mindennęl nagyob és gonozb Eret-

nekſegnec itéltettic lönni: Ennec az oka pedig nem egyéb, Hanem, hogy ez világ régi ólfogván vgy ſokta, és à Papaſagban vgy tanolta, Hogy à Chriſtuſt azon Iſtennec mondia lönni, ki az Attya allattyaban, Mellyről egy igen ſinczen az Iſtennec igeiében: Hanem eſt oluaſſuc, és láttyuc, Hogy azért ő Iſten, és Iſtennec ſia Hogy az attya őtet meg ſentelte, és ez világra el boczatta. Ha az ő Iſtenségének külen rendi és modia volna, Sémiképpen el nem titkolta volna. Es ha az, az igaſſag volna, Hogy hidiűc, Hogy à Chriſtus azon terméſzet ſerént valo Iſten volna, ki az Attya, Nyiluán ő eſt meg monta volna, és à Prophetac, és az Apaſtoloc valahol erről tanubizonſagot tőttec volna. De miert hogy erről az Iſtennec igéie ſoholt tanubizonſagot nem teſzen, Nyiluán vagyon ez, hogy költet dolog, hogy Chriſtus azon Iſten legyen, ki az Attya.

Az ellenkező fel, à Papanac Kalandos tarſai, nagy torockal kiálttyác, Hogy mű à Chriſtus Iſtenſeget tagadiuc, és hogy valóban ſemmi Iſtenſeget néki nem tulaydonyitunc, Noha ſoual aſt mondiuc, hogy à Chriſtus Iſten legyen. A mi nemű Iſtenſeget à Papa vallya à Chriſtuſnac, nyiluan aſt tagadiuc: Mert aſt az ő igeiében nem találluc. A mellyet pedig találunc, és mellyről ömaga tanubizonſagot tőt, aſt bizonyittyuc, és igaznac lönni hiſzic. Te pedig, Kereſztyén ember, legy itélő biro ebben: Ha méltob à Papa Antichriſtuſtol talált hazugſágnac inkáb engednünc, Hogy nem mint à Chriſtus tanyitaſſanac, mélto az igaſſag, és az vt à mennyeiſ. Attyahoz.

Hogy

Hogy pedig à feketét à feiértől meg valaſhaſſad, Imè egy tablában à Chriſtus felől valo tudománt, mellyet az Antichriſtus tanyit, Es melly az Iſtennec igeiében találtatic, elődbe rendelem, és meg mutatom:

A CHRISTVS ŏmaga, és à ß. iras az ŏ Iſtenſeget ecképpen magyarazza.	A PAPA AZ Ŏ kalandoſſaual az ŏ talalt fioknac Iſtenſeget vigy magyarazzac.
1. Iſten és Iſtennec Fia azért vagyoc, Hogy az Attyam engemet meg ßentelt és ez vilagra el boczattot: Ioh. 10.	1. A Chriſtus nem azért Iſten, hogy az Atya ŏtet meg ßentelte, és ez világra et boczátta, Hanem hogy ŏtŏktől fogua Iſten ßűlettet az Attyanac allattyabol.
2. A ki foganttatot ß. Lélektől, és ßűlettet ßűz Mariatol, Eſt hiyad velűnc valo Iſtennec, Hatalmaſnac. és az iŏuendő vilagnac Attyanac.	2. A ki foganttatot ßẽt Lélektől, és ßűlettet ßűz Mariatol, nem Iſten az, hanem ember, ſem az iŏuendő vilagnac attya, hanem, az elſő vilagnac teremtőie.
3. Iſten vagyoc: Mert más nęw ez ęg allat nem adattot mellyben az emberec v̊duőzűlheſſenec Hanem czac	3. A Chriſtus nem Iſten azért, hogy az v̊duezitő nęw ŏnękie foganttattaſſaban és ßűlettéſſeben adattatot volna, Hanem, Hogy

czac az én Neuembe.

4. Isten vagyoc, mert az én véremnec ki onttassanac altala vagyon à bűnnec boczanattya, és az őrőc élet.

5. Isten vagyoc: Mert Wrra és Christussa rendeltettem az én mennyei ßent Attyamtol.

6. Isten vagyoc: Mert minden hatalom adattot ennękem, menyben és földen.

Hogy őröktől fogua ✝ duőzitő Isten volt,

4. Nem Isten à Christus, az ő vérénec ki õttassaért. Mert à pußta ember bűnnec boczanattyat, és az őrőc életet nem adhattya.

5. Nem Isten à Christus azért, Hogy Wrra és Christussa rendeltettet: Hanem azert, Hogy őröktől foguán valo Isten volt.

6. Nem Isten à Christus, Hogy hatalom adatot őnęki: Mert az az emberségnec adattot: Hanem azért, hogy azon hatalmas Isten őröktől fogua, mint az Attya.

Még is az igassagnac nyiluabban valo ki nyilatkoßtattassaért meg bizonyitom, Hogy őnekiec, és az ő vallassoc ßerént, semmi Isten Christussoc ninczen, és hogy nem is lehet: Miért hogy nem olly Istent Christust valnac, à műnęmű az Istennec igéie előnkben ád.

Leg előßer: A Papa Kalandosbeliec à Christust azért mondiác Istennec, Hogy azon Isten, ki az Attya. Ezért semmiképpen Isten nem lehet

het. Mert az egy felséges Isten az ő důczőséget senkinec nem adta. Es mikor mindeneket az ő Fianac birodalma alla vettette, őnen magat ki vőtte: 1. Corinth. 15.

Masodßor, Azért mondiác Istennec: Mert őrőktől fogua ßůlettet az Attya Istennec allattyabol. Vgy azon Isten nem lehetne. Mert más à ki ßůl, Más à ki ßůlettic, Az őnnen vallássoc ßerént, Mert ebben è ßůlettésben ęrtic, az Isteni terméßet ßerént valo ßůletést. Hogy nyiluabban meg ęrthessed, Sinte ezért nem lehet à Christus Isten. Mert az őrőktől foguán valo ßůletés vgyan ninczen à ßent irásban.

Harmadßor: Istennec neuezic: Mert amaz kőzenséges Isteni terméßetben kůlembező tulaydonsag legyen. Sinte azért nem lehet pedig Isten: Mert az à kůlembező tulaydonsag sem állat, sem Lélec, sem Isten: Hanem az egy Istenben, ki kőuůl tőb Isten ninczen, kůlembező tůlaydonsag.

Miképpen ezokaért az ő vallássoc ért Isten nem lehet: Azonképpen Istennec Fia sem lehet: Mert à tulaydonsag nem Isten, Hanem az egy Istenben vagyon. Ha ezokaért az Attya nem az egy Isten, Hanem à Harom egyßers mind, Tudnia illic, Az attya, Fiu és ßént Lélec Semmiképpen Isten Fia nem lehet. Mert őmaga eßt vallya, Iohan. 8. Hogy az Israel népénec egy Istene, à legyen az ő Attya: Hanem ha az vtán valtozot meg az Israelnec egy Istene, à mű Wrunc Iesus Christusnac Attya, és Haromsága lőtt.

Negyedßer: Az ô vallaſſoc ßerént à Chriſtus ſemmiképpen Iſten nem lehet. Mert aßt mõdiác, hogy kûlembezõ tulaydonſag az egy Iſtenbe à Fiu Iſten, és hogy az vôtte fel à teſtet, Es immár à fel vételnec vtánna, nem czac bizony Iſten, hanem bizony ember is legyen. Sinte azért nem lehet Iſten: Mert az Iſtenhõz ſemmi effele egybe kõttezés, fel vêttel, meg alázas, valtozés nem fér: Iacob. 1. Num. 23. Malach. 3. Es nem az Iſten lõtt emberré: Hanem az ember Iesus Chriſtus hellyeßettetet, ßenteltettet és rendeltettet Iſtene, és Iſtennec formaia, képe és abrazattya: Hogy mû emberec ô altala, az Iſtennec abrazattya, képe és formaia lehetnénc: Mellyet mût az elsõ teremtésben el veßtettûnc vala. Vgyan ezért maſodſor Iſten nem lehet: Mert az Iſtenben valo maſodic ßõmély auagy tulaydonſag, Iſten nem léuén, és teſtet fel nem véuén, Hanem bizony ember fûletuén Iſten és ember nem lehet ez: Hanem, az ember Chriſtus meg kenetetuén az Iſtennec Lelke altal, Iſtene és Wrra lõt.

Iol eßekbe vegyéc hat ez iamboroc, melly igen méltatlan fidalmaznac mûnket, és melly igen hamiſſan és képmutato képpen kérkednec, Hogy à Chriſtuſnac Iſtenſégeért és tiſztelſegeért hadakoznac: Mert az okoskodaſſockal inkáb rontyac à Chriſtus Iſtenſéget és tiſztelſeget, Hogy nem mint épitenéc. Mert à ki olly Iſtenſeget tulaydonyit és ád à Chriſtuſnac, mellyet az attya Iſten ônéki nẽ adot: Nem Iſtenſeget tulaydonyit à Chriſtuſnac, hanem az ô igaz Iſtenſegetõl ôtet meg foßtya, és fidalmazza. A Fiut az

Attya-

tyatol meg nem valaſztani, és ezeknec Iſtenſége-
geket, nem egyęb, hanem à kettőből egyet, auagy
à harombol egyet épiteni, és az Iſtent ſzőmélyből
és állatbol őſzue ſzereſztetni: A Chriſtuſt pedig
nem tiſztelni: Mert ki az Attyat nem tiſzteli, A
Fiat ſem tiſzteli. A Chriſtuſnac igaz tiſzteleti pe-
dig, hogy mindeneket az Attya ador ő nękie
meg eſmerni, és hogy az ember Chriſtuſt minde
neknec felőtte fel magaſztalta, Es ő altala az At
tya á mű v̊duőſſegűnket meg tekellette.

Bizonyara nagy nyauallya ez, és mélto, hogy
ſzűuűnc ſzerént ezen panaſzolkodiunc, Hogy mind
Sidoc, Tőrőkőc, Papiſtác és Papázoc az Iſten-
nec igaſſagat ſzidalmazzac, és ſemmiképpen ęr-
teni nem akariác: Miképpen legyen à Chri-
ſtus Iſten: Es miért mondattaſſéc Iſtennec:
Mint á Sidoknac, Iohan, 5: az ő Attyanac ben-
ne valo czelekedetit és ereiét meg mutatna, és
az Iſtent ő Attyanac mondana, kőuezni a-
kariác őtet: Es euel ſzidalmazzac vala őtet,
Hogy egyenlőue tőtte volna őnnen magat Iſ-
tenhőz. Szent Ianos tizedic réſzében pedig,
Hogy ember léuén, Iſtené tőtte volna őnnen
magat. A Tőrőkőc euel ſzidalmazzác: Hogy
ſemmiképpen à meg feſzűlt Chriſtus, Iſtennec ſia
hogy legyen és Iſten, nem akariác. Azonkép-
pen à Pápáſſoc őtet embernec és embderſégnec
neuezic, Es nyiluán tagadiác, hogy ez az ember
Ieſus Chriſtus, Iſten volna: Hanem, Ki ez előt
valo, és őrőktől foguán valo Iſten, Azon Iſten,
auagy egy Iſten az Attyaual.

Nagy karomlás ez, és az Attya Iſtennec gya

lazattyara vagyon. Mert nyiluán, mondia: Hogy ő előtte, és ő vtánna sem leßen Isten: Erczed, ollyan mint őmaga, Ki őmagatol valo Isten, teremtő &c. volna, mint őnnenmaga, auagy ki ő hozza hassonlo volna.

A vac kereßtyénec à Papasagban aßt alittottác, Hogy nagy tißtesseggel illettéc à Kűz Mariat, Hogy az ő Fiaual, az Iesus Christussal egyenlőué tőttéc, auagy nagyobnac beczűlettéc: A mostani Papázoc is, amazoknac kalandos tarsai aßt alittyac, Hogy à Christusnac nagy tißtesseget teßnec aual, Hogy őtet minden képpen egyenlőué teßic az Attya Istenhőz, Es sockan nagyobnac alittyac őtet lőnni. Bizony euel à Christus nem tißteltettic: Mert Iohan. 5. őnenmaga eßt mondia, az ő tißtessegénec és dűczősegénec lőnni Mellyet az Attya adot ő nęki, Es mellyben az Attya ő benne dűczőittetic: Es annac az ő bizonsagtétele meg marad.

Hogy ezokaért egy ßoual meg mondiam: A Christusnac Istensege, tißtessége és dűczősege az Attya Istentől vagyon. Es valamikor eßt vallyuc, az Attyat és à Fiut tißtellyűc: Mert à ki à Fiut nem tißteli ecképpen, Az, az Attyat sem tißteli, Ez az egyenlő tißtelet, mellyel az Attya akaria, hogy à Fiu tißteltessec, Es paranczollya, Hogy halgassuc, és beczűllyűc, mint tulaydon ő Fiat.

Abban à tißteletben és czelekedetekben, mellyet az Attya őnęki adot, vagyon egyenlőség. A mellyeket kedig nem adot, ninczen. Mert mindenic igaz: Az attyám nagyob én nalamnal. Es:

En, és

Én, és az én Attyam egyec vagyunc. Es eſt az egyenlőſeget nem raggatta ő maganac: Hanem az Attya adta őnekie. Lásd meg, Mind á czele kedeteknec, Mind à tiſteletnec egyenlőſeget: Iohan. 5. Phil. 2: A czelekedeteknec pedig: Ioh 10.

Szabadon kedig meg lehet, Hogy azokban à Chriſtus ember egyenlő legyen az ő Attyahoz mellyben egyenlőué tőtte: Azokban pedig nem Mellyekben egyenlőué nem tőtte.

Moſes, Deut. 18. aſt mondia példazatban à Chriſtuſrol, Mikeppen Peter Apaſtol bizonyittya, Acto. 3: Hogy haſonlatos Propheтát aka r ő nekiec tamaſztani Moſeshőz. A Moſeſt haſonlatoſnac mondia Chriſtushoz, Holot pedig nagy kűlembſég vagyon Chriſtus és Moſes kőzet. Haſſonlattoſſag vagyon pedig im ezekben. Mert miképpen Moſes az Iſten né péuel inkáb akart tűrni, Hogy nem mint Pharaonac dűczőſegeben meg maradni, Hebr. 11: Azonképpen à Chriſtus, az Iſtennec abrazattyaban léuen, Mű erőttűnc ſolgai abrazatot vőn fel. Miképpen kedig Moſeſt az őnnen attyafiai meg vettéc és rea tamadanac: Azonképpen à Chriſtuſt is az őnnen attyafiai meg vettéc, és meg őletéc: Iohan. 1. es 19. Miképpen Moſes az Iſrael népénec vezęre és Hadnagya volt, mikor Egiptuſnac rabſagabol őket ki hoſta: Azonképpen á Chriſtus, mű Hadnagyunc és Vezęrűnc, mikor az ördegnec rabſagabol meg ſabadultunc, Mikeppen Moſes Iſtennec tanyitaſſabol és ereiéből à puſztaban à Kőſticklabol italt adot à ſomiuhozo népnec: Azonképpen à Chriſtus, à Lelki kő-

ßickli, az ŏrŏc élettre, nem è testi élettre, adot mŭnękŭnc italt: Iohan. 4. 6. 7. 19. Miképpen Moses az Israel népénec magyaraßta az Istennec akarattyat, Mikor az Istennec felséges voltat és nagy dŭczŏsegét semmiképpen el nem ßenuethetne: Exod. 20. Azonképpen à Christus, az lathattlan Istennec akarattyát az emberi nemzetnec meg magyaraßta: Iohan. 1. 5. 15. Végezettre: Mikeppen Moses, valamenyéßer az Israel népe vétkezet az Isten ellen, Kŏzbeiáro volt à nép kŏzet és Isten kŏzet, Es inkáb akarta visselni az Isten átkát és haragiát, Hogy nem mint à nép el veßen: Azonképpen à Christus, az wy testamentomnac Kŏzbeiároia, meg engeßtelte mŭérŏttŭnc az Istennec haragiát, és átocka lŏt mŭérŏttŭnc: Gal. 3. 2. Timoth. 2. 1 Iohan. 1. Ecképpen ezokaért az ember Iesus Christus egyenlŏ az Istenhŏz: Vißßontac kŭsseb. Es ecképpen hasonlatos à Moses Prophetahoz &c.

Gyackorta kellene ezekrŏl elmélkednŭnc, hogy à ßent irasnac az ŏ egyenlŏ follyassat meg iarthatnoc: Mert à mellyec à Christusrol mondattatnac: Nem kettŏre néznec: az az, Egyre arra, à ki ŏrŏktŏl fogua azon Isten volt, ki az Attya: Auagy, à masodic ßŏmélly à Haromsagba, Mellyet à Papa kalandosbeliec ßŏmfény veßtésbŏl, Isteni terméßenec neueßtetnec. Auagy, á masikra: az az, Az ember Iesus Christusra, kit hamissan emberi terméßetnec neueßtenec, hogy à kęt es duplás Christust, kit ŏc gondoltanac az ŏ agyokbol, meg ne esmertessec: Hanem, minden Prophetaknac és Apastoloknac bizonsagi, az ember Iesus

Chris-

Christusrol ßolnac, és abban bizonyitattnac igazaknac, és meg tekélteteknec lőnni: Miképpen Pal Apastol, Acto, 26. bizonyittya,

Az ember Iesus Christus magyaraßtattic Istennec lőnni, Minec vtánna ßűz Mariátol ßűlettet, kiualtképpen mikor fel tamadassanac vtánna à birodalom és hatalom őnékie adattatot. Lásd meg Isa. 7.9.11. Ierem. 23.33. Ioh. 1.10. 20. Rom. 9.

HARMADIC RÉSZE.

Mellyben à Papazoknac okoskodassi és Ellenvettéssi az Christusnac Istensegéről meg feytetnec.

Minden egyęb bizonsagokra és okoskodassocra, mellyeket à Papazoc, kiualtképpen Caroli Peter, forgatnac, az ő Haromsag Isteneknec oltalmazzassaban, semmi tettettesb, és igazhoz hasonlo nem láttatic, (Noha az igassagnac linnyaia kőuűl vadnac mindenec) Mint az Attya Istensegéről à Christusnac Istensegére vőt erőssegec. Es ha azon egy Isten volna à Christus, ki az Attya, Es mindeniknec azon Istensege volna, Mondana talam valamit Caroli Peter, és netalan az ő okoskodassinac valami hellye volna: De miért hogy az ő okoskodassinac fondamentoma és eredeti, nem à ßent irasnac fondamentomabol vagyon, Hanem emberi alombol: Ezoka ért nyiluán vagyon ez, Hogy semmiképpen meg nem álhat. De lássuc meg az ő ellen vetéssit, és okoskodassit.

ELSŐ

A ſzent irás egy Iſtent ád mindenűt előnkbe: Ezokaért az Attyat, és à Fiat, auagy egy Iſtennec mondia, Auagy két Iſtennec. Ha két Iſtennec vallya: Mindiáraſt Dauid Ferentznec Iſtennec igéie ellen valo tudománya kitetzic: Mert az iras két Iſtent nem eſmér. Ha pedig egy Iſtennec vallya lönni: Tehat meg kell engedni, Hogy az igaz Iſten nem czac az Attya à Fiu nélkül: Hanem, az Attya, Fiu és ſzent Lélec egyſers mind.

FELELET.

CAroli Peter ez ellen vettesben gőgeskedic, és vgy mint kéſz nyertes vitez ellenem pronunciál, Es tudomanyomat kárhoſztattya, Az ő balaſaga ſzerént alituán, Hogy ſemmiképpen meg nem tudoc felelnem. Ha pedig meg felelendec is Hogy à keleptzet, mellyet meg vettet, el nem kő rülhetem. De à io Caroli Peter ne gőgeskődiéc, Ne koporicza maganac à diadalmot. Ezokaért hallya meg feleletemet, az után bator arginal lyon.

Az ő értelme ſzerént, Azon Iſtennec ſem mődom à Chriſtuſt, ki az attya: Máſnac ſem mondom. Feleletemnec okát adom, és erősítem. Nem azon Iſten. Mert ŏmaga, Iohan. 5. 10. aſzt mondia, Hogy nem azon: Hanem annac az ő Fia. Nem más Iſten kedig, Caroli Peternec értelme ſzerént: Mert az egy Attya Iſten mellé tarſul ſen kinem hellyheſztethettic, Hogy azon Iſtenſegbē

és elsé-

és felséges voltaban ßamlaltathatnéc: Isa. 42. Ez feleletemnec elsö réße.

Masodßor: Holot aßt forgattya: Hanem azon Isten à Christus, ki az Attya: Hát köuetkö zic, Hogy más Isten legyen. Christus Wrunknac magyarazattya ßerént, A Prophetáknac és Apastoloknac bizonsaga ßerént, másnac mondō Es az Attyat, és à Fiut nem egynec, hanem ket tönec mondom. Mert ecképpen ßol Christus Wrunc: Iohan. 5. Más az Attya, àki engemet el boczattot, és én felölem tanubizonsagot teßen. Esmet. Iohan. 10: A tű töruénytekben iruán vagyon: Kęt vallonac bizonsagtétele igaz: En vagyoc, ki bizonsagot teßec én magam felöl: Es bizonsagot teßen én felölem az én Attyam, ki engemet el boczatot.

Ha pedig Caroli Peter eßt vetné: Hallom, Hogy az Attya és à Fiu kettö, Es más és külemb az Attya, hogy nem mint à Fiu: De nem mondia az irás, Hogy más Isten volna &c.

Felelet: Iohan. 20. Mikor aßt mondia Christus Wrunc: Fel megyec az én Attyamhoz, Es à tű Attyatokhoz: Az én Istenemhöz, A tű Istentekhöz, Nem de az Attyat vallyaé ö Istenénec lönni? Az Attya pedig soholt nem mondattatic ez ęrtelembe, Hogy az Attya à Christussé volna: Auagy, Hogy à Christus Istene volna az Attyanac, auagy hogy ö tölle fűggene, Auagy, Hogy az ö Istenséget à Christusrol vötte volna. Iohan. 10. pedig, önnenmaga meg valaßtya az ö Isteni mivoltat, az Attyanac miuoltatol, mikor aßt mondia: Kit az Attya meg ßentelt, és el boczatot.

czatot. Latodé, Hogy az Attyatol vagyon à Christusnac az ő miuolta és Istensége.

Ellene ál Caroli Peter ennec à feleletnec monduán: Az iras mindenűt czac egy Istenről, emlekőzic, Nem lehet hát kettő: Mert soholt az irás kęt Istenről nem emlekőzic.

Felelet: Egy Istenről emlekezic à ßent irás: De aßt meg magyarazza, Kiczoda legyen, tudni illic, az Attya Isten. Ehőz tőb nem ßamlalttatic: Mert sem ő előtte, sem ő vtánna tőb és más ollyan Isten sem volt, sem leßen, tudnia illic, Formalo Isten, Nem formalt: Lasd meg à ßolasnac modiat. Esa. 43. 44. 45. De hogy tőb Istenekről is nem emlekeznec à ßent irás, Az hamis. Mert nyiluán ßol Pál Apastol, 1 Corinth. 8. Soc Istennec vadnac mennyben és földen: Műnękűnc pedig egy Istenűnc vagyon, Amaz Attya. Tanold meg, attyamfia Caroli Peter, Hogy egy Isten is vagyon, Tőb Istenec is vadnac

Azonképpen, mikor à Sidoc vißßa magyarazzac Christus Wrunc beßédét: En, és az én attyám, egyec vagyunc: Mint ha aßc mondotta volna, hogy az Attyaual egy Isten volna: Aßt ő tagada: Es az ellenkező irást meg magyarazza. Egy Istenről emlekőzic az irás: Tőbről is emlekőzic. Az egy Isten, az én attyám, az ő méltosagaban és tißtesegében meg marad, ahoz engemet nem ßamlalom: De vadnac ezen kőuűl, kic Istenneknec neueßtetnec: Ezokaért, én is vgyan Isten lehetec, és annac neueßhetem magamat, noha nem az egy Isten vagyoc, ki az Attya: Hanem attol meg ßẽteltettem, és ez világra el boczatattã. Io. 10

Azon

Azonképpen, Egy az Iehoua ő magatol valo Iſten, az Attya, és kettő, auagy harom Iehoua Iſten ninczen, Es ehőz tőb nem ßámláltattic, lem à Fiu, ſem à ſent Lélec: Mert vgy à ßent iráſnac follyaſſa meg nem álhatna, Mellyben mindenűt eſt kialittya: Egyedől vagyoc én, Es ſenki én velem. De ez az egy Iehoua, az ember Ieſus Chriſtuſnac adta az ő neuét, Wrra és Chriſtuſſa tőtte: Ierem. 23. 33. Philip. 2. Acto. 2. 10.: Es à Prophetác altal aſt mondia: Mi kor ez bűlettic, Hiuattatic IEHOVA, mű Igaſſagunknac: Ierem. 23. 33. Ha azon Iehoua, ki az Attya: Nem hiuattatic: Mert annac az ő neue örökől foguán vagyon: De ennec, à Nazareti Ieſuſnac vdő ßerént adattatot: Mert hatalommal, bőlczeſéggel, és Iſtennec minden aiandékiual, nem Allattyaual, épittettetfel.

Ha nem tőc à feietec, tű Papázo Peterec, eßetekbe vehettitec, Hogy mű az Iſtennec igeienec igaz és tißta follyaſſat meg tarttyuc, Es egy Iſtennęl, az Attya Iſtennęl tőbbet nem magyarazzuc: Es meg bizonyittyuc, Hogy ha ő ßue haſſonlittatic à Fiu az Attyaual, Hogy kęt egyenettlen Iſten nem lehet. Mert abban à ßámban Chriſtus Wrunc, ſem egyebec, nem recke ſthetnec be, Mint á Papai Kalandos Meſterec tanyitnac: Kęt egyenettlen Iſten nem lehet: Mert ez Attya Iſtenhőz ſenki nem haſonlittatic: Mert ſenki ő hozza nem haſonlatos.

Ha pedig à Chriſtuſt egybe veted és haſonlitod à tőb Iſtenekhőz, kic tißt ßerént Iſtenneknec

neueßtetnec, Meg engedem, Hogy nagy kűlemb ség és egyenettlenség találtattic: Miképpen Chri ſtus Wrunc önnen maga, Iohan. 10. bizonyittya.

Ez ő ellenvetéſſec, az iambor Pàpázo Pete reknec, mellynec meg feytéſsében hiſſem hogy minden iambor kereßtyén ember eßében veheti, Hogy az ő okoskodaſſoc romlo nád ßál, Es az i gaſſág ellen meg nem álhat: De laſſuc meg immár: Ha önękiec egy Iſtenec vagyoné, az ő vallaſſoc ßerént, Auagy harom? Mert igen forgattyac à ßallai kaßát, és vadolnac műnket, Hogy méltattlan kőltettűc reaíoc, Hogy harom Iſtent valnánac. Hogy ezokaért eßedbe vegyed az ő vallaſſoknac hamisvoltat, Imè meg mutatom: Hogy, auagy ſemmi Iſtennec ninczen, Auagy valoban az egyért harmat talaltanac és valnac, à ßent irás kőuűl, Mellyet az önnen vallaſſokbol meg bizonyitoc.

Somma Caroli Peter vallaſſanac. Miczodà hát az Iſten felől valo igaz vallas? Az egeß derec ßent irás ßerént à Dauid Ferentz (vgy mond Caroli Peter) hamis tudománya ellen, eßt kel az igaz kereßtyénnec vallania, Hogy az Iſten czac egy legyen, Es átkozot legyen, valaki az Iſtenneknec ſokaſſagat tanyittya, Pogan modra hiſi és vallya: Mert meg vagyon irua, Deut. 6: Hald meg Iſrael: Mert à te Iehouah Iſtened, egy Iſten. Es Iſa. 43, 45. Láſſatoc meg, Hogy én vagyoc egyedől az Iſten, Es én kőuűlem több ninczen: De ez egy Iſten, az Attya, Fiu és ßent Lélec minden valtozás nęlkűl, egyenettlenſegnęlkűl, egy Iſteni termęßętben, tißteletben és czelekedetben, &c.

A te

A tẽ vallaſſod, Caroli Peter, nem alhat meg? Mert ónnenmaga ronttya magat, és artzol czap ia magat ellenkezéſſeuel. Mert előſer egy Iſtent vallaſſ lőnni: De eſt à Prophetáknac, Apaſtoloknac, és Chriſtus Wrunknac vallaſſa ſzerént tagadod az Attyat lőnni: Melly nyiluán valo hamiſſag. Mert Chriſtus Wrunc, Iohan. 8. aſſt az Iſraelnec egy Iſtenẽt, az ő Attyanac mondia lőnni. Latode Caroli Peter, houa és miczoda vndokſagban eſtęl: A kegyelmes ígaz Iſten, à mű Wrunc Chriſtus Ieſuſnac ſzent Attya odozon és ki ſegétſen belőle: Amen.

Hogy pedig pogan modra kęt egyenettlen Iſtent kenni akarſz Dauid Ferentzre: Aſſt, meg boczás, róka modra műueled. Mert Dauid Ferentz vallâſſaban eſt nem talalod. Hogy te kedig kőuetkőzésből akarod ki hozni, és meg mutatni Semmi az. Mert az egy Attya Iſtenhőz ſenki nem haſſonlittatic, Es ő egyedől ő magatol volt. A Chriſtus, noha Iſten, Azzoc kőzzé ſzámláltatic, kic meg ſzenteltettenec. Es euel kűlembőz: Hogy az ő meg ſzenteléſſe mértéc nęlkűl valo, és hogy az Iſtennec tellyes volta valoban lakozic ő benne, és ótet az egy Attya Iſten el boczatta ez vilagra: Iohan. 10. Coloſſ. 1, 2.

Hogy az egy Iſten à Harom legyen, Tudni illic, Attya Fiu, és ſzent Lélec, noha ígén vagy érőtte à ſűtő vaſſal, hogy meg bizoniczad: Mind azon altal, Az Iſtennec ígéie ſoholt nem mondia. Ezokaért, az à te Haromſagos Iſtened, ſem mi Iſten, és kőlted dolog.

Mert az egy Iſten egyedől valo, minden val

valtozas nélkül, Egyettlen egy, és egyenettlenség nélkül, azt mondod: A haromban pedig meg valtozás, külembség, és egyenettlenseg talaltattic. Ha pedig Haromsag? Egység nem lehet s Mert ezec egymassal ellenkeznec. Ha kedig à harom egy Isten: Hát harom Isten is vagyon, Egy is vagyon, Miképpen à tü elöbi vallastoc meg mutattya, Mellyben az Egységet, és à Haromsagot miképpen kellyen érteni, Az Papai Sophistáknac moslékából meg mutattatoc.

Mutasd meg elöszer, Caroli Petet, az Istennec igeiből, Az az Isten, kiben az harom vagyon, Tudni illic, Az attya, à Fiu, és à szent Lélec, Kiczoda legyen, Es az Istennec igeiében, Minec neueztetnie?

Masodszor: Ha az à harom egy Isten: Miképpen alhasson meg az egész derécz szent irasnac az ö follyassa, Mellyben czac az Attya egy Istennec mondattatic lönni?

Harmadszor: Ha az Attya ömagatol valo Isten, és külemb tulaydonsag: A Fiu is ömagatol valo Isten, és külemb tulaydonsag, A szent Lélec is ömagatol valo Isten, és külemb tulaydonsag, auagy szömély: Bizonnyara harom külembezö és egyenettlen Istened vagyon, Miképpen tenéked Caroli Peter, Mellius Peter, és Illyosuai Peter, egy közenseges emberségtec vagyon: De tulaydonsagtokban és szömélyetekben külembeztec, és egyenettlenec vattoc: Azonképpen à te Haromsag Istened is, kit vallottoc.

Hogy röuideden minden kereztyén eszébe

veheſſe

vehesse, Hogy Caroli Peterñec, és az ő Kalandos tarsainac semmi Istenec ninczen: Mert az egy Attya Isten ért harmot kőltet és talalt, ecképpen bizonyitom.

Az egy bizony Isten, Abrahamnac, Isaaknac, Iacobnac Istene, Ez à mű Wrunc Iesus Christusnac ßent Attya.

A Haromsagos Isten, nem Attya à mű Wrunc Iesus Christusnac:

Ezokaért, à Haromsagos Isten nem egy bizony és igaz Isten.

Caroli Peterko, Harmat bizonyicz ez ellen, Ha győzedelmes akarß lönni.

Első: Hogy az egy bizony Isten, és élő Isten, à mű Wrunc Iesus Christusnac Attya ne legyen.

Masodic: Hogy à Christus à Haromsag Istennec Fia legyen.

Harmadic: Hogy à Haromság Isten igaz Isten legyen, Es nyiluán az irásban ki feiezetképpen neueßteßec à DEVS TRINITATIS Mert à te okoskodaßod ellen, okoskodaßokat tu doc hellyheßtetnem. Mert ha à te Trinitas Istened bizony Isten leßen, Tehát az Wr Istennec igeieben emlekezet leßen felőle: Ha pedig ninczen: Tehat veßd à pad allà, Es el oroßkodiál tőlle.

Hogy egy ßommaban mind ezeket be kőßßem: Az egy igaz Isten, Israelnec Wra Istene ez: ki à ßent Lelket ki öntötte, és ki à Christuſt halalra adta mű érettünc. Ezeket pedig az Attya Isten czelekette: Nyiluán valo képpen tehat ez igaz,

Hogy

Hogy ő legyen az egy igaz felséges Isten, Israelnec Istene, kiről emlekőznec, mind Christus Wrunc őmaga, mind à Prophetac és Apastoloc Es nem más, Sem egy, sem kettő, sem harom.

Vißßontac, Nem aßt vallani egy igaz Isten nec lőnni, Nem egyęb, Hanem Istennec igéie el len báluánt emelni: A Haromság Isten pedig, Nem az egy Attya Isten: Ezokaért: A Harom sag Isten nem igaz Isten, Hanem Baluany. Lásd meg immár Caroli Peter, Hogy tenęked egy Istened sinczen: Mert à te haromsagod nem Isten, Hanem valami lidirtz, emberektől fingalttatot, kinec ninczen semmi fondamentoma à ßent irás ban, emlekezet sinczen soholt felőle. De lassuc Carolinac tőb nád kapiait.

II. ELLENVETÉS.

Egybe vetuén Caroli à mű vallássunkat à Christusnac Istensége felől az őuéuel, 6. predica cioban, ecképpen akaria leg előßer bizonyitani, Hogy à Christus azon Iehoua Isten, ki az Attya: Mert azon nęw IEhoua adattatic őnekie, minden hatarozás nęlkűl, mint az Attyanac.

FELELET.

MIND ez, Mind pedig à tőbbi is az ő okoskodassinac merő hamissag. Mert az Ige Iehoua, meg hatarozassal tulaydonyittatic à Christusnac, Es meg valaßtattic az Attya Istentől. Oluasd meg, Ierem. 23. 33. A Dauidnac magua, mely fel tamaßtatic iőuendőben, hiuattatic Iehouanac. Az Attya Isten Iehoua őrőktől fogua Iehoua,

Az

Az ember Chriſtus à ki ßűlettetic ßűztől, hi uattatic Iehouanac. Latodé Caroli, á meg hatarozáſt az Iehoua neuében, à Chriſtus kőzet, és az Attya Iſten kőzet.

Nem czac az Iehoua new, De az Iſten neue is meg hatarozáſſal tulaydonyittatic à Chriſtuſnac. Mert à Chriſtus ember, Ige Iſtennec neueßtettic: Az Attya ſoholt. A ßűlettet Fiu, velűnc valo Iſtennec mondattatic: Az attya ſoholt nem. A Fiu meg ßenteltetnec és ez világra el boczattotnac: Az attya ſoholt nem. Latodé Caroli, Melly hibában találtattál.

Végezettre, Ha ßínte az Iehoua, és az ISTEN igéie és neue, minden hatarozásnelkűl adattatnéc is à Chriſtuſnac: Vgyan azért nem kő uetkőznéc, Hogy à Chriſtus azon Iſten volna, ki az Attya. Mert Caroli Peternec is Peter neue, Mint ßínte Melius Peternec: Nem hiſem azért, Hogy azon Peternec merie magat mondani Caroli, ki Melius: Mert minden meg eſmerne, Hogy bolondoznéc.

Iudic. 13: az Angyal az aldozatot nem akaria venni: Hanem aſt paranczollya, Hogy az Iehouanac aldozzanac. Az ő neuet czodalatoſnac mondia lőnni, mint az Iehoua őnnen maga. Caroli Peternec okoskodaſſa ſerént hát ez az Angyal, ki vgyan nyiluán mondia, Hogy nem Iehoua, Vgyan azon Iehoua Iſten leßen. De laſſuc meg az ő tőb okoskodaſsit.

III. ELLENVETÉS.

Harmadic ellenuettéſſe Carolinac ez: Eſt

mondía az Isten, Isa. 42: Iehoua az én neuem: Az én dűczőſegemet maſnac nem adom. Amos 5: A ki à czillagokat teremti, Annac az ő neue Iehoua &c.

FELELET.

RŐVID felelet ez: Az Attya Isten az ő méltoſagat, és Isteni egyedől valo voltát minde neknec teremtéſſeben, és meg tartaſſában, ſenkinec nem adia: Hanem, à mi leſſen is à Fiu altal, ómaga czelekedi azokat is. Miképpen ómaga Chriſtus Wrunc mondía: Az élő Attya, ki én bennem lakic, ő czelekedi, à czelekedetekct, Es ſzent Pal: Isten vala à Chriſtusban, és ez vilagot meg engeſztele ómagahoz. 2. Cor. 5. 1. Timoth. 3. Ezokaért, Miképpen az Istennec neuezeti, mikor az Attyanac tulaydonyittatic, kűlemb iedzésben véttetic, Hogy nem mint mikor à Chriſtuſnac tulaydonyittatic. Azonképpen az Iehoua nęw is, kűlemb iedzésben, mi kor az egy Attya Istennec tulaydonyittatic: Viſz ſzontac kedig, mikor az ember Chriſtuſnac, és az Angyaloknac tulaydonyittatic.

Meg nem valaſztani azért à Chriſtuſt az Attyatol, Es à neuezeteknec kűlembſeget nem ęrteni, nem egyęb, Hanem az egy Attya Istennec meltoſſagat, és igaz eſmeretit tagadni: A Chriſtuſt Attya Istenné tőnni, Es az egéſz deréc ſzent iráſnác igaz follyaſſat fel forgatni. Mert noha az ő dűczőſeget, Melly az ő Isteni miuolta és méltoſaga, Hogy ómagatol valo őrőc Isten, mindeneknec felette, és mindeneknec oka, ſenkinec nem adia, Még az ő Fianac,

az em-

az ember Iesus Christusnac is : Mind azoñ altal dűczőseget és tißtesseget adot az ő Fianac, à Christusnac, és minden teremtet allattoknac felűbe emelte és fel magaßtalta.

Miképpen azért az Iehoua neuezetet az irás meg valaßttya : Azonképpen à dűczősseget is valaßttya attol, mellyet az ő Fianac, à Christusnac adot, és nem adot. Mert az ő Attyai tißtesseget, és az ő méltosaganac miuoltat senkinec nem akaria adni. Es az IEHOVA nęw mikor véttettic az egéß teremtő Attya Isten ért, Honnét mindenec vadnac, E ied zésben ő kőuűle senkinec nem adattic : Erteddé Caroli őtsęm.

IIII. ELLENVETÉS.

Oseę. 12. Mikor à Propheta az Iehoua Angyalrol ßol : Ennec őrőc emlekezetit Iehouanac tanyittya lőnni. Hamis azért Dauid Ferentznec irássa, Mellyben aßt mondia, Hogy az Angyaloknac, és à tiztben valo embereknec is è neuezet tulaydonyittattic.

FELELET.

OSEAS Prophetanal ninczen az őrőcké valo ige : Hanem czac aßt mondia : A seregeknec Wra Istene, Iehoua az ő emlekezeti. Genes, 32, à honnét ez igéc véttettenec, ott igy ßol : Mit kęrded az én neuemet : Mert az czodalatos. Azonképpen, Iudic. 13 : az Angyal, ki az áldozatot el nem fogada Manuenec kezetől,

monda: Miértkęrdezed az én ñeuemet, melly czodalatos? Temagad vallod hiſſem, Hogy ez Angyal volt, ki az àldozatot el nem vętte, Ha nem aſst mondotta: Aldozzatoc az Iehouanac, Nem ennękem. Ezen nęw tulaydonyíttatic ítt is Oſeaſnal az Angyalnac.

Latodé, Caroli, Hogy ígazat írt Dauid Ferentz, Hogy az Angyaloknac is tulaydonyíttatic az Ige Iehoua emlekezet képpen. Mert az egy Iehoua Iſtenről, és hatalmas czelekedetiről emlekeßtettő ßolgác: Miképpen máſſut az Angyalrol, ki à puſtában viſſelte à Sído nępet, à ß. irás aßt mondía: Az én neuem vagyon ő benne. Hogy pedig Angyal lőt legyen, és nem az őrőc ké valo Fiu, Aßt ßent Iſtuán, és ßent Pal mondiác. Acto. 7. Gal. 3. Laſd meg ott Galatt. 3: Caroli: Miképpen magyarazza à te Doctorod, Brentius Ianos, eſt à dolgot.

V. ELLENVETÉS.

Touabba aßt mondia Caroli: Hogy à Chriſtus Iehoua Iſten legyen, Hogy kiuáltképpen va lo kőnywbe meg bizonyította. Soc hellyeket ſamlál elő, mint: Exod. 3. Iſa. 6. 25. 35. 40. 43. 45. 48. 54. Oſe. 1. 12. Zach. 2, 12, 14. Ierem. 23. 33. Mich. 4. Iohan. 20. &c.

FELELET.

Mv az ő Kőnyuét nem láttuc, De ha láttyuc Iſtennec ſegitſegéuel, az boronara vonſuc, és meg lattyuc, Ha à ßent iráſſal egyűt folly: Hellye legyen az Iſtennec Gyűlekőzetiben: Ha

Tehat

Tehat az ő tőb maculatoriomiual más hellyre kel vinni.

Soc bizonſagokat iedzet Caroli: De ha à keresztyén ember meg oluaſſa à bizonſagokat az Wrnac könyuéből, Soholt nem talallya, Hogy à Chriſtus azon Iehoua Iſten legyen, ki az Attya. Ierem. 23. 33. Iohan. 20. az ember Ieſus Chriſtus neueſtettic Iehouanac és Iſtennec.

A mit touab Caroli az Iehoua neuéből magyaraz, főképpen valo iedzéſſeben: Es mikor az Attya Iſtennec tulaydonyittatic, Meg engettem: De mikor az Ieſus Chriſtuſnac, és az Angyalok nac tulaydonyittatic, Vettettic nem Iſteni természet ért, Hanem, annac ereie ért, hatalomért, mel toſag ért, melly à Chriſtuſnac, és az Angyalok nac adattatot. Es igazat mond Dauid Ferentz, Hogy à Chriſtus elől ſűletett, és ember volt, Hogy nem mint Iſten, auagy Iehoua.

Lásd meg az egéß Bibliaban, Az íge, ISTEN, mikor à Chriſtuſnac tulaydonyittatic, Minémű értelembe véttettic. Mert az Attya Iſten, ez embert, à Nazareti Ieſuſt, tőtte Chriſtuſſa, Wrra és Iehouáua. Hanem fogantattot volna Hogy hogy kenhette volna meg? Acto. 2. 10.

Ennec az ember Chriſtuſnac, ki meg holt, és fel tamadot, adta az Attya Iſten à neuet, melly minden neueknec felette vagyon: Philip. 2. Igaz hát, Hogy az Attya Iſten, az ember Chriſtuſt Iehoua, Wrra és Iſtené rendelte és czinalta.

VI. ELLENVETÉS.

Hatodic ellenuetesben eßt akaria Caroli bizo

nyitani, Hogy Christus igaz és terméſſet ſzerént valo Iſten legyen, Mert, vgy mond, mind à ſ. Prophetac az őrőcke valo egy Iſtenről irtanac, Azont az Apaſtoloc à Chtiſtuſrol magyarazzac.

FELELET.

EVEL Caroli ſemmit nem bizonyit. Mert noha az ô Teſtamentombeli mondaſſokat az Iſtenről, az Ieſus Chriſtuſrol magyarazzac az Apaſtoloc az wy Teſtamentomban, Az arra nem néz, Hogy aſzt akartác volna bizonyitani, Hogy az Ieſus Chriſtus azon őrőc Iſten legyen, ki az Attya. Mert ő felőle mindenűt aſzt bizonyittyac, Hogy annac ő Fia legyen, Es kedig eſzt ezért, Hogy eſzt hiuén, az őrőc életet vegyűc. Iohan. 20.

Miképpen azért az Iſtennec igeieből vőtt nyiluán valo igaſſag: Azonképpen az Apaſtoloc őmagoc ellen, és az igaſſag ellen, az iraſt nem forgattac: Hanem, más az oka, à miért azokat à bizonſagokat az Ieſus Chriſtuſrol magyarazzac Az Euangeliſtác pedig aſzt meg magyarazzác: Mert à bizonſagoknac vtánna mindenkoron ez igéket hellyheſztettic: Hogy be tellyeſſednéc à mi Iſaiaſtol, auagy más Prophetatol irattatot meg.

Más az oka hát, Hogy az ô teſtamentombeli bizonſagot à Chriſtuſra magyarazzac: Tudni illic, Hogy azoknac be tellyeſsitéſsét à Chriſtusban mutaſſac meg: Mert ő az ô tőruénnec, és à Prophetac iraſsinac meg tekéltetteſſe, Miképpen Rom. 15. Acto. 10. bizonyitattic.

Az igaz magyarazzatnac regulaia az, hogy az igaz

az igaz fondamentom ellen à magyarazat ne legyen. Az igaz fondamentom kedig ez, Vallani, hogy à Chriſtus az élő Iſtennec ſia legyen, és nẽ azon Iſten, ki az Attya. Méltan mondia Caroli Peter, hogy átkozot legyen, ki az Apaſtoloc magyarazattyoc ellen, más magyarazatot teſſen: De ónen maga ellen pronunciial az iambor, és az Iſtennec átkat ónnen feiére vakaria. Mert mikoron minden magyarazattyanac céllya erre nézz, Hogy azon Iſten legyen à Chriſtus, ki az Attya A ſent iráſnac igaz fondamentomat, és Chriſtus Wrunknac, az Apaſtoloknac igaz vallaſſat fel forgattya és ronttya. Mert ſoholt, ſem ómaga à Chriſtus, Sem az Apaſtoloc nem bizonyitottác, ſem vallottac, hogy azon Iſten legyen à Chriſtus ki az Attya: Hanem, annac az ő Fia.

Miért hogy Caroli Peter ónen maga eſſébe veſſi, hogy eddig valo bizonſagi à Chriſtus Iſten felől, hogy azon legyen, ki az Attya, eröttlenec, Touáb nyul, és több bizonſagokat erőſſackal von ſon az ő vélekedeſſenec meg erősitéſſére, mellyekre moſt czac röuideden felelec meg, Miért hogy ennec előtte valo iraſſomban bőwſegesben felel tem ezekre à bizonſagokra.

EGY NYIHANY BIZONSAgokra valo felelet.

Első, Iſa. 6: Réſzében.

Iſaias Propheta nem mondia, Hogy à Chriſtuſnac dűczőſeget látta, Hanem annac, à kiről à Propheta ſzol, Tudni illic, az egy Iſtenet. Ha à

te kőny

à te könyuedben Caroli Peter, EIVS, vagyon: Az enyimben, DEI, vagyon, melly az egéß ßent iráſnac follyaſſaual egyűtt iár. De ha ßínte meg engedném is, hogy à betűben vgy legyen, Hogy à Chriſtus dűczőſegét látta: Még is à ßent iráſnac follyaſſa ßerént meg kel értenűnc, Miképpen láttac? Valobané, Auagy abrazatban? A Prophetác kedig à Chriſtuſt, és az ő dűczőſeget abrazatban, formában lattac, melly az ô Teſtamentomhoz illendő volt.

Az Apaſtoloc noha fel tamadaſſanac előtte is lattác à Thabor hegyén: Mind azon által fel tamadaſſanac vtánna vallyác, hogy az ő dűczőſeget láttac, Vgy mint Attyatol egy ßűlettettet. Es ßent Ianos 1oh.7: A ßent Lélec, vgy monda, nem vala: Mert à Chriſtus még nem dűczőltettet vala. Az à dűczőſeg azokaért, à mint Pal Apaſtol magyarazza, 1. Corinth.2: ha à Chriſtuſ sé volt, mellyet à Propheta láttot, Abrazatban. és meg hatarozásban volt.

Maſod bizonſag, Iſa.8. és 28.

Ez è bizonſag iővendő mondás, mellyet az Attya Iſten az ô Teſtamentomban, Dauid birodalmaban, Vgy mint Chriſtus birodalmanac példaiaban és abrazattyaban meg bizonyítot, Luc. 2: Mikor az Iſraelitáknac, Sidoknac, és az Aſſiriabelieknec Dauid királyſaga és birodalma alà valonac lattattot lőnni, De vgyan azért meg erősítettet. Mikor pedig à Chriſtuſt az ő igéreti ßerént ez vilagnac meg adta, Miképpen lőt ßidalma és botrankozáſſa à Sido népnec, és à Poganoknac, Pal Apaſtol, 1. Corinth.1. meg magya-

razza.

razza, à meg feßült Chriſtuſrol ſoluán, Nem az öröktöl fogua valo Iſtenről.

Ezent bizonyittya Iſaiaſnac 25. réßéből valo mondás, Miképpen Chriſtus Wrunc önnen maga, Matth, 21: meg magyaraßta.

Harmadic bizonſag Iſa, 45. réßéből.

Ez è bizonſag, nem azon terméßet ſerént valo Iſtennec bizonyitta lönni à Chriſtuſt, ki az Attya: Hanem, hogy az Attya ötet Wrra tötte eleueneken és holtakon, Es miképpen, Phil. 2 önnen maga magyarazza, Hogy ez à nęw önę ki adattot, Hogy minden tęrd az ö neuében haiollyon meg. Hogy ha pedig adattot ez ö nekie, és ecképpen magyaraßtattic ez è mondás ö felöle, Nyiluan valo dolog, Hogy nem azon terméßet ſerént és öröktöl foguán valo Iſten: Mert annac ſenki nem adot, ſenkitöl ſem vött ſemmit.

Negyedic bizonſag. 1. Corinth. 10.

A negyedic bizonſagnac meg feytélsében nem ßükség Dauid Ferentznec kereßt fogaſſokat tönni, Holot Pál Apaſtol önnen maga nyiluán meg magyaraßta: Mert mind à puſztaban valo kéſértéſt, Mind kedig à köſücklabol valo italt egybe veti, Es meg mutattya, Söt nyiluan mondia, hogy abrazatban löttenec. Miképpen azért à Chriſtuſt ittác à köſücklában, Vgyan azonképpen kéſértettéc is ötet. Lásd meg bator, és oluaſd el à hellyeket, mellyeket Caroli elö ſamalál, Tudni illic, Pſal. 65. Epheſ. 4. Pſal. 102. Heb. 1. Pſal. 91. Heb. 1. Meg nem talalod nyiluán, Hogy à Chriſtuſt kéſértöttéc volna à puſztában,

Hogy á ſzent írás aſt vallya: Mert ackor ingyen ſem volt valoban.

Az ötödic bizonſag, Tit. 2. 1 Ioh. 5.

Ha ſinte Carolinac meg engednem is, Hogy nagy Iſtënec, és igaz Iſtennec neueſtőtnéc á Chriſtus: Ezzel meg nem bizonyitotta, hogy azō termëſzet ſzerént valo Iſten legyen, ki az atya: De te gyefel az oculart Caroli wram, és conſtruallya á betűt, meg találllya, hogy nem á Chriſtuſnac tulaydonyittatnac á neuezetec, hanē az attya Iſtënec.

Hogy pedig aſt kéuánya Caroli Peter tőlem, Hogy meg bizonyiczam, hogy az Iſten emberből magahoz haſonlo és egyenlő Iſtent teremtheſſen: Nem ſzükſég ennękem aſt bizonyitanom Mert az iras ſoholt az ember Chriſtuſt egyenlő Iſtennec nem neuezi: Hanem, egyenlőnec Iſtenhőz. Lasd meg Phil. 2. Zach. 13. Ierem. 31.

Hatodic bizonſag, Okoskodás.

A hatodic bizonſag, nem bizonſag, Hanem okoskodás: Mert á ſzent írás ellen vagyon. Es hamis, hogy minden tulaydonſag, á melly az egy attya Iſtené: Hogy azon legyen á Fiué is. Mert nagy külembség, Miképpen oda fel meg mutattam. De laſſuc meg rend ſzerént ezeket á Bizonſagokat is.

Első, Iohan 16. Réſzében.

Valamie vagyon az én Attyamnac, az mind enyim: Ezokaért á Chriſtus azon terméſzet ſzerént valo Iſten, ki az Attya.

FELELET.

NEM kőuetkőzic: Mert birnya aſt mind-

neſtől

nestől fogua, à ki masé, Nem czelekedi, sem mů ueli, Hogy azon legyen aual, à ki őnęki aßt adta, Auagy kiért biria: Mint à Caroli Peternec felese ge mindeneckel bir, à mellyec az ő wraé: De azért nem kőuetkőzic, hogy à felesege őmaga Caroli Peter, auagy vgyan azon legyen. Miért hogy pedig eßt è mondást gyakorta hozza elő az ellen kezőfęl, Vgyan meg akarom magyarazni.

Ecképpen ßol Christus Wrunc: Mikor el iőuend amaz igassagnac Lélke, Minden igassagra tűteket meg tanyit: Mert őmagatol nem ßol, Hanem, à mellyeket hallot, azokat ßollya, Es à mellyec iőuendőc, azokat hirdeti meg tűnęktec. Mindenec, à mellyec vadnac az Attyanal, auagy, mellyec az Attyaé, enyimec. Azért mondtam, Hogy az enyimből veßen, és meg hirdeti tűnęktec. őmaga Christus Wrunc ecképpen magyarazza: Ecképpen mindenec enyimec, à mellyec az attyaé, Mert ennękem aduan az Attyam az ő Lelkét, nem réß ßerént, hanem tellyes képpen, Azon Lelke altal tűteket is mindenekre meg tanyit, Miképpen mindeneket is adot ennękem, azonképpen tűteket is minden igassagra meg tanyit: hogy ecképpen meg ęrtettessenec ez igéc az ő hiuatallyanac tellyes voltárol. Es hozzanc valo iotétemennec tekélletes voltárol.

Az ige, MINDEN, semmiképpen ez ęrtelemben nem vétetic, Hogy à Fiu ollyan őrők től fogua valo teremtő Isten legyen, mint az Attya: Mert noha mindeneket à Fiu hatalma allà vettet, és mindeneket adot az ő Fianac, Azért őnnen magat allaia nem vetette, 1, Corin: 15. Sem

az ő důczőseget vgy őnekie nem adta, Hogy ő egyedől egy őrőc mindenhato és őmagatol valo Isten nem maradot volna. Mindenec, à mellyec az Attyaé, meg hataroßtatnac Christus Wrunknac magyarazattya ßerént, à lelki aiándékokra, és mű hozzanc valo iotéteményec minden fogyatkozás nęlkűl valo oßtogatássokra.

Ha minden hatarozás nęlkűl kel ęrtenűnc à, MINDENEKET, A ßent irásnac follyássa és igassaga meg hamissitattic, Es az ellenkező fęlnec az ő vallassa is meg nem álhat. Tulaydon czac az Attyaé, Hogy őmagatol valo Isten legyen: Semmiképpen hát nem lehet igaz, hogy à Fiu az Attyatol legyen: Iohan. 7. Az Attya tulaydonsága, Hogy egyedől mindeneket teremczen: Hát à Fiué is ez, hogy egyedől mindeneket teremczen. Az Attyaé, Hogy az ő Lelkénec altala fogantattassa az ő Fiat, és hogy ßűletteſséc à ßűztől: Hát à Fiué is, hogy az ő Lelke altal foganczon, és ßűllyen ßűztől Fiat. Ha mindenec, à mellyec az Attyaé, à Fiué, Bizonyara mind ezeket meg kel engedniec, Es semmiképpen meg nem valaßthattyac à Fiut az Attyatol, az ő vélekedéssec ßerént, Hogy tulaydon az Attyaé legyen, hogy ßűllyen: à Fiué kedig ßűlettessec: Mert vgy nem minden, és mindenestől fogua à mi az Attyaé, à Fiué is leßen. Ha kedig az Istennec kűlső czelekedetire fognac, hát vgy sem álhat meg: Mert azoc is nem mindenec, hanem czac réß ßerént vadnac.

Hißem hogy minden hiw kereßtyén ebben meg alhat, hogy Christus Wrunknac egyic beßédet, ha

sonlo

ſonlo beſzéddel és mondaſſal kellyen meg magya
raznunc. Iohan.17. kedig ecképpen ſol Chriſtus
Wrunc: Az embereknec à te neuedet meg ielen
tőttem, kicket ennękem adtál: Tieid valanac, és
te adtad ennękem, Es à te beſzédedet meg tartot-
tác: Moſtan meg eſmertéc, Hogy mindeneket,
kicket ennękem adtál, Hogy te tőled vadnac. Im-
mè, itt is mindeneknec adaſſarol ſzol: De à min-
deneket meg hatarozza, és az ő el boczataſſarol
és è tiſztre valo valaſztaſſarol, és à meg ſzenteléſ-
ſéről ęrti.

Vgyan ottan Iohan.17. Ezec ért kőnyőrgec
Nem ez világ ért: Hanem azoc ért, kicket enné
kem adtál. Mert ezec tieid, Es az enyimec mind
tieid: A tieid kedig enyimec, Es meg dűczőitet
tem azokban. Im itt is à, Mindenec, magyaraſz-
tatnac, az ő papſaganac rendiről, és az Apaſto-
loknac az ő valaſztaſſockrol.

Somma ſzerént: Eſt mondom, hogy à, min
denec, nézic azokat, mellyeket az Attya Iſten à
Chriſtuſnac adot, és mellyeket ő altala czeleke-
det, Meg bizonyituán, Hogy à Chriſtuſt ő adta
műnękűnc, Hogy mű igaſſágunc, váltſagunc és
ſzentſegűnc legyen, Az ő hiueiben wralkodiéc,
Es az őrőc eletet adion nekiec: ő legyen egyedől
ęg allat az à new, mellyben ẏduőzűllyűnc. E
mondaſſoc egyenlő képpen follynac: Az élő At
tya czelekedic én bennem: En az én Attyamban
Az Attya én bennem.

Maſodic, Iohan. 8.

Valamellyeket az Attya czelekedic, Azoño
kat à Fiu haſſonlatos képpen czelekedi: Ebből

immar Caroli peter ecképpen okoskodic: Miképpen azért az Attya őrőcké valo: Azonképpen à Fiu is.

FELELET.

NEM kőuetkőzic: Mert az egyenlő czelekedet kettőt egyé nem teßen: Sem kedig mind terméßetben, mind tulaydonſagba egyé nem teßi, Mint Cegledi arginal vala Varadon. Mert è példabol eßedbe veheted, hogy nem kőuetkőzic. Mattyas Kiraly egyűt kapál à ßőlőben à Budai kapaſſockal: Ezokaért, à Budai kapaſſoc is mint azon Mattyas Kirallyoc: Miért hogy à kapalasban egyenlő czelekedetec vagyon. De laſſuc meg immár à bizonſagot: Bizonyara Bizonyara mondom tűnęktec, A Fiu őmagatol ſemmit nem czelekethetic, Hanem ha latandia, hogy az Attya czelekedic. Mert mind azokat, mellyeket amaz czelekedic, Azonokat haſonlatos képpen à Fiu is czelekedic.

Ez igéknec igaz ęrtelme imez: En Iſten ellen valo karomlaſt nem mondtam, Sem azon Iſtennec, ki az Attya, magamat nem mondtam lőnni, mikor olly valláſt tőc à kórnac meg gyogyitaſſa felől, Hogy az Attya mind eddig czelekedet auagy munkalkodot, Es én is munkalkodom, auagy czelekedec. Az én mondáſſomnac igaſſagat fel forgattátoc, és viſſßa magyaráßtátoc, Hogy meg ęrczétec, Moſt is aßt mondom, Hogy ez à czelekedet, az én bennem lakozo mennyei ßent Attyamé: Mert én, ki annac az Iſtennec fia vagyoc, ſemmit

mit nem czelekedhetem ŏmagamtol, Holot én ŏ ereie és hatalma vagyoc, Es annac az én Istennec czelekedetit czelekedem, à mit ŏ tŏle látoc, à mellyeket az ŏ Lelkénec és ereiénec általa én nękem meg mutat, és mellyeket ŏ tŏlle halloc és tanoloc, Azonokat hasonlatos képpen czelekedem, Az én czelekedetim nem ellenkeznec az én mennyei Sent Attyamnac czelekedetiuel: Mert azonoc, és ŏ tŏlle vadnac, és ŏ czelekedic mindeneket én bennem. Hasonlatosſoc hát az én czelekedetim az ŏueihŏz: Mert azoc ŏ tŏle vadnac, és ŏ czelekedi én bennem azokat. Sŏl pedig à czelekedetekről, mellyet ez vilagon az ŏ hiuattallyaban czelekedet, mind tanyitaſſaban, mind czodatęteliben, s mind egyębben.

Az igéknec igaz follyaſſat Caroli Peter Sído módra eltitkollya, az vtolſo cickelt elŏ raggaduán: Tudni illic eſt, A Fiu mindeneket hasonlatos képpen czelekedic: Meg nem mértékeluén, Hogy à Fiu ŏmagatol ſemmit nem czelekedic, Es miben legyen à czelekedetnec hasonlattoſ ſaga, A Sent iráſnac fondamentoma ellen magyarazatot téuén, Es az egy Attya Istent az ŏ méltoſagatol meg foſztuán veſzekedic.

Sŏloc męg az Heb. 13. vŏt bizonſagrol: Mert à tŏbbirŏl meg feleltem à tŏb iraſſimban bŏwſę geſſen és igazán.

A bizonſagrol Heb 13.

A Ieſus Chriſtus ma, tegnap, és mind ŏrŏcke vgyan azon.

FELELET.

Mikor

MIKOR Pal Apaſtol eſt mondia, Nem az az értelme, Hogy vgyan azon őrőc Iſten legyen à Chriſtus, ki az attya: Hanem à Chriſtuſt euel aianlya à Sidoknac, Hogy ő, és az ő tudománya nem valtozo, Hanem, álhattatos ma és holnap, és mind őrőcké meg marad, Nem mint à Moſeſé, à tőruényel egyetembe, melly mikor tegnap volna, Egy keuęs vdőuel ez előt, moſtan immár hellye nem volna, Miért hogy à Chriſtus meg valtoßhatatlan és őrőcké meg marad. Nem ßükſég ez okaért, Hogy kűlemb kűlemb fęle tudomanyokban, és emberi lélemenyekben elegyűczűc mű magunkat.

Soholt bizony Pal Apaſtol az ő iraſiban aſt nem erősíti, ſem bizonyittya, Hogy à Chriſtus azon Iſten legyen, ki az Attya, Es azon tulaydonſagi legyenec, Es kellyen tulaydonyitani mindeneſtol fogua, mint az Attyanac.

Láſſűc meg immár, minęmű okoskodaſſockal akaria rontani à mű igaz vallaſſunkat, Miért hogy az Iſtennec igeiéből nem ronthattya.

CAROLI PETERNEC A SZENT Irás kőuűl valo ockoskodáſsi.

LE Gelőßer, holot okoskodasbol aſt akaria bizonyitani, Hogy à ßent Lélektől valo foganatás ért Iſten nem lehet, Az Iſtennec nyiluán valo igęie ellen okoskodic: Mellyben ßabadon megvethetnőc az ő ellenzéſsét: Mert Matth. 1. Luc 2. és Iſa. 7. nyiluán vagyon, Ez, à ki foganatatic ßent Lélektől, és ßületic ßűz Mariatol, Mondattatic

dattatic Immanuelnec, Az az, Velünc valo Istennec: Mind azon altal az ő okoskodássira meg felelec.

Harom okért mondia, Hogy à Christus igaz Isten nem lehet, à szent Lélektől valo fogantatassaért. Ha Caroli Peter az igaz Istenen érti à terméßet szerént valo egy Istent: Meg engedem, Hogy ollyan Isten nem lehet: Mert az, nem fogantatot, Sem születtet, Sem boczattatot. Ha kedig érti az igaz Istent ollyannac, ki ellenben vettetic à hamisnac: Tagadom, Hogy à Christus azért igaz Isten nem volna, Noha az Attyanac Lelkétől fogantattot: Mert miképpen ő az vt, az igasság, és az élet: Azonképpen igaz Istenünc az, à kit az Attya münkünc szentelt és küldet.

Első okát hogy veti:

Hogy ember formaltatic, nem Isten, à szent Lélektől, Mindeneſtől fogua nem igaz. Mert noha ember formaltattic az Iehouanac Lelkéuel, Ez az ember meg kennettetic, és be tellyesittetic: Mellyből nyilván vagyon, Hogy nem czac pusta ember formaltattic, Hanem ollyan, Ki Istenné és Wrra szenteltettic.

Ha kedig Caroli Peter amaz terméßet szerént valo Istent érti: Vallom, Hogy ollyan nem formaltattic: Nem is szükség volt ollyant formalni: Holot ő czac egyedől akar ollyan lönni, Ő előtte sem volt ollyan, Ő vtánna sem lessen kedig,

Somma. Christus Wrunc eßt vgy magyarazza: Ha az iráſnac igaz follyaſſa meg marad-

hat, Hogy à tiztbelíec Iſtenéknec neueßtetnec: En is méltan mondom magamat Iſtennec, hogy meg ßenteltettem az én Attyamtol, és ez világra boczattattam. Bizony hát, noha ember formaltattic à ßűznec méhében, Mind azon által ez az ember Iſtenné ßenteltettic, Es ekképpen nem ezac pußta ember formaltattic, Hanem vgyan ez az ember Iſten is, à ßent iráſnac follyaſſa ßerént.

Hogy pedíg Caroli Peter à mű vallaſſunkat meg ércze, Nem mondiuc, Hogy ömagahoz mindeneſtől fogua egyenlő Iſtent formalt volna: Mert ingyen ßűkség ſem volt annac lönni: Hanem ember Chriſtuſt formalt, Ki velünc valo Iſten lehetne. Azért mondía az Angyal: Híyad ötet Imanuelnec. Es Pal Apaſtol: Dauidnac maguabol hoßta ki az Ieſuſt az Iſraëlnec üdőzítőiét. Acto, 13.

Attyamßa Caroli Peter, Hogy ezen oknac elő ßamlaláſſaban aßt forgatod, Hogy tétouazo felelet leßen én tőlem, Ha az Attya Iſten ért, az ember Chriſtus Iſtennec neueßtettic: Miért támatz à nyiluán valo igaſſag ellen, Es tőnnen magat ellen? Nem de te à Fiu Iſtennec örőcké valo Iſtenséget euel bizonyítoddé, Hogy azon Attyanac Iſtenſege, és terméßete legyen ő benne, melly örőktől foguan valo ßűlettéſſel adatot ő neki? Ha ezokaért è hamiſſag ért te Iſtennec mered mondani, Mi dolog hát, Hogy meg nem engeded, Hogy ez az ember Chriſtus az Attyaért, kinec ereiével foganttatot à ßent Lélektől, mondaſſéc Iſtennec?

Ki mon-

Ki mondia, és ki mondta valaha, Hogy az Istenség az emberségbe változéc? Tű bolondságtoc az, iő Papázo wraim, Mellyben neha eſt mondiatoc, Hogy az Ige Isten teſtéllőt, teſtbe valtozot: Neha hogy kettőből, Tudni il lic, az Igéből és à teſtből egy Chriſtus lőt: Neha kedig, Hogy nem egy lőt, Hanem éppen mind kettő meg maradot, De à meg teſteſűlesnec vtánna immár czac kęt terméſet legyen, Nem kęt Chriſtus, auagy kęt Fiu.

Igaz ez, Hogy az ember Chriſtus, à bűntől meg valua mű hozzanc mindenben haſonlatos: De ebből nem kővetkőzic, Hogy az ember Ieſus Chriſtusban mértéc nęlkűl valo Iſteni erő és hatalom ne legyen, Miképpen mértéc ſerént vagyon az Angyalokban, Prophetakban, és à többiben, Es miképpen à Feiedelmekben, Mellyec noha à t[illegible] emberekhőz haſonloc az emberi terméſet ért: De è felet talaltattic ő bennec méltoſagosb dolog à tiſt ért: Mert Iſtennek nec neueſtetnec: Sőnte azonképpen, noha az ember Chriſtus formaltatic à ſűznec méhében à ſent Lélektől, Mind azon által ebben, az ember Chriſtusban olly mennyei erő és hatalom épittetic fel, melly ért Iſtennec, és Iſtenhőz egyenlőnec méltan mondattatic.

Nem czac Ádam pedig, Hanem minnyajan, kic ſűlettűnc, méltan Iſtennec Fiai neueſtetűnc, kęt képpen: Mert nem ſűlettűnc az ő rendeléſſe nęlkűl, és hatalma nęlkűl: Es viſſontac az ő Lelke nęlkűl nem ſűletettűnc wayőnan: Mind azon által nagy kűlemſeg vagyon

mű kőſtűnc, Adam kőzet, és Chriſtus kőzet.

Am laſd meg, io attyamfia Caroli Peter, Ha à te okoskodaſſodnac kellyene inkáb helt adni, vagy à Prophetác iráſsinac, Chriſtus Wrunc val lastételnéc, és az ő Apaſtolinac, Mellyec à Chriſtuſt azért magyarazzác Iſtennec lőnni, Miért hogy az ő Lelkétől fogantattot à ßűznec méhében: Iſa. 7. 9. 11. Ierem. 23. 33. Matth, 1. Luc. 2. Iohan. 10.

Hogy pedig az Angyaloknac az Iehoua ńew tulaydonyitaſséc, oda fel meg bizonyitottā.

Maſodic okát Caroli Peter eßt veti.

Hogy à Chriſtus à ßent Lélektől valo fogantattas ért Iſten nem lehet: Mert vgy vdő ßerént valo Iſten lőnne. Sőt én vallom, Miért hogy egy őrőc Attya Iſtenűnc vagyon, kitől mindenec ßarmaznac, Hogy à Chriſtus, miképpen vdő ßerént ßűlettet, és Iſtenné és Chriſtuſſa rendeltettet, igazan is mondattatic vdő ßerént valo Iſtennec. Es miképpen mű vdő ßerént teremtettűnc, és el eſtűnc, Azonképpen à mű valtſagunkra vdő ßerént valo Iſtennec kellet műnękűnc adattatni, Ki velűnc valo Iſtennec is azért neueßtettet, Ki meg valaßtaſſec az egy Attya Iſtentől, Es műénc hogy legyen, valoban meg bizonyittaſséc. Oda fel, ahol meg magyarazám, A Chriſtus miképpen mondataſséc azon Iſtennec, és máſnac, bőuebben irtam erről.

Harmad okát aßt veti,

Hogy Iſten nem lehet à Chriſtus à ßent Lélektől valo fogantatás ért, Holot ő maga à ßent Lélec, à mű értelműnc ßerént, nem Iſten,

FELE=

CAroli Peter nem akaria ęrteni, auagy ęrtuen mulattya el à mű vallaſſunknac igaſſagat, Mikor mű aſt mondiuc, Hogy à ſzent Lélektől fogan tattot, ęrttyűc az Attya Iſtennec, à magaſſagbeli Iſtennec ereiét és hatalmat, Luc. 1. 24. Acto. 1. melly Attya Iſten ötet fogantotta à ſzűznec méhében: Miért immár az Attya Iſten az ember Ieſus Chriſtuſnac Attya, Méltan mondattatic az ő Attyatol, à kitől fogantattot, Iſtennec.

De Caroli Peter ſemminec tudia eſt az Attya Iſtent az ő ereiével és hatalmaual egyetemben: Ha à ſzent irás ellen ő vęle eſt nem vallyuc, Hogy à ſzent Lélec ömagatol valo Iſten legyen, és à harmadic ſzőmély à Haromſagban: De mind ezeket ő nekie az előt à ſzent iráſnac follya ſſabol meg kellene bizonyitania, Es az után okoskodnia. De ez è iambor Caroli Peter, minden iraſſaban eſt műuelí, A mínęmű hamis ęrtelmet vőt egyſzer az ő Papa Sűleiétől à Harom ſag felől, A bizonſagokat ſamlállya elő, és azoknac hamis ęrtelmekből az után erőſſegeket auagy okoskodaſſokat tamaſt, Holot az előt meg kellene bizonyitani, Hogy az volna à bizonſagoknac igaz ęrtelme, Mellyet az iráſnac igaz follyaſſa kőuűl tekeri.

De hogy az ő okoskodaſſanac kábaſaga meg teſséc, Imez haſonlatos kőuetkőzéſſeckel meg bizonyitom.

Első. A ſzent irás gyakor hellyen mondia, Hogy Iſtennec Fiai vagyunc, à hitnec álta-

Ia: De à hit nem Istennec Fia, Hanem kůlemb: Ezokaért, à hitnec altala nem lehetůnc Istennec Fiai.

Auagy: Az Euangeliom ŏmaga nem v̊duŏzůl: Ezokaért, az Euangeliom által nem v̊duŏzůlhetůnc.

Meg kellene Caroli wtamnac à ßent irásbol bizonyitani, Hogy ßůkséges képpen vgy kellyen lŏnni, Hogy á mi máſt valamié akár tenni, Hogy elŏßer ŏmaga legyen az. Mint, Mů az Iſtennec templomi vagyunc, az ŏ benne lakozo Lelke ért: Noha à ßent Lélec ŏmaga nem Iſtennec temploma.

Azonképpen à Chriſtus Iſten lehet à ßent Lélektŏl valo fogantattas ért: Noha à ßent Lélec ŏmaga nem Iſten.

Touabba, Harom okockal, nem à ßent iráſſal, akaria rontani, Hogy azért mondiuc Iſtennec lŏnni, Hogy az Attya ŏ Iſtenségéuel ŏtet fel épitŏtte, és ßent Lelkét mértéc nęlkůl nęki adta: De laſſuc meg rend ßerént az okokat.

CAROLI PETERNEC OKAI, ßent irás kŏuůl kullagóc.

ELSŎ.

Mert az irás (vgy mond) az emberségnec fel vételénec elŏtte is, az Iſtennec fiat, Iſtennec neuezi, Mint Ioan. 1.

FELELET.

SOha Caroli Péter aßt meg nem bizonyithattya,

hattya, Hogy à Christus az ő ßűlettésse előt à ßűztől, Isten lőt legyen. Mert ßent Ianos Euãgeliománac első réße, és à tőb bizonsagoc inkáb aßt bizoniyttyac, Hogy ßűletet előßer, tanyitot, és czodakat tőt, mellyec ért Istennec neueßtettet. Azokra kedig à bizonsagokra, miért hogy deréc képpen meg feleltem az elebeli kőnywben, wyonnan nem akarom azokat elő ßámlalnom.

MASOD.

Maßßor aßt mondia, Hogy az Istennec Lelke benne valo lakozassa ért igaz Isten nem lehet.

FELELET.

ERre is oda fel meg feleltem: Ha az ige IGAZ, vettetic à HAMISNAC eleyben, Aßt mondom, Hogy igaz Isten à Christus, Es igaz Isten lehet az igaz Istennec benne valo lakazassa ért, fel ßentelesse ért, és ez világra valo el boczatássa ért: Ioan. 10.

Ha kedig az igén, igaz Istẽ, ęrti az egy Attya Istent, és annac az ő terméßetit, Vallom, hogy à Christus nem azon Isten: Noha az Isten teké letessen leßen à hiuekben, Az az, Minden fogyatkozás nęlkűl. Istennec igeie ßent Istuanrol is mondia, Hogy tellyes volt ßent Léleckel: De à tellyes és tekéletesnec igéie, mikor mondattatic à hiueckről, Sockal kulemb ęrtelemmel vétetic, hogy nem mint mikor à Christusrol mondattatic: Mint ßent Ianosnal; Tellyes és mértéc

nęlkűl, Holot

Holot olly ęrtelemben mondattatic, Mellyből mű is à mű v̊duőssegűnkre, és meg maradassũ kra mindeneket vehetűnc.

Ezokaért, à Sentekben valo lakassa tekélettessen és tellyes képpen, Nem néz egyebeknec v̊duőssegekre és életekre, Hanem czac ő bennec, és ő altaloc valo czelekedetre: De ez az Istennec tanaczanac meg tekeltetésére néz. Mert az Attya Istennec Christusban valo lakasa, ő altala valo őrőc életnec meg adássa, és minden iauainac meg tekéltettésse.

Somma. Ha az Istennec hiueiben valo lakasa, és meg maradassa, Istenné őket nem ßenteli, és ollyan képpen, mint az Attya ő maga Isten, Auagy à Christus, hogy azért, à ßent irásnac follyassa ßerént, Istenneknec nem neueßtetnénec, Miképpen Moses, Cyrus, és à tőbbi: Vgyan azért igaz ez, Hogy Isteneknec mondattatnac.

Ha kedig Caroli eßt mondana, Hogy semmiképpen ezért Istenneknec nem hiuatathatnac: Vgyan azért nem kőuetkőzic, Hogy à Christus, kit az Attya Isten Wrra rendelte, és Ige Isten hogy legyen akarta, Hogy azért Isten nem volna, Es az ő benne valo lakasa ért igazan Istẽnec nem mondattatnéc.

Touabba, Aßt iria Caroli Peter, Hogy Dauid Ferentz az ő arnyékaual hadakozic, Mikor à ßent irásbol őßue ßedegetuén à bizonsagokat, meg mutattya, hogy a ßent Lélec mértéc nęlkűl lakozic à Christusban, Es aßt mondia, Hogy ő aßt, az ő kalandos tarsaiual egyetembe nem taga dia: De hogy meglássa, Hogy nem árnyékom

mal

mal hadakozom, Es hogy tarſaiual egyetembe tagadia à Chriſtuſnac mértéc nęlkůl valo meg ke néſſet, Mindeniket rőuideden meg mutatom.

Leg előſſer, Minden kereſztyén ęrti és tudia eſzt, Hogy egéſz vetęlkedeſnec ſarka ebben fůg, Hogy az ellenkőze fęl eſzt valiya, Hogy à Chrūs őrőktől fogua azon Iſten legyen, ki az Attya, Azon egy Iſteni terméſzet ért: Más legyen kedig à kůlembező tulaydonſag ért, auagy ſzőmély ért: En kedig aſzt vallom, Hogy őrőktől fogua Iſten nem volt, Hanem, Mikor fogantatot, ſzůlettet, és az ő Attyanac ereiénec altala czoda kat tőt és tanyitot, mondattatot és meg bizonyi ttatot Iſtennec lőnni. Jol tudia és lattya Caroli Peter eſzt, miben fůgien egéſz à Diſputationac fondamentoma: De ſzan ſzandéckal vgyan el akaria kőrůlni.

Rőuideden azért aſzt mondom, Ha à Chriſtus őrőktől fogua Iſten volt, és nem az Attya, hanem à Fiu: Elſő ez, Hogy más és kůlemb Iſten à Chriſtus az Attyatol. Maſod: Ha ackor Iſten volt, Nem ſzůkſég volt, Hogy Wrra és Chriſtuſſa czinaltaſséc, Hogy à ſzent Lélektől valo fogantataſſaért, és meg kenéſſe ért, nyiluán valo Iſtennec neueſzteſséc, A tanyitás ért, és czoda tételec ért Ige Iſtennec: Iohan. 1.

De mű à ſzent irásban egy betűt ſem oluaſſuc à felől, Hogy az előt Iſten volt volna, Es az vtán emberré lőt volna: Hanem, minec vtánna ſzůlettet, Iſtennec és Wrnac rendeltettet és adattot műnękűnc az Attya Iſtentől.

Az Varadi diſputatioban is róka modra el kő

rűléc, és felelni nem akaranac egyűgyű képpen, Ha à Christus azérté Isten, és Istennec fia, hogy à tellyes Istenség lakozic ő benne, Es à ßent Lelket mértéc nęlkűl vőtte? Auagy azérté, Hogy à masodic ßőmély à Haromsagban, auagy ő magatol, auagy az ő Attyatol őrőktől foguán valo Isten? Mert nyiluán vagyon, Ha őrőktől foguan valo Isten á Christus: Nem ßűkség volt őtet meg ßentelni, meg kenni, Wrra és Christussa tőnni: Mert őrőktől fogua vgyan az volt,

Latodé, io Caroli Peter, Hogy én nem árnyékommal hadakozom, Hanem te veled, és Kalandos tarsaiddal: Es meg bizonyituán, Hogy az ember Christus mértéc nęlkűl kenettetet az Wrnac Lelkéuel, Mű velűnc valo Isten legyen, Mű Wrunc és v̊duőzitőnc.

Aßt irod Caroli Peter, Hogy te aßt nem tagadod, Hogy mértéc nęlkűl kenettetet meg ßent Lélektől: Sőt tagadod, Es minden képpen eßt az Istennec igassagat rontod, Es minden te irassodnac és predicallassodnac céllya erre néz, Hogy semmi képpen meg ne engedied, Hogy az ember Iesus meg kenetet legyen, Christus legyen Isten legyen, Mű Kőzbeiaronc és V̊duőzitőnc legyen: Mellyec ő nekie az Attya Istentől adattattanac, Hogy mű az ő bőwsegéből mindeneket vehetnénc: Iohan. 1.

De kérlec, io Peter wram, Hanem tagadod, Hogy à Christus mértéc nęlkűl kenettet meg à ßent Léleckel, Miert tagadod hát, Hogy azért legyen Isten? Es mutasd meg, Ha őrőktől foguán Isten volt: Mi ßűkség volt őtet meg kenni

Wrra

Wrra és Chriſtuſſa tõnni, Es olly neuet õ nęki adni, melly minden nęwnec felette legyen? Bizon nyara è kettõt ſoha õßue nem gyalolhattod, hogy õrõktõl fogua Wr és Chriſtus, Iehoua Iſten volt. Mert à ki õrõktõl fogua Wr és Iehoua, Semmi nęlkũl az nem ßũkelkõdic, Es nem kel aßt meg kenni, Es nem kel annac adni: De à Chriſtuſnac mindenec adattanac az õ mennyei ßent Attyatol, és meg kenetet: Ezokaért õrõktõl foguán valo Iſten nem volt, Wr és Iehoua. Mert ezekre vdõ ßerént rendeltettet és épitettet az õ mennyei ßent Attyatol.

Da láſſuc meg Caroli Peternec tõb okoskodaſsit, és mellyeckel az igaz Chriſtuſrol valo vallaſſunkat, Hogy az élõ Iſtennec Fia legyen, és nem azon Iſten, ki az attya, rontani akaria.

Aßt kéuannya Caroli Peter én tõlem, hogy meg bizonyiczam, Hogy az Iſtenſég vdõ ßerént adattot legyen à Chriſtuſnac. Ha ęrti, Mi legyen az az Iſtenſég, melly à Chriſtuſnac adattatot, (Miképpen oda fel meg magyarazám) õmaga is nem tagathattya hogy vdõ ßerént nem adattatot volna õnekie. A Chriſtus Iſtenſege, az Attya Iſtennec ereie, hatalma, bõlczeſege, és minden iauai mellyec à Chriſtuſnac vdõ ßerént adatattanac, mi képpen à bizonſagbol nyiluán vagyon.

BIZONSAGOC.

A Chriſtuſnac vdõ ßerént adatattot Iſtenſégérõl.

Iſaię 11. Es az Iehouanac Lelke meg nyug-

ſic ő rayta, (ved eſzedbe iőuendőbe mondia és vdőuel) A bőlczeſegnec és az értelemnec Lelke: A tanacznac és erőſségnec: A tudománnac és kegyeſſegnec: Es be tőlti őtet (iőuendőről ſol) az Wrnac félelménec Lelke.

Iſa. 61: Az Wrnac Lelke én raytam, Mert meg kent engemet. Chriſtus Wrunc őnenmaga, Luc. 4: bizonyittya, Hogy vdő ſzerént lőt ez, Mert eſzt monda őnękic: MA tellyeſſedet be ez az irás à tű fűleitekben.

Luc. 1. Mind Iſten Lelke altal valo ſűlettéſſe melly vdő ſzerént lőt, Min pedig birodalma és hatalma, melly à Chriſtus Iſtenſege, bizonyitattatic nyiluán valo képpen: Imè fogatz méhedben (vgy mond az Angyal) és gyermeket ſzűlſz Es hiuod az ő neuét Ieſuſnac: Es nagy leſzen, Es à Felſégeſnec Fianac neueſztetic: Es az Wr Iſten meg adia őnekie az ő Attyanac Dauidnac ſzękit, Es wralkodic Iacobnac házán mind őrőkké, Es az ő birodalmanac vége nem leſzen. Latodé, hogy az Angyal mind iőuendőben ſol.

A Chriſtuſnac Iſtenſége ezokaért az ő hatalma és birodalma: Mert à hatalom ért Iſtennec neueſztetic. Hogy pedig ez is vdőuel, nem őrőktől fogua adatattot legyen ő nekie, Chriſtus Wrunc őnnenmaga bizonyittya, Mikor halottaiból valo fel tamadaſſanac vtánna eſzt mondia: Minden hatalom adattot ennęken, mennyben és főlden: Matth. 28. Iohan. 17.

Peter Apaſtol. Acto. 3: Eſzt è Feiedelmet és vdőzitőt az Iſten az ő iobkezénec altala felmagaſztalta, Hogy az Iſrael népénec penitentiat, és

bűnnec

bűnnec boczanattyat adia. Igaz Isten az, és Isten ſége vagyon annac, à ki penitentiat és bűnnec boczanattyat adia: De az Attya Isten à Chriſtuſt è méltoſagra emelte fel, és eſt è hatalmat ő nekie adta: Ezokáért vdő ſerént valo adáſt bizonyit Peter Apaſtol, Es meg mutattya, Mi legyen à Chriſtuſnac Istenſége, mellyet az Attya őnęki à dot, Hogy ſayattya legyen.

Azonképpen, Acto. 10, Bizonyittya Peter Apaſtol, Hogy vdő ſerént adattot őnekie az Istenſeg: Mert Kereſztelő Janos kereſztſege vtan mondia, hogy az Isten meg kente à Nazareti Ieſuſt ſent Léleckel és hatalommal auagy erőuel, Ki ide s tőua iart, iol tęuén, és meg gyogyituán mindeneket kic az ördegtől rabſagban tartatnac vala: Mert Isten vala ő vęle.

Ez igékből ęrted immar, Mi legyen à Chriſtus Istenſége, Es miképpen vdő ſerént adattatot legyen őnekie. Lásd meg, Epheſ. 1. Philip. 2. Coloſ. 1. Apocal. 5. Mélto à Barany, melly meg őletet, venni erőt, Istenſeget, bőlczeſeget, hatalmat, tiſteſeget és dęczőſeget és áldomaſt: Io lehet à Gőrög betűben ninczen Istenség, hanem, Gazdagſág: De aual az ellenkező fęl az ő vgyét ſemmiképpen nem erősitheti: Mert à Chriſtus Istenſége az erő, gazdagſag, bőlczeſég, hatalom, és mindenec, à mellyeket az Attya ő nekie adot. Mert mindeneket az ő mennyei ſent Attyatol vőt, és mindeneket az czelekedic ő benne.

Miképpen kellyen pedig ęrtenűnc Chriſtus Wrunknac mondáſſat: Attyam: A tieid mind enyimec: Az enyimec kedig tieid, oda fel meg

magyaraßtam, és meg mutattam, Hogy Caroli Peter eßt è mondaſt ki tekerte ſarkabol, és vdegen értelemre haytotta.

Aßt tudía Caroli Peter, hogy meg feytethetlen bőlczeſéget talalt, Hogy ecképpen okoskothattíc: Ha az Iſtenſég adattatot ő nekie: Nem leßen tulaydona és ſaiattya, Hanem kőlczen vőt és adatot. Mint ha nem oluaſtam volna, Iohan. 5. miképpen Chriſtus Wrunc önnenmaga ez ellen vetéſt meg feyti, és meg mutattya, Miképpen az Attya önękie az életet adta: Es noha az Attya adta, és à Fiu az Attyatol vőtte, vgyan ſaiattya legyen, Ecképpen ßol: Mert miképpen az Attyaban ömagaban az élet vagyon, Ecképpen adta, Hogy az élet is legyen à Fiuba ömagaban, Auagy, à Fiunac ömaganac is élete legyen. Kettőt vall itt Chriſtus Wrunc: Hogy az Attya adot önękie, Az életet: Es, hogy ömagaban is legyen: Ezzel kűlembez à Chriſtus minden egyęb Szentektől: Hogy az Iſten, az ő erőiével, hatalmaual, élettuel bennec vagyon: De ecképpen vagyon, Hogy az ne legyen ſaiát ővéc: A Chriſtuſnac pedig vgy adta, hogy ſaiát ővé, Es adhattya és adía aßt, mind à bűnnec boczanattyat, és az ő ßent Attyanac minden iauait valakinec ő akaria, Tudni illic, azzoknac kicket à kegyelmes Attya azzockal bővſegeſſen meg akarta latogatni ő általa, mint Kőzbetaronac általa.

Ecképpen azért ſaiáttya, noha az Atyatol vőtte, és ő adta önekie hogy oßtogaſſa azokat, hogy mű minnyaiánaz ő bővſegéből veheſſűnc: Matth. 9. Ioh. 1.

Haßa-

Haßontalan, és ömagaban ellenkező kereſt-fogaſſockal el körüli Caroli Peter: Mert az ő kő nyuénec kezdetiben euel karhoſtat, Hogy meg engedem, Hogy à Chriſtus Iſtenſége öröktől fogua valo legyen: Azért vgyan öröktől foguán valo Iſten ne legyen. It pedig aſt akaria, Hogy bizonyiczam, Hogy az öröktől foguan valo Iſtenſég ért, melly ő benne lakozic, miképpen mondattaſſec öröktől foguán valo Iſtennec? Holot azért az öröktől foguán valo Iſtenſégnec, mind emberekben, mind Angyalokban valo lakaſſa ſemmiképpen azoc öröktől foguán valo Iſtenek nec nem hiuattatnac.

FELELET.

ELEITŐL fogua è diſputacionac tudia eſt, és valoban bizonyitottam, Hogy à Chriſtus ackor kezdettet valoban, mikor à ßűztől ßűlettet: Még is moſt, mint ha nem tudna vallaſſomat, aſt akaria, hogy bizonyiczam, Hogy à Chriſtus öröktől fogua valo Iſtennec mondattaſséc, Azért, Hogy öröktől fogua valo Iſtenſége vagyon. Mert az Attya Iſtenſége, melly ő benne ő röktől fogua volt, à Chriſtusban legyen.

Ennękem aſt nem ßükſég bizonyitanom, Mellyet ęn nem valloc, ſem vallottam: Sőt inkáb mindenkoron tagattam. Miért pedig hogy ömaga tudia, hogy ſoha aſt nem montam: Forditya à ßallai kaßát, és aſt akaria, Hogy okát adiam, és meg mutaſſam, Miképpen nem öröktől foguán valo Iſten legyen: Holot az ő Iſtenſege öröktől foguán valo, melly ő benne.

De miért olly igen el felette eſt Caroli Peter,

Peter, Hogy nem tudia, mit mond, hanem czac láttatni akaria, hogy tud valamit mondani: Nem de ő maga meg feyti ezeket, Es nem felelé érőtem? Bizony meg. Mert eſt iria: A hiuekben lakic az Iſten: Azért, az ő benne valo lackaſſa ért nem mondattatnac őrőktől foguán valo Iſtenec. Azonképpen, Noha az Attya Iſtennec Iſtenſége, melly a Chriſtusban vagyon, melly Chriſtuſénac is mondattatic, őrőktől foguán vagyon: Azért nem kőuetkőzic, hogy a Chriſtus ő maga őrőktől foguán legyen. Mert nagy kűlembſég vagyon a kőzet, a mi adattatic, Es a kőzet, a kinec adattatic.

Azonképpen, Noha őrőktől foguán valaſztat tunc mű a Chriſtusban az őrőc élettre: Nem kőuetkőzic azért ebből, hogy mű őrőktől foguán, auagy a Chriſtus ő maga lőt legyen.

Azonképpen, Nem kőuetkőzic, Noha vdő ßerént teremtőtte a mennyet és a főldet, és minden benne valokat: Hogy az Iſtenſég, mellyel mennyet és főldet teremtet, vdő ßerént valo legyen,

Effele bolond okoskodáſſockal akaria Caroli Peter elővinni az ő ßép Maruſcat, és az ő igy ért tamaßtani. Miért hogy az Iſtennec tißta igeiéből láttya, hogy vallaſſunkat meg nē ronthattya.

De láſſuc immár az ő harom okoskodaſſat, mellyekre feleletet kéuán.

CAROLI PETERNEC HAROM okoskodáſsira valo felelet.

ELSŐ.

ELSŐ.

Valakinec Iſtenſége örökké valo. Szükség, hogy az örökké valo Iſten legyen. A Chriſtus Iſtenſege öröktől fogua valo: Azért szükség, hogy nem vdő szerént valo, hanem öröktől fogua valo Iſten legyen.

FELELET.

MEG engediűc az iambornac, Hogy à Chriſtuſnac Iſtenſége, miért hogy az Attya Iſtennec benne valo erő és tellyeſsége, öröktől fogua valo: De ebből nem kővetkőzic, Hogy à mit mű, és à Chriſtus az öröktől foguán valo Iſtentől veſſűnc, és à mű műnękűnc adattic, Hogy azért mű is öröktől foguán valoc lőnnénc, Azért, à mi műnękűnc adattot, auagy mű bennűnc vagyon.

Maſodic okoskodaſſa Carolinac.

Az öröktől foguán valo Iſtenſég szükség hogy szőmellyben lőtt legyen, Miképpen az Attyanac Iſtenſege nem volt az Attyai szőmélly nęlkűl: De à Chriſtuſnac Iſtenſége öröktől foguán valo: Azokaért à Chriſtus szőmellyeis örök től fogua valo az ő Iſteni terméſzetiben.

FELELET.

Titire tu patule: Tul lőttéc, Es ide ál az ayaual. A Chriſtus Iſtenſége nem mondattatic örőktől foguán valonac, à Chriſtus szőmellyére valo tekéntetben, auagy Chriſtuſra valo képeſt: Ha nem azért, Hogy az öröktől foguan valo Iſtenné: Es nem mondattic másképpen Chriſtuſsénac lőnni, hanem czac azért, hogy és mikor à Chri-

ſtuſnac igértettet, és adattatot: Ez az oka: Noha az az Iſtenſég őmagaban őrőktől foguan valo, Mind azon altal à Chriſtuſt, kinec adattot, őrők től fogua valonac ſemmiképpen nem bizonyittya lőnni.

Harmadic okoskodaſſa.

Ha az Attyanac, és Fiunac azon Iſtenſége vagyon: Sůkſeg, hogy azon egy terméßetec legyen, Mert azon Iſtenſege ſemmiképpen kůlembező terméßetekhőz nem fér: De az Attya és Fiu Iſtenſege egy, és vgyan azon: Ezokaért kőuetkőzic, hogy terméßetec is egy legyen. Az attyanac terméßeti kedig Iſteni terméßet: Ezokaért à Fiu terméßetti is Iſteni terméßet, mellyben egy az ő Attyaual.

FELELET.

MIERT hogy Caroli nem ęrti, Miczoda ęrtelemből mondiuc mű, hogy à Chriſtusban azon Iſtenſég vagyon, melly az Attyaban, menten az ő kőzenſeges Iſteni terméßeti felől álmodozic, à Papai Sophiſtaknac bolondſagoc ßerént. Az Iſtenſegnec igeie mikor à fiunac tulaydonyittatic, Nem terméßet ért, auagy állat ért vértetic, Hanem annac az Iſtenſégnec ereieért, mellyet á Chriſtusban az Attya Iſten ki mutattot, Es à Birodalom ért, mellyet az Attya Iſten őnęki adot vétettetic. Neueßtetic pedig Iſtenſégnec, és azonnac, Mert az Attya Iſtentől adáttatic, Es azon Attya Iſtentől iő ki.

Mondattatunc mű is Iſteni terméßettel réßeſſůlni: Mert az ő Lelke, mellyet műnękűnc ád, Es az ő ereie, melly mű bennűnc vagyon, Az

Iſteni

Isteni terméßetnec ereie és hatalma. Innét vagyon, hogy Pal Apastol, az Isteni terméßetnec, auagy valosaganac ki metzet auagy faragot bélegénec neuezi, Heb. 1. Nem azon Istensegnec valosaganac auagy miuoltanac.

Meg valaßtattic ezokaért az Attya Istennec Istensége, dűczősege és terméßeti, annac az Istensegnec dűczősegétől, és terméßetitől, melly à Christusnac adattot.

Es miképpen az ige, Istenség, más iedzésben véttetic, mikor az Attyanac: Mikor kedig à Fiunac tulaydonyittatic, Vagyon olly Isteni dűczőség, és méltosag, melly senkiuel nem réßessittetic: Vagyon olly is, melly à Christussal réßessitettet: Exod. 34. Isa. 43. Iohan. 12. 17. Vagyon olly dűczőség is, melly nem láttatic: Exo. 34: Vagyon olly is, melly lattatic: Psal. 16: &c.

Vißontac, Láttatic az Isten: Az Isten nem láttatic. Vagyon hát az Istenben olly Istenseg, melly láthatto: Vagyon ollyan is, melly nem láthatto. Ezeket Caroli nem ęrtuén, Az Attyanac Istenseget à Christusséual őßue zuria zauaria: Es miképpen à harmat ßent irás kőuűl egy Istennec vallya lőnni: Azonképpen azoknac Istensegeket egynec, irás kőuűl: A ßent Ianos tizedic réßéből: En, és az én Attyam egyec vagyunc, hogy Christus Wrunktol sockal más, és kűlemb ęrtelemmel mondattasséc, meg mutattuc.

Még is karhoßtattya Caroli vallassunkat, Hogy vallyuc, hogy à Christus ezért legyen Isten, Miért hogy az Attya Istentől adattot mű

 nękűnc

nękůnc, hogy meg valtonc, Sabaditonc és Kiral lyunc legyen. Aßt mondia, Hogy eßt ő à ßent irásban nem talallya. Nem talallya: Mert látni nem akaria, Es az igaſſagot régen meg vettette. O luaſſa meg, Matth.2. Luc.2. és Acto.4. mi vagyon irua à Chriſtus felől: Fiát ßůl, Es hiyad az ő neuét Ieſuſnac: Mert ő meg ßabadittya az ő népét az ő bůnektől: Mind ez kedig ezért lőt, hogy betellyeſſednéc az, à mi az Wrtol mondattatot à Propheta altal, ki eßt mondia: Imè, egy ßůznec méhében leßen, és ſiat ßůl, és az ő neue Imanuelnec hiuattatic. Ez igékből nyiluan vagyon, A mit à propheta Imanuelnec neuez, Az az, Velůnc valo Iſtennec, Az Angyal aßt Ieſuſnac neuezi, az az, meg ßabaditonac. Mert ez ért à mů Iſtenůnc, Hogy meg ßabaditonc: Az ért meg Sabaditonc, hogy mů Iſtenůnc. Sőt eßt mondom: Az Iſtennec igeiénec follyaſſabol, Ha mů Kirallyuncka, fő Papuncka, v̊duőziténcké és meg valtoncka nem rendeltettet volna az Attya Iſtentől, Semmiképpen Imanuelnec, az az, Velůnc valo Iſtennec nem neueßtethetnéc. De miképpen à Chriſtus Iſten legyen, és Iſten mondaſſéc, Iohan.10. meg bizonittatic, Mellyet oda fel meg megyaraßtam.

Talál Caroli Chriſtus Wrunc bizonſagtétele ellen is ellen vettéſt: Mert aßt mondia, Hogy nem lehet teſt ßerént valo Iſten. Mint ha meg ßentelni, és ez vilagra el boczatni, nem tißtre valo meg ßentelés és el boczatas volna, A miért őnnen magat Iſtennec, és Iſten Fianac mondia lőnni. Semmi ő nalla à Chriſtus, és az ő beßédi. Sőt

vagy

vagy akaria ő maga á Christus, vagy nem akaria: Vagy monta á Christus, vagy nem monta, vgyan è kęt Peter á Christussal akarattya ellen eſt mondattyác, Hogy azon terméſſet ſerént valo Iſten legyen, ki az Attya. Nyiluán valo hamiſsag ez, Es az Iſtennec igeiében nem talaltattic, Még is kűlen kűlen kereſtfogaſſockal oltalmaſtattic ő tőllec.

Ha tiſzti ſerént mondattatic Iſtennec vgy mond, Auagy vgyan Iſten nem leſen: Mert még tiſztit el nem végeſzte: Auagy czac réſz ſerént valo Iſten leſen. Eſt pedig vallani, Ellenkezic á ſent iráſſal. Ezokaért vallyuc á Chriſtuſt őrőc Iſtennec lőnni, és bizony embernec, ki vędő ſerént ſűlettet: Iohan. 1. 5. Phil. 2. 1. Timoth. 3.

FELELET.

HOGY tiſzti ſerént Iſten legyen, önenmaga Chriſtus Wrunc bizonyittya, Ioh. 5. és 10. Hogy kedig mindeneſtől fogua tiſztit el nem végeſzte: Mert Pal Apaſtol 1. Corinth. 15. aſzt mondia: Ackor leſen vége, Mikor az orſzagot az Iſtennec és Attyanac meg adia, Es meg erősit minden Feiedelemſégeket, Hatalmaſſagokat, és Erők ket: Ebből nem kűetkőzic, Hogy azért mű Iſtenünc, Királlyunc és Főpapunc nem volna. Mert á mű vędeſſégünknec meg tekélleſſet á mi nézi, meg vagyon ő altala tekéltetuén. Es Pal Apaſtol á kűlső Birodalomnac viſſelléſſe felől ſzol, Nem á Chriſtus tiſztiről, mellyben meg mutattya az ő mű hozzanc valo ſzeretetit.

Mind azon altal, Hogy Caroli Peter az E-

Euangelistaknac és Apostoloknac bizonsag tételit eßében veheße, az Iesus Christusrol, aßt négy rézbe foglalom. Az Istennec igeiében holot az Iesus Christusrol emleközet vagyon, ez vdöknec follyaßaban hellyeßrettic.

Elsö, Születetesénec elötte, mikor meg igértetet, és adattot, mind à harmintz eßtendeiglen, még tanyitani nem kezdet, Christus és Isten volt, Az Attya Istennec végezéße és rendeléße ßerént.

Massod: Mikor immár Christus Wrunc tanyitani kezdet, és hatalmas volt tanyitaßaban és czelekedetiben, Lucç 24: Sőt azért à teſt ért Isge Istennec neueßtetet: Melly tiztben harom eßtendeig foglalatos volt, Es meg bizonyittatot, Hogy ö legyen à meg igért Messias: Miképpen Matth. 11. nyilván vagyon.

HARmad: Mikor az öueitől meg vettetet, és meg ölettetet, meilyet az Euangeliſtac és Apostoloc bőségeßen meg irtanac, Miképpen lőt, és mikor.

Negyed: Mikor önnenmagat ßabad akaratty ßerént az ö mennyei Fent Attyahoz valo engedelméből halalra adta önnen magat, Minden nęvnec és tißteßegnec felette fel magaßtaltattot, Dicziőséggel, birodalommal meg aiandekoßtattot, Melly valoban ackor bizonyittatot meg, Mikor à Samariaiac, és à többi Poganoc az Istennec eßmeretire, és az ö nyaiaban bevitteténec: Pál pedig és Barnabas ö nękiec Apostolocka valaßtattanac, és adattattanac. Peter kedig, és à többi à Sidoknac, és azoknac

nac maradékinec ſzéllel ſzert ez vilagon lakozoknac.

E harom vdönec elsö forgaſſában à Nazareti Ieſus Ige Iſten vala az ö menyei ſzent Attyanal, Nem az embereknęl: Negyed vdönec forgaſſaban kedig, Mind Iſtennęl, mind emberekneł. Semmikeppen hát à ſzent irás ellen ninczen, Hogy tiſzt ſzerént à Chriſtuſt Iſtennec vallyuc lönni: Es az vdö ſzerént valo Chriſtuſnac adattatot Iſtenſég, és tiſztiben valo munkalkodás az ö Iſteni miuoltat meg nem haborittya, és Iſteni méltoſagat meg nem ronttya.

Ezokaért, à mü vallaſſunknac igaſſaga mind végic meg marad: Es à Sopkiſtacké, és Papa Kalandoſsé meg romol,: Mert az Iſtennec tiſzta igeiéből ſoha meg nem bizonyithattyác, Hogy à Chriſtus az elöt amaz egy öröc Iſten volt volna, és az vtán emberré lött volna. Mind azon altal à Sophiſticalo Caroli Peter nem ſzégyenli irni, Hogy ez, Iohan. 1. 5. Philip. 2. és 1. Timoth. 3, irua legyen: Maga ha megkereſſed ezeket è hellyeket, egy betüt errül è hamiſſagrol ott nem találſz: Miképpen oda fel is è mondaſſoknac igaz magyarazattyaban nyiluán meg bizonyitottam.

Miképpen Caroli Peter az Attyabol és Fiubol egy Iſtent faraguán, Chriſtus Wrunc, és az Apaſtoloknac vallaſtétele ellen, azoknac is Iſtenſégeket egybe zauaria, Es à láthato Iſtent, à lathatlantol meg nem tudia valaſztani: Azonképpen ezeknec is tiſzteleteket és imadkozáſſokat öſſue elegyiti, külen külen ſzéle

iraſſo

fele irassokat tamaßt és fel forgat. Hogy ezokaért ebben is à kereßtyéneknec igaz értelmec és vallassoc leheßen, é kettőről akaroc írnom.

Első, Mi legyen az Attya Istennec, és à Fiunac az ő igaz tißteletec az imádkozásban, és könyörgésben.

Masod: Hogy hamis legyen à Papázo Sophistáknac az ő okoskodassoc, Az egyenlő Attyanac és Fiunac imadassaban, és segitségül valo hiuasában.

AZ ELSŐRŐL.

A tißtelettről az imadkozasban &c.

Mindeneknél nyiluán vagyon, és à Sent irásnac egyenlő follyassa eßt mutattya, Hogy à Chriſtus, az Attya Istennec Fia, nem ómagatol valo legyen, Hanem, az ő mennyei ßent Attyatol, Es mindeneket, kickel bír, vőtte legyen ő tőlle. Sőt eßt meg esmerni és vallani, fellyeb és leg nagyob tißteleti, Mind à Fiunac, mind az Attyanac. Mert à kikülembē tißteli, auagy az Attyat, auagy à Fiut, hogy nem mint az Attya paranczolta, Auagy à Fiu az ő mennyei ßent Attyatol predicaluán meg magyaraßta: Nem tißteli, ha nem gyalazza, mind az Attyat, mind à Fiát. Mert ki az Attyat nem tißteli: à Fiát sem tißteli az. Vißontac, Kivgy nem tißteli à Fiat, à mint az Attya paranczolta: Nem tißteli, hanem gyalázza.

A miképpen ez vilagi bőlczec az ő okoskodassoc ferént, az egy Attya Istennec igaz esmeretit meg homallyosítottac: Azonképpen annac az ő

az ő tiſteletit réſzre oſztottác, és mindeneſtől fogua az Attyahoz egyenlőue tőttéc, à tiſztelettet, imádkozáſt és könyörgéſt őſſue elegyitőtuén, és meg nem valaſztuan, miképpen tulaydonyitaſſec az Iſtennec igeiében az Attyanac és Fiunac. Kẽ uánya és paranczollya az Attya Iſten, Hogy hasonlatos képpen tiſztellyűc à Fiut az Attyahoz: De aſſt miképpen, és miben legyen, meg hatarozza. Mert az Attya nem itél ſenkit, Hanem, minden itíletet à Fiunac adot, Hogy mindenec tiſztellyéc à Fiat, miképpen tiſztelic az Attyat. Ki nem tiſzteli à Fiat: Nem tiſzteli az Attyat, á ki ő tet el boczatta: Iohan. 5.

Imè, A tiſzteletnec haſonlatoſuolta, az itélet ben mutattatic meg, mellyet Pal Apaſtol, Phi. 2. eképpen magyarazza: Ezokaért az Iſten ötet fel magaſztalta, Es ötet olly nęuel aiándékoſzta meg, melly minden neuec felette vagyon: Hogy à Ieſus neuében minden tęrd meg haiollyon, mennyeiecké, földiecké, és à föld allat valocké, Es minden nyelw valláſt tegyen, Hogy az Ieſus Chriſtus az WR, ki az Attya Iſtennec dűczőſségében vagyon.

Láſd meg Rom. 14: Eſt à haſſonlatos tiſztetetet: Hogy meg eſmeried, Hogy az Attya Iſten à Chriſtuſt itélő Biroua rendelte, es adta műnkűnc, Es ő küldötte és boczatotta, hogy eleueneket és holtakat meg itéllyen: Es hogy az ő itẽletet eſmerie az ő Attyanac és Iſtenénec itélettinec lőnni: Es ötet tiſzteluen bizonyoſa legyűnc, Hogy az ő mennyei ſzent Attyat tiſztellyűc: őnekie tęrdet haytuán, A mennyei ſzent Attyanac

haytuñc tęrdet, Vgy mint ő tőle ỳltettetnec az itęlő ßękben.

Hogy pedig mindenképpen és mindeneſtől fogua vgy nem tißtelteſséc à Fiu, mint az Attya A külembſég az Attya és à Fiu kőzet, meg mutattya, tißtellyűc az Attyat, és minden ionac kutfeiénec vallyuc lőnni. A Fiut is tißtellyűc, Hogy minden iokat az ő Attyatol vőt mű érőttűnc, Es műnękűnc lőt legyen az Attya Iſtentől igaſſagunc, ßentſégűnc és Valczagunc: Hogy minnyaian az ő nęki adattot bőwſegéből vehetnénc. Tißtellyűc à Fiat is à lelki iokért, mellyeknec meg adaſſoc ért adattot műnękűnc à Chriſtus, ő tőle kériűc és váriuc, Es bizonyoſſoc vagyunc, hogy ő altala adia meg műnękűnc azokat az Attya. Külemben tißtellyűc pedig az Attyat: Mert ő ſenkitől azokat nem veßi: Hanem az ő Fianac altala, és ő érőtte ád műnękűnc mindeneket.

A Kőnyőrgéſnec formaiában és imádkozásban is nagy külembſég talaltattic az Iſtennec igeiében. Mert Chriſtus Wrunc erre tanyit, hogy az ő neuében kőnyőregiűnc az Attyanac, Igéretet is ád, Valamit az ő neuében kérendiűc, hogy aßt meg adia az ő Attya műnękűnc: Sőt hogy ő maga aßt meg adia műnękűnc. Vißontac, Soholt paranczolatunc ninczen erről, Hogy à Fiutol az Attya neuében valamit keriűnc, Mellyben egyęb nem lehetne, Ha egyenlő tißtelet, imádás és kőnzőrgés volna az Attyaé, és à Fiué: Hogy ſemmit ne ßollyac moſt à ßent Lélekről, kit egyenlőképpen kellene imádnunc az Attya-

ual

ual és à Fiuual: Mellyről sem paranczolattunc, sem pedig példánc ninczen az Istennec könyuében: Mellyből az ellenkező fęlnec hamis véleke dése nyiluán meg mutattodic, à harom ßőméllyenec egyenlő tißtelettiről, és könyörgésséről.

Az imádkozásnac formaiában is nagy külemb ség mutattic meg. Könyöreg à Christus az ő ßent Attyanac, és halakat ád önekie: Műnket is arra tanyit, hogy könyöregiűnc, és aßt mondiuc Mű Attyanc, ki vagy mennyekben. Omaga valláſt teßen arrol, Hogy eddig az ő neuében semmit nem kértenec, melly Christusnac mondas sa meg nem álhatna, hogy ha à könyörgésnec egy enlő formaia és modia volt volna eleitől fogua az Isten fiai közet: Mert eleitől fogua ingyen sem könyörgettec à Christusnac, Hanem az wy Testamentomban, mikor immár meg adattot, az ő nęki valo könyörgésénec formáia adattattot előnkbe: Iesus, Dauidnac fia, Könyörűly rayttam: Wram Iesus, Ved hozzád, auagy te oltalmadban az én Lelkemet: Acto. 7.

Hogy ezokaért à ßent irásnac follyássa ßerént meg ęrthessed, Mi legyen az Attya Istennec, és à Fiunac az ő igaz tißteleti az imádkozas ban és könyörgésben, Eßt vallom, Hogy az At tya Isten az ô Testamentomban czac egyedől imádtatot, és senki ő kőuűle, valoban és igazan. Az wy testamentomba kedig immar nem czac az egy Attya Isten, Hanem az ő áldot ß. Fia is, az ember Iesus Christus imadtattic: Nem olly kö nyörgęssel és imádkozassal, à minęmű könyörges sel imádkozunc az Attya Istennec: Mű Attyanc

Hanem, à mit az Attya Isten ŏnękie adot, Bizonyossoc vagyunc, hogy azokat à Christus mŭnę kŭnc meg adia.

Ecképpen immar à Christusra tekéntŭnc, Es leg elŏßer ŏtet, vgy mint Kŏzbeiáronkat lŏnni vallyuc, Mŭ kŏzettŭnc, és az Attya Isten kŏzet Kihŏz mŭ semmiképpen nem férhettŭnc, hanem czac ŏ általa. Masodßor. Hogy vgy legyen mŭ Kŏzbeiaronc, Hogy vgyan meg adóia is legyen azoknac, mellyeket az Attya Istentŏl, az ŏ neuében kérŭnc, és ŏ tŏle kéuánunc, Christus Wrunknac tanyitassa ßerént. Soloc azokrol, mellyekben az Attya à Fiat meg akarta dŭczŏiteni Es mellyeket az Attya ŏnęki adot. Lásd meg, Iohan, 14, miképpen magyarazza ezeket Christus Wrunc, monduán: Nem hißedé Philep, hogy én az Attyamba vagyoc, Es az Attyam én bennem? A minęmŭ beßédeket én mondoc tŭnęktec, én magamtol nem mondom, hanem az Attyam, ki én bennem vagyon, ŏ mŭueli è czodatételeket. Hidiétec ennękem, hogy én az én Attyamba vagyoc, és az Attyám én bennem. Ha ezért nem hißitec, Hidiétec à czelekedetec ért ennękem. Bizonyaual bizonyaual mondom tŭnęktec, A ki én bennen hißen, A czelekedeteket, mellyeket en czelekedem, meg czelekedi, Es ezeknęl nagyobokat czelekedic: Mert én az én Attyamhoz mengyec, Es valamit kérendettec én neuemben, Eßt meg mŭuelem, Hogy dŭczŏittessec az Attya. Fiuban: Ha mit kerendettec az én neuemben, En mŭuelem, auagy, En tekéllem meg azokat.

Fŏképpen kęt dolgot magyaraz Christus W

runc ẽ beßédekben. Elsõ, Miképpen kellyen értenünc: Az Attyam én bennem, En pedig az én Attyamban: Tudnia illic, Hogy mind tudomanyanac igassaga, Mind czelekedetinec ereie és hatalma, az õ mennyei ßent Attyatol legyen. Õ kedig az Attyaban vagyon, meg esmerué̇n, hogy minden hatalma és ereie õ nekie az õ mennyei ß. Attyatol legyen. Hogy pedig ez legyen ez igék nec igaz mrgyarazattya, Oda fel meg mutattam.

Masod à kõnyõrgésnec az õ formaiát és modiát, melly miben legyen hellyheßtetué̇n, ez igék bõl érczûc meg.

Legelõßer, Miképpen Chriſtus Wrunc az õ mennyei ßent Attyatol vagyon, Azonképpen mindenec, à mellyec õ nalla vadnac, õ tõle, és õ általa mû réanc aradnac, Az õ mennyei ßent Attyaé, Es mint egy kutfõbõl onnéc ſarmaznac. Ez az oka, à miért mennyekben menué̇n, és aian dékokat véué̇n, azokat az embereknec oßtogattya: Es miképpen meg valaßtattic az egy Attya Isten, à honnét mindenec vadnac, az egy Wr Iesus Chriſtuſtol, Ki altal mindenec vadnac. Meg valaßtattic is à hit, mellyel az egy Attya Istentõl valláſt téßünc, attol, mellyel az õ Fia felõl, az Wr Ieſus Chriſtus felõl vallaſt teßünc.

Azonképpen ezekhõz valo kõnyõrgéſſünc és imádkozaſſunc meg valaßtattic. Az Attya Istennec kõnyõrgünc, vgy mint vilagoſſagnac Attyanac, honnéc és kitõl minden io aiandéc vagyon, Chriſtus Wrunknac tanyitaſſa és paranczolattya ſerént. A Chriſtuſnac kedig, vgy mint Közbeiaronknac, Es vgy mint annac, kibe az

Attya Istennec iauait meg talállyuc, Es ki azokat, à mellyeket az Attya ő nęki adot, műnękűnc ostogattya: Hogy nem vgy legyen Kőzbeiáro, hogy semmit nem adna, Auagy semmit ő tőlle nem kellene kérnűnc, auagy várnunc: Hanem, à mint őmaga mondia: A mit az ő neueben kérűnc, Hogy azokat őnnenmaga meg adia.

Hogy ez az Istennec igeiénec linyaia ßerént legyen, meg bizonyittatic az Istennec az ő czelekedetiről, mellyeket az ő Fiaban meg tekéllet, à mű v̊duossegűnc felől. Mint hogy mondattunc az Istennec wy teremtet állati, Miert hőgy műnket à Christusban wyonnan teremtet az ő Lelkénec altala. Es noha az Attyanac czelekedeti és hatalma altal leßen ez: De azért ő is mondattatic hatalmat adni, Hogy Istennec fiai lőnnénc, valakic az ő neuében hißűnc.

Azonképpen az Attya Isten meg boczattya bűnűnket, à Christus vérénec ki ontássa altal. A Christusnac azért vgyan hatalma vagyon à bűnnec meg boczattassara, Miképpen őnnenmaga mondia: Hogy pedig tudiatoc, hogy az embernec Fianac hatalma vagyon à bűnnec meg boczattassara, Monda à bénanac: Kelly fel &c. Matth. 9. Mondattatunc az Attya Istentől v̊duőziteni, az Iesus Christusban: Mondattatic à Christus v̊duőziteni és meg ßabaditani, az ő népét az ő bűneiből: Matth. 1. mellyekből nyiluán vagyon, Hogy à Christus mit Kőzbeiáronc legyen: De nem ollyan, kinec nem kőnyőreghetnénc, Es kitől azokat az io-

kat

kat nemvehetnőc, mellyeket az Attya Isten ő-nękie adot.

Miképpen legyen ez, és mi ockért, végezet-tre ez igékben Christus Wrunc meg magyaraßta Tudni illic, Hogy dűczőitteſſec az Attya à Fiuban. Az Attya mindeneket adot az ő Fianac, és paranczollya, Hogy őtet halgáſſuc, ő benne hidiűnc, őtet tißtellyűc és imádiuc: Sőt à mű hozzanc valo io voltanac és bőlczeſegénec minden draga kénczeit ő belé hellyheßtőtte: Hogy az ő bőſegéből minnyaian veheſſűnc. Hogy ecképpen tißteluén à Fiat, Tißtellyűc az Attyat, Es hiuén à Christusban, hidiűnc az ő Attyaban, melly Attya à Fiuban tißteleſséc: Hogy immár egy hitűnc legyen à Christus által az Attya Istenben és nem kettős, mint Caroli feczeget.

Ez reuideden az Attya Istennec es az ő Fianac, à Nazareti Iesusnac az igaz Meſsiaſnac az ő tißtelettec à kőnyőrgésben és imádkozasban. Laſſuc meg immár, Miképpen Caroli Peter ez igaſſag ellen okoskodic, Az ő Attyainac, à Papás Sophiſtaknac vélekedéſſec ßerént.

CAROLI PETERNEC AZ Igaſſag ellen valo hitſagos okoskodaſsi.

Őttődic predicationac maſodic réſzében; Leg előßer, Miért hogy igaſſaggal Dauid Ferentz vallaſſat nem ronthattya, Calumnian kezdi el, és aßt iria: Dauid Ferentz principiőia ez, hogy nē czac az őrőckē valo Istent kel imádni: Hanem ſabad teremtet állatnac is tißteſéget tulaydonyitania. Mondia kedig, hogy két dologgal bizonyi-

tottam

tam az Varadi Disputatioban: Elöszer: Mert az ô Testamentomban, á melly Angyalnac aldoßtanac és imádtanac, Hogy az teremtet Angyal lőt legyen. Masod, Hogy az Isten az ô testamentomban meg engette, Hogy az Angyaloc imádtassanac, kic á kőuetsegben Istennec szolgaltanac.

Bizonyaba czodalkozom, miczoda ortzaual merte Caroli eßt irni én ellenem, Holot á disputatioban látta és hallotta feleletemet. Hogy pedig Carolinac calumniaiaual az egyűgyű kereßtyénec meg ne tantarittassanac, Mit én ackor feleltem, igéről igére elő famlálom. Az Angyaloknac imadáßoc felől, mellyel Melius méltatlan karhoßtat műnket, rőuideden eßt mondom, Hogy az ô Testamentomban az Abrahamnac, Isaaknac Iacobnac Istene imádtattot, Nem az Angyaloc. Soha nem mondtam, Hogy az Angyaloc imádtattanac azon imadaßal, mellyel az Isten imadtattot: Hanem kűlső tißtelettel, vgy mint Istennec Angyali és kőueti.

Meg kellene á Papazo wraimnac bizonyitani, Hogy valahon az Angyaloc imadtattanac volna olly imadáßal és tißtelettel, á mineműuel az Isten imadtattot: Mellynec bizonßagat még eddic én iráßokban nem lattam.

Ha pedig imadtattanac, Kűlső abrazatban imadtattanac, Miképpen az ô töruenbeli czelekedettec arnyéki voltanac á kőuetkőzendő vilagoßagnac: Nem aual az imadaßal, mellyel az Attya Istent imádiác. Nem mondia Pal Apastol 1. Corinth, 14: baluany imadonac aßt, á ki á gyű lekőzetben tęrdre esuén, imádkozic az Istennec,

Meg,

meg esmeruén, Hogy az Istén legyen azoc kö-
zet kic épületre élnec az ö aiandékiual.

Somma: Caroli Peter è calumniabol fel épit-
uén minden ellenem valo tudomanyat, gögeske
dic, és minden képpen ßidalmaz: De hogy egy-
ßer ßömbe ßollyac Caroliual, Istennec segitse-
geböl meg akarom oltalmazni eßt az igassassa-
got, Miképpen az Attya és à Fiu meg valaßtat
tic egymástol: Azonképpen ezeknec is az ö i-
mádkozassoc, és ezekhöz valo könyörgéssec, és
à kereßtyéneknec meg mu tatom.

Leg elößer, Istennec igéiéböl meg nem ha-
mifsithattya Caroli Peter, Hogy azért imadiac à
Christust, Hogy az Isten ötet fel magaßtalta,
Közbeiaroul rendelte münękünc, és paranczolta
hogy tißtellyüc és imádiuc: Mert Istennec igeié-
böl nyiluan vagyon, Iohan.5: Az Attya senkit
nem itél: hanem minden itéletet adot az ö Fia-
nac: Hogy minnyaian tißtellyéc à Fiat, à mikép
pen tißtelic az Attyat. Ki nem tißteli à Fiat:
Nem tißteli az Attyat, ki ötet el boczatta. Nyil-
uán vagyon ez igekböl, Hogy az Attya adta ö-
nęki eßt à tißteletet: Es ki à Christust nem tißte
li, kit az Attya elboczatot: aßt nem tißteli, à ki
ötet el boczatta: Miért hogy az Attya Isten pa
ranczolta, hogy ötet tißtellyüc, és imadiuc. A
ki be fogadia az wrnac köuetét, és tißteseget te-
ßen annac, Aßt tißteli, és aßt beczüli, à ki ötet
el boczatta: Miképpen Christus Wrunc is az ö
tanyituányinac ßol.

Pal Apastol, Rom.14. és Philip.2. ecképpen
bizonyittya: Ezért holt meg à Christus, feltama

dot és meg eleuenedet, Hogy mind holtackon, s' mind eleueneken wralkodiéc. Te kedig, Miért itéled à te attyadfiadat? Auagy, Miért allitod te semmié à te attyadfiadat? Mert min nyaian à Christus itélő ßęki eleyben állattattunc: Mert iruán vagyon: Elec én IEHOVA: Mert ennękem haiol meg minden tęrd, Es minden nyelw valláſt teßen az Iſtennec. Ezokaért az Iſten őtet fel magaßtalta, Es őnękie olly neuet adot, melly minden neuec felőtte vagyon: Hogy az Ieſus neuében minden tęrd meg haiollyon, A mennyeieknec, főldieknec, és à főld allat valoknac, Es minden nyelw valláſt tegyen, Hogy az Wr Ieſus Chriſtus, az Attya Iſtennec dűczőſegében legyen.

Ez igékben Pál Apaſtol bizonyittya, Hogy az Attya Iſten az ő Chriſtuſſanac adta eßt à tißteſſeget, Hogy őtet imádiuc, Es imáduan és tißteluén à Chriſtuſt, imádiuc és tißtellyűc az Attya Iſtent, Ki eßt kéuánnya mű tőllűnc, Hogy az ő Fiat bőczűllyűc és imádiuc: Rom. 14. aßt mondia, Hogy à Chriſtus itélő ßęki eleyben kel állanunc: Az vtán, Hogy iruán vagyon, Hogy az Iehouanac haiol meg minden tęrd, Es az Iſtennec teßen minden nyelw valláſt. Meg magyarazza: Philip. 2: Hogy az Attya Iſten eßt à tißteſſeget és à neuet adta az ő Fianac, à ki meg holt érőttűnc, és fel tamadot, Hogy valláſt tegyűnc ő felőlę, Hogy az Attya Iſtennec dűczőſégeben legyen.

Igen fedezne CAROLI Peter, ha lehetne Hogy nem az ember Ieſus Chriſtus imádtattot:

Es

Es ez imádkozásbol bizonyitani akaria; Hogy à Chriſtus azon öröktöl foguán valo Iſten legyen, ki az Attya: De ſemmik'ppen véghöz nem viheti: Mert az Iſtennec nyiluán valo igéie ellene vagyon.

Leg elöſſer ezért eſt kel Caroli okoskodaſsi ellen az Iſtennec igeiéből meg mutatnunc, Hogy az ember Ieſus Chriſtus imádtattot: Es nẽ azért Hogy azon öröktöl foguán valo és terméſet ſerént valo Iſten legyen, ki az Attya: Hanem, hogy az Attya paranczolta, és őtet fel magaſtalta.

Hogy à Chriſtus imadtattot volna, Es à ſent Attyac önekie könyörgettenec volna az ô Teſtamentomba, nem oluaſſuc. Laſſa meg Caroli Peter, Honnét és miképpen tudia bizonyitani Chriſtus Wrunknac nyiluán valo vallaſſa ellen. Iohan. 16: Bizonyaual bizonyaual mondom tűnęktec: Valamit kérendettec az én Attyamtol én neuemben, meg adia tűnęktec: Ed díglen az én neuemben semmit nem kértettec: Kérietec és el veſſitec, Hogy à tű örömetec tekél etes legyen. Eddig az én neuemben semmit nem kértettec. Az Attyarol kértenec, és az ô neuéért: Mert aſt mondia, A te ſent Neued ért halgas meg műnket, Pſalm. 20: Innét vagyon, Hogy Hebræ. 1: mikoron az ô elſö ſülettet be hozza è földnec köregſegére, mondia: Es imadiac őtet Iſtennec minden Angyali. Ha azon terméſet ſerént öröktöl foguan valo Iſten volt, Nem ezac ackor imádtattot, mikor ez vilagra ſülettet, és meg adattot: Hanem az elöt is. De itt aſt mondia, Hogy ackor

mondta az ember Iesus Christusrol, ki az elsö ßůlet: Imadiác ötet Istennec minden Angyali. Ac kor, mondiac az Euangelistác, Luc 2. Matth. 4: Hogy az Angyaloc hirdettec az ößůlettésset, és hogy ßolgaltanac önęki.

Mint es hogy imádtattot à Christus? Vgyé mint öröktöl fogua valo és terméßet ßerént valo Istené? Meg feyti az Istennec igéie á modiat, à hol emleközic à Bölczeknec imádkozassokrol, Matth. 2. Mert vgy vagyon ott meg iruan: Es be menuén à házban, találác à gyermekczęt az ö annyaual Mariaual, Es tęrdre esuén, imadac ötet, Es fel nyituán az ö kénczeket, meg aiándé kozzac ötet. Az ember Christust, à Sidoknac Kirallyat keresic, és à mostan ßůlettet gyermekczęt imádiac.

Lásd meg, Matth. 20. Mar. 10. Luc. 18: miképpen à ßegény nyomorultac könyöregnec: Iesus, Dauidnac fia, Könyörůly raytunc. A tanyituanyoc pedig, Luc. 24: aßt imádiác vala, ki menybe megyē vala. A tů és Sophistác ęrtelme ßerént, nem az Istenseg ment menyben: Hanem az emberseg: Mert az Istenseg mindenůt vagyon, és helyt nem foglal ömaganac.

Apoc. 5: nyiluan vagyon, Hogy à Barany, melly meg öletet, az imadtattic, Melly nem öröktöl foguán volt, hanem v̄dö ßerént ßůlettet.

Masodßor immar lassuc meg Caroli Peternec az Istennec igeiénec igassaga ellen valo okoskodassit.

HAMIS OKOSKODASSI CAROli Peternec az Istennec igeiénec igassaga ellen.

Elößer

1. Előßer, Ezért mondia hamiſnac, Hogy az ember Chriſtus imádtaſséc: Mert az Iſten, Iſa. 42: nyiluán kiálttya: Hogy az ő tißteſeget ſenkinec nem adia. Az imadas pedig Iſtennec tißteſege: Azért aßt az imadaſt teremtet állatnac az Iſten nem engedi.

FELELET.

ISAIASNAC mondaſſat Caroli Peter ſarkabol ki tekeri. Mert az előt az Iſten az ő Fia felől, à iőuendő Meſsias felől ßol, és meg ielenti, Miképpen akaria az ő Lelkéuel őtet fel épiteni, és minęmű tißtre akaria valaßtani. Eßt à dűczőſeget és tißteſeget máſnac nem akaria adni, Sem à Baluanyoknac, ſem à faragot képeknec: Hanem, az ő Fianac, à Meſsiaſnac, Mikeppen az Iſtennec igéie nyiluan bizonyittya, Es è kőnyuet skęnec harmadic réßében eßt ez ellen vettéſt nyiluán meg feytőttem.

2. Maſodßor, Aßt mondia Caroli Peter: Aßt paranczollya az Iſten, Deut. 6: Hogy őtet tißtellyűc, imadiuc, és őnękie ßolgallyunc. Ha az imádás czac az egy Iſtené: Teremtet állatban valaki reménſeget hellyheßtetti, Baluanyozoleßen.

FELELET.

MIKEPPEN az ô Teſtamentomban nem paranczoltác, hogy à Chriſtusban hidiűnc, Sem neueßtettet őnęki valo kőnyőrgés: Ecképpen igazan mondattatic az Iſrael népénec: A te Wradat Iſtenedet imádiad, Es czac őnekie ßolgaly. De az wy Teſtamentomban, nem czac egy Attva Iſtenbe valo hit, és őnękie való imádkozás fe

felől vagyon emlekezet: Hanem az ő Fia felől es, az Iesus Christus felől, Hogy ő benne bizzunc, őtet imádiuc ét tiſteltyűc: Ioh. 5. 14. Heb. 1.

Masodſor, Czac őtet imádiad, és őnéki ſolgally, Erczed, Aual az imádſaggal és ſolgallattal, melly czac tulaydon az egy Iſtené, az Attyaé, Hogy őtet eſmeried és vallyad lőnni az egy Iſtennec, honnét mindenec vadnac, Es őnekie eſzt à méltoſagot és dőczőſeget meg adiad. A mit pedig az Attya à Fiunac adot, Abban tiſztellyed és bőczűllyed à Fiut is: Mert à ki nem tiſzteli á Fiut, Az nem tiſzteli Attyát is.

3. Harmadſor, Ecképpen okoskodic Caroli Peter. Szent Pal, Gallat. 4. poganoknac mondia, valakic teremtet allatokat imádnac.

FELELET.

PAL Apaſtol noha à poganoknac hamis Iſteneket, és azoknac ſolgalattyat karhoſztattya à Poganokban: Nem mondia azért, Hogy az ember Iesus Chriſtuſt ne imádiác, tiſztellyéc és benne hidienec: Mert vgy ő ömagaual ellenkőznéc, és artzul czapna őnenmagat, Holot minden iráſſaban az ember Chriſtus tamaſztya előnkbe, Es abban valo hittet adia előnkbe.

4. Negyedſer: A tulaydonſagoknac előſa mlallaſſaual, mellyec kéuántatnac lőnni abban kit imádnunc kel, bizanyitani akaria, Hogy az ember Chriſtuſt nem imádhattyuc. Delaſſuc meg azokat rend ſerént.

1. Első: Hogy terméſzet ſerént valo Iſten legyen.

FELELET. Igaz ez, az Attya Iſten felől

Es.

Es arrol az imadkozásnac formaiárol, melly tulaydon az Attya Istené. De nem igaz az Iesus Christusrol, ki noha nem terméßet ßerént valo Isten, (Mert czac az egy Attya Isten az) Azért vgyan imádtattic, Miért hogy az Attya paranczolta, Es ő altala akar műnękűnc minde neket adni.

2. Masod oka: Hogy ŏrőcké valo legyen, az kéuántattic.

FELELET. Ez az oc az Istennec igeiében nem talaltattic meg, Sem álhat őmagaban. Mert noha à Christus v̊dő ßerént valo: Azért vgyan imádtattic. Hamissan hozza pedig Caroli Peter elő à Dauidnac mondassat, Psalmo. 8: Mert ninczen ott emlekezet az v̊dő ßerént valo auagy wy Istenről, hanem az idegenről, és kőuűl valorol, kic à Baluányoc, nem az Iesus Christus, ki v̊dő ßerént ßűlettet, és műnękűnc, adattot, Hogy mű igassagunc ßentségűnc és valtsagunc legyen: Es miért hogy ęg allat más nęw nem adattot, Mellyben v̊duőzűlhetnénc, Mélto ez v̊dő ßerént valo Christus, ki nem idegen és tauoly valo, Hanem műénc, és mű kőzűlűnc valo, hogy őtet imadiuc és tißtellyűc, az Attya Istennec az ő paranczolattya ßerént.

3. Harmadßor: Hogy czac az legyen imadando, ki mennyet és földet teremtőtte,

FELELET. Apocalip. 14: nem mondattatic: Mert vgy ßent Ianos, ki az Apocalipsist meg irta, őmagaual ellenkőznéc. Mert imadtattic à Barányis, Apocalip. 5: à melly

meg

meg ôletet: Az elsô es vtolso is, ki meg holt vala, és meg eleuenyitôttet.

Hogy ezoka ért à Sent iráſnac igaſſaga meg maradhaſſon, Vallom, hogy imádnunc kel az egy teremtô Iſtent, az Attyat, Miképpen ô ben ne hinnünc is kel. De tagadom, Hogy azért az ember Ieſus Chriſtusban nem kellyen hinnünc és ôtet imádnunc.

Ezokaért ebbôl: Az egy teremtô Iſtent imádiad, nem kéuetkôzic ez, A Ieſus Chriſtuſt ne imádiad: Sem ez: hogy az Ieſus Chriſtus azon ô röktôl foguán valo Iſten legyen, ki az Attya: vgyan nem kéuetkôzic: Mert miképpen az Atya Iſten, nem az Ieſus Chriſtus, Hanem meg valaſztattic: Azonképpen à hit is az Attyaban, és à Ieſus Chriſtusban, melly az igaz imádſagnac velleie és igazgattoia: Mart. 11. Luc. 11. Iohan. 14. Rom. 10.

Az iambor Caroli Peter igen czodalkozic raytam, hogy à Chriſtuſt nem vallom az elsô vilagnac teremteiénec lênni: Mind azon altal vallom imadandonac lênni: Es kéuanya, hogy az Iſtennec igeiébôl meg bizonyiczam, Hogy az elsô vilagnac teremteie ne legyen: Mind azon által imadando Iſten legyen.

FELELET. Semmi könnyeb mint aſzt bizonyitani. Philip. 2: A Chriſtus Iſtent, ki ônnenmagat meg alaſzta, és ſolgai abrazatot fel véuén, maga viſſeléſsében és haſonlattoſſagaban talaltattot mint egy ember, és engedelmes lêt mind à kereſztfanac halalaiglan. Ezért eſzt az Iſten fel magaſztalta, és olly nęuel aiandékoſzta meg, melly

minden

minden neuec felette vagyon, Hogy mindenek-
tôl imádtaſséc, ésminden nyelw ô felôle valláſt
tegyen. Vallya nyiluán Caroli Peter, Hogy az
Attya Iſten legyen, mennynec fôldnec teremtô
ie, ki á Chriſtuſt (Ki azért Iſten, hogy Iſten-
nec formaiában vagyon) fel magaßtalta, és ne-
uet adot ônekie, és akaria, hogy ôtet imádiác, és ô
(Nem amaz egy ômagatol valo latathattlan, ßen
uedhettlen Papanac Fia, Ki ſenkitôl ſemmit nem
vôt) Iſten legyen. Nyiluan meg kel Caroli Pe-
ternec engedni, Hogy à Chriſtus Iſten, ki amaz
Iſtennec formaiaban volt, és ßolgai abrazatot
vôtt fel, meg aláßta ônenmagat, meg holt, fel
magaßtaltattot, és neuet vôt, hogy minden tęrd
ônękie meg haiollyon: Hogy ez más legyen at-
tol, à ki ezeket ô nekie adta: Es hogy Iſten le-
gyen ez. Pal Apaſtol ezokaért nyiluan tanyit-
tya, Hogy az Attya Iſten imádtattic és tißteltet
tic, vgy mint ômagatol valo Iſten: A Fiu pe-
dig, vgy mint kinec az Attya mind ezeket adta.

Tudom, Hogy Caroli Peter nem tagadia,
Hogy más legyen az Attya attol, à ki az At-
tyanac elſôßůlete, Es más legyen, à ki be ho-
zattattot, attol à ki ôtet be hoßta à fôldnec kereg
ſegere. A ki be hozattattot, auagy ßůlettet, ve-
lůnc valo Iſten, Nem mennynec fôldnec terem-
tôie, Hanem annac az ô Fia. Imadtattic kedig
az Attya Iſten, mennynec fôldnec teremtôie,
Mellyet Caroli Peter minden ô Pápas Kalandoſ
ſaual valnac. Imádtattic kedig az Iſtennec elſô
ßůlette, az Velůnc valo Iſten is, mellyból nyil-
uan vagyon: Hogy egyic imádtattic, ki teremtô

Isten. A masic pedig, ki nem menynec és földnec teremtőie. De miképpen azért az Attya és à Fiu kęt Isten ne legyen, és miképpen a kettő e-egybe nem ſamláltathattic, Oda fel vilagoſon meg mutattam, és meg magyaraſztam.

Iohan. 5. nyiluan vagyon, Hogy más az Attya, ki à Fiunac adta az itélettet, és à tiſztelettet. Annac az ő tiſteſege és dűczőſſege ő-magaban vagyon, és őmagatol: Ennec pedig à Fiunac amattol. Tiſteltettic és imádtattic az Attya: Tiſteltettic és imadtattic à Fiu is, à Nazareti Ieſus: De kűlembſeggel és meg valaſztaſſal. Hogy kedig az Attya és à Fiu Kőzet nagy kűlembſeg talaltaſséc, A Chriſtuſnac vallaſtétele meg bizonyittya, Holot eſt mondia: Az én Attyam nagyob én nalamnal, Es mindeneknęl: Iohan. 10. 14. Ha mindeneſtől fogua az Attya és à Fiu kőzet egyeneſſeg vagyon: Hát à Fiu is nagyob az Attyánal, miképpen Pápa Kalandos tarſod Cegledi Győrgy à Feieruari diſputatioban meg valla, monduan: Hogy miképpen à Fiu fűg az Attyatol: Azonképpen az Attya is fűg à Fiutol: melly ſzép vallaſſal, ſzép neuet is találla maganac: Mert egéſz az orſzagban Pendet Győrgynec neuezic.

Ioh. 6: Chriſtus Wrunc igy ſol: Allá ſállottam menyből, Hogy annac akarattyat, à ki engemet el kűldet, meg tekéllyen. Ha egyenettlenſeg nem talaltattic az atya és à Fiu kőzet: Hát az attyanac is aſt kel mondani: En is allà ſallottam menyből, hogy meg tekéllyem az én fiamnac akarattyat, à ki engemet el kűldet: De ezeket ſemi-

képpen

pen az Atya nem mondia, sem mueli: Ezokaert talaltatic egyenettlenseg az Attya és à fiu kőzet.

Auagy mikor Christus Wrunc kőnyőreg: Attyam: Ha lehetséges, Ved el è pohart tőllem: Mind azon altal ne legyen vgy, mint én akarom, Hanem mint te. Ezent kellene az Attya Istennec is mondani, Hogy ha egyenettlenség nē volna az Attya és à fiu kőzet: De az Attya nem mondia: En fiam, ved el à pohart tőllem, Es ne legyen vgy, à mint én akarom, hanem mint te,

E meg mondot és magyaraßtattot Istennec igeiéből vőt bizonsagokbol nyiluán vagyon; Hogy à Fiunac és Attyanac kűlembező és meg valaßtot imádkozásnac formaia legyen. Mert amaz Iesus, ki az Attya Istennec iobian vlt vala, kinec ßent Istuan kőnyőrge, monduán: Wram Iesus, ved hozzád az én Lelkemet, nem amaz Attya Isten vala, mennynec földnec teremtőie, Hanem ha az Attya Isten is ál, és egyic Isten à masiknac iobian vl: Mert hitűnknec ága eßt mutattya, Hogy az, à ki meg holt, és fel tamadot, Hogy az vl auagy ál az Attya Istennec iobian.

Sabadon immár Caroli Peter Dauid Ferentz vallassa mellé álhat, és el hatthattya à czuffolkodast à quintum euangeliom felől, mellyben ő az ő Kalandos tarsaival egyetembe Sabadon feredic, fel feytuén az Istennec igeiénec igassagat, az ő hitsagos sophisticalassaual és Papáskodassaual.

Dauid Ferentz az ő erőtlenseget esmeri: De mind azon altal az Istennec igassagat, mint Caroli Peter ellen, mint à tőb. Papazo Sophistac

ellen az Istennec segétsegeuel, oltalmazni akaria.

Ha az Varadi Disputatioban semmit nem bizonyithattot: Még nem rõuidült meg az Isten nec hatalmas keze, Ki vagy õ altala, auagy más altal, kit arra akar valaßtani, az õ igassagat és tißteseget meg tudia oltalmazni: Czac vdõnec elõtte à gyõzedelmet ne énekelyétec, Mert à tű keuély legteknec vége ßégyen és ßidalom leßen. De nyiluan vagyon à Disputatio kinyomtatuan, melly felõl nem mondhattyatoc, hogy hamissan meg nyomtattuc volna: Mert minec elõtte à nyommashoz kezdettűnc volna, à Felséges Feiedelem à mű kegyelmes Wrunc meg akarta látni, és meg oluasta az õ fõ népeiuel egynyihanyal, és õnnen kezéuel notalta az exemplart, és hozzà tõt, à mi õnęki eßébe iutot. Vgyan io, hogy nem egyedõl voltatoc à Disputatioban: Mert ßabadon beßéllenétec mindent à tű kéuánsagtoc ßerént: De nem lehet: Mert tõb es soc iambor volt rayta: Azoc tudiác, ha Dauid Ferentz bizonyitot valamit, auagy nem. De vgy tetzic tű viuétec à ßalma koßorot haza.

De még is nem ßűnnic meg Caroli, Hanem igen forgattya magat à bay viadalban, Es aßt veti. Hogy ha kűlemb modia vagyon az Attyanac ea à Fiunac az õ tißteletekben, és]nekiec valo kõnyõrgésben, Tehat ketfęle hit is leßen.

FELELET. Carol Peter Doctor léuén, es fõ tanyito, czodalkozo m, hogy eßébe nem veßi. miképpen à ßent iras meg mutattya à kűlemb seget à hitnec az egy Attya Istenben, és à Christusban. Miképpen à kõnyõrgés nem volt à Chri

stus

ſtus hoz az ô teſtamentomban: Azonképpen à hit ſem volt. Az wy Teſtamentomban tanyittatnac à hiuec, Hogy à Chriſtusban hidienec. Lasd meg, Iohan. 6. 14. 17. Acto. 11. 16. 26. Rom. 1. 16.

Ha kedig eſt veti Caroli Peter: Hát nem vđ uőzzűlhettec az ô Teſtamentombeli attyac. Megfeyti Pal Apaſtol ez ellen vettéſt, Galat. 3: Minec előtte el iőt volna à hit, A tőruény allat őreßtettűnc vala, be reckeßtetuén abban à hitben mellynec meg kel vala vđőuel ielentetni. Latodé Hogy az Ieſus Chriſtusban valo hitnec, ki ackor nem vala, meg kel vala ielentetni?

Hogy pedig Pal Apaſtol, egy kereßtſéget, egy hitet neuez, Euel meg nem ronttyt à Chriſtusban valo hittet, melly az wy teſtamentomé Az Attya Iſtenbe valo hittet, Melly mind az ô, s mind az wy Teſtamentomé, Hanem inkab erősíti: Mert az wy Teſtamentomban, à Chriſtus által mindenec be tellyeſitőttenec: Es ki à Chriſtusban hißen, Nem à Chriſtusban hißen, ha nem abban, á ki őtet el boczátta. Es miképpen Chriſtus Wrunc mondia, Iohan. 14: Hißtecké az Iſtenbe? En bennem is hidietec: Mert az én bennem valo hit, Az én Attyamban valo hit: Lásd meg, io Caroli Peter, á ßent iráſnac igaz follyaſſat, Es ne karomllyad az Iſtennec igaſſagat. Mert azon munkaual, és ſockalmáltabban, Caroli az Euangeliomat keuethet, Hogy nem à te miſſagodat.

4. Negyed okat, à miért az ember Chriſtuſt nem kellyen imádnunc, eſt vetti Caroli Peter,

Hogy annac mindenhatoñac kel lönni, kit imad ni akarunc.

FELELET. E ßegény vac, vgyan nappal az vilagoſſagban meg ötközic, meg eſmeruén az ö Közbeiáro Chriſtuſſát, kinec minden hatalom mennyben és földen adattot. Es miért hogy à Papaual egyßt ronttani akaria az ember Chriſtuſt, Ennec minden hatalmat el veßi. O Wram Jeſus Chriſtus, Iſtennec egyettlē egy Fia, Ki hatalmot vöttęl tölle menyben és földen, Tèrits meg à tégedet karomlokat, Es à te ßent Attyadnac méltoſagánac meg ronttoit: Hogy à te Attyadnac és Iſtenednec eſmeretire teriteſſenec ez ö vndoc és fertelmes Babelekből: Hogy el hagyuán az Antichriſtuſnac ſoc réti baluányokat, tégedet, kit az Attya ez vilagra boczattot, és meg ßentelt, Hogy mű Iſtenünc, ßentſegünc, és valczagunc legyen, tißtelheſſenec igazan, Es te általad à te ßent Attyadat, az egy bizony és felſēges Iſtent: Amen.

Ezekből immár nyiluán vagyon, Hogy az ember Jeſus Chriſtus igazan imadtattic: Nem azért, hogy azon teremtö és termēßet ßerént Iſten volna, ki az Attya: Mert eßt az Iſtennec igéie ſoholt nem bizonyittya: Es à minemű bizonſagokat Caroli Peter elö hoz à Chriſtuſnac tißteletiről, és ö nęki való könyörgéséről, Eßt à mű vallaſſunkat bizonyittyac, Es az ember Közbeiaro Chriſtuſt magaßtallyác.

Hogy pedig Caroli Peter vtolßor neminemű okoskodaſſockal ronttani akaria, Hogy à Chriſtuſt nem vgy mint közbeiárot imádiuc: Nem

En

En velem, Hañem Christus Wrunckal, és az egéß ßent iráſſal vőt bayt fel. Mert à miképpen vallyuc Iſtennec Fianac lőnni, és mű Kőzbeiáronknac, à hitnec regulaia ßerént, és az ő igaz eſmereti ßerént, Tudiuc, Hogy kellyen imádnunc, és őnekie kőnyőrgenűne.

Az elſő okoskodaſra, az egyenlő tißtelettről az Attyaual, meg feleltem: Es Iohan. 5. à minęmű bizonſagot forgattot, arra is meg feleltem.

Maſodßor, A kęt hittről, mellyeket mondia, hogy kőuetkőznec az nem egyenlő imadaſban, mit kellyen ęrtenűnc, A ßent iráſnac igaz, follyaſſát meg mondam.

Nyiluán valo hamiſſag, Holot aßt forgattya Hogy ha vgy kőnyőrgűnc őnęki, mint Kőzbeiáronac, Hogy ő tőlle ſemmit nem kérhettűnc és vehetűnc. Sőt inkab meg fordiczuc eßt az okoskodaſt: Miért hogy mű Kőzbeiáronc à Chriſtus Es mindeneket az Attya Iſten ő érőtte, és ő álta la ád műnękűnc: Sinte azért ad ő mindeneket mindeneknec, à mellyeket az Attya őnękie adot Hogy az ő bőwſegéből minnyaian veheſſűnc, és meg elégitteſſünc.

Lattya kedig és vgyan meg tapaßtallya eßt az igaſſagot Caroli Peter: Mert láttya à kűlemb ſeget, hogy az Attyánac kőnyőrgűnc à Chriſtus neuében: A Chriſtuſnac kedig nem az Attyánac neuébē: De è mellél el vgric, és aßt mondia, hogy ez legyen az Attya Iſtennec decretoma: Mint ha ez decretū fel forgatna à kőnyőrgésben ez imád kozásban valo kűlembſeget, auagy az attyat fiuua

Auagy

Auagy à Fiat Attyaua valtoßtatna. Halaloc à Papai Sophiſtaknac à kůlembſéget az Attya és à Fiu kőzet meg mutatni: Mert ſoha meg nem tu diac hamiſsitani: Hanem, az egy kőzenſéges Iſteni terméßetre, éskůlembező tulaydonſagokra kel futnioc, Es kętképpen valo hamis iedzéſſet az egy Iſtennec, neha állatért, neha ßőméllyért kel elő venniec.

Caroli Peternec vettéſsinec ellen valo feleletemben végezettre erről is akartam à kereßtyéneket intenem, Hogy amaz igeket, Heb. 1: viſſel mindeneket az ő igeienec hatalmaſſagaual, Caroli vakmerő képpen idegen ęrtelemre tekeri. Mert miképpen az Attya Iſtennec miuoltanac terméßetinec kimetzet béllege: Azonképpen annac az Iſtennec hatalmas igeiéuel hordoz mindeneket, Miért hogy azoc, à mindenec, azokra néznec, à mellyeket az attya őnekie adot, Semmiképpen valaßtás nęlkůl ki nem terießthetti ez igéket. Es ha ßinte aßt à hatalmas igét à Fiurol magyarazza is: Semmiképpen nem kőuetkőzic abbol, Hogy az első vilagnac teremtőie és taplalo-ia lőt volna ackor. Mert Pal Apaſtol arrol à Fiurol ßol, ki az vtolſo v̊dőben adattot můnękůnc.

Semtelennůl tekeri pedig és vißßa magyarazza az én ęrtelmemet, Hogy én az Attya Iſtent az wy Teſtamentomban valtozoua teßem. Mert ez vallaſſom: Miképpen az ô teſtamentomba egyedől minden ſegétſég nęlkůl mindeneket teremtet: Azonképpen mindeneknec is gondiat viſelte, hordoßta és taplalta azokat, Az wy teſtamen-

mentomba kedig. à miképpen ezen Attya Isten az ő Fia által mindeneket wyonnan teremtet: Azonképpen à Fiu az Attyatol adattot ő nekí hatalmaual és igéuel mindeneket czelekedic, és mindeneket hordoz és vissel.

Ha pedig vagy Caroli Peter, vagy egyéb valaki az hiuec közzűl Varadon más értelmet vetenec volna az én predicaciombol, Imè értic most immár, és meg itélhettic, Hogy Caroli Peter az önnenmaga árnyékaual hárfol. Mostan kedig legyen elég az ellenkező félnec ellen vettés sekre valo feleletben. Lássuc meg immar az ő tudomanyoknac, és à mienknec külembséget.

A NEGYEDIKRŐL.

NYILVAN vagyon mindeneknél, attyam fia kereßtyén, hogy ebben ez vetélkedésben mind à két réß mindenic az ő tudomanyat és sententiat auagy értelmét igyekezic meg bizonyitani az Istennec igeiéből. De miért hogy à két értelem, A Papásstocké, az Harmas allatos es ßőmélyes Isten felől, Es à kereßtyenecké, az egy felséges Attya Isten felől, és ennec az ő Fia à Nazareti Iesus felől, Es ezeknec lelke es mindenhato ereiec felől, minden képpen ellenkeznec egymassal, mint à tűz à vizzel, Auagy à sötétség az vilagossaggal: kőuetkőzic belőle, Hogy mind à két értelem igaz nem lehet, Hanem nyiluán egyiknec hamisnac kel lőnni, mellyet is kel mutatni: Hogy à ßent irásnac igaz follyassat nem kőuetí, Es à bizonsagokat, mellyeket elő hoz az

vélekedeſsénec auagy ęrtelménec meg erőſſitéſſe re, hogy ellenkőzzéc az igaſſaggal, Erőßackal vonnataſſanac, és az ő igaz ęrtelmekből ki tekerteſſenec: Az egyic fęl pedig az igazat kőueſſe, Es az egéß deréc ßent iraſnac fondamentomara épiczen,

Mert è nyiluán valo dolog, hogy è kęt ellenkező vallaſſoc egyßers mind igazac nem lehetnec, Es egyßers mind meg nem álhatnac: En, En, egyedől vagyoc, Es én kőuűlem tőb Iſten ninczen: En egyedől vagyoc, Es ſenki én velem. Oßtan à maſic: En egyedől nem vagyoc, Hanem, maſod magammal vagyoc, Az az, Harmas vagyoc, Eſmet: En egyedől vagyoc Tőb és más ninczen: Oßtan: En egyedől nem vagyoc: Hanem tőbben vagyunc, Mert harom ßőméllyec vagyunc, Es harom kűlembező tulay donſagoc, s'egy Iſteni állat.

Azonképpen egy az Iſtennec fia, kit az Attya Iſten nękűnc aduan, egyßer ßűlettet ez vilagra, Miért hogy egyßer ßűlettetnec mondattatic is à ßent irásban: Iohan.1: Az Iſtent ſoha ſenki nem látta: Az egyßer ßűlettet Fia, ki az Attyanac kőbelében vagyon, ő magyaraßta meg műnękűnc. Ez ellen aßt vallyac à papaſſoc: Nem egyßer ßűlettet Fiu, Hanem kętßer. Előßer őrektől fogua, Az elſő ßőmélynec, az Attyanac allattyabol, annya nęlkűl: Maſodßor ßűlettet vdő ßerént annyatol, attya nęlkül.

Azonképpen à ßent Lélec az Attya Iſtennec, és à Chriſtuſnac Lelke és mindenhatoſſagoknac ereie. Ez ellen vallaſt teßnec à Papaſſoc: Hogy

à ßent

à ß: Lélec nem az Attyanac és à Christusnac lelke: Hanem, Hogy ŏmagatol valo Isten, A ßŏméllyec kŏzet az egy Istenben harmadic kůlembezŏ tulaydonsag, ki állattyaban à kettŏuel egy Isten. Sŏméllyeben pedig más. Itéld meg te, kereßtyén ember, Ha más ßŏméllyében, Es ŏmagatol valo Isten, hogy hogy lehessen ez, hogy az Attyanac és à Christusnac is Lelke lehessen? Bizon è kettŏ ellenkŏzic egymassal, Es egyiknec nyiluan hamisnac kel lŏnni.

Hogy ezokaért è kęt fęlnec tudomanyoknac igassaga és hamissaga nyiluan kimutattassec, Imè mindenic fęl minęmů fondamentomra épit, és miképpen és miuel bizonyit, elŏ ßamlállom.

FONDAMENTOma, à Prophetaknac, Christusnac és Apastoloknac.

Minec vtanna Adam el esset volna, Az Attya Isten az aßßonyiallatnac maguat meg igére, kinec altala ŏmaganac az emberi nẽzettet meg békéltotte, az ŏ Fianac vérénec ki ontassa altal mindeneket, menyben

FONDAMENTOma à Papa Antichristusnac, és annac ŏ Conciliominac.

A tellyes ßent Haromsag, Tudni illic, A harom ßŏmélly, Attya, Fiu és ßent Lélec, Az Adamnac esseti vtan, eßt végeßte, Hogy ŏ kŏzzůlec à masodic ßŏmelly, az ŏrŏcké valo Logos és Fiu Isten, venne fel à testet, és az altal, mint egy eßkŏz altal

ben és földen wyonnan köz altal, tekelleńe meg teremte, fel épite, és egy ezelyre hozza.

à mű vduősségünket, Mert à teremtés, valaßtás &c egyenlő mind à harom ßömélynec.

Mindenic fęl az ő fondamentomara épit: De nagy kűlembsséggel. Mert azoc, kic à Prophetac, Chriſtus Wrunkat, és az Apaſtolokat kőuetic, Az Iſtennec egy ágyá, nyiluán és bizonyos igéuel bizonyitnac: A máſic fęl kedig homallyoſ ſockal, és ollyannockal, mellyec ki tekerttetnec az ónnen follyaſſokbol, és az igaz fondamentom ellen magyaraßtatnac. Hogy ez meg bizonyitaſſec, Es à kereßtyéneknec ßömec eleybe hel lyheßteſséc, mindenic fęl az ő fondamentomat mikeppen bizonyíttya, elő ßamlálom.

AZ ISTENNEC IGEIÉBŐL VŐT nyiluan valo bizonſagoc, mellyec à Prophetaknac, Chriſtuſnac, és az Apaſtoloknac fondamentomat erősitic.

Az egy Iehoua Iſten, mínec vtánna Adam el eſſet, A ſonyallatnac maguabol (Nem az ő allattyabol) igérte az vduőzítőt: Geneſ. 3.

Az igéretnec magyarazattya.

A Kégyo, az Ördög: Apocalip. 12. Sapiens 2. 2. Corinth. 11.

A Kégyonac magua, Az Iſtentelenec: Matth. 3. Iohan. 8.

Az

Az Aſſonyallatnac magua, Az Ieſus: Galatth. 4. Apocalip. 12.

Az aſſonyallatnac magua rontotta meg à Kégyonac à feiét: Iohan. 12, 14, 16. 1. Corinth. 15. Coloſſ. 2.

Az ördegec vallyac, Hogy az Ieſus öket gyöttreni és veßteni iöt el: Matth. 5. Marc. 1. Luc. 4. 8.

A Kégyo Chriſtus ſarkat ebben mardoſta, Hogy az Iudáſt arra vitte, hogy ötet el arulta: A Sidokat pedig, hogy ötet fel feßitöttec, Luc. 22. Iohan. 8. Moſtan kedig az ördegnec ßüntelen valo hadakozaſſa vagyon à Chriſtus teſténec tagiai ellen: Luc. 22. Ephe. 6. 1 Pet. 5: Apocal. 12.

Maſodßor, Vgyan ezen igértettet Abrahamnac az ö maguabol: Geneſ. 12.

Harmadßor, Iſaaknac az ö maguabol: Geneſ. 26.

Negyedßer, Iacobnac az ö maguabol Gen. 28.

Az Abrahamnac töbt igéretinec magyarazattya: Galath. 3. Rom. 4.

öttödßer igértettet az Iſrael népének: Deut. 18. Ez iöuendö mondáſt Chriſtus ömagarol magyarazza: Luc. 7. 24. Iohan. 5. Philep is Chriſtusnac tulaydonyittya. Iohan. 1. Cleophas: Luc. 24 Peter Apaſtol: Acto. 3. Pal Apaſtol: Acto. 28. A Sido kößség: Matth. 21. Luc. 7. Iohan. 6. 7.

Hogy à Chriſtusban bizonyittatot meg, Hogy az ö ßaiában adattot az ige, Es azokat ßolta, à mellyeket az Attya önekie paranczolt, bizonyittattic: Iohan. 3, 7. 8. 12. 14. 15. 17. Ezért mondattic Logoſnac, Iſten IGEIENEC,

Iohan. 1. Apocalip. 19: Mert Istennec beſzédét mondta és ſolotta: Iohan. 3. Es az ő beſzédében méltoſag vala: Es beſzédében hatalmas vala: Luc. 4.

Hatodſzor, igértettet Dauidnac az ómagualol: 2. Sam. 7. 1. Paralip. 17. Ez az igéret az wy Teſtamentomban magyaraſtattic à Chriſtuſra: Matt. 1. Luc. 1. 3. Acto. 2. 13. Rom. 1. 9. 2. Timot. 2. Heb. 7. Ianos Apaſtol is bizonyittya: Apoc. 5. 22. A Phariſeuſoc: Mat. 21. Mar. 12. Luc: 10. A Cananeabeli aſzſzonyiallat: Matt. 15. A vakoc: Matt. 9. Mar. 10. Luc. 18.

Hogy az Ieſus à Sidoknac Kirallya legyen Gabriel Angyal Bizonyittya: Luc. 1. A felléges Chriſtus ómaga: Matth. 25. Mar. 15. Ioh. 18.

Dauidnac tőtt igéretben mondattatic: Ez az én neuemnec hazat épit. Melly legyen az à ház, Chriſtus ómaga meg magyarazza: Matt. 16. Pal Apaſtol: 1. Corint. 3. 2. Corinth. 6. Epheſ. 2.

Ennec è haznac fondamentoma és ſegelet kő ue, à Chriſtus: 1. Corinth. 3. Pſal. 118. Matth. 21.

Azon Dauidnac, mikor mondattic: En ónéki attya leſzec: Ő pedig Fiam. Meg bizonyittattic Gabriel Angyaltol: Luc. 1. Az Atya Iſten ónenmaga magos menyből: Matt. 3. Luc. 3. Kereſztelő Ianos is bizonyittya: Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3. Iohan. 1. Chriſtus wrunc ónnenmaga, Matth. 26. Mar. 14. Luc. 23. Iohan. 3. &c. Peter Apaſtol: Iohan. 6. Matth. 16. Acto. 3. 2. Pet. 1.

Hettedſzer, vgyan azon igéret Achas Kiraly nac Iſaias Prophetatol elő ſamlaltattic: Iſa. 7. Meg magyaraſtattic à Chriſtuſrol: Matth. 1.

Az ő ſo

Az ő foganttattaſſanac modiat az Angyal magyaraßta: Matth. 1. Luc. 1.

E nyiluan és bizonyosképpen az egéß ß. irasban bizonyittattic meg. Laſſuc meg immar, miuel bizonyit à Romai nagy Sůle, az ő pisleniuel.

BIZONSAGOC, MELLYECKkel à Romai Papa Antichriſtus az ő Concilíomiual az ő erőttlen fondamentomat igyekőznec épiteni és erősiteni.

Geneſ. 1. Az Elohim teremte à menyet és à földet: De ez az Elohim, ſockaſagnac igéie: Azért bizonyittya, Hogy à Haromſag Iſten teremtötte à mennyet és à földet.

Geneſ. 2. Teremczűnc embert: Es az Iſten embert teremte.

Geneſ. 3. Imè Adam vgy lőt mint egyic mű közzűlűnc.

Geneſ. 14. Iertec, Állyunc alla, és elegyitſuc meg, auagy haboritſuc meg az ő nyelueket.

Iſai. 6. Kit boczaſſunc, ki megyen el mű nękűnc. Ezeket aßt mondiác, hogy à Chriſtuſrol magyarazza ßent Ianos: 12. Pál Apaſtol pedig à ßent Lélekről: Acto. 26. Ezekből hozzac ki immár à kőuetkőzéſt, Hogy à harom ßőmélly egy Iſten legyen.

Ioſue kőnyuénec vtolſo réßében: Nem ßolgal hattoc az Iſtennec: Mert ßentec.

Ierem. 23: Elő Iſtennec, Az az, Sent Haromſág,

Viſgáld meg, kérlec attyamfia kereſztyén; és lásd meg, Ha Haromſag Iſtent talalß è bizon

ſagok

ſagokban. Kőuetkezéſſekből akariác bizonyitani: De ſzépen illic hozza, Mint à bot à tegezbe.

Hogy kedig Chriſtus őrőktől foguán valo Iſten legyen, és azon, ki az Attya, ecképpen akariác bizonyitani.

Iohan. 40. Mondmeg az Iuda varoſsinac: Imè, à tű Iſtenec el iő: Imè az Iehoua. Ezec ez igéc (vgy mondnac) az wy Teſtamentomba mondatnac à Chriſtus felől: Matth. 3. Marc. 1. Apocal. 22. Iohan. 10.

Iſa. 43, En vagyoc az Iehoua, Es en kőuű lem tőb Iſten ninczen: Szolgaltattal én velem à te bűneidben. Ez igéket Pal Apaſtol (vgy mondnac) à Chriſtusrol magyarazza: Philip. 2. Iſaiaſnac 25. 28. 45. Oſe. 12. Malach. 3 mind à Chriſtusrol magyaraßtatnac: Kőuetkőzic hat (vgy modnac) Hogy à Chriſtus őrőktől fogua legyen, és azon Iſten, ki az Attya: Szép lőues: Tűl lőttéc, Ide ál az aiáual.

Ezec melet veßtegettic, és ſarkabol ki vttic ſzent Ianos Euangeliomanac első Réßét, Col. 1. Heb. 1. és zur zauart czinalnac. Aßt vallyác, Hogy è legyen az őrőc életnec fondamentoma. Nyiluán valo irásbol kellene aßt meg bizonyitanioc, Nem kőuetkezéſſekből, Mellyec az egéß derêc ſzent iráſnac fondamentoma ellen hozattatnac be tőllec.

Ha egybe vetted az ő tudomanyoknac, az Iſtennec igeiéből vőt igaz értelemmel: Szinte azonképpen az ellenkőzéſt nyiluan meg ittélhetted: Miképpen è rőuid iedzésből meg tetzic:

ASO-

A SOPHISTAC-nac vallaſſa.

1. Egy kőzenſéges Iſten, auagy Iſtenſeg, mellyben harom kűlembező tulaydonſagoc vadnac Tudni illic, Attya, Fiu és ßent Lélec.

2. Ez egy kőzenſéges Iſtenſegben, Harom kűlembező tulaydonſagoc vadnac, Melly haromſagos Iſten őmagaban: De azért nem harom Iſten, az egy kőzenſéges Iſtenſegért.

3. Az Attya Iſten nem mindeneknec kutfeie, Sem mindeneknęl fellyeb valo: Hanemtulaydonſag, az Iſtenben, auagy az egy Iſteni termé ßetben.

4. A ßent Lélektől fogantattot, és ßűz Mariatol ßűlettet Fiu, nem Iſtennec ſaiat és terméßet ßerént valo Fia: Hanem à maſic, az őrőcké valo Logos, ki ebben à Ieſusban, à Maria ſiaban lac-

A KERES'TIÉNEK-nec vallaſſa.

1. Egy Attya Iſten vagyon, honnét mindenec vadnac, Es ſemmi ő kőuűle, Es ő nalanęlkűl ninczen.

2. Az egy Attya Iſtenben ßánttalan tulaydonſagoc vadnac: De azért egy ſem Iſten azoc kőzzűl: Hanem az egy bizony felſéges Iſtennec tulaydonſagi.

3. Az Atya Iſten mindennec kutfeie, Es mindeneknęl fellyeb valo, Azért czac ő hozza illic az ALTISSIMVS és Felſéges nęw

4. Iſtennec egy fiia vagyon, az Ieſus Chriſtus Hittűnknec vallaſſa ßerént: Es hißec Ieſus Chriſtusban, az ő egyettlen egy Fiaban, mű Wrunkban: Ki fogantattot ßent Lélektől, és

kic és ő vele egyessült. 5. A ſent Lélec őmaga tol valo Iſten: Noha à ſent irásban nem annac neueſtettic.

ſülettet ſüz Mariatol. 5. A ſent Lélec Iſten nec mindenhato ereie, és Hatalma. Luc. 1. A ſent Lélec te read ſál, Es à Felſégeſnec ereie meg kőrnyekez tegedet

A kinec à Kegyelmes Wr Iſten látáſſra valo ſőmeket, és hallaſra valo fűleket adot, meg tudiac probalni à Lelkeket.

AZ ŐTTŐDIKRŐL.

Mellyben kęrdéſſec vadnac, mellyeckre Caroli Peter tartozic felelni.

Miért hogy Caroli Peter az ő iraſſaban és tompa predicatioiban őmagat igen bőlcznec itéli, melly almodozodaſſat euel meg mutattya, Hogy nem czac tiſztattalan beſzédeckel és ſőrnyű ſidalmockal gyaláz műnket, és ſidalmazza kereſztyéni vallaſſunkat: Hanem aual is kérkőſic, Hogy ő io Sido és Gőreg, és ieles Deac, Műnket pedig pad allà butad, mint kic ſemmit nem tudunc. Mit monthattunc? Ha ő az iambor mindent tud: Tehát az à iele, Hogy mű ſemmit nem tudunc, Mert ő előttűnc el tanoluan mindeneket, Semmit nem hagyot műnękűnc. Mint Eſopus is mondia, mikor az ő bolond tarſaidt kęrdic vala, Mit tudnanac? Es őc aſt feleltéc volna, hogy mindent tudnánac.

De nem

De nem ezac euel mutatta meg az ő mindentudaſſat: Hanem nagy ſoc kérdéſſeket is tapaſtot egybe, Es azokat hánya elönkbe, monduán: Ezekre felellyen Dauid Ferentz &c: Euel pedig eſt ielenti nyiluán, hogy az ő feiében ő immár győzedelmes, és hogy immár ő ué à diadalmas koſoro: Mert az ő álmodozaſſa ez, Hogy vgy tapaſtotta és egybe kente az ő Kęrdeſsit, hogy vgyan ſenki azokat meg nem feythetti.

De nem az itt à fő pont és kęrdés, Kiczoda tudos, és kiczoda io Sido &c. Hanem, Kiczodanal legyen à Kegyelmes Iſtennec eſmeretinec draga aiandékia? Es kinęl legyen az ſent iraſnac igaz ęrtelme? Kiczoda kőueti à ſent iraſnac magyarazaſſaban annac az ő igaz follyaſſat? Eſt pedig immár bőwſegeſen meg bizonyitottam, Hogy mű igazan magyarazznc à ſent iráſt, Es hogy à mű magyarazatunc ſoholt nem ellenkőzic à ſent iráſſnac igaz follyaſſaual, Es hogy egy hitnec agaual, melly az ſent irásban igazán fondalua vagyon, ſem viaskodic: E mellet pedig viſſontac meg mutattam, Miképpen CAROLI Peter, mind az ő Kalandoſſaual, mellyben à Romai Papa Antichriſtus, à nagy Sátán, à fő Kalandos Meſter, hamiſſan él à ſent iráſnac mondaſsiual, és bizonſagiual, Es hogy azokat idegen ęrtelemre tekeri, Nem à ſent Léleknec ſándéka ſerént ki által az Iſtennec emberi meg irtac az iráſt: 2. Pet. 1. Hanem kaba embereknec vélekedéſſee

ßerént, az írásnac igaz follyaſſa ellen.

Immar vgyan azon ßabadſágbol én is kęrdęſſeket tamaßtoc Caroli Peter eleybe: Es miért hogy az ő ueire mindenikre feleltem, és mindeniket megfeytettem, víßontac eßt kéuánom ő tőle is, hogy az én kęrdéſsimre felellyen, Es, ha lehet, mindeniket meg feytczen. De ez ő eleyben adot dio igen kemény: Ezokaért bator Bakos Petertől iskérien verőt hozza, hogy meg tőrheſſe, és egyęb Kalandos tarſaitol tanaczott.

Képtelen dolgoc, mellyekben à Papa Haromſagos Iſtene felől valo vallaſtételnec vndoc hamiſſaga, és ömagaban valo alhatatlanſaga és ellenközéſſe nyiluán meg tetzic, és meg mutattatic.

ELŐSZER.

Az egy közenſeges állatrol, mellyből mint egy kutfőből minden hamis vélekedéſſeket meritic.

1. Ha egy köz Allat, Iſtenſeg, auagy természet vagyon: Sőkſég hogy ſockan legyenec hoza, kiknec köz legyen. Mert à mi köz, Nem egyé az, Mint à tű Kalandos tarſaitoc és frateritec à baratoc mondiác: NOSTRVM EST. Nem enyim. hanem miénc. Ha kedig ſockan leßnec hoza az egy Allathoz, és az Iſtenſeg ſockaknac köz leßen, Hogy hogy lehet tehát, hogy ſoc Iſtenec ne legyenec? Holot tűmagatoc aßt mondiatoc az Athanaſius Barath Símbolomabol, Iſten az Attya, Iſten à Fiu, Iſten à ßent Lélec?

Ha pedig aßt mondod, Hogy nem ßőmely

ßerént

ſzerént Iſten: Azért nem harom Iſten: Miért hogy az Allat czac egy: Es az harom ſzőmélly nem egyéb, hanem czac harom tulaydonſaga az egy Iſtennec, à mint iraſtokban vagyon, és az Vara di diſputatioban diſputalatoc.

Mindiaraſt elmet kérdlec Caroli Peter: Ha à ſzőmélliyec nem az ő ſzőmélliyeſségec ſzerént, ha nem az Allat ſzerént, à mellyben élnec és vadnac, Iſtenec, Hogy hogy mondiatoc tehát á tű Szolo őrőktől fogua valo Fiotokat bizonnyos Iſtennec? Mert à tű vélekedéſtec ſzerént, nem az ál lattol ſzűlettet, hanem az elſő ſzőmélytől, kit azért Attyanac neueſtec. Mert czac Iſten ſűlelhet Iſtent: Ha az elſő ſzőmély nem Iſten ömagaban, Hanem az Iſtennec czac tulaydonſaga, Kőuetkező zic belőle, hogy nem az elſő ſzőmély ſzűlte à Fiat: Mond meg tehát, kiczoda az Attya, és kiczoda ſzűlte? Mert aſt mondiatoc, Hogy ez állat meddő, és nem ſzűl. Annac vtánna az is kőuet kőzic belőle, Hogy à tű Logoſtoc, auagy Szolo őrőktől fogua valo Fiatoc, nem Iſten: Mert az elſő ſzőmélly ömagaban nem Iſten: A tulaydonſag ſem ſzűlhet: Tűkedig aſt iriatoc és tanyittyatoc, hogy az elſő ſzőmély az Attya, az ő ſzőmélliye ſzerént, és nem az Allat ſzerént ſzűlte őrőktől fogua à tű Logoſtokat. Ha ezokaért nem az ő Attyatol vagyon az ő Iſtenſége, Mond meg hol vőtte?

Touabba, Ha á tű harom ſzőmélliyeteknec, Tudnia illic, Attyanac, Fiunac és ſzent Lélecnec, Mellyeket tű iraſtokban és tanyitaſtokban neha ſzőmélliyeknec, Neha az egy Iſtenbe valo

harom kůlembező tuláydonſagoknac neueßtec, az Allat auagy Iſteni terméßet kőz: Hogy hogy lehetnec ezec harmon egy Iſten? haromnac mondiatoc, és mindenic az ő tulaydonſagaual kůlembez à maſiktol: Hogy hogy lehetnec tehát egy? Mert hogy kůlembezenec is egymáſtol, s egy is vgyan azon kůlembezőc legyenec, ſemmiképpen nem lehet. Mond meg Caroli, kiczoda irta meg eßt à titkot à Prophetác kőzzůl, auagy az Apaſtoloc kőzzůl? Latodé, io attyamfia Peter, mint vltettet à nagy ßůle, à Romai Antichriſtus, az gyęgre bennetec.

Ennec vtánna, Ha à harom ßőmélly egy Iſten Miért mondiátoc tehát, hogy ez è harom ßőmelly, attya, fiu és ß. Lelec, harom kůlembező tulaydonſág az egy Iſtenbe? Mert más az egy Iſten, Más à tulaydonſág is, melly az egy Iſtenbe vagyon. Mond meg Caroli Peter: Ki neue annac az Iſtennec, kiben á kůlembező tulaydonſagoc vadnac? Es mond meg, Hol irnac à Prophetác és Apaſtoloc valamit felőle à te Bibliadba: Mert à můtenkbe ſemmit nem talalunc felőle.

Ha pedig az egy Iſtenbe valo három kůlembező tulaydonſágokat, mellyeket Atyánac, Fiunac és ß. Léleknec hitoc, Iſtennec mondiatoc: Tehát immár nem egy, Hanem harom kůlembező Iſten leßen. Mert az Attyat is Iſtennec mondiatoc, ki nem à fiu, ſem à ß. Lélec: A Fiut is Iſtennec mondiátoc, ki nem az Atya, ſem à ß. Lelec: A ßent Lelket is Iſtennec mondiatoc, ki nem az Attya, ſem à Fiu, Gazoly ki belőle Caroli Peter, ha lehet. Mutasd az Iſtennec igeiéből eßt à kereggardomat,

Ha pe

Ha pedig az Attyat, à Fiut és à ßent Lelket Istennec nem mondiatoc, Hanem czac harom kůlembező tulaydonsagoknac az Istenben, Miképpen à tů irástokban nyiluán láttyuc: Tehát mind az Attya, Mind à Fiu, s mind à ßent Lélec semmi leßen, Miért hogy aßt mondiatoc, hogy è harom ßőméllyec nem Istenec, Hanem czac az Istenben harom tulaydonsagoc: Es ecképpen meg tagadiátoc à tůnen Istenteket, mind á Haromsagot, mind à négyseget: Noha nyeluel vgyan vallyatoc.

Ha kedig à harom kůlembező tulaydonsagokat, az Attyát, à Fiut, és à ßent Lelket az egy Istenben mondiátoc lőnni, és Isteneknec mondiátoc: Tehát nemde à harom kůlembező, à negyedic kőz Istenbe leßene? Bezeg ez igen rétes Isten leßen, ki felől á Prophetác, és az Apastoloc semmit nem tudtanac: Mert az ő irássokban soholt nem emlekőßtenec ő felőle. Ha pedig à te Bibliadba talalß valamit felőle, io attyam fia Caroli, Ielents meg můnękůnc is.

Ha ez è harom ßőmélly, Atya, Fiu, és ß. Lélec egy Isten: Tehat tů vattoc à Sabellianussoc, és méltatlankenitec mů réánc az eretnec neuet: O ka imez: Mert az egy Isten, Neha Attya leßen, neha Fiu, neha ßent Lélec: Es ez tů Istentec vgyan egy leßen, De harom neuů, Mint à tů kalandos tarsaitoc à Papassoc is éneklic, az ő Molochoc melet: Pater Filius, Sanctus Spiritus, tria sunt nomina, omnia eadem substantia, Attya, fiu ßent Lélec, ezec czac harom neuec: De mind à harom czac egy állat. Latodé Caroli miczoda Kalandosba haktál be?

E tů

E tů vallastoc ſerént immár, az, az egy Iſten mikor ſzol, ómaga ſzol, és ómaganac ſzol: ómaga ſzůl, és ómagat ſzůli: Ómaga teſteſsit, és ómaga teſteſsůl: Ómaga ken, és ónenmagat keni: Ómaga boczat, és ómágát boczáttya: Rőuideden, ómaga Iſten, és mindeneket czelekedic: Mert mind Attyanac, mind Fiunac s mind ſzent Lélek nec neueſztettic: Mond meg Caroli, Miczoda Iſten ez, Es hol irattanac effelől valamit, vagy à Prophetac, vagy az Apaſtoloc?

Ha pedig a harom ſzőmély egy Iſten, Mond meg Caroli, Mint álhat meg à tů vallaſtoc, hogy aſt mondiatoc, hogy á harom ſzőmélly, harom kůlembező tulaydonſag legyen az Iſtenbe? Ha minden ſzőmély az Iſtenbe vagyon és Iſtenes, Tehát kőuetkőzic, hogy ez è harom egy Iſten nem lehet, Holot kůlembeſztettitec őket: Ha kedig egy Iſten: Tehát mindiaraſt porban eſsic vallaſtoc, holot eſt mondiatoc: hogy á harom ſzőmélly, harom kůlembező tulaydonſag: Mert ez ec ellenkőznec egymaſſal: Czac egy: Es harom kůlembező. Latodé Caroli, miczoda Kőreggar domba eſtetec be. Hol vagyon Iſtennec igéie ez rétes Iſten felől?

Ha pedig azoc, à harom kůlembező tulaydonſagoc az egy Iſten? A tulaydonſagban harom nem lehet, hanem egy: Ha nem egy? Tehát harom. De ſem egy ſem harom, Azért ſemmi, és czac baluanyozo és hiuolkodo embereknec hitſagos gondolottya, és czac kőltet dolog.

A Nazareti Ieſus Iſten ſianac hiuattatic à ſzent irásban, Matth. 13. 16. 17. Mar. 1. Luc. 1. 3. 9. Iohan. 1. 10.

1.10. &c. Ha ezokaért à harom ßőmélly egy Isten: Tehat à Nazareti Iesus, a tű vélekődestec ßerént, hē az Attyanac auagy az első ßőméllynec hanem az egéß Haromsagnac fia, Sőt à Fiu mind attya, mind Fiu leßen egyßers mind. Mond meg Caroli, hol vagyon ez à rétes és ßűlő Isten meg iruán à ßent irásban? Es hol teßnec à Prophetác auagy Apastoloc valláſt felőle, s'mind ßűlettésse felől? Ha à harom ßőmély egy Isten A tű vallastoc ßerént, Tehát à Iesus is abban az Istenben vagyon: Mert aßt mondiatoc hogy az Isten Logosbol, és az emberből egy Christus lőt, vnione & copulatione personali: Mikor ezokaért à földen iaruán kőnyőrget az Istennec, Matth. 11.26. 27, Luc.23. Iohan.11.12.17.&c Mond meg Caroli, Mint lehetet ez, hogy à Haromsagban is volt menyben egy Isten, A földen is állot, és kőnyőrget? Hanem ha Epiphanius modiára, kęt ßőmélyt czinalß belőle: Egyiket, melly kőnyőrget, A masikat, kinec kőnyőrget: Bizony czoda monstrum leßen ez. Mert Epiphanius eßt mondia, Hogy à kereßtfan kőnyőreguén és monduán: En Istenem én Istenem: Miért hattal el engemet? kőnyőrget volna az ő Isten Logossanac: Ne talám aßt bantta, hogy el ßeckét tőlle. Latodé, Caroli, houa budostatoc az Istennec igassaganac vta kőuűl? Hol ßol à ßent irás è tű vallastoc felől valamit? Semmit nem találß so holt: Vesd tehát à Papánac, az Antichristusnac Hadvigye pokolba: Tęry meg az igassagnac vtára: Amen.

Ha ezokaért à harom ßőmélly, Attya, Fiu

s ßent Lélec attya à Nazáreti Iesusnac: Tehát kőuetkőzic, hogy mind harman ßűlnec: Hova marad tehát Caroli à tű vallastoc à harom külembezŏ tulaydonsagoc felől, Hol aßt mondiatoc, Hogy az Attyaé à ßűlés, és à Fiué à ßűletés? Latodé Caroli, mint vltec à gyégen vallastockal, mellyet álnac emberec találtanac à hamissagnac el fedezéssere?

Aßt vallyatoc, Hogy à harom ßŏmélly kŏzet egyenlőség vagyon, hogy az Attya nem nagyob à ketteinél, hanem hogy mind harman egy enlőképpen egyenlőc. Ha ezokaért tulaydonsag vagyon az Istenben, Tehát mindenben egyenlőség ninczen: Mert à tulaydonsag nem ßenuedi az egyenlőséget: Ezokaért, Auagy nem egyenlőc: Auagy tulaydonsag ŏ benne ninczen. Ha kedig ellenzed Caroli: Tehát agy ßent irást rolla, Mert külemben nem hisßűc.

Ha pedig külembezŏ és kőzelhetettlen tulaydonsag vagyon az Istenben, Mellyec, Attya Istennec, Fiu Istennec, Es ßent Lélec Istennec neuezitec: Tehat ezec nem egyenlŏ, hanem harom külembezŏ Isten lesen. Mond meg Caroli, Hol irtanac à Prodhetác, auagy az Apastoloc è soksagu Isten felől valamit?

Ha pedig à harom külembezŏ és kőzelhetetlen tulaydonsagoc, mellyec az Attya, à Fiu, és à ßent Lélec, az egy Isten: A haromnac az Istenség kőzenseges nem lehet: Mert à tulaydonság semmiképpen aßt nem ßenuedi: Masodßor, A külembezŏc nem illenec egymashoz, Műuel inkáb nem lehetnec egy Isten? Ha pedig te Ca

Caroli

Caroli lehetſégeſnec mondod: Adgy ßent iráſt rolla, és mů is hißßůc.

Tů találtatoc eßt à valláſt à tulaydonſagoc felől: De heaba. Mert à minęmů tulaydonſagot találtatoc az Attya, à Fiu és à ßent Lélec kőzet az Iſtenſegben, Aßt Chriſtus Wrunc fel fordittya és meg hamiſsittya, Iohan. 16. mikor aßt mondia: Attyám, Minden à mi enyim, tiyed: Es à mi tiyed, enyim az. A Sent Lélekről pedig eßt mondia: Nem őmagatol ßol: Hanem az enyimből veßen &c. Latodé Caroli, Hogy hazugſag, és az igaſſagnac el nyomomaſſara talált ßőmfény veßtés az Iſtenbe valo harom tulaydonſag, Mint ßinte az Allat, és à ßőmélly, Mellyekről à ßent irásban ſoholt ſemmi emlekezet ninczen.

Ha pedig è harom, Attya, Fiu és ßent Lélec az egy Iſten: Tehát őmagaban, és őmaga által kel őtet tißtelnůnc, és ſegitſégre hinunc: Mert őmaga mind Attya, mind Fiu, s mind ßent Lélec egyedől. Ha ezokaért è harom ßőmély, Attya, Fiu és ßent Lélec az egy Iſten: Mutaſſa meg Caroli Peter, Ki által kel eßt imádni? Es kiczoda ezec à ßőméllyec előt à Kőzbeiáro auagy à Soßolo?

Aßt mondiátoc tů. Hogy à harom ßőmélly egy igaz Iſten: Mond meg Caroli Peter, hogy leheſſen ez? Mert tudod, Minęmůképpen ßol az irás, Hogy az egy igaz Iſtennec imadaſſa leßen ßent Lélekben, à Kőzbeiáro Chriſtus altal: Ioh. 4.14. Rom. 8. Epheſ. 2. 3. &c: De az Attya à fiu és à ß. Lélec vgy nē imádtathattic: Kőuetkőzic

tehát belőle, Hogy ez è harom ſſőmélly nem egy bizony Iſten. Felelly erre Caroli: De nem tudom mit felelhetnél, ha nem ha Kalandos tarſaidhoz mégy, és ő tőllec kuldulod à Bodog aſſſont, és à tőb Szenteket, és azokat vetted előnkbe. Ha à tű vallaſtoc ſzerént è harom ſſőmély egy Iſten: Mond meg Caroli, Mellynec kel könyőrgeni? Mind az haromnac nem könyőreghetz: Mert ninczen à közbeiaro. E harom ſſőmélynec pedig mindenic Iſten, à tű vallaſtoc ſzerént, és kéuanya è tiſztеſſeget. Ha egyiket imadod: à kettőn boſſſut téſſ: Ha kettőd imádandaſſ: Az egyic hatra marad, és kárt val. Nem kűlemben kezdeſſ itt iarni, Caroli Peter, mint Ouidius Prophetad, Hanem ha Ianuſt, vagy Geriont, vagy Cerberuſt akarſſ az Iſtenből czinalni, Hogy akar mellyic ſſaia egye meg à mézes pogaczat, Azért vgyan mind egy torokban és hasban menny-en. Eneid. 6. &c.

Ha pedig é harom ſſőmélly, Attya, Fiu és ſzent Lélec az egy Iſten: Valamit ez az egy Iſten műuel: aſſt ſem az Attya, ſem à Fiu, ſem á ſzent Lélec kűlen ömagoc nem műuelic: Azért, Nem ezac teremtnec, Egyptusbol ki hoznac, pokolbol ki ſzabaditnac, Bűnt boczatnac &c, Hanem meg is teſteſſűlnec, Vért ontnac, meg is halnac, Fel is tamadnac, Mennyekben is mennec &c: Mert á tű Kalandos Regulatoc ez: Hogy opera d Extra, ſunt indiuiſa: Ezec kedig opera ſunt d extra: No Caroli, felelly ezekre, Had laſſue meſterſeges vſáſſodat: poteris natare è habozo tengerben.

Ha ez

Ha az harom ßőmélly egy Iſten: Tehat őmaga őmaga által ſol, czelekődic, teremt, és mindent műuel: Az ſent irás pedig hamis leſen, melly aſt mondia, Hogy ſent Lelkéuel teremtet: Iſa.40. Es hogy az ő Fia által wyittot, épittet fel mindent: Iohan.1. Epheſ.1. Coloſ: 1.

Ha à harman egyarant teremtnec, Egyptusbol ßabaditnac, és mindent műuelnec: hamis leßen az Iſten mondaſſa, á hol aßt mondia: En vagyoc, Czac én egyedől, ki teremtőttem: Egyedől és ſenki én velem &c, Iſa.43. 44.45. En vagyoc à te Wrad: Nem Wraid: Iſtened: Nem Iſtenid: Exod 20. Deut.5. Az Iſtennec beßéde pedig igaz és meg valtoßhattlan: Iſa.40.45: Mikor egyet mond, Nem kel kettőt àuagy harmat ęrteni.

Eßt is kęrdem, Hogy ha az Abrahamnac, Iſaknac és Iacobnac Iſtene, Amaz harom ßőméllyé, auagy kűlembező tulaydonſagocké egyßers mind: Auagy czac az Attya? Mert ha à harom leſen: Tehát hamiſnac talaltattic à tű magyarazatattoc, Hogy aſt mondiatoc, hogy az Angyal, ki à teuiſſes bokorbol ßolt Moſeſſel, Es Abrahamnac, Iſaknac és Iacob Iſtenénec neueßte magát, az őrőcké valo Logos és Fia volt volna. Ha kedig czac az Attyarol ęrted: Tehat nyiluán valo dolog, Hogy à Fiu és à ſent Lélec hattra maradot. Ha pedig az Attyarol nem akarod magyarazni: Tehát nyiluàn hamiſſan magyarazzod, Es viaskodic magyarazatod ſent Peternec magyarazattyaual: Acto.3.4.

Nagy boſßuſag pedig ez az Iſten Fianac,

á Nazareti Iesusnac, hogy az ő neue allat, idegen Fiat hoßtattoc be az Istennec Gyülekőzetibe: Es hogy az ő tißteseg̃étől meg foßßatoc, Es aßt az idegennec adiátoc: Mert á minęmű Logoßt és őrőcké valo Fiut tű kőltettetec, á ſoha, ſem Fiunac ſem Chriſtuſnac nem mondattattot: Mert ha őrőktől fogua valo Isten, Tehát Chriſtus nem lehet: Mert az Isten á kenő, Es nem az á ki kenettettic. Mert Istennec nem ß̃ükség á kenés.

Ha pedig ez tenęked, Caroli Peter, fogadra nem fér: Mutas meg á ßent irásbol, hogy más fiu is legyen, ki az Nazareti Iesus előt volt &c.

Ha volt és meg láttác őtet ő Teſtamentom ban emberi abrazatban, Tehát nem egyenlő volt az egy igaz Istenhőz: Mert ſoha ſenki aßt nem latta: Exod. 3. Deut. 4. Iohan. 1. 5. 2. Timoth. 1. 6. Annac felőtte tűndőreſnec is kel lőnni, és ſokßor teſteſſűlt meg: Valtozo is volt, Mellyec az igaz Istenhőz nem illenec.

Ninczen Istennec tőb és más Fiu, Hanem czac, ki ßent Lélektől fogantattot, és á ß̃ztől ß̃ületet: A Fiu Isten kedig nem az: Tehát nem Isten fiu. Ninczen touabba tőb Chriſtus is, Hanem czac kit az Apaſtoloc tuttac: De az Apaſtoloc á meg feßitetnęl tőbbet es máſt nem tudtác: Tehát á Papazoknac Chriſtuſſoc, kit nem feßitettenec, Nem igaz Chriſtus és Fia.

Ha á ßent Lélec Isten, Hol vagyon ez á Bibliában meg iruán? Mutaſa meg Caroli. Mert eddig valo bizonságoc ſemmi.

Ha pe

Ha kedig Isten: auagy Istennec Lelke nem leßen: Auagy ömaga Lelke leßen. Ha kedig Isten Lelke leßen: Tehát más à kie, ömaga is más, Hogy hogy lehetnec tehát egy Isten? Ha kedig à ßent lélec az egy Iehoua Isten: Tehát sem Attya, sem Fiu nem lehet: Hanem ha mind ketten ßent Lelkec leßnec.

SSent Ianosra fogtátoc, hogy ö bizonyittya haromsagtokat, monduán: Harman vadnac, kic bizonsagot teßnec. Ha bizonsagot teßnec, Kiröl, és kinec teßnec bizonsagot?

Im latodé Caroli Peter, melly igen hituán fondamentomra raktátoc vallástokat. Felelly ezekre à kérdéssekre, és had lássuc meg, Miczoda nagy Bölczességböl tudz felelni, Miért hogy aßt mondod, Hogy mü semmit nem tudunc. Addig még feleletedet ki adod, Istennec io akarattyabol, más etsetet kéßitünc: De euel mostan meg éred, Czac ne felelly à te Attyaidbol à Scholasticus Doctoridbol, Mert azoc valtic veßßéttenec à Lombardosnac magyarazassaban: De semmi az ö feleletec: Hanem felelly az Istennec igeiéböl: Mert annac tartozunc engedni &c.

AZ HATODIKROL.

TVdiác, mind Caroli, mind Melius, Hogy eddig valo iráspimba az ö ßö méllyeket nem akartam sérteni, Hanem aßt az igasságot, mellyet az Wr Isten ream bizot, mind predicallassommal,

Mind

mind pedig könyuemnec ki nyomtattassaual igyekeztem meg oltalmazni: De az iamboroc el feletközuén, mind à külső emberségről és tißtességről, minden rut karomlo könyueket, leueleket Sidalmas verseket, és minden gyalazatokat, czuf ssagokat, Sőt valamit czac gondolni tuttanac, nyiluan valo hazugsagokat, és egyęb ragalmazzassokat mindeneket feichőz vertenec. Valamit ezokaért raytam műueltenec, Vgy mint az én ßőmęllyemre mellyec néznec, mind azokat en nękiec meg boczatoc: Nem azért, Hogy én igazan és valoban azokat meg nem tudnám potolnom: Mert ha az ő ßőmęllyeknec gonossagit és faytalansagit &c elő akarnam ßamlalni vgyan valokat és bizonyossokat mondhatnéc, Ollyanakat pedig, mellyec ßinte Sodomaba &c néznénec: De nem műuelem. Mert tudom az én Iste nemnec paranczolattyat, Es az Christussomnac példaiit, Ki mikor ßidalmaßtatnéc, Vißßontac nem ßidalmazza.

Láttyác és meg tudiác itélni az igaz Kereßtyénec, Kinec Lelke altal vissèltetnec Caroli és Melius, Miért hogy irássoknac minden leueliben Ciganoknac, Latroknac, hazugoknac, Eretnekeknec, Istenteleneknec, Christus ßackalla ßaggattoknac, és fantalan effęle rut neuezetteckel illetnec. Kérem annac felette őket, Hogy ennec vtánna is è fęle átkozodassokban mennyenec el: Mert effeleket immár meg ßoktam, és könyeben vísselhetem, és vgyan élec vęle. Ezért pedig, ki engemet batorit, Es ki én előttem ezeket vísselte az ő valán, mű gröttünc àtocka léuén. A minęmű

Calum.

Calumniackal pedig terhőlic az Istennec igassagat, az én ßőméllyem kőuűl, Hißem hogy minden hiw kereßtyén iora magyarazza, Hogy ha azokra nem boßßu allásbol, Hanem, az igassagnac oltalmazassabol meg felelec.

ELSŐ CALVMNIA.

CAroli Peternec első Calumniaia ez, Hogy aßt meri irni, Hogy mű kőzzűlűnc olly emberec tamadtanac, Kic à Christus Iesust tagadiác Istennec Fianac lőnni. A Kereßtyénec tudiác aßt, Hogy eleytőlfogua eßt bizonyitottuc, Ennec vtánna is eßt bizonyitani akariuc, Hogy à Nazareti Iesus Christus, az élő Istennec Fia legyen, A ßent irás erről nyiluán valo bizonsagot teßen: Es nem azon Isten legyen, ki az Attya. Semmiképpen hát arra á bolondságra mű kőzzűlűnc senki nem mehet. De iol vagyon: Ez is ßamláltasséc á tőb Calumniác és hazugsagoc kőzzé, mellyec kel ez előt is meg terhőltenec bennűnc, Tudni illic, Hogy aßt tanyitanóc, Hogy minden férsiunac ßabad lőnne hęt feleséget vőnni &c.

MASODIC CALVMNIA.

MAsodic Calumia Caroli Peternec, Hogy ßőmtelenűl aßt meri irni, Hogy aßt tanyitom, Hogy à régieknec az ô Testamentomban nem igértettet az v̂duősseg. Tegye fel Caroli az oculárt, és lássa meg irassomat, és meg talállya,

Hogy merő hamissag, mint à tőb hazugsagoc; Mint hogy aßt hirdetic felő lűnc: hogy aßt mondiuc, Hogy az aßßon emberec ninczen Lelkec.

III. CALVMNIA.

HArmadic Calumniaia, Hogy aßt iria, Hogy az Varadi predicatiomba aßt mondottam, hogy az haromnal, tudni illic az Attyanal, fiunal és ß. Leleknęl tőb Istent nem tudoc, és nem esmerec. Aßt hißem, hogy az iambor alut ackort, auagy gondot nem visselt rea, à mit mondottam. Ezec az én igeim: Ha ßinte meg kellene engednem, hogy az à harom, Tudni illic az atya, fiu és ß. Lélec, egy Isten volna, melly à ß. irásánac follyassa ellen vagyon, vgyan azért à tű vallastoc semmiképpen meg nem álhatna. Mert az irás czac è haromrol emlekezic, Tudni illic, az Attyarol, fiurol és ß. Lélekről, à negyedikről semmit nem emlekőzic, kit tű az Antichristus Papaual talaltattoc, Tudni illic, az Allattrol, auagy à kőzenséges Istenről, kiben ez è harom kűlembező tulaydonsag legyen, Attya, Fiu és ß. Lélec. De mennyel bēne io Caroli wram, à te iambor kalandos tarsaiddal, Backos Pęterrel, Hogy meg bizonyitassséc, Hogy annac legyetec fiai, kiről ßol az Isten Fia à Nazareti Iesus: Ioh, s: és kinec terméßettit ott meg iria.

Aßt mered irni, hogy hamisson kenem à negye diket réad. Miczoda ortzaual mondod? Nemde à te kőnyuedet, mellyet ketten Pendet Győrgy el koholtatoc nyluan vagyoné, hogy az egy terméßetű Istennec, harom kűlembező tulaydonsa-

ga va

vagyon, Attya, Fiu, és ſ. Lélec. Mértékeld meg, atyamfia kereſztyén, Caroli Peter vallaſſat, és annac kaboſagat. Ha az harmac, tudni illic, Attya Fiu, ſ. Lélec, az egy termêſet ſzerént valo Iſtenben tulaydonſagoc: Mellyic Iſtennec tulaydonſagi? Semmiképpen el nem tauoſztathattyác, hogy valami egyéb ne legyen az à kûlembezô tulaydonſag, attol, à kinec tulaydoſaga. Mert tulaydonſag az emberben az okoſſag, és meg váltoſztattic az embertôl, kiben vagyon. Mas az okoſſag, vgy mint tulaydonſag az emberben: Más pedig az ember, à kiben az okoſſag találtattic.

Gyakorta kértem az Varadi diſputatioban is ôket, Hogy meg neueznéc, Miczoda Iſten legyen az, kiben ez à harom kûlembezô tulaydonſagoc legyenec, Tudni illic, Attya, Fiu és ſ. Lélec? De ſoha egy ſzoual ſem tuttanac felelni, Auagy vgyan nem akartanac felelni: Mert láttác, Hogy az ô vallaſſoknac bolondſaga nyiluán lón ne. De valamint palaſtollyác dolgokat, Bizonyara, ſem egy, ſem harom Iſtenec vagyon.

Mert az ô vallâſſoc è kettôben forog. Elſô, Hogy egy legyen amaz kôzenſéges Iſten, Kiben à harom kûlembezô tulaydonſag legyen. Más, Hogy amà haromnac egyenlôképpen tulaydonyittaſſéc az Iehoua neue, Melly anyit iegyez, mint, ômagatol valo Iſten: Hogy eképpen harom ômegatol valo Iſten legyen.

De ſzállyunc à Caroli Peternec tôb Calumniaira: Mert nyiluán ígen vitcz eſſéle az ô Iſteni dolgaiban.

IIII. CALVMNIA.

NEgyedic Calumnia Carolinac, Hogy eſt írja: Hohy mű à Chriſtuſt az Attya Iſtennec Iſtenſegéuel épittyűc fel. Ha Caroli Peter à ſent iráſnac follyáſſa ſerént ertene, Mi legyen az, Es minęmű ertelemmel mondattaſséc, Hogy az Attya Iſten vagyon à Chriſtusban, Es az Attya adta az ő Iſtenſeget à Chriſtuſnac: (Mert azon az Iſteni erőt és hatalmat erti à ſent irás: Nem az Iſtenſégnec állattyat, auagy terméſetit. Az Attya Iſten az ő Iſtenſegében és dűczőſegében megmarad. A Chriſtuſt pedig műnękűnc ſentelte és adta, Hogy velűnc valo Iſtenűnc és Wrunc legyen) eckęppen nem karomkodnéc, Hanem, à Chriſtuſnac Iſtenſege mi legyen meg magyarazna.

V. CALVMNIA.

Őttődic Calumniaia Carolinac ez, Hogy aſt írja, Hogy à Maior ellen irt kőnywben, aſt itom, Hogy az Atya Iſten elſő Iſten legyen A Fiu kedig vtolſo Iſten. Hogy ezeket is Caroli Peter hamiſſan ream kenye, Imè az igéket elő ſamlalom. A Doctor Maior iraſſanac follyaſſa nyiluán ki mutattya, Hogy az Attya Iſtennec fő méltoſagarol nem igaz ertelembe vagyon: Mert aſt vallya, Hogy à Chriſtus hiuattattic Abrahamnac, Iſaaknac és Iacobnac Iſtenénec: Holot pedig à ſent irás aſt nem bizonyittya: Hanem hogy előſer és főképpen az Attya Iſtennec tulaydonyitaſséc ez à neuezet: Miképpen Acto.3: is yluan bizonyittatic. De ha Caroli Peternec

meg változot ortzaia, és nem ßégyenli à hazug ſagokat, nincz mit tennem.

VI. CALVMNIA.

HAttodßor, aßt mondia, Hogy az Varadi Diſputatioban aßt mondottam, Hogy az Zacharias Propheta hiuattatot Iehoua Iſtennec. Nem volt ßükſég eßt mondanom: Mert ſoholt ez ninczen meg iruan à Bibliaban, à mint hamiſsan à betőt forgattyac vala: Az Iehoua küldet engemet Iehouát. Hogy pedig aßt iria, Hogy à Propheta-ra nem magyaráßhattam; Nem látom az okat. Mert az ô Teſtamentomban à kereſtyéni Gyűlekőzetnec vigaßtalaſſára, à Propheta mondia ezeket, Hogy az Iſten el akar iőni, és kőzettec ac kar lakni, Miképpen iőt el az Iſten az ô Teſtamentomban, és lackot az ő népe kőzet. E kőnywnec harmadic reßében meg magyaraßtam: Hogy pedig à ßoláſnac modia valtozic: Az napra ſoc népec ßereßtetnec az Wrhoz, és ennękem népeim leßnec, Es te kőzettet lakom, Siokot dolog à Prophetaknac iráſsiban: Hogy neha vgy rendeltettic à beßéd, mint ha ielen valo képpen az Iehoua ômaga ßollana: Neha à Propheta ßollana. Neha kedig à Propheta vgy ßol, mint ha az Wr ômaga ſolna.

VII. CALVMNIA.

HETetßer, aßt iria, Hogy nyiluán lo hazugſag legyen, Es ſoholt à Bent irásban nem ta-

alom, vgy mond, hogy czac az Attya Iſten legyẽ teremtő. Sabad nyelue és pennaia vagyon Calinac: De czodalkozom hogy nem oluaſta Iſaiaſnac 44. réßében, Holot az Iſraelnec egy Iſtene, az Attya Iſten ecképpen ßol, Miképpen az igékből, mellyec ezec előt vettetnec, Mind pedig à kőuetkezekből bizonyittattic: En vagyoc, vgy mond az Iehoua, ki mindeneket czelekedem, Ki egyedől az ęgeket ki terießtem, és à főldet erősítem, Es ſenki én velem: En egyedől, és ſenki én velem. Tű Peterec, Kalandos tarſai, Hanem ſűcketec vartoc, és ha mindeneſtől fogua el nem fel ytettetec, mi legyen à ßęgyen, laſſatoc meg, és mértékellyétec meg, Hanem czac az Attya Iſten egyedől, és ſenki ő vęle legyen à teremtő Iſten, Es ennec vtanna az Attya Iſtent, és à Chriſtuſt ne hazuttaltaſſatoc: Mert az ő bizonſágoc igaz: A tűetec pedig hamis, és attol vagyon, ki eleitől fogua őldecklő és hamis volt: Iohan. 8.

Keueſet haßnáltoc pedig, és vgyan ſemmit azon kereßtfogaſtal, Hogy è Propheta mondaſſa ban az igéc: Czac én, és egyedől, à Baluanyokat reckeßtic ki, és nem à Chriſtuſt. Elsőben: Mert ackor, mikor az Attya Iſten à mennyet és à főldet teremtőtte, ingyen ſem volt egy baluány is, ſőtűtſég ſem volt. Azokaért azokat ki reckeßteni. Maſodßor: Ki reckeßtettic à Chriſtus Mert ackor ingyen ſem volt.

Es miképpen az ő Teſtamentomban az Attia eßt kiáltya: Czac egyedől én, és ſenki a velem, abban a teremtésben: Azonképpen az

wyonnan

wyonnan valo teremtésben, és Christusnac az ő czelekedetiben nyiluán vagyon, Hogy ő nem egyedől, Hanem az Attya Isten ő vęle, ő benne és ő általa czelekődic mindeneket.

Nem à pokolbeli ördegtől tanolta tehát Luid Ferentz, Hogy czac az Attya legyen egyedől az első vilagnac teremtője, Hanem az Istennec igeiéből: Isa. 44. Iob 9.

Ez Istennec nyiluán valo igéiét noha meg nem hamisithattyac, Mind azon által kereßtfogassoc kal akariác eleit venni, Es eßt vettic: Noha aßt mondia: Czac egyedől én teremtőttem: De nem mondia aßt, Hogy à Christus nem teremtötte. En pedig aßt mondom: Czac én egyedől teremtőttem, és senki én velem, Nem egyęb, hanem, Sem à Christus, sem senki segitő tarsom nē volt à teremtésben. Bizony Christus Wrunc elég nyiluán bizonyittya eßt, Mikor az első teremtést nem ömaganac, Hanem az ő mennyei ß. Attyanac tulaydonyittya. Semmiképpen sem monthatta volna Christus Wrunc: Halát adoc én teneked, Attyam, mennynec földnec Wra, Hogy ha ő is mennynec földnec Wra és teremtője volna: Sem kedig embersége ßerént nem mōdhatta, az ellenkező sęlnec vélekődésse ßerént, Mert ez az emberség nem ő Fia.

VIII. CALVMNIA.

Nyoltzadßor, aßt iria, Hogy à Credot megveßtegettem, A ß. Lélekben valo hitet belőle kitő reluén. En nem tőrlőttem ki: Mert az Apastoli Credoban ingyen sem volt, Miképpen az igéknec

llyassa mutattya hitünknec harmadic agában. Ha pedig Caroli Peter nem tudia, auagy hinni nem akaria, oluassa meg az önnen fö Doctora-trassat, Petrus Martirét, mellyel magyaraß-ßent Palnac leuelét: 1. Cor. 12 Hol bizonyitani akaria, Hogy à ßent Lélec Isten legyen, A töb vélekedéssec ßerént eßt hellyheßtetti, Hogy Niceabeli Conciliomba végeßtéc, és hitünknec agaihoz ragaßtottac eßt à mondast: Hißec ßent Lélekben: Es az vtán à Constantzinapolbeli Cōciliomban erössittettéc meg.

Nem én veßtegettem meg ezokaért á Credot, Hanem à te attyaid, à Kalandos Mesterec, kiknec hamissagokat te vac Peter meg oltalmazod, De felette igen eßes Caroli, Hogy à mit ö gonößul ęrt és bolondul czelekedic, Hogy aßt Dauid Ferentzre akaria kenni.

IX. CALVMNIA.

Aßt mondia Caroli, Hogy Pal Apastol, Heb. 9. mondassat, hamissan magyarazom. Pal Apastol, mikor Ephes. 1. Colos. 1: aßt mondia: Kic menyben és földen vadnac, ö általa vadnac teremtetuén. Az menyiecken ęrti az Angyalokat, Es eßt erössen bizonyittya, hogy én itt à menyieken és azoknac meg tißtulassokat az Angyalokrol magyarazom: Vakmerönec és hamisnac ßidalmaßtatom ö töle. De iol vagyon, Hogy ez igéckel ömagat kárhoßtattya és ßidalmazza Caroli Peter. Aßt hißem, hogy minden hiw kereßpyén meg itilheti, Hogy az à hamis és hazug, ki

az Isten

az Istennec nyiluan valo igéiét meg masollya és fel fordittya, Miképpen Caroli. Mert ecképpen vagyon à betű, Nem mint Caroli hamissan elő ſámlalya.

A tőruény ſzerént mindenec vérrel tiſztittatnac meg, Es vérnec ki ontáſſa nélkül nem lehen boczanat: Ezokaért ſzükség volt, Hogy azoknac példazattya, mellyec menyekben vadnac, ezeckel tiſztittaſſanac meg: A mēnyeiec pedig meg tiſztittaſſanac méltoſagosb aldozattockal, hogy nem mint ezec. Tőrőld ki Caroli Peter ez igéket à Bibliabol, Hogy à mennyeiec méltoſagosb áldozattockal tiſztittatnac meg, hogy nem mint az ô Teſtamentomban ez kűlſőc. Ki tagadia Hogy az ô tőruénbeli áldozatokat à Chriſtus véréuel nem haſonlittya őſſue: De miképpen nem tagadhattod, hogy az ô tőruénbeli aldozattoc teſti tiſztittaſſara néſtenec, Hogy à Chriſtus nem ezac à teſti tiſztittaſſra, Hanem az mennyeiekenec tiſztittaſſara nézzen.

X. CALVMNIA.

AS T iria Caroli, Hogy ennec előtte nem engettem, Hogy Istennec terméſzet ſzerént valo fia legyen á Chriſtus: Móſt kedig à Marior ellen valo felelétűnkben meg engettem. Iol lehet, à terméſzet ſzerént valo Fiarol ſemmit nem oluaſſuc à ſzent irásban: Hanem ſaiât és tulaydon Fianac neuezi, ki nem kętſzer, hanem egyſzer ſzülettet: mind azon által Peter Apaſtol minden hiuec felől vallya, Hogy Isteni terméſzetiuel reſzeſsitte-

nec: Vgyañ ottañ magyarazza pedig, hogy az ő lelkénec általa vagyon ő bennec. Ha vgy ęrti Catoli Peter à terméßet ßerént valo igét, Tudni illic Az ő lelkénec bennűnc valo lackaſſat, Meg engettem, Hogy à Chriſtus az Attya Iſtennec terméßet ßerént valo Fia: Mert az ő lelkénec altala foganttatot, és az Iſtennec ereie és hatalma vagyon ő benne. De ha az, igén, terméßet ßerént, ęrti azon Iſtent az ő terméßetiben és állattyaban, Tagadom: Mert az egyedől czac őmaga az Attya, Es nem találtattic azon kőuűl más.

Vgyon ezen hitſagos Calumniahoz valo am az is, hogy ßőmtelenűl cabálkodic, eßt iruán, hogy, Seruetus eßt mondotta, Hogy az emberſég az Iſtennec állattyából ßűllettet, Es az Iſtenſégnec ne minęmű réße &c. Mit bolondoskodol Caroli, ha ſem Seruetus vallaſſat, Sem Dauid Ferentzét igazán nem ęrted, Sem akarod ęrteni? Hanem czac kęt felé kapß, mint az vizben halo ember: Hamiſſan proponalß: Valamit abbol oßtan okoskodol, és magadnac gyermec módra győzedelmet tulaydonyitaß.

Erteddé immár, minęmű ertelemmel veßem, à ßent iráſnac follyaſsa ßerént, az Iſtenſégnec, és terméßet ßerént valo igét, mikor az Ieſus Chriſtuſrol mondattatic? Ennec vtánna arginally ellenne, és à tennen árnyékoddal viaskodial, és vággy kereßtől korſul, Es czinály diadalmas koßorot magadnac, Mint à gyermekec, kic à bűreget Tőrec gyanánt le vágiác &c.

XI. CALVMNIA.

Aßt

AS T tria Caroli, Hogy à Chriſtuſrol valo igêrettec, nem ôrôc vdôktôl valoknac oluaſſalônni: Hanem hogy mû à mû Bibliánkban taltattuc. Czauarog czac Caroli roka, és karomkodial: Bizony meg latod hogy bôred meg à czauába kerôl. Ninczen ennękem wy Bibliám, ſem élec én kûlemb Bibliaual, hanem aual, mellyeckel mind à régiec éltenec. Sockal igazban mondhatnac te felôled, hogy wy Biblia forog à te kezedben: Mert tudiuc, ki loua fia vagy: De ha eddig nem oluaſtad, Lásd meg, Pal Apaſtol, 2. Tim. 3. eſt nyiluán magyaraſsta és bizonyitotta.

XII. CALVMNIA.

AS T mondia, Hogy à mû Chriſtuſunkrol valo vallaſſunkat à Bibliában nem talállyuc, hanẽ az Alcoranumban és Thalmudban. Czoda dolog ez, Hogy ez oraiglan à mû valluſſunkat, mellyet harom nyeluen kinyomtattunc, ſem Caroli Peter, ſem az ô Kalandos tarſai, elô nem tudtác venni, és annac hamiſſagat, à mint kiáltnac, ki tudtac volna mutatni: Hanem iatzodoznac, Im ebbôl è kôuetkôzic, amabol à kôuetkôzic. Ha mû aſſt mondiuc, Hogy nem kôuetkôzic: Ne iátzod iál és ne finnyankodial ecképpen, Hanem betû ſzerént valo iráſt hoz elô, mellyeckel meg mutaſd Hogy mû nem Iſtennec igaz és világos igeiébôl épittyûc fel à mû vallaſſunkae, Hanem emberi lélekenyből, Mert az én Iſtenem ennękem bizonſagom, Hogy ſem az Alkoranumat, ſem pedig à Thalmudot nem oluaſtam, Sem kedig abbol ſoha vallaſſomat bizonyitani nem akartam.

XIII. CALVMNIA.

AS3T iria, Hogy ſoc iamborokat hellyekből ki v̊ßtűnc, és azoknac hellyeit occupaltuc. Az iamboroc, kiknec az Iſten ſőmeket meg nyitotta, kic immar az igaſſagot meg eſmertéc, és à mű vallaſſunkon vadnar, és attyankfiait igaz tanyitokat hittanac, è hazugſágot tudom nyiluán hogy refutallyác. Műnękűnc arra valo hatalmunc nem volt, ſinczen is, hogy valakit helyéből ki v̊znénc: Es ha volna is, Abban nem terekednénc: Mert tudiuc, Hogy nem mű dolgunc, Sem kedig mű reanc az nem néz. Bőlcz meſter à Caroli, Az iraſt oluaſſa ſinettlen: (Mert engemet tudattlannac és tunnyánac ir lőnni) De ha bőlcz és tudos volna is, és à Biblia forogna kezében, Meg talalta volna ott az Iſtennec erről valo ſententiát: Quia repuliſti ſcientiam: Et ego repellam te, ne fungaris mihi ſacerdotio. Latodé Caroli, ki excuciallya ki à Miniſtereket hellyekből. Az Iſten őnenmaga főképpen, Mikor az Iſten az egyűgyűeknec meg adia ęrteni az igaſſagot, Es à ſőm auagy tanyito meg vakuluán, az igaz vtat nem láttya. Ne ſiraſd, io Peter wram ezeket: Ha nem gondol az iőuendőre, és lásd meg, Mi leſſen, Mikor az Iſtennec meg eméſtő tűz à pozdoriat meg kezdi égetni, Nagyobbakat kezdeß ezeknęl látni.

XIIII. CALVMNIA.

ES3T iria, Hogy mű iráſſunkat, mint Gritti laphranyát obtrudállyuc az embereknec. Bizony

keuán

kéuánnoc és akarnoc, Hogy miképpen à tű iraſtoc ſzabadon forog és iár mű kezeittűnc, és ſzabad vaſſarokon, ſockadalmokban adattic el, Hogy acképpen, à műénc is ſzabad volna, De tű mit czelekettec, Es minémű tilalmot találtattoc ennec nyíluán vagyon.

A Gritti Saphrant én nem értem: De hallottam, Hogy az emberekre ki oſztottac, és reaioc kűltéc, Az után az árrát meg kértec és keuantác Bizonyába ſzinte igy vagyon á tű iraſtoknac is dolga, mint à Gritti Saphrannac: Mert Melius Peter ſoc maculatoriomokat czinál, és kettőnec harómnac is à ſzegény egyűgyű iamboroc közzűl dedicál bennec: De nem kér ſemmit erőtte. Ha nem kért volna érőtte, Nem volna Melius Peternec ollyan dűſſes palotta à Debreczeni piatzon: Más à neue, Chriſtus palaſtyát kel foldozni: De az hypocrita paláſt allat lakic. Nem ſollunc ſemmit az iambor és Nagyſagos Magoczi Gaſparnac, és az ő iambor feleſegének nagy kőlczége felől, Melly őnéki nem heiaba, De egyéb képpen igen heaba eſſet. Te kedig Caroli, Pendet Győrgyel mint hordoſtrátoc Safrantokat? Tudiuc mint feytettec ſzép ſin allat egynyíhányat à ſő ſzőméllyec közzűl. Mondia meg az iambor Albirt Deác, Ha ingyen adtad néki à te perdicatioidat: Vgy tetzic egy kezében à maculatoriumot adtad néki, à maſikban vartad à potoláſt. De tű nem vattoc bűneſſéc, Hanem czac mű. Mond meg, mind ez mai napiglan, Kitől kértűnc czac egy tallért is à mű ſaffranyunk ért. De mind igy iár, Szabadon mondiátoc, De miért hogy nem

tűzes, es mep nem égéti ſayatokat, ſabadon el-
mentec benne: De Caroli őtſęm, pulchre menti
rl non eſt verum.

Tőb és ſanttalan egyęb Calumniác vadnac,
nellyeket elő nem akartam ſamlalni: Mert tu-
dom, Hogy effęle vettęlkődéſſeknec nem kellene
ſőnni az Iſtennec ſolgai kőzet: De kérem à ke-
reſztyéneket, hogy meg boczáſſanac: Mert ellen-
kezőim okot adtanac erre, és vgyan ki vayttác
belőlem eſzt è kemény feleletet. Ha à Kegyel-
mes Iſten, à mű ſerelmes ſent Attyanc, arra valo
ſabadſagot és ůdőt ád, Aſt à Capitulomot, Heb
1. és Coloſſ. 1: predicaciokra akarom én is rendel-
ni, Es meg mutatni, Hogy Caroli Peter, noha
czoda meſterſéggel feſtette meg az ő hamis ęrte-
lmét, valoban az igaſſagnac linyaia melől el ta-
uozot.

XV. CALVMNIA.

EVEL vadol műnket, Hogy gyackortta à
mű bodog emlekezetű Feiedelműnknęl és Királ
lyunknal tőreckettűnc volna, Hogy őket, mind é
letekben, mind pedig tiſzteſégekben el veſztenőc.
A mű kegyelmes Attyanc és Iſtenűnc, à mű há
la adattlanſagunkért az igaz és iambor Kiralyt,
io lelki eſmerettel és igaz vallaſſal ki hitta kőz-
zőlűnc az őrőc élettre és bodogſagra: Ezoka-
ért annac az ő vallaſtételre és bizonſagára nem
foghattunc. Hiſzemkedig, Hogy az Iſten egy
nyihányat azokban meg tarttot, kic ő felſége kőr
nyűl forgolottanac, és hallottác, mikor az ellen
kező párt felől emlekezet lőt, Nem hogy milo

tűze

tűzet gerießtettűc volna: Sőt inkáb mikor őc az
ő hertelenségec, és hamis czelekedettec miat indit
tottac ő Felsegét, Mindenkoron inkab czendeßi
ttettűc, Es hogy minden bűnetec, à melly tőr=
uény ßerént bűntottésre mélto volt volna, el ta-
uoßtatnéc alazatosson kőnyőrgettűnc.

Isten adion ßőmet lattássra, mind ßegény
Carolinac, és minden ő Kalandos tarsainac, mind
műnękűnc, Hogy látuán az Istennec igassagat,
őtet, és az ő áldot ßent Fiát igazán meg esmer=
iűc, Es egyenlő ßűuel az ő akarattyát kőuessűc,
Hogy az ő áldot ßent Neue ßenteltesséc
mű bennűnc és mű általunc, Mind
őrőcken őrőcké: Amen:
Vgy legyen.

(?)

HELTAI GASPAR Á KERESTYÉN OLuassonac Istennec kegyelmességét minden iauaival kéuanya.

A Könyw nyomtattás igen nehez dolog. Ezokaért akar mint vigyázzon az ember, maydsoha vétec nelkűl ki nem nyomtathatni egykönyuet is. Mert à nyomtatto ßolgac nem ertic à dolgot, sem à nyelueket: Ezértczac cordére rakiac à betűket, Es noha én megiedzem, hogy az iedzés ßerént meg igazitanác, De azért vgyan nem műuelic, Es abbol essic à vétség. Mert czac egy betű hiya legyen, auagy egyel több legyen, Ottan az ige más ertelemre fordul. De im megiedzetűnc bennec, Temagad, attyamfiakereßtyén oluaßo, egy téntas pennaual megigazithatod az vétkeket &c. ☞ Isten legyen veled.

Az elsőleuelen à 3. verßben, az ige Külembeßteti, oluas Külembeßtet. Azon leuelen 22. verß. vondki az igétßket, meg. Az B. 2. az harmadic verß. oluas à ßűlettec hellyebe, ßűlettet. B. 3. à maßodic réßen, verß. 21. Es, hellyebe, oluas Ez. 22. verß. ßűlettem, oluas ßűltem. B. 4. 13. verßb. Darabanttyai, oluas Darabanti. D. 1 verßb. 1. vond ki az igét, Isten. D. 2. verßb. 18. Theßi, oluas Theßen, D. 4. maßodic réßén, verßb. 24. Neuezi, oluas Neuez. F. 1. maß. réß. verßb. 28. Valaßtani, oluas meg Valaßtani. F. 2. verßb. 7. oluas, Ezokaért ki. H. 1. verßb. 8. Hazoknac, oluas Haßonoc. verßb. 26. oluas, Az ô teßtamentomat. H. 2. maß. réß. verßb. 5. Adanac, oluas, adác. H. 4. verßb. 27. Elueßtette, oluas veßtet auagy eltőrlet. H. 4. maß réß verßb. 24. Birtanac, oluas Birtac. X. 1. maß. réß. verßb. 17. az à ért, oluas Ha X. iij. verßb. 12. Eßt oluas, Ez. verßb. 15. Tamaßttyác, oluas tamaßtnac. X. 4. maßréß. verßb. 4. Christus, oluas az Isten. Cc. 2. verßb. 22. Tegy hoza: Hogy ôtet ne birdeßec. Cc. 2. maß. réß. verßb. 28. mondhatnéc, oluas mondhattac. Nn. 4. maß. réß verßb. 18. à végeben tegy hozza: Hanem az egy attya Istennec, mind ßokas ßerént mind méltoßaga ßerént valo egyes voltaért. Oo. 1. verßb. 21, Istẽ ßége oluas Istenség.

☞ A többit temagad megigazithattod.

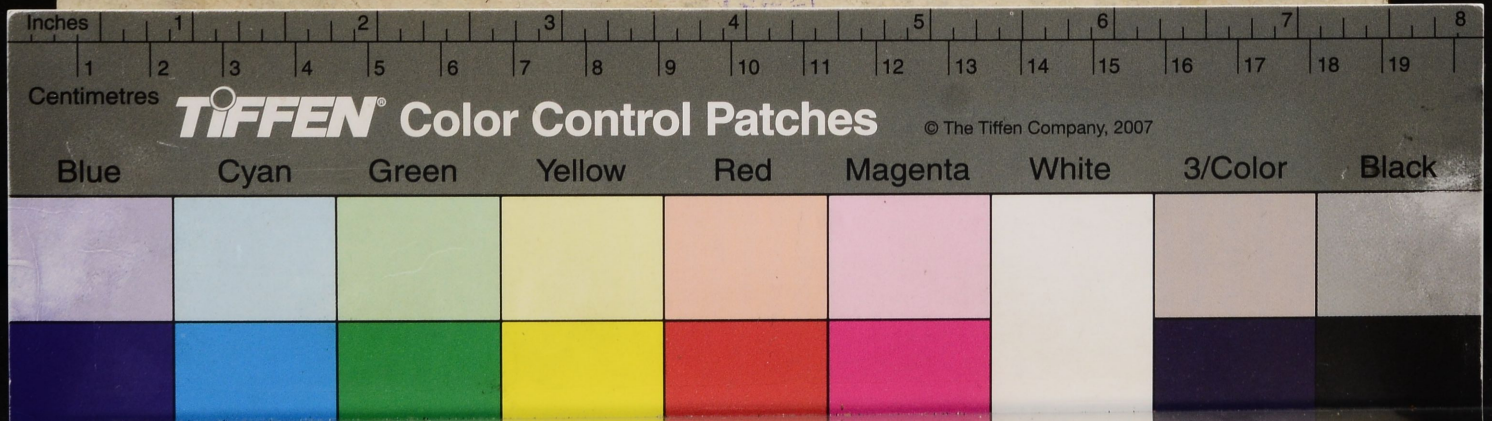
Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

HELTAI GASPAR Á KERESTYÉN OLuassonac Istennec kegyelmessegét minden iauaiual kéuanya.

A Kőnyw nyomtattásigen nehez dolog. Ezokaért akar mint vigyazzon az ember, maydsoha vétec nelkűl ki nem nyomtathatni egykőnyuet is. Mert à nyomtatto ßolgac nem ertic à dolgot, sem à nyelueket: Ezértczac cordére rakiac à betűket, Es noha én meg iedzem, hogy az iedzés ßerént meg igazitanác, De azért vgyan nem műuelic, Es abbol essic à vétség. Mert czac egy betu hiya legyen, auagy egyel tőb legyen, Ottan az ige más ertelemre fordul. De im megiedzetűnc bennec, Temagad, attyamfiakereßtyén oluaso, egy téntas pennaual meg igazithatod az vétkeket &c. ☞ Isten legyen veled.

Az elsőleuelen à 3. versben, az ige Kűlembeßteti, oluas Kűlembeßtet. Azon leuelen 22. vers. vond ki az igétsket, meg. Az B. 2. az harmadic vers. oluas à ßűlettec hellyebe, ßűlettet. B. 3. à masodic réßen, vers. 21. Es, hellyebe, oluas Ez. 22. vers. ßűlettem, oluas ßűltem. B. 4. 13. versb. Darabanttyai, oluas Darabanti. D. 1 versb. 1. vond ki az igét, Isten. D. 2. versb. 18. Theßi, oluas Theßen, D. 4. masodic réßén, versb. 24. Neuezi, oluas Neuez. F. 1. mas. réß. versb. 28. Valaßtani, oluas meg Valaßtani. F. 2. versb. 7. oluas, Ezokaért ki. H. 1. versb. 8. Hazoknac, oluas Haßonoc. versb. 26. oluas, Az ô testamentomat. H. 2. mas réß. versb. 5. Adanac, oluas, adác. H. 4. versb. 27. Elueßtette, oluas veßtet auagy eltőrlet. H. 4. mas réß versb. 24. Birtanac, oluas Birtac. X. 1. mas. réß. versb. 17. az á ért, oluas Ha- X. iij. versb. 12. Eßt oluas, Ez. versb. 15. Tamaßttyác, oluas tamaßtnac. X. 4. mas- réß. versb. 4. Christus, oluas az Isten. Cc. 2. versb. 22. Tegy hoza: Hogy őtet ne hirdessec. Cc. 2. mas. réß. versb. 28. mondhatnéc, oluas mondhattac. Nn. 4. mas. réß versb. 18. à végeben tegy hozza: Hanem az egy attya Istennec, mind ßokas ßerént mind méltosaga ßerént valo egyes voltaért. Oo. 1. versb. 21, Istě sége oluas Istenség.

☞ A tőbbit temagad meg igazithattod.

АКАДЕМІЯ НАУКЪ

